

ISABEL ALLENDE

Casa spiritelor

Mamei, bunicii și celorlalte femei extraordinare ale acestei istorii.

I.A.

„În definitiv, câți ani trăiește omul?

Trăiește o mie de ani sau unul singur?

Trăiește o săptămână sau câteva secole?

Și pentru cât timp moare omul?

Ce vrea să spună pentru totdeauna?”

PABLO NERUDA

1. *Rosa cea frumoasă*

Barrabás a ajuns la noi în familie pe calea mării, a notat fetița Clara cu delicata ei caligrafie. Încă de pe atunci avea obiceiul să scrie lucrurile importante și, mai târziu, când a rămas mută, scria și lucrurile banale, fără să bănuiască vreodată că, după cincizeci de ani, caietele ei îmi vor servi pentru a salva memoria trecutului și pentru a supraviețui propriei mele spaime. Ziua în care a ajuns *Barrabás* era Joia Mare. Închis într-o cușcă nenorocită, era acoperit de sus până jos de propriile-i excremente și de urină; avea o privire rătăcită de prizonier amărât și lipsit de apărare, dar se ghicea de pe atunci din ținuta imperială a capului și mărimea scheletului legendarul uriaș ce avea să fie. Ziua aceea era una plicticoasă de toamnă, nu anunța prin nimic evenimentele pe care fetița le-a notat pentru a fi ținute minte și care s-au produs în timpul slujbei de la miezul zilei, în parohia San Sebastian, la care a asistat împreună cu toată familia. În semn de doliu, sfinții erau acoperiți cu cârpe negre, pe care măicuțele le scuturau de praf o dată pe an, scoțându-le din dulapul sacristiei, iar sub cearșafurile îndoliate toată această curte cerească părea o îngrămădeală de mobilă așteptând să fie mutată, fără ca lumânările, tămâia sau gemetele orgii să reușească să anuleze acest efect jalnic. Se înălțau ca niște amenințătoare colete întunecate în locul sfinților în mărime naturală, ale căror chipuri afixau aceeași expresie constipată, cu perucile lor făcute din păr de mort, cu rubinele, perlele și smaraldele de sticlă vopsită și veșmintele lor de nobili florentini. Singurul avantajat de doliu era patronul bisericii, Sfântul Sebastian, și asta pentru că în Săptămâna Mare îi scutea pe credincioși de spectacolul corpului său răsucit într-o postură indecentă, străpuns de o jumătate de duzină de săgeți, șiroind de sânge și de lacrimi, ca un homosexual în suferință, și ale cărui răni, mereu proaspete în mod miraculos, grație penelului părintelui Restrepo, o făceau pe Clara să se cutremure de greață.

Era o săptămână lungă de penitență și post, nu se jucau cărți, nu se făcea muzică menită să îndemne la desfrâu sau la uitare și, în măsura posibilului, se păstra cât mai multă tristețe și castitate, deși exact în zilele alea împunsătura diavolului ispitesc mai abitir slaba carne catolică. Postul consta în plăcinte ușoare cu foi, gustoase mâncăruri cu verdeață, *tortillas* pufoase și mari roți de brânză aduse de la țară, cu care familiile își aminteau de patimile Domnului, ferindu-se să pună gura pe vreo bucățică de carne sau pește, sub amenințarea excomunicării, după cum tot repeta părintele Restrepo. Nimeni nu ar fi îndrăznit să nu-l asculte. Preotul era dotat cu un lung deget incriminator pentru a-i țintui pe păcătoși în public și cu o limbă bine antrenată pentru a tulbura sentimentele.

— Tu, hoțule, care ai furat banii bisericii! țipa el din amvon, arătând spre un domn care se prefăcea foarte preocupat de o scamă de pe rever pentru a nu a-l privi în față. Tu, nerușinato, care te prostituezi pe chei! și arăta spre dona Ester Trueba, invalidă din cauza artritei și făcând parte din ordinul *Fecioarei del Carmen*, care deschidea ochii mirată, necunoscând sensul aceluia cuvânt și neștiind unde era cheiul. Căiți-vă, păcătoșilor, hoituri netrebnice, nevrednici de sacrificiul Domnului Nostru! Postiți! Faceți penitență!

Purtat de entuziasmul zelului său vocațional, preotul trebuia să se stăpânească pentru a nu intra în dezacord deschis cu instrucțiunile superiorilor ecleziastici, care se opuneau suplicii și flagelării, sub influența vântului modernismului. El era adeptul vindecării slăbiciunilor sufletești printr-o biciuire sănătoasă a cărnii. Era celebru pentru oratoria sa neînfrănată. Credincioșii devotați lui îl urmau din parohie în parohie și transpirau ascultându-l cum descria chinurile păcătoșilor din iad, cărnurile sfâșiate de aparate de tortură ingenioase, focul veșnic, cârligele care străpungeau membrele virile, reptilele scârboase care intrau în orificiile feminine și alte numeroase suplicii cu care își asezona fiecare predică pentru a semăna frica de Dumnezeu. Chiar și Satana era descris până în

cele mai intime anomalii, cu accentul de Galicia al preotului, a cărui misiune pe lumea asta era să scuture conștiința indolenților creoli.

Severo Del Valle era ateu și mason, dar avea ambiții politice și nu-și putea permite luxul de a lipsi de la slujba cea mai importantă din fiecare duminică și din sărbătorile mari, trebuia să fie văzut de toată lumea. Soția sa Nívea prefera să se înțeleagă cu Dumnezeu fără intermediari, avea o profundă neîncredere în sutane și o plictiseau descrierile raiului, purgatoriului și iadului, dar își însoțea bărbatul în ambițiile lui parlamentare, sperând că, dacă el va ocupa un loc în Congres, ea va putea obține dreptul de vot pentru femei, pentru care lupta de zece ani, fără ca multele sarcini să o fi descurajat. În acea Joie Mare, părintele Restrepo își adusese publicul la limitele rezistenței cu viziunile lui apocaliptice și Nívea începuse să simtă amețeli. S-a întrebat dacă nu cumva iar era gravidă. Cu toate spălăturile cu oțet și bureții cu gheață, născuse cincisprezece copii, din care unsprezece trăiau, și avea motive să creadă că ajunsese deja la o vârstă, căci fiica cea mică, Clara, avea de-acum zece ani. Părea că fertilitatea ei uimitoare se potolise în sfârșit. A încercat să pună starea de rău pe seama momentului în care părintele Restrepo, în predica lui, o arătase cu degetul pentru a se referi la fariseii care aveau pretenția să legalizeze bastarzii și căsătoria civilă, făcând țândări familia, patria, proprietatea și Biserica, dând femeilor același rol ca al bărbaților, într-o sfidare clară a legii lui Dumnezeu, care în privința asta era foarte exactă. Nívea și Severo ocupau, împreună cu copiii lor, tot rândul al treilea. Clara stătea lângă maică-sa, care o strângea de mână nerăbdătoare atunci când discursul preotului întârzia prea mult pe păcatele cărnii, pentru că știa că asta o făcea pe copilă să vizualizeze niște aberații care depășeau cu mult realitatea, după cum se vădea din întrebările pe care le puneau și la care nimeni nu știa să-i răspundă. Clara era foarte precoce și avea imaginația debordantă pe care au moștenit-o toate femeile din familie pe cale maternă. Temperatura urcase în biserică și mirosul pătrunzător al lumânărilor, al tămâiei și al mulțimii înghesuite o făceau pe Nívea să se simtă și mai obosită. Își dorea ca ceremonia să se termine odată, să se întoarcă în casa ei răcoroasă, să se așeze în coridorul cu iederă și să se delecteze cu cana de lapte de migdale pe care Dădaca o prepara în zilele de sărbătoare. Și-a privit copiii, cei mici dădeau semne de oboseală, țepeni în hainele de duminică, cei mari începeau să nu mai fie atenți. Și-a oprit ochii pe Rosa, cea mai mare dintre fetele rămase în viață, și, ca de fiecare dată, a rămas uimită. Frumusețea ei stranie avea darul de a o tulbura chiar și pe maică-sa, părea făcută dintr-un material diferit de cel al rasei umane. Nívea și-a dat seama că nu ținea de lumea asta încă dinainte de a o naște, pentru că a zărit-o în vis, de aceea nu a fost surprinsă de strigătul pe care l-a scos moașa când a văzut-o. La naștere Rosa era albă, netedă, fără zbârcituri, ca o păpușă de porțelan, cu părul verde și ochii galbeni, făptura cea mai frumoasă care se născuse pe pământ din timpurile păcatului originar, cum a spus moașa închinându-se. De la prima baie, Dădaca i-a spălat părul cu o infuzie de mușețel, care a avut darul de a potoli culoarea, dându-i o nuanță de bronz vechi, și o lăsa goală la soare, ca să i se întărească pielea, transparentă în zonele delicate de la pânțele și axile, unde se ghiceau venele și textura secretă a mușchilor. Cu toate acestea, trucurile astea de țigancă nu au fost suficiente și în curând s-a răspândit vestea că li se născuse un înger. Nívea a sperat ca etapele ingrate ale creșterii să-i aducă fiică-sii niscaiva defecte, dar nu s-a întâmplat nimic, dimpotrivă, la optsprezece ani Rosa nu se îngrășase și nu-i ieșiseră coșuri, iar grația ei marină era și mai accentuată. Nuanța pielii, cu suave reflexe albastrii, și a părului, lentoarea mișcărilor și firea ei liniștită evocau o făptură a apei. Avea ceva de pește și dac-ar fi avut și o coadă acoperită cu solzi, ar fi fost sirenă de-a binelea, dar picioarele ei o situau la limita imprecisă între ființă omenească și făptură mitologică. Totuși, fata avusese o viață aproape normală, avea un logodnic cu care urma să se mărite într-o bună zi, și-atunci răspunderea pentru frumusețea ei avea să treacă în alte mâini. Rosa și-a înclinat

capul și o rază de soare s-a filtrat printre vitraliile gotice ale bisericii, învăluindu-i profilul într-un halou de lumină. Câteva persoane s-au întors ca s-o privească și au șopocăit, cum se întâmpla adesea când o întâlneau, dar Rosa părea că nu-și dă seama de nimic, era imună la îngâmfare și în ziua aceea era și mai absentă ca de obicei, își imagina alte animale pe care să le brodeze pe fața ei de masă, jumătate păsări - jumătate mamifere, acoperite de pene strălucitoare și prevăzute cu coarne și copite, atât de grase și cu aripi atât de scurte, încât sfidau legile biologiei și ale aerodinamicii. Se gândea arareori la logodnicul ei Esteban Trueba, și nu pentru că nu l-ar fi iubit, ci din cauza temperamentului ei uituc și pentru că doi ani de absență înseamnă mult. El lucra la minele din nord. Îi scria metodic și uneori Rosa îi răspundea, trimițându-i versuri copiate și flori desenate în tuș pe pergament. Prin intermediul acestei corespondențe, pe care Nívea o viola în mod regulat, a aflat de spaimile și necazurile meseriei de miner, amenințată tot timpul de prăbușiri, urmărind filoane care dispăreau, cerând credite în baza norocului viitor, încrezător în apariția unui filon de aur miraculos care să-l facă să se îmbogățească rapid și să o ducă pe Rosa de braț la altar, devenind astfel bărbatul cel mai fericit din univers, cum spunea mereu la sfârșitul scrisorilor. Dar Rosa nu era grăbită să se mărite, aproape că uitase singurul sărut pe care îl schimbaseră la despărțire și nici măcar nu-și amintea culoarea ochilor acestui logodnic tenace. Influențată de lecturile romantice, romanele fiind singura ei lectură, îi plăcea să și-l imagineze încălțat în cizme cu talpă de piele, cu pielea arsă de vânturile deșertului, scurmând pământul în căutarea unor comori ale piraților, dubloni spanioli și bijuterii incașe, și degeaba îi spunea Nívea că bogățiile minelor erau ascunse în pietre, căci Rosei i se părea imposibil ca Esteban Trueba să adune tone de bolovani în speranța că, supuse unor nedrepte procese de cremație, ar scuipa vreun gram de aur. Între timp, îl aștepta fără a se plictisi, imperturbabilă în gigantica sarcină pe care și-o impusese: să brodeze cea mai mare față de masă din lume. A început cu câini, pisici și fluturi, dar foarte repede fantezia a pus stăpânire pe munca ei și așa a ieșit la iveală un paradis de animale imposibile, pe care acul le zămislea sub privirile neliniștite ale tatălui ei. Severo era de părere că venise vremea ca fiică-sa să se scuture de buimăceala asta și să coboare cu picioarele pe pământ, să învețe câteva treburi casnice și să se pregătească pentru măritiș, dar Nívea nu-i împărtășea această preocupare. Prefera să nu o chinuie pe față cu exigențe atât de terestre, presimțind că Rosa era o făptură cerească, că nu era făcută să dăinuie prea mult în comerțul grosolan al acestei lumi, drept care o lăsa în pace cu firele ei de broderie și nu obiecta împotriva acelei zoologii coșmarești.

O balenă din corset s-a rupt și i s-a înfipt în coastă. Nívea a simțit că se sufocă în rochia de catifea albastră, cu gulerul de dantelă prea înalt, mânecile prea strâmte și talia atât de ajustată pe corp încât, după ce se dezbrăca, burta îi bolborosea jumătate de ceas până ce măruntaiele se reasezau la locul lor. Discutase subiectul de multe ori cu prietenele ei sufragete și ajunseseră la concluzia că atât timp cât femeile nu-și vor scurta fustele și părul și nu vor renunța la corsete, degeaba vor avea dreptul să studieze medicina sau să voteze că tot n-ar fi avut energie s-o facă, dar nici ea nu avea curajul să fie prima care să renunțe la modă. Și-a dat seama că accentul de Galicia încetase să-i ciocănească creierii. Se găseau într-una din pauzele lungi pe care preotul, bun cunoscător al efectului unei tăceri incomode, le făcea în mod frecvent în predicile sale. Ochii lui arzători foloseau momentul pentru a-i țintui pe credincioși unul câte unul. Nívea a lăsat mâna Clarei și a scos o batistă din mânecă pentru a se șterge de transpirația care i se scurgea pe gât. Tăcerea deveni grea, timpul părea că se oprise în biserică, dar nimeni nu îndrăznea să tușească sau să-și schimbe poziția pentru a nu atrage atenția părintelui Restrepo. Ultimele lui cuvinte încă vibrau printre coloane.

În clipa aceea, cum avea să-și amintească Nívea după mulți ani, în mijlocul tensiunii și tăcerii s-a auzit foarte limpede glasul micuței Clara.

— Pst, părinte Restrepo! Dacă povestea cu iadul e vrăjeală curată, mare plictiseală pe noi...

Degetul arătător al iezuitului, care era deja în aer pentru a indica noi suplicii, a rămas suspendat ca un paratrăsnet deasupra capului său. Lumea a încetat să respire, iar cei care dormitau s-au trezit brusc. Soții Del Valle au reacționat primii, cuprinși de panică și văzându-i pe copii că încep să se agite nervoși. Severo a priceput că trebuia să acționeze înainte de a se dezlănțui râsul general sau vreun cataclism ceresc. Și-a luat soția de braț și pe Clara de ceafă și a plecat cu pași mari, târându-le după el, urmat de ceilalți copii, care s-au bulucit spre ușă. Au apucat să iasă înainte ca preotul să poată invoca trăsnetul menit să-i transforme în stane de piatră, dar din prag i-au auzit glasul teribil, de arhanghel revoltat.

— Îndrăcită! Înfumurată îndrăcită!

Aceste cuvinte ale părintelui Restrepo au rămas în memoria familiei cu gravitatea unui diagnostic și, în anii ce au urmat, au fost dese ocaziile de a fi reamintite. Singura care nu s-a mai gândit nicicum la ele a fost chiar Clara, care s-a mulțumit să le noteze în jurnal și-apoi le-a uitat. În schimb, părinții ei nu le puteau ignora, deși erau de acord că stăpânirea diavolului și înfumurarea erau niște păcate prea mari pentru o fetiță atât de mică. Se temeau de blestemele oamenilor și de fanatismul părintelui Restrepo. Până în ziua aceea nu dăduseră nume ciudățeniilor mezinei și nici nu le puseseră în legătură cu influențele satanice. Le luau ca pe o trăsătură caracteristică a fetei, așa cum Luis era șchiop sau Rosa frumoasă. Puterile mentale ale Clarei nu supărau pe nimeni și nu deranjau prea mult; se manifestau în general în chestiuni de importanță minoră și în stricta intimitate a căminului. Uneori, la masă, când erau așezați cu toții în sufrageria cea mare, în ordinea strictă a importanței și a rolului fiecăruia, solnița începea să vibreze și deodată prindea să se deplaseze pe masă, printre pahare și farfurii, fără vreo sursă cunoscută de energie sau vreun truc de iluzionist. Nivea o trăgea de coadă pe Clara și cu sistemul ăsta obținea ca fiică-sa să-și abandoneze distracția lunatică și solnița să redevină un obiect normal și nemișcător. Frații se organizaseră pentru cazul în care aveau musafiri: cel care se afla mai aproape oprea cu mâna ceea ce se mișca pe masă, înainte ca străinii să prindă de veste și să se sperie. Familia continua să mănânce fără comentarii. Se obișnuiseră și cu previziunile mezinei. Ea anunța cutremurele cu anticipație, ceea ce era foarte bine în această țară bântuită de catastrofe, căci familia avea timp să pună la adăpost vesela și să pregătească din timp încălțările pentru ieșit repede în noapte. Când avea șase ani, Clara a prezis că Luis va fi aruncat de pe cal, el nu a băgat-o în seamă și de atunci a rămas cu un șold deplasat. Cu timpul, piciorul stâng i s-a scurtat și a trebuit să încalțe un pantof special, cu platformă, pe care și-l fabrica el însuși. Atunci Nivea chiar s-a neliniștit, dar Dădaca a calmat-o spunându-i că sunt mulți copii care zboară precum muștele, care ghicesc visele și vorbesc cu sufletele, dar toate trec în momentul pierderii inocenței.

— Nici unul nu ajunge mare în starea asta, i-a explicat ea. Așteptați să-i vină fetei menstruația și-o să vedeți că nu mai mișcă mobilele și nu mai anunță nenorociri.

Clara era preferata Dădacei. O ajutase să vină pe lume și era singura care înțelegea cu adevărat natura fantastă a fetei. Când Clara a ieșit din pântecul maică-sii, Dădaca a legănat-o, a spălat-o și din clipa aceea a iubit-o cu disperare pe creatura aceea fragilă, cu plămâni plini de flegmă, mereu pe punctul de a-și pierde respirația și de a se învineți, pe care trebuise s-o readucă de multe ori la viață, cu căldura sânilor ei mari, când îi lipsea aerul: știa că acela era singurul leac pentru astm, mult mai bun decât siropurile spirtoase ale doctorului Cuevas.

În acea Joie Mare Severo se plimba prin salon preocupat de scandalul pe care îl iscuse fiică-sa la slujbă. Spunea că numai un fanatic ca părintele Restrepo putea crede în demonizați în plin secol douăzeci, secolul luminilor, al științei și al tehnicii,

în care diavolul își pierduse definitiv prestigiul. Nivea l-a întrerupt, spunându-i că nu asta era problema. Grav era că isprăvile fetei puteau ieși dintre pereții acestei case și, dacă preotul începea să facă cercetări, avea să afle toată lumea.

— O să vină lumea să se uite ca la urs, a spus Nivea.

— Iar Partidul Liberal o să se ducă dracului, a adăugat Severo, care întrezărea paguba pe care faptul de a avea o vrăjitoare în familie îl putea produce carierei sale politice.

Așa stăteau lucrurile când a intrat Dădaca, târându-și papucii și fâșându-și jupoanele scrobite, pentru a le spune că în curte niște oameni descărcau un mort. Așa era. Veniseră cu o căruță trasă de patru cai, ocupând cu totul primul *patio*, călcând cameliile și murdărind cu baligă pardoseala strălucitoare, într-un vârtej de praf, nechezat de cal și ocări de bărbați superstițioși, care făceau gesturi ca să se apere de deochi. Aduceau cadavrul unchiului Marcos, împreună cu toate bagajele lui. Toată nebunia era condusă de un omuleț mios, îmbrăcat în negru, cu o redingotă și o pălărie prea mare, care a început un discurs solemn, prin care a vrut să explice împrejurările evenimentului, dar a fost întrerupt cu brutalitate de Nivea, care s-a repezit la coșciugul prăfuit care conținea rămășițele fratelui ei cel mai iubit. Nivea țipa să se deschidă capacul, ca să-l vadă cu ochii ei. Îl mai îngropaseră o dată, așa că poate nici acum nu era vorba de o moarte definitivă. Strigătele ei au atras mulțimea de servitori din casă și pe toți copiii, care au venit în fuga mare, auzind numele unchiului lor pronunțat în bocete de doliu.

Clara nu-l văzuse pe unchiul Marcos de câțiva ani, dar și-l amintea foarte limpede. Era singura imagine perfect clară din copilăria ei și, pentru a-și aminti de el, nu avea nevoie să se ducă la dagherotipul din salon, în care apărea în costum de explorator, sprijinit de o pușcă cu două țevi de model vechi, cu piciorul drept pe gâtul unui tigru din Malaiezia, în aceeași atitudine triumfătoare pe care o constatase la Fecioara din altarul cel mare, călcând pe diavolul învins printre nori de ipsos și îngeri palizi. Îi era suficient Clarei să închidă ochii pentru ca unchiul ei să-i apară în față în carne și oase, pârjolit de asprimea climei de pe tot globul, slab, cu mustăți de pirat, sub care se ițea un zâmbet ciudat cu dinți de rechin. Era imposibil să se găsească în cutia asta neagră din mijlocul curții.

De fiecare dată când Marcos o vizita pe soră-sa Nivea, rămânea câteva luni, producând o mare bucurie nepoților, în special Clarei, precum și o adevărată furtună care dădea peste cap ordinea domestică. Casa se umplea de cufere, animale îmbălsămate, lănci de indieni și bagaje marinărești. Pretutindeni, oamenii se izbeau de tot felul de troace ciudate, apăreau lighioane nemaivăzute, aduse de pe tărâmurile îndepărtate și care-și găseau sfârșitul strivite de mătura implacabilă a Dădacei prin cotloanele casei. Severo susținea că unchiul Marcos avea purtări de canibal. Își petrecea noaptea făcând niște mișcări de neînțeles în salon, mai târziu s-a aflat că erau exerciții menite să perfecționeze controlul minții asupra corpului și să îmbunătățească digestia. Făcea experiențe de alchimie în bucătărie, umplând casa de o fumăraie împuțită și stricând oalele cu o substanță solidă, care nu se mai dezlipea de pe fund. În timp ce restul casei încerca să doarmă, își târa valizele pe coridoare, scotea sunete ascuțite din niște instrumente sălbatice și încerca să-l învețe spaniolește pe un papagal a cărui limbă maternă era de origine amazoniană. Ziua dormea într-un hamac pe care-l întindea între două coloane ale coridorului, acoperit doar cu un fel de șorț scurt care-l enerva nespun pe Severo, dar pe care Nivea îl scuza, pentru că Marcos o asigurase că așa predica Nazarineanul. Deși pe atunci era foarte mică, Clara își amintea perfect de prima sosire acasă a unchiului Marcos la capătul unei călătorii de-ale lui. Se instalase de parcă ar fi vrut să rămână acolo definitiv. În scurt timp, plictisit să tot ia parte la seratele de domnișoare în timpul cărora stăpâna casei cânta la pian, să joace cărți și să evite pisălogelile rudelor care îl îndemneau să se potolească și să înceapă să lucreze ca asistent la biroul de avocatură a lui Severo Del Valle, și-a cumpărat o flașnetă și a

început să bată străzile, cu intenția de a o seduce pe vară-sa Antonieta și, în plus, de a înveseli publicul cu muzica produsă de învârtirea manivelei. Instalația nu era decât o cutie răpănoasă, prevăzută cu roți, dar el a pictat-o cu motive marinărești și i-a adăugat un fel de coș de vapor. A ieșit ceva ca o sobă cu cărbuni. Flașnetă cânta alternativ un marș militar și un vals, iar în pauze papagalul, care învățase spaniola, deși își păstrase accentul străin, atrăgea lumea prin țipetele lui ascuțite. Mai scotea cu ciocul și niște bilețele dintr-o cutie, pentru ca cei curioși să-și ghicească norocul. Bilețelele roz, verzi și albastre erau atât de ingenioase, încât nimereau fără greș dorințele cele mai secrete ale clienților. În afară de bilete, mai vindea și mingiuțe de rumeguș pentru a-i distra pe copii și prafuri împotriva impotenței, pe care le comercializa cu voce scăzută trecătorilor afectați de această boală. Ideea cu flașnetă i-a venit ca o ultimă și disperată soluție pentru a o atrage pe verișoara Antonieta, după ce alte forme mai convenționale de a o curta dăduseră greș. S-a gândit că nici o femeie zdravănă la minte nu putea rămâne indiferentă după o serenadă la flașnetă. Asta a făcut. S-a instalat sub fereastra ei pe seară ca să-i cânte marșul militar și valsul, în timp ce ea lua ceaiul cu câteva prietene. Antonieta nu s-a simțit vizată până ce papagalul n-a început să o strige pe nume și atunci a ieșit la geam. Reacția nu a fost cea pe care o aștepta curtezanul ei. Amicele s-au apucat să împrăștie vestea prin toate saloanele din oraș, drept care în ziua următoare lumea a început să se plimbe prin centru, sperând să-l vadă cu ochii ei pe cumnatul lui Severo Del Valle care cânta la flașnetă și vindea mingiuțe de rumeguș cu ajutorul unui papagal păduchios, pur și simplu din plăcerea de a constata că până și cele mai bune familii aveau motive întemeiate să se rușineze. Rușinea familiei l-a obligat pe Marcos să abandoneze flașnetă și să aleagă metode mai puțin vizibile pentru a o atrage pe verișoara Antonieta, căci nu a renunțat să o asedieze. Oricum, în cele din urmă n-a avut succes: fata s-a măritat pe nepusă masă cu un diplomat cu douăzeci de ani mai în vârstă decât ea, care a dus-o într-o țară tropicală de-al cărei nume nu-și mai amintea nimeni, dar care sugera negri mulți, palmieri și banane, și aici a reușit ea să scape de amintirea pretendentului care i-a stricat cei șaisprezece ani ai ei cu marșul militar și valsul. Marcos a fost deprimat două-trei zile, apoi a anunțat că nu se va căsători niciodată și că va pleca să facă înconjurul lumii. A vândut flașnetă unui orb și papagalul l-a lăsat Clarei, dar Dădaca l-a otrăvit pe ascuns cu o supradoză de untură de pește, neputând suporta privirile lui lascive, puricii și țipetele cu care oferea planete, mingiuțe și prafuri pentru impotență.

Aceasta a fost călătoria cea mai lungă a lui Marcos. S-a întors cu o încărcătură de lăzi uriașe care au fost depozitate în ultimul *patio*, între cotețul găinilor și magazia de lemne, până la sfârșitul iernii. La venirea primăverii, le-a transportat în Parque de los Desfiles, un câmp enorm, pe care se aduna lumea să privească parada de sărbătoarea națională a militarilor care mărșăluiau cu pasul de defilare pe care-l copiaseră de la prusaci. Când s-au deschis lăzile, s-a văzut că erau pline cu bucăți de lemn, de metal și de pânză vopsită. Lui Marcos i-au trebuit două săptămâni să assembleze părțile cu ajutorul instrucțiunilor dintr-un manual scris în engleză, pe care l-a descifrat cu imaginația sa invincibilă și cu un mic dicționar. Când treaba a fost gata, a apărut o pasăre de dimensiuni preistorice, cu un chip de vultur furios pictat pe partea din față, cu aripi mobile și o elice pe spate. Emoția a fost mare. Familiile din oligarhie au uitat de flașnetă și Marcos a ajuns noutatea sezonului. Lumea venea duminică în plimbare să vadă pasărea și vânzătorii de dulciuri, iar fotografiile ambulante și-au făcut plinul. Când interesul publicului a început să scadă, Marcos a anunțat că, de cum se îndrepta timpul, avea de gând să se ridice cu pasărea și să traverseze Cordilierii. Vestea s-a răspândit în câteva ore și a ajuns să fie evenimentul cel mai comentat al anului. Mașinăria zăcea cu burta pe pământ, greoaie și împiedicată, semănând mai mult cu o rață rănită decât cu acele avioane moderne care începeau să se producă în

America de Nord. Nimic din aspectul ei nu lăsa să se creadă că s-ar fi putut mișca, și cu atât mai puțin că s-ar fi putut ridica și traversa munții înzăpeziți. Ziariștii și curioșii au năvălit grămadă. Marcos zâmbea imperturbabil în fața avalanșei de întrebări și poza fotografiilor fără a da vreo explicație tehnică sau științifică asupra modului în care avea de gând să facă isprava. Au fost oameni care au venit din provincie ca să asiste la spectacol. Patruzeci de ani mai târziu, nepotul meu, Nicolás, pe care Marcos n-a apucat să-l cunoască, a dezgropat inițiativa zborului care a fost mereu prezentă în bărbații neamului său. Nicolás a avut ideea să o facă în scopuri comerciale, într-un cârnat uriaș, plin cu aer cald, care să poarte o reclamă pentru băuturi carbogazoase. Dar, pe vremea când Marcos își anunța voiajul cu aeroplanul, nimeni nu bănuia că această invenție ar putea sluji la ceva util. El o făcea din spirit de aventură. Ziua fixată pentru zbor a început prin a fi înnorată, dar nerăbdarea era atât de mare, că Marcos nu a vrut să amâne. A ajuns la timp și nici nu s-a uitat la cerul care se umplea de nori cenușii. Lumea uimită a umplut toate străzile adiacente, s-a cățarat pe acoperișurile și balcoanele caselor din apropiere și s-a înghesuit în marele parc. Nici un miting politic nu reușise să adune atâta lume, până când, jumătate de secol mai târziu, primul candidat marxist avea să aspire, prin mijloace absolut democratice, să ocupe fotoliul de Președinte. Clara avea să-și amintească toată viața acea zi de sărbătoare. Lumea se îmbrăcase de primăvară, devansând puțin deschiderea oficială a sezonului, bărbații în costume de in alb, iar doamnele cu pălării de pai italienești care făceau furori în anul acela. Grupuri de școlari cu învățătorii lor au defilat, aducând flori eroului. Marcos primea florile și glumea, spunându-le să aștepte să se zdrobească de pământ ca să-i aducă florile la înmormântare. Episcopul în persoană, fără să i-o fi cerut nimeni, a apărut însoțit de doi dascăli și a sfințit pasărea, iar fanfara jandarmeriei a cântat o muzică veselă și fără pretenții, pentru gustul popular. Poliția, călare și cu lănci, a păstrat cu greu mulțimea departe de centrul câmpului în care se afla Marcos, îmbrăcat cu o salopetă de mecanic, cu ochelari mari de automobilist și o caschetă de explorator pe cap. Mai avea pentru zbor busola, o lunetă și niște hărți ciudate de navigație aeriană, pe care și le făcuse singur, bazându-se pe teoriile lui Leonardo da Vinci și pe cunoștințele astrale ale incașilor. Contrar oricărei logici, la a doua încercare păsăroiul s-a ridicat fără probleme, ba chiar cu oarece eleganță, acompaniat de scârțâielile scheletului său și de horcăielile motorului. S-a înălțat legănându-se și s-a pierdut în nori, petrecut de o rumoare de aplauze, fluierături, batiste fluturate, steaguri, cor militar și stropeli cu apă sfințită. Pe pământ au rămas comentariile asistenței uluite și ale bărbaților mai instruiți, care încercau să explice miracolul în mod rațional. Clara s-a uitat pe cer mult timp după ce unchiul i se făcuse nevăzut. I s-a părut că-l zărește după zece minute, dar nu era decât o vrabie. După trei zile, euforia produsă de primul zbor cu aeroplanul din țară s-a stins și, în afară de Clara, care scruta neobosită țăriile, nimeni nu și-a mai amintit de acest episod.

După ce a trecut o săptămână fără nici o știre despre unchiul zburător, s-a presupus că urcase până se pierduse în spațiul sideral, iar cei mai ignoranți au speculat ideea că ar fi putut ajunge la lună. Jumătate trist, jumătate ușurat, Severo a hotărât că de fapt cumnatul său se prăbușise cu mașinăria într-o prăpastie din munți, unde nu va fi găsit niciodată. Nívea a plâns nemângâiată și a aprins câteva lumânări Sfântului Anton, patronul lucrurilor pierdute. Severo s-a opus ideii de a plăti niște slujbe, căci nu credea în această modalitate de a câștiga cerul și cu atât mai puțin întoarcerea pe pământ, susținând că slujbele și daniile, cât și indulgențele și traficul cu gravuri sfinte și scapulare erau o afacere necinstită. Drept care Nívea și Dădaca i-au pus pe toți copiii să se roage pe ascuns timp de nouă zile. În acest timp, grupuri de exploratori și andiniști voluntari l-au căutat neobosit prin râpe și prăpăstii, străbătând toate locurile accesibile, și s-au întors triumfători, predând familiei un modest coșciug negru și sigilat. Cutezătorul

călător a fost înmormântat cu funeralii grandioase. Moartea l-a transformat într-un erou și numele său s-a regăsit zile la rând în titlurile tuturor ziarelor. Aceași mulțime, care venise să-l petreacă în ziua în care se ridicase cu pasărea, a defilat prin fața dricului. Toată familia l-a plâns cum se cuvine, în afară de Clara, care continua să scruteze cerul cu o răbdare de astronom. La o săptămână de la înmormântare, în pragul casei Del Valle a apărut chiar unchiul Marcos în carne și oase, zâmbind vesel pe sub mustățile lui de pirat. Grație rugăciunilor clandestine ale femeilor și copiilor, a admis-o el însuși, era în viață și în posesia tuturor facultăților, inclusiv buna dispoziție. În ciuda originii nobile a hărților sale aeriene, zborul fusese un eșec, a pierdut avionul și a trebuit să se întoarcă pe jos, dar nu avea nici un os rupt și spiritul de aventură era intact. Faptul a consolidat definitiv devoțiunea familiei pentru Sfântul Anton și nu a slujit drept învățătură de minte generațiilor viitoare, care au încercat la rândul lor să zboare cu diverse mijloace. Totuși, din punct de vedere legal, Marcos era un cadavru. Severo Del Valle a trebuit să apeleze la toată știința sa în ale legilor pentru a-i reda cumnatului său viața și condiția de cetățean. Când a fost deschis coșciugul în prezența autorităților, s-a dovedit că îngropaseră un sac cu nisip. Faptul a pătat prestigiul, până atunci neprihănit, al exploratorilor și andiniștilor voluntari, care de-atunci au fost socotiți cel puțin niște răufăcători.

Eroica înviere a lui Marcos a făcut ca lumea să uite povestea cu flașneta. Era din nou invitat în toate saloanele din oraș și, măcar o perioadă, numele i-a fost căutat. Marcos locuia în casa soră-sii de câteva luni. Într-o noapte a plecat fără să-și ia la revedere de la nimeni, lăsând în urmă bagajele, cărțile, armele, cizmele și toate troacele. Severo, ba chiar și Nivea au răsuflat ușurați. Ultima lui vizită durase prea mult. Dar Clara a fost atât de afectată, încât a umblat o săptămână întreagă somnambulă și sugându-și degetul. Fetita, care pe-atunci avea șapte ani, învățase să citească din cărțile cu povești ale unchiului ei și era mai aproape de el decât oricare alt membru al familiei, grație talentelor ei divinatorii. Marcos spunea că ciudata însușire a nepoatei putea fi o sursă de venituri și o ocazie bună pentru a-și dezvolta propria lui putere de clarviziune. Teoria lui era că toate ființele omenești posedă această calitate, mai ales cei din familie, și dacă ea nu funcționa eficient, era doar din cauza lipsei de antrenament. A cumpărat din Piața Persană o bilă de sticlă, pretinzând că avea proprietăți magice și venea din Orient, - mai târziu s-a dovedit că nu era decât un flotor de barcă pescărească -, a pus-o pe o bucată de catifea neagră și a anunțat că putea ghici norocul, vindeca de deochi, citi trecutul și da vise frumoase, totul pentru cinci cenți. Primii săi clienți au fost servitoarele din vecini. Una fusese acuzată de hoție, pentru că stăpâna ei pierduse o podoabă. Bila de sticlă a indicat locul în care se găsea bijuteria: se rostogolise sub un dulap. A doua zi era coadă în fața porții. Au venit vizitii, negustori, cărători de lapte și de apă, mai târziu au sosit discret câțiva funcționari municipali și câteva doamne distinse, care se prelingeau ușor de-a lungul zidurilor, încercând să nu fie recunoscute. Dădaca era cea care primea clientela, făcea ordine în sala de așteptare și primea onorariile. Ocupația asta îi lua toată ziua și o absorbea într-atâta, că și-a neglijat treaba la bucătărie și familia a început să se plângă de cinele compuse doar din fasole uscată și dulceață de gutui. Marcos a aranjat remiza pentru trăsuri cu niște perdele roase, care pe vremuri fuseseră ale salonului, dar ajunseseră niște zdrențe prăfuite. Acolo primea clienții alături de Clara. Cei doi ghicitori erau îmbrăcați în tunici „de culoarea oamenilor de lumină”, cum spunea el galbenului. Dădaca le vopsea cu praf de șofran, fierbându-le în oala în care de obicei se pregătea sosul bechamel. Marcos purta în plus un turban pe cap și o amuletă egipteană atârnată de gât. Își lăsase plete și barbă, și era mai slab ca niciodată. Marcos și Clara erau cât se poate de convingători, mai cu seamă că fata nu avea nevoie să privească bila de sticlă pentru a ghici ce voia să audă fiecare. Îi sufla la ureche lui Marcos, care transmitea mesajul clientului și improviza sfaturile care i

se păreau potrivite. Astfel i s-a dus faima, pentru că cei care veneau abătuți și triști plecau plini de speranță, îndrăgostiții respinși căpătau indicii pentru a schimba inimile indiferente, iar săracii primeau formule infailibile pentru pariurile de la cursele de câini. Afacerea a devenit atât de prosperă, că Dădaca a început să cadă din picioare de oboseală. De data asta Severo n-a mai trebuit să intervină pentru a pune capăt inițiativei lucrative a cumnatului, pentru că cei doi ghicitori și-au dat seama că erau pe cale să schimbe soarta clienților, care urmau cu sfințenie vorbele lor, li s-a făcut frică și au hotărât că lucrul pe care-l făceau era o păcăleală. Au abandonat oracolul din remiză și și-au împărțit frățește câștigul, deși singura interesată de aspectul material al afacerii era Dădaca.

Dintre toți frații Del Valle, Clara era cea mai interesată și neobosită să asculte poveștile unchiului. Era în stare să le repete pe de rost, ținea minte cuvinte din ciudatele dialecte ale indienilor, le cunoștea obiceiurile și putea descrie felul în care își străpungeau buzele și lobii urechilor cu bucăți de lemn, cât și riturile lor de inițiere, numele șerpilor veninoși și ale antidoturilor. Unchiul era atât de elocvent, că fetița simțea aievea mușcătura arzătoare a viperei, vedea reptila alunecând pe covor printre picioarele mobilelor și auzea țipetele papagalilor Ara printre perdelele salonului. Își amintea fără să ezite de drumul lui Lope de Aguirre în căutarea El Dorado-ului, de denumirile greu de pronunțat ale florei și faunei, văzute sau inventate de prodigiosul ei unchi, știa de lamașii care beau ceai sărat cu grăsime de iac și putea descrie amănunțit opulentele polinezience, orezăriile din China sau câmpiile albe ale țărilor din nord, unde ghețurile veșnice omoară animalele și oamenii neatenți, transformându-i în câteva minute în stane de piatră. Marcos avea mai multe jurnale de călătorie în care își nota drumurile și impresiile, precum și o colecție de hărți și de cărți de povești, de aventuri și basme, pe care le ținea în bagaje, în camera cu vechituri din fundul ultimei curți. De acolo au tot ieșit ca să populeze visele urmașilor, până când au fost arse din greșeală, jumătate de secol mai târziu, într-un rug nedemn.

Din ultima călătorie, Marcos s-a întors în coșciug. Murise de o ciumă africană misterioasă, care l-a făcut plin de zbârcituri și galben ca pergamentul. Simțindu-se bolnav, a luat drumul înapoi, sperând că îngrijirile soră-sii și știința doctorului Cuevas îi vor readuce sănătatea și tinerețea, dar nu a rezistat celor șaiszeci de zile pe mare și în dreptul orașului Guayaquil a murit răpus de febră, delirând despre femei mirosind a mosc și despre comori ascunse. Căpitanul vaporului, un englez pe nume Longfellow, a fost cât pe-aici să-l arunce în mare înfășurat într-un steag, dar Marcos își făcuse atâția prieteni și cucerise atâtea femei la bordul transatlanticului, în ciuda aspectului său jigărit și a delirului, că pasagerii nu au fost de acord, așa că Longfellow a trebuit să-l depoziteze alături de zarzavaturile bucătarului chinez, ca să fie ferit de căldura și țăntării tropicelor, până când dulgherul a improvizat o ladă. La El Callao au făcut rost de un sicriu decent și, câteva zile mai târziu, furios pe neplăcerile pe care pasagerul le produsese Companiei de Navigație și lui personal, căpitanul l-a descărcat fără considerație pe chei, mirat că nimeni nu vine să-l ceară și să achite cheltuielile. A aflat mai târziu că pe aceste latitudini poșta nu era la fel de sigură ca în depărtata sa Anglie și că telegramele pe care le trimisese se volatilizaseră pe drum. Din fericire pentru Longfellow, a apărut un avocat de la vamă care cunoștea familia Del Valle și care s-a ocupat de toată treaba, adică a încărcat sicriul și toate bagajele într-un transport închiriat și l-a expediat în Capitală la singura adresă fixă cunoscută: acasă la sora lui.

Pentru Clara acesta ar fi fost unul dintre cele mai dureroase momente din viața ei, dacă printre bagajele unchiului nu s-ar fi găsit și *Barrabás*. Ignorând zăpăceala care domnea în curte, instinctul a dus-o direct la locul în care aruncaseră cușca. Înăuntru se afla *Barrabás*. Era o grămăjoară de oase acoperite cu o piele de culoare nedefinită, plină de rosături infectate, un ochi era închis,

celălalt supura urdori, nemișcat ca un cadavru în propria lui mizerie. În ciuda aspectului, fetiței nu i-a fost deloc greu să-l identifice.

— Un cățel! a țipat ea.

L-a luat în grijă. L-a scos din cușcă, l-a legănat la pieptul ei și, cu o grijă de misionar, i-a dat apă în boticul uscat și umflat. Nimeni nu-l mai hrănise de când căpitanul Longfellow, care, ca toți englezii, se purta mult mai bine cu animalele decât cu oamenii, îl lăsase pe chei. Cât timp fusese la bord alături de stăpânul său muribund, căpitanul îl hrănise cu mâna lui și îl plimbase pe punte, dându-i toată atenția de care Marcos fusese lipsit, dar odată ajuns pe uscat, a fost tratat ca o parte din bagaj. Clara a devenit o adevărată mamă pentru animal, de fapt, nimeni nu îi disputa acest privilegiu îndoielnic, și a reușit să-l readucă la viață. După câteva zile, când s-a potolit zarva sosirii cadavrului și a înmormântării unchiului Marcos, Severo a dat cu ochii de jivina păroasă pe care fiică-sa o ținea în brațe.

— Ce-i ăsta? a întrebat el.

— *Barrabás*.

— Dă-i-l grădinarului să scape de el. Să nu ne dea vreo boală.

Dar Clara îl adoptase.

— Este al meu, tati. Dacă mi-l iei, jur că nu mai respir și mor.

Și a rămas în casă. În curând alerga prin toate părțile, devorând franjurii perdelelor, covoarele și picioarele mobilelor. S-a înzdrăvenit repede și a început să crească. După ce a fost îmbăiat, s-a dovedit că era negru, cu un cap pătrățos, labe foarte lungi și blană scurtă. Dacă a fost de părere să i se taie coada, ca să semene cu un câine de rasă, dar Clara a slobozit niște urlete care au degenerat într-o criză de astm și treaba a fost uitată. *Barrabás* a rămas cu coada întregă și, cu timpul, aceasta i-a crescut cât o crosă de golf, dotată cu mișcări necontrolate, care mătura porțelanurile de pe mese și răsturna lămpile. Era dintr-o rasă necunoscută. Nu avea nimic în comun cu câinii care vagabondau pe stradă și cu atât mai puțin cu cățelii de rasă pură pe care le creșteau unele familii aristocratice. Veterinarul n-a știut să-i determine originea. Clara a presupus că provenea din China, pentru că mare parte din bagajul unchiului erau amintiri din acea țară de departe. Avea o capacitate de creștere nelimitată. La șase luni era cât o oaie, după un an se făcuse cât un mânz. Familia disperată se întreba cât va mai crește și membrii ei au început să nu mai creadă că era într-adevăr un câine, speculând că ar putea fi vorba de un animal exotic, pe care unchiul explorator îl vânase în cine știe ce fund de lume, și poate că starea lui primitivă era feroce. Nivea se uita la ghearele lui de crocodil și la dinții lui ascuțiți, și inima ei de mamă se strângea la gândul că bestia ar fi putut smulge dintr-o mușcătură capul unui adult, și cu atât mai ușor al unui copil. Numai că *Barrabás* nu arăta nici un fel de ferocitate, dimpotrivă. Avea răsfățuri de pisicuță. Dormea în pat cu Clara, îmbrățișând-o, cu capul pe perna de puf și acoperit până la gât pentru că era friguros, iar mai târziu, când nu mai încăpea în pat, se întindea pe jos, cu botul lui de cal sprijinit de mâna fetiței. Niciodată nu a fost văzut mârâind sau lătrând. Era negru și tăcut ca o panteră. Îi plăceau jambonul și fructele zaharisite, iar când erau musafiri și uitau să-l închidă, se strecura ușurel în sufragerie și dădea ocol mesei, servindu-se delicat cu bunătățile preferate direct din farfurii, fără ca vreun comesean să îndrăznească să-l împiedice. În ciuda blândeții lui de domnișoară, *Barrabás* inspira teroare. Furnizorii fugeau în grabă mare când ieșea pe stradă, iar într-o zi a semănat panică printre femeile care stăteau la coadă să ia lapte de la căruțul lăptarului, speriiind calul, care a luat-o la goană, în timp ce laptele se împrăștia pe caldarâm. Severo a fost nevoit să plătească toată paguba și a dat ordin ca animalul să fie legat în curte, dar Clara a făcut din nou o criză și hotărârea a fost amânată pe timp nedefinit. Imaginația populară și faptul că nu i se cunoștea rasa i-au atribuit lui *Barrabás* caracteristici mitologice. Se spune că a continuat să crească și, dacă brutalitatea unui măcelar nu i-ar fi pus capăt zilelor, ar fi ajuns cât o

cămilă. Lumea credea că era o încrucișare dintre un câine și o iapă, presupunea că îi vor crește aripi, coarne și că va ajunge să verse fum pe nări, cam ca jivinele pe care le broda Rosa pe interminabila ei față de masă. Dădaca, sătulă să tot strângă porțelanuri sparte și să asculte basmele cu transformarea lui în lup în nopțile cu lună plină, a aplicat același sistem pe care îl folosisese în cazul papagalului, dar supradoza de untură de pește nu l-a ucis, ci doar i-a provocat o diaree, care a ținut patru zile și a umplut casa de sus până jos, pe care tot ea a trebuit să o curețe.

Erau vremuri grele. Pe atunci eu aveam în jur de douăzeci și cinci de ani, dar mi se părea că am toată viața înainte pentru a-mi făuri viitorul și situația pe care o doream. Munceam ca un animal și, în rarele ocazii în care mă așezam să mă odihnesc, obligat de pauzele duminicale, simțeam că pierd clipe prețioase și că fiecare minut de răgaz însemna un secol în care eram departe de Rosa. Trăiam în mină, într-o căsuță din scânduri cu acoperiș de tablă de zinc, pe care mi-am făcut-o singur, ajutat doar de doi peoni. Ea consta într-o singură cameră pătrată în care mi-am pus lucrurile, cu câte o fereastră în fiecare perete, ca să circule aerul fierbinte al zilei, și cu obloane pe care le închideam noaptea ca să mă apăr de vântul înghețat. Tot mobilierul se reducea la un pat de campanie, un scaun, o masă rustică, o mașină de scris și un seif greu, pe care a trebuit să-l aduc cu catării prin deșert, în care țineam leafa minerilor, ceva documente și un săculeț din pânză de cort în care străluceau bucațelele de aur care reprezentau rodul trudei noastre. Nu era comodă casa, dar eu eram obișnuit cu lipsa de comoditate. Niciodată nu făcusem o baie caldă, iar amintirile pe care le păstram din copilărie erau de frig, singurătate și un gol permanent în stomac. Acolo am mâncat, am dormit și am scris timp de doi ani, fără altă distracție decât niște cărți citite și răscitite, un vraf de ziare vechi, niște texte în engleză, care mi-au folosit pentru a învăța rudimentele acestei limbi magnifice și o cutie cu cheie în care îmi păstram corespondența cu Rosa. Mă obișnuisem să-i scriu la mașină, făcând o copie pentru mine, punându-le în ordine după dată împreună cu puținele scrisori pe care le-am primit de la ea. Mâncam același tain care se gătea pentru mineri și interzisesem alcoolul în mină. Nu țineam nici acasă, pentru că mi-am zis mereu că singurătatea și plictiseala sfârșesc prin a face din om un alcoolic. Poate că amintirea tatălui meu, cu cămașa descheiată la gât, cravata desfăcută și plină de pete, ochii tulburi și răsuflarea grea, mereu cu paharul în mână, a fost cea care m-a făcut abstinent. Nu am talent de băutor, mă îmbăt repede. Am descoperit asta la șaisprezece ani și n-am uitat. M-a întrebat odată nepoată-mea cum de am putut trăi atâta timp departe de civilizație. Nu știu. Dar pesemne că mi-a fost mai ușor decât altora pentru că nu sunt o persoană sociabilă, nu am mulți prieteni și nu-mi plac sărbătorile și petrecerile, dimpotrivă, mă simt mai bine singur. Mi-e greu să mă apropiu de oameni. Pe atunci încă nu trăisem cu vreo femeie, drept care nu tânjeam după ceva ce nu cunoșteam. Nu sunt genul care se îndrăgostește ușor, niciodată n-am fost, sunt fidel prin fire, deși ajunge să văd umbra unui braț, curba unei talii, îndoirea unui genunchi de femeie ca să-mi vină idei, chiar și acum, când sunt atât de bătrân, că nici nu mă recunosc în oglindă. Parcă sunt un copac răsucit. Nu încerc să-mi justific păcatele tinereții pretinzând că nu-mi puteam controla avântul poftelor, nici pe departe. La vârsta aceea eram obișnuit cu legăturile fără viitor cu femeile ușoare, căci cu altele nu aveam nici o posibilitate. Cei din generația mea făceau deosebirea între femeile decente și celelalte, ba chiar le împărțeam pe cele decente între ale noastre și ale altora. Până a o cunoaște pe Rosa nu mă gândisem la dragoste și romantismul mi se părea periculos și inutil, iar dacă vreodată mi-a plăcut vreo fată, nu am avut curaj să mă apropiu de ea, temându-mă să nu fiu respins și să nu mă fac de răs. Am fost foarte orgolios și din această cauză am suferit mai mult decât alții.

A trecut mai bine de jumătate de secol, dar mi s-a gravat în memorie momentul exact în care Rosa cea frumoasă a intrat în viața mea ca un înger distrat

care, în trecere, mi-a furat sufletul. Mergea cu Dădaca și cu altă fată, probabil o soră mai mică. Cred că purta o rochie de culoare lila, dar nu sunt sigur, pentru că nu mă pricep la ținutele femeiești și pentru că era atât de frumoasă, că de-ar fi purtat chiar și o hlamidă de hermină, tot doar la chipul ei m-aș fi uitat. De obicei nu mă uit după femei, dar trebuia să fii idiot ca să nu vezi că la trecerea ei se oprea lumea în loc, încurcând circulația, apariția asta cu un incredibil păr verde care îi îmbrăca fața ca o pălărie fantezi, cu un mers de zână și cu felul acela în care se mișca de parcă ar fi zburat. A trecut prin fața mea fără să mă vadă și a intrat plutind în cofetăria din Piața Armelor. Am rămas în mijlocul străzii, uluit, în timp ce ea cumpăra bomboane cu anason, alegându-le una câte una, râzând cu glas de clopoței, vârandu-și una în gură și dându-i și soră-sii. Nu eram singurul hipnotizat, în câteva minute s-a format un grup de bărbați care se holbau prin vitrină. Atunci am reacționat. Nu mi-a trecut prin minte că eram departe de a fi pretendentul ideal pentru tânăra aceea cerească, pentru că nu aveam avere, nu eram deloc chipeș și aveam înaintea un viitor incert. Și nici n-o cunoșteam! Dar eram entuziasmat și am hotărât în clipa aceea că era singura femeie demnă să-mi fie soție și, dacă n-o puteam avea, mai bine rămâneam holtei. Am urmărit-o pe tot drumul de întoarcere acasă. M-am urcat în același tramvai și m-am așezat în spatele ei, neluându-mi ochii de la ceafa ei perfectă, gâtul rotund, umerii delicați, mângâiați de șuvițele verzui scăpate din pieptănătură. N-am simțit zgâlțâiturile tramvaiului pentru că visam. Deodată am văzut-o cum alunecă de-a lungul culoarului și, când a trecut pe lângă mine, uimitoarele ei pupile aurii s-au oprit o clipă în ochii mei. Cred că am murit puțin. Nu puteam să respir și mi s-a oprit inima. Când mi-am revenit, a trebuit să sar din mers, cu riscul de a-mi rupe vreun os, și s-o iau la goană în direcția străzii pe care mergea. Zărind o pată liliachie care tocmai dispărea după o poartă am ghicit unde locuia. Din ziua aceea am făcut de gardă în fața casei, dând târcoale ca un câțel orfan, spionând, mituindu-l pe grădinar, intrând în vorbă cu servitoarele, până am reușit să vorbesc cu Dădaca; buna de ea s-a milostivit de mine și a fost de acord să-i transmită biletele mele de amor, florile și nenumăratele cutii cu bomboane cu anason cu care am încercat să-i cuceresc inima. Îi trimiteam și acrostihuri. Nu știam să fac versuri, dar exista un librar spaniol care era un adevărat geniu al rimelor și căruia îi comandam poeme, cântece, orice se putea face cu cerneală și hârtie ca materie primă. Sora mea Ferula m-a ajutat să mă apropii de familia Del Valle, descoperind o rudenie depărtată între numele noastre de familie și căutând ocazia de a ne saluta la ieșirea din biserică. Așa am putut să merg în vizită la Rosa. În ziua în care am intrat în casa ei și ne-am găsit față în față, n-am știut ce să-i spun. Am rămas mut, cu pălăria în mână și cu gura deschisă, până când părinții ei, care cunoșteau simptomele, m-au salvat. Nu știu ce-o fi văzut Rosa la mine, nici de ce, cu timpul, m-a acceptat ca logodnic. Am ajuns logodnicul ei oficial fără să fi fost nevoie de nici o ispravă nemaipomenită: în ciuda frumuseții ei neomenești și a nenumăratelor ei calități, Rosa nu avea pretendenți. Explicația mi-a dat-o mama ei, spunându-mi că nici un bărbat nu se simțea destul de puternic pentru a-și petrece viața apărând-o pe Rosa de poftele celorlalți. Mulți o curtaseră, își pierduseră și mințile pentru ea, dar, până să apar eu, nu se hotărâse nimeni. Frumusețea ei provoca teamă, de aceea o admirau de departe și nu se apropiau. Nu m-am gândit niciodată la asta, ca să fiu sincer. Problema mea era că eram lefter, dar mă simțeam în stare, prin puterea dragostei, să devin un om bogat. M-am uitat în jur, căutând o cale rapidă, în limitele cinstei în care fusesem educat, și am constatat că pentru a triumfa era nevoie de relații, studii speciale sau capital. Nu era de ajuns să ai un nume respectabil. Bănuiesc că, dacă aș fi avut niște bani, i-aș fi jucat la cărți sau aș fi făcut pariuri la curse, dar cum nu era cazul a trebuit să muncesc într-un domeniu care, chiar riscant fiind, putea să-mi aducă avere. Minele de aur și de argint erau visul oricărui aventurier: îți puteau aduce mizeria, te puteau omorî de tuberculoză sau te puteau face om

bogat. Era o chestiune de noroc. Am obținut concesiunea unei mine din nord cu ajutorul numelui prestigios al mamei mele, care a determinat banca să-mi dea un împrumut. Mi-am propus cu strășnicie să o storc de ultimul gram de metal prețios, de-ar fi fost să zdrobesc muntele cu mâinile goale și să storc pietrele călcându-le în picioare. Dar Rosa a fost de acord cu asta și cu multe altele.

La sfârșitul toamnei, când familia se liniștise în privința intențiilor părintelui Restrepo, care a fost nevoit să-și domolească vocația de inchizitor după ce episcopul în persoană l-a avertizat să o lase în pace pe micuța Clara Del Valle, și când se resemnaseră cu toții cu ideea că unchiul Marcos murise de-a binelea, au început să se concretizeze planurile politice ale lui Severo. Muncise ani în șir pentru asta. A fost un triumf pentru el când l-au invitat să se prezinte drept candidat al Partidului Liberal la alegerile parlamentare, ca reprezentant al unei provincii din sud unde nu fusese niciodată și despre care aproape că nu știa unde se găsește pe hartă. Partidul avea mare nevoie de oameni, iar Severo aspira să ocupe un fotoliu în Congres, drept care nu a fost greu să-i convingă pe umilii alegători din sud să-l desemneze pe Severo candidat. Invitația a fost întărită printr-un porc fript, trandafiriu și monumental, pe care electorii l-au trimis acasă la familia Del Valle. Era așezat pe o tavă mare de lemn, aromitor și lucios, cu un pătrunjel în rât și un morcov în fund, culcat pe un pat de tomate. Avea o cusătură pe burtă și era umplut cu prepelițe, care la rândul lor erau umplute cu prune. A sosit împreună cu o carafă ce conținea o jumătate de galon din cel mai bun rachiu al regiunii. Ideea de a ajunge deputat sau, și mai bine, senator, era un vechi vis al lui Severo. Dusese lucrurile înspre acest țel printr-o activitate minuțioasă de contacte, prietenii, conciliabile, apariții publice discrete, dar eficiente, bani și favoruri făcute persoanelor potrivite la momentul potrivit. Provincia aceea din sud, deși îndepărtată și necunoscută, era exact ce aștepta.

Porcul a ajuns într-o marți. Vineri, când din porc nu rămăseseră decât șoricium și oasele pe care le rodea în curte *Barrabás*, Clara a anunțat că mai avea să fie un mort în casă.

— Dar va muri din greșeală, a spus ea.

Sâmbătă a dormit prost și s-a trezit țipând. Dacă i-a dat un ceai de tei și nimeni nu a băgat-o în seamă, pentru că erau ocupați cu pregătirile pentru plecarea tatălui în sud și pentru că Rosa cea frumoasă se trezise cu febră. Nivea a hotărât ca Rosa să rămână în pat, iar doctorul Cuevas a spus că nu era nimic grav, să i se dea limonada caldă și îndulcită, cu un strop de tărie, ca să transpire. Severo s-a dus să-și vadă fiica și a găsit-o îmbujorată și cu ochii strălucitori, cufundată în așternuturile cu dantele crem. I-a dăruit un carnet de bal și i-a dat voie Dădacei să deschidă carafa cu rachiu și să-i adauge puțin în limonada. Rosa a băut limonada, s-a cuibărit în pătura de lână și a adormit imediat lângă Clara, cu care împărțea dormitorul.

În dimineața acelei duminici tragice, Dacă s-a sculat devreme, ca de obicei. Înainte de a pleca la biserică, s-a dus în bucătărie să pregătească micul dejun pentru familie. Soba cu lemne și cărbuni era pregătită cu o zi înainte, astfel că a aprins focul cu tăciunii calzi încă. În timp ce se încălzea apa și fierbea laptele, a aranjat vasele pentru a le duce în sufragerie. A început să pregătească terciul de ovăz, să strecoare cafeaua și să prăjească pâinea. A aranjat două tăvi, una pentru Nivea, care își lua mereu micul dejun la pat, și alta pentru Rosa, care, fiind bolnavă, avea și ea acest drept. A acoperit tava Rosei cu un șervet de in brodat de călugărițe, ca să nu-și bea cafeaua rece și să nu intre vreo muscă, și s-a uitat în curte după *Barrabás*, care avea meteahna să sară pe ea când o vedea trecând cu tava. L-a văzut jucându-se cu o găină și a profitat ca să pornească în adevărata călătorie, care însemna să pleci din bucătăria din fundul casei, printre curți interioare și coridoare, până la camera fetelor, în extremitatea cealaltă. Ajunsă în fața ușii Rosei, a ezitat, izbită de un presentiment. A intrat fără să bată, ca de

obicei, și imediat a observat mirosul de trandafiri, deși nu era sezonul lor. Atunci a știut că se întâmplase o nenorocire. A lăsat ușor tava pe noptieră și s-a îndreptat încet spre fereastră. A tras draperiile grele și soarele palid al dimineții a umplut camera. S-a întors posomorâtă și nu s-a mirat văzând-o în pat pe Rosa moartă, mai frumoasă ca niciodată, cu părul de-a dreptul verde, pielea de nuanța fildeșului tânăr și ochii galbeni ca mierea deschiși. La picioarele patului, micuța Clara se uita la sora ei. Dacă a îngenuncheat lângă pat, a apucat mâna Rosei și a început să se roage. S-a rugat până când în toată casa a început să se audă un urlet ca de vapor rățăcit. A fost prima și ultima dată când *Barrabás* s-a făcut auzit. A jelit-o pe moartă toată ziua, făcând praf nervii locuitorilor casei și ai vecinilor, care au sosit atrași de geamătul acela de naufragiu.

Doctorului Cuevas i-a fost de ajuns să arunce o privire asupra Rosei ca să-și dea seama că moartea fusese provocată de ceva mult mai grav decât o febră de doi bani. A pornit să amușine peste tot, a cercetat bucătăria, și-a băgat degetele prin cratițe, a deschis sacii cu făină, pungile cu zahăr, cutiile cu fructe uscate, a întors totul cu susul în jos, lăsând în urmă o zăpăceală de uragan. A scotocit prin sertarele Rosei, i-a interogat pe servitori unul câte unul, a luat-o la întrebări pe Dădacă până a scos-o din sărite și în cele din urmă cercetările l-au purtat la carafa cu rachi pe care a rechiziționat-o fără discuții. N-a împărtășit nimănui bănuielile sale, dar a dus-o la laborator. După trei ore era înapoi, cu o expresie de oroare care-i transforma mutra de faun rubicond într-o mască palidă de care nu s-a lepădat pe tot parcursul evenimentelor teribile. S-a dus la Severo, l-a luat de braț și l-a tras deoparte.

— Rachiul ăsta avea în el destulă otravă ca să omoare un taur, i-a suflat el la ureche. Dar, pentru a fi sigur că asta e cauza care a ucis-o pe fată, trebuie să fac o autopsie.

— Adică să o deschizi? a gemut Severo.

— Nu de tot. De cap nu mă ating, doar de aparatul digestiv, i-a explicat doctorul.

Severo aproape că a leșinat.

Nivea era epuizată de atâta plâns, dar, auzind că voiau să o ducă pe fată la morgă, energia i-a revenit pe loc. S-a liniștit doar după ce i-au jurat că o vor duce pe Rosa de acasă direct la Cimitirul Catolic. De abia atunci a luat doza de laudanum pe care i-a dat-o medicul și a dormit douăzeci de ceasuri în șir.

Pe înserat, Severo a făcut aranjamentele necesare. I-a trimis pe copii la culcare și servitorilor le-a dat liber. Clarei, prea impresionată de cele întâmplate, i-a dat voie să doarmă cu altă soră. După ce toate luminile s-au stins și casa s-a scufundat în odihnă, a sosit asistentul doctorului Cuevas, un tânăr pipernicit, miop și bălbăit pe deasupra. Cei doi l-au ajutat pe Severo să transporte trupul Rosei în bucătărie și au întins-o cu delicatețe pe marmura pe care Dădaca plămădea pâinea și toca zarzavaturile. În ciuda tăriei sale de caracter, Severo nu a rezistat când i-au scos cămașa de noapte și fiică-sa a apărut în toată splendoarea ei de sirenă. A ieșit împleticindu-se, nebun de durere și s-a prăbușit în salon, plângând ca un copil. Chiar și doctorul Cuevas, care o știa pe Rosa de la naștere și o cunoștea ca pe propriul buzunar, a avut un moment de spaimă văzând-o goală. În ce-l privește, tânărul asistent a început să gâfâie de emoție și a tot gâfâit și în anii care au urmat de câte ori își amintea de imaginea incredibilă a Rosei dormind dezbrăcată pe masa mare din bucătărie, cu pletele căzându-i până la pământ, precum o cascadă vegetală.

În timp ce ei își îndeplineau sinistra meserie, Dădaca, obosită să tot plângă și să se roage și presimțind că se întâmpla ceva ciudat pe domeniile ei din cea de-a treia curte interioară, s-a ridicat, și-a aruncat un șal pe umeri și a pornit să cutreiere casa. A văzut lumină în bucătărie, dar ușa și obloanele ferestrelor erau închise. A mers mai departe pe coridoarele tăcute și înghețate, străbătând toate

cele trei corpuri ale clădirii, până a ajuns în salon. Prin ușa întredeschisă și-a zărit stăpânul care se plimba prin încăpere, abătut. Focul din cămin se stinsese. A intrat.

— Unde este duduia Rosa? a întrebat ea.

— Doctorul Cuevas este cu ea. Stai aici și bea un pahar cu mine, Dădacă, a implorat-o Severo.

Femeia a rămas în picioare, strângându-și șalul la piept. Severo i-a arătat sofa și ea s-a apropiat timid. S-a așezat lângă el. Niciodată nu stătuse atât de aproape de stăpân, de când slujea în casa lui. Severo a turnat câte un pahar de vin de Xeres pentru amândoi și l-a dat pe al lui peste cap. Și-a luat capul între palme, netezindu-și părul și mormăind o litanie tristă și de neînțeles. Dădaca, așezată țeapăn pe marginea canapelei, s-a relaxat când l-a văzut plângând. Și-a întins mâna aspră și, cu un gest automat, l-a mângâiat pe păr, cu același gest pe care-l folosisese timp de douăzeci de ani ca să-i mângâie copiii. El a ridicat ochii și i-a privit chipul fără vârstă, pomeții indigeni, cocul negru, pieptul generos la care îi văzuse sughițând și dormind pe toți descendenții lui, și a simțit că femeia asta caldă și bună ca pământul putea să-i aducă alinare. Și-a lăsat fruntea pe fusta ei, a respirat mirosul slab de scrobeală al șortului și a început să plângă în hohote ca un copilăș, vărsând toate lacrimile pe care și le stăpânise în viața lui de bărbat. Dădaca l-a frecat pe spate și l-a bătut ușurel ca să-l liniștească, i-a vorbit în limbajul pe care-l folosea să adoarmă copiii și i-a cântat aproape șoptit baladele ei țărănești; până la urmă l-a potolit. Au rămas unul lângă altul, bând vin și plângând din când în când, amintindu-și vremurile fericite când Rosa alerga prin grădină, uimind fluturii cu frumusețea ei venită parcă din fundul mării.

În bucătărie, doctorul Cuevas și asistentul său și-au pregătit ustensilele sinistre și recipientele urât mirositoare, și-au pus șorturi de mușama, și-au suflecat mânecile și au pornit să scotocească în intimitatea frumoasei Rosa, până când le-a fost limpede, fără urmă de îndoială, că tânăra înghițise o doză năprasnică de otravă pentru șobolani.

— Asta era pregătită pentru Severo, a conchis doctorul, spălându-se pe mâini în chiuvetă.

Asistentul, prea tulburat de frumusețea moartei, nu se îndura să o lase cusută precum un sac și a sugerat să o aranjeze puțin. Drept care au purces amândoi la treabă, ungându-i corpul cu alifii și umplându-l cu cataplasme folosite la îmbălsămat. Au terminat pe la patru dimineața, oră la care doctorul Cuevas s-a declarat învins de oboseală și de tristețe și a ieșit. Rosa a rămas singură în bucătărie în mâinile asistentului, care a spălat-o cu buretele ca să dispară petele de sânge, i-a pus cămașa brodată, ca să acopere cusătura care se întindea de la gât până la sex, și i-a aranjat părul. Apoi a curățat toate urmele.

Doctorul Cuevas a dat în salon de Severo și de Dădacă, ambii beți de vin și de plâns.

— E gata. O aranjăm puțin ca s-o vadă maică-sa.

I-a explicat lui Severo că bănuielile lui erau justificate și că în stomacul fetei găsiseră aceeași substanță mortală ca în rachiul primit în dar. Atunci Severo și-a amintit de prezicerea Clarei și și-a pierdut și cumpătul care îi rămăsese, incapabil de a se resemna cu ideea că fiica lui murise în locul său. S-a prăbușit gemând că era vina lui, pentru că fusese ambițios și fanfaron, că nimeni nu-l obligase să se bage în politică, că-i fusese mult mai bine când era un simplu avocat și tată de familie, că renunța chiar în clipa asta și pentru vecie la candidatura blestemată, la Partidul Liberal, la toată pompa și la toate operele, că spera ca nici unul dintre urmașii săi să nu intre vreodată în politică, fiindcă asta era o treabă pentru bătăuși și bandiți, și tot așa până ce doctorului Cuevas i s-a făcut milă și l-a îmbătat de-a binelea. Vinul a fost mai tare decât durerea și sentimentul de culpabilitate.

Doctorul și Dădaca l-au luat pe sus și l-au băgat în pat. Apoi s-au dus la bucătărie, unde asistentul o termina de aranjat pe Rosa.

În dimineața care a urmat, Nívea și Severo Del Valle s-au trezit târziu. Rudele decoraseră casa pentru înmormântare, perdelele erau trase și împodobite cu crep negru, de-a lungul pereților se înșirau coroanele de flori care umpleau aerul cu aroma lor dulceagă. Camera mortuară fusese improvizată în sufragerie. Pe masa cea mare, acoperită cu o pânză neagră cu franjuri aurii, se găsea sicriul alb cu ornamente de argint al Rosei. Douăsprezece lumânări galbene în sfeșnice de bronz o luminau pe moartă cu strălucirea lor difuză. O îmbrăcaseră în rochia de mireasă și pe cap îi pusese coronita de lămâiță din ceară pe care o ținea pentru ziua nunții.

La prânz au început să se perinde rudele, prietenii și cunoștințele pentru a-și prezenta condoleanțele și a însoți familia Del Valle în marea ei durere. Au venit până și cei mai înverșunați dușmani politici; Severo Del Valle s-a uitat fix la fiecare, încercând să descopere în orice privire secretul asasinului, deși în toate, chiar în cea a președintelui Partidului Conservator, nu a văzut decât tristețe și nevinovăție.

În timpul priveghiului, domnii se plimbau prin saloane și coridoare, discutând cu voce scăzută despre afaceri. Când se apropia cineva din familie, păstrau o tăcere plină de respect. Când au intrat în sufragerie și s-au apropiat de sicriu pentru a o privi ultima oară pe Rosa, s-au cutremurat: în aceste ceasuri devenise și mai frumoasă. Doamnele au trecut în salon, așezând scaunele în cerc. Acolo puteau plânge în voia lor, moartea unui străin era un bun pretext pentru a da frâu tristeții personale. Plângeau de-adevăratele, dar demn și în tăcere. Unele murmurau rugăciuni cu voce înceată. Servitoarele casei circulau peste tot, oferind cești cu ceai, cupe cu coniac, batiste curate pentru doamne, dulciuri de casă și mici comprese îmbibate cu amoniac pentru femeile care sufereau de amețală din cauza aerului închis, mirosului de lumânări și durerii. Toate surorile Del Valle, cu excepția Clarei, care era încă prea micuță, erau îmbrăcate în doliu strict și ședeau în jurul mamei ca un cerc de ciori. Nívea, care nu mai avea lacrimi, stătea dreaptă pe scaun, fără să scoată un suspin, fără să spună o vorbă și fără a recurge la ajutorul amoniacului, la care era alergică. Toți vizitatorii veneau să-i prezinte condoleanțe. Unii o sărutau pe amândoi obraji, alții o îmbrățișau strâns pentru câteva clipe, dar ea nu părea să-i recunoască nici pe cei mai apropiați. Îi mai muriseră copii, foarte mici sau chiar la naștere, dar după nici unul nu avusese senzația de pierdere pe care o avea acum.

Fiecare soră și-a luat rămas-bun de la Rosa cu un sărut pe fruntea înghețată, în afară de Clara, care nu s-a apropiat de sufragerie. Nici n-au insistat, cunoscându-i sensibilitatea extremă și tendința de a umbla somnambulă când imaginația îi era pusă la încercare. A rămas în grădină, ghemuită lângă *Barrabás*, refuzând să mănânce sau să participe la priveghi. Doar Dădaca a băgat-o în seamă și a încercat să o aline, dar Clara a gonit-o.

În ciuda precauțiilor pe care le-a luat Severo pentru a pune capăt bârfelor, moartea Rosei a fost un scandal public. Cui voia să-l asculte, doctorul Cuevas a oferit explicația perfect rațională că fata murise de pneumonie galopantă.

Dar s-a răspândit zvonul că fusese otrăvită din greșală, în locul tatălui. Pe atunci asasinatele politice erau necunoscute în țară, iar otrava, oricum, era ceva la care apelau muieruștile, ceva de ocară, care nu se mai folosea de pe vremea Coloniei, chiar și problemele pasionale se rezolvau față în față. S-a iscat un val de proteste împotriva atentatului și, înainte ca Severo să o poată evita, știrea a apărut într-un ziar al opoziției, acuzând indirect oligarhia și adăugând că, iată, conservatorii erau în stare până și de așa ceva, căci nu-i puteau ierta lui Severo Del Valle faptul că trecuse în tabăra liberală, în ciuda clasei sociale din care făcea parte. Poliția a încercat să dea de urma carafei cu rachiu, dar singura descoperire a fost că nu avea aceeași proveniență ca porcul umplut cu potârnică și că alegătorii

din sud n-aveau nici o legătură cu toată povestea. Carafa misterioasă a fost găsită din întâmplare lângă ușa din spate a casei Del Valle, în aceeași zi și la aceeași oră la care sosise porcul fript. Bucătăreasa a presupus că făcea parte din dar. Nici zelul poliției, nici cercetările pe care le-a făcut Severo personal, cu ajutorul unui detectiv particular, nu au dus la descoperirea asasinilor, iar umbra răzbunării neîndeplinite a rămas vie la toate generațiile care au urmat. A fost primul dintre multele acte de violență care au marcat destinul familiei.

Îmi amintesc perfect. Fusese o zi fericită pentru mine, pentru că dădusem de un filon nou, acela gros și minunat, pe care îl căutasem în toată perioada aceea de sacrificii, absență și așteptare, și care putea însemna bogăția pe care o visam. Eram sigur că peste șase luni urma să am destui bani ca să mă însor și peste un an puteam să încep a mă socoti un om bogat. Am avut mare noroc pentru că, în afacerea cu mineritul, mulți se ruinează și prea puțini izbândesc, așa-i scriam Rosei în după-amiaza aceea, atât de euforic și de nerăbdător, că mi se încurcau degetele în mașina veche de scris, iar cuvintele ieșeau lipite. Asta făceam când am auzit niște bătăi puternice în ușă, care mi-au tăiat inspirația pentru totdeauna. Era un căruțaș cu o pereche de catări, care îmi aducea din sat telegrama trimisă de sora mea Ferula, prin care mă anunța că Rosa murise.

A trebuit să citesc de trei ori ca să pricep cât de nenorocit eram. Singurul lucru care nu-mi trecuse niciodată prin minte era că Rosa ar putea fi muritoare. Am suferit când mă gândeam că, plictisită să mă tot aștepte, s-ar fi putut mărita cu altul, sau că filonul blestemat, merit a mă îmbogăți, n-avea să iasă niciodată la iveală, sau că galeria s-ar putea prăbuși peste mine, zdrobindu-mă ca pe un gândac. M-am gândit la toate aceste posibilități, ba chiar și la altele, dar la moartea Rosei nicicând, în ciuda pesimismului meu proverbial, care mă face să mă aștept mereu la ce e mai rău. Am simțit că, fără Rosa, viața mea nu are rost. M-am dezumflat pe dinăuntru, ca un balon înțepat, tot entuziasmul mi s-a dus. Am rămas pe un scaun, privind deșertul pe geam, un timp nedefinit, până când am revenit încet la viață. Prima reacție a fost de furie. M-am apucat să lovesc în pereții șubrezi de lemn până ce mi-a țâșnit sângele din degete, am rupt în mii de bucățele scrisorile, desenele Rosei și copiile propriilor mele scrisori pe care le păstrasem, am aruncat repede în valize hainele, documentele și punga cu aur și m-am dus să-i dau vâtafului leafa muncitorilor și cheile magaziei. Căruțașul s-a oferit să mă ducă la tren. Am mers o bună bucată din noapte călare, cu pături de Castilia drept singura apărare contra vântului rece, înaintând încet prin pustietățile interminabile unde numai instinctul ghidului meu îmi garanta că vom ajunge la destinație, căci nu exista nici un punct de reper. Noaptea era limpede și cerul înstelat, frigul îmi pătrundea în oase, îmi înțepenea mâinile, mi se băga în suflet. Mă gândeam la Rosa și speram, cu o vehemență irațională, să nu fi murit cu adevărat, mă rugam disperat cerului ca totul să fi fost o greșeală sau ca, însuflețită de puterea dragostei mele, ea să învie din morți precum Lazăr. Plângeam în mine, cufundat în durere și în frigul nopții, scuișând blesteme către catărul care mergea prea încet, către Ferula aducătoarea de nenorociri, către Rosa pentru că murise și către Dumnezeu, care îngăduise asta. Încet-încet orizontul s-a luminat, stelele au dispărut și am văzut prima lumină a zorilor, care colora în roșu și portocaliu peisajul nordului, iar atunci lumina mi-a readus un pic de rațiune. Am început să mă resemnez cu nenorocirea și să mă rog de-acum nu să reînvie, ci doar să ajung la timp pentru a o vedea înainte să fie îngropată. Am grăbit pasul și după un ceas căruțașul m-a lăsat în gara minusculă prin care trecea trenul pe calea îngustă care unea lumea civilizată cu deșertul în care petrecusem doi ani din viață.

Am călătorit timp de treizeci de ore, fără să mănânc și uitând de sete, dar am reușit să ajung la casa Del Valle înainte de înmormântare. Se zice că am intrat în casă plin de praf, fără pălărie, murdar și neras, însetat și furios, strigând unde mi-era logodnica. Micuța Clara, care pe atunci era abia o copilă slabă și urâtă, mi-a

ieșit în întâmpinare când am intrat în curte, m-a luat de mână și m-a condus tăcută în sufragerie. Acolo era Rosa, între văluri albe în sicriul alb și moartă de trei zile, intactă și de mii de ori mai frumoasă decât țineam eu minte, pentru că Rosa moartă se transformase pe nesimțite în sirena care fusese mereu în taină.

— Blestemată să fie! Mi-a scăpat printre mâini! se zice că am strigat, căzând în genunchi lângă ea și scandalizând rudele, căci nimeni nu-mi putea înțelege frustrarea de a fi petrecut doi ani scurmând pământul pentru a mă îmbogăți, cu unicul țel de a o duce într-o bună zi pe această fată la altar, doar pentru a vedea că moartea mi-o furase.

Puțin după aceea a sosit dricul, o trăsură enormă, neagră și lucioasă, trasă de doi armăsari mascați, așa cum era obiceiul pe-atunci, și mânată de doi vizitii în livrea. A părăsit casa la jumătatea după-amiezii, sub o ploaie ușoară, urmat de o procesiune de trăsură care duceau rudele, prietenii și coroanele de flori. Prin tradiție, femeile și copiii nu asistau la înmormântări, asta era o treabă pentru bărbați, însă Clara a reușit să se amestece în ultima clipă în cortegiul pentru a o însoți pe sora ei. I-am simțit mânuța înmănușată într-a mea și tot drumul am avut-o alături, o mică umbră tăcută, care-mi trezea o duioșie necunoscută în inimă. Atunci nici eu nu mi-am dat seama că Clara nu scosese nici un cuvânt de două zile, și mai aveau să treacă trei până ca familia să se alarmeze.

Severo Del Valle și băieții mai mari au ridicat pe umeri sicriul alb cu ornamente de argint și l-au așezat în nișa deschisă în cavou. Erau îmbrăcați în negru, tăcuți și nu vărsaseră nici o lacrimă, așa cum se cuvine într-o țară obișnuită cu demnitatea durerii. După ce grilajul a fost închis și rudele, prietenii și groparii s-au retras, am rămas acolo, printre florile care scăpaseră de lăcomia lui *Barrabás* și ajunseseră împreună cu Rosa la cimitir. Pesemne că arătam ca o pasăre neagră a iernii, cu poalele hainei fluturând în bătaia vântului, înalt și slab cum eram pe atunci, înainte de a se îndeplini blestemul Ferulei și de a începe să mă micșorez. Cerul era cenușiu și ploaia stătea să înceapă, bănuiesc că era frig, dar nu-l simțeam, copleșit de furie. Nu-mi puteam desprinde ochii de micul pătrat de marmură albă pe care erau gravate numele frumoasei Rosa și datele care-i hotărâneau scurta trecere prin această lume, scrise cu caractere gotice înalte. Mă gândeam că pierdusem doi ani visând la Rosa, muncind pentru Rosa, scriindu-i Rosei, dorind-o pe Rosa și că până la urmă nu aveam să mă aleg nici măcar cu mângâierea de a fi înmormântat alături de ea. Am meditat la anii care-mi rămăneau de trăit și am ajuns la concluzia că fără ea nici nu merita osteneala, căci niciodată nu voi găsi, în tot universul, o altă femeie cu părul verde și frumusețea ei marină. Dacă mi-ar fi spus cineva că aveam să trăiesc mai bine de nouăzeci de ani, m-aș fi împușcat.

Nu am auzit pașii paznicului cimitirului, care se apropia din spate, și m-am speriat când m-a atins pe umăr.

— Cum îndrăznești să pui mâna pe mine? am mugit. Bietul om s-a dat înapoi, speriat. Picăturile de ploaie udau cu tristețe florile morților.

— Scuzați-mă, domnule, e ora șase și trebuie să închid, cred că mi-a spus.

A încercat să-mi explice că regulamentul spunea că nici o persoană care nu făcea parte din personal nu avea voie să rămână în incintă după apusul soarelui, dar nu l-am lăsat să termine, i-am vârat niște bani în mână și l-am împins să plece și să mă lase în pace. S-a depărtat, privind înapoi. Credea că oi fi fost nebun, unul din necrofilii demenți care uneori bântuie prin cimitire.

A fost o noapte lungă, poate cea mai lungă din viața mea. Am petrecut-o așezat lângă mormântul Rosei, vorbindu-i, însoțind-o în prima parte a călătoriei spre Marele Dincolo, când e mai greu să te desprinzi de pământ și e nevoie de dragostea celor rămași în viață ca să poți pleca măcar cu consolare de a fi lăsat ceva în inima celorlalți. Îmi aminteam de chipul ei desăvârșit și-mi blestemam soarta. I-am reproșat anii petrecuți într-o gaură de mină și visând la ea. Nu i-am

spus că, în tot timpul ăsta, nu văzusem alte femei, decât niște jalnice prostituate îmbătrânite care serveau toată tabăra mai curând cu bunăvoință decât cu talent. I-am spus, în schimb, că trăisem printre oameni duri și fără de lege, că mâncasem năut și băusem apă verde, departe de civilizație, gândindu-mă la ea zi și noapte, purtând în suflet chipul ei ca pe un stindard care-mi dădea putere să sap mai departe în măruntaiele muntelui, chiar dacă filonul dispărea, bolnav de stomac cea mai mare parte din an, înghețând nopțile și delirând din cauza căldurii de peste zi, totul cu singurul scop de a mă căsători cu ea, iar ea se duce și îmi moare ca o trădătoare înainte de a-mi putea împlini visul, lăsându-mă pradă unei tristeți incurabile. I-am spus că-și bătuse joc de mine, i-am reproșat că niciodată nu fusesem între patru ochi, că am sărutat-o o singură dată. Trebuiesc să întrețes dragostea mea cu amintiri și dorințe arzătoare, dar imposibil de satisfăcut, cu scrisorile întârziate și decolorate care nu erau în stare să reflecte pasiunea sentimentelor mele și nici durerea provocată de faptul că era departe, pentru că nu am talent epistolar și nici nu știu să-mi descriu emoțiile. I-am spus că anii aceștia petrecuți în mină erau o pierdere iremediabilă, că, dac-aș fi știut ce puțin timp va petrece pe lume, aș fi furat banii necesari pentru nuntă și pentru a-i ridica un palat împodobit cu comori din fundul mării: corali, perle, sedef, și-n care aș fi ținut-o sechestrată, doar eu având acces. Aș fi iubit-o neîncetat un timp aproape infinit, pentru că eram sigur că, dacă ar fi fost cu mine, nu ar fi băut otrava destinată tatălui ei și ar fi trăit o mie de ani. I-am vorbit de mângâierile pe care i le pregătisem, de darurile cu care aș fi bucurat-o, de felul în care aș fi făcut-o să mă iubească și să fie fericită. Pe scurt, i-am spus toate nebuniile pe care nu i le-aș fi spus niciodată direct și pe care nici nu le-am mai spus vreodată altei femei.

Am crezut în noaptea aceea că pierdusem definitiv capacitatea de a mă îndrăgosti, că nu aveam să mai pot râde sau alerga după o iluzie niciodată. Dar niciodată înseamnă mult. Am constatat asta în lunga mea viață.

Am avut viziunea furiei care creștea în mine ca o tumoare malignă, murdărindu-mi cele mai frumoase ceasuri din viață, făcându-mă incapabil de tandrețe sau milă. Dar, mai presus de durere și mânie, sentimentul cel mai puternic pe care-mi amintesc că l-am avut în acea noapte a fost dorința neîmplinită: niciodată n-aveam să-mi împlinesc pofta de a-mi plimba mâinile pe Rosa, de a-i pătrunde secretele, de a-i despleti șuvoiul verde al pletelor și de-a mă scufunda în apele ei cele mai adânci. Am evocat disperat ultima ei imagine, între cutele albe ale sicriului ei virginal, cu lămâița de mireasă în păr și mătaniile între degete. Nu știam că exact așa, cu lămâița și rozariul, aveam să o văd pentru o clipă trecătoare, mulți ani mai târziu.

Când s-a crăpat de ziuă, s-a întors paznicul. Pesemne că l-a cuprins mila pentru nebunul semicongelat care își petrecuse noaptea cu fantomele livide din cimitir, pentru că mi-a întins o ploscă.

— Ceai fierbinte. Beți un pic, domnule.

Dar am refuzat dând din mână și am plecat blestemând, îndepărtându-mă cu pași mari printre șirurile de morminte și chiparoși.

În noaptea în care doctorul Cuevas și asistentul său au căsăpît în bucătărie cadavrul Rosei pentru a descoperi cauza morții, Clara stătea în patul ei cu ochii deschiși, tremurând pe întuneric. Avea bănuiala teribilă că sora ei murise pentru că așa spusese ea. Credea că, așa cum izbutea prin puterea minții să miște solnița, tot așa putea fi cauza care făcea să moară oamenii, să vină cutremurele sau alte nenorociri și mai mari. În van îi explicase mama ei că nu putea să provoace evenimentele, ci doar să le vadă cu puțin timp înainte. Era cuprinsă de dezolare și de vină și s-a gândit că, dacă ar fi fost alături de Rosa, poate că s-ar fi simțit mai bine. S-a ridicat desculță, în cămașă de noapte, și s-a dus în dormitorul pe care îl împărțea cu sora ei mai mare, dar aceasta nu era în pat, acolo unde o văzuse ultima oară. A pornit să o caute prin casă. Totul era cufundat în beznă și era

liniște. Mama ei dormea drogată de doctorul Cuevas, iar frații ei și servitoarele se retrăseseră devreme în camerele lor. A străbătut saloanele, alunecând lipită de pereți, speriată și înghețată. Mobilele greoaie, draperiile groase, tablourile de pe pereți, tapetul cu flori pe fond întunecat, lămpile stinse care se mișcau pe tavan și tufele de iederă de pe coloanele de faianță i s-au părut amenințătoare. A observat că în salon scilipea o luminiță care se strecura pe sub ușa și a fost gata să intre, dar i-a fost teamă să nu dea de taică-său, care s-o trimită înapoi în pat. S-a dus spre bucătărie, gândindu-se că va găsi alinare la pieptul Dădacei. A traversat primul *patio*, printre camelii și portocali pitici, apoi saloanele celui de-al doilea corp de clădire și coridoarele întunecate și deschise în care felinarele cu gaz stăteau aprinse toată noaptea, pentru a putea fi înhățate repede când venea vreun cutremur și pentru a alunga liliicii și alte jivine de noapte, și a ajuns în cel de-al treilea *patio*, unde erau bucătăriile și dependințele. Acolo casa își pierdea prestața seniorială și începea dezordinea cotețelor pentru câini și găini și a camerelor servitorilor. Mai încolo era grajdul în care stăteau caii bătrâni pe care Nivea îi folosea încă, deși Severo fusese printre primii care cumpăraseră un automobil. Ușa și obloanele bucătăriei și cămării erau închise. Instinctul a avertizat-o pe Clara că înăuntru se petrecea ceva anormal; a încercat să se ridice să vadă, dar nu ajungea cu nasul la cadrul ferestrei, a trebuit să tragă o ladă și s-o apropie de perete, s-a cățărat pe ea și a putut să se uite printr-un spațiu dintre oblonul de lemn și marginea ferestrei umflată de umezeală și de trecerea timpului. Și a privit înăuntru.

Doctorul Cuevas, matahala aceea de om blând și de treabă, cu barbă mare și pânțece opulent, care o ajutase să se nască și o îngrijise când avusese toate bolile copilăriei și când avea crize de astm, se transformase într-un vampir gras și întunecat, exact ca în ilustrațiile din cărțile unchiului Marcos. Stătea aplecat deasupra mesei pe care Dădaca pregătea mâncarea. Lângă el era un tânăr necunoscut, palid precum luna, cu o cămașă pătată de sânge și ochii pierduți de dragoste. A văzut picioarele nespuse de albe ale surorii sale și labelle ei goale. Clara a început să tremure. Chiar atunci, doctorul Cuevas s-a dat la o parte și ea a văzut spectacolul îngrozitor: Rosa culcată pe marmură, deschisă cu o tăietură adâncă, cu intestinele alături, puse în castronul pentru salată. Rosa avea capul întors în direcția geamului la care spiona, iar pletele lungi și verzi îi atârnavă ca iedera până la pardoseala pătată cu ceva roșu. Avea ochii închiși, dar, printr-un efect al umbrelor, al distanței și al imaginației, fetița a crezut că zărește o expresie rugătoare și umilită.

Nemișcată pe ladă, Clara nu și-a putut dezlipi privirile până la sfârșit. A rămas pândind prin crăpătură o bună bună de vreme, înghețând fără să-și dea seama, până când cei doi au terminat cu golitul Rosei, i-au injectat un lichid în vene și au spălat-o pe dinăuntru și pe dinafară cu oțet aromatic și esență de levănțică. A rămas până au umplut-o cu substanța pentru îmbălsămat și au cusut-o cu un ac încovoiat de tapițerie. A rămas până când doctorul Cuevas s-a spălat la chiuvetă și și-a șters lacrimile, în timp ce celălalt curăța sângele și viscerele. A rămas până când doctorul a ieșit, îmbrăcându-și haina neagră cu un gest de tristețe mortală. A rămas până când tânărul necunoscut a sărutat-o pe Rosa pe buze, pe gât, pe sâni, între picioare, a spălat-o cu un burete, i-a pus cămașa brodată și i-a aranjat părul, gâfâind. A rămas până când au venit Dădaca și doctorul Cuevas, până când au îmbrăcat-o în rochia albă și i-au pus coronița de lămâiță păstrată în foiță pentru ziua nunții. A rămas până când asistentul a luat-o în brațe cu aceeași tandrețe emoționantă cu care ar fi ridicat-o ca s-o treacă peste prag, dacă i-ar fi fost soție. Și nu s-a mișcat din loc până când s-a luminat de ziuă. Atunci s-a strecurat în patul ei, simțind în ea toată tăcerea lumii. Tăcerea s-a înstăpânit pe ea și n-a mai vorbit decât după nouă ani, când a deschis gura ca să spună că o să se mărite.

2. *Las Tres Marías*

În sufrageria de acasă, printre mobile învechite și uzate, care într-un trecut îndepărtat fuseseră niște frumoase piese victoriene, Esteban Trueba lua cina cu sora sa Ferula, înghițind aceeași supă grasă de fiecare zi și același pește fără gust de fiecare vineri. Erau serviți de aceeași slujnică pe care o aveau de o viață, în tradiția sclavilor plătiți de pe vremea aceea. Bătrâna mergea între bucătărie și sufragerie, gheboasă și pe jumătate oarbă, dar încă energică, ducând și aducând solemn castroanele. Dona Ester Trueba nu mânca împreună cu copiii ei. Diminețile și le petrecea nemișcată în fotoliu, privind pe fereastră agitația de pe stradă și constatând că trecerea anilor deteriora cartierul care fusese distins în tinerețea ei. După prânz o așezau în pat, aranjând-o ca să stea semiașezată, singura poziție pe care i-o permitea artrita, având drept companie doar lecturile pioase din cărțuliile despre viața și miracolele sfinților. Rămânea așa până a doua zi, când reîncepea aceeași rutină. Ieșea în stradă doar pentru a asista la slujba de duminică de la Biserica Sfântul Sebastian, două străzi mai încolo, unde o duceau Ferula și servitoarea împingând scaunul cu roțile.

Esteban terminase de curățat carnea albicioasă de pește din noianul de oase și lăsase tacâmurile pe farfurie. Stătea pe scaun într-o poziție rigidă, la fel cum și mergea, cu capul ușor tras pe spate și înclinat într-o parte, privind chiorăș, cu o expresie amestecată de trufie, neîncredere și miopie. Efectul ar fi fost neplăcut, dacă ochii nu i-ar fi fost surprinzător de blânzi și de limpezi. Atitudinea lui atât de țeapănă se potrivea mai curând unui bărbat gras și scund care voia să pară mai înalt, dar el măsoara un metru optzeci și era foarte slab. Toate liniile corpului erau verticale și ascendente, de la nasul subțire și coroiat și sprâncenele îmbinate, până la fruntea înaltă, încununată de o coamă de leu pe care o pieptăna pe spate. Avea oasele lungi și degete spatulate. Umbla cu pași mari, se mișca energic și părea foarte puternic, fără a-i lipsi totuși o oarecare grație a gesturilor. Chipul era armonios, în ciuda expresiei sumbre, severe și adeseori indispușe. Caracteristica predominantă era genul supărăcios și tendința de a deveni violent și a-și pierde capul, așa era încă de copil, când se trântea pe jos, cu gura plină de spume, neputând nici să respire de furie și dând din picioare ca un îndrăcit. Trebuia băgat în apă rece ca gheața ca să-și recapeie controlul. Mai târziu a învățat să se stăpânească, dar a rămas toată viața gata să explodeze, era nevoie de foarte puțin ea să-l apuce furiile acelea teribile.

— Nu mă mai întorc la mină, a anunțat.

Era primul lucru pe care i-l spunea soră-sii de când stăteau la masă. Se hotărâse în seara de dinainte, când și-a dat seama că n-avea nici un rost să-și continue viața de anahoret, cautând o îmbogățire rapidă. Avea concesiunea minei pentru încă doi ani, timp suficient pentru a exploata cum se cuvine filonul minunat pe care-l descoperise, dar a socotit că dacă vătaful l-ar fi furat, sau dacă n-ar ști să muncească așa cum o făcea el, n-avea nici un sens să se îngroape în deșert. Nu avea de gând să devină bogat cu prețul atâtor sacrificii. Avea toată viața înainte ca să se îmbogățească dacă putea, ca să se plictisească și să aștepte moartea, fără Rosa.

— De muncit tot trebuie să muncești, Esteban. Noi cheltuim foarte puțin, aproape deloc, știi asta, dar medicamentele mamei sunt scumpe.

Esteban și-a privit sora. Era încă o femeie frumoasă, cu forme opulente și o față ovală, de madonă romană, dar în pielea palidă cu reflexe de piersică și în ochii încărcăți de umbre se putea ghici urâtenia resemnării. Ferula acceptase să fie infirmiera maică-sii. Dormea într-o încăpere alăturată, gata oricând să fugă la dona Ester și să-i dea medicamentele, să-i pună oala, să-i aranjeze pernele. Avea un suflet chinuit. Îi făceau plăcere umilința și treburile abjecte, credea că va cuceri

cerul pentru că pătimea atâta nedreptate, drept care se complăcea curățind rănile picioarelor bolnave ale mamei, spălând-o, cufundându-se în mirosurile și mizeria ei, cercetând cu privirea oala de noapte. Și pe cât se ura pe sine pentru aceste ciudate plăceri de nemărturisit, pe atât o ura pe maică-sa, care era instrumentul lor. O îngrijea fără să se plângă, dar încerca în mod subtil să o facă să plătească prețul invalidității. Deși nu o spuneau în mod deschis, nu puteau face abstracție de faptul că fiica își sacrificase viața pentru a avea grijă de mamă și rămăsese fată bătrână din acest motiv. Ferula refuzase doi pretendenți sub pretextul bolii mamei. Nu vorbea despre asta, dar toată lumea știa. Avea aceleași gesturi bruște și neîndemânatică ca și fratele ei și același caracter rău, dar condiția de femeie și viața o făcuseră să se domine și să muște zăbala. Părea atât de perfectă, că a ajuns să aibă faima unei sfinte. Era dată ca exemplu pentru devotamentul pe care-l arăta donei Ester și pentru felul în care-și crescuse unicul frate după ce mama s-a îmbolnăvit și tatăl a murit, lăsându-i săraci. Ferula își adorase fratele pe când acesta era copil. Dormea cu el, îi făcea baie, îl lua la plimbare, muncind de dimineața până seara făcând croitorie ca să-i plătească școala și plânsese de ciudă și neputință în ziua în care Esteban trebuise să intre să lucreze la un notariat pentru că banii câștigați de ea nu ajungeau pentru mâncare. Îl îngrijise și îl servise așa cum o făcea acum cu maică-sa, și îl învăluisese și pe el în plasa nevăzută a culpabilității și datoriilor de recunoștință neplătite. Băiatul a început să se depărteze de ea de cum și-a pus pantaloni lungi. Esteban își amintea precis clipa în care și-a dat seama că soră-sa era o umbră fatidică. S-a întâmplat când și-a luat primul salariu. A hotărât să păstreze pentru el cincizeci de centime pentru a-și împlini un vis pe care-l avea din copilărie: să bea o cafea vieneză. Văzuse prin geamurile Hotelului Francez chelnerii care treceau cu tăvile purtate deasupra capului, pe care se găseau niște adevărate comori: lungi cupe de cristal, încununate de turnuri de frișca bătută și decorate cu o frumoasă vișină glasată. În ziua în care a luat primul salariu, s-a plimbat îndelung prin fața localului până s-a decis să intre. În cele din urmă, a trecut pragul timid, cu șapca în mână, și a intrat în sufrageria luxoasă cu candelabre ornate și mobilă stil, având senzația că toată lumea îl privea, că mii de ochi îi judecau costumul prea strâmt și pantofii vechi. S-a așezat pe marginea scaunului, cu urechile arzând, și a dat comanda cu un firicel de voce. A așteptat nerăbdător, spionând în oglinzi lumea care venea și pleca, savurând cu anticipație plăcerea de atâtea ori imaginată. Și i s-a adus cafeaua vieneză, mult mai impresionantă decât visase, superbă, delicioasă, acompaniată de trei biscuiți cu miere. A contemplat-o fascinat o bună bucată de vreme. În sfârșit, a luat lingurița cu coadă lungă și, cu un suspin de fericire, a cufundat-o în frișcă. Saliva. Era dispus să facă să dureze cât mai mult momentul, la infinit. A început să amestece, văzând cum lichidul întunecat din pahar se combina cu frișca. Și a amestecat, a tot amestecat... Deodată, vârful linguriței a lovit cristalul, făcând o găurică prin care cafeaua a țâșnit cu presiune și i-a căzut direct pe pantaloni, îngrozit, Esteban a văzut cum se scurgea întreg conținutul pe singurul lui costum, sub privirile amuzate ale celor de la mesele învecinate. S-a ridicat alb de frustrare și a ieșit din Hotelul Francez cu cincizeci de centime mai puțin, lăsând în urmă o dâră de cafea vieneză pe covoarele groase. A ajuns acasă ud, furios, distrus. Aflând ce se întâmplase, Ferula a comentat acru: „Ai pățit-o pentru că ai cheltuit banii pentru medicamentele mamei pe capriciile tale. Dumnezeu te-a pedepsit". Atunci Esteban a priceput limpede mecanismele pe care le folosea sora lui ca să-l domine, felul în care reușea să-l facă să se simtă vinovat, și și-a dat seama că trebuia să se pună la adăpost. Pe măsură ce se depărta de tutela ei, Ferula a început să-i arate antipatie. Libertatea lui o durea ca un reproș, ca o nedreptate. Când s-a îndrăgostit de Rosa și l-a văzut disperat ca un copil și cerându-i ajutorul, având nevoie de ea, umblând după ea prin toată casa ca s-o implore să se apropie de familia Del Valle, să stea de vorbă cu Rosa, s-o mituiască pe Dădacă, Ferula s-a simțit din nou

importantă pentru Esteban. Pentru un timp păreau să se fi împăcat. Numai că reîntâlnirea nu a ținut mult timp și destul de repede Ferula a priceput că fusese folosită. S-a bucurat când el a plecat să lucreze în mină. De când începuse să muncească, de la cincisprezece ani, Esteban ținuse casa și se angajase s-o facă mereu, dar pentru Ferula asta nu era de ajuns. O deranja că trebuia să rămână închisă între pereții care duhneau a bătrânețe și a medicamente, atentă la gemetele bolnavei, cu ochii pe ceas ca să-i dea medicamentele, plictisită, obosită, tristă, în timp ce fratele ei ignora toate aceste obligații. El putea avea un destin luminos, liber, plin de succese. Putea să se căsătorească, să aibă copii, să cunoască dragostea. În ziua când i-a scris telegrama în care îl anunța de moartea Rosei, a simțit o gădilătură ciudată, aproape de bucurie.

— Ceva tot trebuie să muncești, a repetat Ferula.

— Cât timp trăiesc, n-o să vă lipsească nimic.

— Ușor de zis, a răspuns ea, scoțându-și un os de pește dintre dinți.

— Cred că am să plec la țară, la Las Tres Marías.

— Dar a ajuns o ruină, Esteban. Ți-am spus mereu că mai bine vinzi pământul, dar ești încăpățânat ca un catâr.

— Pământul nu trebuie vândut niciodată. E tot ce rămâne când nu mai ai nimic.

— Nu sunt de acord. Pământul e o idee romantică, lucrul care-i face pe oameni bogați e flerul pentru afaceri. Dar tu ai spus mereu că într-o bună zi ai să mergi să trăiești la țară.

— Ziua aceea a sosit. Urăsc orașul ăsta.

— De ce nu spui mai bine că urăști casa asta?

— Și casa, a răspuns el cu brutalitate.

— Mi-ar fi plăcut să mă nasc bărbat, ca să plec și eu, a zis ea cu obidă.

— Mie nu mi-ar fi plăcut să mă nasc femeie. Au terminat masa în tăcere.

Cei doi frați nu erau deloc apropiați, unicul lucru pe care îl aveau în comun fiind prezența mamei și amintirea ștearsă a dragostei frățești din copilărie. Crescuseră într-o casă sărăcită, asistând la deteriorarea morală și economică a tatălui lor, apoi la lunga boală a mamei. Dona Ester începuse să sufere de artrită de foarte tânără, a devenit din ce în ce mai rigidă și se deplasa cu multă greutate, de parcă era băgată în ghips de vie, iar în cele din urmă, când n-a mai putut îndoi genunchii, s-a instalat definitiv în fotoliul cu rotile, în văduvie și dezolare. Esteban își amintea de copilăria și adolescența lui, de hainele strâmte, de brăul Sfântului Francisc, pe care-l obligau să-l poarte în virtutea cine știe cărei promisiuni făcute de mama sau de sora lui, de cămășile cârpite eu grijă și de singurătate. Ferula, cu cinci ani mai mare ca el, îi spăla și scrobea în fiecare zi singurele două cămăși, ca să fie mereu curat și prezentabil, și îi repeta tot timpul că din partea mamei purtau numele cel mai nobil și de viță veche din Viceregatul Limei. Trueba nu fusese decât un accident lamentabil în viața donei Ester, care era menită a se căsători cu cineva din clasa ei, dar se îndrăgostise nebunește de descreieratul acela, emigrant din prima generație, care în câțiva ani i-a păpat zestrea și apoi și moștenirea. Dar la ce-i servea lui Esteban trecutul de sânge albastru, dacă nu aveau cu ce să-l plătească pe băcan și el trebuia să meargă pe jos la școală pentru că nu avea o centimă pentru tramvai? Își aducea aminte cum îl trimiteau la școală cu haina căptușită cu ziare pentru că nu avea lenjerie de lână, iar paltonul nu mai făcea doi bani, și cum suferea imaginându-și că toți colegii de clasă auzeau, așa cum auzea și el, fâșâitul hârtiei care i se freca de piele. Iarna, singura sursă de căldură era un *braser* pus în camera mamei, unde se adunau toți trei ca să facă economie de lumânări și cărbuni. Fusese o copilărie plină de privațiuni, inconfort, asperități, rugăciuni interminabile spuse seara, frică și vină. Din toate astea rămăsese doar cu furia și cu orgoliul nemăsurat.

Două zile mai târziu, Esteban Trueba a plecat la țară. Ferula l-a condus la gară. La despărțire, l-a sărutat cu răceală pe frunte și a așteptat să se urce în tren cu cele două valize pe care le cumpărase când plecase la mină și care, după spusele vânzătorului, aveau să-l țină toată viața. I-a recomandat să aibă grijă de el și să încerce să o viziteze din când în când, i-a spus că o să-i fie dor de el, dar amândoi știau că nu aveau să se vadă niște ani buni și de fapt se simțeau ușurați într-un fel.

— Să mă anunți dacă mama e rău! a strigat Esteban prin geam când trenul s-a pus în mișcare.

— Fii fără grijă! i-a răspuns Ferula, fluturându-și batista pe peron.

Esteban Trueba s-a tolănit pe spătarul de catifea roșie, recunoscător inițiativei englezilor de a construi vagoane de clasa întâi, în care puteai călători ca un domn, fără să fii obligat să suporti găinile, coșurile, bagajele legate cu sfoară și planșetele copiilor străini. S-a felicitat pentru hotărârea de a cumpăra un bilet mai scump, pentru prima dată în viață, hotărând că amănuntele făceau deosebirea dintre un domn și un mitocan. Așa că, de acum încolo, chiar dacă situația nu era strălucită, avea să plătească pentru micile plăceri care îl vor face să se simtă bogat.

— N-am de gând să mai fiu sărac, și-a spus el, gândindu-se la filonul de aur.

Prin geamul vagonului, a privit peisajul văii centrale. Câmpii întinse la poalele munților, ogoare roditoare cu podgorii, grâu, lucerna și barba-împăratului. L-a comparat cu întinderile pustii din nord, unde petrecuse doi ani băgat într-o groapă, în mijlocul unei naturi sălbatice și selenare pe care nu se sătura să o privească, fascinat de culorile deșertului, de tonurile albastrii, brune și galbene ale minereurilor pe care le vedea sclipind la suprafață.

— Mi se schimbă viața, a șoptit el. A închis ochii și a adormit.

S-a dat jos din tren în gara San Lucas. Era un loc mizerabil. La ceasul acela nu vedeai un suflet pe peronul de lemn, cu acoperișul distrus de ploii și de furnici. De acolo cuprindeai cu privirea toată valea prin ceața care se ridica din pământul udat de ploaia de peste noapte. Munții îndepărtați se pierdeau printre norii unui cer plumburiu și doar vârful înzăpezit al unui vulcan se zărea limpede, evidențiindu-se din peisaj și luminat de un soare timid de iarnă. A privit în jur. În copilărie, în singura perioadă fericită de care-și putea aminti, înainte ca tatăl său să se ruineze definitiv și să se abandoneze băuturii și propriei rușini, călărise cu el prin această regiune. Vara se juca în Las Tres Marias, dar era atât de mult de atunci, că memoria i se încețoșase și aproape că nu-și mai amintea locurile. A căutat cu privirea satul San Lucas, dar n-a zărit decât un cătun spălăcit în umezeala dimineții. A străbătut gara. Singurul birou era închis cu lacătul. Pe ușă era un afiș scris cu creionul, dar atât de șters, că era de necitit. A auzit trenul care se pune în mișcare, lăsând în urmă o trambă de fum alb. Era singur într-un loc tăcut. Și-a luat valizele și a început să meargă prin noroaie și pe pietrele unei cărării care ducea în sat. A mers mai bine de zece minute, mulțumit că nu ploua; abia de putea înainta și așa, cărând bagajele grele, iar ploaia ar fi transformat în câteva clipe drumul într-o baltă noroioasă. Când s-a apropiat de cătun, a văzut fumul care ieșea din câteva coșuri și a scos un suspin de ușurare, căci inițial i se păruse o așezare părăsită, într-atât era de pustie și dărăpănată.

S-a oprit la intrarea în sat și n-a văzut pe nimeni. Pe singura stradă cu case modeste de chirpici domnea liniștea, iar el a avut impresia că visa. S-a apropiat de prima casă, care nu avea ferestre, dar ușa era deschisă. A lăsat valizele alături și a intrat, strigând cu glas tare. Înăuntru era întuneric, pentru că singura lumină provenea de la ușă, așa că i-au trebuit câteva secunde ca să se acomodeze cu semiîntunericul. Atunci a văzut doi copii care se jucau pe pământul bătătorit și-l priveau cu niște ochi mari și speriați, iar din curtea din spate venea o femeie ștergându-și mâinile de șorț. Văzându-l, a schițat gestul instinctiv de a-și aranja o șuviță de păr care îi cădea pe frunte. A salutat-o, iar ea i-a răspuns

acoperindu-și gura cu mâna, ca să-și ascundă gingiile fără dinți. Trueba i-a explicat că avea nevoie să închirieze o căruță, dar ea părea să nu priceapă și s-a limitat să-și ascundă plozii în faldurile șorțului, privindu-l fără expresie. A ieșit, și-a ridicat bagajele și a mers mai departe.

După ce a străbătut jumătate din sat fără a vedea pe nimeni, simțind că începe să dispere, a auzit din spate zgomotul unor copite de cal. Era o căruță dărăpănată a unui tăietor de lemne. S-a postat în fața ei și a oprit-o.

— Mă duci la Las Tres Marias? Îți plătesc bine!

— Ce să faci acolo, domnu'? E pustietate curată, o văgăună fără Dumnezeu.

Dar a acceptat să-l ducă și l-a ajutat să aburce valizele peste legăturile de lemne. Trueba s-a așezat lângă el pe capră. Din câteva case au ieșit copii care au început să alerge după căruță. Trueba s-a simțit mai singur ca niciodată.

După unsprezece kilometri de când ieșiseră din cătunul San Lucas, pe un drum stricat, plin de buruieni și de hârtoape, au văzut scândura pe care era scris numele proprietății. Atârna de lanțul rupt și vântul o izbea de stâlp cu un zgomot surd, care i s-a părut că suna ca un clopot care bătea a mort. I-a fost de ajuns o privire pentru a înțelege că era nevoie de forța unui Hercule pentru a scoate totul la lumină. Bălăriile înghițiseră drumul, peste tot vedeai bolovăniș, hățişuri și bălării. Nici urmă de ogoare, nici vorbă de via de care-și amintea, nici un suflet care să-i iasă în întâmpinare. Căruța a mers înainte, urmând o cărare făcută printre buruieni de pașii animalelor și ai omului. În curând a zărit casa moșiei: se mai ținea în picioare, dar părea o imagine de coșmar, înconjurată de grămezi de gunoaie, fierătării și deșeuri.

Jumătate din țigle erau sparte și un hățiş sălbatic acoperea ferestrele și zidurile. Alături erau niște acareturi de chirpici nevăruite, fără ferestre și cu acoperișul de paie, innegrite de zgură. În curte se băteau doi câini.

Zgomotul roților și bombănelile tăietorului de lemne i-au scos afară pe ocupanții din acele căsuțe, care au ieșit pe rând. Îi priveau pe noii veniți cu mirare și neîncredere. Trăiseră cincisprezece ani fără a vedea picior de stăpân și ajunseseră să creadă că nici nu mai aveau vreunul. Le era greu să recunoască în bărbatul acesta înalt și autoritar pe copilul cu bucle castanii care, cu mult timp în urmă, se jucase chiar în curtea asta. Esteban s-a uitat la ei și n-a recunoscut nici el pe nimeni. Era o adunătură mizerabilă. Mai erau și niște femei de vârstă nedefinită, cu pielea ridată și uscată, unele vizibil însărcinate, toate în zdrențe și desculțe. A socotit cel puțin o duzină de copii de toate vârstele. Cei mai mici erau goi. Alte chipuri se șteau în pragul ușilor, neîndrăznind să iasă. Esteban a schițat un gest de salut, dar nu i-a răspuns nimeni. Câțiva plozi au fugit să se ascundă în spatele femeilor.

Esteban a coborât, și-a luat cele două valize și i-a dat câteva monede tăietorului de lemne.

— Dacă vreți, vă aștept, domnu', a spus omul.

— Nu. Rămân aici.

S-a îndreptat spre casă, a deschis ușa cu un brânci și a intrat. Înăuntru era destulă lumină, pentru că dimineța intra prin bârnela rupte și prin găurile din acoperiș, acolo unde cedaseră țiglele. Totul era plin de praf și pânze de păianjen, abandonul era total și era limpede că, în toți anii ăștia, nici un țăran nu-și lăsase coliba ca să ocupe marea casă goală a stăpânilor. Nu se atinseseră de mobilă, era tot aia din copilăria lui, în aceleași locuri dintotdeauna, dar mai urâtă, lugubră și descleiată. Peste tot era un covor gros de iarbă, praf și frunze uscate. Mirosea a mormânt. Un câine costeliv l-a lătrat furios, dar Esteban Trueba nu l-a băgat în seamă, așa că, în cele din urmă, javra obosită s-a băgat într-un colț să se caute de purici. A lăsat valizele pe o masă și a început să străbată casa, luptând cu tristețea care-l cuprindea încet. A trecut dintr-o

încăpere în alta, constatând stricăciunea timpului în toate lucrurile, mizeria și murdăria, simțind că aici era o groapă mult mai rea decât aceea din mină. Bucătăria era o încăpere vastă și murdară, înaltă și cu pereții înnegriți de fumul lemnului și cărbunilor, mucegăită, ruinită, pe pereții căreia încă atârnavă cratițe și tigăi de cupru și fier nefolosite de cincisprezece ani și de care nu se atinsese nimeni. Dormitoarele conțineau aceleași paturi și dulapuri mari, cu oglindă, pe care le cumpăraseră tatăl său pe vremuri, dar saltelele deveniseră un morman de lână putredă, plină de lighioane care își făcuseră cuib acolo de generații întregi. A ascultat pașii discreți ai șobolanilor din pod. N-a putut să-și dea seama dacă podelele erau de lemn sau din dale, căci nu erau vizibile nicăieri sub stratul de jeg. Învelișul cenușiu de praf ștergea conturul mobilelor. Acolo unde fusese salonul, se mai găsea pianul german cu un picior rupt și clapele gălbui, care scoteau un sunet de clavecin dezacordat. Pe rafturi mai erau cărți ilizibile, cu paginile mâncate de umezeală, iar pe jos resturi de reviste foarte vechi, pe care le flutura vântul. Scaunele aveau arcurile la vedere și un cuib de șoareci viețuia în fotoliul în care maică-sa se așeza să coasă, înainte ca boala să-i transforme degetele în gheare.

Când și-a terminat inspecția, Esteban își mai limpezise gândurile. Știa că îl aștepta o muncă titanică, pentru că, dacă astfel arăta casa, nu putea spera ca restul proprietății să se prezinte mai bine. La un moment dat avusese impulsul să înhațe valizele și să se întoarcă pe același drum, dar a alungat gândul, hotărând că, dacă exista ceva în stare să-i potolească durerea și furia de a o fi pierdut pe Rosa, acel ceva era să se spetească muncind, ca să pună pe picioare proprietatea ruinată. Și-a scos pardesiul, a respirat adânc și a ieșit în curte, unde tăietorul de lemne încă stătea alături de țăranii adunați ceva mai departe, cu timiditatea tipică oamenilor de la țară. S-au cercetat reciproc și curioși. Trueba a făcut cativa pași spre ei și a perceput o ușoară mișcare de retragere a întregului grup; și-a plimbat privirile peste țăranii zdrențăroși și a încercat să le zâmbească prietenos copiilor plini de mucă, bătrânilor urduroși și femeilor fără de speranță, dar nu i-a ieșit decât un rictus.

— Unde sunt bărbații? a întrebat el.

Singurul bărbat tânăr a făcut un pas înainte. Era cam de vârsta lui Esteban Trueba, dar părea mai în vârstă.

— Au plecat.

— Cum te cheamă?

— Pedro García al Doilea, domnule.

— Acum eu sunt stăpânul. S-a terminat cu vacanța. Ne apucăm de lucru. Cui nu-i place, să plece chiar acum. Cui rămâne nu-i va lipsi mâncarea, dar va trebui să tragă tare. Nu vreau să am de-a face cu oameni slabi și nici cu obraznici, ați înțeles?

S-au privit mirați. Nu pricepuseră nici pe jumătate, dar știau să recunoască vocea stăpânului.

— Am înțeles, stăpâne. N-avem unde ne duce, aici am trăit de când ne știm. Rămânem, a spus Pedro García al Doilea.

Un copil s-a așezat pe vine și a început să se cace, mirosit îndeaproape de un câine râios. Scârbit, Esteban a poruncit să fie luat copilul, să se spele curtea și să fie omorât câinele. Așa a început viața cea nouă care, cu timpul, avea să-l facă s-o uite pe Rosa.

Nimeni n-o să-mi scoată din cap convingerea că am fost un stăpân bun. Orice om care a văzut Las Tres Marias pe vremea când era părăsită și ar vedea-o acum, când a ajuns o moșie model, mi-ar da dreptate. De aceea nu accept ca nepotă-mea să-mi vină cu ideile alea cu lupta de clasă, căci, dacă o luăm pe cea dreaptă, țăranii ăia săraci o duc mult mai rău decât acum cincizeci de ani. Eu le-am fost ca un tată. Cu reforma agrară am încurcat-o cu toții.

Ca să scot Las Tres Mariás din mizerie, am băgat tot capitalul pe care-l strânsesem și tot ce-mi trimita vătaful de la mină ca să mă însor cu Rosa, dar nu banul a salvat această proprietate, ci munca și organizarea. S-a răspândit zvonul că Las Tres Mariás avea un stăpân nou, că se scoteau pietrele cu boii și se arau ogoarele ca să fie semănate. În curând au început să vină oameni să lucreze cu ziua, căci plăteam bine și le dădeam mâncare bună. Am cumpărat vite. Vitele erau ceva sfânt pentru mine, deși nu am pus gura pe carne cu anii, nu le tăiam. Astfel au crescut vitele. Am organizat oamenii în echipe și, după munca la câmp, ne apucam să reconstruim conacul. Nu erau nici tâmplari, nici zidari, eu i-am învățat totul după niște manuale pe care le cumpărasem. Am pus chiar și tablă pe casă, am reparat acoperișurile, am văruiat totul, am făcut curat până când casa a strălucit pe dinafară și pe dinăuntru. Am împărțit mobila țăranilor, cu excepția mesei din sufragerie, care rămăsese intactă, în ciuda moliilor și carilor care stricaseră totul, și a patului de fier forjat care fusese al părinților mei. Am rămas să locuiesc în casa goală, doar cu aceste obiecte, plus niște lăzi pe care mă așezam, până când Ferula mi-a trimis din Capitală mobila nouă pe care o comandasem. Erau piese mari, grele, ostentative, făcute să reziste câteva generații și potrivite vieții la țară, dovadă că a fost nevoie de un cutremur ca să le distrugă. Le-am așezat de-a lungul pereților, interesându-mă comoditatea și nu estetica, iar odată casa devenită confortabilă, m-am simțit mulțumit și-am început să mă obișnuiesc cu ideea de a petrece mulți ani, poate toată viața, în Las Tres Mariás.

Femeile țăranilor de pe moșie slujeau pe rând în casă și se îngrijeau de grădină. În scurt timp, am văzut primele flori în grădina pe care am proiectat-o cu mâna mea și care, cu foarte puține modificări, există și azi. Pe atunci, oamenii munceau fără să crâcnească. Cred că prezența mea le-a redat siguranță și au văzut că, încet-încet, pământurile acelea se transformau într-un loc al prosperității. Erau oameni buni și simpli, nimeni nu se revolta. E drept și că erau foarte săraci și ignoranți. Până la venirea mea, se mulțumeau să-și cultive micile loturi familiale care le furnizau atât cât să nu moară de foame, asta dacă nu îi lovea vreo catastrofă precum seceta, înghețul, molima, vreo invazie de furnici sau de melci, căci atunci era prăpăd. Cu mine toate s-au schimbat. Am recuperat ogoarele unul câte unul, am reconstruit cotețele de păsări și grajdurile și-am început să elaborăm un sistem de irigații, pentru ca semănăturile să nu mai depindă de climă, ci de un mecanism științific. Totuși, viața nu era ușoară, ba chiar foarte dură. Uneori mă duceam în sat și veneam cu veterinarul care controla vacile și găinile și, dacă tot era acolo, arunca o privire și bolnavilor. Nu-i adevărat că plecam de la principiul că, dacă știința veterinarului era bună pentru animale, putea servi și pentru săraci, cum zice nepoată-mea când vrea să mă supere. Adevărul este că nu prea găseai medici prin coclaurii ăștia. Țăranii consultau o *meica* indigenă care cunoștea puterea ierburilor și a sugestiei, și-n care aveau mare încredere. Gravidele nășteau ajutate de vecine, de rugăciuni și de o moașă care nu ajungea aproape niciodată la timp, trebuind să vină călare pe un măgar, și care era la fel de iscusită la a aduce pe lume un copil sau un vitel așezat de-a curmezișul în burta vacii. Bolnavii grav, cei pe care nici un descântec de *meica* și nici un medicament al veterinarului nu-i puteau ajuta, erau duși de Pedro García al Doilea sau de mine cu căruța la spitalul călugărițelor, unde mai era uneori un medic care îi ajuta să moară. Morții ajungeau într-un mic cimitir de lângă parohia părăsită, la poalele vulcanului, unde acum există un cimitir cât se poate de creștinesc. O dată sau de două ori pe an, făceam rost de un preot care venea să binecuvânteze căsătoriile, animalele și mașinile, să boteze copiii și să spună o rugăciune întârziată pentru cei morți. Singurele distracții erau castrarea porcilor și a taurilor, luptele de cocoși, șotronul și poveștile incredibile ale lui Pedro García bătrânul, odihnească-se în pace. Era tatăl lui Pedro García al

Doilea și spunea că bunicul lui luptase în rândurile patrioților care îi goniseră pe spanioli din America. Îi învăța pe copii să se lase mușcați de păianjeni și-apoi să bea urină de femeie borțoasă pentru a deveni imuni. Cunoștea aproape tot atâtea ierburi ca *meica*, dar se încurca în momentul în care trebuia să le prescrie și făcea greșeli ireparabile. Totuși, trebuie să recunosc, pentru scosul măselelor avea un sistem imbatabil, care-l făcuse pe drept cuvânt celebru în zonă: o combinație de vin negru și Tatăl Nostru, care-l cufunda pe pacient într-o transă hipnotică. Mie mi-a scos o măsea fără durere și, dac-ar mai trăi, ar fi dentistul meu.

În scurt timp, am început să mă simt în largul meu la țară. Vecinii cei mai apropiați se găseau la o distanță bună de mers călare, dar pe mine nu mă interesa viața socială, mă complăceam în singurătate și în plus aveam multe de făcut. M-am transformat treptat într-un sălbatic, am uitat cuvintele, mi s-a îngustat vocabularul, am devenit poruncitor. Nu trebuia să fac frumos în fața nimănui, astfel încât caracterul rău pe care l-am avut dintotdeauna s-a accentuat. Totul mă înfuria, mă supăram văzând copiii care dădeau târcoale bucătăriei ca să fure pâine, găinile care stricau curtea, vrăbiile care invadau lanurile de porumb. Când proasta dispoziție începea să mă enerveze chiar și pe mine și mă făcea să mă simt prost în propria-mi piele, plecam să vânez. Mă sculam cu mult înainte de ivirea zorilor și plecam cu pușca, ranița și prepelicarul. Îmi plăceau călăritul pe întuneric, frigul dimineții, pândă îndelungată în umbră, liniștea, mirosul prafului de pușcă și al sângelui, îmi plăcea să simt reculul scurt al armei pe umăr și să văd prada care cădea dând din picioare; asta mă liniștea și, când mă întorceam, cu patru iepuri amărați și câteva prepelițe atât de ciuruite de alice, că nici nu erau bune de gătit, mort de oboseală și plin de noroi, eram ușurat și fericit.

Când mă gândesc la vremurile acelea, mă cuprinde o mare tristețe. Viața mea a trecut prea repede. Dacă ar fi s-o iau de la început, n-aș mai repeta câteva greșeli, dar în general nu mă căiesc de nimic. Da, am fost un stăpân bun, nu există nici o îndoială.

În primele luni, Esteban Trueba a fost atât de ocupat cu analizarea apei, săpatul puțurilor, scoaterea pietrelor, defrișarea ogoarelor și repararea cotețelor și a grajdurilor, că n-a avut timp să se gândească la nimic. Se culca zdrobit de oboseală și se scula în zori, lua un mic dejun frugal în bucătărie și se ducea călare să supravegheze muncile câmpului. Se mai întorcea pe înserat. Atunci lua singura masă completă din zi, singur în sufragerie. În primele luni și-a propus să facă baie și să-și schimbe hainele înainte de cină, așa cum auzise că făceau coloniștii englezi chiar și în cele mai îndepărtate sate din Asia și din Africa, pentru a nu-și pierde demnitatea și rangul. Se îmbrăca în cele mai bune haine, se bărbiera și pune la gramofon aceleași arii din operele preferate, seară de seară. Dar, încet-încet, s-a lăsat învins de rusticitate, acceptând că nu avea vocație de domnișor, mai ales că nu era nimeni care să-i aprecieze strădania. A renunțat să se bărbierească, părul și-l tăia când îi ajungea la umeri, a continuat să se spele doar pentru că acest obicei era foarte înrădăcinat, dar n-a mai dat importanță hainelor și purtărilor. A devenit un barbar. Înainte de culcare citea puțin sau juca șah, învățase să joace fără să trișeze și fără să se supere dacă pierdea o partidă. Cu toate acestea, osteneala de după muncă nu ajungea să-i sufoce natura puternică și senzuală. A început să doarmă prost, pătura i se părea prea grea, cearșaful prea ușor. Calul îi juca feste, deodată devenea o femelă formidabilă, un munte de carne tare și sălbatică, pe care o călărea până i se muiau oasele. Pepenii calduți și parfumați din grădină i se păreau niște săni uriași de femeie și se surprindea îngropându-și fața în pătura de pe șa, căutând sudoarea acră a animalului, asemănarea cu aroma aceea interzisă a primelor prostituate cu care se culcase. Noaptea avea coșmaruri care-l înfierbântau, cu

imagini de scoici putrezite, bucăți enorme de carne, sânge, spermă și lacrimi. Se trezea încordat, cu sexul tare ca piatra, mai furios ca niciodată. Ca să se liniștească, fugea să se arunce gol în râu, scufundându-se în apele înghețate până-și pierdea respirația, dar exact atunci simțea parcă niște mâini invizibile care îi mângâiau picioarele. Învins, se lăsa să plutească în derivă, simțindu-se îmbrățișat de curent, sărutat de mormoloci, biciuit de trestii de pe mal. În scurt timp, nevoia devenise arzătoare, nu se potolea nici cu băile nocturne în râu, nici cu infuzii de scortişoară, nici punând sub saltea o bucată de cremene, nici măcar cu manipulările rușinoase care la internat îi înnebuneau pe băieți, lăsându-i orbi și condamnați la focul veșnic. Când a început să se uite cu priviri concupiscente la găini, la copiii care se jucau goi în grădină și chiar la coca crudă a pâinii, a înțeles că virilitatea nu avea să i se potolească prin substitute demne de un țarcovnic. Simțul lui practic i-a spus că trebuia să-și caute o femeie și, odată luată hotărârea, anxietatea care-l mistuia s-a calmat și furia a scăzut. Dimineața s-a trezit zâmbind pentru prima dată după mult timp.

Pedro García bătrânul l-a văzut că pleacă fluierând spre grajd și a clătinat din cap neliniștit.

Stăpânul a fost ocupat toată ziua cu aratul unei parcele proaspăt curățate, pe care avea de gând să semene porumb. Apoi s-a dus cu Pedro García al Doilea să ajute o vacă să fete. Vaca avea vițelul așezat de-a curmezișul. A trebuit să-și bage mâna până la cot pentru a răsuci vițelul și a-l ajuta să scoată capul. Vaca a murit oricum, dar faptul nu i-a stricat buna dispoziție. A poruncit ca vițelul să fie hrănit cu biberonul, s-a spălat într-o găleată și a încălecat din nou. Era ora mesei, dar nu-i era foame. N-avea nici o grabă, pentru că alegerea sa era deja făcută.

O văzuse pe fată de multe ori, purtându-și frățiorul mucos pe un șold, cu un sac în spate sau un ulcior cu apă de la puț pe cap. O observase când spăla rufe, aplecată peste pietrele netede ale râului, cu picioarele brune lustruite de apă, frecând rufele decolorate cu mâinile ei aspre de țarancă. Era osoasă și avea chip de indiană, cu trăsături lătărețe și pielea smeadă, avea o expresie liniștită și blândă, gura ei cărnoasă își păstrase toți dinții, iar când zâmbea se lumina toată, deși asta se întâmpla foarte rar. Avea frumusețea tinereții celei dintâi, dar el știa că avea să se ofilească foarte curând, cum se întâmpla cu femeile menite să nască mulți copii, să muncească fără preget și să-și îngroape morții. O chema Pancha García și avea cincisprezece ani.

Când Esteban Trueba a pornit în căutarea ei, se înserase și era mai răcoare. A străbătut la pas aleile lungi de plopi care despărțeau câmpurile și întrebând de ea pe cine întâlnea, până când a zărit-o pe drumul care ducea către casa ei. Mergea aplecată de greutatea unei legături de crengi pentru plita din bucătărie, desculță și cu capul în jos. A privit-o de la înălțimea calului și a simțit pe dată urgența dorinței care îl chinuia de atâtea luni. S-a apropiat până a ajuns în dreptul ei; fata l-a auzit, dar a continuat să meargă fără a se uita la el, conform obiceiului ancestral al tuturor femeilor din neamul ei de a sta cu capul aplecat în prezența masculului. Esteban s-a aplecat și i-a luat greutatea, a ținut o clipă legătura de crengi în aer, apoi a azvârlit-o cu putere la marginea drumului, a apucat-o pe fată de mijloc și a ridicat-o răsufând ca un animal, a pus-o pe șa înaintea lui, fără ca ea să opună nici o rezistență, a înfipt pintenii în burta calului și a pornit în galop spre râu. S-au dat jos de pe cal fără o vorbă și s-au măsurat din ochi. Esteban și-a desfăcut brâul lat din piele, iar fata a făcut un pas înapoi, dar a apucat-o imediat. Au căzut îmbrățișați pe frunzele de eucalipt.

Esteban nu și-a scos hainele. A apucat-o cu sălbăticie, înșurubându-se în ea fără vreun preambul, cu o brutalitate inutilă. Și-a dat seama prea târziu, după stropii însângeați de pe rochia ei, că fata era virgină, dar nici condiția umilă a

Panchei, nici urgența poftelor sale nu i-au permis vreo complezență. Pancha García nu s-a apărât, nu s-a văitat, nu a închis ochii. A rămas întinsă pe spate, privind cerul cu o expresie îngrozită, până când bărbatul s-a prăbușit cu un geamăt lângă ea. Atunci s-a pornit să plângă încetișor. Înaintea ei, maică-sa și, mai înainte, bunică-sa avuseseră aceeași soartă de cătea. Esteban Trueba și-a aranjat pantalonii, și-a prins brâul, a ajutat-o să se ridice și a aburcat-o pe cal. Au făcut cale întoarsă. El fluiera. Ea continua să plângă. Înainte de a o lăsa la casa ei, stăpânul a sărutat-o pe gură.

— De mâine vreau să muncești în casa mea.

Pancha a dat din cap fără să ridice ochii. Și mama, și bunica slujiseră în casa stăpânilor.

În noaptea aceea, Esteban Trueba a dormit ca un îngerăș și n-a mai visat-o pe Rosa. Dimineata s-a simțit plin de energie, mai mare și mai puternic. S-a dus la câmp fredonând și, când s-a întors, Pancha era în bucătărie, ocupată să amestece mâncarea de pui cu migdale într-o oală mare de cupru. Seara a așteptat-o nerăbdător și, după ce s-au potolit zgomotele domestice în casa cea veche și a început mișcarea nocturnă a șoarecilor, a simțit-o în pragul ușii.

— Vino, Pancha, a chemat-o el.

Nu era un ordin, mai curând o rugămintă.

De această dată, Esteban și-a dat răgazul să se bucure de ea și să o facă și pe ea să juisseze. A străbătut-o în liniște, învățându-i mirosul de fum al corpului și al hainelor spălate cu cenușă și netezite cu fierul cu cărbune, i-a cunoscut textura părului negru și drept, pielea delicată în locurile ascunse și aspră și bătătorită în celelalte, buzele proaspete, sexul senin și pânțele ample. A dorit-o cu calm și a inițiat-o în știința cea mai secretă și cea mai veche. A fost, probabil, fericit în noaptea aceea și în altele câteva, în timp ce se zbenguiau amândoi ca niște cățeluși în marele pat de fier forjat care fusese al primului Trueba și care era destul de șchiop, dar încă putea face față asalturilor amoroase.

Panchei García i-au crescut sânii și i s-au rotunjit coapsele. Lui Esteban Trueba i-a trecut proasta dispoziție și a început să se intereseze de viața oamenilor de pe moșie. S-a dus să-i vadă în casele lor mizerabile. Într-una dintre ele a descoperit în semiîntuneric o ladă umplută cu ziare, în care dormeau împreună un suger și o cătea care fătase de curând, în alta a văzut o bătrână care trăgea să moară de vreo patru ani și căreia îi ieșeau oasele prin plăgile spatelui. Într-o curte a văzut un adolescent idiot, cu balele curgându-i, legat de un stâlp cu o frânghie prinsă de gât, balmăjind vorbe de pe altă lume, în pielea goală și cu un sex de măgar, pe care și-l freca neîncetat de pământ. Pentru prima dată și-a dat seama că jalea cea mare nu era că fuseseră abandonate pământurile și vitele, ci chiar oamenii din Las Tres Marías, care trăiseră părăsiți de pe vremea când tatăl său făcuse praf zestrea și moștenirea maică-sii. Hotărî că era timpul să aducă puțină civilizație în colțul acesta pierdut între cordilieră și mare.

În Las Tres Marías s-a pornit o activitate febrilă, care a scuturat lăncezeala. Esteban Trueba i-a pus să muncească pe țărani așa cum nu o făcuseră niciodată. Fiecare bărbat, femeie, bătrân sau copil care se putea ține pe două picioare a fost pus la treabă de stăpânul pornit să recupereze în câteva luni anii de izbeliște. S-au construit un hambar și magazii în care să fie păstrate alimentele pentru iarnă, s-a pus la sărat carne de cal și s-a afumat carne de porc, femeilor li s-a zis să prepare dulceață și conserve de fructe. A modernizat lăptăria, care devenise un șopron plin de băligar și de muște, a obligat vacile să dea mai mult lapte. A început ridicarea unei școli cu șase săli de clasă, pentru că avea ambiția ca toți copiii și adulții din Las Tres Marías să învețe să citească, să scrie și să facă o adunare, deși nu era de părere că era bine să dobândească și alte cunoștințe, ca să nu le intre în cap idei nepotrivite condiției și stării lor. Cu

toate acestea, nu a reușit să aducă un învățător dispus să lucreze în pustietățile astea și, în fața dificultății de a-i aduna pe copii, promițându-le bomboane sau bătaie pentru a-i alfabetiza el însuși, a trebuit să abandoneze această iluzie și să dea altă întrebuintare școlii. Soră-sa Ferula îi trimitea din Capitală cărțile comandate. Erau manuale de activități practice. Din ele a învățat să facă injecții în picior și a construit un aparat de radio cu galena. Din primele câștiguri a cumpărat pânză țărănească, o mașină de cusut, o cutie cu pilule homeopate împreună cu instrucțiunile de folosire, o enciclopedie și o grămadă de abecedare, caiete și creioane. A cochetat cu ideea de a crea o cantină unde toți copiii să primească o masă caldă pe zi, ca să crească puternici și sănătoși și să poată munci de mici, dar și-a dat seama că era imposibil să-i faci pe copii să vină din toate extremitățile moșiei pentru o farfurie cu mâncare, drept care a modificat proiectul într-un atelier de croitorie. Pancha García a primit sarcina să descâlcească secretele mașinii de cusut. La început i s-a părut o mașinărie drăcească, dotată cu o viață proprie, dar el a rămas inflexibil și până la urmă a reușit. Trueba a mai organizat și o băcănie. Era o prăvălie modestă, unde țărani puteau cumpăra cele necesare fără a mai trebui să plece cu căruța la San Lucas. Stăpânul cumpăra María angro și o revindea la același preț lucrătorilor. A instituit un sistem de bonuri, care la început a funcționat ca o formă de credit, iar cu timpul a ajuns să înlocuiască banii adevărați. Cu hârtiuțele acelea de culoare roz se cumpăra totul în băcănie și se plăteau salariile. În afară de faimoasele hârtiuțe, fiecare lucrător mai avea dreptul la o bucată de pământ pe care s-o cultive în timpul liber, la șase găini de familie pe an, o cantitate de semințe, o parte din recoltă care să-i acopere necesitățile, pâine și lapte în fiecare zi, plus cincizeci de pesos care li se împărțeau bărbaților de Crăciun și de Ziua Națională. Femeile nu aveau dreptul la bonificație, deși munceau la fel ca bărbații, dar nu erau considerate cap de familie, cu excepția văduvelor. Săpunul pentru spălat, lâna de împletit și siropul pentru întărirea plămânilor se distribuiau gratis, căci Trueba nu voia în jurul lui oameni murdari, suferind de frig sau bolnavi, într-o zi a citit în enciclopedie despre avantajele unei diete echilibrate și l-a apucat mania vitaminelor, care avea să-l țină toată viața. Se înfuria cumplit când vedea că țărani își hrăneau copiii doar cu pâine și dădeau la porci laptele și ouăle. A început să facă ședințe obligatorii la școală în care le vorbea despre vitamine și, în trecere, îi informa despre știrile pe care le prindea printre păcăniturile radioului cu galena, în curând s-a plictisit să caute undele radio cu sârma și a comandat în Capitală un radio transoceanic prevăzut cu două baterii enorme. Cu acesta putea să capteze niște mesaje coerente, în ciuda vacarmului asurzitor al sunetelor de peste ocean. Așa a aflat de războiul din Europa și a urmărit înaintarea trupelor pe o hartă prinsă pe tabla de la școală, în care înfigea ace cu gămălie. Țărani se uitau uluiți și nu pricepeau nici pe departe de ce astăzi înfigea acul pe culoarea albastră și mâine îl muta pe cea verde. Nu-și puteau imagina lumea de mărimea unei hârtii agățate de tablă, nici armatele ajunse cât o gămălie de ac. De fapt, războiul, invențiile științei, progresul industriei, prețul aurului și extravagantele modei nu-i preocupau nicicum. Erau un fel de basme care nu schimbau cu nimic viața lor mărunță. Pentru publicul acela impasibil, știrile de la radio erau străine și depărtate, iar aparatul a ajuns demn de dispreț când a fost limpede că nu era în stare să prevadă vremea. Singurul care se dovedea interesat de mesajele sosite din aer era Pedro García al Doilea.

Esteban Trueba a petrecut multe ceasuri cu el, mai întâi lângă radioul cu galenă, apoi lângă cel cu baterii, în așteptarea unui glas anonim și depărtat care să-i pună în contact cu civilizația. Dar asta nu a reușit să-i apropie. Trueba știa că țărani cel aspru era mai inteligent decât ceilalți. Era singurul care știa să citească și care era în stare să susțină o conversație mai lungă de trei propoziții.

Era deci cel mai aproape de ceea ce putea însemna pentru el un prieten pe o rază de o sută de kilometri, dar orgoliul nemăsurat îl împiedica să-i recunoască vreo calitate, cu excepția celei de bun lucrător al câmpului. Nu era nici adeptul familiarității cu subalternii. În ceea ce-l privea, Pedro García îl ura, deși niciodată nu dăduse un nume sentimentului involburat care îi ardea sufletul și-l umplea de confuzie. Era un amestec de frică și de admirație înciudată. Presimțea că n-avea să-l înfrunte niciodată, pentru că era stăpânul. Trebuia să-i suporte hachițele, poruncile și atotputernicia pentru restul zilelor, în anii în care Las Tres Marías fusese părăsită, își asumase firesc conducerea micului trib care supraviețuise în aceste coclauri. Se obișnuise să fie respectat, să poruncească, să ia decizii și să nu aibă decât cerul deasupra capului. Venirea stăpânului i-a schimbat viața, deși trebuia să admită că acum trăiau mai bine, nu mai făceau foamea, erau mai apărați și mai siguri. De câteva ori Trueba a crezut că zărește în ochii lui o sclipire asasină, dar niciodată nu i-a putut reproșa vreo obrăznicie. Pedro García asculta fără să crâcnească, muncea fără să se plângă, era cinstit și părea loial. Când o vedea pe soră-sa Pancha trecând prin casa stăpânului cu mersul apăsător al femeii satisfăcute, lăsa capul în jos și tăcea.

Pancha García era tânără, iar stăpânul puternic. Rezultatul predictibil al acestei alianțe a început să se observe după puține luni. Venele de pe picioarele tinerei s-au umflat ca lipitorile pe pielea brună, gesturile i-au devenit mai lente, privirile mai depărtate, și-a pierdut cheful pentru zbunguielile nerușinate în patul de fier forjat și foarte curând mijlocul i s-a îngroșat, iar sânii i-au căzut de greutatea vieții celei noi care creștea în ea. Esteban și-a dat seama destul de târziu, pentru că nu o privea aproape niciodată și, odată trecut entuziasmul primului moment, nici n-o mai mângâia. Se limita să o folosească pe post de măsură igienică menită să-i ușureze tensiunea de peste zi și să-i dea un somn fără vise. Dar a venit clipa când gravitatea Panchei a devenit evidentă chiar și pentru el. I s-a făcut silă de ea. O vedea ca pe un enorm recipient care conținea o substanță informă și gelatinoasă, pe care nu o putea recunoaște ca pe copilul lui. Pancha a părăsit casa stăpânului și s-a întors la coliba părintească, unde nu i s-au pus întrebări. A continuat să muncească la bucătărie, frământa pâinea și cosea la mașină, tot mai deformată de maternitate. Nu l-a mai servit la masă pe Esteban și evita să dea ochii cu el, doar nu mai aveau nimic de împărțit. La o săptămână după ce nu mai fusese în patul lui, el a visat-o iarăși pe Rosa și s-a trezit între cearșafuri umede. A privit pe geam și a văzut o fată slăbuță, care întindea pe sârmă rufe proaspăt spălate. Nu părea să aibă mai mult de paisprezece ani, dar era bine dezvoltată. Exact atunci fata s-a întors și l-a privit: avea ochi de femeie.

Pedro García l-a văzut pe stăpân că pornește spre grajd fluierând și a clătinat neliniștit din cap.

În cei zece ani care au urmat, Esteban Trueba a devenit stăpânul cel mai respectat din regiune, a construit case de cărămidă pentru țărani, a făcut rost de învățător pentru școală și a ridicat nivelul de trai al tuturor celor care-i munceau pământurile. Las Tres Marías era o afacere bună, care n-avea nevoie de ajutorul filonului de aur, dimpotrivă, a servit drept garanție pentru prelungirea concesiunii minei. Caracterul rău al lui Trueba a devenit o adevărată legendă și a ajuns să-l deranjeze până și pe el însuși. Nu admitea replică, nici contradicție, socotea că dezacordul cel mai mărunț era o provocare. I s-a accentuat și concupiscenta. Nu trecea nici o fată de pubertate fără să o ducă să cunoască pădurea, malul râului sau patul de fier forjat. Când n-au mai rămas femei disponibile în Las Tres Marías, s-a apucat să le vâneze pe cele din alte domenii, violându-le cât ai zice pește oriunde pe câmp, de obicei pe înserat. Nu încerca să o facă pe ascuns, pentru că nu se temea de nimeni. De câteva ori au ajuns la Las Tres Marías ba un tată, ba un frate, ba un soț, ba un stăpân ca să-i ceară

socoteală, dar după ce au avut de-a face cu violența sa necontrolată, aceste vizite care cereau dreptate sau răzbunare au devenit tot mai rare. Faima brutalității sale s-a întins în toată regiunea, stârnind o admirație invidioasă printre masculii din clasa lui socială. Țăranii își ascundeau fetele și strângeau pumnii degeaba, căci nu puteau să-l înfrunte. Esteban Trueba era mai puternic și avea impunitate. În două rânduri s-au găsit cadavre de țărani de pe alte moșii ciuruți de gloanțe, și a fost limpede pentru toată lumea că vinovatul trebuia căutat în Las Tres Marías, dar jandarmii rurali s-au mulțumit să noteze faptele în registru, cu caligrafia lor chinuită de semianalfabeți, adăugând că era vorba de niște oameni care au fost prinși furând. Lucrurile au rămas așa. Trueba a continuat să-și cizeleze prestigiul de destrăbălat, semănând o droaie de bastarzi prin zonă, producând ură și acumulând păcate de care nici nu se sinchisea, căci sufletul i se tăbăcise și conștiința îi adormise sub pretextul progresului. Degeaba încercau să-i sugereze Pedro García al Doilea și bătrânul preot de la spitalul călugărițelor că nu niște căsuțe din cărămidă și un litru de lapte pe zi făceau un bun stăpân, ci un salariu decent în locul hârtiuțelor roz, un program de muncă din care țăranii să nu-și rupă spinarea și un dram de respect și demnitate. Trueba nici nu voia să audă de lucrurile astea care, zicea el, miroseau a comunism.

— Astea-s idei degenerate, mârâia el. Idei bolșevice, ca să mi se răzvrătească muncitorii. Nu vă dați seama că amărății ăștia nu au nici cultură, nici educație? Nu-și pot asuma responsabilități, sunt niște copii. De unde să știe ce e bun pentru ei? Fără mine ar fi pierduți, dovada este că imediat ce mă întorc cu spatele, se duce totul dracului și fac prostii. Sunt foarte ignoranți. Oamenii mei o duc bine, ce vreți mai mult? Nimic nu le lipsește. Dacă se plâng, o fac pentru că sunt nerecunoscători. Au case din cărămidă, am grijă de copiii lor să nu fie mucoși și plini de paraziți, să fie vaccinați și să învețe să citească. Mai e vreo moșie pe aici care să aibă propria ei școală? Nu! De câte ori pot, îi duc la preot ca să le citească, așa că să nu-mi vină mie popa să-mi vorbească de dreptate. Să nu se bage în ce nu știe și nu-l privește. Aș vrea să-l văd în locul meu! Să văd dacă și atunci ar veni cu mofturi. Cu nenorocirii ăștia trebuie să te porți cu mână de fier, e singura limbă pe care o pricep. Dacă ești moale, nu te respectă. Recunosc că de multe ori am fost foarte sever, dar drept am fost mereu. A trebuit să-i învăț totul, chiar și să mănânce, că, dacă ar fi după ei, ar mânca pâine goală. Dacă nu sunt atent, dau laptele și ouăle la porci. Nu știu să se spele la fund și vor drept de vot? Dacă nu știu pe ce lume sunt, cum să se priceapă la politică? Sunt în stare să voteze cu comuniștii, ca minerii din nord, care păgubesc toată țara grevele lor, tocmai acum, când minereul a ajuns la preț maxim. Eu aș trimite trupele în nord, asta aș face, să tragă în ei, să vezi cum se cumințesc. Din păcate, doar băta funcționează în țările astea. Nu suntem în Europa. Aici e nevoie de un guvern puternic, de un stăpân puternic. Ar fi foarte frumos să fim cu toții egali, dar nu suntem, asta e limpede. Aici singurul care știe să muncească sunt eu și vă provoc sa-mi demonstrați contrariul. Mă scol primul și mă culc ultimul pe moșia asta afurisită. Dacă ar fi după mine, aș da totul dracului și-aș pleca să trăiesc ca un prinț în Capitală, dar trebuie să fiu aici, că dacă lipsesc chiar și o săptămână, toate se fac praf și nefericiții ăștia mor de foame. Amintiți-vă cum era când am venit acum nouă sau zece ani: o tristețe. O ruină plină de pietre și vulturi. Un pământ al nimănui. Tot câmpul lasat pârloagă. Nici nu le trecuse prin minte să canalizeze apa. Se mulțumeau să planteze patru lăptuci nenorocite la ei în curte, iar restul l-au lăsat în mizerie. A trebuit să vin eu ca să aduc aici ordinea, legea și munca. Cum să nu fiu mândru? Am muncit atât de bine, că am mai cumpărat două proprietăți vecine și-acum moșia asta e cea mai mare și mai bogată din toată zona, o invidiază toată lumea, este un exemplu, o moșie-model. Iar acum, că trece și șoseaua pe aici, valoarea i s-a dublat, dacă aș vinde-o, aș putea să plec în Europa și să

trăiesc din rentă, dar nu plec, rămân aici să mă zdrobesc. O fac pentru oamenii ăștia. Fără mine ar fi pierduți. Și dac-ar fi s-o spunem pe cea dreaptă, nu sunt buni nici să facă ce le spui, am spus mereu: sunt ca niște copii, pe fiecare trebuie să-l mân din spate. Și pe urmă vin să-mi spună că toți suntem egali! Să mori de răs, ce dracu'...

Maică-sii și soră-sii le trimitea lăzi cu fructe, carne sărată, jamboane, ouă proaspete, găini vii și marinate, făină, orez și cereale cu sacii, brânzeturi de țară și bani din belșug, căci aceștia nu-i lipseau. Las Tres Marías și mina produceau din plin pentru prima dată de când le lăsase Dumnezeu pe pământ, așa-i plăcea să spună oricui stătea să-l asculte. Dona Ester și Ferula primeau tot ce nu visaseră vreodată, dar în toți anii aceștia nu a avut timp să se ducă să le vadă, măcar în trecere în drumurile spre nord. Era atât de ocupat la câmp, cu noile pământuri pe care le cumpăraseră și cu alte afaceri pe care le iniția, că nu-și putea pierde timpul lângă patul unei bolnave. În plus, existau poșta, care îi ținea în legătură, și trenul, care îi permitea să le trimită tot ce voia. N-avea nevoie să le vadă. Totul se putea spune prin scrisori. Totul, minus ceea ce nu dorea ca ele să știe, de pildă liota de bastarzi care se nășteau ca prin magie. Era de ajuns să răstoarne o fată în șanț, că imediat rămânea însărcinată, parcă era lucrarea diavolului, atâta fertilitate era lucru de mirare, era convins că jumătate din plozi nici nu erau ai lui. Drept care a hotărât că, în afară de fiul Panchei García, care se numea Esteban ca și el, și de care era sigur pentru că mamă-sa fusese virgină când o posedase, ceilalți puteau să fie sau să nu fie copiii lui, și oricum era preferabil să creadă că nu erau. Când îi venea la ușă vreo femeie cu un copil în brațe ca să-i ceară să-i dea numele sau vreun ajutor, o întorcea din drum după ce-i vâra niște bani în mână și o amenința că, dacă mai vine să-l deranjeze, o va goni cu biciul, ca să-i piară cheful de a da din fund în fața primului bărbat care-i iese în cale și după aia să dea vina pe el. Așa că nu a aflat niciodată câți copii avea și, de fapt, nici nu-l interesa. Când va voi să aibă copii, își va căuta o soție din clasa lui socială, cu binecuvântarea Bisericii, căci singurii care contau erau cei care purtau numele tatălui, ceilalți erau ca și inexistenți. Și să nu-i vină cu ideea aia monstruoasă că toți ne naștem cu aceleași drepturi și cu moșteniri egale, că așa se duce dracului totul și civilizația se întoarce în Epoca de Piatră. Și-a amintit de Nivea, mama Rosei, care, după ce soțul ei a renunțat la politică după povestea cu rachiul otrăvit, și-a început propria campanie politică. Împreună cu alte doamne, se lega cu lanțuri de grilajul Congresului și al Curții Supreme, provocând un spectacol rușinos, care îi acoperea de ridicol pe bărbații lor. Știa că Nivea ieșea noaptea să lipească afișe sufragiste pe zidurile orașului și că era în stare să treacă prin centru și în plină zi de duminică, cu o mătură în mână și o tocă pe cap, cerând pentru femei drepturi egale cu ale bărbaților, drept de vot și de admitere la Universitate, iar copiii să se bucure toți de protecția legii, chiar dacă erau bastarzi.

— Cucoana asta e nebună la cap, spunea Trueba. Asta ar însemna să mergi împotriva naturii. Dacă femeile nu știu să adune doi cu doi, cum or să pună mâna pe bisturiu? Rolul lor este maternitatea, căminul. Dacă merg în ritmul ăsta, într-o bună zi vor avea pretenția să fie deputați, judecători, sau chiar Președinte de Republică! Iar între timp produc o zapăceală și o dezordine care pot duce la dezastru. Publică pamflete indecente, vorbesc la radio, se leagă cu lanțuri în locuri publice, riscând să fie arestate, ceea ce ar fi normal. E pacat că există mereu câte un soț influent, un judecător netot sau un parlamentar cu idei zăpăcite care le pune în libertate... Mână forte, de asta e nevoie aici!

În Europa războiul se terminase și vagoanele pline cu morți erau un zvon îndepărtat, dar care nu se stingea. De acolo veneau ideile subversive aduse de undele incontrolabile ale radioului, telegrafului și de vapoarele ticsite de emigranți, care soseau precum o turmă buimacă, fugind de foametea de la ei,

înebuniți de urletul bombelor și de morții care putrezeau pe marginea drumurilor. Țara se trezea. Valul de nemulțumire care agita poporul lovea în structura solidă a acestei societăți oligarhice. La țară au fost de toate: secetă, invazie de melci, febră aftoasă. În nord era șomaj, în Capitală se simțea efectul războiului de departe. A fost un an mizerabil, din care doar cutremurul a lipsit pentru a pune capac la toate.

Cu toate acestea, clasa de sus, care avea puterea și bogăția, nu și-a dat seama de pericolul ce amenința echilibrul fragil al poziției sale. Bogații se distrau dansând charleston și noile ritmuri de jazz, foxtrot și niște dansuri de negri de o splendidă indecență. Au fost reluate călătoriile cu vaporul în Europa, suspendate pe timpul celor patru ani de război, și au ajuns la modă cele în America de Nord. A venit noutatea jocului de golf, care strângea lumea bună pentru a lovi o mingiuță cu un băț, exact cum făceau în urmă cu două sute de ani, și tot aici, indienii. Doamnele își puneau coliere de perle false până la genunchi și niște pălăriiuțe ca niște oale de noapte înfundate până la sprâncene, se ninseseră precum bărbații și se vopseau precum târfele, renunțaseră la corset și fumau stând picior peste picior. Domnii erau entuziasmați de invenția automobilelor nord-americane, care ajungeau în țară dimineața și până după masă se vindeau, deși costau o mică avere și nu însemnau decât zgomot, fum și șuruburi căzute în drum, alergând cu viteza sinucigașă de douăzeci de kilometri la oră pe niște drumuri făcute pentru cai și alte fapte ale Domnului, nicidecum pentru mașinăriile astea. La mesele de joc se jucau moștenirile și averile recente, strânse în urma războiului, se destupau sticle de șampanie, iar pentru cei mai rafinați și vicioși sosise și cocaina. Nebunia colectivă părea să nu se mai termine.

Numai că la țară automobilele erau o realitate tot atât de îndepărtată ca și rochiile scurte; cei care au scăpat de melci și de febra aftoasă și-au zis că au avut un an bun. Esteban Trueba și alți moșieri din regiune se adunau la clubul din localitate pentru a pune la cale acțiunea politică dinainte de alegeri. Țăranii mai trăiau și acum ca pe timpul Coloniei și nu auziseră de sindicate, nici de duminica liberă, nici de salariul minim, dar începuseră să se infiltreze deja prin latifundii delegații noilor partide de stânga, care veneau deghizați în evangheliști, cu Biblia într-un buzunar și manifestele marxiste în celălalt, predicând simultan viața abstinentă și moartea pe altarul revoluției. Adunările de prânz ale moșierilor se terminau în niște beții romane sau la luptele de cocoși, iar seara bărbații luau cu asalt Felinarul Roșu, unde prostituatele de doisprezece ani și Carmelo, singurul pederast al bordelului și al localității, dansau după muzica unei flașnete antediluviene, sub privirea atentă a Sofiei, care nu mai era la vârsta zbânțuielilor, dar avea destulă energie pentru a conduce stabilimentul cu o mână de fier, pentru a evita intromisiunea jandarmilor și a avea grijă ca stăpânii să nu se culce cu fetele fără să plătească. Dintre toate, Tránsito Soto dansa cel mai frumos și rezista cel mai bine asalturilor bețivanilor, era neobosită și nu se plângea niciodată, de parcă ar fi avut virtutea tibetană de a-și lăsa scheletul costeliv de adolescentă în mâinile unui client și a-și muta sufletul undeva departe. Lui Esteban Trueba îi plăcea, pentru ca nu făcea mofturi la inovațiile și brutalitățile erotice, știa să cânte cu un glas de pasăre răgușită, iar odată îi spusese că avea să ajungă departe, ceea ce l-a amuzat.

— Nu am de gând să rămân toată viața la Felinarul Roșu, șefu! Am să plec în Capitală, pentru că vreau să ajung bogată și celebră.

Esteban venea la lupanar pentru că era singurul loc de distracție din sat, dar nu era amator de prostituate. Nu-i plăcea să plătească pentru ce putea obține prin alte mijloace. Dar pe Tránsito Soto o aprecia. Fata îl făcea să râdă.

Într-o zi, după ce a făcut amor, s-a simțit într-o pasă generoasă, ceea ce nu i se întâmpla aproape niciodată, și a întrebat-o pe Tránsito Soto dacă i-ar plăcea să-i facă un dar.

— Împrumută-mă cu cincizeci de pesos, șefu', a răspuns ea pe dată.

— E mult. La ce-ți trebuie?

— Ca să-mi iau un bilet de tren, o rochie roșie, niște pantofi cu toc, un flacon cu parfum și să-mi fac un permanent. E tot ce am nevoie pentru început. Într-o zi am să ți-i restitui, șefu', cu dobândă.

Esteban i-a dat cei cincizeci de pesos pentru că în ziua aceea vânduse cinci tăurași și avea buzunarele pline de bani, dar și pentru că oboseala plăcerii satisfăcute îl făcuse cam sentimental.

— Dacă-mi pare rău de ceva este că n-am să te mai văd, Tránsito. Mă obișnuisem cu tine.

— Ba o să ne mai vedem, șefu', viața e lungă și plină de ocoluri.

Crăpelnițele de la club, luptele de cocoși și serile la bordel au culminat cu un plan inteligent, deși nu foarte original, pentru a-i face pe țărani să voteze. Le-au oferit o petrecere cu *empanadas* și vin din belșug, s-au tăiat câteva vite pentru a fi puse la frigare, a fost muzică de chitară, le-au servit niște discursuri patriotice și le-au promis că, dacă iese candidatul conservator, vor primi o primă, dar dacă ieșea oricare altul vor rămâne fără lucru. În plus, au controlat urnele și au mituit poliția. După petrecere, au urcat țărani în căruțe și i-au dus la vot, cu ochii pe ei, între o glumă și alta, singura ocazie când își permiteau familiarități cu ei, cumetre în sus, cumetre în jos, contează pe mine, nu te las eu, șefu', uite-așa îmi placi, să ai conștiință patriotică, uită-te la liberalii și la radicalii ăia, toți niște lași, iar comuniștii sunt niște feciori de curvă și niște atei ce se hrănesc cu prunci.

În ziua alegerilor totul a decurs după plan, într-o ordine perfectă. Forțele Armate au garantat procesul democratic, totul în liniște și pace, într-o zi de primăvară mai veselă și mai însorită ca altele.

— Un exemplu pentru acest continent de indieni și negri, care o duc dintr-o revoluție în alta ca să răstoarne un dictator și să pună altul în loc. Aceasta este o țară diferită, o adevărată republică, avem orgoliu civic, aici Partidul Conservator câștigă cinstiți și nu-i nevoie de un general ca să fie ordine și liniște, nu-i ca în dictaturile alea regionale unde se omoară unii pe alții, în timp ce *los gringos* cară toate materiile prime, a cuvântat Trueba în sufrageria clubului, închinând cu paharul ridicat după ce-a aflat rezultatul votului.

Trei zile mai târziu, când totul reintrase în rutină, a sosit scrisoarea Ferulei la Las Tres Marías. În noaptea aceea Esteban Trueba o visase pe Rosa. Nu i se mai întâmplase de mult. A văzut-o cu părul ei de salcie atârând pe spate, ca o pătură vegetală care o acoperea până la brâu; avea pielea tare și înghețată, de culoarea și textura alabastrului. Umbla goală și în brațe purta un pachet, mergea așa cum se merge în vis, aureolată de strălucirea verde care plutea în jurul corpului ei. A văzut-o apropiindu-se încet, dar, când a vrut să o atingă, ea a aruncat pachetul, care s-a desfăcut la picioarele lui. El s-a aplecat să-l ridice și a văzut o fetiță fără ochi care i-a spus „tăticule”. S-a trezit neliniștit și a umblat prost dispus toată dimineața. Din cauza visului, s-a simțit îngrijorat cu mult timp înainte de a primi scrisoarea Ferulei. A intrat în bucătărie să ia micul dejun, așa cum făcea în fiecare zi, unde a dat peste o găină care ciugulea firimituri de pe jos. I-a tras un șut care i-a despicat burta, lasând-o în agonie într-o baltă de mațe și pene, dând din aripi în mijlocul încăperii. Nu s-a calmat, dimpotrivă, l-a cuprins furia și a simțit că se sufocă. A încălecat și a plecat în galop să supravegheze marcarea vitelor. În drum a ajuns acasă la Pedro García al Doilea, care tocmai plecase la gara din San Lucas, unde avea de lăsat un comision, și trecea și pe la poștă să ridice corespondența. Aducea scrisoarea de la Ferula.

Plicul a rămas toată dimineața pe masa din antreu. Esteban Trueba s-a întors și s-a dus direct să se spele, fiind plin de praf și sudoare și impregnat de mirosul inconfundabil al animalelor terorizate. S-a așezat apoi la birou să facă

socoteli și a cerut să i se aducă mâncarea pe o tavă. De-abia seara târziu a văzut scrisoarea soră-sii, în timp ce trecea prin toată casa înainte de culcare, pentru a controla ca luminile să fie stinse și ușile închise. Scrisoarea Ferulei era la fel ca toate celelalte pe care le primise de la ea, numai că a știut, chiar înainte de a o deschide, că ceea ce conținea avea să-i schimbe viața. Era aceeași senzație pe care o avusese, cu ani în urmă, când ținuse în mână telegrama prin care sora lui îl anunțase de moartea Rosei.

A deschis-o în timp ce tâmplele îi zvâcneau de tensiunea presentimentului. Scrisoarea spunea pe scurt că dona Ester era pe moarte și că, după atâția ani în care o îngrijise și o slujise precum o sclavă, Ferula mai trebuia să suporte acum și faptul că maică-sa nici n-o mai recunoștea, ba mai și cerea zi și noapte să-și vadă fiul, pe Esteban, pentru că nu voia să închidă ochii fără a-l vedea. Esteban nu-și iubise de fapt niciodată mama, nu se simțea bine în prezența ei, dar vestea l-a cutremurat. Și-a dat seama că nu mai ținea să inventeze tot felul de pretexte și că sosise clipa să se întoarcă în Capitală pentru o ultimă înfruntare cu această femeie care îi bântuia coșmarurile cu mirosul ei ranced de medicamente, vaietele discrete, rugăciunile interminabile, femeia suferindă care îi umpluse copilăria cu interdicții și terori și îi împovărase viața de bărbat adult cu responsabilități și vini.

L-a chemat pe Pedro García al Doilea și i-a expus situația. L-a dus în birou și i-a arătat registrul contabil și socotelile băcăniei. I-a încredințat o legătură cu toate cheile, cu excepția celei de la pivnița de vin, și l-a anunțat că, din acel moment și până la întoarcerea sa, era răspunzător peste tot ce mișcă în Las Tres Marias și că, dacă făcea vreo prostie, o va plăti scump. Pedro García al Doilea a primit cheile, a luat registrul sub braț și a zâmbit fără veselie.

— Fac și eu ce pot, șefule, a spus el și a ridicat din umeri.

A doua zi Esteban Trueba a refăcut, după mulți ani, drumul care îl adusese la țară când venise de acasă. A mers cu o șaretă în care se găseau cele două valize din piele până la gara San Lucas, s-a urcat în vagonul de clasa întâi de pe timpurile companiei engleze de căi ferate și a trecut din nou printre câmpiile întinse de la poalele cordiliei.

A închis ochii și a încercat să doarmă, dar imaginea maică-sii i-a alungat somnul.

3. Clara, clarvăzătoarea

Clara avea zece ani când a hotărât că nu merita să vorbească și s-a închis în mutism. Viața i s-a schimbat substanțial. Medicul de familie, grasul și afabilul doctor Cuevas, a încercat să-i vindece nevorbitul cu pilule inventate de el, cu sirop de vitamine și badijonări în gât cu miere și borax, fără nici un rezultat. Și-a dat seama că medicamentele lui nu aveau efect și că fetița era terorizată de el. Când îl vedea, Clara începea să țipe și fugea să se ascundă într-un colț, unde se ghemuia ca un animal hăituit, astfel încât a abandonat tratamentul, recomandându-le părinților Severo și Nivea s-o ducă la românul numit Rostipov, care făcuse senzație în ultimul timp. Rostipov își câștiga traiul cu trucuri de iluzionist prin teatrele de varietăți și reușise incredibila ispravă de a întinde o sârmă între vârful catedralei și cupola Frăției Galiciene, de partea cealaltă a pieței, străbătând-o prin aer doar cu ajutorul unei prăjini. În ciuda aspectului său frivol, Rostipov făcea furori în cercurile științifice, pentru că în timpul liber vindeca isteria cu ajutorul unor vergi magnetice și prin transă hipnotică. Severo și Nivea au dus-o pe Clara la cabinetul pe care românul îl improvizase la hotel. Rostipov a examinat-o atent, apoi a declarat că acest caz nu era de competența sa: fetița nu vorbea pentru că nu avea chef, nu pentru că n-ar fi putut. Totuși, la insistențele părinților, a fabricat niște pilule violete din zahăr pe care i le-a prescris, spunându-le că era vorba de un leac siberian pentru surdo-muți. Dar sugestia nu a funcționat, drept care cel de-al doilea flacon a fost devorat de *Barrabás* într-un moment de neatenție și fără a produce vreo reacție demnă de remarcat. Severo și Nivea au încercat să o facă să vorbească prin metode băbești, prin amenințări și rugăminți, ba chiar și lăsând-o nemâncată, în ideea că foamea o va face să deschidă gura ca să ceară de mâncare, dar nici asta n-a ținut.

Dădaca era de părere că o sperietură zdravănă ar fi făcut-o pe fată să vorbească și, timp de nouă ani, a imaginat tot felul de metode pentru a o speria, rezultatul fiind că a reușit să o facă imună la orice surpriză sau spaimă. În curând, Clarei nu-i mai era frică de nimic, nu îi făceau nici o impresie aparițiile unor monștri livizi și scheletici în camera ei, nici bătăile în geam ale vampirilor și diavolilor. Dădaca se deghiza în pirat decapitat, în călăul din Turnul Londrei, în câine lup și drac încornorat, după inspirația momentului și ideile pe care le scotea din foiletoanele de groază pe care le cumpăra cu acest scop și din care copia ilustrațiile, neștiind să citească, își făcuse obiceiul să se strecoare ușor pe coridoare pentru a năvăli pe întuneric asupra fetiței, să urle pe după uși și să-i ascundă tot felul de jivine vii în pat, dar nimic din toate astea n-a făcut-o să scoată o vorbă. Câteodată Clara își pierde răbdarea, se trântea pe jos, dând din picioare sau țipând, dar fără a articula nimic în vreo limbă cunoscută, sau scria pe o mică tablă de care era nedespărțită cele mai mari insulte adresate bieteii femei, care pleca la bucătărie plângând de atâta lipsă de înțelegere.

— O fac pentru binele tău, îngerășule, suspina Dădaca, înfășurată într-un cearșaf însângerat și cu chipul înnegrit cu dop ars.

Nivea i-a interzis să-i mai sperie fata. Constatase că starea aceea de tulburare îi exacerba puterile mentale și producea dezordine printre spectrele care o înconjurau pe fetiță. În plus, toată defilarea de personaje feroce distrugea sistemul nervos al lui *Barrabás*, care nu avusese niciodată mirosul fin și era incapabil s-o recunoască pe Dădacă deghizată. Câinele începuse să facă pipi pe el, lăsând în jurul lui niște bălți uriașe, și să clănțânească din dinți tot mai des. Dar Dădaca profita de neatenția mamei pentru a persevera în încercările ei de a vindeca mutismul prin metoda cu care scapi de sughiț.

Clara a fost retrasă de la școala de călugărițe unde învățaseră toate surorile Del Valle și i s-au adus profesori acasă. Severo a adus din Anglia o institutoare, pe Miss Agatha, înaltă, toată de culoarea ambrei și cu niște mâini mari de zidar,

dar care nu a rezistat la schimbarea de climă, la mâncarea picantă și la deplasarea autonomă a solniței pe masa din sufragerie și s-a întors la Liverpool. Au urmat o helvetă, ce a avut aceeași soartă, și o franțuzoaică, ajunsă aici grație relațiilor pe care le avea ambasadorul acestei țări cu familia, dar era atât de trandafirică, rotunjoară și dulce, încât după câteva luni a rămas însărcinată și, după cercetările de rigoare, s-a dovedit că tatăl era Luis, fratele mai mare al Clarei. Severo i-a căsătorit fără a le cere părerea și, contrar tuturor pronosticurilor făcute de Nivea și de prietenele ei, cei doi au fost foarte fericiți. În urma acestor experiențe, Nivea și-a convins soțul că învățarea limbilor străine nu era ceva atât de important pentru o făptură cu talente telepatice și că era mult mai bine să insiste cu lecțiile de pian și de broderie.

Micuța Clara citea mult. Interesul ei pentru lectură era general și îi era totuna dacă citea cărțile magice din cuferele miraculoase ale unchiului Marcos sau documentele Partidului liberal din biroul tatălui ei. Umplea nenumărate caiete cu însemnările ei particulare, în care au rămas înregistrate evenimentele acelei epoci, salvându-le astfel de ceața uitării. Iar acum le pot folosi și eu pentru a salva aceste amintiri.

Clara cea clarvăzătoare cunoștea semnificația viselor. Poseda un talent înnăscut și n-avea nevoie de complicatele studii cabalistice la care recurgea unchiul Marcos cu mai multă trudă și mai puține rezultate. Primul care și-a dat seama a fost Honorio, grădinarul casei, care într-o zi a visat niște șerpi care i se vârău printre picioare, de care se lupta să scape, reușind până la urmă să strivească nouăsprezece. I-a povestit fetiței visul în timp ce tăia trandafirii doar ca s-o distreze, căci ținea mult la ea și-i era milă că era mută. Clara a scos tăblița din buzunarul șorțulețului și a scris interpretarea visului lui Honorio: vei avea mulți bani, se vor termina repede, îi vei câștiga fără efort, joacă numărul nouăsprezece. Honorio nu știa să citească, dar i-a citit Nivea mesajul răsând. Grădinarul a urmat indicațiile și a câștigat optzeci de pesos la un tripou clandestin, care funcționa în spatele unei magazii de cărbuni. A cheltuit banii pe un costum nou, o beție de pomină cu amicii și o păpușă de faianță pentru Clara. După aceea fata a avut mult de lucru cu descifratul viselor pe ascuns de maicăsa, căci, aflându-se povestea lui Honorio, au început să vină s-o întrebe ce înseamnă când zbori peste un turn cu aripi de lebedă, când mergi într-o barcă în derivă și o sireună cântă cu glas de văduvă, sau când se nasc doi gemeni lipiți spate în spate, fiecare cu câte o sabie în mână; Clara scria fără nici o ezitare pe tăbliță că turnul înseamnă moarte, iar cel care zboară pe deasupra se va salva dintr-un accident, cel care naufragiază și aude sirena își va pierde slujba și o va duce rău, dar va fi ajutat de o femeie cu care va pune de o afacere, că gemenii sunt un soț și o soție obligați la o soartă comună, rănindu-se reciproc cu lovituri de sabie.

Visele nu erau singurele lucruri pe care le ghicea Clara. Vedea de asemenea viitorul și cunoștea intențiile oamenilor, calități pe care și le-a păstrat toată viața și care s-au accentuat cu trecerea timpului. A anunțat moartea nașului ei, don Salomon Valdes, intermediar la Bursa de Comerț, care, crezând că a pierdut totul, s-a spânzurat de lampa elegantului său birou. Acolo l-au găsit, la insistențele Clarei, având înfățișarea unui berbec melancolic, așa cum l-a descris ea pe tăbliță. A prevăzut hernia tatălui, toate cutremurele de pământ și alte modificări ale naturii, singura ninsoare din Capitală, din cauza căreia au murit de frig săracii de la periferii și trandafirii din grădinile celor bogați, precum și identitatea asasinului elevilor, cu mult înainte ca poliția să găsească al doilea cadavru, dar nu a crezut-o nimeni, iar Severo nu dorea ca fiicăsa să se pronunțe în legătură cu niște criminali neînrușiți cu familia. Clara și-a dat seama de la prima privire că Getulio Armando avea să-l escrocheze pe taică-său în afacerea cu oile australiene, căci i-o citise în culoarea auri. I-a scris, dar Severo nu a luat-o

în seamă, iar când și-a adus aminte de prezicerile mezinei, pierduse deja jumătate din avere, iar asociatul era undeva prin Caraibe, ajuns om bogat, cu un harem de negrese cu fundul mare și un vapor pe care facea plajă.

Talentul Clarei de a deplasa obiectele fără a le atinge nu i-a trecut odată cu menstruația, cum prorocise Dădaca, ba chiar se accentuase, perfecționându-se până într-atât încât putea mișca clapele pianului prin capacul închis, deși nu reușise niciodată să mute instrumentul prin salon, așa cum dorea. Extravaganțele acestea îi ocupau cea mai mare parte din energie și din timp. Și-a dezvoltat capacitatea de a ghici uimitor de multe cărți de joc și a inventat jocuri ireale pentru a-și distra frații. Tatăl ei i-a interzis să ghicească viitorul în cărți și să invoce fantome și spirite ghidușe, care deranjau restul familiei și speriau servitorimea, însă Nivea a înțeles că, pe măsură ce mezina se lovea de mai multe interdicții și spaime, devenea și mai lunatică, drept care a hotărât să o lase în pace cu trucurile ei de spiritistă, jocurile ei de Pitie și tăcerea ei de peșteră, încercând să o iubească fără condiții și să o accepte așa cum era. Clara a crescut ca o buruiănă, în ciuda recomandărilor doctorului Cuevas, care adusesse din Europa noutatea băilor reci și a șocurilor electrice pentru vindecat nebunii.

Barrabás se ținea după fetiță zi și noapte, cu excepția perioadelor firești de activitate sexuală. O însoțea permanent, ca o umbră mare și tot atât de tăcută ca ea, se trântea la picioarele ei când fata se așeza și noaptea dormea lângă ea, suflând ca o locomotivă. Ajunsese să se contopească atât de bine cu stăpâna sa, încât îi acompania plimbările de somnambulă în exact aceeași atitudine. În nopțile cu lună plină era ceva obișnuit să-i vezi plimbându-se pe coridoare, precum două fantome plutind în lumina palidă. Pe măsură ce câinele creștea, devenea tot mai distrat. Nu a înțeles niciodată natura translucidă a sticlei, astfel că în clipele de emoție făcea praf geamurile, cu intenția inocentă de a prinde o muscă. Ajungea de partea cealaltă într-un vacarm de geamuri sparte, mirat și trist. Pe atunci geamurile veneau din Franța cu vaporul, iar mania animalului de a se arunca în ele a devenit o problemă, până când Clara a imaginat modalitatea de a picta ferestrele cu pisici. Devenind adult, *Barrabás* a renunțat să reguleze picioarele pianului, ca în copilărie, și instinctul de reproducere se punea în mișcare doar când mirosea o cățea în călduri prin apropiere. În acest caz, nu exista lanț și nici ușă în stare să-l oprească; se năpustea în stradă dărâmand orice obstacol și dispărea două sau trei zile. Se întorcea mereu, târând-o după el pe biata cățea străpunsă de uriașa lui masculinitate. Era momentul să fie ascunși copiii ca să nu vadă oribilul spectacol în care grădinarul îi scălda în apă rece până ce, după multă apă, lovituri de picior și alte blestemății, *Barrabás* se desprindea de iubita lui, lăsând-o în agonie în curte, unde Severo trebuia să o împuște din milă.

Adolescența Clarei s-a scurs blând în marea casă cu trei curți interioare a părinților, răsfățată de frații mai mari, de Severo, care o prefera tuturor, de Nivea și de Dădacă, care alterna sinistrele incursiuni costumate cu purtările cele mai tandre. Aproape toți frații ei se căsătoriseră sau plecaseră, unii în călătorie, alții să lucreze în provincie, drept care căsoaia care adăpostise o familie numeroasă era acum aproape goală și cu multe camere închise. Fata își ocupa timpul pe care i-l lăsau meditorii particulari citind, mișcând obiectele cele mai diferite fără să le atingă, fugărindu-l pe *Barrabás*, jucându-se de-a ghicitul și învățând să tricoteze, singura dintre artele casnice pe care a reușit să o stăpânească. Din acea Joie Mare când părintele Restrepo o acuzase că e îndrăcită, deasupra capului ei a plutit o umbră pe care dragostea părinților și discreția fraților au reușit să o țină sub control, dar faima ciudatelor sale talente circula în șoaptă la seratele cucoanelor. Nivea și-a dat seama că fata ei nu era invitată nicăieri, chiar și propriii veri o evitau. A încercat să compenseze lipsa de prieteni prin dăruirea ei totală, și cu atâta succes încât Clara a crescut plină de bucurie și, după mulți

ani, își amintea de copilărie ca de o perioadă luminoasă a vieții, în pofida singurătății și a muțeniei. Toată viața va păstra în memorie după-amiezile petrecute cu maică-sa în cămăruța de croitorie, unde Nivea cosea la mașină haine pentru săraci spunându-i povești și anecdote din familie. Îi arăta dagherotipurile de pe pereți și îi povestea trecutul.

— Îl vezi pe domnul acesta atât de serios, cu barbă de pirat? Este unchiul Mateo, care a plecat în Brazilia cu o afacere cu smaralde, dar o mulțră focoasă l-a deocheat. I-a căzut părul, i s-au desprins unghiile, au început să i se clatine dinții. A trebuit să meargă la un vrăjitor, un vraci voodoo, negru ca fundul ceahunului, care i-a dat o amuletă și i s-au întărit dinții, i-au crescut unghii noi și și-a recăpătat părul. Privește, fetițo, are chiar mai mult păr decât un indian, e singurul chel din familie căruia i-a crescut părul la loc.

Clara zâmbea și nu spunea nimic, însă Nivea continua să vorbească, pentru că se obișnuise cu tăcerea fică-sii. Pe de altă parte, nutrea speranța că, tot băgându-i atâtea lucruri în cap, mai devreme sau mai târziu avea să întrebe ceva, reîncepând să vorbească.

— Iar ăsta este unchiul Juan. Țineam mult la el. Într-o zi a tras un părț și asta a fost condamnarea lui la moarte, o mare nenorocire. S-a întâmplat la o chermeză la iarbă verde. Era o zi frumoasă de primăvară, toate verișoarele eram îmbrăcate în rochii de muselină și pălării cu flori și panglici, iar verii în cele mai frumoase haine de duminică. Juan și-a scos jacheta albă parcă-l văd și acum! Și-a suflecat mânecile cămășii și s-a atârnat foarte mândru de craca unui copac, ca să câștige cu talentele lui de trapezist admirația Constanzei Andrade, care fusese aleasă Regina Culesului de Vie, și de când o zărise își pierduse liniștea, topit de amor. Juan a executat impecabil flexiunile, o întoarcere completă, iar la următoarea mișcare a slobozit un vânt sonor. Nu râde, Clara! A fost groaznic. S-a lăsat o liniște jenantă, iar Regina Culesului de Vie s-a pornit să radă necontrolat. Juan și-a pus haina, era foarte palid, s-a depărtat fără grabă de grup și de-atunci nu l-am mai văzut. L-au căutat chiar și în Legiunea Străină, au întrebat de el prin toate consulatele, dar niciodată nu s-a mai auzit nimic de el. Eu cred că s-a făcut misionar și s-a dus să-i îngrijească pe leproșii din Insula Paștelui, locul cel mai îndepărtat unde te poți duce ca să uiți și să fii uitat, căci este în afara rutelor de navigație și nu figurează nici măcar în hărțile olandezilor. De atunci lumea își amintește de el ca de Juan-ăla-cu-pârțul.

Apoi o chema pe fată la geam și îi arăta trunchiul uscat al unui plop.

— Era un arbore uriaș. Am pus să fie tăiat înainte de a se naște fiul meu cel mare. Se spune că era atât de înalt, că din vârful lui vedeai orașul întreg, dar singurul care a ajuns atât de sus nu avea ochi să-l vadă. Toți băieții din familia Del Valle, în momentul în care urmau să poarte pantaloni lungi, trebuiau să se cațere în el pentru a-și demonstra curajul. Era ca un rit de inițiere. Copacul era plin de semne, am constatat eu însămi când a fost tăiat. După primele crengi groase cât un coș de sobă se vedeau semnele lăsate de bunicii care îl escaladaseră la vremea lor. După inițialele scrijelite pe trunchi vedeai cine urcase mai sus, cine fusese cel mai curajos și cine se oprise speriat. Într-o zi a fost rândul lui Jeronimo, verișorul orb. A urcat pe pipăite și fără ezitare, pentru că nu vedea cât era de sus și nu presimțea hăul de sub el. A ajuns în vârf, dar n-a apucat să termine J-ul inițialei sale pentru că s-a desprins ca o păstaie și a căzut cu capul în jos, la picioarele tatălui și fraților lui. Avea cincisprezece ani. L-au pus într-un cearșaf ca să-l ducă maică-sii, biata femeie i-a scuipat pe toți în față, i-a insultat marinărește și a blestemat rasa bărbătească pentru că îi îndemnaseră copilul să se cațere în copac, de-au trebuit să vină călugărițele ordinului Carității să o ducă în cămașă de forță. Știam că avea să vină ziua când băieții mei aveau să continue barbara tradiție, de asta am pus să fie tăiat. Nu voiam ca Luis și ceilalți băieți să crească având la geam umbra acestui eșafod.

Uneori Clara o însoțea pe mama ei și pe câteva amice sufragiste la fabrici, unde se cățarau pe niște lăzi și le țineau discursuri muncitoarelor, în timp ce, la o distanță prudentă, vătafii și patronii le observau batjocoritori și agresivi. În ciuda vârstei fragede și a ignoranței totale în ce privește mersul lumii, Clara percepea absurdul situației și în caietele ei descria contrastul dintre maică-sa sau amicele ei, care, în haine de blană și botine din piele de căprioară, vorbeau de exploatare, egalitate și drepturi, și grupul trist și resemnat al lucrătoarelor cu șorțuri aspre de dril și mâini roșii, pline de bătăături. De la fabrică, sufrăgetele se duceau la cofetăria din Piața Armelor, unde luau ceaiul, mâncau prăjiturele și comentau progresele campaniei, fără ca aceste frivole ocupațiuni să le despartă defel de idealurile lor arzătoare. Alteori, mama o ducea în cartierele mărginașe și la casele cu mulți chiriași, unde ajungeau cu o șaretă plină-ochi de alimente și haine, pe care Nivea și amicele ei le coseau pentru săraci. Și în acest caz, fata scria cu o intuiție uimitoare că operele de caritate nu puteau rezolva nedreptatea monumentală. Relația cu maică-sa era veselă și apropiată, și deși avusese cincisprezece copii, Nivea se purta cu ea de parcă ar fi fost unică, stabilind o legătură atât de puternică, încât a continuat în generațiile următoare ca o tradiție de familie.

Dădaca devenise o femeie fără vârstă, care își păstra neschimbate puterile din tinerețe, fiind în stare să țopăie prin colțuri ca să sperie muțenia sau să-și petreacă o zi întreagă mestecând cu un băț în cazanul de aramă, într-o căldură infernală din ultimul *patio*, unde bolborosea pelteaua de gutui, un lichid dens de culoarea topazului, care, răcindu-se, lua forme de diferite mărimi, pe care Nivea le împărțea săracilor. Obișnuită să trăiască înconjurată de copii, când ceilalți s-au făcut mari și au plecat, Dădaca și-a revărsat toată duioșia asupra Clarei. Deși nu mai era mititică, o îmbăia ca pe un plod în cada smălțuită, plină cu apă parfumată, mușețel și iasomie, o freca cu buretele, o săpunea meticulos, neuitând nici un colțișor de la urechi până la picioare, o freciona cu apă de colonie, o pudra cu un pământuf din pene de lebădă și îi peria părul cu multă răbdare, până ajungea strălucitor și moale ca algele. O îmbrăca, îi făcea patul, îi aducea micul dejun la pat, o obliga să bea infuzie de tei pentru nervi, de mușețel pentru stomac, de lămâie pentru transparența pielii, de virnanț pentru supărare și de mentă pentru o respirație proaspătă, drept care fata s-a transformat într-o făptură angelică și frumoasă, care trecea prin coridoare și curți învăluită în aromă de flori, fâsăit de jupoane scrobite și aureolată de bucle și panglici.

Clara a trecut de copilărie și a intrat în tinerețe între pereții casei, într-o lume plină de povești uimitoare și tăceri calme, unde timpul nu se măsura cu ceasuri și nici cu calendare, și unde obiectele aveau o viață proprie, fantomele se așezau la masă și vorbeau cu oamenii, trecutul și viitorul făceau parte din același lucru, iar realitatea prezentă era un caleidoscop de oglinzi amestecate, în care se putea întâmpla orice. Pentru mine e o delectare să citesc caietele de atunci, care descriu o lume magică și dispărută. Apărată de asprimile vieții, Clara locuia într-un univers inventat de ea, univers în care adevărul prozaic al lucrurilor materiale se confunda cu adevărul furtunos al visurilor și unde legile fizicii sau logica nu funcționau întotdeauna. Clara a trăit acea perioadă ocupată cu fanteziile ei, însoțită de spiritele aerului, apei și pământului, atât de fericită, că n-a simțit nevoia să vorbească timp de nouă ani. Pierduseră cu toții speranța de a-i mai auzi glasul când, de ziua ei de naștere, după ce suflase în cele nouăsprezece lumânări ale tortului de ciocolată, și-a inaugurat vocea care a sunat ca un instrument dezacordat.

- În curând am să mă mărit, a spus ea.
- Cu cine? a întrebat Severo.
- Cu logodnicul Rosei.

Abia atunci au realizat că vorbise pentru prima dată după toți anii aceia, iar minunea a întors casa pe dos și a făcut familia să plângă. Se chemau unii pe alții, vestea a dat ocol masului, l-au consultat pe doctorul Cuevas, căruia nu-i venea să creadă, și în zăpăceala produsă de faptul că Clara vorbise, au uitat ce spusese de fapt și nu și-au amintit decât două luni mai târziu, când a apărut Esteban Trueba, pe care nu-l văzuseră de la înmormântarea Rosei, pentru a le cere mâna Clarei.

Esteban Trueba a coborât în gară, cărându-și singur cele două valize. Cupola de fier pe care englezii o construiseră imitând Gara Victoria pe când aveau concesiunea căilor ferate naționale nu se schimbaseră deloc de când o văzuse ultima oară: aceleași geamuri murdare, micii lustragii, vânzătoarele peole de chifle și de dulciuri și hamalii cu chipiuri negre cu insigna coroanei britanice, pe care nimănui nu-i trecuse prin minte să o înlocuiască totuși cu alta care să aibă culorile drapelului național. A luat o trăsură și a dat adresa de acasă. Orașul i s-a părut necunoscut, cu tot felul de lucruri moderne, cu o grămadă de femei care-și arătau gambele, bărbați în jiletcă și pantaloni cu pliuri, cu zarva muncitorilor care dădeau găuri în caldarâm, scoteau copaci ca să pună stâlpi, dărau case ca să planteze copaci, totul încurcat de vânzătorii ambulanti care laudau virtuțile ascuțitorului de cuțite, ale alunelor prăjite, ale marionetei care dansează singură, fără sârmă, fără fire, puteți să verificați chiar și dumneavoastră, puneți mâna, și mirosul de gunoie, de prăjeală, de fabrică, de automobile care dădeau peste trăsură și peste tramvaiele cu tracțiune sangvină, cum erau numiți caii bătrâni care trăgeau mijloacele de transport în comun, un vacarm forfotitor, o rumoare de alergătură grăbită, de nerăbdare și program fix. Esteban se simți copleșit. Ura acest oraș mult mai mult decât își amintea; i-au venit în minte aleile de plopi de la țară, timpul care se măsoară după ploi, vastitatea ogoarelor, liniștea răcoroasă a râului și casa calmă de acolo.

— Un oraș de căcat, a conchis el.

Trăsura l-a purtat la trap până la casa în care crescuse. S-a cutremurat constatând cât de mult se deteriorase cartierul în toți anii ăștia, de când cei bogați voiseră să locuiască mai sus decât ceilalți și orașul se întinsese către poalele munților. Din piața în care se jucase când era copil nu mai rămăsese nimic, era un maidan unde staționau căruțele de piață printre mormane de gunoie scurmate de câini vagabonzi. Casa lui era dărăpănată. A văzut toate semnele trecerii timpului. Pe ușa cu cristaluri care întruchipau motive de păsări exotice, demodată și delabrată, se găsea un ciocânel din bronz de forma unei mâini de femeie ținând un glob. A bătut și a trebuit să aștepte foarte mult, i s-a părut, până ce s-a deschis ușa prin tragerea unei frânghii care mergea de la clanță până în susul scării. Maică-sa ocupa etajul, iar parterul fusese închiriat unei fabrici de nasturi. Esteban a început să urce scările care scârțâiau și nu mai fuseseră ceruite de mult. O servitoare foarte bătrână, de care uitase cu totul, îl aștepta sus, primindu-l cu manifestări lăcrămoase de afecțiune, exact ca atunci când avea cincisprezece ani și se întorcea de la Notariatul unde-și câștiga pâinea copiind acte de proprietate și procuri pentru necunoscuți. Nimic nu se schimbaseră, nici chiar așezarea mobilelor, dar lui Esteban totul i s-a părut altfel, culoarul cu parchetul uzat, câteva geamuri sparte, prost cârpite cu niște bucăți de carton, iedera prăfuită care lăncezea în hârdaie ruginite și jardiniere ciobite, duhoarea de mâncare și de urină care îi întorcea stomacul pe dos. „Ce mizerie!”, și-a spus el, neputând să-și explice unde ajungeau banii pe care îi trimitea soră-sii pentru un trai decent.

Ferula a venit să-l întâmpine cu o mutră tristă. Se schimbaseră mult, nu mai era femeia opulentă pe care o lăsase cu ani în urmă, slăbise, nasul ei părea enorm pe chipul colțuros, avea un aer melancolic și rătăcit, mirosea a lavandă și a haine vechi. S-au îmbrățișat în tăcere.

— Ce face mama?

— Vino, te așteaptă.

Au străbătut un coridor cu camere care dădeau una în alta, toate identice, întunecoase, cu pereți mortuari, tavane înalte și ferestre înguste, cu tapetul cu flori decolorate și domnițe galeșe, afumat de funinginea de *braser*, de timp și sărăcie. De undeva de departe se auzea glasul unui crainic de la radio care făcea reclamă pilulelor doctorului Ross, micuțe, dar cu efect, care combăteau constipația, insomnia și mirosul urât din gură. S-au oprit în fața ușii închise de la dormitorul donei Ester Trueba.

— Aici, a spus Ferula.

Esteban a deschis ușa și i-au trebuit câteva clipe ca să se acomodeze cu întunericul. Mirosul de medicamente și putreziciune l-a lovit în față, un miros dulceag de sudoare, de umezeală și de stătut, plus ceva neidentificat, dar care s-a lipit imediat de el ca o ciură: mirosul cărnii în descompunere. Lumina se strecura ca un firicel prin fereastra întredeschisă. A văzut patul amplu în care murise taică-său și în care mama lui dormea din ziua nunții, un pat de lemn negru sculptat, cu o tăblie cu îngeri în basorelief și cuverturi tocite de brocart roșu. Mama era în poziție semiașezată. Era un bloc de carne compactă, o monstruoasă piramidă de grăsime și cărpe, terminată printr-un căpșor chel cu ochi blânzi, surprinzător de vii, albaștri și inocenți. Artrita o transformase într-o făptură monolitică, nu-și putea îndoi articulațiile și nici întoarce capul, degetele parcă erau ghearele unui animal fosil, iar ca să stea în pat în poziția asta era nevoie de o ladă care să o sprijine din spate, ladă susținută la rândul ei de o bârnă de lemn prinsă de perete. Trecerea anilor se vedea după semnele pe care bârna le lăsase pe perete, o urmă a suferinței, o cărare a durerii.

— Mamă..., a șoptit Esteban și glasul i s-a frânt în piept de un plâns reținut, ștergând dintr-un foc amintirile triste, copilăria săracă, mirosurile râncede, diminețile înghețate și supa grasă a copilăriei, boala mamei, absența tatălui și furia care îi mistuia măruntaiele din ziua în care începuse să raționeze, făcându-l să uite totul, cu excepția singurelor clipe luminoase când femeia asta necunoscută care zăcea în pat îl legănase în brațe, îi atinsese fruntea, căutându-l de febră, îi cântase un cântec de leagăn, se aplecase împreună cu el asupra paginilor unei cărți, suspinase de supărare când îl văzuse sculându-se în zori ca să meargă la lucru pe când nu era decât un copil și suspinase de bucurie văzându-l că se întoarce seara, suspinaseși, mamă, pentru mine.

Dona Ester a întins o mână, dar nu era un salut, ci un gest menit a-l opri în loc.

— Nu te apropia, fiule.

Avea vocea ei de atunci, așa cum și-o amintea, o voce cântătoare și sănătoasă de fată tânără.

— E din cauza mirosului, se lipește de tine, l-a lămurit sec Ferula.

Esteban a dat la o parte plapuma de damasc zdrențuit și a văzut picioarele maică-sii. Erau două coloane vinete și elefantine, pline de plăgi în care muștele și larvele își făceau cuib și săpau tuneluri, două picioare care putrezeau de vii, cu labele uriașe de un albăstrui palid, fără unghii la degete, dând pe dinafară de puroi, de sânge negru, de fauna oribilă care se hrănea din carnea ei, mamă, pentru Dumnezeu, din carnea mea.

— Doctorul vrea să mi le taie, fiule a spus dona Ester cu glasul ei liniștit de fată -, dar sunt prea bătrână pentru asta și am obosit să tot sufăr, așa că e mai bine să mor. Dar nu voiam să mor fără să te văd, pentru că în toți anii ăștia am ajuns să cred că muriseși și că toate scrisorile le scria de fapt soră-ta, ca să nu sufăr. Treci în lumină, fiule, că să te văd bine. Doamne, parcă ești un sălbatic!

— Așa e viața la țară, mamă.

— Mă rog. Pari încă zdravăn. Câți ani ai?

— Treizeci și cinci.

— O vârstă potrivită ca să te însori și să-ți vină mintea la cap, ca să pot muri liniștită.

— Dumneata n-ai să mori, mamă, a implorat Esteban.

— Vreau să fiu sigură că voi avea nepoți, pe cineva care să ne poarte sângele și numele. Ferula și-a pierdut nădejdea de a se căsători, dar tu trebuie să-ți cauți o nevastă. O fată decentă și creștină. Dar mai întâi trebuie să scapi de părul ăsta și de barbă, ai auzit?

Esteban a dat din cap. A îngenuncheat lângă maică-sa și și-a îngropat chipul în mâna ei umflată, dar mirosul l-a făcut să se dea înapoi. Ferula l-a apucat de braț și l-a scos din această cameră a tristeții. Afară a respirat adânc, mirosul i se lipise de nări, și-atunci a simțit furia, binecunoscuta lui furie care i se urca precum un val fierbinte la cap, injectându-i ochii și aducându-i ocări de căruțaș pe buze, furie pentru timpul trecut fără să se gândească la dumneata, mamă, furie pentru că o neglijase, pentru că n-o iubise și îngrijise îndeajuns, furie că fusese un mizerabil fiu de târfă, nu, iartă-mă, mamă, n-am vrut să spun asta, la dracu', moare bătrâna și eu nu pot să fac nimic, nici măcar să-i alin durerea, să o scap de mirosul ăsta înfiorător, de supă a morții în care fierbi, mamă.

Două zile mai târziu, dona Ester Trueba murea în patul chinurilor în care-și petrecuse ultimii ani din viață. Era singură, căci Ferula plecase, ca în fiecare vineri, în cartierele săracilor, cartierul Mizericordiei, să spună rugăciuni amărăților, ateilor, prostituatelor și orfanilor, care aruncau în ea cu gunoaie, îi vărsau în cap oalele de noapte și o scuipau, în timp ce ea, îngenuncheată în stradă, striga Tatăl Nostru și Ave Maria într-o litanie neobosită, plină de zoaiele sărăntocilor, de scuipații ateilor, de mizeriile prostituatelor și de gunoaiele orfanilor, plângând de umilință, cerând îndurare pentru cei care nu știau ce fac și simțind că i se muiau oasele, că o langoare mortală îi transforma picioarele în cârpe, că o căldură ca de vară îi strecura păcatul între pulpe, Doamne, treacă de la mine acest pahar, că pântecul îi era cuprins de flăcările iadului, vai, ale sfințeniei, ale fricii, Tatăl Nostru, nu mă lăsa să cad în ispită, Isuse.

Nici Esteban nu era acolo când dona Ester a murit liniștită în patul suferințelor sale. Se dusese în vizită la familia Del Valle, ca să vadă dacă mai aveau vreo fată de măritat, căci după atâția ani de absență și de barbarie nu știa de unde să înceapă pentru a-și îndeplini promisiunea făcută maică-sii de a-i da nepoți legitimi și socotise că, dacă Severo și Nívea îl acceptaseră drept ginere pe vremea Rosei cea frumoasă, nu vedea de ce nu l-ar accepta iarăși, mai ales că acum era un om bogat, n-avea nevoie să scurme pământul pentru a-i smulge aurul și avea în contul de la bancă tot ce trebuia.

În seara aceea Esteban și Ferula și-au găsit mama moartă în pat. Avea pe chip un zâmbet senin, de parcă în ultima clipă a vieții boala ar fi scutit-o de tortura de fiecare zi.

Când Esteban Trueba a cerut să fie primit, Severo și Nívea Del Valle și-au amintit de cuvintele cu care Clara ieșise din lunga ei muțenie, drept care nu s-au arătat deloc mirați când vizitatorul i-a întrebat dacă aveau vreo fată la vârsta măritășului. Au făcut socoteala și l-au informat că Ana se călugărise, Teresa era foarte bolnavă și toate celelalte erau deja căsătorite, în afară de Clara, mezina, care era disponibilă, dar era o ființă cam bizară, puțin potrivită pentru responsabilitățile matrimoniale și viața casnică. I-au povestit cu toată sinceritatea ciudățeniile fiicei lor, fără să omită faptul că nu vorbise o perioadă cât jumătate din vârsta ei pentru că nu avusese chef, deși ar fi putut, așa cum explicase foarte bine românul Rostipov și confirmase doctorul Cuevas după nenumărate examinări. Numai că Esteban Trueba nu era omul care să se sperie de povești cu

fantome care se plimbau pe coridoare, obiecte care erau mișcate de la distanță prin puterea minții sau prevestiri rele, și cu atât mai puțin de lungă perioadă de tăcere, pe care o considera o virtute. A ajuns la concluzia că nimic din toate astea nu era o piedică pentru a-i naște copii sănătoși și legitimi și a cerut să o cunoască pe Clara. Nivea a ieșit s-o caute, lăsându-i pe bărbați singuri în salon. Cu sinceritatea lui tipică, Trueba a folosit momentul pentru a expune fără alt preambul solvabilitatea economică.

— Te rog, nu așa repede, Esteban! Mai întâi să vezi fata, s-o cunoști mai bine, să vedem dacă vrea și ea, nu crezi?

Nivea s-a întors împreună cu Clara. Fata a intrat în salon îmbujorată la față și cu unghiile negre, pentru că-l ajuta pe grădinar să planteze cepe de dalie și clarviziunea nu i-a funcționat atunci ca să-și aștepte logodnicul într-o ținută mai îngrijită. Văzând-o, Esteban s-a ridicat uimit. Și-o amintea ca pe o fătură slăbănoagă și astmatică, total lipsită de grație, dar tânăra pe care o avea în fața ochilor era ca un medalion fin de fildeș, cu chipul dulce și o coamă de păr castaniu, creț și dezordonat care-i scăpa în șuvițe ondulate din pieptănătură, cu ochi melancolici care deveneau ghiduși și strălucitori atunci când râdea, cu un râs sincer și deschis, cu capul puțin înclinat pe spate. L-a salutat strângându-i mâinile, fără nici un fel de timiditate.

— Te așteptam, a spus ea simplu.

Vizita de curtoazie a mai ținut două ore, timp în care au vorbit despre stagiunea teatrală, călătoriile în Europa, situația politică și răcelile pe timp de iarnă, au băut vin dulce și au mâncat plăcinte. Esteban o cerceta pe Clara cu toată discreția de care era în stare și, treptat, fata l-a cucerit. Nu-și amintea să mai fi fost atât de interesat de cineva din ziua luminoasă în care o văzuse pe Rosa cea frumoasă cumpărând bomboane cu anason la cofetăria din Piața Armelor. Comparându-le, a conchis că era mai simpatică, deși Rosa fusese, neîndoielnic, mult mai frumoasă. S-a înserat, două servitoare au intrat să tragă draperiile și să aprindă lămpile, și-atunci Esteban și-a dat seama că vizita lui durase prea mult. Purtările îi lăsau de dorit. I-a salutat țeapăn pe Severo și pe Nivea, cerându-le permisiunea să o viziteze pe Clara.

— Sper să nu te plictisesc, Clara, a spus el roșu la față. Eu sunt un om mai aspru, de la țară, și cu cel puțin cincisprezece ani mai mare decât dumneata, nu știu cum să mă port cu o fată tânără...

— Vrei să te căsătorești cu mine? a întrebat Clara, iar el i-a observat strălucirea ironică din pupilele de culoarea alunei.

— Clara, pentru Dumnezeu! a exclamat maică-sa îngrozită. Trebuie să o scuzi, Esteban, fata asta a fost dintotdeauna obraznică.

— Dar trebuie să știu, mami, ca să nu pierdem timpul.

— Și mie îmi plac lucrurile spuse direct. Da, Clara, doar pentru asta am venit, a zâmbit fericit Esteban.

Clara l-a luat de braț și l-a condus până la ieșire. Din ultima privire pe care au schimbat-o, Esteban a înțeles că fusese acceptat și l-a cuprins bucuria. În trăsură, pe drumul de întoarcere, a continuat să suradă, neputând crede în norocul ca o fată atât de încântătoare precum Clara să-l fi acceptat fără să-l cunoască. Nu știa că ea își văzuse soarta, că îl chemase cu gândul și era dispusă să se mărite fără dragoste.

Au lăsat să treacă niște luni pentru a respecta doliul lui Esteban Trueba, timp în care el a curtat-o după moda veche, la fel cum făcuse cu sora ei Rosa, neștiind că Clara nu putea să sufere bomboanele cu anason și că acrostihurile o făceau să râdă. La sfârșitul anului, în preajma Crăciunului, au anunțat logodna oficial, în ziar, și și-au pus verighetele în prezența rudelor și a prietenilor apropiați, mai bine de o sută de suflete în total, după care a început un banchet pantagruelic în care au defilat tăvile cu curcani umpluți, purceii în sos caramel,

țiparii de mare reci, langustele gratinate, stridiile vii, torturile cu portocale și lămâie ale Carmelitelor, cu migdale și nuci ale Dominicanelor, de ciocolată și cremă de ou ale Clariselor, și lăzi cu șampanie aduse din Franța prin intermediul consulului, care făcea contrabandă uzând de privilegiile diplomatice, dar totul servit și prezentat foarte simplu de vechile servitoare ale casei, cu șorturile lor negre de toată ziua, pentru a da festinului aparența unei modeste reuniuni de familie, căci orice extravaganță era o dovadă de mitocănie și condamnată ca un păcat de deșertăciune lumească și un semn de prost gust, asta din cauza strămoșului uister și cam lugubru al acelei societăți care cobora din cei mai viteji emigranți castilieni și basci. Clara era o adevărată apariție în dantelă albă de Chantilly și camelii naturale, luându-și revanșa precum o gaiță veselă după cei nouă ani de tăcere, dansând cu logodnicul ei sub umbrare și felinare, neluând defel în seamă avertizările spiritelor care îi făceau semne desperate de după perdele, dar pe care nici nu le vedea în vânzoleala și veselia generală. Ceremonia verighetelor se păstra întocmai din timpurile Coloniei. La zece seara, un servitor a circulat printre invitați, sunând dintr-un clopoțel de cristal, muzica a tăcut, dansul s-a oprit și lumea s-a adunat în salonul principal. Un preot mărunțel și nevinovat, gătit cu veșmintele pentru slujba cea mai importantă, a dat citire predicii complicate pe care o compusese, exaltând niște virtuți confuze și impracticabile. Clara nu a ascultat pentru că, odată potolite muzica și dansul, a dat atenție șoaptelor spiritelor dintre perdele și și-a dat seama că trecuseră multe ceasuri de când nu-l mai văzuse pe *Barrabás*. L-a căutat din priviri, punându-și simțurile în alertă, dar o lovitură de cot a mamei sale a readus-o la ordine. Preotul și-a terminat discursul, a binecuvântat inelele de aur și imediat după aceea Esteban a pus unul pe degetul Clarei și pe celălalt într-al său.

În clipa aceea, un strigăt de groază a zguduit asistența. Lumea s-a dat deoparte, lăsând un spațiu prin care a intrat *Barrabás*, mai negru și mai mare ca niciodată, cu un cuțit de parlagiu înfipt până la plasele în coaste, sângerând ca o vită, tremurând din picioarele lungi de mânz, cu un firicel de sânge curgându-i din bot, cu ochii încetoșați de agonie, pas după pas, târând o labă după alta, înaintând în zig-zag ca un dinozaur rănit. Clara s-a prăbușit pe sofaua de mătase franțuzească. Dulăul s-a apropiat de ea, și-a lăsat căpățâna de animal milenar în poala ei și a rămas privind-o cu niște ochi de îndrăgostit care se împăienjneau tot mai mult, devenind orbi, în timp ce dantela albă de Chantilly, mătasea franțuzească a sofalei, covorul persan și parchetul se îmbibau de sânge. *Barrabás* a murit fără grabă, cu ochii țintă la Clara, care îi mângâia urechile și-i șoptea cuvinte de încurajare, până când s-a prăbușit definitiv, a tresărit și a rămas țepăn. Atunci toți au părut a se trezi dintr-un coșmar, o rumoare de spaimă a trecut prin salon, invitații au început să-și ia la revedere grăbiți, să plece evitând bălțile de sânge, apucând din zbor etolele de blană, pălăriile, bastoanele, umbrelele și poșetele cu mărgelile și paiete. În salonul petrecerii au rămas doar Clara cu câinele în poală, părinții ei care căzuseră unul în brațele celuilalt, năucii de semnul cel rău, și logodnicul care nu pricepea de ce atâta supărare pentru un simplu câine mort, dar, când a văzut-o pe Clara atât de afectată, a ridicat-o în brațe și a dus-o semiconștientă în dormitor, unde îngrijirile Dădacei și sărurile doctorului Cuevas au oprit-o să recadă în tristețe și muțenie. Esteban Trueba a cerut ajutorul grădinarului și împreună au cărat cadavrul lui *Barrabás* care, mort, devenise fioros de greu.

Anul s-a scurs cu pregătirile de nuntă. Nívea s-a ocupat de zestrea Clarei, care nu manifesta nici cel mai mic interes pentru conținutul cuferelelor din lemn de santal, continuând să experimenteze cu măsuța cu trei picioare și cărțile de ghicit. Cearșafurile brodate cu artă, fețele de masă din borangic și lenjeria de corp făcute cu zece ani în urmă de călugărițe pentru Rosa, cu inițialele numelor Trueba și Del Valle înlănțuite, au folosit la zestrea Clarei. Nívea a comandat la

Buenos Aires, Paris și Londra costume de călătorie, îmbrăcăminte potrivită pentru la țară, ținute de gală, pălării la modă, pantofi și genți din piele de crocodil și de căprioară, și multe alte lucruri care au fost păstrate învelite în foiță și protejate cu lavandă și camfor, fără ca viitoarea mireasă să le arunce mai mult decât o privire distrată.

Esteban Trueba s-a pus în fruntea unei echipe de zidari, dulgheri și tinichigii pentru a ridica cea mai solidă, mare și însorită casă ce se putea imagina, merită să țină o mie de ani și să adăpostească mai multe generații dintr-o familie numeroasă de Trueba legitimi. A comandat proiectul unui arhitect francez și a adus o parte din materiale din străinătate, casa urmând să fie singura cu vitralii germane, socluri sculptate în Austria, robinete de bronz englezești, dușumele din marmură italiană și închizători alese după catalog în Statele Unite, care au ajuns cu instrucțiunile de folosință schimbate și fără chei. Îngrozită de atâtea cheltuieli, Ferula a încercat să-l oprească de la alte nebunii, cum ar fi să cumpere mobilă franțuzească, candelabre cu ciucuri de cristal și covoare turcești, cu argumentul că aveau să se ruineze și avea să se repete povestea cu acel Trueba extravagant din care se trăgeau, dar Esteban i-a demonstrat că era destul de bogat pentru a-și permite luxul acesta și a amenințat-o că, dacă îl mai bate mult la cap, dublează și ușile cu argint. Replica ei a fost că risipa asta precis era un păcat de moarte și ca Dumnezeu avea să-i pedepsească pe toți pentru cheltuielile făcute pe țopeniile astea de îmbogățit recent, în loc să-i ajute pe săraci.

Cu toate că Esteban Trueba nu era adeptul inovațiilor, dimpotrivă, era tare neîncrezător în modernismul care zăpăcea totul, a hotărât că locuința lui trebuia construită exact ca noile palate din Europa și America de Nord, cu toate facilitățile, păstrând însă stilul clasic. O dorea cât mai departe de arhitectura locală. Nu voia trei curți interioare, coridoare, fântâni răpănoase, încăperi întunecoase, pereți dați cu var și olane prăfuite, ci două sau trei etaje îndrăznețe, șiruri de coloane albe, o scară seniorială care să se răsucescă și să dea într-un hol de marmură albă, ferestre mari și luminoase și, în general, un aspect ordonat și armonios, de curățenie și civilizație, specific popoarelor străine și noii sale vieți. Casa trebuia să-l reflecte pe el, trebuia să reflecte familia lui și prestigiul pe care avea de gând să-l redea numelui pe care tatăl lui îl pătase. Dorea ca splendoarea să se vadă din stradă, drept care a proiectat o grădină franțuzească la fel ca aceea de la Versailles, cu grupuri de flori, o peluză netedă și perfectă, țâșnitori de apă și câteva statui reprezentându-i pe zeii din Olimp și poate și un indian viteaz din istoria americană, gol și cu pene pe cap, ca o concesie făcută patriotismului. N-avea de unde să știe că reședința aceea cubică, solemnă, compactă și mândră, așezată precum o pălărie în mijlocul grădinii verzi și geometrice, avea să ajungă încărcată de protuberanțe și adăugiri, de nenumărate scări întortocheate care nu duceau nicăieri, donjoane, ferestruici care nu se deschideau, uși suspendate în vid, coridoare răsucite și hublouri prin care la ceasul siestei puteai vorbi dintr-o cameră în alta, totul după inspirația Clarei, care, ori de câte ori avea de instalat vreun musafir, va comanda alte și alte camere în diverse locuri, iar dacă spiritele îi indicau o comoară ascunsă sau un cadavru neîngropat la temelii, va dărâma chiar și ziduri, astfel că până la urmă casa a devenit un labirint vrăjit imposibil de dereticat și care sfida numeroase legi urbanistice și municipale. Însă pe vremea când Trueba a ridicat ceea ce s-a numit „casa cea mare de pe colț”, avea un aer solemn pe care încerca să-l impună în jurul său, în amintirea privațiunilor din copilărie. Cât a ținut construcția, Clara nu a vizitat niciodată casa. Părea să o intereseze la fel de puțin ca și zestrea, drept care a lăsat toate pe seama logodnicului și a viitoarei sale cumnate.

După ce i-a murit mama, Ferula s-a pomenit singură și fără vreun țel căruia să i se dedice, la o vârstă la care nu mai avea speranțe de căsătorie. Un

timp a mers în fiecare zi la casele săracilor, într-o frenezie pioasă, care a procopsit-o cu o bronșită cronică și nu i-a liniștit defel sufletul zbuciumat. Esteban a sfătuit-o să călătorească, să-și cumpere haine și să se distreze prima dată în melancolica ei existență, numai că ea avea obișnuința austerității și stătuse prea mult închisă în casă. Îi era frică de toate cele. Căsătoria lui Esteban era motiv de nesiguranță, căci Ferula se gândea că astfel fratele său, care era singurul ei sprijin, se va depărta și mai mult de ea. Se temea că își va sfârși zilele croșetând într-un azil pentru fete bătrâne de familie bună, de aceea a fost nespuse de fericită descoperind că Clara era incompetentă în toate treburile gospodărești și, de fiecare dată când trebuia să ia o hotărâre, adopta un aer distrat și de pe altă lume. „E cam idioată”, și-a spus Ferula încântată. Era limpede că Clara nu va fi în stare să administreze căsoiul pe care-l construia fratele ei și că va avea nevoie de un ajutor substanțial. Prin mijloace subtile, a încercat să-l informeze pe Esteban că viitoarea lui soție era o nepricepută și că ea, cu spiritul ei de sacrificiu dovedit cu asupra de măsură, ar putea să o ajute și era dispusă să o facă. Când conversația ajungea aici, Esteban nu mai era atent. Pe măsură ce se apropia data căsătoriei și trebuia să-și hotărască soarta, Ferula era tot mai disperată. Convinsă că nu va ajunge la nici un rezultat cu fratele lui, a căutat să vorbească între patru ochi cu Clara. Ocazia s-a ivit într-o sâmbătă la ora cinci după-amiaza, când a văzut-o plimbându-se pe stradă. A invitat-o la Hotelul Francez la ceai. Cele două femei au luat loc printre prăjiturele cu cremă și porțelan de Bavaria, în timp ce în fundul salonului o orchestră de domnișoare interpreta un cvartet de coarde melancolic. Ferula își privea viitoarea cumnată cu coada ochiului: părea să nu aibă mai mult de cincisprezece ani și glasul îi suna încă dezacordat, ca urmare a anilor de tăcere. Nu știa cum să atace subiectul. După o pauză interminabilă, în care au dat gata o tavă cu prăjituri și au băut câte două cești cu ceai de iasomie, Clara și-a aranjat o șuviță de păr care îi cădea în ochi, a zâmbit și a bătut-o drăgăstos pe mână pe Ferula.

— Nu-ți face griji. Ai să locuiești cu noi și vom fi ca două surori.

Ferula a tresărit, întrebându-se dacă bârfele despre capacitatea Clarei de a citi gândurile altora erau adevărate. Prima reacție a fost de orgoliu, iar ea ar fi refuzat oferta doar pentru frumusețea gestului, dar Clara nu i-a lăsat timp. S-a aplecat și a sărutat-o pe obraz cu atâta candoare, încât Ferula și-a pierdut controlul și a izbucnit în plâns. Trecuse multă vreme de când nu mai vărsase o lacrimă și și-a dat seama mirată cât de multă nevoie avea de un gest duios. Nu-și mai amintea de când nu mai fusese atinsă spontan de cineva. A plâns îndelung, eliberându-se de multă tristețe și singurătate, ținută de mână de Clara, care, între două suspine, o ajuta să-și sufle nasul, îi mai dădea o prăjitură și o puneă să mai ia o gură de ceai. Au rămas plângând și vorbind până la ora opt, iar acea seară petrecută la Hotelul Francez a pecetluit un pact de prietenie care avea să dureze mulți ani.

De cum s-a terminat doliul după moartea donei Ester și a fost gata casa cea mare de pe colț, Esteban Trueba și Clara Del Valle s-au căsătorit într-o ceremonie discretă. Esteban i-a dăruit miresei sale o garnitură de bijuterii cu briliante, pe care ea a găsit-o foarte drăguță, a pitit-o într-o cutie de pantofi și a uitat imediat unde a pus-o. Au plecat în voiaj de nuntă în Italia și, la două zile după ce s-au imbarcat, Esteban era înamorat ca un adolescent, deși mișcarea vaporului îi produsese Clarei un rău de mare de necontrolat, iar spațiul închis, astm. Alături de ea în cabina strâmtă, punându-i comprese ude pe frunte și ținându-i fruntea când vomita, se simțea nespuse de fericit și o dorea cu o intensitate nejustificată, având în vedere starea ei lamentabilă. În cea de a patra zi fata s-a trezit mai întremată și au ieșit pe punte să privească marea. Văzând-o cu nasul înroșit de vânt și răsând la cel mai mic pretext, Esteban și-a jurat că, mai devreme sau mai târziu, ea va ajunge să-l iubească așa cum avea nevoie să

fie iubit, chiar de-ar recurge pentru asta la mijloace extreme. Intuia că Clara nu-i aparținea, iar dacă va continua să trăiască într-o lume de fantasme, de mese cu trei picioare care se mișcă singure și de cărți de văzut viitorul, era foarte probabil că nici nu-i va aparține vreodată. Nici senzualitatea ei impudică și nepăsătoare nu-l mulțumea. Îi dorea mult trupul, năzuia să pună stăpânire pe materia aceea vagă și luminoasă dinlăuntrul ei și care îi scăpa chiar și în clipele în care ea părea să agonizeze de plăcere. Simțea că mâinile lui erau prea grele, picioarele prea mari, vocea prea aspră, barba prea țepoasă și obiceiurile de a viola și de a tăvăli prostituate prea înrădăcinate, dar tot era pornit să o seducă, chiar de-ar fi să se întoarcă pe dos ca o mânășă.

S-au întors din luna de miere după trei luni. Ferula îi așupta în casa cea nouă, încă mirosind a vopsea și a ciment proaspăt, plină de flori și tăvi cu fructe, exact cum poruncise Esteban. Când a trecut pragul, Esteban și-a ridicat nevasta în brațe. Soră-sa a constatat surprinsă că nu era geloasă și că Esteban părea întinerit.

— Ți-a priit căsătoria, a spus ea.

A luat-o pe Clara să-i arate casa. Ea se uita pretutindeni și găsea totul foarte drăguț, cu aceeași politețe cu care admira un apus de soare în largul mării, piața San Marcos sau o bijuterie cu diamante. Când au ajuns la ușa camerei ei, Esteban a rugat-o să închidă ochii și a dus-o de mână până în mijlocul încăperii.

— Acum poți deschide ochii, a spus el plin de încântare.

Clara a privit în jur. Era o cameră mare, cu pereții tapetați în mătase albastră, mobilă englezească, ferestre mari, cu balcoane care dădeau spre grădină, și un pat cu baldachin și cu perdele de voal care-l făceau să semene cu un velier navigând prin apele calme ale mătășii albastre.

— Foarte drăguț, a zis Clara.

Atunci Esteban i-a indicat să se uite la locul pe care se oprise. Îi pregătise o mare surpriză. Clara a coborât ochii și a scos un țipăt de groază: stătea pe spinarea neagră a lui *Barrabás*, care zăcea răscrăcânat, transformat în covor, cu capul intact și doi ochi de sticlă care o priveau cu expresia nedumerită tipică taxidermiei. Bărbatul a apucat s-o prindă înainte de a se prăbuși leșinată.

— Ți-am spus eu că n-o să-i placă, Esteban, a comentat Ferula.

Blana tăbăcită a lui *Barrabás* a fost scoasă rapid din cameră și azvârlită într-un ungher al pivniței, împreună cu cărțile magice din cuferele vrăjite ale unchiului Marcos și cu alte comori, unde s-a apărât de molii și abandon cu o tenacitate demnă de o cauză mai bună, până ce alte generații au salvat-o.

Foarte curând s-a văzut limpede că Clara era însărcinată. Duiosia Ferulei pentru cumnata ei s-a transformat într-o adevărată pasiune de a o îngriji, o dăruire în a o sluji și o toleranță nețarmurită în fața neatentei și excentricităților sale. Pentru Ferula, care-și dedicase viața îngrijirii unei bătrâne care putrezea în mod iremediabil, a se ocupa de Clara a fost echivalent cu a intra în împărăția cerurilor. O îmbăia în apă parfumată cu iasomie și busuioc, o freca atentă cu buretele, o săpunea, o freciona cu apă de colonie, o pudra cu un pământ din pene de lebădă și îi peria părul până ajungea strălucitor și moale ca o algă, așa cum făcuse Dădaca înainte vreme.

Cu mult înainte de a i se potoli nerăbdarea de proaspăt soț, Esteban Trueba a trebuit să se întoarcă la Las Tres Marías, unde nu mai pusese piciorul de mai bine de un an și unde, în ciuda strădaniilor lui Pedro García al Doilea, era nevoie de prezența stăpânului. Dacă înainte proprietatea i se părea un rai și era marea lui mândrie, acum îl plectisea de-a binelea. Privea rumegatul inexpresiv al vacilor în grajd, truda înceată a țăranilor repetând aceleași gesturi zi de zi și timp de o viață întreagă, conturul nemișcat al munților ninși și fuiorul subțire de fum al vulcanului, și se simțea ca un prizonier.

În timp ce el era la țară, viața în marea casă de pe colț se schimba, acomodându-se dulcii rutine fără de bărbați. Ferula se scula prima, obișnuită să se trezească devreme de pe timpul când își veghea mama bolnavă, dar pe cumnată-sa o lăsa să doarmă până târziu. Pe la zece și jumătate îi aducea micul dejun la pat, trăgea perdelele de mătase albastră ca să intre soarele, umplea cada de porțelan franțuzesc pictată cu nuferi, lăsându-i Clarei timp să se dezmeticească și să salute spiritele prezente, sau trăgând tava spre ea ca să înmoaie tartinele în ciocolata groasă. Apoi o scotea din pat cu mângâieri de mamă și comentând știrile plăcute din ziar, pe zi ce trece tot mai puține, drept care umplea lacunele cu bârfe despre vecini, detalii domestice și glume inventate, pe care Clara le găsea foarte drăguțe și după cinci minute le uita, astfel că i le putea spune de mai multe ori la rând, iar ca se distra la fel ca prima dată.

Ferula o scotea la plimbare ca s-o vadă soarele, că face bine copilului; la cumpărături, ca să nu-i lipsească nimic când se va naște și să aibă hăinuțele cele mai fine de pe lume; în vizită la părinții tăi, ca să nu creadă că i-ai uitat; la masă la Clubul de Golf, ca să vadă toată lumea ce frumoasă te-ai făcut de când te-ai măritat cu frate-meu; la teatru, ca să nu stai toată ziua închisă în casă. Clara se lăsa condusă cu o dulceață care nu venea din imbecilitate, ci din distracție, și-și cheltuia toată capacitatea de concentrare în inutile încercări de a intra în contact telepatic cu Esteban, care nu primea mesajele, și în a-și perfecționa propria clarviziune.

Pentru prima dată de când ținea minte, Ferula era fericită. Niciodată nu fusese mai aproape de cineva, nici măcar de propria mamă, așa cum era de Clara. O persoană mai puțin originală decât Clara ar fi sfârșit prin a se plictisi de rasfăturile excesive ale cumnatei, sau ar fi cedat în fața caracterului ei dominant și meticulos. Dar Clara trăia pe altă lume. Ferula ura clipa în care fratele ei se întorcea de la țară și umplea toată casa cu prezența lui, sfărâmând armonia instaurată când nu era de față. Când el era acasă, ea trebuia să se retragă în umbră, să fie mai prudentă în felul de a vorbi cu servitorii și în atențiile cu care o copleșea pe Clara. În fiecare seară, când soții se retrăgeau în camerele lor, se simțea cuprinsă de o ură necunoscută și inexplicabilă, care-i umplea sufletul de presimțiri funeste. Ca să scape, reluase obiceiul de a spune toate rugăciunile din rozariu pe care le îngâna săracilor și de a se spovedi părintelui Antonio.

— Slavă Ție, Marie, care ai conceput fără de păcat.

— Te ascult, fata mea.

— Părinte, nu știu cum să încep. Cred că am păcătuit...

— Cu carnea, fata mea?

— Vai, carnea s-a uscat, părinte, nu și spiritul. Mă chinuie diavolul.

— Mila lui Dumnezeu e nesfârșită.

— Părinte, nu îți dai seama ce gânduri pot trece prin capul unei femei singure, o virgină ce n-a cunoscut bărbatul, și nu pentru că i-ar fi lipsit ocaziile, ci pentru că Dumnezeu i-a trimis maică-mii o boală lungă și a trebuit s-o îngrijesc.

— Sacrificiul s-a înregistrat în Cer, fata mea.

— Deși am păcătuit cu gândul, părinte?

— Păi, depinde de gând...

— Nu pot să dorm noaptea, mă sufoc. Ca să mă liniștesc, mă scol și merg prin grădină, umblu prin casă, mă duc la odaia cumnată-mii, îmi lipesc urechea de ușă, uneori intru în vârful picioarelor ca să o văd cum doarme, parcă e un înger, sunt ispitită să mă bag în pat lângă ea ca să-i simt moliciunea pielii și respirația.

— Roagă-te, fata mea. Rugăciunea ajută.

— Așteaptă, că n-am spus tot. Mi-e rușine.

— Nu trebuie să-ți fie rușine de mine, căci nu sunt decât instrumentul Domnului.

— Când vine frate-meu de la țară e și mai rău, părinte. Nu-mi folosește la nimic să mă rog, nu pot să dorm, transpir, tremur, în cele din urmă mă scol din pat și străbat toată casa în beznă, strecurându-mă cu multă grijă de-a lungul coridoarelor ca să nu scârțâie podelele. Îi aud prin ușa dormitorului, ba o dată i-am și văzut, că ușa rămăsese întredeschisă. Nu pot să spun ce am văzut, părinte, dar precis este un păcat teribil. Nu e vina Clarei, ea e nevinovată ca un prunc. Frate-meu o împinge. Precis că o să fie osândit.

— Numai Dumnezeu judecă și osândește, fata mea. Și ce zici că făceau?

Iar atunci Ferula era în stare să se întindă jumătate de ceas dând amănunte. Era o povestitoare de forță, știa unde să facă pauză, cum să-și măsoare intonația, să explice fără gesturi, zugrăvind un tablou atât de viu, încât ascultătorul părea că trăiește aievea cele povestite, era de necrezut cum putea percepe din pragul ușii calitatea tresăririlor, abundența sucurilor vitale, cuvintele șoptite la ureche, mirosurile cele mai secrete, într-adevăr, un miracol. Descătușată de furtunoasele ei stări sufletești, se întorcea acasă cu masca ei de idol, impasibilă și severă, apucându-se imediat să dea ordine, numărând tacâmurile, aranjând masa, încuind cu cheia, poruncind: pune asta aici, schimbați florile din vase, spălați geamurile, faceți să tacă dracului păsările astea că n-o lasă să doarmă pe doamna Clara și de atâta ciripit se sperie copilul și te pomenești că se naște tâmpit. Nimic nu scăpa ochilor ei vigilenți și era mereu în acțiune, în contrast cu Clara, căreia totul i se părea foarte drăguț și-i era totuna dacă mânca trufe umplute sau supă de ieri, dacă dormea pe o saltea de puf sau pe un scaun, dacă se îmbăia în apă parfumată sau nu se îmbăia deloc. Pe măsură ce sarcina avansa, părea că se dezlipea definitiv de realitate, întorcându-se spre interior, într-un dialog secret și permanent cu copilul.

Esteban dorea un băiat care să-i ducă numele de Trueba mai departe.

— E fetiță și o cheamă Blanca a spus Clara încă din ziua în care a anunțat că este însărcinată.

Și așa a fost.

Doctorul Cuevas, de care în sfârșit Clarei nu-i mai era frică, socotea că nașterea trebuia să se producă la jumătatea lui octombrie, dar la începutul lui noiembrie Clara continua să-și legene pânțelele enorm, într-o stare semisomnambulă, tot mai obosită și mai distrată, astmatică, indiferentă la tot ce era în jur, chiar și la soțul ei, pe care uneori nici nu-l recunoștea și-l întreba ce avea de vânzare când îl vedea lângă ea. Când doctorul a fost sigur de calculele sale și a fost limpede că Clara n-avea nici o intenție să nască pe căi naturale, a deschis burta mamei și a scos-o pe Blanca, o copiliță foarte păroasă și urâtă. Lui Esteban i s-a făcut rău văzând-o, a fost sigur că soarta-și răsese de el și că în loc de acel Trueba legitim pe care i-l promisese maică-sii pe patul de moarte, zămislise un monstru și, culmea, de sex femeiesc.

A cercetat personal fetița, constatând că nu-i lipsea nimic, cel puțin din ce putea vedea cu ochiul liber. Doctorul Cuevas l-a consolată, explicându-i că aspectul respingător al micuței se datora faptului că stătuse în burta mamei mai mult timp decât era nevoie, suferinței provocate de cezariană și constituției sale delicate, slăbuțe, brunete și cam păroase, în schimb, Clara era încântată de fata ei. Parcă se trezise dintr-o lungă amorțeală și descoperise bucuria de a fi vie. Și-a luat copila în brațe și nu i-a mai dat drumul, mergea cu ea în brațe, îi dădea tot timpul să sugă, fără orar fix și fără să se ferească în public, ca o indigenă. N-a vrut să o înfeșe, să-i taie părul, să-i facă găuri în urechi sau să-i caute o doică care s-o crească, și cu atât mai puțin să recurgă la lapte de laborator, așa cum făceau toate doamnele care-și puteau permite acest lux. N-a acceptat nici rețeta Dădacei cu lapte de vacă îndoit cu zeamă de orez, spunând că dacă natura ar fi vrut ca oamenii să crească astfel, ar fi avut grijă ca sânii femeilor să secrete chestia asta. Clara îi vorbea tot timpul fetiței, și nu cu diminutive sau cuvinte inventate, ci într-o spaniolă corectă, de parcă ar fi discutat cu o adultă, în același mod liniștit și rațional cu care vorbea

cu animalele și cu plantele, convinsă că, dacă asta dăduse rezultat cu flora și cu fauna, n-avea de ce să nu fie indicat și în cazul copilei. Combinația dintre laptele de mamă și conversație a avut darul de a o transforma pe Blanca într-o fetiță sănătoasă și aproape frumoasă, care nu mai avea nimic din sperietoarea care fusese la naștere.

La câteva săptămâni după nașterea Blancăi, Esteban Trueba a putut constata, după zbuguielile din velierul de pe apele blânde de mătase albastră, că nevastă-sa nu-și pierduse în urma sarcinii încântarea și apetitul pentru amor, dimpotrivă. În ce o privește, Ferula, prea ocupată cu fetița, care avea niște plămâni formidabili, un caracter impulsiv și o poftă de mâncare vorace, nu mai avea timp să se ducă să se roage pentru săraci, să se spovedească părintelui Antonio și cu atât mai puțin să spioneze prin ușa întredeschisă.

4. Vremea spritelor

La vârsta la care majoritatea copiilor sunt încă în scutece și merg în patru labe, scoțând sunete incoerente și curgându-le balele, Blanca era o pitică plină de rațiune, mergea împiedicat, dar pe picioarele ei, vorbea corect și mânca singură, grație sistemului aplicat de mama ei, care o trata ca pe un adult. Avea deja toți dinții și începuse să deschidă dulapurile și să le facă vraște conținutul când familia a hotărât să petreacă vara la moșia Las Tres Marías, pe care Clara n-o știa decât din auzite. În această perioadă a vieții sale, curiozitatea Blancăi era mai puternică decât instinctul de supraviețuire, astfel că Ferula trecea prin toate spaimele fugind după ea ca să nu se arunce de la etaj, să nu se bage în sobă sau să nu mănânce săpunul. Ideea de a pleca la țară cu copilul i se părea periculoasă, complicată și inutilă; în fond, Esteban putea să se descurce singur la moșie, iar ele să se bucure de viața civilizată din Capitală. Numai că Clara era entuziasmată, viața la țară i se părea o idee romantică, pentru că niciodată nu intrase într-un grajd, așa spunea Ferula. Pregătirile de plecare au ținut mai bine de două săptămâni și casa s-a umplut de cufere, coșuri și valize. Au închiriat un vagon special de tren pentru a putea transporta bagajele nenumărate, plus servitorii pe care Ferula îi socotise necesari, bașca păsările în coliviile lor, pe care Clara nu voia să le părăsească, și cutiile cu jucăriile Blancăi, pline cu arlechini mecanici, figurine de faianță, animale de cârpă, balerine pe sârmă și păpuși cu păr adevărat și articulații omenești, care călătoreau cu tot cu hăinuțele, trăsucile și vesela lor. Când a văzut toată lumea aceea încurcată și nervoasă și toată grămada aceea de catrafuse, Esteban s-a simțit copleșit pentru prima dată în viață, mai ales după ce a descoperit printre bagaje un Sfânt Anton în mărime naturală, cu ochi sașii și sandale împletite. A privit haosul din jurul lui, căindu-se de hotărârea de a călători împreună cu nevasta și cu fata și întrebându-se cum de era posibil ca el să n-aibă nevoie decât de două valize pentru a străbate lumea, în timp ce ele cărau toată grămada asta de catrafuse și toată procesiunea asta de servitori care n-aveau nici o legătură cu scopul deplasării.

La San Lucas au luat trei trăsuri care i-au dus la moșie în mijlocul unui nor de praf, ca țigani. În curte ieșiseră să-i întâmpine toți țărani de pe moșie, în frunte cu administratorul, Pedro García al Doilea. Când au dat cu ochii de tot circul ăla ambulant, au rămas cu gura căscată. Urmând ordinele Ferulei, au pornit să descarce trăsurile și să ducă lucrurile în casă. Nimeni n-a dat importanță unui copilaș cam de aceeași vârstă cu Blanca, gol pușcă, mucos, cu burta umflată de paraziți, având niște frumoși ochi negri și o expresie de bătrân. Era fiul administratorului și-l chema, ca să se deosebească de tată și de bunic, Pedro García al Treilea. În zarva instalării, în timp ce cercetau casa și grădina, îi salutau pe toți, ridicau altarul Sfântului Anton și goneau găinile de prin paturi și șoarecii din dulapuri, Blanca și-a scos hainele și a rupt-o goală la fugă împreună cu Pedro al Treilea. S-au jucat printre bagaje, s-au băgat pe sub mobilă, s-au îngălat cu pupături, au ronțăit aceeași coajă de pâine, au înghițit aceiași mucii, s-au mânjit frățește cu căcat și, în cele din urmă, au adormit îmbrățișați sub masa din sufragerie. Acolo i-a găsit Clara la zece noaptea. Îi căutaseră ore în șir la lumina torțelor, țărani au format echipe care au scotocit pe malul râului, prin magazii, pe câmp și în grajduri, Ferula se rugase în genunchi Sfântului Anton, Esteban era epuizat de atâta strigat, și însăși Clara își invocase degeaba talentele de clarvăzătoare. Când i-au găsit, băiețelul dormea pe spate și Blanca se ghemuise cu capul pe pântecul rotund al noului ei prieten. Exact așa aveau să fie surprinși după mulți ani, spre nefericirea lor, și nu avea să le ajungă toată viața ca s-o plătească.

Încă din prima zi Clara a înțeles că avea un loc al ei în Las Tres Marías, simțind, așa cum a notat în caietele ei de povestit viața, că în sfârșit își găsise

misiunea pe lumea asta. Nu au impresionat-o casele din cărămidă, școala și mâncarea din belșug, căci prin capacitatea ei de a detecta invizibilul a descoperit imediat neîncrederea, teama și ranchiuna lucrătorilor, precum și rumoarea imperceptibilă care se oprea când se apropia, ceea ce a făcut-o să ghicească unele lucruri despre firea și trecutul bărbatului ei. Totuși, stăpânul se schimbase. Cu toții au constatat că nu mai mergea la Felinarul Roșu, se terminase cu serile de chefuri, luptele de cocoși, pariurile, toanele violente și, mai ales, cu răul obicei de a tăvăli fetele la marginea câmpului. Toate acestea au fost puse pe seama Clarei. Dar și ea s-a schimbat. A lepădat de la o zi la alta langoarea, a încetat să spună despre orice că e foarte drăguț și a părut vindecată de viciul de a vorbi cu ființe invizibile și de a mișca obiectele prin forțe supranaturale. Se scula în zori odată cu soțul ei, lua împreună micul dejun gata îmbrăcați, el pleca să supravegheze lucrările câmpului, iar Ferula se ocupa de casă, de servitorii din Capitală, care nu se puteau obișnui cu lipsa de confort de la țară și cu muștele, și avea grijă de Blanca. Clara își împărțea timpul între atelierul de croitorie, băcănie și școală, unde își instalase cartierul general și unde împărțea leacuri contra râiei și parafină contra puricilor, lămurea secretele abecedarului, îi învăța pe copii să cânte „am o vacă minunată, vaca mea dă lapte bun”, iar pe femei să fiarbă laptele, să vindece diareea și să albească rufe. Pe inserat, înainte de întoarcerea bărbaților de la câmp, Ferula aduna țărăncile și copiii ca să se roage. Veneau mai mult din simpatie decât mânăți de credință, iar fata bătrână avea ocazia să-și aducă aminte de vremurile bune din cartierele săracilor. Clara aștepta ca Ferula să-și termine litanii mistice de Tatăl Nostru și Ave Maria și folosea prilejul pentru a repeta lozincile auzite de la maică-sa pe vremea când se lega cu lanțuri de grilajul Congresului, cu ea de față. Femeile o ascultau pufnind în răs și rușinate, din același motiv pentru care se rugau alături de cumnată: ca să n-o supere pe stăpână. Numai că frazele acelea înflăcărate li se păreau niște chestii nebunești. „Unde s-a văzut bărbat care să nu-și bată femeia, dacă n-o bate înseamnă că n-o iubește sau că nu e bărbat adevărat; unde s-a mai văzut că ceea ce câștigă bărbatul, ce produce pământul sau ce ouă găinile să fie al amândurora, dacă cel care comandă este el; unde s-a mai văzut ca o muiere să facă lucrurile pe care le face un bărbat, că doar ea s-a născut fără boase, nu-i așa, dona Clarita”, argumentau ele. Clara era disperată, ele își dădeau coate și zâmbeau stânjenite, cu gurile lor fără dinți și ochii înconjurați de riduri, părjolite de soare și de trai rău, știind din pornire că, dacă ar fi avut năstrușnica idee să pună în practică sfaturile stăpânei, bărbații lor le-ar fi tras o bătută de pomină. Și pe bună dreptate, susținea însăși Ferula. Esteban a prins repede de veste despre partea a doua a adunărilor pentru rugăciune și l-a apucat furia. Era prima dată că se certa cu Clara și prima dată că ea asista la una dintre crizele lui de mânie. Esteban țipa ca un nebun, străbătând salonul cu pași mari și dând cu pumnul în mobilă, spunând că, dacă Clara avea de gând să meargă pe urmele maică-sii, avea să dea de un bărbat adevărat, care o să-i dea chiloții jos și o să-i tragă o mamă de bătaie care să-i scoată din cap chefurile de a ține discursuri, că-i interzicea categoric să mai facă adunări pentru rugăciune sau pentru orice altceva, că nu era el pământul de care să-și rădă nevastă-sa. Clara l-a lăsat să zbiere și să lovească mobila până a obosit, după care, distrată ca de obicei, l-a întrebat dacă știe să-și miște urechile.

Vacanța s-a prelungit și reuniunile de la școală au continuat. Vara a trecut, toamna a vopsit câmpul în auriu și roșu, peisajul s-a schimbat. Au venit primele zile reci, ploile și noroiul, dar Clara nu dădea semne că ar dori să se întoarcă în Capitală, în ciuda presiunii constante a Ferulei, care detesta viața la țară. Pe timp de vară se plânse de după-amiezele fierbinți în care trebuia să gonească muștele, de țărâna din *patio* care umplea casa de praf, parcă trăiau în fundul unei mine, de apa murdară din cadă, în care sărurile parfumate se transformau într-o supă chinezească, de gândacii zburători care ajungeau printre cearșafuri, de drumurile șoarecilor și ale furnicilor, de păianjenii pe care îi găseai dimineața dând din labe în

paharul cu apă de pe noptieră, de găinile obraznice care se ouau în pantofi și se găinătau pe albiturile din dulap. Când s-a schimbat vremea, s-a plâns de alte calamități, de glodul din curte, de zilele mai scurte, la cinci era de-acum întuneric și nu mai aveai ce face, doar să înfrunți lunga noapte în singurătate, vântul și răceala, împotriva căreia lupta cu cataplasme cu eucalipt, neputând totuși evita molipsirea generală, unul o lua de la altul, într-un lanț nesfârșit. Se săturase să se lupte cu elementele naturii cu singura plăcere de a o vedea crescând pe Blanca, care părea o antropofagă, zicea ea, când se juca cu plodul ăla jegos, Pedro al Treilea, asta era culmea, să n-aibă fata un copil de rangul ei cu care să se joace, lua apucături rele, umbla murdară pe față și avea genunchii plini de coji, „uitați-vă cum vorbește, parcă e un pui de indian, m-am săturat să-i scot păduchii din cap și să-i pun albastru de metil pe bube”. În pofida bombănelilor, își păstra demnitatea rigidă, cocul neschimbat, bluza scrobită și mănunchiul de chei la brâu, nu transpira niciodată, nu se scărpină și continua să miroasă ușor a lavandă și lămâie. Nimeni nu credea că ar exista ceva care i-ar putea modifica autocontrolul, până într-o zi când a simțit o pișcătură pe spate. Era foarte puternică, iar ea a încercat să se scarpine pe ascuns, dar nu trecea. În cele din urmă s-a dus la baie și și-a scos corsetul pe care îl purta în fiecare zi. Desfăcând șireturile, a căzut pe jos un șoricel zăpăcit, care stătuse acolo toată dimineața, încercând în van să-și facă drum spre ieșire printre balenele tari ale corsetului și carnea comprimată a femeii. Ferula a avut atunci prima ei criză de nervi. La țipetele ei au venit cu toții, găsind-o în cadă, lividă de spaimă și încă pe jumătate dezbrăcată, scoțând urlete de maniacă și arătând cu un deget tremurător micuțul rozător, care încerca să se pună pe picioare și să se ducă spre un loc mai sigur. Esteban a spus că asta era menopauza și că nu trebuia să o bage în seamă. N-au băgat-o în seamă nici când a avut a doua criză. Asta s-a întâmplat de ziua de naștere a lui Esteban. Duminica începuse însorită și casa era în mare agitație, căci era prima dată că dădeau o petrecere la moșie, de la zilele uitate pe când dona Ester era încă o copilă. Au invitat rude și prieteni care au venit cu trenul din Capitală, cât și pe toți moșierii din zonă, fără a uita notabilitățile satului. Cu o săptămână înainte, au pregătit banchetul: o jumătate de vită friptă în curte, plăcintă cu rinichi, ghiveci de găină, turte de mălai, tort cu cremă de migdale și prune și cele mai bune vinuri de regiune. Pe la prânz au început să sosească musafirii în trăsură sau călare, iar casa cea mare a început să se umple de conversații și râsete. Ferula a lipsit un moment ca să fugă la baie, una dintre uriașele săli de baie ale casei, în care closetul era chiar în mijlocul încăperii, înconjurat de un pustiu de ceramică albă. Era așezată pe acel tron solitar când ușa s-a deschis și a intrat un musafir, nimeni altul decât primarul din sat, descheindu-se la șliț și cam ciupit de aperitivul băut. Dând cu ochii de domnișoară a rămas paralizat de rușine și surpriză, iar când și-a revenit un pic, singurul lucru care i-a trecut prin minte a fost să înainteze cu un zâmbet strâmb prin toată încăperea, să întindă mâna și să o salute cu o plecăciune.

— Zorobabel Blanco Jamasmie, la ordinele dumneavoastră, s-a prezentat el.

„Pentru Dumnezeu! Nu se poate trăi între niște oameni atât de rustici. Dacă vreți, n-aveți decât să rămâneți în acest purgatoriu de necivilizați, dar eu mă întorc la oraș, vreau să trăiesc ca o creștină, așa cum am trăit mereu”, a grăit ea când a fost în stare să vorbească despre cele întâmplate fără să izbucnească în plâns. Dar nu a plecat. Nu voia să se despartă de Clara, ajunsese să adore până și aerul pe care îl respira și deși nu mai avea ocazia să o îmbrăieze și să doarmă cu ea, încerca să-i dovedească iubirea prin mii de fleacuri în care puneă tot sufletul. Făptura aceea severă și atât de aspră cu sine însăși și cu ceilalți putea fi veselă și dulce cu Clara și, uneori, prin extensie, și cu Blanca. Numai cu ea își permitea luxul de a ceda în fața dorinței ei nețarmurite de a sluji și de a fi iubită, doar cu ea își putea manifesta, deși voalat, aspirațiile cele mai secrete și delicate ale sufletului ei. De-a lungul atâtor ani de singurătate și tristețe își decantase emoțiile și sentimentele,

reducându-le la doar câteva pasiuni teribile și magnifice, care o ocupau pe de-a-ntregul. Nu avea capacitate pentru emoțiile mărunte, pentru ranchiuna meschină, invidia disimulată, operele de caritate, duiosiile decolorate, politețea amabilă sau părerile cotidiene. Era una dintre acele ființe născute pentru grandoarea unei singure iubiri, pentru ura exagerată, pentru răzbunarea apocaliptică și eroismul cel mai sublim, dar, neputând să-și împlinească destinul pe măsura vocației sale romantice, acesta s-a scurs tern și cenușiu, între pereții unei camere de bolnavă, în case amărâte de săraci, în spovedanii întortocheate, între care s-a consumat femeia aceasta solidă, opulentă, cu sânge fierbinte, făcută pentru maternitate, abundență, acțiune și ardoare. Pe atunci avea în jur de patruzeci și cinci de ani, rasa ei splendidă și strămoșii mauri o mențineau tare, cu părul încă negru și mătăsos, cu o singură meșă albă pe frunte, cu trupul puternic și suplu și mersul hotărât al oamenilor sănătoși; cu toate acestea, pustiul vieții sale o făcea să pară mult mai în vârstă. Am un portret al Ferulei făcut prin anii aceia, la o zi de naștere a Blancăi. E o veche fotografie în sepia, decolorată de vreme, dar clară. Era o matroană somptuoasă, dar un rictus în colțul gurii îi trădează tragedia interioară. Poate că anii aceia petrecuți alături de Clara au fost singurii fericiți pentru ea, căci doar de Clara a reușit să se apropie. Ea a fost depozitara emoțiilor sale cele mai subtile și ei i-a putut dedica enorma sa capacitate de sacrificiu și venerație. Odată a îndrăznit să i-o spună, iar Clara a notat în caietul ei de povestit viața că Ferula o iubea mult mai mult decât merita și decât ar fi putut să-i întoarcă această iubire. Din cauza acestei iubiri nemăsurate n-a vrut Ferula să plece de la Las Tres Marías nici măcar atunci când a avut loc invazia furnicilor, care a început printr-un zumzet pe câmp, o umbră întunecată care aluneca repede, devorând totul, știuleții, grâul, lucerna și barba-împăratului. Le stropeau cu benzină și le dădeau foc, dar apăreau iarăși cu forțe proaspete. Spoiau cu var nestins trunchiurile copacilor, dar ele se cățarau fără să se oprească și n-aveau respect pentru pere, mere sau portocale, intrau în grădina de legume și dădeau gata pepenii, pătrundeau în lăptărie și a doua zi laptele era acru și plin de cadavre minuscule, intrau în cotețele găinilor și devorau puii de vii, lăsând în urmă pene și oscioare. Făceau cărări în casă, intrau prin țevărie, puneau stăpânire pe cămară, tot ce se gătea trebuia mâncat pe loc, căci dacă rămânea câteva minute pe masă, veneau într-o adevărată procesiune și înfulecau totul. Pedro García al Doilea a încercat să le combată cu apă și foc și a îngropat bureți îmbibați cu miere de albine, ca să se adune atrase de dulceață și să le poată omori la grămadă, dar totul a fost în zadar. Esteban Trueba s-a dus în sat și s-a întors încărcat cu pesticide din toate mărcile cunoscute, sub formă de praf, lichid și pastile, și le-a împrăștiat peste tot, de nu puteai pune gura pe o legumă că te apucau crampele. Dar furnicile au continuat să apară și să se înmulțească, pe zi ce trecea mai obraznice și mai agresive. Esteban s-a mai dus o dată în sat și a expediat o telegramă în Capitală. După trei zile cobora în gară mister Brown, o piticanie de *gringo*, înarmat cu o valiză misterioasă, pe care Esteban l-a prezentat drept tehnician agricol expert în insecticide. După ce s-a răcorit cu o cană de vin cu fructe, a descărcat conținutul valizei pe masă. A extras un arsenal de instrumente nemaivăzute și a purces să culeagă o furnică și să o observe îndelung la microscop.

— Ce te tot uiți atâta, mister, sunt toate la fel, s-a mirat Pedro García al Doilea.

Americanul nu i-a răspuns. Când a reușit să identifice rasa, stilul de viață, obiceiurile, locurile unde își aveau cuiburile și chiar intențiile lor cele mai ascunse, trecuse o săptămână, iar furnicile începuseră să intre în patul copiilor, terminaseră proviziile pentru iarnă și porniseră să atace caii și vacile. Atunci mister Brown le-a explicat că trebuia să le afume cu o substanță de el inventată, care îi făcea sterili pe masculi, drept care nu aveau să se mai înmulțească, apoi trebuiau stropite cu o altă otravă, tot invenția lui, care urma să provoace o boală mortală printre femele, și astfel se va rezolva problema.

— În cât timp? a întrebat Esteban Trueba, care deja trecuse de la nerăbdare la furie.

— O lună de zile, a spus mister Brown.

— Până atunci ne vor fi mâncat până și pe noi, mister, a zis Pedro García Al Doilea. Dacă-mi permiteți, stăpâne, am să-l chem pe tata, de trei săptămâni îmi tot spune că știe un leac. Eu cred că sunt leacuri băbești, dar nu strică să încercăm.

A fost chemat bătrânul Pedro García, care a sosit târându-și picioarele, atât de negru, împutinat și fără dinți, că Esteban s-a speriat cât de repede trecuse timpul. Bătrânul a ascultat cu pălăria în mână, privind în pământ și molfăind aerul cu gingiile fără dinți. Apoi a cerut o batistă albă, pe care Ferula i-a adus-o din dulapul fratelui ei, și a ieșit afară, a traversat curtea și s-a dus în grădină, urmat de toți cei din casă și de piticania străină, care zâmbea cu dispreț, *barbarii ăștia, oh God!* Bătrânul a îngenuncheat cu greu și a prins să adune furnici. Când a adunat un pumn, le-a pus în batistă, a legat-o la cele patru colțuri și și-a ascuns-o în pălărie.

— Am să le arăt drumul, ca să plece și să le ia și pe celelalte, a spus el.

A încălecat pe cal și a plecat la pas, murmurând sfaturi și recomandări pentru furnici, cuvinte înțelepte și formule de vrajă. L-au văzut îndepărtându-se către hotar. Americanul s-a trântit pe jos și a început să râdă ca un apucat, până când Pedro García al Doilea a început să-l scuture.

— Să râzi de bunică-ta, mister, nu de tata, ia vezi.

Pe înserat Pedro García s-a întors. A descălecat încet, i-a spus stăpânului că pusese furnicile pe drum și s-a dus acasă. Era obosit. În dimineața următoare au constatat că nu mai erau furnici în bucătărie, nici în cămară. Au căutat în hambar, în grajd, în cotețe, au ieșit în câmp, s-au dus până la râu, au cercetat totul și n-au găsit nici picior de furnică, nici de sămânță. Tehnicianul a devenit frenetic.

— Trebuie să-mi spui cum ai făcut asta, a cerut el.

— Păi le-am vorbit, mister. Dacă le spui să plece, că aici deranjează, ele înțeleg, a explicat bătrânul.

Clara a fost singura care a găsit normal procedeele. Ferula a profitat de ocazie ca să spună că aici se găseau într-o gaură, într-o regiune neomenească, unde nu funcționau legile lui Dumnezeu și nici progresul științei, că în curând aveau să înceapă să zboare pe cozi de mătură, dar Esteban i-a spus să tacă din gură: nu voia ca nevastă-sii să-i intre alte idei în cap. În ultimele zile Clara se întorsese la ocupațiile ei lunatice, vorbea cu fantomele și scria cu orele în caietele de povestit viața. Când și-a pierdut interesul pentru școală, pentru atelierul de croitorie și mitingurile feministe și a reînceput să fie de părere că totul era foarte drăguț, au priceput că era din nou însărcinată.

— E doar vina ta! a țipat Ferula la fratele ei.

— Cred și eu, i-a răspuns acesta.

În scurt timp a fost limpede că Clara nu era în stare să poarte sarcina la țară și să nască în sat, astfel că au organizat întoarcerea în Capitală. Ceea ce a mai consolată puțin pe Ferula, care percepea sarcina Clarei ca pe un afront personal. Ea a plecat înainte cu cea mai mare parte a bagajelor și cu servitorii, ca să deschidă casa cea mare de pe colț și să pregătească sosirea Clarei. Ceva mai târziu, Esteban și-a însoțit nevasta și fiica pe drumul de întoarcere, lăsând încă o dată Las Tres Marias pe mâna lui Pedro García al Doilea, devenit administrator, deși cu aceasta nu câștiga mai multe privilegii, ci doar mai multă muncă.

Călătoria de întoarcere în Capitală a topit puterile Clarei. Vedeam că e tot mai palidă, astmatică și încercănată. Zgâlțâitul cailor și-apoi al trenului, prăfăraia drumurilor și tendința ei naturală spre amețală au făcut să-și piardă energia văzând cu ochii, iar eu nu prea puteam să o ajut, pentru că prefera să nu i se vorbească atunci când îi era rău. Când am coborât în gară, a trebuit s-o țin, i se muiaseră genunchii.

— Cred că am să mă ridic, mi-a spus ea.

— Nu aici! am țipat, de frică să nu începă să zboare peste capetele mulțimii de pe peron.

Numai că ea nu la levitație se gândea, ci la ridicarea la un nivel care să-i permită să se desprindă de senzația de inconfort, de apăsarea sarcinii și de osteneala uriașă care-i intra în oase. A intrat în una dintre lungile ei perioade de tăcere, cred că a ținut-o câteva luni, în timpul cărora se servea de tăbliță, ca pe vremea muțeniei. Nu m-am alarmat atunci, presupuneam că va reveni la normalitate, cum fusese după nașterea Blancăi, pe de altă parte, ajunsese să înțeleg că tăcerea era ultimul refugiu al soției mele, nu o boală mintală, cum susținea doctorul Cuevas. Ferula o îngrijea la fel de obsesiv cum o îngrijise înainte pe mama noastră, o trata ca pe o invalidă, nu voia s-o lase nici o clipă singură și o neglija pe Blanca, de începuse fetița să plângă cât era ziua de lungă că voia înapoi la Las Tres Marías. Clara băntuia prin casă precum o umbră grasă și tăcută, manifestând un dezinteres absolut budist față de toate. La mine nici nu se uita, trecea pe lângă mine ca pe lângă o mobilă și, când îi vorbeam, era picată din lună, de parcă nu m-ar fi auzit sau nu m-ar fi recunoscut. Nu mai dormeam împreună. Zilele trândave din oraș și atmosfera irațională din casă mă distrugau nervos. Încercam să-mi găsesc o ocupație, dar degeaba: eram mereu prost dispus. Plecam în fiecare zi să-mi văd de afaceri. Pe atunci am început să fac speculații la Bursa de Comerț și petreceam ore în șir studiind variațiile valorilor internaționale, m-am apucat să investesc bani, să înființez societăți, să mă ocup de importuri. Petreceam multe ore la Club. Am început să mă interesez și de politică, ba chiar m-am dus și la o sală de sport unde o namilă de antrenor mă obliga să-mi exersez niște mușchi de care habar n-aveam că există. Mi s-a recomandat să fac masaj, dar nu mi-a plăcut: detest să mă atingă niște mâini mercenare. Dar nimic din toate astea nu reușea să-mi umple ziua, eram plictisit și nu în largul meu, voiam să mă întorc la țară, dar nu îndrăzneam să părăsesc casa unde era mai mult ca necesară prezența unui bărbat cu capul pe umeri între acele femei isterice, în plus, Clara se îngrașă prea mult. Avea un pânțec ieșit din comun, pe care scheletul ei fragil abia îl putea susține, îi era rușine să o văd goală, dar era nevastă-mea și n-aveam de gând să accept asta. O ajutam să facă baie și să se îmbrace, asta când Ferula nu mi-o lua înainte, și mi-era o milă nesfârșită de ea, așa de micuță și de slabă, cu burta aceea monstruoasă și sorocul nașterii tot mai aproape. De multe ori m-am trezit la gândul că putea să moară la naștere și mă închideam cu doctorul Cuevas, cu care discutam cum era mai bine să o ajute. Stabilisem că, dacă lucrurile nu mergeau bine, ar fi fost indicat să-i mai facă o cezariană, numai că eu nu eram de acord să o duc la o clinică, iar el nu mai voia să repete operația în sufragerie. Spunea că nu avea instalațiile necesare, dar pe atunci clinicile erau adevărate focare de infecție și în spitale mureau mai mulți decât se vindecau.

Într-o zi, când rămăsese puțin până la împlinirea sorocului, Clara a coborât pe neașteptate din refugiul ei brahmanic și a reînceput să vorbească. Inima mi-a sărit din piept. Avea chef de o ceașcă cu ciocolată și m-a rugat să merg cu ea la plimbare. Casa s-a umplut de veselie, am destupat o șampanie, am poruncit să se pună flori proaspete în toate vasele, i-am comandat camelii, florile ei preferate, cu care i-am umplut camera, până a apucat-o o criză de astm și a trebuit să fie repede scoase afară. Am alergat să-i cumpăr o broșă cu diamante pe strada bijuteriilor evrei. Clara mi-a mulțumit cu entuziasm, i s-a părut foarte drăguță, dar n-am văzut-o niciodată purtând-o. Bănuiesc că a pus-o bine într-un loc imposibil și apoi a uitat de ea, ca în cazul celorlalte bijuterii pe care i le-am dăruit de-a lungul vieții. L-am chemat pe doctorul Cuevas, care a sosit sub pretextul că venea să ia ceaiul la noi, dar de fapt ca s-o examineze pe Clara. A dus-o în camera ei, după care ne-a spus Ferulei și mie că, deși părea vindecată de criza mentală, acum era momentul

să ne pregătim pentru o naștere grea, căci copilul era foarte mare. În clipa aceea a intrat Clara în salon și pesemne că auzise ultima frază.

— Totul o să fie bine, nu vă speriați, a spus ea.

— Sper că de data asta să fie băiat, ca să-mi poarte numele, am glumit eu.

— Nu unul, ci doi. Gemenii se vor numi Jaime și Nicolás, a răspuns ea.

Asta mi-a pus capac. Cred că tensiunea acumulată în ultimele luni m-a făcut să explodez. M-am înfuriat, am argumentat că astea erau nume de comercianți străini, că nimeni din familia mea sau a ei nu se numea așa, că măcar unul trebuia să fie Esteban, ca mine și ca tata, dar Clara a explicat că numele repetate creează confuzie în caietele de povestit viața și a rămas inflexibilă în hotărârea ei. Ca s-o sperii, am spart cu pumnul un vas de porțelan, cred că era ultimul vestigiu din vremurile de glorie ale străbunicului meu, dar ea nici n-a clipit și doctorul Cuevas a zâmbit în spatele ceștii de ceai, lucru care m-a enervat și mai tare. Am ieșit trântind ușa și m-am dus la Club.

În noaptea aceea m-am îmbătat. Pe de o parte pentru că simțeam nevoia, pe de alta din răzbunare, m-am dus la bordelul cel mai cunoscut din oraș, și care purta un nume istoric. Să ne lămurim, nu sunt un adept al prostituatelor, am apelat la ele doar în perioadele în care am fost mult timp singur. Nu știu ce mi-a venit atunci, eram supărat pe Clara, eram furios, îmi prisosea energia, am fost tentat. În anii aceia afacerea bordelului numit Cristofor Columb era înfloritoare, dar nu ajunsese încă la prestigiul internațional de mai târziu, când era menționat în hărțile de navigație ale companiilor engleze și în ghidurile turistice și când l-au filmat pentru televiziune. Am intrat într-un salon cu mobilă franțuzească, din aceea cu picioare răsucite, unde m-a primit o madamă națională care imita la perfecție accentul parizian și care a început prin a-mi face cunoscută lista de prețuri, după care m-a întrebat imediat dacă aveam vreo preferință specială. I-am spus că experiența mea se limita la Felinarul Roșu și la câteva lupanare mizerabile pentru minerii din nord, astfel că mă mulțumeam cu orice femeie tânără și curată.

— Îmi ești simpatic, musiu. Ți-o aduc pe cea mai bună din casă.

La chemarea ei a apărut o femeie vârată într-o rochie din atlas negru prea strâmtă, care abia de-i cuprindea feminitatea exuberantă. Purta părul într-o parte, o pieptănătură care nu mi-a plăcut niciodată, și la fiecare pas răspândea un oribil parfum dulceag, persistent ca un geamăt.

— Mă bucur să vă văd, șefu', m-a salutat ea, și atunci am recunoscut-o, căci doar glasul lui Tránsito Soto rămăsese neschimbat.

M-a dus de mână într-o cameră închisă precum un mormânt, cu ferestrele acoperite de draperii întunecate, în care nu mai pătrunsese o rază de lumină naturală din vremuri necunoscute, dar care, oricum, părea un palat în comparație cu sordidele încăperi ale Felinarului Roșu. Acolo i-am scos cu mâna mea rochia de atlas negru, i-am desfăcut pieptănătura oribilă și-am constatat că în anii ce trecuseră crescuse, se îngrășase și devenise mai frumoasă.

— Văd că ai făcut progrese, i-am zis.

— Mulțumită celor cincizeci de pesos, șefu'. Mi-au folosit ca să încep. Acum îi pot restitui, recorelați, căci cu inflația asta nu mai au valoarea de-atunci.

— Prefer să-mi rămâi tu datoare, Tránsito, am râs eu. Am terminat prin a-i scoate și furoul, constatând că nu mai avea nimic din slăbănoaga cu coate și genunchi ascuțiți care lucra la Felinarul Roșu, cu excepția neobositei aplecări către senzualitate și a glasului de pasăre răgușită. Avea corpul depilat și își frecase pielea cu lămâie și miere de hamamelis, ca să o facă moale și albă ca de bebeluș, așa mi-a explicat. Avea unghiile vopsite în roșu și un șarpe tatuat în jurul buricului, pe care-l putea mișca în cercuri, păstrându-și restul copului perfect nemișcat. În timp ce-mi demonstra talentul de a face șarpele să se onduleze, mi-a povestit și viața ei.

— Dacă-ăș fi rămas la Felinarul Roșu, ce m-aș fi făcut, șefu'? Acum nici dinți în gură n-aș mai fi avut, aș fi fost o babă. În profesia asta te uzezi repede, trebuie

să te îngrijești. Vezi, eu nu lucrez pe stradă. Nu mi-a plăcut niciodată chestia asta, e foarte periculoasă. Dacă faci trotuarul, trebuie să ai un pește, că altfel e foarte riscant. Nimeni nu te respectă. Dar de ce să-i dai unui bărbat ce câștigi cu atâta efort? Vezi, aici femeile sunt tare proaste. Sunt prea riguroase. Au nevoie de un bărbat ca să se simtă în siguranță și nu-și dau seama că singurul lucru de care trebuie să se teamă sunt chiar bărbații. Nu știu să se administreze, au nevoie să se sacrifice pentru cineva. Curvele sunt cele mai rele, crede-mă, șefu'. Își distrug viața muncind pentru un pește, se bucură când ăla le bate, se simt mândre văzându-l bine îmbrăcat, cu dinți de aur și inele pe degete, iar când le lasă și se duce cu una mai tânără îl iartă, că „e bărbat”. Nu, șefu', eu nu sunt așa. Pe mine nu m-a întreținut nimeni, așa că ar trebui să fiu nebună să mă apuc să întrețin eu pe altul. Muncesc pentru mine și cheltuiesc câștigul cum vreau. M-a costat ceva, să nu crezi c-a fost ușor, pentru că matroanele nu prea tratează direct cu fetele, preferă să se înțeleagă cu peștii. Nimeni nu te ajută, n-au pic de considerație.

— Dar aici ești apreciată, Tránsito. Mi s-a spus că ești cea mai bună din casă.

— Chiar sunt. Dar afacerea s-ar duce dracului dacă n-aș fi eu, care muncesc ca un bivoli. Celelalte nu sunt decât niște blege, șefu'. Vin numai babalâci, nu mai e ca înainte. Trebuie să modernizăm afacerea, să atragem funcționarii publici, care sunt liberi la prânz, tineretul, studenții. Trebuie să dezvoltăm dotările, să facem localul mai vesel, să facem curat. Curățenie generală! Așa clientela va avea încredere, n-o să-și mai spună nimeni că se poate procopsi cu vreo boală venerică, nu-i așa? Aici e cocină de porci, nu se face curat. Uite, dacă ridici perna, precis dai de o ploșniță. I-am zis eu madamei, dar nu mă bagă în seamă. N-are ochi pentru afaceri.

— Și tu ai?

— Păi, sigur că da, șefu'! Eu am o mie de idei ca să ameliores localul Cristofor Columb. Am entuziasm pentru meserie. Nu sunt ca alea care se vaită tot timpul și, când lucrurile merg rău, zic că de vină e ghinionul. Nu vezi unde am ajuns? De acum sunt cea mai bună. Dacă îmi pun mintea, pot avea cea mai bună casă din țară, jur.

Mă distram de minune. O apreciam cum se cuvine, pentru că, după atât amar de vreme de când vedeam ambiția în oglindă în fiecare dimineață când mă bărbieream, învățasem să o recunosc și la alții.

— Mi se pare o idee excelentă, Tránsito. De ce să nu-ți faci propria afacere? Îți avansez capitalul, m-am oferit eu, fascinat la gândul de a-mi lărgi interesele și în direcția aceasta, așa că vă dați seama ce beat eram!

— Nu, șefu', mulțumesc, a răspuns Tránsito, mângâindu-și șarpele cu o unghie lăcuită. Nu-mi convine să schimb un capitalist cu un altul. Ceea ce trebuie făcut e o cooperativă și madama să se ducă dracului. N-ai auzit vorbindu-se de lucrurile astea? Fii atent, că dacă țărani de pe moșie se apucă să facă o cooperativă la țară, ai încurcat-o. Numai că eu vreau o cooperativă de curve. Poa' să fie și niște poponari, ca să fie masa mai bogată. Noi punem totul, capitalul și munca. La ce ne trebuie un patron?

Am făcut amor la modul violent și feroce pe care aproape că-l uitasem după atâta navigat pe apele calme ale velierului de mătase albastră. În nebunia aceea de așternuturi răvășite, strânși în nodul viu al dorinței, încleștați până la leșin, m-am simțit iar ca la douăzeci de ani, mulțumit să o țin în brațe pe femela asta vitează și țepăună, care ținea la tăvăleală, o iapă tânără pe care s-o călărești fără mofturi, fără să-ți simți mâinile grele, picioarele prea mari, barba prea aspră, căreia poți să-i spui porcării la ureche și nu trebuie să o legeni în duioșii sau s-o îndupleci cu vorbe galante. Pe urmă, adormit și fericit, m-am odihnit puțin lângă ea, admirându-i curba solidă a șoldului și tremuratul șarpelui.

— Ne mai vedem, Tránsito, i-am spus dându-i bacșișul.

— Asta am spus și eu, de mult, îți aduci aminte, șefu'? mi-a răspuns cu o ultimă ondulare a șarpelui.

De fapt, nu aveam intenția să o revăd. Preferam s-o uit.

N-aș fi menționat acest episod dacă Tránsito Soto n-ar fi jucat un rol atât de important pentru mine mult timp după aceea, căci, așa cum am mai spus, nu sunt amator de prostituate. Dar povestea asta nu s-ar fi putut scrie dacă ea n-ar fi intervenit pentru a ne salva și pentru a salva, în plus, și amintirile noastre.

După câteva zile, pe când doctorul Cuevas se pregătea sufletește să deschidă burta Clarei, au murit Severo și Nívea Del Valle, lăsând în urmă o droaie de copii și patruzeci și șapte de nepoți. Clara a aflat mai devreme decât ceilalți printr-un vis, dar nu i-a spus decât Ferulei, care a încercat s-o liniștească explicându-i că sarcina produce o sperietură generală, în care visele rele sunt frecvente. A devenit de două ori mai grijulie, o ungea cu ulei de migdale dulci ca să nu facă striuri pe burtă, îi punea miere de albine pe sfârcuri ca să nu crape, îi dădea să mănânce coajă pisată de ou ca să aibă lapte bun și să nu i se carieze dinții și îi spunea rugăciuni de la Betleem ca să nască ușor. La două zile după ce avusese visul, Esteban Trueba a venit acasă mai devreme ca de obicei, palid și răvășit, a înhățat-o pe soră-sa de o aripă și s-au închis în bibliotecă.

— Socrii mei au murit într-un accident. Nu vreau să aflu Clara decât după ce naște. Trebuie să ridicăm un zid de tăcere în jurul ei, nici ziare, nici radio, nici vizite, nimic! Ai grijă să nu-i spună nici servitorii.

Numai că bunele lui intenții s-au făcut țândări în fața premonițiilor Clarei. Noaptea a visat iar că părinții ei umblau printr-un câmp de ceapă și Nívea mergea fără cap, astfel că a știut tot ce se întâmplase fără să citească în ziar sau să asculte la radio. S-a sculat foarte agitată și a rugat-o pe Ferula să o ajute să se îmbrace, pentru că trebuia să plece în căutarea capului maică-sii. Ferula a fugit după Esteban, acesta după doctorul Cuevas, care, chiar cu riscul de a dăuna gemenilor, i-a administrat o poțiune pentru nebuni menită să o adoarmă pentru două zile, evident, fără nici un efect asupra ei.

Soții Del Valle muriseră așa cum visase Clara și cum de multe ori le spusese Nívea, în glumă, că vor muri.

— Într-o bună zi, mașina asta infernală o să ne omoare, zicea ea, arătând spre vechiul automobil al soțului ei.

Severo Del Valle a avut de tânăr o slăbiciune pentru invențiile moderne. Automobilul n-a făcut excepție. În perioada în care toată lumea se deplasa pe jos, cu trăsura trasă de cai sau cu bicicleta, și-a cumpărat primul automobil care sosise în țară și fusese expus ca o ciudățenie într-o vitrină din centru. Era o minune mecanică și se deplasa cu viteza sinucigașă de cincisprezece până la douăzeci de kilometri la oră, stârnind uimirea pietonilor și blestemele celor stropiți cu noroi sau acoperiți de praf la trecerea sa. La început, a fost combătut drept un pericol public. Eminenți oameni de știință au explicat în presă că organismul omenesc nu era făcut să reziste la o deplasare de douăzeci de kilometri pe oră și că noul ingredient numit benzină se putea aprinde și produce o reacție în lanț capabilă să distrugă orașul. Chiar și Biserica s-a amestecat în această afacere. Părintele Restrepo, care avea familia Del Valle în vizor de când cu incidentul neplăcut cu Clara din timpul slujbei din Joia Mare, s-a constituit în păzitorul bunelor obiceiuri și și-a făcut auzit glasul cu accent de Galicia împotriva *amicis rerum novarum*, prietenilor lucrurilor noi, precum aceste aparate satanice pe care le-a comparat cu carul de foc cu care profetul Ilie s-a făcut nevăzut urcând spre cer. Dar Severo a ignorat scandalul și în curând și alți domni i-au urmat exemplul, drept care spectacolul automobilelor a încetat să fie o noutate. A mers cu el mai bine de zece ani, refuzând să-l schimbe atunci când orașul s-a umplut de modele noi, mai eficiente și mai sigure, din același motiv pentru care nevastă-sa refuza să renunțe la caii de tracțiune, care au murit liniștiți de bătrânețe. Mașina Sunbeam avea perdele de dantelă și două

vaze pentru flori de o parte și de alta, în care Nívea punea flori proaspete, era căptușită cu lemn lustruit și cu piele rusească, iar piesele de bronz străluceau precum aurul. Deși de origine britanică, a primit un nume indigen, *Covadonga*¹. Era perfectă, doar că frânele nu i-au funcționat niciodată ca lumea. Severo era mândru de talentele lui mecanice. A demontat-o de câteva ori, încercând să o pună la punct, alteori i-o încredința Marelui încornorat, un mecanic italian care era cel mai bun din țară. Acesta își datora porecla unei tragedii care îi înnegurase viața. Se spunea că nevastă-sa, plictisită să-i tot pună coarne fără ca el să aibă habar, l-a părăsit într-o noapte furtunoasă, nu înainte de a procura de la măcelărie niște coarne de berbec pe care le-a prins de grilajul atelierului mecanic. A doua zi, când italianul a venit la lucru, a dat de o adunătură de copii și vecini care râdeau de el. Cu toate acestea, drama nu i-a știrbit defel prestigiul profesional, numai că nici el n-a putut pune la punct frânele *Covadongăi*. Severo a optat pentru un pietroi pe care îl ducea în mașină, iar când oprea pe un teren în pantă, un pasager apăsa pe frâna de picior și celălalt cobora iute și așeza piatra în fața roților. În general, sistemul dădea rezultate, dar în acea duminică fatală, desemnată de soartă ca ultima din viața lor, n-a mai fost așa. Soții Del Valle ieșiseră la plimbare în împrejurimile orașului, ca în fiecare zi însorită. Deodată, frânele n-au mai funcționat deloc și, înainte ca Nívea să apuce să sară din mașină ca să pună piatra, sau ca Severo să facă vreo manevră, automobilul a luat-o la vale. Severo a încercat să-l devieze sau să-l oprească, numai că diavolul pusese stăpânire pe mașina care a zburat liberă până ce s-a izbit de o căruță care transporta fier pentru construcții. O placă de fier a pătruns prin parbriz, decapitând-o pur și simplu pe Nívea. Capul a sărit afară și, cu toate căutările poliției, ale pădurarilor și voluntarilor care au venit cu câini, n-a fost chip să fie găsit timp de două zile. În cea de-a treia, trupurile au început să pută și au trebuit să fie îngropate incomplet, cu niște funeralii grandioase, la care a asistat întreg tribul Del Valle plus un număr incredibil de prieteni și cunoscuți, bașca delegațiile de femei care o petreceau pe ultimul drum pe Nívea, considerată pe atunci prima feministă a țării și despre care dușmanii ideologici spuneau că își pierduse capul încă fiind în viață, așa că n-avea nici un sens să-l păstreze moartă. Clara, închisă în casă, înconjurată de servitori, păzită de Ferula și dopată de doctorul Cuevas, n-a asistat la înmormântare. Nu a făcut nici un comentariu din care să reiasă că știa de povestea înfiorătoare a capului pierdut, din considerație pentru cei care încercaseră s-o scutească de această durere ultimă, dar, după ce s-au terminat funeraliile și viața a părut să se întoarcă la cursul ei normal, Clara a convins-o pe Ferula să o însoțească la căutat, și nici un fel de poțiuni sau pilule nu i-au schimbat hotărârea. Învinsă, Ferula și-a dat seama că nu mai ținea să-i spună că toată povestea aceea cu capul era doar un vis urât și că era mai bine să o ajute, ca să n-o ia razna de supărare. Au așteptat să plece Esteban Trueba, apoi Ferula a ajutat-o să se îmbrace și a chemat un taxi. Instrucțiunile Clarei către șofer au fost destul de vagi.

— Mergi înainte, că-ți spun eu pe unde s-o iei, i-a zis ea, purtată de instinctul de a vedea nevăzutul.

Au ieșit din oraș ajungând la loc deschis, unde casele se răreau și începeau dealurile și văile molcome, au cotit la indicația Clarei pe un drum lăturalnic și au mers printre mesteceni și câmpuri de ceapă până când i-a spus șoferului să se oprească lângă un hățiş.

— Aici e.

— Imposibil, suntem departe de locul accidentului, a fost de părere Ferula.

— Dacă-ți spun că aici e, a insistat Clara, coborând greoi din mașină, legănându-și burta imensă și urmată de cumnată-sa, care mormăia rugăciuni, și de șofer, care n-avea nici cea mai mică idee de scopul acestui drum.

---

¹ Sat din provincia Oviedo (Spania), unde în 718 a început Reconquista. (N. tr.)

A încercat să se cațere spre hățiş, dar volumul gemenilor o împiedica.

— Fă-mi un serviciu, domnule, du-te acolo și dă-mi capul de cucoană pe care-l vei găsi.

Omul s-a târât pe sub desișul spinos și a găsit capul, care semăna cu un pepene singuratic. L-a apucat de păr și s-a întors în patru labe. În timp ce el vomita sprijinit de un pom, femeile au curățat-o pe Nivea de țărâna și pietricelele care îi intraseră în urechi, în nas și în gură și i-au aranjat părul, dar n-au reușit să-i închidă ochii. Au învelit capul într-un șal și s-au întors la mașină.

— Grăbește-te, domnule, cred că am să nasc.

Au ajuns la timp ca s-o așeze pe Clara în pat. Ferula se agita cu pregătirile, în timp ce un servitor pleca după doctorul Cuevas și după moașă. Clara, care, grație zgâlțâielilor mașinii, emoțiilor din ultimele zile și poțiunilor pe care i le administrase doctorul, ajunsese să aibă ușurința de a naște pe care n-o avusese cu prima ei fiică, s-a apucat zdravăn de catargul velierului, a strâns din dinți și s-a dedicat aducerii pe lume, pe apele calme de mătase albastră, a lui Jaime și Nicolás, care s-au născut repede, sub privirile atente ale bunicii lor, ai cărei ochi rămăseseră deschiși privind de pe comodă. Ferula i-a apucat pe rând de ciuful de păr umed de pe ceafă și i-a ajutat să iasă cu smucituri, folosindu-și experiența dobândită la Las Tres Marías, unde văzuse cum se nășteau mânjii și vițeeii. Înainte de sosirea doctorului și a moașei, a ascuns sub pat capul lui Nivea, pentru a nu trebui să dea explicații penibile. Când aceștia au venit, n-au mai avut de făcut mare lucru, căci mama se odihnea liniștită iar copiii, minusculi ca toți șeptilicii, dar cu toate la locul lor și în bună stare, dormeau în brațele extenuatei lor mătuși.

Capul lui Nivea a devenit o problemă, nu știa unde să-l pună ca să nu fie la vedere. În cele din urmă, Ferula l-a înfășurat în niște cârpe și l-a pus într-o cutie de piele pentru pălării. Au discutat posibilitatea de a-l îngropa creștinește, dar ar fi fost o hârțogăraie inimaginabilă ca să reușească să deschidă mormântul pentru a adăuga ceea ce lipsea și, pe de altă parte, se temeau de scandalul care ar fi ieșit dacă s-ar fi aflat cum reușise Clara acolo unde copoii dăduseră greș. Esteban Trueba, temător de ridicol ca de obicei, a optat pentru o soluție menită a nu provoca gurile rele, știind că straniul comportament al soției sale făcea deliciul bârfelor. Devenise cunoscută capacitatea Clarei de a deplasa lucrurile fără a le atinge și de a ghici imposibilul. Cineva a dezgropat și istoria muțeniei din copilărie și acuzația părintelui Restrepo, pe care Biserica avea de gând să-l canonizeze. Cei doi ani petrecuți la Las Tres Marías au potolit bârfele și lumea a uitat, dar Trueba știa că era de ajuns un fleac, de exemplu capul soacră-sii, ca lucrurile să reînceapă. Pentru acest motiv, și nu din lene, cum s-a spus după niște ani, cutia de pălării a fost păstrată în pivniță, așteptând un moment propice pentru o înmormântare creștinească.

Clara și-a revenit rapid după naștere. A incredințat creșterea copiilor cumnatei și Dădacei, care, după moartea vechilor stăpâni, a venit în casa Trueba pentru a sluji același sânge, cum spunea. Se născuse pentru a legăna copiii altora, pentru a îmbrăca hainele lepădate de alții, pentru a mânca ce rămânea de la masa lor, pentru a trăi sentimente și tristeți de împrumut, a îmbătrâni sub acoperiș străin, a muri în cămăruța din ultimul *patio*, într-un pat ce nu era al ei, și a fi îngropată într-o groapă comună din Cimitirul General. Avea aproape șaptezeci de ani, dar își păstrase neștirbită vigoarea, puterea de muncă, timpul n-o atinsese, era la fel de agilă când se deghiza în momâie ca s-o sperie pe Clara când o apuca mania muțeniei și a tăbliței, la fel de puternică pentru a se lupta cu gemenii și la fel de duioasă pentru a-i face pe plac Blancăi, la fel cum înainte vreme procedase cu mama și cu bunica acesteia. Își făcuse obiceiul să murmure rugăciuni neîncetat, asta după ce și-a dat seama că nimeni nu era credincios în casa aceea, drept care și-a asumat ea sarcina de a se ruga pentru cei vii cât și pentru morții familiei, ca un fel de prelungire a serviciilor pe care le făcuse cât trăiseră. La bătrânețe a uitat

pentru cine se ruga, dar și-a păstrat obiceiul, cu convingerea că la ceva tot folosea. Devoțiunea era singurul lucru pe care îl avea în comun cu Ferula, în rest erau rivale.

Într-o vineri după-amiază au bătut la poarta casei mari de pe colț trei doamne străvezii, cu mâini delicate și ochi de culoarea ceții, purtând pe cap demodate pălării cu flori și scăldate într-un parfum intens de violete sălbatice, ce a pătruns în toate încăperile, rămânând în casă câteva zile. Erau cele trei surori Mora. Clara era în grădină și parcă le așteptase toată ziua, le-a primit cu plozii la sân și cu Blanca jucându-i-se la picioare. S-au privit, s-au recunoscut, și-au zâmbit. A fost începutul unei legături spirituale pasionate, care a ținut toată viața și, dacă previziunile lor s-au împlinit, continuă și în Marele Dincolo.

Cele trei surori Mora erau pasionate de spiritism și de fenomenele supranaturale, erau singurele care dețineau dovada irefutabilă a faptului că sufletele se puteau materializa: o fotografie care le înfățișa așezate în jurul unei mese, și cu o ectoplasmă neclară și înaripată care le zbura pe deasupra capetelor, pe care necredincioșii o puneau pe seama unei pete de revelator, iar alții afirmău că era o greșeală a fotografului. Au aflat, prin contacte misterioase la îndemâna inițiaților, de existența Clarei, au intrat cu ea în legătură telepatică și au înțeles imediat că erau surori astrale. Prin niște cercetări mai pământești, i-au aflat adresa și s-au înfățișat cu cărțile lor de ghicit impregnate în fluide benefice, niște cartoane cu figuri geometrice și numere cabalistice inventate de ele, menite a-i demasca pe falșii parapsihologi, cât și cu o tavă de fursecuri cât se poate de obișnuite, ca dar pentru Clara. Au devenit prietene intime și de atunci se întâlneau în fiecare zi de vineri pentru a invoca spiritele și a face schimb de cabale și rețete de bucătărie. Au descoperit modalitatea de a-și trimite energie mentală de la marea casă de pe colț până în extremitatea opusă a orașului, unde locuiau surorile Mora, într-o veche moară transformată de ele într-o locuință extraordinară, cât și în sens invers, ca să se poată sprijini în momentele grele ale vieții de zi cu zi. Surorile Mora cunoșteau mulți oameni interesați de treburile astea, care au început să vină la reuniunile de vineri aducându-și cunoștințele și fluidele magnetice. Esteban Trueba i-a văzut defilând prin casă și le-a pus niște condiții: să-i respecte biblioteca, să nu se folosească de copii pentru experiențele lor și să fie discreți, ca să nu iasă scandal public. Ferula dezaproba aceste activități ale Clarei, care i se păreau certate cu religia și bunele obiceiuri. Privea ședințele de la o distanță prudentă, fără să participe, dar urmărindu-le cu coada ochiului în timp ce tricota, gata să intervină dacă Clarei i se făcea rău. Constatase că până și cumnată-sa era epuizată după ce servea drept medium și începea să vorbească în limbi păgâne cu o voce care nu era a ei. Dacă supraveghea și ea, sub pretextul că le servea ceșcuțe de cafea, sperind sufletele cu jupoanele ei scrobite și cu îngânatul rugăciunilor murmurate printre dinții lipsă, dar nu de dragul Clarei, ci pentru a controla dacă nu se fura vreo scrumieră. Degeaba îi explica Clara că vizitatorii n-aveau niciun interes, în primul rând pentru că nu erau fumători; Dacăca îi caracterizase pe toți, cu excepția încântătoarelor domnișoare Mora, drept o bandă de pezevenghi evanghelici.

Dacăca și Ferula se detestau. Își disputau dragostea copiilor și se băteau care s-o îngrijească pe Clara în extravaganțele și rătăcirile ei, într-o luptă surdă și permanentă, purtată în bucătărie, în curți și pe coridoare, niciodată în preajma Clarei, pentru că ambele aveau grijă să n-o supere, Ferula ajunsese s-o iubească pe Clara cu o patimă plină de gelozie, de parcă era un soț exigent, nu o cumnată. Cu timpul, a renunțat la orice prudentă și a lăsat să i se vadă adorația într-o puzderie de amănunte care nu trecuseră neobservate de către Esteban. Când acesta se întorcea de la țară, Ferula încerca să-l convingă că Clara se găsea „într-un moment prost”, ca să nu doarmă în patul ei și să nu stea cu ea decât o perioadă limitată. Ca argument, venea cu recomandările doctorului Cuevas, absolut inventate, după cum

s-a dovedit mai târziu. Se interpunea în fel și chip între soți și, când nimic nu dădea rezultat, îi incita pe cei trei copii să ceară să meargă la plimbare cu tata, să le citească mama, să stea părinții cu ei pentru că aveau temperatură sau să se joace cu ei: „sărăcuții, au atâta nevoie de tata și de mama, stau cât e ziulica de lungă cu baba asta ignorantă, care le bagă în cap idei învechite, or să ajungă niște idioți cu superstițiile astea, de fapt, Dădaca ar trebui internată într-un azil pentru servitoare bătrâne, am auzit că Slujitoarele Domnului au o minune de azil, le tratează ca pe niște doamne, nu trebuie să muncească, au mâncare bună, așa ar fi cel mai uman, săraca Dădacă, nu mai face față", spunea ea. Neputând ghici motivul, Esteban începea să se simtă străin în propria lui casă. Simțea că soția îi era tot mai departe, mai ciudată și inaccesibilă, nu se putea apropia de ea nici cu cadouri, nici cu timidele lui dovezi de tandrețe, nici cu pasiunea nețărnută care îl copleșea de câte ori era lângă ea. În toată perioada aceasta, dragostea lui crescuse până devenise o adevărată obsesie. Voia ca Clara să nu se gândească decât la el, să nu-și împartă viața decât cu el, să-i povestească totul, să nu posede nimic altceva decât ce-i dăduse el, să depindă în întregime de el.

Dar realitatea era alta. Clara părea că zboară cu aeroplanul precum unchiul ei Marcos, desprinsă de sol, căutându-l pe Dumnezeu în discipline tibetane, consultând spiritele cu ajutorul măsuței cu trei picioare care făcea să se audă lovitură, două pentru da, trei pentru nu, descifrând mesaje din alte lumi, care îi puteau indica până și timpul probabil. Odată au anunțat că sub șemineu era ascunsă o comoară; ea a pus să fie dărâmat peretele, n-au găsit-o, apoi scara, nici atunci, apoi jumătate din salonul principal, tot nimic. În cele din urmă s-a dovedit că spiritul, încurcat de modificările arhitectonice pe care tot ea le făcuse casei, nu-și dăduse seama că ascunzătoarea dublonilor de aur nu era în casa Trueba, ci pe trotuarul opus, în casa Ugarte, ai cărei stăpâni au refuzat să dărâme sufrageria, nedând crezare fantomei spaniole. Clara nu era în stare să-i împletească cozile Blancăi ca să meargă la școală, lăsând asta pe seama Dădacei sau a Ferulei, în schimb, avea cu fata o relație minunată, pe aceleași principii pe care se bazase legătura ei cu Nivea: își spuneau povești, citeau cărțile magice din cuferele vrăjite, priveau portretele de familie, își spuneau întâmplări despre unchii care scăpau vânturi sau despre orbii care cădeau precum păstăile din vârful unui plop, ieșeau să privească munții și să numere norii, se înțelegeau într-o limbă inventată, care elimina din spaniolă litera *t* înlocuind-o cu *n* și litera *r* cu */*, efectul fiind că vorbeau precum chinezul de la boiangerie. Între timp, Jaime și Nicolás creșteau despărțiți de binomul feminin, conform principiilor de atunci, după care „trebuiau să ajungă bărbați". Femeile, în schimb, se nășteau cu condiția lor încorporată genetic, n-aveau nevoie să o dobândească trudind din greu. Gemenii deveneau puternici și brutali practicând jocurile potrivite vârstei, mai întâi vânând șopârle ca să le rupă coada, șoareci ca să-i pună să alerge la întrecere și fluturi ca să le scuture praful de pe aripi, mai târziu cărându-și pumni și picioare după indicațiile aceluiși chinez de la spălătoria-boiangerie, care era o noutate pentru acele timpuri și a fost primul care a adus în țară știința milenară a artelor marțiale, numai că nimeni nu l-a băgat în seamă când a demonstrat că era în stare să spargă cărămizi cu muchia palmei și când a dorit să-și facă propria școală, drept care a ajuns să spele rufele altora. După niște ani, gemenii au ajuns în sfârșit bărbați, în ziua în care au fugit de la școală și s-au dus pe un maidan plin de gunoaie, unde au schimbat tacâmurile de argint ale mamei pe câteva minute de amor interzis cu o muiere uriașă, care i-a legănat pe amândoi la sânii ei de vacă olandeză, i-a sufocat în umezeala cărnosă a subsuorilor, i-a zdrobit cu pulpele ei elefantine și i-a înălțat în extaz cu cavitatea întunecată, zemoasă și fierbinte a sexului. Dar asta a fost mult mai târziu și Clara nu a aflat niciodată, drept care nu a scris-o în caietele ei de povestit viața. Eu am aflat pe alte căi.

Pe Clara n-o interesau deloc treburile gospodărești. Bântuia prin odăi, fără să se mire că totul era în ordine și curat. Se așeza la masă, fără să se întrebe cine gătea sau de unde se cumpărau alimentele, îi era indiferent cine o servea, uita numele servitorilor și uneori chiar și pe cele ale propriilor copii, dar era mereu prezentă, ca un spirit benefic și vioi, la a cărui trecere ceasurile începeau să meargă. Se îmbrăca în alb, căci ajunsese la concluzia că asta era singura culoare care nu-i modifica aura, în hainele simple pe care i le făcea Ferula la mașina de cusut și pe care le prefera rochiilor elegante cu volane și zorzoane, pe care i le dăruia soțul, cu scopul de a o bucura și de-a o vedea urmând moda.

Esteban era de-a dreptul disperat: ea îl trata cu aceeași simpatie pe care o arăta tuturor, îi vorbea pe tonul răsfățat cu care își mângâia pisicile, nu era în stare să-și dea seama dacă era obosit, trist, euforic sau cu chef de dragoste, în schimb, prindea imediat de veste din culoarea radiațiilor dacă pune la cale vreo șmecherie și îi potolea dracii cu câteva fraze glumețe. Îl exaspera faptul că Clara nu părea să fie niciodată cu adevărat mulțumită de ceva și că n-avea niciodată nevoie de ceva ce numai el i-ar fi putut aduce. În pat era distrată și zâmbitoare ca de obicei, relaxată și simplă, dar absentă. Știa că avea la îndemână trupul ei pentru a aplica orice gimnastică erotică învățată din cărțile pe care le ținea ascunse undeva în bibliotecă, numai că până și păcatele cele mai groaznice păreau să fie, cu Clara, zburdălnicii de nou-născut, pentru că era imposibil să le condimenteze cu sarea unui gând pervers sau cu piperul supunerii. Furios, Esteban s-a întors de câteva ori la vechile metehne și mai tăvălea câte o țărancă zdravănă printre bălării în timpul perioadelor de despărțire forțată de Clara, care rămânea cu copiii la oraș, în timp ce el trebuia să vadă de moșie, dar aceste episoade, departe de a-l calma, îi lăsau un gust amar și nu-i produceau nici o plăcere de durată, mai ales că dacă i le-ar fi relatat soției, știa în mod sigur că ar fi fost scandalizată pentru că se purtase urât cu femeia, în nici un caz pentru că o înșelase. Gelozia, la fel ca multe alte sentimente tipic omenești, era străină de Clara. S-a mai dus și la Felinarul Roșu de două sau trei ori, dar a renunțat pentru că nu mai funcționa cu prostituatele și trebuia să înghită umilința pretextând ba că băuse prea mult, ba că îi picase prost mâncarea, ba că era răcit. E drept, la Tránsito Soto nu s-a mai dus, intuind că ei îi putea cădea în plasă. O dorință nepotolită îi ardea măruntaiele, un foc de nestins, o sete de Clara care nu se ostoia nici măcar în nopțile cele mai focoase și mai lungi. Adormea extenuat, cu inima gata să-i explodeze în piept, dar chiar și în vis era conștient că femeia care se odihnea lângă el nu era acolo, ci într-o dimensiune necunoscută, la care el nu putea ajunge niciodată. Uneori își pierdea răbdarea și o zgâlțâia furios, îi reproșa lucrurile cele mai rele și sfârșea plângând la pieptul ei și cerându-și iertare pentru că fusese atât de brutal. Clara înțelegea, dar n-avea ce face. Neîndoielnic, amorul lui nemăsurat pentru Clara a fost sentimentul cel mai puternic din viața lui Esteban Trueba, mai tare decât furia și orgoliul; chiar și după o jumătate de secol, doar gândul la ea îi trezea același fior și aceeași tensiune. Pe patul lui de om bătrân avea să o cheme până la sfârșitul zilelor sale.

Amestecul Ferulei a agravat supărarea lui Esteban. Orice obstacol pe care soră-sa îl ridica între el și Clara îl scotea din minți. A ajuns să-și deteste propriii copii care absorbau atenția mamei, a dus-o pe Clara într-o a doua lună de miere în aceleași locuri ca prima dată, în weekenduri fugeau la hotel, dar totul era în zadar. S-a convins că de vină pentru toate era Ferula, care semănase în nevastă-sa un germen malefic care o împiedica să-l iubească și, în schimb, fura cu mângâieri interzise ceea ce îi aparținea în calitate de soț. Devenea livid când o surprindea pe Ferula făcându-i baie, îi lua buretele din mână, o gonea afară și-o scotea pe Clara din apă, scuturând-o, interzicându-i să se mai lase îmbăiată, pentru că la vârsta asta era un viciu, sfârșea ștergând-o cu prosopul și punându-i halatul, și o ducea la pat, simțindu-se absolut ridicol. Dacă Ferula îi servea o ceașcă cu ciocolată, i-o lua din mână, spunându-i să n-o trateze ca pe o invalidă, dacă o săruta de noapte

bună o dădea la o parte, spunând că pupăturile nu erau sănătoase, dacă-i alegea bucățile cele mai bune de pe tavă se scula de la masă furios. Frații au ajuns să fie rivali declarați, se măsurau din priviri cu ură, inventau tot felul de chichițe ca să se descalifice reciproc în ochii Clarei, se spionau, se supravegheau. Esteban a renunțat să meargă la țară, l-a pus pe Pedro García al Doilea să vadă de toate, chiar și de vacile de import, a încetat să iasă cu prietenii, să joace golf, să lucreze, pentru a putea controla zi și noapte pașii soră-sii și a-i ieși în cale ori de câte ori voia să se apropie de Clara. Atmosfera a devenit irespirabilă, apăsătoare și întunecată, până și Dădaca umbla ca o fantomă. Singura complet străină de tot ce se întâmpla era Clara, care, distrată și inocentă, nu pricepea nimic.

Ura dintre Esteban și Ferula a întârziat mult timp să izbucnească. A început cu o proastă dispoziție disimulată și cu dorința jignirilor reciproce prin mici amănunte, dar a luat proporții, învăluind totul. În vara aceea Esteban a trebuit să plece la Las Tres Marías pentru că, în plin seceriș, Pedro García al Doilea a căzut de pe cal și a ajuns cu capul spart la spitalul călugărițelor. De cum s-a pus pe picioare administratorul, Esteban s-a întors în Capitală fără a da de știre, în tren a căzut pradă unui sentiment atroce, dorind nemărturisit să se întâmple o dramă și neștiind că drama începuse chiar în clipa în care și-o dorise. A ajuns în oraș cam după prânz, dar s-a dus direct la Club, unde a jucat câteva partide de cărți și a cinat, nereușind să se calmeze, deși nu știa ce-l aștepta. În timpul cinei s-a produs un cutremur ușor, candelabrele de cristal s-au legănat clincănind ca de obicei, dar nimeni n-a ridicat privirile, au continuat cu toții să mănânce, iar muzicienii au cântat mai departe, fără să sară o notă; numai Esteban Trueba a tresărit, de parcă ar fi primit un semn. S-a grăbit să termine masa, a cerut nota și a plecat.

Ferula, care de obicei își controla nervii, nu se obișnuise defel cu cutremurele. Reușise să nu-i mai fie frică de fantezmele invocate de Clara și de șoarecii de la țară, dar cutremurele o tulburau până în măduva oaselor și sperietura ținea mult timp după ce pământul se liniștea. În seara aceea încă nu se culcase și a fugit la Clara, care băuse un ceai de tei și dormea dusă. Căutând un pic de tovarășie și de căldură, s-a culcat alături de ea, încercând să n-o trezească și rugându-se în gând să nu vină un cutremur mare. Acolo a găsit-o Esteban Trueba. Intrase în casă la fel de tăcut ca un hoț, urcase la dormitorul Clarei fără să aprindă luminile și a apărut ca o trombă în fața celor două femei, care îl credeau la moșie. S-a repezit la soră-sa de parcă i-ar fi sedus nevasta și-a dat-o jos din pat cu smucituri, a târât-o după el pe coridor, a coborât-o în ghionturi pe scări și a băgat-o în bibliotecă, în timp ce Clara, din pragul ușii camerei sale, tot întreba ce se întâmplă. Când a rămas singur cu Ferula, Esteban și-a descărcat furia de soț nesatisfăcut, aruncându-i în față vorbe ce nu trebuiau spuse, de la femeie-bărbat până la târfă, acuzând-o că îi pervertea soția, că o rătăcea cu mângâieri de burlacă, că din cauza ei era lunatică, distrată, mută și spiritistă, din cauză că soră-sa era lesbiană, că făcea prostii cu ea când era el plecat, că pătase până și numele copiilor, onoarea casei și memoria sfintei lor mame, că se săturase de atâta răutate și că o dădea afară din casă, să plece imediat, nu mai voia s-o vadă niciodată și îi interzicea să se apropie de soția și de copiii lui, că va avea bani ca să trăiască decent cât timp va fi el în viață, așa cum îi mai promisese o dată, dar dacă o vedea dând târcoale familiei o omora, să-i intre bine în cap.

— Ți-o jur pe mama că te omor!

— Fii blestemat, Esteban! Te blestem să fii mereu singur, să ți se chircească sufletul și trupul și să mori ca un câine!

Și Ferula a plecat din casa cea mare de pe colț, în cămașă de noapte și fără să ia nimic.

A doua zi Esteban s-a dus la părintele Antonio și i-a povestit, fără să dea amănunte, ce se întâmplase. Preotul l-a ascultat blând, cu privirea impasibilă a cuiva care mai auzise povestea.

— Ce dorești de la mine, fiule?

— Să faci să-i parvină în fiecare lună un plic pe care am să ți-l dau. Nu vreau să sufere lipsuri. Să fie clar, nu o fac din dragoste, ci pentru a respecta o promisiune.

Părintele Antonio a primit primul plic cu un suspin și a schițat un gest de binecuvântare, dar Esteban se întorsese deja să plece. Nu i-a dat nici o explicație Clarei despre cele petrecute între sora lui și el. A anunțat-o că o dăduse afară din casă, că-i interzicea să o pomenească de față cu el și, dacă avea puțină decență, și când era plecat i-a scos toate lucrurile și obiectele care puteau aminti de ea și a considerat-o moartă.

Clara și-a dat seama că era inutil să pună întrebări. A luat din camera de croitorie pendulul care o ajuta să intre în legătură cu fantomele și pe care îl folosea ca pe un instrument pentru concentrare. A întins pe jos o hartă a orașului și a ținut pendulul la o jumătate de metru distanță, așteptând ca oscilațiile lui să-i indice unde se afla cumnată-sa, dar, după o după-amiază întreagă pierdută, și-a dat seama că sistemul nu funcționa dacă Ferula nu avea un domiciliu fix. Pendulul dovedindu-și ineficiența, ea a început să meargă la întâmplare cu mașina, sperând s-o îndrume instinctul, dar și asta a dat greș. Și-a consultat măsura cu trei picioare, dar nici un spirit cunoscător nu s-a prezentat să-i indice unde se găsea, a căutat-o cu gândul, n-a primit răspuns și nici cărțile de tarot nu au lămurit-o. Atunci a hotărât să recurgă la metodele tradiționale și s-a pornit să o caute la prietenele ei, a întrebat furnizorii și pe toți care aveau de-a face cu ea, dar nimeni n-o mai văzuse. Finalmente, a ajuns la părintele Antonio.

— N-o mai căutați, doamnă. Ea nu vrea să vă vadă. Clara a înțeles de ce nu funcționase nici unul dintre sistemele ei de ghicit infailibile.

— Surorile Mora aveau dreptate, nu poți găsi pe cineva care nu vrea să fie găsit, și-a spus ea.

Esteban Trueba a intrat într-o perioadă de mare prosperitate. Afacerile-i păreau atinse de o nuielușă vrăjită. Era mulțumit de viață. Era bogat, așa cum își propusese. Concesionase alte câteva mine, exporta fructe în străinătate, avea o întreprindere de construcții, iar Las Tres Marias, care se dezvoltase mult, devenise cea mai productivă moșie din regiune. Criza economică din toată țara nu l-a afectat. În provinciile din nord, falimentul exploatărilor de salitră lăsase în mizerie mii de muncitori. Triburile famelice de șomeri, cu tot cu neveste, copii și bătrâni, care băteau drumurile căutând de lucru, ajunseseră în cele din urmă în apropierea Capitalei, formând un cordon de mizerie în jurul orașului, instalate cum dădea Domnul, în adăposturi din scânduri și carton, printre gunoaie și delăsare. Umblau pe străzi cerând să muncească ce-o fi, dar nu era de lucru pentru toți, așa că încet-încet acești muncitori obișnuiți cu muncile grele, acum slăbiți, înfrigurați, zdrențăroși și sperați, n-au mai cerut de lucru, ci pur și simplu de pomană. Orașul s-a umplut de cerșetori. Apoi de hoți. Niciodată nu se văzuseră geruri mai mari ca în acea iarnă. În Capitală a nins, un spectacol nemaivăzut, care a ținut pagina întâi a ziarelor, care îl prezentau ca pe o știre sărbătorească, în timp ce la periferii copiii se trezeau cu mâinile albastre de ger, congelați. Nici de pomană nu era cât să ajungă pentru toți.

A fost și anul tifosului exantematic. A început ca o nenorocire care i-a lovit pe săraci, apoi a luat aspectul unei pedepse divine. A apărut în cartierele sărace, din cauza iernii, a subalimentației, a apei murdare din rigole. S-a adăugat șomajului și s-a răspândit peste tot. Spitalele nu făceau față, bolnavii bântuiau pe străzi cu privirile pierdute, își scoteau păduchii și îi aruncau pe oamenii sănătoși. Molima s-a întins, a pătruns în toate căminele, a infestat școlile și fabricile, nimeni nu se simțea în siguranță. Toată lumea trăia cu frică, pândind semnele care anunțau teribila boală. Cei care se molipseau începeau să dărdăie cuprinși de frigul morții, după care îi copleșea un fel de stupoare. Rămâneau încremeniți ca loviți cu leuca,

topindu-se de febră, plini de pete, căcându-se sânge, delirând despre foc și naufragiu, prăbușindu-se pe jos, simțindu-și oasele ca de vată, picioarele de cârpă, un gust de bilă în gură, trupul ca o rană vie, plin de pustule roșii, albastre, galbene și negre, vomitându-și mațele și rugându-se Domnului să se milostivească și să-i ia o dată, că nu mai suportă, că le crapă capul și sufletul între atâta diaree și groază.

Esteban a propus familiei să plece cu toții la țară ca să scape de epidemie, dar Clara nici n-a vrut să audă. Era foarte ocupată să-i ajute pe săraci, o activitate interminabilă. Pleca în zori și uneori se întorcea aproape de miezul nopții. A golit dulapurile din casă, a dat până și hainele copiilor, cuverturile de pe paturi, sacourile bărbatului. A scos proviziile din cămară și a stabilit cu Pedro García al Doilea un sistem prin care acesta îi trimitea de la țară brânză, ouă, slănină, fructe și găini pe care le împărțea celor nevoiași. Slăbise, arăta topită. Noaptea avea iar crize de somnambulism.

Absența Ferulei a fost percepută ca un cataclism, până și Dădaca a fost tulburată, deși își dorise atâta ca aceasta să se întâmple o dată și o dată. Când a venit primăvara și Clara s-a mai odihnit un pic, tendința ei de a evada din realitate și de a se pierde în visare s-a accentuat. Deși nu mai putea conta pe organizarea impecabilă a cumnată-sii, treburile casei tot n-o interesau. A lăsat totul pe mâna Dădacei și a altor servitori, și s-a scufundat în lumea spiritelor și a experimentelor psihice. Caietele de povestit viața s-au încurcat, iar caligrafia ei și-a pierdut eleganța mănăstirească dintotdeauna, degenerând într-o scriere schimbată; câteodată abia se putea citi, atât de mici erau literele, alteori trei cuvinte umpleau o pagină.

În anii care au urmat, în jurul Clarei și al surorilor Mora s-a adunat un grup de discipoli ai lui Gurdeev, de rozicrucieni, de spiritiști și de boemi care pierdeau nopțile, mâncau trei mese pe zi acolo și-și treceau timpul consultând spiritele prin intermediul măsuței cu trei picioare și făcând lecturi din versurile ultimului poet iluminat care ateriza în poala Clarei. Esteban îngăduia invazia asta de țicniți pentru că pricepuse că era deja inutil să se amestece în viața nevastă-sii. Dar a hotărât ca măcar băieții să fie ținuți în afara magiei, astfel că Jaime și Nicolás au fost înscriși ca interni într-un colegiu englezesc victorian, unde orice pretext era bun ca să li se dea pantalonii jos și să primească niște biciuște la fund, mai ales Jaime, care își bătea joc de familia regală britanică și la doisprezece ani îl citea pe Marx, un evreu care stârnea revoluții în toată lumea. Nicolás a moștenit spiritul aventurier al unchiului Marcos și propensiunea maică-sii pentru horoscopuri și descifrarea viitorului, dar asta nu reprezenta un delict grav în formația rigidă a colegiului, ci doar o notă excentrică, astfel că a fost pedepsit mai puțin decât fratele său.

Cazul Blancăi era diferit, căci tatăl nu intervenea în educația ei. Considera că menirea ei era să se mărite și să strălucească în societate, unde capacitatea ei de a comunica dezinvolt cu morții, dacă era făcută într-un ton frivol, putea fi chiar ceva atractiv. Susținea că magia, ca și religia și bucătăria, era o treabă tipic feminină și poate de aceea le privea pe cele trei surori Mora cu simpatie, în schimb, îi detesta pe spiritiștii de sex bărbătesc aproape tot atât de mult ca pe popi. În ce o privește, Clara mergea peste tot cu fiică-sa agățată de fuste, o chema la ședințele de vineri și o creștea într-o strânsă familiaritate cu spiritele, cu membrii societăților secrete și cu artiștii sărăntoci al căror mecena era. Exact cum procedase ea cu maică-sa pe vremea muțeniei, o lua pe Blanca și o ducea să-i vadă pe săraci, încărcată de daruri și încurajări.

— Asta folosește ca să ne liniștim conștiința, fetiço, dar nu-i ajută pe săraci. Nu de milă au ei nevoie, ci de dreptate, îi explica ea Blancăi.

Pe tema asta avea controversele cele mai dure cu Esteban, care era de altă părere.

— Dreptate! Drept este să aibă toți la fel? Bicisnicii ca și puternicii? Tonții ca și deștepții? Asta nu se întâmplă nici măcar printre animale! Aici nu e vorba de săraci și bogați, ci de slabi și puternici. Sunt de acord că trebuie să avem cu toții aceleași șanse, numai că oamenii ăștia nu se străduiesc defel. Ce ușor este să întinzi mâna și să ceri de pomană! Eu cred în efort și în recompensă. Cu filozofia asta am ajuns să am ceea ce am. Niciodată n-am cerut o favoare nimănui și n-am făcut nimic necinstit, ceea ce dovedește că poate s-o facă oricine. Și eram destinat să fiu un nenorocit de scribălău la notariat. Uite de-asta n-am să accept idei bolșevice în casa mea. Dați de pomană la săraci, dacă vreți! Foarte bine, face bine la buna creștere a domnișoarelor. Dar nu-mi veniți mie cu stupizeniile lui Pedro García al Treilea, că asta nu suport!

Într-adevăr, Pedro García al Treilea vorbea de dreptate la Las Tres Marías. Era singurul care îndrăzne să-și sfideze stăpânul, în ciuda chelfânelilor pe care le primea de la taică-său, Pedro García al Doilea, de câte ori îl prindea. Încă de când era foarte tânăr, băiatul se ducea de capul lui în sat să împrumute cărți, să citească ziarele și să stea de vorbă cu învățătorul, un comunist convins, care a fost ucis după niște ani cu un glonț între ochi. Se mai ducea seara și la barul din San Lucas, unde veneau niște sindicaliști care aveau mania să pună țara la cale între două beri, cât și uriașul și mărețul părinte Jose Dulce María, un preot spaniol cu capul plin de idei revoluționare, din cauza cărora Compania lui Isus îl aruncase în colțul acesta de lume pierdut, dar tot n-a renunțat să transforme parabolele biblice în lozinci socialiste, în ziua în care Esteban Trueba a descoperit că fiul administratorului aducea țăranilor literatură subversivă, l-a chemat în birou și, în prezența tatălui, i-a aplicat o bătaie zdravănă cu biciul din piele de șarpe.

— Asta a fost o avertizare, mucosul dracului, i-a spus el, fără să ridice glasul și cu ochii în flăcări. Data viitoare, dacă te mai prind că-mi deranjezi oamenii, te închid. Pe proprietatea mea nu admit revoltați, aici eu conduc și am dreptul să lucrez cu cine îmi place. Tu nu-mi placi, ca să știi. Te suport din cauza lui taică-tău, care m-a slujit cu credință mulți ani, dar fii atent, că poți s-o sfârșești rău de tot. Cară-te!

Pedro García al Treilea semăna cu tatăl lui, era brunet, cu trăsături aspre, parcă tăiate în piatră, avea ochi negri, mari și triști, părul negru, aspru și tuns perie. Doar două iubiri avea în viață, pe tatăl său și pe fiica stăpânului, pe care o iubea din ziua când dormiseră goi sub masa din sufragerie, în frageda lor copilărie. Și Blanca rămăsese sub același sentiment fatal. De fiecare dată când venea în vacanță la Las Tres Marías în prăfăraia mașinilor încărcate cu bagaje, își simțea inima bătând ca o tobă africană de nerăbdare și neliniște. Era prima care sărea din mașină și începea să alerge spre casă, și de fiecare dată îl găsea în același loc în care se văzuseră atunci, în prag, pe jumătate ascuns în umbră, timid și posac, cu pantalonii lui roșii, desculț, cu ochii lui de bătrân scrutând drumul ca s-o vadă venind. Fugeau, se îmbrățișau, râdeau, se înghionteau drăgăstos și se tăvăleau pe jos, trăgându-se de păr și țipând de bucurie.

— Potolește-te, fată, lasă-l pe jerpelitul ăsta! chițăia Dădaca, încercând să-i despartă.

— Lasă-i în pace, Dădacă, sunt copii și se iubesc, spunea Clara, care știa mai multe.

Copiii o rupeau la goană și se ascundeau ca să-și povestească tot ce acumulaseră în lunile de despărțire. Rușinos, Pedro îi dădea niște animăluțe pe care le sculptase pentru ea din niște bucățele de lemn, în schimb, primea darurile pe care fata le adunase pentru el: un briceag care se deschidea ca o floare, un mic magnet care atrăgea ca prin minune cuiele ruginite de pe jos. În vara în care a venit cu o parte din cărțile magice din cufărul unchiului Marcos, ea avea vreo zece ani, iar Pedro al Treilea avea încă dificultăți la citit, dar curiozitatea și dorința au făcut ce nu reușise nuiăua învățătoarei. Și-au petrecut vara citind trântiți printre trestieile

de pe malul râului, printre pinii din pădure și spicele de pe câmp, discutând despre calitățile lui Sandokan și ale lui Robin Hood, despre ghinionul Piratului Negru, despre poveștile veridice și edificatoare ale Comorii Tinereții, despre semnificația malițioasă a cuvintelor interzise din dicționarul Academiei Regale de Limbă Spaniolă și despre sistemul cardiovascular de pe planșele în care apărea un tip fără piele, cu toate venele și cu inima la vedere, dar cu chiloți pe el. În câteva săptămâni, băiețelul a învățat să citească avid. Au pătruns în lumea mare și adâncă a poveștilor imposibile, cu spiriduși și zâne, cu naufragați care se mănâncă între ei după ce dau cu zarul, cu tigri care se lasă domesticiți din dragoste, cu invenții fascinante, curiozități geografice și zoologice, țări orientale în care există duhuri ascunse în sticle, dragoni în peșteri și prințese închise în turn. Se duceau des să-l vadă pe Pedro García bătrânul, căruia trecerea anilor îi tocea simțurile. A orbit treptat, o pielită albăstrie îi acoperea pupilele; „sunt norii care mi-au intrat în ochi” spunea el. Îl bucurau mult vizitele Blancăi și ale lui Pedro al Treilea, care era nepotul lui, dar el uitase asta. Le asculta poveștile pe care le alegeau pentru el din cărțile magice și pe care trebuiau să i le răcnească, pentru că și vântul îi intrase în urechi, de aceea era surd. În schimb, el îi învăța cum să se imunizeze împotriva mușcăturilor jigăniilor periculoase și le demonstra eficacitatea antidotului, punându-și un scorpion viu pe braț. Îi învăța să caute apa. Trebuia să ții un băț uscat cu ambele mâini și să mergi atingând cu el pământul, în liniște, gândindu-te la apă și la cât de sete îi era bățului, până ce, dintr-odată, simțind umezeala, acesta începea să tremure. Acolo trebuia săpat, lămurea bătrânul, adăugând că de fapt el nu se folosea de metoda asta ca să găsească apă în Las Tres Marías, n-avea nevoie de băț. Oasele lui erau atât de însetate, încât atunci când trecea peste o apă subterană, chiar dacă era la mare adâncime, scheletul lui se cutremura. Le arăta ierburile câmpului și le dădea să le miroasă, să le guste și să le mângâie, ca să le cunoască parfumul, savoarea și textura și să le poată identifica după proprietățile lor curative: una liniștea mintea, alta elimina influențele diavolului, alta curăța ochii, întărea stomacul sau stimula sângele. La capitolul acesta era atât de tare, că până și medicul de la spitalul călugărițelor venea să-i ceară sfatul. Dar, cu toată înțelepciunea n-a fost în stare să o vindece pe fiică-sa Pancha de o indigestie care a trimis-o pe lumea cealaltă. I-a dat mai întâi să mănânce baligă de vacă, fără rezultat, apoi de cal, a înfășurat-o în pături și a făcut-o să transpire răul până a ajuns piele și oase, a frecat-o pe tot corpul cu rachi amestecat cu praf de pușcă, dar degeaba. Pancha s-a sfârșit într-o diaree interminabilă, care i-a topit carnea și i-a provocat o sete de nestins. Învins, Pedro García l-a rugat pe stăpân să-l lase să o ducă la spital într-o șaretă. Cei doi copii l-au însoțit. Doctorul de la spitalul călugărițelor a examinat-o pe Pancha cu atenție și i-a spus bătrânului că era pierdută, că, dacă ar fi adus-o mai devreme și n-ar fi făcut-o să transpire atâta, poate că ar fi reușit să facă ceva pentru ea, dar acum corpul ei nu mai putea reține nici un lichid și era precum o plantă cu rădăcinile uscate. Pedro García a fost jignit și a continuat să nu-și recunoască eșecul nici chiar când s-a întors cu cadavrul fiică-sii acoperit cu o pătură, împreună cu cei doi copii speriați, și l-a descărcat în curte, bombănind că doctorul nu știa nimic. Au îngropat-o într-un loc privilegiat în micul cimitir de lângă biserica părăsită, la picioarele vulcanului, căci în fond fusese, într-un fel, femeia stăpânului, dăruindu-i singurul fiu care i-a purtat numele mic, nu și pe cel de familie, și un nepot, ciudatul Esteban García, care era menit să joace un rol teribil în istoria familiei.

Într-o zi, bătrânul Pedro García le-a spus Blancăi și lui Pedro al Treilea povestea găinilor care s-au vorbit să-l înfrunte pe vulpoiul care intra noapte de noapte în coteț ca să fure ouăle și să mănânce puii. Găinile au hotărât că erau sătule să tot suporte atotputernicia vulpoiului, l-au așteptat și, când acesta a intrat în coteț, i-au tăiat calea, l-au înconjurat și au năvălit pe el cu ciocurile până l-au lăsat mai mult mort decât viu.

— Și-atunci vulpoiul a fost văzut fugind cu coada între picioare, urmărit de găini, și-a terminat bătrânul povestea.

Blanca a râs și a spus că era imposibil, găinile erau proaste și slabe, iar vulpii vicleni și puternici, dar Pedro Al Treilea n-a râs defel. A stat tot restul zilei pe gânduri, rumegând povestea vulpoiului și a găinilor, și poate că din clipa aceea copilul a început să devină bărbat.

5. Amanții

Copilăria Blancăi a trecut lin, alternând verile fierbinți de la Las Tres Marias, unde descoperia forța unui sentiment ce creștea odată cu ea, cu rutina din Capitală, la fel ca în cazul altor fete de vârstă și condiția ei, deși prezența Clarei adăuga o notă extravagantă vieții. În fiecare dimineață Dădaca îi aducea micul dejun, o ajuta să se dezmeticească și să-și pună uniforma, îi trăgea ciorapii, îi puneă pălăria, mănușile și șalul, îi așeza cărțile în ghiozdan, timp în care murmură rugăciuni pentru sufletul morților și, cu glas tare de data asta, o sfătuia pe Blanca să nu se lase păcălită de călugărițe.

— Să fii atentă, că astea sunt niște depravate, le aleg pe fetele cele mai drăguțe, inteligente și de familie bună ca să le ducă la mănăstire, le rad în cap pe bietele novice și le distrug viața punându-le să facă prăjituri pentru vânzare și să îngrijească de străinii bătrâni.

Șoferul o ducea la școală, unde prima activitate a zilei era slujba și comuniunea obligatorie. Ingenuncheată în banca ei, Blanca respira mirosul pătrunzător de tămâie și de crini, suferind supliciu combinat compus din greață, vină și plictiseală. Era singurul lucru care nu-i plăcea la școală. Iubea în schimb culoarele înalte de piatră, curățenia imaculată a dușumelelor de marmură, pereții albi și goi, Cristul de fier care străjuia la intrare. Era o făptură romantică și sentimentală, aplecată spre singurătate, avea puține prietene și era în stare să se emoționeze până la lacrimi când înfloreau trandafirii din grădină, când aspira mirosul vag de pânză și de săpun al călugărițelor care se aplecau peste temele ei, când rămânea în urmă ca să audă liniștea sălilor de clasă goale. Numai la țară, cu pielea aurită de soare și burta plină de fructe călduțe, alergând pe câmp cu Pedro al Treilea, era veselă și râdea tot timpul. Maică-sa spunea că asta era Blanca cea adevărată și că cealaltă, de la oraș, era o Blanca în hibernare.

Din cauza agitației constante care domnea în casa cea mare de pe colț nimeni, cu excepția Dădacei, nu și-a dat seama că Blanca devenea femeie. A intrat în adolescență brusc. Moștenise de la familia Trueba sângele spaniolesc și arab, ținuta seniorială, expresia orgolioasă, tenul smead și ochii întunecați ai oamenilor Mediteranei, dar îndulcite de moștenirea maternă, de la care a luat blândețea pe care nici un Trueba n-a avut-o vreodată. Era o fată liniștită, care își vedea singură de ale ei, învăța, se juca frumos cu păpușile și nu manifesta nici o înclinație pentru spiritismul mamei sau pentru toanele tatălui. Familia spunea în glumă că era singura persoană normală după mai multe generații și adevărul este că părea să fie un miracol de echilibru și seninătate. Pe la treisprezece ani au început să-i crească sânii, i s-a subțiat talia, a slăbit și a crescut ca din apă. Dădaca i-a prins părul într-un coc, a mers cu ea să-și cumpere primul sutien, primii ciorapi de mătase, prima rochie de domnișoară și o colecție întregă de prosopele micuțe pentru ceea ce ea numea demonstrație. În acest timp, maică-sa continua să deplaseze scaunele prin toată casa, să cânte bucăți de Chopin cu pianul închis și să declame superbe versuri fără rimă, subiect și logică ale unui tânăr poet pe care-l primise în casă și de care începea să se vorbească, fără a prinde de veste de schimbările prin care trecea fie-sa, fără să observe că uniforma de școală cam crăpa pe la cusături sau că fața rotundă ca un fruct a Blancăi se transformase pe neașteptate într-un cap de femeie, pentru că Clara era mai atentă la aură și la fluide decât la kilograme și centimetri. Într-o zi a văzut-o intrând în camera de croitorie îmbrăcată în ținuta de oraș și s-a mirat că domnișoara aceea înaltă și brunetă era chiar micuța ei Blanca. A îmbrățișat-o, a sărutat-o și a avertizat-o că în curând avea să-i vină menstruația.

— Stai jos să-ți explic cum vine asta.

— Nu te deranja, mami, că-mi vine deja de un an, în fiecare lună, a răs Clara.

Relația lor nu s-a schimbat odată cu dezvoltarea fetei, pentru că era bazată pe principiile solide ale totalei acceptări reciproce și pe capacitatea de a râde amândouă de aproape toate lucrurile din viață.

În anul acela vara a venit devreme, cu o căldură uscată și înăbușitoare, care a copleșit orașul și a stricat somnul, grăbind astfel cu câteva săptămâni plecarea la Las Tres Marias. Ca în fiecare an, Blanca aștepta nerăbdătoare să-l vadă pe Pedro al Treilea și, tot ca în fiecare an, când a coborât din mașină, l-a căutat cu privirile în locul unde o aștepta mereu. I-a zărit umbra ascunsă în pragul ușii și a sărit din vehicul alergând spre el, după toate lunile în care visase la întâlnirea lor, dar a constatat surprinsă că băiatul s-a răsucit pe călcâie și a plecat.

Toată ziua Blanca s-a dus la locurile lor, a întrebat de el, l-a strigat, l-a căutat acasă la bătrânul Pedro García, iar până la urmă, când s-a înserat, s-a culcat doborâtă și fără să mănânce. În uriașul ei pat de bronz, îndurerată și nedumerită, și-a îngropat capul în pernă și a plâns de supărare. Dacă i-a adus un pahar cu lapte și miere și a ghicit pe dată motivul.

— Mă bucur, a spus ea cu un zâmbet strâmb. Nu mai ești la vârsta la care să te joci cu păduchiosul ăla.

După o jumătate de ceas, a venit maică-sa să o sărute de noapte bună și a găsit-o suspinând după plânsul acela melodramatic. Pentru o clipă, Clara n-a mai fost îngerul distrat care era și a încercat să intre în pielea pământenilor obișnuiți care la paisprezece ani suferă pentru prima dată din amor. A vrut să afle mai multe, dar Blanca era ori foarte orgolioasă, ori prea femeie și nu i-a spus nimic, așa că Clara s-a mulțumit să stea puțin lângă ea și să o mângâie până s-a liniștit.

Blanca a dormit prost și s-a trezit în zori, înconjurată de umbrele vastei încăperi. A stat cu ochii în tavan până a auzit cântatul cocoșului. Atunci s-a sculat, a tras perdelele și a lăsat să intre lumina dimineții și primele zgomote ale zilei. S-a apropiat de oglinda șifonierului și s-a privit îndelung. Și-a scos cămașa și și-a privit corpul în amănunt, înțelegând că motivul pentru care fugise prietenul ei erau toate aceste schimbări. A zâmbit cu noul și delicatul ei zâmbet de femeie. S-a îmbrăcat în vechile haine de vară, care aproape că nu o mai cuprindeau, și-a aruncat o pătură pe umeri și a ieșit pe vârfuri ca să nu trezească familia. Afară, pământul se trezea după somnul de peste noapte, iar primele raze ale soarelui atingeau ca niște lovături de sabie culmile munților, încălzind câmpul și evaporând roua într-un abur fin, care ștergea contururile și transforma peisajul într-o imagine de vis. Blanca a luat-o spre râu. Totul era liniștit, ea călca pe frunze și pe ramuri uscate, și acel trosnet ușor de sub pașii ei era singurul zgomot care se auzea pe întinderea aceea uriașă și încă adormită. A văzut cum aleile neclare, ogoarele aurii și înălțimile albastrii se pierd în cerul transparent al dimineții, asta era o amintire veche, ceva ce mai văzuse și era exact la fel, și a simțit că clipa aceea o mai trăise. Ploicică de peste noapte udase pământul și copacii, iar ca și-a simțit rochia umedă și pantofii reci. A respirat aroma de pământ ud, de frunze putrede și de humus, simțind o plăcere pe care simțurile ei nu o cunoșteau.

A ajuns la râu și și-a văzut prietenul din copilărie așezat în locul în care își dăduseră întâlnire de atâtea ori. Pedro al Treilea nu crescuse în anul acela așa cum crescuse ea, era același copil slăbuț, pântecos și brunet, cu o expresie înțeleaptă, de bătrân, în ochii negri. Văzând-o, s-a ridicat în picioare și ea a socotit că era mai înaltă cu jumătate de cap. S-au privit stânjeniți, simțindu-se pentru prima dată ca doi străini. Au rămas nemișcați un timp care parcă nu se mai sfârșea, obișnuindu-se cu schimbările și noile distanțe, dar atunci o vrabie a ciripit și totul a devenit exact ca în vara dinainte. Au fost din nou doi copii care aleargă, se îmbrățișează și râd, se trântesc pe jos, se tăvălesc repetându-și numele fără încetare, fericiți să fie împreună încă o dată. În cele din urmă s-au liniștit. Ea avea părul plin de frunze uscate, pe care el i le-a scos una câte una.

— Hai să-ți arăt ceva.

A luat-o de mână. Au mers savurând dimineața aceea a lumii, intrând prin noroaie, culegând ierburi fragede ca să le sugă seva, privindu-se și zâmbindu-și fără cuvinte, până ce au ajuns la un tamazlâc îndepărtat. Soarele se ivea deasupra vulcanului, dar încă nu se făcuse zi de-a binelea și pământul căsca adormit. Pedro i-a făcut semn să se trântescă la pământ și să tacă. Au urcat târâș până la niște hățșuri, au făcut un mic ocol și atunci Blanca a văzut-o. Era o iapă frumoasă, șargă, care tocmai făta, singură pe deal. Nemișcați, încercând să nici nu respire, copiii au văzut-o gâfâind și sfortându-se până au ieșit la iveală capul mânzului și, după un timp, restul corpului. Puiul a căzut la pământ și mama l-a lins până a rămas strălucitor ca lemnul lăcuit, apoi l-a îndemnat cu botul să încerce să se ridice. Mânzul s-a căznit să se scoale în picioare, dar picioarele fragile nu l-au ajutat și a rămas jos, privindu-și mama cu o expresie părăsită, în timp ce iapa necheza, salutând soarele dimineții. Blanca a simțit că sufletul i se umple de fericire și i-au dat lacrimile.

— Când am să fiu mare, am să mă mărit cu tine și o să trăim aici, în Las Tres Marías, a șoptit ea.

Pedro s-a uitat la ea cu expresia lui de bătrân trist și a clătinat din cap. Era încă mult mai copil decât ea, dar își cunoștea locul pe lume. Mai știa și că o va iubi pe fata asta toată viața, că dimineața asta avea să-i rămână în memorie și că va fi ultimul lucru pe care-l va vedea în clipa morții.

Vara și-au petrecut-o oscilând între copilărie, care încă îi trăgea înapoi, și trezirea bărbatului și a femeii din ei. Erau zile când alergau ca niște plozi, zburătăcind găinile și sperind vacile, se saturau cu lapte proaspăt muls, care le lăsa mustăți de spumă, furau pâine fierbinte din cuptor și se cățarau în copaci unde construiau căsuțe. Alteori se ascundeau în locurile cele mai secrete și tainice din pădure, făceau paturi din frunze și se jucau de-a mama și de-a tata, mângâindu-se până la extenuare. Nu-și pierduseră inocența de a se dezbrăca în pielea goală și a se scărda în râu, cum făcuseră întotdeauna, bălăcindu-se în apa rece și lăsând curentul să-i târască pe pietrele netede de pe fund. Dar erau unele lucruri pe care nu le mai făceau împreună. Învățaseră să le fie rușine. Nu se mai luau la întrecere ca să vadă cine producea balta mai mare de pipi, iar Blanca i-a povestit de substanța aceea închisă la culoare care îi mânjea chiloții o dată pe lună. Fără să le-o spună cineva, și-au dat seama că nu mai puteau manifesta familiarități între ei de față cu alții. Când Blanca își punea rochia de domnișoară și se așeza după-amiezile pe terasă să bea limonada cu familia, Pedro al Treilea o observa de departe și nu se apropia. Au început să se ascundă pentru jocurile lor. Nu se mai țineau de mână, ca să-i nu-i vadă adulții, și se ignorau ca să nu atragă atenția. Dădaca a răsuflat ușurată, dar Clara a început să fie mai atentă.

Vacanța s-a terminat, familia Trueba s-a întors în Capitală încărcată cu borcane de dulceată, compoturi, lăzi cu fructe, brânză, găini și iepuri marinați, coșuri cu ouă. În timp ce toate astea se încărcău pentru a fi duse la tren, Blanca și Pedro al Treilea s-au ascuns în hambar ca să-și ia rămas-bun. În aceste trei luni, ajunseseră să se iubească dezlănțuit, cu o patimă care avea să le răstoarne toată viața. Cu timpul, dragostea lor a devenit invulnerabilă și stăruitoare, dar încă de pe atunci avea profunzimea și siguranța de mai târziu. Pe un maldăr de grăunțe, inspirând praful aromatizat din hambar în lumina aurie și difuză a dimineții care se strecura printre scânduri, s-au sărutat peste tot, s-au lins, s-au mușcat, s-au supt, au plâns, și-au băut lacrimile, și-au jurat iubire eternă și au pus la punct un cod secret pentru a-și scrie în lunile în care vor fi departe unul de altul.

Toți cei care au trăit acel moment sunt de acord că era cam opt seara când a apărut Ferula, fără ca nimic să-i fi anunțat sosirea. Toți au văzut-o cu bluza ei scrobită, cu mănunchiul de chei la brâu și cu cocul ei de fată bătrână, așa cum o văzuseră mereu în casă. A intrat pe ușa sufrageriei în momentul în care Esteban se apuca să tranșeze friptura și au recunoscut-o imediat, deși n-o mai văzuseră de

vreo șase ani, iar ea era foarte palidă și mult mai bătrână. Era o zi de sâmbătă, iar gemenii Jaime și Nicolás veniseră de la internat pentru a petrece sfârșitul de săptămână în familie, așa că au văzut și ei. Mărturia lor este foarte importantă, căci erau singurii din familie care trăiau departe de măsuța cu trei picioare, apărați de magie și spiritism de rigidul lor colegiu englezesc. Mai întâi s-a făcut frig în sufragerie și Clara a zis să se închidă geamurile, crezând că era curentul. Apoi au auzit clinchetul cheilor și imediat s-a deschis ușa și a apărut Ferula, tăcută și cu o expresie străină, exact când intra și Dădaca pe ușa de la bucătărie cu castronul de salată. Esteban Trueba a rămas cu cuțitul și furculița în aer, paralizat de surpriză, iar cei trei copii au strigat „tanti Ferula!” aproape la unison. Blanca a apucat să se ridice ca să meargă spre ea, dar Clara, care ședea alături, a apucat-o de mână. De fapt, Clara a fost singura care și-a dat seama din prima ce se întâmplă, grație îndelungatei ei familiarități cu lucrurile supranaturale, deși nimic din aspectul cumnată-sii nu-i vădea adevărata stare. Ferula s-a oprit la un metru de masă, s-a uitat indiferentă la toți, apoi s-a apropiat de Clara, care se ridicase în picioare, dar nu schițase nici un gest de apropiere, ci închisese ochii și respira agitat, de parcă era în preajma unui atac de astm. Ferula s-a apropiat de ea, i-a pus mâinile pe umeri și a sărutat-o pe frunte. Tot ce se auzea în sufragerie era respirația găfăită a Clarei și zgomotul metalic al cheilor legate de brăul Ferulei. După ce a pupat-o pe cumnată-sa, Ferula a ieșit tot pe unde intrase, închizând ușurel ușa după ea. Familia a rămas nemișcată, ca într-un coșmar. Dădaca a început să tremure atât de tare, că i-au căzut lingurile din salată, iar zgomotul i-a trezit pe toți. Clara a deschis ochii. Continua să respire greu, iar lacrimile îi cădeau pe obraji și îi udau bluza.

— Ferula a murit, a anunțat ea.

Esteban Trueba a trântit tacâmurile de tranșat lângă friptură și a ieșit în goană. A ajuns pe stradă tot strigând-o pe soră-sa, dar nu era nici urmă de ea. Între timp, Clara trimisese după paltoane, iar când s-a întors soțul ei, tocmai se îmbrăca și îi întindea cheile de la mașină.

— Mergem la părintele Antonio, i-a spus.

Au parcurs drumul tăcuți. Esteban conducea cu inima strânsă, căutând vechea parohie a părintelui Antonio prin cartierele săracilor, unde nu mai pusese piciorul de mulți ani încoace. Preotul tocmai își cosea un nasture pe sutana roasă când l-au anunțat de moartea Ferulei.

— Imposibil! Am văzut-o acum două zile și era bine sănătoasă.

— Te rog, părinte, condu-ne acasă la ea, l-a implorat Clara. Știu eu ce spun. A murit.

La insistențele Clarei, părintele Antonio i-a însoțit. L-a orientat pe Esteban printre niște străduțe înguste până la domiciliul Ferulei. În anii aceștia de singurătate, ea locuise într-una dintre casele sărăcicioase unde, pe când era tânără, se ducea să spună rugăciuni împotriva voinței beneficiarilor. Au trebuit să lase mașina la o distanță de câteva cvartale, pentru că drumurile se tot îngustau și până la urmă puteai să mergi doar pe jos sau cu bicicleta. Mergeau evitând băltoacele de apă murdară revărsată din rigole și mormanele de gunoaie prin care scurmuau pisicile ca niște umbre tăcute. Locuința era situată într-un lung șir de căsuțe dărăpănate, toate la fel, mici și umile sălașuri de ciment, cu o singură ușă și două geamuri, zugrăvite în culori posomorâte, coșcovite, roase de umezeală, cu sârme pe care ziua se atârnavu rufe la soare, dar care acum, noaptea, erau goale și se legănavu imperceptibil. În mijlocul străduței era o singură cișmea pentru toate familiile și doar două felinare luminau spațiul dintre căsuțe. Părintele Antonio a salutat o bătrână care aștepta să i se umple găleata la cișmeaua care abia de scotea un firicel de apă.

— Ai văzut-o pe domnișoara Ferula?

— Cred că e la ea acasă, părinte. N-am văzut-o în ultimele zile.

Părintele Antonio a arătat spre o căsuță la fel ca celelalte, tristă, coșcovită și murdară, însă singura care avea atârinate de ușă două ghivece cu mușcate, floarea săracului. A bătut la ușă.

— Intrați, intrați, domnișoara nu încuie niciodată ușa. Aici n-ai ce să furi, a strigat baba de la cișmea.

Esteban Trueba a deschis strigându-și sora, dar n-a îndrăznit să intre. Clara a fost prima care a trecut pragul, înăuntru era întuneric și pe toți trei i-a izbit mirosul inconfundabil de lavandă și lămâie. Părintele Antonio a aprins un chibrit. Flăcăriua a produs un mic cerc luminos în jur și s-a stins înainte de a apuca să se vadă ceva.

— Stați puțin aici, eu cunosc casa, a spus preotul.

S-a deplasat pe pipăite și a aprins o lumânare. Silueta i s-a desenat grotesc și chipul i-a apărut deformat de lumina care bătea de jos și parcă plutind în aer, în timp ce umbra lui uriașă dansa pe pereți. Clara a descris scena amănunțit în jurnal, zugrăvind minuțios cele două încăperi întunecate, cu pereții mâncați de igrasie, baia micuță și fără apă curentă, bucătăria în care nu se găseau decât niște coji uscate de pâine și o cană în care era puțin ceai. Restul locuinței i s-a părut Clarei în ton cu coșmarul care începuse odată cu venirea cumnată-sii în sufrageria din casa cea mare de pe colț ca să-și ia rămas-bun. Parcă era odaia din spate a unui vânzător de haine vechi sau culisele unei trupe de teatru mizerabile în turneu. De niște cuie bătute în pereți atârnavă rochii demodate, șerpi boa din pene, bucăți de blană tocită, coliere din pietre false, pălării care nu se mai purtau de jumătate de secol, jupoane decolorate cu dantela roasă, rochii care pe vremuri fuseseră elegante și care-și pierduseră strălucirea, inexplicabile tunici de amiral și odăjdii preoțești, totul amestecat într-o tovărășie grotescă, peste care anii așternuseră praful. Pe jos se aflau o grămadă de încălțări de soldat, ranite, centuri, bretele, până și o spadă de cadet nou-nouță. A mai văzut niște peruci jalnice, borcanele cu farduri, flacoane goale și o învălmășeală de lucruri imposibile, semănate peste tot.

O ușă îngustă separa cele două odăi. Dincolo, Ferula zăcea în pat. Gătită precum regina Austriei, îmbrăcată într-un costum de catifea roasă de molii, cu o jupă de tafta galbenă și având pe cap o perucă incredibilă, cu bucle de cântăreață de operă. Nimeni nu era cu ea, nimeni nu știa de agonia ei și au socotit că murise de câteva ore bune, căci șoarecii începuseră să-i ronțăie picioarele și să-i muște degetele. Era absolut magnifică în dezolarea ei de regină, iar pe chip avea o expresie dulce și senină, pe care nu o avusese niciodată în trista ei existență.

— Îi plăcea să se îmbrace cu haine vechi, pe care le lua la mâna a doua sau le aduna de la gunoi, se sulemenea și purta peruci, dar n-a făcut niciodată rău nimănui, dimpotrivă, până în ultima clipă s-a rugat pentru salvarea păcătoșilor, a explicat părintele Antonio.

— Lăsați-mă singură cu ea, a cerut Clara cu fermitate. Cei doi bărbați au ieșit afară, unde începuseră să se adune vecinii. Clara și-a scos paltonul de lână albă, și-a suflecat mânecile, s-a apropiat de cumnata ei, i-a scos cu blândețe peruca și a constatat că era aproape cheală, bătrână și prăpădită. A sărutat-o pe frunte exact cum făcuse ea cu câteva ceasuri în urmă în sufragerie și s-a apucat, cu mult calm, să îndeplinească ritualul morții. A dezbrăcat-o, a spălat-o, a săpunit-o meticulos peste tot, a fricționat-o cu apă de colonie, a pudrat-o, i-a periat drăgăstos cele câteva fire de păr, a îmbrăcat-o cu cele mai trăsnete și elegante zdrențe pe care le-a găsit, i-a pus peruca de soprană, întorcându-i, în moarte, nesfârșitele servicii pe care Ferula i le făcuse ei, în viață. În timp ce făcea toate astea, îi povestea, luptând cu astmul, despre Blanca, de-acum domnișoară, despre gemeni, despre casa cea mare de pe colț, despre moșie „și să vezi ce dor ne e de tine, cumnată, să vezi cât îmi lipsești ca să ai grijă de toată familia asta, doar știi că nu mă pricep la treburile casnice, băieții sunt insuportabili, în schimb Blanca e o fetiță adorabilă, și hortensiile pe care le-ai semănat cu mâna ta la moșie s-au făcut

superbe, câteva sunt albastre pentru că le-ai pus monede de aramă la rădăcină ca să iasă așa, e un secret al naturii, și de fiecare dată când le pun în vază îmi amintesc de tine, și-mi aduc aminte de tine chiar când nu sunt hortensii, mereu îmi amintesc de tine, Ferula, pentru că adevărul e că, de când ai plecat de lângă mine, nimeni nu m-a mai iubit atât".

După ce a aranjat-o a mai stat puțin, vorbindu-i și mângâind-o, apoi i-a chemat pe Esteban și pe părintele Antonio ca să se ocupe de înmormântare. Într-o cutie de biscuiți au găsit neatins plicurile cu bani pe care Esteban i le trimisese lună de lună în toți anii aceștia. Clara i le-a dat preotului pentru opere de binefacere, convinsă că la asta i-ar fi folosit și Ferula.

Preotul a rămas cu moarta ca să țină șoarecii la respect. Când au plecat, era aproape miezul nopții. Afară se adunaseră vecinii și comentau vestea. Au trebuit să-și croiască drum printre curioși, speriiind câinii care amușinau printre oameni. Esteban s-a îndepărtat cu pași mari, trăgând-o după el pe Clara, fără să ia în seamă apa murdară care îi stropea impecabilii pantaloni gri făcuți de croitorul englez. Era furios pentru că sora lui, chiar și moartă, reușea să-l facă să se simtă vinovat, ca atunci când era copil. Și-a adus aminte de copilărie, când îl înconjură cu solitudinea ei întunecată, învăluindu-l într-o datorie de recunoștință pe care n-ar fi putut-o plăti toată viața. A retrăit sentimentul înjositor care îl chinuia în prezența ei, a detestat iar spiritul ei de sacrificiu, severitatea ei, vocația ei pentru sărăcie și castitatea ei neclintită, pe care el o percepea ca un reproș adus firii sale egoiste, senzuale și însetate de putere. Să te ia dracu', blestemato, a mârâit el, refuzând să admită, fie și în adâncul sufletului, că nici soția lui nu ajunsese să fie pe de-a-ntregul a lui, chiar și după ce o dăduse pe Ferula afară din casă.

— De ce o fi trăit așa, că doar avea bani din belșug? a strigat el.

— Pentru că îi lipseau toate celelalte, a răspuns Clara blând.

În lunile în care au fost despărțiți, Blanca și Pedro al Treilea și-au trimis prin poștă misive înflăcărâte pe care el le semna cu nume de femeie, iar ea le ascundea de cum ajungeau. Dacă a reușit să intercepteze două dintre ele, dar nu știa să citească și, chiar de-ar fi știut, codul secret ar fi împiedicat-o să priceapă conținutul, din fericire pentru ea, căci inima nu i-ar fi rezistat. Blanca și-a petrecut iarna tricotând la orele de lucru manual o vestă din lână scoțiană și gândindu-se la măsura băiatului. Noaptea dormea ținând vesta în brațe, aspirând mirosul de lână și gândindu-se că dormea cu el în pat. La rândul său, Pedro și-a petrecut iarna compunând la chitară cântece pe care să le cânte Blancăi și sculptându-i imaginea în orice bucată de lemn, nereușind să despartă amintirea angelică a fetei de furtuna care-i fierbea în sânge, îi făcea oasele ca de cârpă, îi schimba vocea și făcea să-i crească păr pe obraz. Se zbătea neliniștit între cerințele trupului, care devenea cel al unui bărbat, și dulceața sentimentului care nu uitase jocurile inocente ale copilăriei. Amândoi au așteptat venirea verii cu o neliniște dureroasă, iar când aceasta a sosit și s-au revăzut, vesta tricotată de Clara nu-i intra lui Pedro pe cap, pentru că în lunile acestea băiatul lăsase copilăria în urmă și atinsese proporțiile unui bărbat adult, iar cântecele delicate cu flori și dimineți pe care le compusese pentru ea sunau caraghios, pentru că ea avea ținuta și dorințele unei femei.

Pedro al Treilea era tot slab, avea părul aspru și ochii triști, dar după schimbarea vocii dobândise un glas cu tonalități răgușite și pasionate, prin care avea să devină cunoscut mai târziu, când avea să cânte despre revoluție. Vorbea puțin, era mohorât și împiedicat în purtări, dar avea mâini blânde și delicate, cu degete lungi, de artist, cu care sculpta, făcea chitara să geamă și desena cu aceeași ușurință cu care strunea caii, spârgea lemne sau apăsa coarnele plugului. În Las Tres Marías era singurul care îl înfrunta pe stăpân. Tatăl lui, Pedro García al Doilea, îi spusese de mii de ori să nu-și privească stăpânul în ochi, să nu-i răspundă, să nu-l contrazică și, pentru că voia să-l protejeze, îl și bătuse zdravăn ca să-l facă să fie supus. Numai că băiatul era un rebel. La zece ani știa tot atât ca

învățătoarea din Las Tres Marias, la doisprezece insista să meargă călare sau pe jos la liceul din sat, ieșind din căsuța de cărămidă la cinci dimineața, pe ploaie sau ninsoare. A citit și recitat de nenumărate ori cărțile magice din cuferele vrăjite ale unchiului Marcos, a continuat devorându-le pe cele pe care i le împrumutau sindicaliștii de la bar și părintele Jose Dulce María, care l-a învățat în plus să-și cultive abilitatea nativă de a versifica și de a-și traduce ideile în cântece.

— Fiule, Sfânta Biserică e pe dreapta, dar Isus a fost mereu la stânga, îi spunea el enigmatic, între două înghițituri de vin bisericesc cu care sărbătorea vizitele lui Pedro.

Într-o zi, odihnindu-se pe terasă după prânz, Esteban Trueba l-a auzit cântând ceva despre găinile organizate care se uneau ca să-l înfrunte pe vulpoi și-l învingeau. L-a chemat la el.

— Vreau să aud. Hai, cântă.

Pedro al Treilea a apucat chitara cu un gest drăgăstos, și-a pus un picior pe scaun și a atins coardele. Îl privea pe stăpân fix în ochi, în timp ce glasul catifelat se înălța în toropeala siestei. Esteban Trueba nu era prost, a priceput sfidarea.

— Mda. Văd că se pot cânta și cele mai mari tâmpenii. Mai bine învață să cânti cântece de amor, a bombănit el.

— Mie îmi place, stăpâne. Unirea face puterea, cum spune părintele Jose Dulce María. Dacă găinile se pot pune cu vulpoiul, oamenilor ce le rămâne de făcut?

Și-a luat chitara și a plecat târându-și picioarele, înainte ca Esteban să poată spune ceva, deși furia era gata să izbucnească și începea să i se ridice tensiunea. Din ziua aceea Esteban l-a luat la ochi, îl urmărea, n-avea încredere. A încercat să-l facă să nu mai meargă la liceu, dându-i sarcini de adult, dar băiatul se scula mai devreme și se culca mai târziu ca să le poată face pe toate. A fost anul când l-a biciuit de față cu taică-său pentru că le spusese țăranilor noutățile aflate de la sindicaliștii din sat, idei despre duminica liberă, salariul minim, pensie și serviciu medical, concediu de maternitate pentru femeile însărcinate, vot fără presiuni și, ce era mai grav, ideea despre o organizație a țăranilor care s-ar fi putut opune patronilor.

În vara aceea, când Blanca a venit să-și petreacă vacanța la Las Tres Marias, a fost cât pe-acți să nu-l recunoască: era cu cincisprezece centimetri mai înalt decât ea, nu mai era copilul pântecos din toate verile copilăriei. S-a dat jos din mașină, și-a tras fusta și pentru prima dată n-a mai alergat să-l îmbrățișeze, salutându-l scurt, cu o înclinare a capului, deși din ochi îi spunea tot ce nu trebuiau să audă ceilalți și ce-i spusese în corespondența impudică și cifrată. Dacă a privit scena cu coada ochiului și a zâmbit batjocoritor, iar când a trecut pe lângă Pedro, a bombănit printre dinți:

— Așa, mucosule, învață să te amesteci printre cei de teapa ta, nu printre domnișoare.

Seara, Blanca a luat cina împreună cu toată familia în sufragerie, înghițind ghiveciul de găină cu care erau primiți mereu la moșie, nelăsând să se vadă nici un pic de nerăbdare în timpul desertului interminabil în care taică-său bea coniac și vorbea de vacile de import și de minele de aur. A așteptat ca mama să dea semnalul de retragere, s-a ridicat calmă, a spus noapte bună tuturor și s-a dus în camera ei. Pentru prima dată în viață, a închis ușa cu cheia. S-a așezat pe pat fără să se dezbrace și a așteptat pe întuneric până s-au potolit glasurile neastâmpărate ale gemenilor în camera de alături și pașii servitorilor, s-au închis toate ușile, s-au tras toate zăvoarele și casa s-a scufundat în somn. Atunci a deschis fereastra și a sărit, aterizând pe tufe de hortensii plantate cu ani în urmă de mătușa Ferula. Noaptea era limpede, se auzeau greierii și broaștele. A respirat adânc și a simțit mirosul dulceag al caiselor care se uscau în curtea în care se făceau conservele. A așteptat să i se obișnuiască ochii cu întunericul și a pornit la drum, dar s-a oprit imediat,

pentru că a auzit lătrăturile furioase ale dulăilor de pază cărora noaptea li se dădea drumul. Erau patru la număr, crescuseră în lanț și ziua stăteau închiși, nu-i văzuse niciodată de aproape și știa că n-aveau cum s-o recunoască. Pe moment a cuprins-o panica și era gata să țipe, dar și-a amintit ce-i spusese bătrânul Pedro García, că hoții umblau dezbrăcați, ca să nu fie atacați de câini. Fără să stea pe gânduri, și-a scos hainele de pe ea cât a putut de repede, le-a luat sub braț și a continuat să pășească liniștit, rugându-se ca fiarele să nu-i miroasă frica. I-a văzut năvălind și lătrând, dar a continuat să meargă în același ritm. Câinii s-au apropiat, mârâind nedumeriți, însă ea nu s-a oprit. Unul mai îndrăzneț a mirosit-o. I-a simțit răsuflarea caldă la mijlocul spatelui, dar nu l-a luat în seamă. Au mai mârâit și au mai lătrat un timp, au mers după ea o bucată de drum, iar în cele din urmă, plictisiți, au făcut cale întoarsă. Blanca a răsuflat ușurată, și-a dat seama că tremura toată și că transpirase, s-a sprijinit de un copac și a așteptat să-i treacă spaima și tremurul picioarelor. Apoi s-a îmbrăcat repede și a pornit-o spre râu.

Pedro al Treilea o aștepta în același loc în care se întâlniseră în vara trecută și unde, cu mulți ani în urmă, Esteban Trueba îi răpise umila virginitate Panchei García. Văzându-l, Blanca s-a îmbujorat violent. În lunile în care fuseseră despărțiți, el se căluse în aspra meserie de bărbat, în schimb, ea stătuse la adăpost între pereții căminului părintesc și ai școlii de călugărițe, apărată de atingerea vieții, nutrind vise romantice cu ajutorul andrelelor și al lăni scoțiene, numai că imaginea din visele ei nu coincidea cu cea a tânărului înalt care se apropia șoptindu-i numele. Băiatul a întins mâna și a atins-o pe gât, sub ureche. Blanca a simțit ceva cald care îi încălzea oasele și îi înmuia genunchii, a închis ochii și s-a abandonat. El a tras-o aproape cu blândețe și a înconjurat-o cu brațele, iar ea și-a îngropat nasul în pieptul acestui bărbat necunoscut, atât de deosebit de băiatul slăbănog cu care se mângâia până la extenuare nu cu multe luni în urmă. I-a aspirat mirosul cel nou, s-a frecat de pielea lui aspră, a pipăit trupul tare și puternic și a simțit o pace adâncă și completă, ce nu semăna deloc cu agitația care-l cuprinsese pe el. S-au căutat cu limba, ca înainte, deși acum părea o invenție nouă, s-au prăbușit sărutându-se cu disperare, apoi au alunecat pe patul moale de pământ umed. Se descopereau pentru prima dată și nu aveau nimic să-și spună. Luna a străbătut întreg orizontul, dar ei n-au văzut-o, erau ocupați să-și exploreze intimitatea cea mai profundă, vărându-se unul în altul, nesătui.

Începând cu noaptea aceea, Blanca și Pedro al Treilea s-au întâlnit mereu în același loc și la aceeași oră. Ziua, ea broda, citea și picta acuarele insipide în jurul casei, sub privirile fericite ale Dădacei, care în fine dormea liniștită. Însă Clara presimțea că se întâmpla ceva ciudat: vedea o culoare nouă în aura fiică-sii și cam ghicea motivul. Pedro al Treilea își îndeplinea sarcinile obișnuite la câmp și nu renunțase să meargă în sat ca să-și vadă prietenii. Seara era mort de oboseală, dar la gândul că urma s-o vadă pe Clara puterile îi reveneau. Nu degeaba avea cincisprezece ani. Așa a trecut vara și, mulți ani după aceea, aveau să-și amintească de nopțile acelea pasionale ca de perioada cea mai frumoasă din viața lor.

Între timp, Jaime și Nicolás profitau de vacanță pentru a face toate lucrurile care le erau interzise în internatul britanic, țipând cât îi țineau plămânii, bătându-se la cel mai mic pretext, transformați în niște puști murdari și zdrențăroși, cu genunchii plini de bube și părul doldora de păduchi, îmbuibați cu fructe proaspete, soare și libertate. Plecau în zori și se întorceau la căderea nopții, ocupați să vâneze iepuri cu piatra, să călărească până le ieșea sufletul și să le spioneze pe femeile care spălau rufe la râu.

Așa au trecut trei ani, până când cutremurul a schimbat lucrurile. La sfârșitul vacanței gemenii s-au întors în Capitală mai devreme decât restul familiei, împreună cu Dădaca, servitorii de la oraș și cea mai mare parte din bagaje. Băieții

se duceau direct la colegiu, în timp ce Dădaca și servitorimea pregăteau casa cea mare de pe colț pentru sosirea stăpânilor.

Blanca a mai rămas câteva zile la țară cu părinții. A fost perioada când Clara a început să aibă coșmaruri, să umble somnambulă pe culoare și să se trezească țipând. Ziua parcă era năucă și vedea semne prevestitoare în comportamentul animalelor: găinile nu se mai ouă în fiecare zi, vacile sunt speriate, câinii urlă a mort, șobolanii, păianjenii și gândacii ies din ascunzători, păsările și-au părăsit cuibul și pleacă în stoluri, lăsând puii să plângă de foame în copaci. Se uita obsedată la coloana subțire de fum alb a vulcanului, scruta pe cer schimbările de culoare. Blanca i-a pregătit infuzii fierbinți și băi calde, Esteban a apelat la vechea cutiuță cu pilule homeopatice pentru a o liniști, dar visele au continuat.

— Pământul o să se cutremure, spunea Clara, tot mai palidă și mai agitată.

— Pentru Dumnezeu, Clara, dar se cutremură tot timpul!

— De data asta o să fie altfel. Or să fie zece mii de morți.

— Nu-s atâția în toată țara, râdea Esteban.

Cataclismul a început la patru dimineața. Clara s-a trezit ceva mai devreme dintr-un coșmar apocaliptic, cu cai deșelați, vaci luate de mare, oameni care se târau pe sub pietre și hăuri care se căscau în pământ, înghițind case întregi. S-a sculat lividă de frică și a fugit spre camera Blancăi care, ca în fiecare noapte, încuiase ușa și o ștersese la râu. În ultimele zile înainte de întoarcerea în oraș, pasiunea verii atingea înălțimi dramatice, iar în fața despărțirii iminente tinerii foloseau toate clipele posibile pentru a se iubi neînfrănat. Petreceau noaptea la râu, imuni la frig și oboseală, iubindu-se cu puterea disperării, și de-abia când se crăpa de ziuă Blanca se întorcea acasă, chiar la cântatul cocoșilor. Clara a încercat să deschidă ușa, a bătut, a ieșit în fugă văzând că nu răspunde nimeni, a ocolit casa și a zărit fereastra larg deschisă-și hortensiile plantate de Ferula călcate în picioare. Într-o clipă a înțeles cauza aurei de altă culoare a Blancăi, a cearcănelor, a lipsei de chef, a tăcerii, a somnolenței ei matinale și a acuarelelor pictate după-amiaza. Exact în clipa aceea a început cutremurul.

Clara a simțit că pământul se scutură și nu s-a mai putut ține pe picioare. A căzut în genunchi. Țiglele acoperișului s-au desprins și au început să cadă în jurul ei ca o ploaie asurzitoare. A văzut cum se crapă zidul casei ca izbit cu toporul, pământul s-a deschis așa cum văzuse în vis, o crăpătură uriașă s-a întins în fața ei, înghițind pe rând cotețele păsărilor, albiile de rufe și o parte din grajd. Rezervorul de apă s-a înclinat și a căzut, împrăștiind o mie de litri de apă peste găinile supraviețuitoare, care dădeau din aripi desperate. În depărtare, vulcanul arunca foc și fum precum un balaur furios. Câinii s-au smuls din lanț și au fugit înnebuniți, caii care scăpaseră din grajdul dărâmat au mirosit aerul și au nechezat înspăimântați înainte de a o lua la goană spre câmp, plopii se legănau ca beți și câțiva au căzut cu rădăcinile la vedere, strivind în cădere cuiburile de vrăbii. Lucrul cel mai înfiorător era acel muget venit din fundul pământului, care s-a auzit mult timp, ca o răsuflare de uriaș, umplând aerul de teroare. Clara a încercat să se târască spre casă, continuând s-o cheme pe Blanca, dar tremurăturile pământului au împiedicat-o. I-a văzut pe țăranii care ieșeau înspăimântați din case, rugându-se cerului, îmbrățișându-se, trăgându-și copiii după ei, dând șuturi câinilor, luându-și bătrânii pe sus, încercând să-și salveze sărmanele bunuri din nebunia de cărămizi și țigle care păreau să iasă din chiar măruntaiele pământului într-un zgomot ca de sfârșit de lume.

Esteban Trueba a ieșit în pragul ușii exact în momentul în care casa se crăpa ca o coajă de ou și se prăbușea într-un nor de praf, înghițindu-l într-un munte de moloz. Clara s-a târât spre el, chemându-l, dar nu s-a auzit nici un răspuns.

Primul val al cutremurului a durat aproape un minut și a fost cel mai puternic înregistrat până atunci în țara asta obișnuită cu catastrofele. A dărâmat tot ce stătea în picioare, iar restul s-a prăbușit în timpul replicilor mai mici, care au

continuat să zguduie pământul până s-a făcut dimineată. La moșia Las Tres Marias lumea a așteptat să iasă soarele ca să-și numere morții și să-i dezgroape pe cei care gemeau sub dărâmături, printre care și Esteban Trueba, despre care știau unde se afla, dar nu mai sperau să-l scoată viu. A fost nevoie de patru bărbați, sub conducerea lui Pedro García al Doilea, pentru a deplasa muntele de praf, moloz și cărămizi care-l acoperea. Clara își lepădase atitudinea angelică și ajută la scoaterea pietrelor cu putere de bărbat.

— Trebuie să-l scoatem! Este viu și ne aude! îi asigura ea pe toți, îndemnându-i să continue.

Odată cu primele raze ale soarelui au apărut Blanca și Pedro al Treilea, neatinși. Clara s-a repezit la fiică-sa și i-a tras două palme, după care a îmbrățișat-o plângând, ușurată s-o știe în siguranță lângă ea.

— Taică-tău e acolo.

Tinerii s-au apucat de treabă alături de ceilalți și, după un ceas, când soarele lumina universul acela jalnic, stăpânul a fost scos din mormântul care-l acoperise. Avea atâtea oase rupte, că nici nu se puteau număra, dar era viu și avea ochii deschiși.

— Trebuie să-l ducem în sat ca să-l vadă doctorii, a spus Pedro al Doilea.

Tocmai discutau cum să-l transporte fără ca oasele să-i iasă prin toate părțile ca dintr-un sac rupt, când a apărut bătrânul Pedro García, care, pentru că era orb și bătrân, suportase cutremurul fără să se sperie. S-a ghemuit lângă rănit și i-a cercetat cu multă grijă corpul, pipăindu-l, privind cu degetele, până a contabilizat toate daunele.

— Dacă-l mișcați din loc, moare, a decretat el.

Esteban Trueba era conștient, l-a auzit limpede, și-a adus aminte de invazia furnicilor și a hotărât că bătrânul era unica lui speranță.

— Lăsați-l, știe ce face, a bâiguit el.

Bătrânul a cerut o pătură și, împreună cu fiul și nepotul, l-au pus pe ea, l-au ridicat cu multă grijă și l-au întins pe o masă improvizată în locul unde înainte era un *patio*, iar acum un loc gol în mijlocul unui coșmar de moloz, leșuri de animale, planșete de copii, urlete de câini și rugăciuni de femei. Au salvat din ruine un burduf de vin, pe care bătrânul Pedro García l-a împărțit în trei, o parte ca să spele rănitul, alta ca s-o bea, iar pe a treia a băut-o chiar el, încet și cumpătat, înainte de a se apuca să-i pună oasele la loc, unul câte unul, cu răbdare și calm, trăgând de unul, împingând de altul, fiecare la locul său, legând scândurile strânse cu fâșii de cearșafuri ca să le imobilizeze, mormăind litanii despre sfinți vindecători, invocând norocul și pe Fecioara Maria și suportând strigătele și injurăturile lui Esteban Trueba, fără ca expresia de orb fericit să i se schimbe în vreun fel. A reconstituit corpul pe pipăite atât de bine, încât medicii care l-au văzut după aceea n-au crezut că era posibil.

— Eu nici măcar n-aș fi îndrăznit, a recunoscut doctorul Cuevas.

Distrugerile provocate de cutremur au cufundat țara într-un doliu prelungit. De parcă n-ar fi fost de ajuns că pământul se cutremurase dărâmând totul, marea s-a retras cu câteva mile și s-a întors ca un val uriaș care a dus vapoarele pe dealuri, foarte departe de coastă, a măturat sate, drumuri și animale și a acoperit mai bine de un metru sub nivelul mării mai multe insule din sud. Au fost clădiri care au căzut ca niște dinozauri răniți, altele s-au destrămat ca un castel de cărți de joc, morții se numărau cu miile și n-a fost familie care să nu-și plângă pe cineva. Apa sărată de mare a compromis recoltele, incendiile au distrus părți de orașe și sate, în cele din urmă a curs lava, iar cenușa a acoperit satele din apropierea vulcanilor, ca pentru a încununa dezastrul.

Lumea nu mai dormea în casă, temându-se să nu se repete cataclismul, au improvizat corturi în locuri pustii, se dormea în piețe și pe stradă. Soldații trebuiau să facă ordine și trăgeau fără somație în cei surprinși furând, căci dacă majoritatea

creștinilor umpleau bisericile rugându-L pe Dumnezeu să-Și îmblânzească furia, hoții căutau printre dărâmături și, dacă vedeau o ureche cu cerceș sau un deget cu inel, le tăiau cu cuțitul, indiferent dacă victima era moartă sau doar imobilizată în grămada de moloz. A mai venit și o epidemie de diverse boli în toată țara. Restul lumii, prea ocupat cu un alt război, de-abia dacă a aflat că natura înnebunise în locul acela de departe; cu toate astea, tot au sosit transporturi de medicamente, păături, alimente și materiale de construcție, care s-au pierdut prin coclaurii misterioși ai administrației publice, astfel că și după câțiva ani puteai cumpăra conserve din America de Nord și lapte praf din Europa la preț de delicatesă în magazinele exclusive.

Esteban Trueba a petrecut patru luni înfășurat, înțepenit în atele, plasturi și cârlige, suferind atroce de mâncărimi și nemișcare, mistuit de nerăbdare. Caracterul i s-a înrăutățit, de nu-l mai putea suporta nimeni. Clara a rămas la țară să-l îngrijească, iar când comunicațiile s-au normalizat și ordinea s-a reinstaurat, Blanca a fost trimisă ca internă la colegiu, maică-sa neputând avea grijă de ea.

În Capitală, cutremurul a prins-o pe Dădacă în pat, și deși acolo s-a simțit mai puțin decât în sud, tot a omorât-o de spaimă. Casa cea mare de pe colț a trosnit ca o nucă, pereții s-au crăpat și marele lampadar cu țurțuri de cristal din sufragerie a căzut, sunând ca o mie de clopote, și s-a făcut țandări. În afară de asta, singurul lucru grav a fost moartea Dădacei. După ce a trecut prima spaimă, servitorii și-au dat seama că n-o văzuseră pe bătrână fugind afară în stradă împreună cu ceilalți. S-au dus s-o caute și au găsit-o în patul ei, cu ochii cășcați și părul măciucă. În haosul acelor zile, n-au reușit să-i facă o înmormântare cuviincioasă, cum ar fi fost dorința ei, ci au trebuit s-o îngroape în grabă, fără discursuri și lacrimi. Nici unul dintre numeroșii copii străini pe care-i crescuse cu atâta dragoste nu a asistat la înmormântare.

Cutremurul a marcat o schimbare atât de mare în viața familiei Trueba, că, începând de atunci, au împărțit evenimentele în înainte și după acea dată. La moșie, Pedro García al Doilea și-a reasumat sarcina de administrator, stăpânul neputându-se mișca din pat. A organizat oamenii, a readus calmul și a condus reconstrucția ruinei în care se transformase domeniul. Au început prin a îngropa morții în cimitirul de la poalele vulcanului, care scăpase ca prin minune de râul de lavă ce se scursese pe coastele muntelui blestemat. Mormintele noi au dat un aer festiv umilului cimitir, iar oamenii au plantat șiruri de mesteceni pentru ca vizitatorii morților să aibă umbră. Au reconstruit pe rând căsuțele de cărămidă, exact ca înainte, grajdurile, lăptăria și hambarul, au pregătit ogoarele pentru semănat, recunoscători faptului că lava și cenușa căzuseră în altă parte, salvând proprietatea. Pedro al Treilea a fost nevoit să renunțe la plimbările prin sat, căci taică-său avea nevoie de el. Îl ajuta prost dispus, atrăgându-i atenția că-și rupeau spinarea ca să pună pe picioare stricăciunile stăpânului, ei rămânând la fel de săraci ca înainte.

— Mereu a fost așa, fiule. N-o să schimbi tu legea lui Dumnezeu.

— Ba se poate schimba, tată. Sunt oameni care o fac, dar aici nici măcar știrile nu ajung. În lume se petrec lucruri importante, argumenta băiatul și îi recita dintr-un foc discursul învățătorului comunist sau pe cel al părintelui Jose Dulce Măria.

Pedro al Doilea nu spunea nimic și continua să muncească fără preget. Se făcea că nu vede că fiu-său, profitând de faptul că boala stăpânului îi slăbise vigilența, încălca cenzura, introducând la moșie broșurile sindicaliştilor, ziarele politice ale învățătorului și ciudatele versiuni biblice ale preotului spaniol.

La ordinul lui Esteban Trueba, administratorul a început reconstrucția casei, respectând planul inițial. Nici măcar nu au schimbat cărămizile din paiantă cu cele moderne, nici n-au lărgit ferestrele prea înguste. Singura ameliorare a fost că au tras apă caldă în băi și au schimbat vechea sobă cu lemne din bucătărie cu un

artefact pe bază de parafină cu care nici o bucătăreasă n-a reușit să se obișnuiască, drept care instalația și-a sfârșit zilele în fundul curții, la discreția găinilor. Cât timp s-a construit casa, au improvizat un adăpost din scânduri acoperit cu tablă zincată, unde l-au adus pe Esteban cu patul lui de invalid și de unde acesta urmărea pe geam progresele lucrărilor și striga instrucțiuni, fierbând de furie împotriva imobilității lui forțate.

Clara s-a schimbat mult în aceste luni. A lucrat cot la cot cu Pedro al Doilea ca să salveze ce putea fi salvat. Pentru prima dată în viață s-a ocupat, fără nici un ajutor, de aspectele materiale, căci nu mai putea conta pe soțul ei, pe Ferula sau pe Dădacă. S-a trezit în sfârșit dintr-o lungă copilărie în timpul căreia fusese mereu apărută, înconjurată de grijă și de confort și fără obligații. Esteban Trueba începuse să creadă că tot ce mânca îi cădea rău, cu excepția a ceea ce gătea ea, drept care stătea o bună parte din zi în bucătărie, jumulind găini pentru supa bolnavului și frământând pâine. I-a fost infirmieră, l-a spălat cu buretele, i-a schimbat bandajele, i-a pus oala. El devenea pe zi ce trece tot mai furibund și mai despot, îi cerea tot timpul câte ceva, pune-mi o pernă aici, nu e bine, mai sus, adu-mi vin, nu, ți-am spus doar că vreau vin alb, deschide fereastra, închide-o, mă doare aici, mi-e foame, mi-e cald, scarpină-mă pe spate, nu e bine, mai jos. Clara a început să se teamă de el, mult mai mult decât atunci când era un bărbat puternic și sănătos care pătrundea în pacea vieții ei cu un miros de mascul pofcios, cu un glas de uragan, cu războiul lui necruțător, cu puterea lui de mare senior, impunându-și voința și capriciile în fața echilibrului delicat pe care ea îl păstra între spiritele Marelui Dincolo și bieteile suflete ale Micului Dincoace. A ajuns să-l deteste. De cum i s-au sudat oasele și a început să se miște, lui Esteban i-a revenit pofta de a o lua în brațe și o pipăia ori de câte ori trecea pe lângă el, confundând-o în confuzia bolii cu țărăncile robuste care în tinerețe îl serveau în bucătărie și în pat. Clara însă nu mai era pentru astfel de zburdălnicii. Nenorocirile o spiritualizaseră, vârsta și faptul că nu-și iubea soțul o făcuseră să considere sexul ca pe o ocupație cam brutală, după care o dureau șalele și rămânea dezordine în casă. În doar câteva ore, cutremurul o făcuse să aterizeze în violență, moarte și vulgaritate și o pusese în contact cu nevoile elementare, pe care înainte vreme le ignorase. La nimic nu i-au folosit măsura cu trei picioare sau capacitatea de a ghici viitorul în frunze de ceai în fața urgenței de a-i feri pe țărani de epidemie și deznădejde, pământul de secetă și de invazia de melci, vacile de febra aftoasă, găinile de cobe, îmbrăcăminte de molii, propriii copii de abandon și soțul de moarte și de furia lui nestăpânită. Era foarte obosită. Se simțea singură și confuză, iar când avea de luat o hotărâre, singurul la care putea căuta ajutor era Pedro García al Doilea. Omul acesta tăcut și credincios era mereu acolo, la îndemână, aducând un pic de stabilitate dezzechilibrului vijelios în care i se schimbase viața. Adeseori, la sfârșitul zilei, Clara îl chema să bea o cană de ceai. Se așezau în scaune de răchită sub un umbrar, așteptând să cadă noaptea ca să aline tensiunea de peste zi. Priveau întunericul care se lăsa ușor și primele stele care începeau să strălucească pe cer, ascultau orăcăitul broaștelor și tăceau. Aveau multe lucruri de vorbit, multe probleme de rezolvat, dar înțelegeau amândoi că această jumătate de oră era un premiu meritat, își sorbeau ceaiul fără grabă, ca să țină mai mult, și fiecare se gândea la viața celuilalt. Se cunoșteau de mai bine de cincisprezece ani, erau împreună vară de vară, dar în total abia de schimbaseră câteva fraze. El își vedea stăpâna ca pe o apariție luminoasă a verii, străină de lucrurile brutale ale vieții, făcând parte dintr-o specie diferită de aceea a altor femei pe care le cunoștea.

Chiar și acum, cu mâinile în cocă sau cu șorțul plin de sângele găinii pe care o curăța pentru prânz, i se părea un miraj produs de lumina soarelui. Doar seara, în pacea acestor clipe împărtășite în fața ceștilor de ceai, o vedea în dimensiunea ei umană. În secret, îi jurase lealitate și, precum un adolescent, cocheta uneori cu

ideea de a-și da viața pentru ea. O prețuia tot atât de mult pe cât îl ura pe Esteban Trueba.

Când au venit să le instaleze telefonul, casa era departe de a fi locuibilă. Esteban Trueba se lupta de patru ani să obțină telefonul și au venit când casa n-avea nici măcar un acoperiș ca să-l apere de ploaie. Aparatul nu a avut viață lungă, dar a folosit pentru a-i chema pe gemeni și a le auzi glasul ca din altă galaxie, într-un zumzăit asurzitor, presărat de intervențiile telefonistei din sat, care se băga în conversație. Prin telefon au aflat că Blanca era bolnavă, iar călugărițele nu erau dispuse să o îngrijească. Fata avea o tuse persistentă și făcea febră des. Spaima de tuberculoză era generală, căci nu era familie care să nu plângă după un ftizie, astfel încât Clara a plecat la ea. Exact în ziua plecării ei, Esteban Trueba a distrus telefonul cu lovituri de baston, pentru că începuse să sune în neștire, i-a zis să tacă, dar aparatul suna mai departe, așa că, într-o pornire de furie, s-a năpustit și l-a făcut bucăți, dislocându-și cu această ocazie și clavicula pe care bătrânul Pedro García i-o pusese la loc cu atâta trudă.

Clara călătorea singură pentru prima dată. Făcuse drumul acesta ani la rând, dar tot timpul distrată, pentru că exista cineva care să se ocupe de aspectele prozaice, în timp ce ea visa, privind peisajul prin geam. Pedro García al Doilea a condus-o la gară și a instalat-o în tren. La despărțire, ea s-a aplecat, l-a sărutat ușor pe obraz și a surâs. El și-a dus mâna la față pentru a apăra de vânt atingerea fugară și n-a zâmbit pentru că îl copleșise tristețea.

Purtată mai curând de intuiție decât de cunoașterea lucrurilor sau de logică, Clara a reușit să ajungă la colegiul fiică-sii fără întârziere. Maica stareță a primit-o în biroul ei spartan, cu un enorm Crist însângerat pe perete și un nepotrivit buchet de trandafiri roșii pe masă.

— Am chemat medicul, doamnă Trueba. Fata n-are nimic la plămâni, dar e mai bine să o luați, viața la țară o să-i facă bine. Noi nu ne putem asuma răspunderea, înțelegeți.

A sunat dintr-un clopoțel și Blanca a intrat. Era mai slabă și palidă, cu umbre violacee sub ochii care ar fi impresionat orice mamă, numai că Clara a priceput imediat că boala fiică-sii nu ținea de trup, ci de suflet. În oribila uniformă cenușie părea mai mică, cu toate că formele ei feminine înundeau cusăturile. Blanca s-a mirat însă văzând-o pe maică-sa, de care își amintea ca de un înger îmbrăcat în alb, vesel și distrat, însă care în câteva luni se transformase într-o femeie eficientă, cu bătători pe mâini și două cute adânci în colțul buzelor.

S-au dus să-i vadă pe gemeni la colegiu. Se vedeau pentru prima dată după cutremur și au constatat surprinse că singurul loc din teritoriul național neatins de cataclism era această școală veche, unde nici nu l-au luat în seamă. Cei zece mii de morți urcaseră la cer în legea lor, în timp ce acolo se cânta în engleză și se juca cricket, iar singurele lucruri care produceau emoție erau veștile care veneau din Marea Britanie, cu trei săptămâni întârziere. Uimite, au constatat că băieții aceștia în vinele cărora curgea sânge maur și spaniol, și care se născuseră în colțul cel mai îndepărtat din America, vorbeau castiliana cu accent de Oxford și singura manifestare de emoție era să ridice sprânceana stângă. Nu aveau nimic în comun cu zvăpăiații exuberanți și păduchioși care-și petreceau vara la țară. „Sper ca toată flegma asta saxonă să nu vă facă total idioți”, a bâiguit Clara, luându-și rămas-bun de la băieții ei.

Moartea Dădacei, care, în ciuda vârstei, avea grijă de casa cea mare de pe colț în absența stăpânilor, a produs debandadă printre servitori. Rămași nesupravegheați, nu-și mai făceau treaba și o duceau într-un chef și o bîrfă cât era ziua de lungă, în timp ce plantele neudate se uscau și păianjenii se plimbau prin colțuri. Deteriorarea era atât de vizibilă, încât Clara a hotărât să închidă casa și să-i concedieze pe toți. După aceea, ajutată de Blanca, a acoperit mobila cu cearșafuri și a pus naftalină peste tot. Au deschis pe rând coliviile păsărilor și cerul s-a

umplut de canari, sticleți și peruși care au zburătăcit un timp orbiți de libertate, înainte de a se pierde în toate direcțiile. Blanca a constatat că, în tot acest timp, nu și-a făcut apariția nici o fantomă din spatele perdelelor, nici un rozicrucian avertizat de al șaselea simț n-a sunat la ușă, ca de altfel nici un poet nemâncat și mânat de nevoie. Maică-sa parcă devenise o cucoană obișnuită, ba chiar rustică.

— Te-ai schimbat mult, mamă.

— Nu eu, lumea s-a schimbat, fetiço.

Înainte de plecare, s-au dus în camera Dădacei. Clara a tras sertarele, a scos valiza de carton presat pe care buna bătrână o folosise timp de o jumătate de secol și i-a cercetat dulapul. N-a găsit decât câteva haine, niște sandale vechi și cutii de toate dimensiunile, legate cu panglici și elastic, în care păstra mici gravuri de la prima comuniune și de la botez, șuvițe de păr, unghii tăiate, fotografii decolorate și botoșei uzați de bebeluș. Erau amintirile tuturor copiilor din familia Del Valle, iar apoi din familia Trueba, care-i trecuseră prin brațe și pe care îi legănase la piept. Sub pat a dat de o legătură în care erau toate costumațiile cu care încercase să-i sperie muțenia. Așezată pe pat, cu toate aceste comori în poală, Clara a plâns-o îndelung pe femeia care-și dedicase viața ca s-o facă mai comodă pe a celorlalți și care murise în singurătate.

— După ce a încercat atâta să mă sperie pe mine, uite că a murit ea de spaimă.

A aranjat ca trupul să-i fie mutat în mausoleul familiei Del Valle, în Cimitirul Catolic, presupunând că nu i-ar fi plăcut să fie îngropată printre evanghelici și evrei, și ar fi preferat să rămână și după moarte alături de cei pe care-i slujise în viață. A pus un buchet de flori lângă piatra funerară și a plecat cu Blanca la gară, de unde au pornit spre Las Tres Marías.

În tren, Clara a pus-o la curent pe fiică-sa cu ultimele noutăți și cu starea tatălui ei, așteptând ca Blanca să rostească singura întrebare pe care știa că dorea să i-o pună, numai că fata nici n-a pomenit de Pedro García al Treilea, așa că aici ea n-a zis nimic. Avea convingerea că, dacă numești problemele, acestea se materializează și-atunci nu le mai poți ignora, în schimb, dacă rămân în limbul cuvintelor nespuse, cu timpul pot dispărea de la sine. În gară le aștepta Pedro al Doilea cu trăsura și Blanca s-a mirat să-l audă fluierând tot drumul până la moșie, pentru că administratorul avea faimă de taciturn.

L-au găsit pe Esteban Trueba așezat într-un fotoliu tapițat cu pluș albastru și prevăzut cu niște roți de bicicletă, în așteptarea scaunului cu roțile comandat în Capitală și pe care Clara îl adusese împreună cu celelalte bagaje. Dirija cu energice lovituri de baston și cu vorbe grele progresele reconstrucției casei și era atât de absorbit, că le-a sărutat distrat, uitând să întrebe de sănătatea fiică-sii.

Seara au mâncat la o masă rustică de scânduri, la lumina unei lămpi cu gaz. Clara a servit mâncarea în niște blide de pământ făcute artizanal, așa cum se făceau cărămizile, căci cutremurul distrusese toată vesela. În absența Dădacei care să se ocupe de bucătărie, mâncarea se simplificase, devenind frugală, drept care au avut la masă o supă deasă de linte, pâine, brânză și dulceață de gutui, adică mai puțin decât primea Blanca la internat vinerea, când se ținea post. Esteban zicea că, de cum va fi în stare să se țină pe picioare, se va duce în Capitală ca să cumpere lucrurile cele mai fine și mai scumpe pentru casă, că se săturase să trăiască precum un amărât din vina afurisitei ăsteia de naturi isterice din țara asta de belea. La masă s-a vorbit de toate cele, dar Blanca a reținut doar că tatăl ei îl gonise pe Pedro García al Treilea, interzicându-i să mai calce pe moșie, pentru că îl prinsese bângându-le țăranilor în cap idei comuniste. Fata a pălit și mâncarea i-a căzut din lingură pe fața de masă. Numai Clara i-a observat tulburarea, Esteban era prea ocupat să monologheze, ca de obicei, despre amărății ăștia care mușcă mâna care îi hrănește „și toate astea din vina politicaștrilor ăstora, dracu' să-i ia! De exemplu, candidatul ăsta nou socialist, un muțunache care are îndrăzneala să

străbată țara de la nord la sud într-un trenuleț de doi bani, zăpăcindu-i pe oamenii de treabă cu fanfaronada lui bolșevică, dar pe aici mai bine să nu se arate, dacă se dă jos din tren, îl facem terci, suntem pregătiți, toți stăpânii din regiune sunt de acord, nu-i dăm noi voie să ne predice împotriva muncii cinstate și a răsplății corecte pentru efort, care-i recompensează pe cei ce reușesc în viață, nu e posibil ca leneșii să aibă cât avem noi, care muncim din zori și până-n noapte și știm să ne investim capitalul, să ne asumăm riscuri și responsabilități, și dacă e s-o spunem pe cea dreaptă, basmul cu pământul care este al celor care-l muncesc o să le iasă pe nas, pentru că aici singurul care știe să muncească sunt eu, fără mine aici era o ruină și-ar fi fost în continuare, nici Christos n-a spus că trebuie să împărțim rodul trudei noastre cu leneșii și vine mucosul ăsta de căcat, Pedro al Treilea, de îndrăznește să o spună pe moșia mea, nu i-am tras un glonț în cap doar pentru că îl respect mult pe taică-său și într-un fel îi datorez viața lui bunică-său, dar l-am prevenit că, dacă-l văd dând târcoale pe-aici, îl ciuruiesc cu pușca".

Clara nu participase la conversație. Era ocupată să ducă și să aducă lucrurile de la masă și să-și supravegheze fata cu coada ochiului, dar, când a venit să ducă oala cu restul de linte, a auzit ultimele cuvinte spuse de soțul ei.

— Nu poți împiedica schimbarea lumii, Esteban. Dacă nu-i Pedro al Treilea, o să fie altul care o să vină cu idei noi la Las Tres Marías.

Esteban Trueba a tras o lovitură de baston în castronul pe care nevastă-sa îl ținea în mâini și l-a azvârlit cât colo, în timp ce conținutul se risipea pe jos. Blanca s-a ridicat îngrozită. Era prima dată că-l vedea pe tatăl ei vărsându-și nervii pe maică-sa și a crezut că aceasta va intra într-una dintre transele ei lunatice și își va lua zborul pe fereastră, dar nu s-a întâmplat nimic din toate astea. Clara a adunat cioburile castronului de supă cu calmul ei obișnuit, părând să nu audă ocările marinărești care ieșeau din gura lui Esteban. A așteptat să se potolească, i-a spus noapte bună sărutându-l pe obraz și a ieșit de mână cu Blanca.

Blanca nu și-a pierdut liniștea din cauza absenței lui Pedro al Treilea. Se ducea la râu în fiecare zi și-l aștepta. Știa că vestea întoarcerii ei la țară va ajunge mai devreme sau mai târziu la el și că până la urmă chemarea dragostei îl va ajunge, oriunde s-ar fi aflat. Într-adevăr, așa a și fost. În a cincea zi a văzut sosind un tip zdrențăros, cu o pătură groasă pe spate și o pălărie cu boruri mari pe cap, trăgând după el un măgar încărcat cu vase de bucătărie, oale de cositor, ceainice de aramă, marmite mari din fier smălțuit, polonice de toate dimensiunile, într-un zdrăngănit de tinichele care se auzea cu zece minute înainte. Nu l-a recunoscut. Părea un moș amărât, un vânzător ambulant care bate provincia, oferindu-și Maria din poartă în poartă. S-a oprit în fața ei, și-a scos pălăria și-atunci i-a văzut frumoșii ochi negri strălucind printre pletele și barba hirsute. Măgarul a rămas să pască iarba și să zdrăngănească oalele, în timp ce Blanca și Pedro își potoleau foamea și setea acumulate în atâtea luni de tăcere și despărțire, tăvălindu-se pe pietre și bălării și gemând ca niște desperați. Apoi au rămas îmbrățișați printre trestii de pe mal. În zumzăitul libelulelor și orăcăitul broaștelor, ea i-a povestit cum își pusese coji de banane și sugativă în pantofi ca să-i crească temperatura și cum înghițise cretă pisată ca să tușească de-adevăratelea și să le convingă pe călugărițe că lipsa de poftă de mâncare și paloarea chiar erau semne de tuberculoză.

— Voiam să fiu cu tine! i-a spus ea, sărutându-l pe gât.

El i-a povestit despre lucrurile care se petreceau în lume și în țară, despre războiul acela de departe care aruncase jumătate din omenire într-un măcel de mitraliere, într-o agonie de lagăre de concentrare și un potop de văduve și orfani, i-a vorbit de muncitorii din Europa și din America de Nord, ale căror drepturi erau respectate, pentru că sindicaliștii și socialiștii care muriseră în deceniile precedente aduseseră legi mai drepte în republici ca lumea, în care guvernării nu le furau laptele praf păgubiților.

— Ultimii care prind de veste suntem noi, țărani, habar n-avem ce se întâmplă în alte locuri. Pe taică-tău îl urăsc toți, dar le este atâta frică de el, că nu sunt în stare să se organizeze ca să-l înfrunte. Pricepi, Blanca?

Blanca pricepea, dar în clipa aceea tot ce o interesa era să-i aspire mirosul de sămânță proaspătă, să-i lingă urechile, să-și vâre degetele în barba lui deasă, să-i audă gemetele de iubire. Dar îi era și teamă pentru el. Știa că nu doar tatăl ei i-ar fi tras glonțul promis în cap, ci oricare dintre moșierii din regiune, și cu aceeași plăcere. I-a reamintit lui Pedro povestea liderului socialist care, în urmă cu câțiva ani, străbătea regiunea pe bicicletă, aducând broșuri la moșii și organizând țărani, până când l-au prins frații Sánchez, l-au omorât în bătaie și l-au atârnat de un stâlp de telegraf la o răspântie de drumuri, ca să fie văzut de toți. A rămas o zi și o noapte legănându-se în vânt, până a venit poliția călare și l-a dat jos. Ca să ascundă adevărul, au dat vina pe indienii din rezervație, deși toată lumea știa că erau pașnici și nu erau în stare să omoare o găină, darămite un om. Dar frații Sánchez l-au dezgropat din cimitir și au arătat iarăși cadavrul, ceea ce era deja prea mult pentru a fi pus pe seama indienilor. Însă justiția nu a îndrăznit nici atunci să intervină și moartea socialistului a fost repede dată uitării.

— Pot să te omoare, l-a implorat Blanca, strângându-l în brațe.

— O să am grijă. N-am să stau mult în același loc. Din cauza asta n-am să te pot vedea în fiecare zi. Tu așteaptă-mă la locul cunoscut, o să vin de fiecare dată când o să pot.

— Te iubesc, a spus ea, suspinând.

— Și eu.

S-au iubit din nou cu ardoarea nepotolită a vârstei, în timp ce măgarul continua să pască.

Blanca a avut grijă să nu trebuiască să se întoarcă la colegiu: își provoca vomă cu saramură caldă, diaree cu prune verzi și respirație anevoioasă strângându-se cu o chingă de cal, până când a dobândit faimă de bolnăvicioasă, exact ce urmărea. Imita atât de bine simptomele a tot felul de boli, încât ar fi putut păcăli un conclav de medici, și până și ea a început să creadă că stătea prost cu sănătatea. În fiecare dimineață când se trezea își făcea o revizie mentală a organismului, ca să vadă unde o durea și ce boală o mai pândea. A învățat să profite de orice ocazie pentru a face pe bolnava, de la o schimbare de temperatură până la polenul florilor, și să transforme cea mai mărunțică neplăcere într-o adevărată agonie. Clara era de părere că lucrul cel mai bun pentru sănătate era să ai mâinile ocupate, drept care a ținut la respect indispozițiile fiică-sii, dându-i de lucru. Fata trebuia să se scoale devreme, ca toți ceilalți, să se spele cu apă rece și să treacă la treabă, asta însemnând să predea la școală, să coasă la atelier și să facă tot ce trebuie la infirmerie, adică de la pusul clismelor până la suturarea rănilor cu ac și ață de croitorie, așa că nu-i foloseau la nimic leșinurile la vederea sângelui și nici sudorile reci care o acopereau când trebuia să curețe o vomă. Pedro García bătrânul, care se apropia de nouăzeci de ani și de-abia-și târa oasele, împărtășea părerea Clarei că mâinile există ca să le folosești. Așa că într-o zi, pe când Blanca se plângea de o migrenă îngrozitoare, a chemat-o și, fără nici un fel de introducere, i-a pus în poală o bucată de lut. Toată după-amiaza a învățat-o să modeleze argila ca să facă străchini și fata a uitat că o doare ceva. Bătrânul nu știa că tocmai îi dăduse ceva ce, mai târziu, va fi pentru Blanca singurul mijloc de câștig și o consolare pentru ceasurile cele mai triste. A învățat-o să miște cu piciorul roata olarului, în timp ce modela lutul moale cu mâinile, făcând farfurii și ulcioare. Foarte repede Blanca a descoperit că lucrurile utile o plictiseau și mult mai distractiv era să facă figuri de animale și de oameni. Cu timpul, a ajuns să fabrice o lume miniatURALĂ de animale domestice și personaje care făceau diverse meserii, tâmplari, spălătorese, bucătărese, toți alături de micile lor unelte și piese de mobilier.

— Asta nu folosește la nimic, a spus Esteban Trueba când i-a văzut opera.

— Hai să-i căutăm o utilitate, a sugerat Clara.

Și-așa s-a născut ideea să facă Nașterea Domnului. Blanca a început să modeleze figurine pentru ieslea de Crăciun, nu doar magii și păstorii, dar și o întreagă adunare de persoane și tot felul de animale, cămile și zebre din Africa, iguane din America și tigri din Asia, într-o totală desconsiderare a zoologiei din Betleem. Apoi a adăugat animale inventate de ea, lipind o jumătate de elefant de o jumătate de crocodil, neștiind că exact ce făcea ea cu argila făcuse mătușă-sa Rosa, pe care n-o apucase, cu firele de brodat pe uriașa ei față de masă, ceea ce o determina pe Clara să speculeze că, dacă formele de nebunie se repetau în familie, trebuia să existe o memorie genetică menită să le împiedice să se piardă în uitare. Numeroasele Nașteri ale Domnului făcute de Clara au devenit o curiozitate. A trebuit să mai antreneze două fete care să o ajute, căci nu reușea să facă față cererilor, în anul acela toată lumea voia să aibă una în noaptea de Crăciun, mai ales că erau gratis. Esteban Trueba a conchis că mania lutului putea fi o distracție potrivită pentru o domnișoară, dar, dacă se transforma într-o afacere, numele Trueba avea să fie asociat celor care vindeau cuie la fierărie și pește prăjit în piață.

Întâlnirile dintre Blanca și Pedro al Treilea erau rare și neregulate, dar cu atât mai intense. În anii aceia, ea s-a obișnuit cu emoțiile și cu așteptarea, s-a resemnat cu ideea că aveau să se iubească mereu pe ascuns și a lăsat deoparte visul căsătoriei și al traiului într-una dintre căsuțele de cărămidă ridicate de tatăl ei. Uneori treceau săptămâni întregi când nu știa de el, dar deodată apărea la moșie un poștaș pe bicicletă, un evanghelist cu Biblia sub braț sau un țigan care vorbea într-un dialect păgân, cu toții atât de inofensivi, că nu trezeau nici un fel de suspiciune ochiului vigilent al stăpânului. Îl recunoștea după pupilele lui negre. Nu era singura: toți țăranii din Las Tres Marías și mulți alții, de pe alte moșii, îl așteptau și ei. De când era urmărit de moșieri, tânărul își câștigase faimă de erou. Cu toții voiau să-l găzduiască pentru o noapte, femeile îi tricotau ponchouri și ciorapi groși pentru iarnă, bărbații îi păstrau rachiul cel mai bun și pastrama cea mai bună. Taică-său, Pedro García al Doilea, bănuia că băiatul încălca interdicția impusă de Trueba și ghicea urmele pe care le lăsa. Era împărțit între dragostea pentru fiul său și rolul de păzitor al proprietății, în plus, se temea să admită, ca nu cumva stăpânul să i-o citească pe chip, dar simțea o bucurie secretă când pune pe seama băiatului o serie de lucruri ciudate care se petreceau la țară. Singurul lucru care nu i-a trecut prin cap a fost că vizitele fiului aveau o legătură cu plimbările Blancăi Trueba la râu, o astfel de posibilitate nu intra în ordinea naturală a lumii. Niciodată nu vorbea de fiul lui, doar în sânul familiei, dar era mândru de el și prefera să-l știe fugar decât ajuns ca toți ceilalți, semănând cartofi și adunând sărăcie. Iar când auzea fredonându-se cântecele cu găinile și vulpoiul, surâdea, gândindu-se că fiu-său câștigase mai mulți adepți cu baladele lui subversive decât cu broșurile Partidului Socialist pe care le împărțea neobosit.

6. Răzbunarea

La un an și jumătate de la cutremur, Las Tres Marias redevenise moșia model de dinainte. Casa cea mare era refăcută la fel ca originalul, dar mai solidă și cu instalație de apă caldă în băi. Apa era cam ciocolatie și mai veneau și mormoloci pe țeava, dar curgea vesel și puternic. Pompa nemțească era o minune. Eu umblam de colo-colo, sprijinit doar într-un baston de argint, același pe care-l am și acum și despre care nepoată-mea spune că nu-mi folosește pentru că aș fi șchiop, ci ca să dau mai multă forță vorbelor, agitându-l ca pe un argument contondent. Boala cea lungă mi-a slăbit organismul și mi-a înrăutățit caracterul. Recunosc că, în cele din urmă, nici măcar Clara nu reușea să-mi potolească furiile. Altul ar fi rămas invalid pe viață după accident, dar pe mine m-a ajutat puterea disperării. Mă gândeam la mama, așezată în scaunul ei cu rotile și putrezind de vie, și-asta îmi dădea tenacitatea de a mă ridica și a merge, chiar dacă urlând și blestemând. Cred că oamenilor le era frică de mine. Până și Clara, care nu se temuse niciodată de firea mea rea, în parte și pentru că aveam mare grijă să n-o îndrept împotriva ei, era speriată. Când vedeam că se teme de mine, mă apuca nebunia.

Treptat, Clara a început să se schimbe. Arăta obosită și-am constatat că se îndepărta de mine. Nu-mi mai arăta simpatie, durerile mele nu-i mai provocau milă, ci plictiseală, încerca să scape de prezența mea. Aș îndrăzni să spun că îi făcea mai mare plăcere să mulgă vacile împreună cu Pedro al Doilea decât să-mi țină companie în salon. Cu cât era mai distantă, cu atât mai multă nevoie aveam de dragostea ei. Dorința pe care o simțisem pentru ea la căsătorie n-a scăzut câtuși de puțin, voiam să o posed pe de-a-ntregul, până la ultimul ei gând, dar această femeie diafană trecea pe lângă mine ca o suflare și nici apucând-o cu ambele mâini și îmbrățișând-o brutal nu reușeam s-o captivez. Spiritul ei nu era alături de mine. În perioada în care se temea de mine, viața noastră a ajuns un adevărat purgatoriu. Ziua umbla fiecare după treburile lui, eram foarte ocupați amândoi. Ne întâlneam doar la ora mesei și atunci făceam eu toată conversația, ea parcă era cu capul în nori. Abia de spunea câte un cuvânt, își pierduse răsul acela proaspăt și îndrăzneț care a fost primul lucru care mi-a plăcut la ea, nu-și mai arunca capul pe spate râzând cu toți dinții. Abia de mai zâmbea uneori. Am crezut că ne despărțeau vârsta și accidentul meu, că o plictisea viața matrimonială, lucrurile astea se întâmplă cu toate cuplurile, iar eu nu eram un iubit delicat, din aceia care aduc tot timpul flori și alte lucruri drăguțe. Dar am încercat să mă apropiu de ea, Doamne, cât am încercat! Mă duceam la ea în cameră când era ocupată cu caietele ei de povestit viața sau cu masa cu trei picioare. Am încercat să împărtășesc până și aceste aspecte ale vieții sale, însă ei nu-i plăcea să-i fie citite caietele, iar prezența mea îi tăia inspirația când vorbea cu spiritele, așa că a trebuit să renunț. Am renunțat și la intenția de a construi o relație bună cu Blanca. De mică, fata mea a părut cam ciudată și n-a fost niciodată fetița drăgăstoasă și tandră pe care mi-o dorisem. Era ca un arici, de când țin minte a fost țepoasă cu mine și n-a fost nevoie să-și depășească complexul lui Oedip, căci nu l-a avut defel. De-acum devenise domnișoară, părea inteligentă și matură pentru vârsta ei, și era foarte legată de maică-sa. M-am gândit că m-ar fi putut ajuta și-am încercat să mi-o fac aliată, îi ofeream cadouri, încercam să glumesc cu ea, dar și ea mă evita. Acum, când sunt foarte bătrân și pot vorbi de toate astea fără să mă apuce furiile, cred că de vină a fost dragostea ei pentru Pedro García al Treilea.

Blanca era incoruptibilă. Nu cerea niciodată nimic, vorbea chiar mai puțin decât maică-sa și, dacă o obligam să-mi dea o sărutare, o făcea cu atâta lipsă de chef, încât mă durea de parcă mi-ar fi tras o palmă. „Totul se va schimba când ne vom întoarce în Capitală, la o viață civilizată”, spuneam atunci, dar nici Clara, nici Blanca nu dădeau cel mai mic semn că ar fi fost doritoare să părăsească Las Tres Marias, dimpotrivă, ori de câte ori pomeneam de treaba asta, Blanca spunea că

viața la țară o însănătoșise, deși nu era încă total refăcută, iar Clara îmi reamintea că mai erau atâtea de făcut și că nu puteam lăsa lucrurile la jumătate. Nevastă-mea nu jinduia după rafinamentele cu care fusese obișnuită, iar când a venit la moșie transportul de mobilă și obiecte casnice pe care-l comandasem ca să-i fac o surpriză, s-a mulțumit să spună că totul era foarte drăguț. Tot eu m-am ocupat și de aranjarea casei, pe ea n-a părut s-o intereseze deloc. Casa cea nouă devenise de un lux pe care nu-l avusese nici chiar în vremurile de splendoare de dinainte de tatăl meu, care o ruinase. Sosiseră mobile coloniale masive, de stejar auriu și nuc, sculptate manual, covoare grele de lână, lămpi de fier forjat și aramă ciocănită. Comandasem în Capitală veselă de porțelan englezesc pictat de mână, demn de o ambasadă, cristaluri, patru lăzi ticsite de podoabe, lenjerie de pat și fețe de masă din borangic, o colecție de discuri de muzică clasică și ușoară, împreună cu un pick-up modern. Orice femeie ar fi fost încântată și ar fi stat câteva luni bune ca să-și aranjeze locuința, nu și Clara, pe care toate astea n-o atingeau. S-a mulțumit să instruiască două bucătărese și câteva fete de țaran ca să slujească în casă, iar de cum s-a văzut scăpată de cratițe și de mătură s-a întors la caietele ei de povestit viața și la cărțile de tarot în orele libere. Își petrecea ziua în atelierul de croitorie, la infirmerie și la școală. O lăsam în pace, ocupațiile acestea îi justificau viața. Era o femeie miloasă și generoasă, doritoare să-i facă fericiți pe cei ce o înconjurau, pe toți, în afară de mine. Am reconstruit după nenorocire și băcănia și, ca să-i fac pe plac, am renunțat la sistemul de bonuri de hârtie roz și-am început să plătesc oamenii cu bani adevărați, căci Clara spunea că astfel puteau să-și cumpere diverse lucruri din sat și să facă economii. Nu era așa. Bărbații se duceau să se îmbete în cârciuma din San Lucas, în timp ce femeile și copiii lor o duceau greu. Era un subiect care ne făcea să ne certăm. Țăranii erau motivul tuturor discuțiilor noastre în contradictoriu. Bine, nu numai ei. Mai vorbeam și despre războiul mondial. Eu urmăream înaintarea trupelor naziste pe o hartă pe care o atârnasem pe peretele salonului, în timp ce Clara tricota ciorapi pentru soldații aliați. Blanca își puna mâinile în cap și nu pricepea de ce atâta patimă pentru un război cu care n-aveam de-a face și care se purta de partea cealaltă a oceanului. Cred că neînțelegerile noastre porneau și din alte cauze. De fapt, rareori eram de acord cu ceva. Nu cred că doar firea mea afurisită să fi fost de vină, căci eram un soț bun, nici urmă din fustangiul ce fusesem în burlăcie. Pentru mine, ea era singura femeie. Mai este și acum.

Într-o zi Clara a pus zăvor la ușa camerei sale și nu m-a mai primit în pat decât atunci când o obligam, când un refuz ar fi însemnat o ruptură definitivă. La început am bănuit că o fi fost o neplăcere misterioasă pe care le mai aveau femeile, sau poate menopauza, dar, când treaba s-a prelungit cu săptămânile, am decis să avem o discuție. Mi-a explicat calm că relația noastră matrimonială se deteriorase, de aceea își pierduse apetitul pentru plăcerile carnale. A dedus că, dacă nu mai aveam ce să ne spunem, nu mai era nici cazul să împărțim patul și s-a mirat că, deși o bombăneam toată ziua, noaptea îi doream mângâierile. Am încercat să-i explic că din punctul acesta de vedere bărbații și femeile sunt destul de diferiți și că o adoram, în ciuda năravurilor mele, dar degeaba. Pe atunci eu eram mai sănătos și mai zdravăn decât Clara, în ciuda accidentului și a faptului că eram mult mai în vârstă decât ea. Slăbisem, n-aveam nici fir de grăsime pe mine și îmi păstrasem forța și rezistența din tinerețe. Eram în stare să călăresc o zi întreagă, să dorm în orice condiții, să mănânc ce-o fi fără să-mi simt vezica, ficatul și alte organe interne despre care lumea vorbește neîncetat. Sigur, mă dureau oasele. În serile reci și în nopțile umede, durerea oaselor zdrobite la cutremur era atât de intensă, că trebuia să mușc perna ca să-mi înăbuș gemetele. Când nu mai puteam, trăgeam o dușcă de rachiu cu două aspirine, dar nici asta nu ajuta. Curios este că senzualitatea mea devenise mai selectivă cu anii, dar era aproape tot atât de inflamabilă ca în tinerețe. Îmi plăcea să mă uit după femei, chiar și acum îmi place. E o plăcere

estetică, aproape spirituală, însă doar Clara deștepta în mine o dorință concretă și imediată, pentru că în lunga noastră viață în comun am învățat să ne cunoaștem până la a ști cu exactitate doar cu vârful degetelor geografia celuilalt. Ea îmi cunoștea punctele sensibile, putea să-mi spună exact ceea ce doream să aud. La o vârstă la care majoritatea bărbaților sunt sătui de nevestele lor și caută alte femei care să le aprindă scânteia dorinței, eu eram sigur că doar cu Clara puteam face dragoste ca în luna de miere, neobosit. Nu mă tentau altele.

Mi-amintesc că începeam să o asediez de cum se însera. Ea se așeza să scrie, eu îmi savuram pipa, chipurile, de fapt o urmăream cu coada ochiului. Când socoteam că era pe punctul de a se retrage își curăța pana și închidea caietele i-o luam înainte. Mă duceam șontâc-șontâc la baie, mă fărchezuiam, îmi puneam un halat de catifea episcopală pe care-l cumpărasem ca s-o seduc, deși ea nu dăduse semne că l-ar fi zărit vreodată, îmi lipeam urechea de ușă și așteptam. Auzindu-i pașii pe coridor, dădeam asaltul. Am încercat totul, de la a o copleși cu cadouri și dezmierdări, până la a o amenința că dărâm ușa și îi înmoi oasele cu bastonul, dar nimic nu reușea să închidă hăul care se căsca între noi. Bănuiesc că era inutil să o fac să uite, cu urgențele mele amoroase nocturne, de proasta mea dispoziție de peste zi. Clara mă evita cu un aer distrat, pe care am ajuns să-l detest. Nu înțeleg ce mă atrăgea atâta la ea. Era de-acum o femeie matură, fără nici un fel de cochetărie, care mergea târându-și ușor pașii și-și pierduse veselia nemotivată care o făcea atât de atrăgătoare în anii tinereții. Nu era nici seducătoare și nici tandră cu mine. Sunt sigur că nu mă iubea. Nu avea nici un sens să o doresc la modul acela excesiv și brutal, care mă ducea la disperare și mă făcea ridicol. Dar n-aveam încotro. Gesturile ei mărunte, mirosul ușor de rufărie proaspătă și săpun, lumina ochilor, grația cefei subțiri, încununată de șuvițe rebele, totul îmi plăcea la ea. Fragilitatea ei trezea în mine o duiosie de nesuportat. Doream s-o apăr, s-o îmbrățișez, s-o fac să rădă ca în vremurile bune, să dorm iarăși lângă ea, cu capul ei odihnindu-mi-se pe umăr, cu picioarele ei strânse sub ale mele, atât de mică și caldă, cu mâna ei pe pieptul meu, vulnerabilă și scumpă. Uneori îmi propuneam s-o pedepsesc prefăcându-mă indiferent, dar după câteva zile mă dădeam bătut, căci părea mult mai liniștită și mai fericită dacă o ignoram. Am făcut o gaură în perețele băii ca s-o văd goală, dar asta m-a tulburat și mai mult, așa că am astupat-o cu mortar. Ca s-o rănesc, mă prefăceam că mă duc ostentativ la Felinarul Roșu: singurul ei comentariu a fost că era mai bine decât să siluiesc țărâncile, ceea ce m-a mirat, nu-mi imaginam că aflase și asta. Ca reacție la acest comentariu, am vrut s-o iau de la capăt cu violurile, doar ca s-o necăjesc. Dar am constatat că anii și cutremurul făcuseră ravagii cu virilitatea mea, nu mai aveam putere să ridic în șa o fată zdravănă și cu atât mai puțin să-i smulg hainele și să o pătrund împotriva voinței sale. Eram la vârsta la care ai nevoie de ajutor și de tandrețe ca să faci dragoste, îmbătrânisem, la naiba.

A fost singurul care și-a dat seama că se făcea tot mai mic. După haine. Nu numai că deveniseră mai largi, dar și mânecile și crăcii pantalonilor erau mai lungi. A rugat-o pe Blanca să i le aranjeze la mașina de cusut, sub pretextul că slăbise, dar s-a întrebat dacă nu cumva Pedro García batrânul îi lipise oasele pe dos și de-aia se micșora. Nu a vorbit cu nimeni despre asta, așa cum nu vorbise niciodată de durerile sale, era o chestiune de orgoliu.

În acele zile se pregăteau alegerile prezidențiale. La o masă cu conservatorii din sat, Esteban Trueba l-a cunoscut pe contele Jean de Satigny. Purta pantofi de antilopă și vestoane de in, nu asuda ca muritorii de rând și mirosea a colonie englezească, era tot timpul bronzat, în virtutea obișnuinței de a încerca să vâre o minge într-un mic cerc cu un băț, tocmai când era soarele mai puternic, și vorbea lungind ultima silabă și înghițind r-urile. Era singurul bărbat dintre toate cunoștințele lui Esteban care își dădea cu lac strălucitor pe unghii și-și puneă colir albastru în ochi. Avea cărți de vizită cu blazonul familiei și respecta toate regulile

cunoscute ale urbanității, plus altele inventate de el însuși, cum ar fi anghinarea mâncată cu penseta, ceea ce producea o stupefacție generală. Bărbații râdeau de el pe la spate, însă în scurt timp s-a văzut că încercau să-i imite eleganța, pantofii de antilopă, indiferența și aerul civilizat. Titlul de conte îl situa la un nivel diferit de al celorlalți emigranți ce veniseră din Europa Centrală fugind de ciumele secolului trecut, din Spania ca să scape de război, din Orientul Mijlociu plin de prăvălii ale turcilor și armenilor din Asia, care vindeau mâncare tipică și tot felul de mărunțișuri. Contele de Satigny nu avea nevoie să-și câștige traiul, le-a spus-o tuturor. Afacerea cu șinșile era doar o distracție pentru el.

Esteban Trueba văzuse șinșilele mișunând pe proprietatea sa. Le vâna cu pușcociul, ca să nu-i strice semănăturile, dar nu-și imaginase că măruntele rozătoare puteau deveni mantouri pentru cucoane. Jean de Satigny era în căutarea unui asociat care să vină cu capitalul, cu munca și cotețele și să-și asume toate riscurile, iar câștigul să-l împartă pe din două. Esteban Trueba nu era aventurier de felul lui, dar contele francez dovedea un șarm și o istețime captivante, drept care a pierdut multe nopți studiind propunerea de afacere și făcând socoteli. Timp în care monsieur de Satigny petrecea lungi perioade la Las Tres Marías ca invitat de onoare. Se juca în plin soare cu mingiuța, înghițea cantități impresionante de suc de pepene fără zahăr și inspecta cu delicatețe ceramicile Clarei. Ba chiar i-a propus fetei să le exporte în alte locuri unde exista o piață sigură pentru artizanatul indigen. Blanca a încercat să-l lămurească, spunându-i că nici ea, nici ce făcea n-aveau nimic indian, numai că bariera limbii l-a împiedicat să-i înțeleagă punctul de vedere. Contele a fost o adevărată achiziție socială pentru familia Trueba, pentru că, din momentul în care s-a instalat la moșie, a început să plouă cu invitații la domeniile vecine, la întâlniri cu notabilitățile politice ale satului și la toate evenimentele politice și mondene din zonă. Cu toții voiau să fie aproape de francez, sperând să se prindă și de ei ceva din eleganța lui, fetele suspinau la vederea sa și mamele și-l doreau drept ginere, bătându-se care mai de care să-l invite. Bărbații îl invidiau pe Esteban Trueba, care fusese ales pentru afacerea cu șinșile. Singura ființă care n-a căzut pe spate de șarmul francezului și nu s-a minunat de felul în care știa să curețe o portocală cu tacâmurile, fără să o atingă cu mâna, lăsând coaja sub formă de floare, sau de talentul de a cita din poezii și filozofii francezi în limba natală, era Clara, care, de câte ori îl vedea, îl întreba cum îl cheamă și se mira dând de el în halat de mătase și îndreptându-se spre baie. Blanca, în schimb, se distra și îi era recunoscătoare pentru că își putea etala cele mai frumoase rochii, pieptăna cu grijă și pune masa cu vesela englezească și sfeșnicele de argint.

— Măcar ne mai scoate din sălbăticie, obișnuia ea să spună.

Esteban Trueba era impresionat nu atât de fanfaronada nobiliară, cât de șinșile. Se întreba cum dracu' nu-i venise ideea de a le argăsi blana în loc să piardă atâția ani cu creșterea găinilor alea blestemate, care crăpau de tot felul de boalănițe, și a vacilor care, pentru fiecare litru de lapte muls, mâncau un hectar de nutreț și o ladă cu vitamine, și în plus umpleau locul de muște și băligar. Dar Clara și Pedro García al Doilea nu-i împărtășeau entuziasmul pentru rozătoare, ea din rațiuni umanitare, căci i se părea ceva atroce să le crești doar ca să le jupoi, el pentru că nu auzise nicicând de crescătorii de șobolani.

Într-o noapte contele a ieșit să fumeze o țigară orientală special adusă din Liban, unde naiba o fi și asta, cum spunea Trueba, și să respire mireasma florilor care venea din grădină și inunda odăile. S-a plimbat puțin pe terasă, măsurând cu privirea întinderea parcului care înconjura casa. A suspinat, mișcat de natura aceasta prodigioasă, care aduna în locul cel mai uitat din lume toate climatele pe care le inventase, munții și marea, văile și culmile cele mai înalte, râurile cu apă cristalină și o faună benignă, care îi permitea să se plimbe deplin încrezător că n-avea să dea peste vipere veninoase și fiare flămânde, iar ca totul să fie perfect, nu existau nici negri ranchiunoși sau indieni sălbatici. Era sătul să bată țări exotice în

căutare de aripioare de rechin pentru afrodisiace, ginseng pentru toate relele, figurile sculptate de eschimoși, pirania îmbălsămați din Amazon și șinșile pentru paltoane de damă. Avea treizeci și opt de ani, cel puțin așa spunea, și simțea că în sfârșit găsisse raiul pe pământ, unde putea să pună de afaceri liniștite cu parteneri naivi. S-a așezat pe un trunchi de copac ca să fumeze în întuneric. Deodată a zărit o umbră în mișcare și i-a trecut prin minte că ar fi putut fi un hoț, dar imediat a alungat gândul, căci bandiții prin locurile astea erau la fel de improbabili ca fiarele sălbatice. S-a apropiat pe furiș și a zărit-o pe Blanca, în timp ce fata sărea pe fereastră, se lăsa să cadă ca o pisică pe lângă zid și ateriza printre hortensii fără nici un zgomot. Era îmbrăcată bărbătește, căci acum câinii o cunoșteau, nu mai trebuia să umble dezbrăcată. Jean de Satigny a văzut-o îndepărtându-se prin umbra casei și a copacilor, s-a gândit s-o urmărească, dar s-a temut de dulăi și-a zis că nici nu era nevoie să știe unde pleca o fată care sărea pe geam în toiul nopții. Dar era neliniștit, căci ceea ce văzuse îi puna în pericol planurile.

A doua zi, contele a cerut-o în căsătorie pe Blanca Trueba. Esteban, care n-avusese timp să-și cunoască bine fata, a luat amabilitatea ei placidă și entuziasmul de a pune masa cu sfeșnicele de argint drept dovezi de dragoste. A fost foarte mulțumit că fiică-sa, atât de plictisită și cu sănătatea slabă, pusese mâna pe cavalerul cel mai solicitat din regiune. „Ce-o fi văzut la ea?” se întreba el mirat. I-a spus pretendentului că trebuia să se consulte cu Blanca, dar era sigur că nu avea să existe nici un inconvenient și că, în ce-l privește, îi ura bun venit în familie. A trimis după fiică-sa, care preda geografie la școală, și s-au închis în birou. Cinci minute mai târziu, ușa s-a deschis violent și contele a văzut că tânăra ieșea cu obrajii în flăcări. Trecând pe lângă el, i-a aruncat o privire asasină și a întors capul. Un altul mai puțin tenace și-ar fi făcut bagajele și s-ar fi dus să stea la singurul hotet din sat, dar contele i-a spus lui Esteban că era sigur ca va dobândi dragostea fetei, doar să aibă încă ceva timp. Esteban i-a propus să rămână oaspete la Las Tres Marías cât va socoti necesar. Blanca n-a spus nimic, dar din ziua aceea n-a mai mâncat la masă cu ei și folosea orice ocazie ca să-i dea de înțeles francezului că era nedorit. Și-a strâns rochiile de gală, a pus bine sfeșnicele de argint și l-a evitat. Și-a anunțat tatăl că, dacă mai pomenește de căsătorie, se întoarce în Capitală cu primul tren și se duce la călugărițe.

— O să-ți schimbi tu părerea! a urlat Esteban Trueba.

— Mă îndoiesc, i-a răspuns ea.

În anul acela, sosirea gemenilor în vacanță a fost o mare ușurare. Au adus o rafală de prospețime și de zarvă în atmosfera apăsătoare din casă. Nici unul nu a apreciat șarmul nobilului francez, cu toate că acesta făcea eforturi discrete pentru a-și câștiga simpatia celor doi frați. Jaime și Nicolás își băteau joc de manierele lui, de pantofii lui de poponar și de numele lui străin, dar Jean de Satigny nu se supăra. Până la urmă, buna lui dispoziție i-a dezarmat, iar restul verii au conviețuit prietenește, ba chiar s-au aliat în a o scoate pe Blanca din posomorala în care se scufundase.

— Ai deja douăzeci și patru de ani, sor-mea. Ce, vrei să rămâi fată bătrână? îi tot spuneau.

Încercau s-o convingă să-și tundă părul și să copieze rochiile care făceau furori prin reviste, dar pe ea n-o interesa deloc moda asta exotică și care n-ar fi avut nici o șansă să reziste prăfăraiei de la țară.

Gemenii erau atât de diferiți între ei, că parcă nici nu erau frați. Jaime era înalt, bine legat, timid și studios. Obligat de educația de la internat, ajunsese să-și dezvolte prin sport musculatură de atlet, deși considera sportul o ocupație epuizantă și inutilă. Nu putea pricepe zelul lui Jean de Satigny de a băga mingea într-o gaură cu bățul, când era atât de ușor s-o faci cu mâna. Avea tot felul de manii ciudate, care începuseră să se manifeste atunci și s-au accentuat de-a lungul vieții. Nu-i plăcea să respire cineva aproape de el, să dea mâna cu cineva, să i se

pună întrebări personale, să i se ceară cărți cu împrumut sau să primească scrisori. Toate astea îi îngreunau relațiile cu oamenii, dar nu-l izolau, căci la cinci minute după ce-l cunoșteai, era limpede că, în ciuda atitudinii lui ursuze, era generos, candid și avea o mare capacitate de duioșie, pe care încerca inutil s-o ascundă, pentru că îi era rușine. Se interesa de ceilalți mult mai mult decât era dispus să recunoască, era ușor să-l emoționezi. Țăranii din Las Tres Marías îi spuneau „stăpânul cel mic” și veneau la el când aveau nevoie de ceva. Jaime îi asculta fără comentarii, răspundea monosilabic și pleca, dar n-avea liniște până nu rezolva problema. Era cam sălbatic, iar maică-sa spunea că nici măcar când era mic nu se lăsa mângâiat. De mic copil făcuse gesturi extravagante, era în stare să-și scoată hainele de pe el ca să le dea altuia, cum și făcuse de mai multe ori. Afecțiunea și emoțiile i se păreau semne de inferioritate, doar cu animalele își pierdea pudoarea exagerată, se tăvălea pe jos cu ele, le mângâia, le dădea să mănânce direct în gură și dormea îmbrățișat cu câinii. Tot așa putea să facă și cu copiii foarte mici, când nu-l vedea nimeni, pentru că față de adulți prefera să pară aspru și solitar. Educația britanică din cei doisprezece ani de colegiu nu reușise să dezvolte în el spleen-ul care era considerat atributul suprem al unui domn. Era un sentimental incorrigibil. De aceea s-a interesat de politică și a hotărât că nu va fi avocat, cum îi cerea taică-său, ci medic, pentru a-i ajuta pe cei necăjiți, așa cum i-a sugerat maică-sa, care-l cunoștea mai bine. Jaime se jucase cu Pedro García al Treilea pe toată durata copilăriei lor, dar în anul acela a învățat să-l admire. Blanca a trebuit să sacrifice câteva întâlniri la râu pentru ca băieții să stea de vorbă. Vorbeau despre dreptate, despre egalitate, despre mișcarea țărănească și despre socialism, în timp ce Blanca îi asculta nerăbdătoare, așteptând să termine odată ca să rămână singură cu iubitul ei. Această prietenie i-a unit pe cei doi băieți până la moarte, fără ca Esteban Trueba să suspecteze ceva.

Nicolás era frumușel ca o domnișoară. Moștenise delicatețea și transparența pielii de la maică-sa, era mărunț de statură, subțire, isteț și iute ca o vulpe. De o inteligență strălucită, își întrecea fratele fără nici un efort în tot ce făceau împreună. Inventase până și un joc, special ca să-l chinuie: îl contrazicea pe orice subiect și argumenta cu atâta dibăcie și siguranță, încât sfârșea prin a-l convinge pe Jaime că nu avusese dreptate, obligându-l să-și recunoască greșeala.

— Ești sigur că eu am dreptate? îl întreba la urmă pe fratele său.

— Da, ai dreptate, mârâia Jaime, obligat de rectitudinea lui, care îl împiedica să fie răuvoitor.

— Mă bucur tare mult. Iar acum am să-ți demonstrez că de fapt tu ai dreptate și că eu am greșit. Am să-ți aduc argumentele pe care, dacă erai deștept, trebuia să mi le aduci tu.

Jaime își ieșea din pepeni și îl lua la bătaie, căindu-se imediat, căci era mult mai puternic decât fratele-său și propria putere îl făcea să se simtă vinovat. La școală, Nicolás își folosea istețimea ca să-i necăjească pe ceilalți, dar, când se ajungea la violență, își chema fratele ca să-l apere, să sară el la bătaie în timp ce-l îndemna din spate. Așa, Jaime s-a obișnuit să iasă el în față în locul lui Nicolás și să fie pedepsit în locul lui, să-i facă temele și să-i acopere minciunile. În această perioadă a tinereții sale, interesul principal al lui Nicolás, în afară de femei, a fost să-și însușească talentul Clarei de a ghici viitorul. Își cumpăra cărți despre societăți secrete, horoscoape și despre tot ce avea legătură cu supranaturalul. Anul acesta îi cășunase să explice miracole, și-a cumpărat *Viețile sfinților* în ediție populară și și-a petrecut vara căutând explicații prozaice pentru cele mai fantastice isprăvi de natură spirituală. Clara râdea de el:

— Fiule, dacă nu ești în stare să înțelegi cum funcționează telefonul, cum vrei să înțelegi minunile?

Interesul lui Nicolás pentru lucrurile supranaturale începuse în urmă cu câțiva ani. În weekendurile în care putea pleca de la internat se ducea la surorile

Mora, la moara lor veche, ca să învețe științele oculte. S-a dovedit repede că n-avea nici o înclinație naturală pentru clarviziune sau telekinezie, drept care a trebuit să se limiteze la mecanica hărților de astrologie, cărțile de tarot și bețișoarele chinezești. Și pentru că una duce la alta, a cunoscut-o în casă la surorile Mora pe o frumoasă tânără numită Amanda, ceva mai mare decât el, care l-a inițiat în meditația yoga și în acupunctura, științe cu care Nicolás a ajuns să vindece reumatismul și alte betegeli mărunte, ceea ce era mai mult decât va putea face fratele lui cu medicina tradițională și după șapte ani de studiu. Dar toate astea s-au petrecut mult mai târziu. În vara aceea avea douăzeci și unu de ani și se plictisea la țară. Frate-său îl păzea îndeaproape ca să nu le supere pe fete, autoproclamându-se apărătorul virtuții fecioarelor din Las Tres Marías, dar Nicolás a făcut ce a făcut și a sedus aproape toate fetele din zonă, cu o artă a galanteriei nemaivăzută prin locurile acelea. În restul timpului cerceta miracole, încerca să învețe trucurile maică-sii pentru a mișca solnița cu puterea minții și-i scria Amandei versuri pasionate, pe care ea i le trimitea înapoi cu prima poștă, corectate și îmbunătățite, fără ca asta să-l descurajeze.

Pedro García bătrânul a murit cu puțin înainte de alegerile prezidențiale. Țara era dată peste cap de campaniile politice, trenuri triumfale o străbăteau de la nord la sud, transportându-i pe candidați împreună cu convoiul lor de susținători, toți salutând la fel, promițând aceleași lucruri, toți purtând steagul și însoțiți de un vacarm de coruri și megafoane care speria liniștea peisajelor și îngrozea vitele. Bătrânul trăise atâta încât ajunsese o mână de oase ca de sticlă, acoperite de o piele gălbuie. Chipul îi devenise o dantelărie de riduri. Când mergea, se auzea un cloncănit ca de castaniete, nu mai avea dinți și nu mai mânca decât terci pentru bebeluși; după ce că era orb, mai și surzise, dar nu-și pierduse memoria lucrurilor trecute și prezente. A murit pe înserat, așezat în fotoliul de răchită. Îi plăcea să se așeze în pragul casei când simțea că vine înserarea, pe care o ghicea după schimbarea subtilă de temperatură, zgomotele curții, activitatea din bucătărie și tăcerea găinilor. Acolo l-a găsit moartea. La picioarele lui era strănepotul Esteban García, care avea cam zece anișori pe atunci, ocupat să înțepe cu un cui ascuțit ochii unui pui. Era fiul lui Esteban García, singurul bastard al stăpânului care i-a purtat numele mic, nu și pe cel de familie. Nimeni nu-și amintea de ce îl chema așa, în afară de el însuși, pentru că bunică-sa, Pancha García, înainte de a muri, i-a otrăvit copilăria, povestindu-i că, dacă taică-său s-ar fi născut în locul Blancăi, al lui Jaime sau al lui Nicolás, ar fi moștenit Las Tres Marías și-ar fi putut ajunge Președintele Republicii, dac-ar fi vrut. În regiunea aceea presărată cu copii nelegitimi și cu alții legitimi, dar care nu-și cunoșteau tatăl, el a fost probabil singurul care a crescut urându-și numele. A trăit chinuit de ranchiuna împotriva stăpânului, împotriva bunicii seduse, împotriva tatălui bastard și a propriului destin inexorabil de țăran amărât. Esteban Trueba nu-l deosebea printre ceilalți țânci de pe moșie, nu era decât unul din grămada de plozi care cântau imnul național la școală și stăteau la coadă ca să-și primească darul de Crăciun. Nu-și mai amintea de Pancha García, nici că ea îi făcuse un băiat, cu atât mai puțin de acel nepot căpos care îl ura, dar îl observa atent de departe, pentru a-i imita gesturile și glasul. Copilul se trezea noaptea imaginându-și boli sau accidente groaznice, care puneau capăt vieții stăpânului și a tuturor copiilor săi, pentru ca el să poată moșteni proprietatea. Las Tres Marías devenea regatul său. Toată viața s-a jucat cu fantezia asta, chiar și după ce a știut că nu avea să obțină pentru nimic în lume moștenirea. I-a reproșat mereu lui Trueba viața întunecată pe care i-o menise și s-a simțit pedepsit chiar și în zilele în care ajunsese pe culmile puterii și i-a avut pe toți la mâna lui.

Copilul și-a dat seama că era ceva schimbat la bătrân. S-a apropiat, l-a atins și trupul s-a prăbușit. Pedro García a căzut ca un sac de oase. Pupilele îi

erau acoperite de pielița alburie care-l lăsase fără vedere timp de un sfert de secol. Esteban García a luat cuiul și se pregătea să-i străpungă ochii, când a sosit Blanca și l-a împins cât colo, fără a bănuși că făptura aceea ursuză și rea era chiar nepotul ei și că peste câțiva ani va fi instrumentul unei tragedii în familia ei.

— Doamne, s-a prăpădit moșul, a suspinat ea, aplecându-se peste corpul ghebos al bătrânului care îi populase copilăria cu povești și îi apăraseră iubirea ascunsă.

Bătrânul Pedro García a fost înmormântat cu niște funeralii care au ținut trei zile și pentru care Esteban Trueba nu s-a zgârcit deloc la cheltuieli. L-au așezat într-un sicriu rustic de pin, îmbrăcat în hainele de duminică, aceleași pe care le purtase la nuntă, când se ducea să voteze sau să primească cei cincizeci de pesos de Crăciun. I-au pus singura cămașă albă, care îi juca la gât pentru că slăbise cu vârsta, cravata de doliu și o garoafă roșie la butonieră, ca de fiecare dată când se îmbrăca de sărbătoare. L-au legat pe sub fălci cu o batistă și i-au pus pe cap pălăria cea neagră, pentru a și-o scoate când avea să-l salute pe Dumnezeu, cum spusese de atâtea ori. Nu avea pantofi, dar Clara a sustras o pereche de la Esteban Trueba, ca să vadă toți că nu va ajunge în Paradis desculț.

Jean de Satigny s-a arătat entuziasmat de funeralii, a extras din bagaje un aparat fotografic cu trepied și a făcut atâtea poze cu mortul, că rudele s-au gândit că îi putea fura sufletul, drept care, din precauție, au distrus plăcile. La priveghi au venit țărani din toată regiunea: într-un secol de viață, Pedro García se înrudise cu mulți oameni din zonă. A venit și *maica*, mai bătrână decât el, împreună cu câțiva indieni din tribul ei, care, la un semn de-al ei, au început să-l jelească pe răposat și nu s-au oprit decât după trei zile. Lumea s-a adunat în jurul casei bătrânului ca să bea vin, să cânte la chitară și să supravegheze fripturile. Au venit și doi preoți pe bicicletă, pentru a-i binecuvânta rămășițele pământești și pentru a conduce ritualul funebru. Unul dintre ei era un uriaș rubicond cu un pronunțat accent spaniol, părintele Jose Dulce María, pe care Esteban Trueba îl știa după nume. Era gata să-i interzică accesul pe proprietatea lui, dar Clara l-a convins că nu era momentul să opună aversiunile lui politice evlaviei creștine a țăranilor. „Măcar o să facă oarece ordine în ale sufletului”, i-a spus ea, astfel că până la urmă Trueba i-a urat bun venit și l-a invitat să tragă la el împreună cu fratele mirean, care nu deschidea gura și se uita în pământ, cu capul înclinat și mâinile împreunate. Stăpânul era tulburat de moartea bătrânului care îi salvase atât semănăturile de furnici, cât și viața, și voia ca toată lumea să-și amintească de această înmormântare ca de un eveniment.

Preoții i-au adunat pe toți la școală, pentru a repeta evangheliile uitate și pentru a face o slujbă pentru odihna sufletului lui Pedro García. Pe urmă s-au retras în camerele rezervate în casa mare, pe când ceilalți continuau cheful întrerupt de venirea lor. În noaptea aceea, Blanca a așteptat să înceteze chitarele și vaietele indienilor și să plece toți la culcare, înainte de a sări pe geam și a o lua pe drumul obișnuit, la adăpostul întunericului. Așa a făcut și în nopțile următoare, până au plecat preoții. Toți știau, cu excepția părinților ei, că se întâlnea la râu cu unul dintre ei. Era Pedro García al Treilea, care nu voise să lipsească de la înmormântarea bunicului și profita de sutana împrumutată pentru a merge din casă în casă, explicându-le țăranilor că apropiatele alegeri erau ocazia pentru a se scutura de jugul pe care-l purtaseră dintotdeauna. Îl ascultau mirați și buimaci. Timpul lor se măsura în anotimpuri, gândurile lor erau de multe generații încete și prudente. Doar cei mai tineri, care aveau radio, ascultau știrile, mai mergeau în sat și vorbeau cu sindicaliștii, erau în stare să-i urmărească firul ideilor. Ceilalți ascultau pentru că băiatul era eroul urmărit de patroni, dar în sinea lor erau convinși că vorbea prostii.

— Dacă stăpânul află că votăm cu socialiștii, ne-am ars.

— N-are cum să afle, votul e secret, a spus falsul preot.

— Asta s-o crezi tu, a zis Pedro al Doilea, taică-său. Spun ei că e secret, dar după aia află fără probleme cu cine am votat. În plus, dacă ies cei din partidul lor, ne aruncă în stradă, n-o să avem de lucru. Eu am trăit toată viața aici. Ce-am să mă fac?

— Nu se poate să vă concedieze pe toți, stăpânul pierde mai mult dacă plecați, a argumentat Pedro al Treilea.

— Nu contează cu cine votăm, tot ei câștigă.

— Înlocuiesc buletinele de vot, a spus Blanca din banca unde stătea printre țărani.

— De data asta n-or să poată. Vom avea oameni din partid care să controleze secțiile de vot și să sigileze urnele.

Dar țărani erau neîncredători. Știau din experiență că, până la urmă, vulpoiul tot mănâncă găinile, în ciuda baladelor subversive care umblau din gură în gură, susținând contrariul. De aceea, când a sosit trenul noului candidat al Partidului Socialist, un doctor miop și carismatic, care tulbura mulțimile cu discursul lui înflăcărat, ei l-au privit de pe peron, păziți de patronii care făcuseră cerc în jurul lor, înarmați cu puști de vânătoare și bâte. Au ascultat respectuoși cuvintele candidatului, dar n-au îndrăznit să schițeze nici un gest de salut, au făcut-o doar niște lucrători cu ziua care au sosit în gașcă, dotați cu ciomege, și l-au aclamat din toți răunchii, dar ei nu aveau nimic de pierdut, erau nomazii de la țară, băteau regiunea fără a avea serviciu stabil, familie, stăpân sau frică.

La puțin timp după moartea și memorabila înmormântare a bătrânului Pedro García, Blanca a început să-și piardă culorile de măr din obraji, să aibă amețeli care nu erau din cauză că-și ținea respirația și să vomite dimineața fără să bea saramură caldă. A crezut că era din pricină că mânca prea mult era timpul piersicilor aurii, al caiselor, al porumbului fraged, gătit în vase de lut și aseasonat cu busuioc, era vremea gemurilor și a conservelor pentru iarnă. Dar nici postul, ceaiurile, purgativele și odihna nu au vindecat-o. Și-a pierdut entuziasmul pentru școală, pentru infirmerie și chiar și pentru Nașterile Domnului din lut, a devenit lăncedă și somnoroasă, putea petrece ceasuri la rând trântită la umbră și privind cerul, fără să fie atrasă de nimic. Singura formă de activitate erau escapadele nocturne, când avea întâlnire la râu cu Pedro al Treilea.

Jean de Satigny, care nu se dăduse bătut în ceea ce privește asediul său romantic, o observa. Din discreție, mai stătea și la hotelul din sat și făcea drumuri scurte în Capitală, de unde revenea încărcat cu literatură despre șinșile, cuștile adecvate, hrana și bolile lor, metodele de reproducere, modul de a le argăsi blana, în general, tot ce avea legătură cu animalele astea a căror soartă era să devină etole. Cea mai mare parte a verii, contele a fost oaspete la Las Tres Marías. Era un musafir încântător, bine educat, liniștit și vesel. Tot timpul cu o frază amabilă în vârful buzelor, aprecia mâncarea, îi distra după-amiaza, cântând la pianul din salon unde îi făcea concurență Clarei cu nocturnele lui Chopin, și era un izvor nesecat de glume. Se scula târziu și dedica până la două ore toaletei personale, făcea gimnastică, alerga în jurul casei, indiferent la țărani care râdeau de el, se scălda în cadă în apă caldă și pierdea mult timp alegându-și hainele pentru fiecare ocazie. Efort zadarnic, căci nimeni nu-i aprecia eleganța, și adesea singurul efect al costumelor englezești de călărie, al jachetelor de catifea și al pălăriilor tiroleze cu pană de fazan era oferta Clarei, făcută cu cele mai bune intenții, de a-i oferi o îmbrăcăminte mai potrivită pentru viața la țară. Jean nu-și pierdea buna dispoziție, accepta zâmbetele ironice ale stăpânului casei, mutrele Blancăi și eterna distracție a Clarei, care, chiar și după un an, tot îl mai întreba cum îl cheamă. Știa să prepare câteva rețete franțuzești, cu multe mirodenii și cu aspect magnific, cu care contribuia când aveau musafiri. Era pentru prima dată că vedeau un bărbat preocupat de bucătărie, dar au presupus că era un obicei

european și n-au îndrăznit să facă glume pe seama lui, ca să nu treacă drept ignoranți. Din drumurile în Capitală mai aducea, în afară de materialele despre șinșile, reviste de modă, foiletoane despre război, care se popularizaseră pentru a crea mitul soldatului eroic, și romanțuri pentru Blanca. În timpul conversației de după masă pomenea uneori pe un ton de mare plictiseală la verile petrecute cu nobilimea europeană la castelele din Liechtenstein sau pe Coasta de Azur. Nu omitea niciodată să spună cât era de fericit pentru că schimbuse toate acestea pe frumusețea Americii. Blanca îl întreba de ce nu alesese Caraibe, sau măcar o țară cu mulatre, cocotieri și tam-tamuri, dacă tot căuta exotismul, dar el susținea că nu exista pe pământ un loc mai plăcut decât țara asta uitată de la capătul lumii. Francezul nu discuta despre viața sa personală, cu excepția unor vorbe aruncate pe nesimțite și din care un interlocutor isteț își dădea seama de trecutul lui opulent, de averea sa incalculabilă și de originea sa nobilă. Nu se cunoștea cu exactitate nici starea lui civilă, nici vârsta, nici familia sau partea de Franță din care venea. Clara era de părere că atâta mister era periculos și a încercat să-l dezlege cu cărțile de tarot, dar Jean nu admitea să i se ghicească nici în cărți, nici în palmă. Nici măcar zodia nu i se cunoștea.

Esteban Trueba nu lua în seamă nimic din toate acestea. Lui îi era suficient că domnul conte era dispus să joace cu el o partidă de șah sau de domino, că era amuzant și simpatic, și că nu cerea niciodată bani cu împrumut. De când Jean de Satigny îi era oaspete, plictiseala de la țară, unde după ora cinci nu mai aveai ce face, devenise mult mai suportabilă. În plus, îi făcea plăcere că vecinii îl invidiau pentru distinsul său musafir.

Se dusese vestea cum că Jean era pretendentul Blancăi Trueba, ceea ce nu l-a împiedicat să fie în continuare partida preferată a mamelor care aveau fete de măritat. Și Clara îl stima, deși fără nici un fel de calcul matrimonial. Cât despre Blanca, se obișnuise până la urmă cu prezența lui. Era atât de discret și se purta atât de bine, că treptat a uitat de propunerea de căsătorie, ajungând să creadă că fusese un fel de glumă de-a lui. A scos iar din dulap sfeșnicele de argint, a pus din nou masa cu vesela englezească și seara își îmbrăca iarăși rochiile de oraș. Uneori Jean o invita în sat sau o ruga să-l însoțească la multele invitații pe care le primea. Atunci Clara trebuia să meargă cu ei, căci Esteban era inflexibil: nu admitea ca fiică-sa să fie văzută singură cu francezul, în schimb, le dădea voie să se plimbe neînsoțiți pe proprietate, cu condiția să nu se îndepărteze prea mult și să fie înapoi înainte de lăsarea întinericului. Clara spunea că, dacă era vorba de a păzi virginitatea fetei, asta era mult mai periculos decât a-i lăsa să meargă la ceai la moșia familiei Uzcâtegui, dar Esteban era sigur că n-avea a se teme în ce-l privește pe Jean, căci intențiile lui erau nobile; totuși, trebuiau să se ferească de gurile rele care erau în stare să distrugă onoarea fiică-sii. Plimbările câmpenești ale lui Jean și ale Blancăi au dus la o prietenie trainică. Se înțelegeau bine. Le plăcea amândurora să plece călare la jumătatea dimineții, cu merindele în coș, plus câteva ranițe de pânză sau de piele ale contelui. Jean profita de orice oprise ca să o așeze pe Blanca în peisaj și să-i facă poze, în ciuda rezistenței pe care o opunea aceasta, căci se simțea ușor ridicolă. Sentiment justificat când vedea fotografiile: avea un zâmbet ce nu era al ei, poziția era incomodă și avea un aer nefericit. Asta se datora, explica Jean, faptului că nu știa să pozeze natural, pe când ea susținea că era din cauză că el o obliga să stea strâmb și să-și țină respirația secunde bune până se imprima placa. De obicei, alegeau un loc umbros sub copaci, întindeau o pătură pe iarbă și petreceau câteva ceasuri. Vorbeau despre Europa, despre cărți, Blanca povestea despre familia ei, Jean despre călătoriile pe care le făcuse. Ea i-a dăruit o carte a Poetului și el a fost atât de entuziasmat, încât a învățat pe de rost pasaje lungi și îi recita fără greș versurile. Spunea că nu se scrisese ceva mai bun în materie de poezie, nici chiar în franceză, limba artelor; nu exista ceva comparabil. Nu vorbeau despre

sentimentele lor. Jean era curtenitor, dar nu pretențios și nici insistent, mai curând prietenos și vag ironic. Dacă îi săruta mâna la despărțire, o făcea cu o privire de școlar care ucidea tot romantismul gestului. Dacă îi admira o rochie, o mâncare sau o figurină de lut, tonul avea un ce ironic care se preta la multe interpretări. Dacă îi culegea flori sau o ajuta să descalece, o făcea cu o dezinvoltură care transforma galanteria în gest prietenesc. Oricum, ca să pună lucrurile la punct, Blanca îi dădea de înțeles, de câte ori avea ocazia, că nu se va căsători nici moartă cu el. Jean de Satigny zâmbea cu zâmbetul lui extrem de seducător și nu spunea nimic, iar Blanca nu putea să nu observe că era totuși mult mai chipeș decât Pedro al Treilea.

Blanca habar n-avea că Jean o spiona. O văzuse de multe ori sărind pe geam îmbrăcată bărbătește. O urmărea o bucată de drum, dar făcea cale întoarsă, de teamă să nu-l atace câinii pe întuneric. Dar își dăduse seama că mergea mereu către rău.

Între timp, Trueba tot nu se hotăra în privința șinșilelor. În chip de probă, a admis instalarea unei cuști cu câteva perechi de rozătoare, ca o imitație în mic a industriei respective. A fost singura dată când Jean de Satigny a putut fi văzut la treabă cu mânele suflecate. Dar animalele s-au îmbolnăvit de o boală specifică șobolanilor și au murit în mai puțin de două săptămâni. N-au putut nici măcar să le argăsească pielea, pentru că blana devenise opacă și cădea precum penele unei găini opărite. Jean s-a uitat îngrozit la cadavrele acelea chelute, cu lăbuțele țepene și ochii dați peste cap, care duceau pe apa Sâmbetei speranțele lui de a-l convinge pe Esteban, care, văzând molima, își pierduse orice entuziasm pentru blănărie.

— Dacă molima ar fi lovit industria adevărată, ar fi ruinat-o de-a binelea, a conchis Trueba.

Între molima șinșilelor și escapadele cu Blanca, contele și-a pierdut timpul câteva luni. Începea să obosească și se gândea că Blanca n-avea să se lase deloc impresionată de farmecele lui. După ce a fost clar că afacerea cu rozătoare n-avea nici o șansă, a hotărât că era cazul să grăbească lucrurile, înainte ca cineva să pună mâna pe moștenitoare. În plus, Blanca începea să-i placă, acum că mai pusese carne pe ea și era mai languroasă, ceea ce îi mai atenuase purtările de țarancă. Prefera femeile placide și opulente, iar imaginea Blancăi trântită pe perne și privind cerul îi aducea aminte de mama sa. Uneori chiar îl înduioșa. Din mici amănunte imperceptibile celorlalți, Jean a început să ghicească zilele când fata plănuia o expediție nocturnă la rău. Atunci ea nu venea la cină, zicând că o doare capul, se retrăgea devreme și-avea o strălucire ciudată în ochi, o nerăbdare și un dor în mișcări pe care el le recunoștea. Într-o seară s-a hotărât să o urmărească până la capăt, ca să curme odată această situație care amenința să se prelungească la infinit. Era sigur că Blanca avea un amant, dar credea că nu putea fi ceva serios. În ce-l privește, Jean de Satigny n-avea nici o fixație cu virginitatea, nu la asta se gândise când o ceruse de nevastă. Altele îl interesau la ea, și n-aveau nici o legătură cu o clipă de plăcere pe malul râului.

După ce Blanca s-a retras în camera ei și după ce și ceilalți s-au dus la culcare, Jean de Satigny a rămas în salon pe întuneric, atent la zgomotele casei, până la ceasul la care a calculat că fata avea să sară pe geam. A ieșit în curte și a așteptat-o sub copaci. A stat așa cam o jumătate de oră; nimic nu tulbura pacea nopții. Plictisit, era gata să renunțe, când i-a zărit fereastra deschisă. A priceput că ieșise înainte să vină el la pândă.

— *Merde*, a mârâit el în franceză.

Rugându-se ca dulăii să nu scoale toată casa cu lătratul lor și să nu sară pe el, a plecat spre rău pe drumul pe care o văzuse de atâtea ori pe Blanca. Nu era obișnuit să pășească pe pământul arat cu pantofii lui fini, nici să sară peste pietre și băltoace, dar noaptea era foarte limpede, cu o frumoasă lună plină, care

lumina cerul cu o strălucire fantasmagorică, și de cum i-a trecut spaima de câini, a fost în stare să admire frumusețea momentului. A mers mai bine de un sfert de ceas până să zărească primele trestii de pe mal și-atunci a devenit mai prudent și s-a apropiat pe furiș, având grijă să nu calce pe vreo creangă și să-și trădeze prezența. Luna se reflecta în apă cu o strălucire de cristal și briza legăna ușor trestii și coroanele arborilor. Domnea liniștea cea mai adâncă și, pentru o clipă, a avut impresia că visează că merge și tot merge, rămânând de fapt în același loc vrăjit, în care timpul se oprise, că încerca să atingă copacii care păreau să fie atât de aproape și nu atingea decât un gol. A trebuit să facă un efort pentru a-și recăpăta dispoziția normală, realistă și pragmatică. Într-un colț al acestui peisaj, printre mari stânci cenușii luminate de lună, i-a văzut atât de aproape, că i-ar fi putut atinge. Erau goi. Bărbatul era întins pe spate, cu fața spre cer și ochii închiși, dar nu i-a fost deloc greu să-l recunoască pe preotul iezuit care ajutase la slujba de îngropăciune a bătrânului Pedro García. Asta l-a mirat. Blanca dormea cu capul sprijinit de pânțelele supt și brun al amantului. Luna arunca reflexe metalice pe trupurile lor și Jean de Satigny s-a înfiorat văzând cât de armonioasă era Blanca; în clipa aceea i s-a părut perfectă.

Elegantului conte francez i-a trebuit aproape un minut să iasă din starea de vis pe care i-o produsese vederea îndrăgostiților și frumusețea nopții, a lunii și a peisajului calm, și să priceapă că situația era mult mai gravă decât își imaginase. A recunoscut în atitudinea celor doi abandonul tipic al celor care se cunosc de mult. Episodul nu avea nimic dintr-o aventură erotică de vară, cum crezuse, mai curând semăna cu o adevărată căsnicie în ale trupului și ale spiritului. Jean de Satigny nu avea cum să știe că Blanca și Pedro al Treilea dormiseră astfel încă din prima zi în care se cunoscuseră și continuaseră să o facă ori de câte ori avuseseră ocazia în acești ani, dar a intuit-o instinctiv.

Încercând să plece fără zgomot, a făcut cale întoarsă, gândindu-se cum să abordeze această poveste. Când a ajuns acasă, hotărâse deja să-i povestească tatălui Blancăi: mânia gata să izbucnească a lui Esteban Trueba i s-a părut mijlocul cel mai potrivit pentru a soluționa problema. „Mai bine s-o rezolve băștinașii”, și-a spus el.

N-a așteptat să vină dimineața. A bătut la ușa camerei amfitrionului său și, înainte ca acesta să se dezmeticească de-a binelea, i-a spus versiunea lui. A zis că, neputând dormi de căldură, ieșise să ia aer, mersese fără scop către râu și dăduse de spectacolul deprimant al logodnicei sale dormind în brațele iezuitului bărbos, în pielea goală, sub lumina lunii. Asta l-a cam nedumerit o clipă pe Esteban Trueba, care nu și-o putea imagina pe fiică-sa culcându-se cu părintele Jose Dulce María, dar și-a dat apoi imediat seama de adevăr, de felul în care își bătuse joc de el la înmormântarea bătrânului și de faptul că seducătorul nu putea fi altul decât Pedro García al Treilea, blestematul ăla de fiu de cățea care va trebui să plătească imediat cu viața. Și-a tras repede pantalonii, a intrat în cizme, și-a aruncat pușca pe umăr și a desprins biciul de călărie de pe perete.

— Mă aștepți aici, domnule, i-a poruncit el francezului, care oricum n-avea nici o intenție de a-l urma.

Esteban Trueba a fugit la grajd și a încălecat pe deșelate. Pufnea de indignare, oasele lipite țipau de efort și inima îi galopa în piept. „îi omor pe amândoi” își repeta întruna. A pornit la trap în direcția indicată de conte, dar n-a trebuit să ajungă la râu căci la jumătatea drumului s-a întâlnit cu Blanca. Fata se întorcea acasă fredonând, cu părul vâlvoi, hainele murdare și aerul fericit al celui care nu are ce să mai ceară de la viață. Văzându-și fiica, Trueba nu și-a putut înfrâna caracterul rău și s-a năpustit spre ea, a biciuit-o fără milă, lovitură după lovitură, până când fata s-a prăbușit la pământ și a rămas nemișcată în noroi. A descălecat, a scuturat-o până și-a revenit și i-a aruncat în față toate insultele cunoscute, plus altele inventate pe loc.

— Cine e? Să-mi spui imediat sau te omor!

— N-am să-ți spun niciodată.

Esteban Trueba și-a dat seama că așa nu putea scoate nimic de la fiică-sa, care-i moștenise încăpățănarea. A înțeles că exagerase cu bătaia, ca de obicei. A urcat-o pe cal și s-au întors acasă. Ori instinctul, ori gălăgia câinilor au avertizat-o pe Clara și pe servitori, care așteptau în prag cu toate luminile aprinse. Singurul care nu era de văzut era contele, care profitase de zarvă ca să-și facă valizele, să înhame caii la trăsură și să plece la hotel.

— Ce-ai făcut, Esteban, pentru Dumnezeu! a exclamat Clara, văzându-și fata plină de noroi și de sânge.

Ajutată de Pedro García al Doilea, a dus-o în brațe și a întins-o în pat. Administratorul pâlise de moarte, dar n-a spus nimic. Clara și-a spălat fiica, i-a pus comprese reci pe vânătăi și a legănat-o până a liniștit-o. După ce a adormit, s-a dus să-și înfrunte bărbatul, care se închisese în birou și se plimba furios, biciuind pereții, blestemând și izbind cu picioarele în mobilă. Când a văzut-o, Esteban și-a îndreptat toată furia împotriva ei, învinuind-o că o crescuse pe Blanca fără morală, fără religie, fără principii, ca pe o atee libertină, ba mai rău, fără sentimentul clasei sale, poate ar fi fost mai de înțeles dacă ar fi făcut-o cu cineva de familie bună, dar nu cu un derbedeu, cu un nerod, cu un aiurit puturos, cu un netrebnic.

— Trebuia să-l omor atunci când i-am promis-o! Auzi, să se culce cu propria mea fiică! Jur că am să-l găesc și-am să-l castrez, am să-i tai boașele, chiar de-ar fi ultimul lucru pe care să-l fac în viața asta, jur pe mama că am să-l fac să regrete ziua în care s-a născut!

— Pedro García al Treilea nu a făcut decât ce ai făcut și tu. Și tu te-ai culcat cu femeii care nu erau din clasa ta. Deosebirea este că el a făcut-o din dragoste, ca și Blanca, de altfel.

Trueba s-a uitat la ea, pietrificat de surpriză. O clipă a părut că furia i se potolește, s-a simțit înșelat, imediat însă un val de sânge i s-a urcat la cap. Și-a pierdut controlul și i-a tras un pumn în plină față, lipind-o de perete. Clara s-a prăbușit fără să strige. Atunci Esteban parcă s-a trezit din criză, s-a ghemuit lângă ea plângând, bâlbâind scuze și explicații, chemând-o cu apelativele tandre pe care le folosea în intimitate, neînțelegând cum de putuse ridica mâna asupra ei, care era singura ființă care conta pentru el și pe care niciodată, nici în cele mai grele momente de când erau împreună, nu încetase să o respecte. A luat-o în brațe, a așezat-o drăgăstos într-un fotoliu, a udat o batistă, i-a pus-o pe frunte și a încercat s-o facă să bea puțină apă. În cele din urmă, Clara a deschis ochii. Îi curgea sânge din nas. Când a deschis gura, a scuipat câțiva dinți care au căzut pe jos și un firicel de salivă sângerie i s-a prelins pe bărbie și pe gât.

Când a fost în stare să se ridice, l-a dat deoparte, iar apoi s-a îndreptat cu greutate spre ușă, încercând să meargă drept. De partea cealaltă a ușii se afla Pedro García al Doilea, care a apucat să o prindă exact când se împiedica. Simțindu-l alături, Clara s-a abandonat. Și-a lăsat obrazul tumefiat pe pieptul omului care îi fusese aproape în clipele cele mai grele și a început să plângă. Cămașa lui Pedro García al Doilea s-a colorat în roșu.

Clara nu i-a mai vorbit soțului ei niciodată. Nu și-a mai folosit numele de femeie căsătorită și și-a scos de pe deget verigheta fină de aur pe care acesta i-o pusese cu mai bine de douăzeci de ani în urmă, în seara aceea memorabilă în care *Barrabás* murise ucis de un cuțit de parlagiu.

Două zile mai târziu, Clara și Blanca părăseau Las Tres Marias și se întorceau în Capitală. Esteban a rămas umilit și furios, simțind că ceva se rupsesse pentru totdeauna în viața lui.

Pedro al Doilea le-a dus pe stăpână și pe fiica ei la gară. Din noaptea cu pricina nu le mai văzuse și era tăcut și posac. Le-a urcat în vagon și a rămas cu

pălăria în mână, cu privirile în pământ, neștiind cum să-și ia rămas-bun. Clara l-a îmbrățișat. Mai întâi Pedro a rămas țeapăn, apoi sentimentele au învins și a îndrăznit să o îmbrățișeze la rândul lui și să o sărute ușor pe păr. S-au privit pentru ultima dată pe geamul trenului, amândoi cu ochii în lacrimi. Administratorul credincios a ajuns la casa lui de cărămidă, a făcut o legătură cu puținele lucruri pe care le avea, a înnodat într-o batistă cei câțiva bănuți pe care reușise să-i strângă în toți anii de serviciu și a plecat. Trueba l-a văzut luându-și rămas-bun de la țărani și urcându-se pe cal. A încercat să-l oprească, explicându-i că cele întâmplăte nu aveau legătură cu el, că nu era corect să-și piardă slujba, prietenii, casa și siguranța pentru vina fiului.

— Nu vreau să fiu aici când o să-l găsiți pe băiatul meu, stăpâne, au sunat ultimele cuvinte ale lui Pedro García al Doilea, înainte de a o lua la trap spre șosea.

Cât de singur m-am simțit atunci! Nu știam că singurătatea nu mă va mai părăsi niciodată și că singura ființă care îmi va sta alături până la sfârșit va fi o nepoată boemă și extravagantă, cu părul verde ca al Rosei. Dar asta avea să se întâmple câțiva ani mai târziu.

După plecarea Clarei, m-am uitat în jur și am văzut multe chipuri noi la Las Tres Marias. Vechii tovarăși de drum muriseră sau plecaseră. Nu mai aveam alături de mine nici soția, nici fiica. Contactul cu băieții era minim. Mama, soră-mea, buna Dădacă și Pedro García bătrânul muriseră. Mi-am adus aminte și de Rosa, ca de o durere de neuitat. Nu mai puteam conta nici pe Pedro García al Doilea, care îmi stătuse aproape timp de treizeci și cinci de ani. Mi-a venit să plâng. Lacrimile curgeau, le ștergeam cu mâna, dar veneau altele. La dracu' cu toate, urlam prin casă. Mă plimbam prin încăperile goale, intram în camera Clarei și căutam prin șifonier și prin comodă un lucru de-al ei, îmi infundam nasul în el și încercam să captez, fie și pentru o clipă, mirosul acela slab de curățenie. Mă întindeam în patul ei, îmi afundam obrazul în perna ei, mângâiam obiectele pe care le lăsase pe noptieră și mă simțeam adânc neconsolat.

Pentru cele întâmplăte, doar Pedro García al Treilea era de vină. Din cauza lui plecase Blanca de lângă mine, din cauza lui mă certasem cu Clara, din cauza lui părăsise moșia Pedro al Doilea, din cauza lui țărani mă priveau chiorăș și șușoteau în spatele meu. Dintotdeauna fusese un nesupus, ar fi trebuit să-l gonesc de la bun început cu picioare în dos. Dar am lăsat să treacă timpul din respect pentru taică-său și pentru bunică-său, iar rezultatul a fost că scârba dracului mi-a luat ce iubeam mai mult pe lume. M-am dus la pichetul din sat și i-am mituit pe carabinieri ca să mă ajute să-l caut. Le-am ordonat să nu-l bage la arest, ci să mi-l predea mie, fără zarvă. La bar, la frizerie, la club și la Felinarul Roșu am spus că ofeream recompensă oricui mi-l va aduce pe băiat.

— Atenție, șefu', mi s-a spus. Nu vă apucați să vă faceți dreptate de unul singur, vedeți că lucrurile s-au schimbat mult, nu mai sunt ca pe vremea fraților Sánchez.

Dar nu aplecam urechea la ei. Cine ar fi făcut dreptate în acest caz? Nimeni.

Au trecut vreo cincisprezece zile fără nimic nou. Băteam toată moșia, intram pe domeniile vecine, îi spionam pe țărani. Eram sigur că-l ascundeau pe băiat. Am ridicat recompensa și i-am amenințat pe carabinieri că-i destitui pentru incompetență, dar totul a fost în zadar. Furia îmi creștea cu fiecare oră. Am început să beau cum nu băusem niciodată pe când eram holtei. Dormeam prost și am reînceput s-o visez pe Rosa. Într-o noapte am visat că o loveam așa cum o lovisem pe Clara și că dinții îi cădeau pe jos; m-am deșteptat strigând, dar eram singur și nu mă auzea nimeni. Eram atât de deprimat, că nici nu mă mai bărbieream, nu-mi schimbam hainele, cred că nici nu mă mai spălam. Mâncarea mi se părea acră, aveam un gust de bilă în gură. Mi-am rănit degetele tot bătând

de nebun în pereți și am ucis un cal galopând în neștire, ca să-mi potolesc furia care îmi ardea măruntaiele. Au fost zile în care nu se apropia nimeni de mine, iar servitorii mă slujeau la masă tremurând, ceea ce mă făcea și mai turbat.

Într-o zi stăteam pe coridor fumând o țigară înainte de siestă, când a venit un puști oacheș și s-a oprit tăcut în fața mea. Se numea Esteban García. Era nepotul meu, dar nu știam asta și de-abia acum, după evenimentele groaznice care s-au petrecut din cauza lui, am aflat de legătura de rudenie care ne unea. Era totodată nepotul Panchei García, o soră de-a lui Pedro al Doilea, dar de care nu-mi amintesc, sincer să fiu.

— Ce vrei, mucosule?

— Eu știu unde se află Pedro García al Treilea.

Am sărit în picioare atât de brusc, că am dărâmat fotoliul de răchită pe care ședeam, după care l-am apucat pe băiat de umeri și l-am zgâlțâit.

— Unde? Unde e blestematul ăla?

— Da' o să-mi dați recompensa? s-a bâlbâit copilul, înspăimântat.

— O să ți-o dau! Dar mai întâi trebuie să fiu sigur că nu mă minți. Hai, du-mă la nenorocitul ăla!

M-am dus să-mi iau pușca și am plecat. Copilul mi-a spus că trebuia să mergem călare, pentru că Pedro al Treilea se ascundea la fabrica de cherestea a familiei Lebus, la câteva mile distanță de Las Tres Marías. Cum de nu-mi trecuse prin cap? Era o ascunzătoare perfectă. În perioada aceasta a anului, joagărul nemților era închis și era departe de orice drum.

— Cum ai aflat că este acolo?

— Păi știe toată lumea, șefu', în afară de dumneavoastră. Am plecat la trap, căci pe drumurile astea nu puteai goni.

Fabrica era băgată într-o coastă de munte, așa că pe acolo nu prea puteai forța calul. Chinuindu-se să se cațere, caii scoteau scânteii și loveau stâncile cu copitele. Era singurul zgomot ce se auzea în după-amiaza fierbinte și liniștită. Când am intrat în zona împădurită, peisajul s-a schimbat și s-a răcorit, copacii se înălțau în șiruri dese, oprind lumina soarelui. Pământul era acoperit de un covor roșcat și moale, în care pașii cailor se afundau blând. Tăcerea ne-a înconjurat. Băiatul mergea în față, încălecase pe deșelate, lipit de cal de parcă ar fi fost un singur trup, în timp ce eu veneam în spate, tăcut, rumegându-mi furia. Din când în când mă cuprindea tristețea, mai puternică decât supărarea pe care o cloceam de atâta vreme, mai puternică decât ura pe care o simțeam pentru Pedro García al Treilea. Să fi trecut cam două ore până când am zărit șoproanele scunde ale fabricii, dispuse în semicerc într-o poiană din pădure. Mirosul de lemn și de pin era atât de intens, încât pentru o clipă am uitat de ce venisem acolo. M-au copleșit peisajul, pădurea, liniștea. Dar slăbiciunea asta a trecut imediat.

— Stai aici și ai grijă de cai. Nu te miști de aici!

Am descălecat. Copilul a apucat hățurile calului, iar eu am plecat, mergând cu fereală și cu pușca pregătită. Nu-mi simțeam cei șaiszeci de ani, nici oasele bătrâne și chinuite: eram purtat de ideea de răzbunare. Dintr-un șopron ieșea un firicel de fum, am văzut un cal priponit de ușă, am dedus că acolo trebuia să se afle Pedro al Treilea și m-am îndreptat într-acolo făcând un ocol. Îmi clănțăneau dinții de nerăbdare, socoteam că nu trebuia să-lucid din primul glonț, ar fi fost prea repede și plăcerea mea s-ar fi terminat într-un minut, așteptasem atâta, încât voiam să savurez momentul când îl voi face praf, dar nici nu trebuia să-i ofer vreo șansă de scăpare. Era mult mai tânăr decât mine și, dacă nu îl luam prin surprindere, o încurcam. Cămașa mi se îmbibase de sudoare și mi se lipise de spate, un vâl îmi acoperea ochii, dar mă simțeam ca la douăzeci de ani și puternic ca un taur. Am intrat în șopron târându-mă încet, iar inima îmi bătea ca o tobă. M-am pomenit într-o magazie mare, cu rumeguș pe jos. Erau stive mari de lemne și câteva mașini acoperite cu prelate verzi, care le apărau de praf.

Am înaintat furiș printre stivele de lemne și, deodată, l-am văzut. Pedro García al Treilea dormea întins pe jos, cu capul pe o pătură strânsă.

Lângă el, un foc de crengi pe niște pietre și un vas pentru fiert apa. M-am oprit tresărind și l-am privit pe îndelete, cu toată ura, încercând să-mi fixez etern în memorie chipul brunet cu trăsături aproape infantile, pe care barba părea o deghizare, fără să pot pricepe ce dracu' văzuse fiică-mea la părosul ăsta ordinar. Să fi avut cam douăzeci și cinci de ani, dar mi s-a părut un băiețandru când l-am văzut dormind. A trebuit să fac un efort ca să-mi controlez tremurul mâinilor și clănțănitul dinților. Am ridicat pușca și am înaintat câțiva pași. Eram atât de aproape, că aș fi putut să-i zbor creierii fără să țintesc, dar am hotărât să aștept câteva clipe, ca să mi se calmeze pulsul. Momentul acesta de șovăială m-a pierdut. Pesemne că obișnuința de a se ascunde îi ascuțise auzul și instinctul l-a avertizat de pericol. Probabil că într-o fracțiune de secundă se trezise complet, dar a rămas cu ochii închiși, și-a încordat mușchii și tendoanele și și-a pus toată energia în saltul acela formidabil care l-a făcut să se oprească la un metru de locul în care mi s-a dus glonțul. N-am apucat să țintesc din nou, pentru că s-a aplecat, a apucat de pe jos o bucată de lemn și a aruncat-o, nimerind din plin pușca pe care am scăpat-o din mână. Îmi amintesc că m-a cuprins panica văzându-mă dezarmat, dar imediat mi-am dat seama că el era și mai înspăimântat decât mine. Ne-am pândit în tăcere, gâfâind, așteptând fiecare ca prima mișcare s-o facă celălalt. Atunci am văzut toporul. Era atât de aproape, că puteam să-l apuc doar întinzând brațul, ceea ce am și făcut, fără să mă gândesc de două ori. Am apucat toporul și, cu un răcnet sălbatic din rărunchi, m-am repezit la el, gata să-i despice țeasta dintr-o singură lovitură. Toporul a strălucit în aer și a căzut spre el. Un șuvoi de sânge m-a stropit pe față.

În ultima clipă, Pedro García al Treilea și-a ridicat brațele ca să-l oprească, iar tăișul i-a retezat trei degete de la mâna dreaptă. Dus de efort, am fost împins înainte și am căzut în genunchi. El și-a adunat mâna la piept și a ieșit în fugă, a sărit peste grămezile de lemne și trunchiurile aruncate pe jos, a ajuns la cal, a încălecat dintr-o săritură și a dispărut cu un strigăt teribil în umbra pinilor. A lăsat în urmă o dâră de sânge.

Am rămas în patru labe, gâfâind. Mi-au trebuit câteva minute ca să-mi revin și să înțeleg că nu-l omorâsem. Prima reacție a fost de ușurare, căci, simțind sângele fierbinte care mă stropise pe obraz, ura mi s-a topit brusc și-a trebuit să fac un efort ca să-mi amintesc de ce voisem să-lucid, ca să-mi justific violența care mă sufoca, făcea să-mi plesnească pieptul, să-mi zumzăie urechile și să mi se împăienjenească ochii. Am deschis gura disperat, încercând să-mi umplu plămâni cu aer, am reușit să mă ridic în picioare, dar am început să tremur, am făcut doi pași și m-am prăbușit pe o grămadă de scânduri, amețit, nereușind să respir regulat. Am crezut că leșin, iar inima îmi bătea în piept ca o mașină scăpată de sub control. A trecut pesemne ceva vreme, nu știu. În cele din urmă mi-am ridicat ochii, m-am sculat și am căutat pușca.

Copilul Esteban García era lângă mine și mă privea tăcut. Adunase de pe jos degetele tăiate și le ținea ca pe un buchet de sparanghel însângerat. N-am putut evita greața, gura mi s-a umplut de salivă și am vomitat murdărindu-mi cizmele, în timp ce puștiul zâmbea impasibil.

— Aruncă-le dracului, mucos nenorocit, am țipat, dându-i peste mână.

Degetele au căzut în rumeguș, înroșindu-l.

Am luat pușca și m-am îndreptat clătănându-mă spre ușă. Aerul proaspăt al inserării și mireasma copleșitoare de pin m-au adus la realitate. Am respirat lacom. M-am apropiat de cal cu multă greutate, căci mă durea tot corpul și aveam degetele țepene. Copilul a venit după mine.

Ne-am întors la Las Tres Marias căutându-ne drumul pe întuneric, fiindcă după apusul soarelui noaptea cădea repede. Copacii ne îngreunau mersul, caii se

împiedicau de pietre și tufișuri, crengile ne loveau. Eu eram ca pe altă lume, copleșit și buimăcit de propria-mi violență, mulțumit că Pedro al Treilea scăpase, căci, dacă ar fi căzut, precis că l-aș fi lovit cu toporul până l-aș fi ucis, căsăpit, tăiat în bucăți, cu aceeași hotărâre cu care fusesem gata să-i trag un glonț în cap.

Acum știu ce se zice despre mine. Se zice, printre altele, că aș fi omorât unul sau mai mulți oameni la viața mea. Mi s-a pus în cărcă moartea câtorva țărani. Nu-i adevărat. Dacă ar fi, n-aș avea nici o problemă să recunosc; la vârsta pe care o am astfel de lucruri pot fi spuse fără riscul pedepsei. Mai am foarte puțin până la îngropăciune. N-am omorât niciodată vreun om, singura dată când am fost pe punctul de a o face a fost în ziua aceea, când am apucat toporul și m-am năpustit spre Pedro García al Treilea.

Am ajuns acasă când se înnoptase bine. Am descălecat cu greutate și-am mers spre terasă. Uitasem complet de copilul care tăcuse tot drumul, drept care am fost mirat simțind că mă trage de mânecă.

— Îmi dați recompensa, șefu'? L-am împins cât colo.

— Nu există recompensă pentru trădători și turnători. A, și-ți interzic să povestești despre cele întâmplate, ai priceput?

Am intrat în casă și m-am dus ață la sticla de coniac. Băutura mi-a ars gâtul și m-a încălzit cât de cât. Apoi m-am întins pe canapea, respirând greu. Inima continua să-mi bată neregulat și eram amețit. Cu dosul palmei, mi-am șters lacrimile care mi se scurgeau pe obraji.

Esteban García a rămas afară, în fața ușii încuiate. Ca și mine, plângea de ciudă.

7. Frații

Clara și Blanca au ajuns în Capitală într-o formă jalnică. Ambele aveau fața umflată, ochii înroșiți de plâns și hainele mototolite de drumul lung cu trenul. Blanca, mai slăbită decât maică-sa, în ciuda faptului că era mult mai înaltă, mai tânără și mai zdravănă, suspina când era trează și scâncea în somn, într-o jelanie neîncetată, care începuse din ziua aceea cu bătaia. Clara însă nu era genul care să păstreze mult timp nefericirea, astfel că, odată ajunsă la casa cea mare de pe colț, goală și lugubră precum un mausoleu, a hotărât că bocise și se văitase destul și că viața merita înveselită. A obligat-o pe fiică-sa să o ajute la găsitul noilor servitori, la deschisul obloanelor, la scoaterea huselor de pe mobilă și candelabre, a lacătelor de la uși, la scuturat și aerisit. Așa stăteau lucrurile când casa a fost cuprinsă dintr-odată de parfumul inconlundabil de toporăși și astfel și-au dat seama că, avertizate de telepatie sau pur și simplu de afecțiune, cele trei surori Mora veniseră în vizită. Grație pălăvrăgelii lor vesele, compreselor, mângâierilor spirituale și farmecului lor firesc, și mama, și fiica au reușit să scape de vânătăile de pe corp și de durerea din suflet.

— Trebuie să cumpărăm alte păsări, a spus Clara, privind pe fereastră la coliviile goale și la grădina părăginită în care statuile Olimpului se înălțau goale și găinătate de guguștiuci.

— Nu înțeleg cum te poți gândi la păsări când n-ai dinți în gură, a observat Blanca, neobișnuită nici acum cu noul aspect edentat al maică-sii.

Și Clara a găsit timp pentru toate. După două săptămâni, vechile colivii se umpluseră de păsări, iar ea își comandase o proteză de porțelan care se fixa printr-un mecanism ingenios care o prindea de măselele rămase, numai că sistemul i s-a părut atât de incomod, încât prefera să poarte dantura falsă atârnată de gât cu un șnur. Și-o puneă doar ca să mănânce și, uneori, în lume. Clara a readus casa la viață. I-a poruncit bucătăresei să țină tot timpul plita aprinsă și i-a spus că trebuia să fie pregătită să hrănească un număr nedeterminat de oaspeți. Știa ea ce știa. După câteva zile, au început să apară amicii rozicrucieni, spiritiștii, teozofii, acupuncturiștii, telepații, făcătorii de ploaie, peripateticienii, adventiștii de ziua a șaptea, artiștii flămânzi sau în mizerie, în fine, toți cei care alcătuiseră curtea ei obișnuită. Clara domnea în mijlocul lor ca o mică regină veselă și fără dinți. Pe atunci începuseră primele ei încercări serioase de a intra în contact cu extraterestrii și, după cum a și scris, a început să aibă cele dintâi îndoieli în legătură cu originea mesajelor spirituale pe care le primea prin mijlocirea pendulului sau a măsuței cu trei picioare. Adesea a fost auzită spunând că poate nu sufletele celor morți erau cele care rătăceau prin altă dimensiune, ci pur și simplu ale unor ființe de pe alte planete, care încercau să stabilească o legătură cu pământeni, dar, cum erau făcuți dintr-o materie impalpabilă, era ușor să-i confunzi cu spiritele. O explicație științifică, menită să-l încante pe Nicolás, dar nu și pe cele trei surori Mora, foarte conservatoare.

Blanca era departe de îndoielile astea. Pentru ea, ființele de pe alte planete intrau în aceeași categorie a spiritelor și nu putea pricepe pasiunea pe care o puneau mama ei și ceilalți în a le identifica. Era și foarte ocupată cu treburile din casă, pe care Clara le-a abandonat repede, sub pretextul că niciodată n-avusese talent la asta. Casa cea mare de pe colț avea nevoie de o armată de servitori care să păstreze curățenia, iar cortegiul maică-sii făcea necesare schimburi permanente la bucătărie. Pentru unii trebuia să gătești verdețuri și boabe, pentru alții legume și pește crud, surorile Mora trebuiau să aibă fructe și lapte acru, iar pentru Jaime și Nicolás, care dovedeau un apetit insașiabil și încă nu ajunseseră la vocația lor de mai târziu, era necesar să gătești feluri suculente din carne, dulciuri și alte otrăvuri. În timp, unii vor ajunge să facă foamea: Jaime din

solidaritate cu cei săraci, Nicolás ca să-și purifice sufletul. Dar pe atunci încă erau doi băieți zdraveni, cu poftă de viață.

Jaime intrase la universitate, iar Nicolás încă era în căutarea drumului. Aveau un automobil preistoric, cumpărat cu banii obținuți din vânzarea tăvilor de argint furate din casă. L-au botezat *Covadonga*, în amintirea bunicilor Del Valle. *Covadonga* fusese demontat și remontat de atâtea ori, primind alte piese, că de-abia mai funcționa. Se deplasa într-un zgomot de motor slinos, scuipa fum și piulițe prin țeava de eșapament. Cei doi frați și-l împărțeau după dreapta judecată a lui Solomon: Jaime în zilele cu soț, Nicolás în cele fără soț.

Clara era fericită să stea împreună cu băieții și gata să înfiripe cu ei o relație prietenească. Avusese puține contacte cu ei pe când erau mici și, tot așteptând „să devină bărbați”, pierduse cele mai frumoase clipe ale copilăriei lor și nu-i răsفățase deloc. Acum, că atinseseră proporții adulte și erau în sfârșit bărbați, putea să-i răsfețe așa cum ar fi trebuit s-o facă pe când erau copii, dar era prea târziu, gemenii crescuseră fără mângâierile ei și ajunseseră să nici nu mai aibă nevoie de așa ceva. Clara și-a dat seama că nu-i mai aparțineau. Nu și-a pierdut capul și nici buna dispoziție. I-a acceptat așa cum erau și s-a hotărât să se bucure de ei fără a le cere nimic în schimb.

Blanca bombănea însă pentru că frații ei transformau casa în grajd. Lăsau în urma lor numai dezordine, stricăciune și zarvă. Tânăra se îngrașă văzând cu ochii și devenea tot mai înceată și mai prost dispusă. Jaime s-a uitat la burta ei și a căutat-o pe maică-sa, spunându-i fără nici un fel de introducere :

— Cred că Blanca e borțoasă, mamă.

— Mi s-a părut și mie, fiule, a suspinat ea.

Blanca nu a tăgăduit, așa că Clara a notat și asta, cu caligrafia ei rotunjită, în caietele de povestit viața. Nicolás și-a ridicat ochii din studierea horoscopului chinezesc și a sugerat că trebuia anunțat tatăl, pentru că în vreo două săptămâni treaba devenea de nedisimulat și va afla toată lumea.

— N-am să spun niciodată cine e tatăl, a zis extrem de hotărât Blanca.

— Nu mă refeream la tatăl plodului, ci la al nostru. Tata are dreptul să afle de la noi, înainte de a-i spune alții.

— Atunci telegrafiază-i la țară, a sugerat Clara cu tristețe.

Își dădea seama că, din clipa în care Esteban Trueba va fi la curent, copilul Blancăi avea să devină o mare tragedie.

Nicolás a redactat mesajul în stilul criptografic în care făcea versuri pentru Amanda, pentru ca telegrafistul din sat să nu priceapă și să nu ducă bârfa mai departe. Nici telegrafistul, dar nici Esteban n-au priceput nimic, dar Trueba a sunat acasă, ca să se lămurească. S-a nimerit să-i explice Jaime toată tărășenia, adăugând că sarcina era prea avansată pentru a se încerca o soluție drastică. La capătul celălalt al firului s-a așternut o liniște îndelungată și teribilă, după care tatăl a închis. La moșia Las Tres Marias, Esteban Trueba, livid de furie, a apucat bastonul și a făcut praf pentru a doua oară telefonul. Nu-și imaginase că fata lui ar fi putut face o prostie atât de monstruoasă. Știa cine era tatăl, așa că nu i-a trebuit mai mult de o secundă pentru a se căi că nu-i trăsese un glonț în cap când avusese ocazia. Era convins că scandalul ar fi la fel de mare dacă ar naște un bastard ca și dacă s-ar mărita cu un băiat de țăran: societatea ar ostraciza-o în oricare dintre cele două variante. Esteban Trueba s-a învățit cu orele prin casă, lovind pereții și mobilele cu bastonul, injurând printre dinți și croind planuri nesăbuite, care mergeau de la a o trimite pe Blanca la o mănăstire din Extremadura până la a o omorî în bătaie.

În cele din urmă, liniștindu-se un pic, i-a venit ideea salvatoare. A pus șaua pe cal și a pornit în galop spre sat.

L-a găsit pe Jean de Satigny, pe care nu-l mai văzuse din noaptea aceea nenorocită în care îl trezise din somn ca să-i povestească de amorul Blancăi,

sorbind suc de pepene neîndulcit la singura cofetărie din localitate, în compania băiatului lui Indalecio Aguirrazâbal, un filfizon spilcuit, care vorbea cu un glas pițigăiat și recita din Ruben Darío. Fără urmă de respect, l-a ridicat pe contele francez în picioare, apucându-l de reverele sacoului ecosez impecabil, și l-a scos aproape pe sus din cofetărie, sub privirile uimite ale celorlalți clienți, plantându-l în mijlocul trotuarului.

— Mi-ai făcut destule probleme, tinere. Mai întâi cu afurisitele alea de șinșile, apoi cu fiică-mea. M-am săturat. Du-te să-ți strângi catrafusele și mergi cu mine în Capitală. Te însori cu Blanca.

Nu i-a lăsat timp să-și revină. L-a condus la hotel, unde a așteptat cu biciul într-o mână și cu bastonul în cealaltă ca Jean de Satigny să-și facă valizele. După care l-a dus direct la gară și l-a urcat în tren. Pe drum, contele a încercat să-i explice că n-avea nici o legătură cu toată afacerea și niciodată n-o atinsese pe Blanca nici măcar cu un deget, și că probabilul răspunzător de cele întâmplare era călugărul bărbos cu care se întâlnea Blanca la râu noaptea. Esteban Trueba l-a fulgerat cu privirea cea mai feroce.

— Nu știu despre ce vorbești, fiule. Pesemne că ai visat. Apoi i-a explicat clauzele contractului matrimonial, ceea ce l-a liniștit în bună parte pe francez. Zestrea Blancăi, renta lunară și perspectiva de a moșteni o avere o făceau să fie o partidă remarcabilă.

— După cum vezi, este o afacere mai bună decât aceea cu șinșilele, a conchis viitorul socru, fără a da atenție scâncetelor nervoase ale tânărului.

Și astfel a ajuns sâmbătă Esteban Trueba la casa cea mare de pe colț, cu un soț pentru fata deflorată și un tată pentru micul bastard. Fierbea de furie. A trântit dintr-o lovitură vaza cu crizanteme de la intrare, i-a tras o palmă lui Nicolás, care încerca să-i explice cum stăteau lucrurile, și a urlat că n-avea de gând să dea ochii cu Blanca și că fata trebuia să rămână închisă în cameră până în ziua nunții. Clara n-a ieșit să-l primească și nu i-a deschis nici după ce și-a rupt bastonul de argint de atâta lovit în ușa.

Casa a intrat într-un vârtej de treburi și de certuri. Aerul devenise irespirabil, până și păsările tăceau în coliviile lor. Servitorii alergau la ordinele acestui stăpân supărat și dur, care nu admitea nici o întârziere. Clara își continua viața, ignorându-și bărbatul și nevorbind cu el. Logodnicul, practic prizonier al viitorului său socru, a fost cazat într-una dintre numeroasele camere de oaspeți, unde se învățea fără nici o ocupație, fără s-o vadă pe Blanca și fără să înțeleagă cum de nimerise în romanul ăsta prost. Nici nu știa dacă să se plângă pentru că ajunsese victima acelor aborigeni barbari, sau să se bucure pentru că i se împlinea visul de a se căsători cu o moștenitoare sud-americană tânără și frumoasă. Fiind optimist de felul lui și dotat cu simțul practic propriu rasei, a optat pentru cea de-a doua variantă și în săptămâna următoare s-a liniștit complet.

Esteban Trueba a fixat data căsătoriei peste cincisprezece zile. A decis că modalitatea cea mai bună de a evita un scandal era o nuntă spectaculoasă. Fiicăsa trebuia să fie cununată de un episcop, în rochie albă, cu o trenă lungă de șase metri, purtată de paji și domnișoare de onoare, să-i apară poza la rubrica mondenă din ziar, să se facă o petrecere demnă de un Caligula, cu destulă pompă și cheltuială pentru ca nimeni să nu bage de seamă burta miresei. Singurul care l-a secondat în toate aceste planuri a fost Jean de Satigny.

Esteban Trueba a văzut-o pe fiicăsa de-abia în ziua când a trimis-o la modistă să probeze rochia de mireasă. S-a speriat văzând-o grasă și cu fața pătată.

— Nu vreau să mă mărit, tată.

— Să taci! Te măriți, că nu vreau bastarzi în familia mea, auzi?

— Credeam că avem deja câțiva.

— Mie să nu-mi răspunzi! Și află că Pedro García al Treilea e mort. L-am ucis cu mâna mea, așa că ia-ți gândul de la el și încearcă să fii o nevastă bună pentru cel care te duce la altar.

Blanca a început să plângă și a plâns fără încetare și în zilele care au urmat.

Căsătoria nedorită de Blanca s-a celebrat la catedrală, cu binecuvântarea episcopului și cu o rochie de mireasă făcută de cel mai bun croitor din țară, care s-a dat peste cap pentru a ascunde cu ghirlande, flori și un joc de cute greco-romane pânțelele proeminente ale miresei. Nunta a culminat cu o petrecere spectaculoasă, cu cinci sute de invitați în haine de gală, care au invadat marea casă de pe colț înveselită de o orchestră închiriată, cu un belșug de vite fripte asezate cu ierburi fine, scoici proaspete, caviar din Marea Baltică, somon din Norvegia, păsări umplute, un râu de lichioruri exotice, un fluviu de șampanie, un desfrâu de dulciuri, bezele, *mille-feuilles*, ecleruri, cupe de cristal cu fructe glasate, căpșune din Argentina, nuci de cocos din Brazilia, papaya din Chile, ananas din Cuba și alte delicii imposibil de amintit, așezate pe un șir de mese în toată grădina, totul terminat cu un tort neasemuit cu trei etaje, făcut de un artist cofetar originar din Napoli, amic cu Jean de Satigny, care transformase umilele materiale numite ouă, făină și zahăr într-un mic Acropole încununat de un nor de beza pe care se odihneau amanții mitologici Venus și Adonis, făcuți din pastă de migdale vopsită pentru a imita trandafiriul pielii, blondul pletelor și albastrul cobalt al ochilor, acompaniați de un Cupidon durduliu, și el comestibil, tort care a fost tăiat cu un cuțit de argint de către un mire mândru și o mireasă deznădăjduită.

Clara, care se opusese din principiu ideii de a o mărita pe Blanca împotriva voinței ei, a hotărât să nu ia parte la sărbătoare. A rămas în camera de cusut, elaborând pentru cei doi miri triste previziuni, care s-au și împlinit pe de-a-ntregul, după cum s-a dovedit mai târziu, până când a apărut bărbatul ei, implorând-o să-și schimbe hainele și să vină în grădină măcar zece minute, fiindcă lumea începea să vorbească. Clara a acceptat, de dragul fiică-sii, să-și pună dantura falsă și a încercat să le zâmbească tuturor celor prezenți.

Jaime a ajuns cam pe la spartul chefului, căci rămăsese la spitalul săracilor, unde făcea practica în calitate de student la medicină. Nicolás a venit împreună cu Amanda cea frumoasă, care tocmai îl descoperise pe Sartre și afișa aerul fatal al existențialiștilor europeni, îmbrăcată toată în negru, palidă, cu ochii ei de maură înnegriți cu kohl, cu pletele brune până la brâu și zdrăngănind dintr-o mulțime de coliere, brățări și cercei care iscau mirare. La rândul lui, Nicolás era în alb, ca un infirmier, iar de gât îi atârnavă tot felul de amulete. Taică-său i-a ieșit în cale, l-a apucat de braț și l-a băgat cu forța într-o baie, unde s-a apucat să i le smulgă fără milă, după care i-a poruncit:

— Marș în camera ta și pune-ți o cravată ca lumea! Pe urmă te întorci la petrecere și te porți ca un domn. Nu care cumva să te apuci să predici vreo religie eretică printre musafiri. Și spune-i vrăjitoarei ăleia care e cu tine să-și acopere decolteul!

Nicolás s-a supus, extrem de supărat. De obicei nu bea, dar de furie a dat pe gât câteva pahare, s-a îmbătat și a sărit îmbrăcat în bazin, de unde l-au scos cu demnitatea flească.

Blanca și-a petrecut toată noaptea pe un scaun, privind tortul cu o expresie buimacă și plângând, în timp ce proaspătul ei soț se învărtea printre comeseni, explicând absența soacră-sii printr-o criză de astm și lacrimile miresei prin emoțiile nunții. Nu l-a crezut nimeni. Jean de Satigny depunea pupici pe gâtul Blancăi, o lua de mână și încerca s-o împace cu sorbituri de șampanie și langustine alese și servite drăgăstos de propria-i mână, dar degeaba, ea continua să plângă.

Până la urmă, petrecerea a fost un eveniment, așa cum plănuise Esteban Trueba. S-a mâncat pe ghiftuite, s-a băut pe îndestulate, și zorii i-au prins dansând după muzica orchestrei, în timp ce în centru grupurile de șomeri se încălzeau la căldura ziarelor arse, cete de tineri în cămăși brune defilau salutând cu brațul ridicat, așa cum văzuseră în filmele despre Germania, iar la sediile partidelor politice se puneau la punct ultimele detalii ale campaniei electorale.

— Or să câștige socialiștii, spusese Jaime, care de atâta stat la spital pe lângă proletariat începuse să aiureze.

— Nu, fiule, or să câștige tot cei care au câștigat și până acum, i-a răspuns Clara, care văzuse asta în cărți și căruia i-o confirmase și bunul simț.

După nuntă, Esteban Trueba și-a chemat ginerele în bibliotecă și i-a dat un cec. Era cadoul de nuntă. Aranjase totul pentru ca cei doi să plece în nord, unde Jean de Satigny avea de gând să trăiască îndestulat pe banii nevestei, departe de bârfele persoanelor cu spirit de observație care precis aveau să se lege de sarcina prematură. Se gândea deja la o afacere cu ulcioare și mumii indigene. Înainte de a pleca, tinerii căsătoriți s-au dus să-și ia rămas-bun de la mamă. Clara a tras-o deoparte pe Blanca, deși fata continua să plângă, și i-a vorbit în secret.

— Nu mai plânge, fata mea. Îi faci rău copilului, n-o să fie fericit.

Blanca i-a răspuns printr-un suspin.

— Pedro García al Treilea trăiește, a adăugat Clara. Blanca și-a suflat nasul și n-a mai plâns.

— De unde știi?

— L-am visat.

A fost de ajuns pentru ca Blanca să se liniștească de-a binelea. Și-a șters lacrimile, a ridicat capul și n-a mai plâns până la moartea maică-sii, șapte ani mai târziu, deși nu i-au lipsit necazurile, durerile și alte singurătăți.

Despărțită de fiica ei, de care fusese mereu foarte legată, Clara a reintrat într-una din perioadele ei de confuzie și depresie. A continuat să ducă aceeași viață, cu casa cea mare mereu deschisă și plină de lume, cu ședințele spiritiste și seratele literare, dar și-a pierdut ușurința de a râde și adesea rămânea pe gânduri, cu privirea fixă. A încercat să stabilească un sistem de comunicare directă cu Blanca pentru a suplini întârzierile poștei, numai că telepatia nu funcționa tot timpul și n-avea certitudinea că mesajele ei erau primite. A constatat că acestea se încurcau din cauza unor interferențe de necontrolat, și se înțelegea altceva decât voise să transmită. În plus, Blanca nu avea înclinație pentru experimentele psihice, deși fusese tot timpul foarte aproape de maică-sa, nu dovedise nici cea mai mărunță curiozitate pentru fenomenele minții. Era o femeie practică, terestră și neîncrezătoare, iar natura ei modernă și pragmatică era o piedică în calea telepatiei. Clara a trebuit deci să se limiteze resemnată la metodele convenționale. Își scriau aproape în fiecare zi, iar abundența lor corespondență a înlocuit câteva luni bune caietele de povestit viața. Blanca afla astfel tot ce se întâmpla în casa cea mare de pe colț și-și putea imagina că era alături de familie, iar căsnicia era doar un vis urât.

În anul acela drumurile lui Jaime și Nicolás s-au despărțit definitiv, căci deosebiriile dintre frați erau de neîmpăcat. Lui Nicolás îi cășunase mai nou pe dansul flamenco, zicea că-l învățase de la țiganii din peșterile Granadei, deși în realitate nu fusese niciodată plecat din țară, dar puterea lui de convingere era atât de mare, încât au început să se îndoiască de asta chiar și membrii familiei. La cea mai mică provocare făcea o demonstrație. Sărea pe masa din sufragerie, masa cea mare de stejar pe care fusese privegheată Rosa cu mulți ani în urmă și pe care o moștenise Clara, și se apuca să bată din palme ca un nebun, să țacăne din călcâie spasmodic, să sară și să scoată strigăte guturale, până îi aduna pe toți cei din casă, bașca vecinii, ba o dată chiar și pe carabinieri care au apărut cu bastoanele în mână, murdărind covoarele cu cizmele lor pline de noroi, dar au

sfârșit, ca toți ceilalți, aplaudând și strigând „ole”. Masa a rezistat eroic, deși după o săptămână semăna mai curând cu o tejghea de spintecat viței. Pe atunci, dansul flamenco n-avea nici o utilitate practică în societatea închisă din Capitală, dar Nicolás a publicat un anunț discret în ziar prin care-și făcea publice serviciile de maestru în predarea focusului dans. A doua zi, avea deja o elevă, iar după o săptămână i se dusese buhul. Fetele veneau în cârd, mai întâi rușinoase și timide, însă el începea să se învărtească în jurul lor, pocnind din călcâie și luându-le de mijloc, după care le zâmbea seducător și le făcea repede să se entuziasmeze. Orele de dans au fost un succes. Masa din sufragerie era pe punctul de a se face țândări, Clara se plângea de dureri de cap, iar Jaime se închidea în camera sa, încercând să învețe cu dopuri de ceară în urechi. Când a prins de veste ce se petrecea acolo când era plecat, Esteban Trueba s-a infuriat teribil și i-a interzis băiatului să-i transforme casa în academie de dans sau de orice altceva. Nicolás a trebuit să renunțe la contorsiuni, dar experiența tot i-a folosit la ceva: a ajuns tânărul cel mai popular al sezonului, regele petrecerilor și al inimilor feminine, căci, în timp ce ceilalți studiau, purtau costume cenușii la două rânduri și-și răsuceau mustața în ritm de bolero, el predica amorul liber, cita din Freud, bea pernod și dansa flamenco. Cu toate astea, succesul monden nu i-a scăzut interesul pentru talentele paranormale ale maică-sii. Dar degeaba încerca să-i calce pe urme; învăța cu foc, experimenta chiar cu riscul de a se îmbolnăvi, asista la ședințele de vineri cu surorile Mora, în ciuda interdicției exprese a tatălui, care era de părere că astea nu erau ocupații demne de un bărbat. Clara încerca să-l consoleze văzând cum se concentrează până se uita cruciș, sforțându-se să miște solnița fără s-o atingă.

— Asta nu se învață, puiule, nici nu se moștenește.

Cele trei surori Mora țineau tare mult la el. Îi împrumutau cărțile lor secrete și-l ajutau să descifreze cheile horoscopului și ale cărților de ghicit. Se așezau în jurul lui, ținându-se de mână ca să-i transmită fluide benefice, dar Nicolás nu dobânda nici așa puterile minții. Îi protejau și amorul pentru Amanda. La început, tânăra a părut fascinată de masa cu trei picioare și de artiștii pletoși din casă, dar s-a săturat repede să invoce fantome și să recite versurile Poetului, care umblau din gură în gură, și s-a angajat la un ziar ca reporter.

— Meserie de golani, a decretat Esteban Trueba când a aflat.

Trueba n-o simpatiza. Nu-i plăcea să o vadă în casa lui. Credea că exercita o influență proastă asupra fiului său și era convins că pletele, ochii făcuți și mărgelele erau semne ale unui viciu ascuns și că obiceiul ei de a-și scoate pantofii și de-a se așeza pe jos cu picioarele încrucișate erau purtări de băiețoi.

Amanda avea o viziune pesimistă asupra lumii și, pentru a face față depresiei, fuma hașiș. Împreună cu Nicolás, Clara și-a dat seama că băiatul trecea prin momente grele, dar nici chiar intuiția ei prodigioasă n-a putut să pună în legătură pipele orientale pe care le fuma Nicolás cu rătăcirile lui delirante, cu moleșeala care îl cuprindea uneori și cu atacurile de veselie nejustificată, pentru că nu auzise în viața ei de acest drog sau de altele. „Chestii de vârstă, o să-i treacă”, își spunea ea, văzându-l că se purta ca un lunatic, dar uitând că și Jaime se născuse în aceeași zi și nu manifesta nici una dintre extravaganțele astea.

Nebuniile lui Jaime erau cu totul altele. Avea vocația sacrificiului și a austerității. Dulapul lui nu cuprindea mai mult de trei cămăși și doi pantaloni. Clara tricota cât era iarna de lungă îmbrăcăminte de lână ca să nu-i fie frig, dar el o purta doar până când dădea de unul mai sărac decât el. Bani primiti de la tatăl lui ajungeau la săracii pe care-i îngrijea la spital. Dacă se lua după el pe stradă vreo potaie scheletică, o aducea acasă, dacă auzea de vreun copil părăsit, de vreo mamă fără bărbat sau de vreo bătrână neputincioasă, îi lua cu el și Clara se ocupa de toate. Maică-sa ajunsese o expertă în binefacere socială, cunoștea

toate locurile organizate de stat sau de Biserică unde i-ar fi putut duce pe acești nefericiți, iar dacă nu reușea să-i plaseze, îi primea în casă. Prietenele ei începuseră să se teamă: de fiecare dată când venea în vizită, le cerea câte ceva. Așa s-a extins rețeaua protejaților Clarei și ai lui Jaime, care nu țineau socoteala celor pe care îi ajutau, astfel că erau mirați când cineva venea să le mulțumească pentru un bine de care nu-și aminteau. Pentru Jaime, studiile de medicină erau ca o vocație religioasă. I se părea că orice distracție care îl ținea departe de cărțile lui sau care îl făcea să piardă timp echivala cu o trădare a omenirii pe care jurase s-o slujească. „Copilul ăsta trebuia să se facă popă”, spunea Clara. Însă pentru Jaime, căruia legământul de umilință, sărăcie și castitate al preoților nu i se părea ceva supărător, religia era de vină pentru jumătate din nenorocirile de pe lume, astfel că se înfură când maică-sa spunea ce spunea. Creștinismul, zicea el atunci, ca toate celelalte superstiții, îi făcea pe oameni slabi și resemnați, și nu trebuia să aștepti o răsplată din cer, ci să lupți pentru drepturile tale aici, pe pământ. Lucrurile astea le discuta între patru ochi cu mama lui, căci era imposibil să o facă de față cu Esteban Trueba, care-și ieșea repede din răbdări și ajungea la țipete și uși trântite, pentru că era sătul să trăiască printre nebuni de legat, nu dorea decât un pic de normalitate, dar avusese ghinionul să se însoare cu o excentrică și să zămislească trei aiuriți buni de nimic care îi amarau viața, așa spunea. Jaime nu mai discuta cu taică-său. Trecea prin casă ca o umbră, o săruta distrat pe maică-sa când o vedea, se ducea direct la bucătărie, unde înghițea în picioare ce rămăsese de la ceilalți, apoi se închidea în camera lui să studieze sau să citească. Dormitorul lui ajunsese un tunel de cărți, iar pereții erau acoperiți de sus până jos de rafturi de lemn pline de volume pe care nu le ștergea de praf nimeni, căci își ținea camera încuiată, și care deveniseră sălașuri ideale pentru păianjeni și șoareci. În mijlocul încăperii era patul îngust ca de recrut, luminat de un bec chior care atârna de tavan. În timpul unui cutremur pe care Clara omisese să-l prevestească, s-a auzit un zgomot ca de tren care deraiază, iar când au reușit să deschidă ușa, patul era sub un munte de cărți. Rafturile căzuseră și cărțile îl îngropaseră pe Jaime cu totul. A scăpat fără o zgârietură, în timp ce Clara dădea cărțile la o parte, și-a amintit de cutremur și s-a gândit că mai trăise o dată experiența asta. Cu ocazia aceasta s-a făcut curat și lighioanele au fost alungate cu mătura.

Singurele momente în care Jaime își ascuțea privirile ca să perceapă realitatea din casă erau cele când o vedea pe Amanda trecând de mână cu Nicolás. Îi vorbea extrem de rar și se înroșea violent atunci când ea i se adresa. Nu îi plăcea stilul ei exotic de a se îmbrăca și era convins că, dacă s-ar fi pieptănat normal și și-ar fi șters fardul de pe ochi, ar fi semănat cu un șoarece costeliv și verzui. Cu toate astea, nu-și putea lua ochii de la ea. Zdrăngănitul brățarilor, care o însoțea în permanență, îl făcea să nu fie atent când învăța și doar cu mari eforturi nu umbla după ea prin casă precum o găină hipnotizată. Singur în patul lui, neputându-se concentra, și-o imagina pe Amanda goală, învăluită doar în pletele negre și cu toate podoabele ei gălăgioase, ca un idol. Jaime era un singuratic. Fusese un copil cam sălbatic, iar mai târziu a devenit un bărbat timid. Nu se iubea pe sine însuși și poate de aceea credea că nu merita nici dragostea celorlalți. Cea mai mică dovadă de solitudine sau de recunoștință îl făcea să se rușineze și să sufere. Amanda reprezenta esența a tot ce era feminin și, pentru că era prietena lui Nicolás, interzis. Îl fascina personalitatea liberă, afectuoasă și aventuroasă a tinerei, iar înfățișarea ei de șoricel deghizat trezea în el o dorință nestăpânită de a o apăra. O dorea dureros, însă niciodată n-a îndrăznit s-o admită, nici chiar în gândurile lui cele mai ascunse.

Pe atunci, Amanda venea des în casa Trueba. Avea un program flexibil la ziar și, ori de câte ori avea timp, venea la casa de pe colț împreună cu fratele ei

Miguel, prezența ambilor trecând neobservată în căsoiul plin de oameni și de treburi. Pe atunci Miguel să fi avut cam cinci anișori, era discret și curat, nu strica nimic, aproape că nici nu-l vedeai, se confunda cu modelul tapetului și cu mobila, se juca singur în grădină și umbla după Clara prin toată casa, spunându-i „mamă”. Din acest motiv, și pentru că pe Jaime îl striga „tată”, au presupus că Amanda și Miguel erau orfani. Amanda umbla tot timpul cu frățiorul după ea, chiar și la lucru, îl obișnuise să mănânce de toate și la orice oră și să doarmă în locurile cele mai incomode. Îl înconjură cu o duioșie pătimășă și violentă, îl scărpină ca pe un cățeluș, țipa la el când era supărată, iar apoi fugea să-l îmbrățișeze. Nu admitea ca altcineva să-l corecteze sau să-i ceară ceva puștiului, nu permitea comentarii despre viața ciudată la care îl obliga și îl apăra ca o leoaică, deși nimeni n-avea intenția să-l atace. Singura persoană căreia i-a permis să aibă o părere despre educația lui Miguel a fost Clara, care a reușit s-o convingă că trebuia să-l dea la școală, ca să n-ajungă un sălbatic analfabet. Clara nu era neapărat adepta educației regulate, dar s-a gândit că, în cazul lui Miguel, ar fi prins bine câteva ore de disciplină pe zi și de conviețuire cu alți copii de vârsta lui. S-a îngrijit ea însăși să-l înscrie la școală, să-i cumpere rechizitele și uniforma și s-o însoțească pe Amanda în prima zi de cursuri. În fața ușii, frații s-au îmbrățișat plângând, iar învățătoarea n-a reușit să-l despartă pe copil de fustele soră-sii, de care se agăța cu ghearele și cu dinții, urlând și lovind cu picioarele pe oricine se apropia, în cele din urmă, ajutată de Clara, învățătoarea l-a târât pe copil înăuntru și a închis ușa în spatele ei. Amanda a rămas toată dimineața pe trotuarul din fața școlii. A rămas și Clara, care se simțea vinovată și începea să se întrebe dacă făcuse bine. La prânz a sunat clopoțelul și s-au deschis porțile. Au văzut ieșind un cârd de copii, iar printre ei, cuminte, liniștit și fără lacrimi, cu o urmă de creion pe nas și ciorapii înghițiți de pantofi, micuțul Miguel, care în cele câteva ceasuri învățase că în viață nu se mergea de mână cu sora. Amanda l-a strâns cu frenezie la piept și într-o inspirație de moment i-a spus: „Miguelito, mi-aș da și viața pentru tine”. Nu știa că într-o bună zi chiar va trebui s-o facă.

Între timp, Esteban Trueba se simțea pe zi ce trece tot mai singur și mai furios. S-a resemnat cu ideea că soția lui n-avea să-i mai vorbească și, obosit să o urmărească prin toate colțurile, să o imploră din priviri și să găurească peretele de la baie, s-a hotărât să se dedice politicii. Așa cum pronosticase Clara, au câștigat alegerile cei dintotdeauna, dar cu o marjă atât de mică, încât toată țara a intrat în alertă. Trueba a găsit de cuviință că era momentul să se pună în slujba patriei și a Partidului Conservator, căci nimeni mai mult decât el nu-l personifica mai bine pe politicianul cinstit și nepătat, așa spunea, adăugând că se ridicase prin propria lui strădanie, dăduse de lucru și asigurase condiții bune de viață angajaților săi, fiind stăpânul singurei moșii unde țărani locuiau în case de cărămidă. Respecta legea, patria și tradiția, și nimeni nu-i putea reproșa vreun delict mai mare decât evaziunea fiscală. A angajat un administrator care să-l înlocuiască pe Pedro García al Doilea și să aibă grijă la Las Tres Marías de găinile ouătoare și de vacile de import, și s-a instalat definitiv în Capitală. S-a dedicat câteva luni campaniei electorale, sprijinit de Partidul Conservator, care avea nevoie de oameni pentru a se prezenta la următoarele alegeri parlamentare, cât și de propria avere, pe care și-a pus-o în serviciul cauzei. Casa s-a umplut de propagandă politică și de adepții partidului, care au luat-o practic cu asalt, amestecându-se printre fantezmele de pe culoare, rozicrucieni și cele trei surori Mora. Încet-încet, cortegiul Clarei s-a deplasat către odăile din spate. O graniță invizibilă s-a stabilit între sectorul lui Esteban Trueba și cel al soției sale. La inspirația Clarei și conform cerințelor momentului, nobila arhitectură seniorială s-a pomenit că-i cresc diverse cămăruțe, scări, turnulețe și terase. De câte ori era

nevoie să fie cazat un nou musafir, aceiași zidari veneau să mai adauge o odaie. Marea casă de pe colț a ajuns să semene cu un labirint.

— Într-o bună zi din casa asta se va face un hotel, spunea Nicolás.

— Sau un spital, adăuga Jaime, care începea să cocheteze cu ideea de a-i aduce pe săracii lui în Cartierul de Sus.

Fațada a rămas neschimbată. Din față se vedeau coloanele eroice și grădina gen Versailles, dar în spate stilul se pierdea. Grădina din spate era o junglă încurcată în care proliferau plante și flori, și unde zburătăceau păsările Clarei, împreună cu mai multe generații de câini și pisici. Din toată fauna aceea domestică, singurul care a rămas cât de cât în memoria familiei a fost un iepure adus de Miguel, din specia cea mai obișnuită, pe care câinii îl lingeau tot timpul, din care cauză i-a căzut tot părul, ajungând singurul iepure chel din specia sa, acoperit cu o piele rozalie care făcea ape, de ziceai că-i o reptilă cu urechi.

Pe măsură ce se apropiau alegerile, Esteban Trueba devenea tot mai nervos. Riscase totul în aventura lui politică. Într-o seară n-a mai rezistat și s-a dus să bată la ușa Clarei. Aceasta i-a deschis. Era în cămașă de noapte și-și pusese dinții, căci îi plăcea să ronțăie biscuiți în timp ce scria în caietele de povestit viața. Lui Esteban i s-a părut la fel de tânără și de frumoasă ca în prima zi în care o dusesse de mână în dormitorul acesta îmbrăcat în mătase albastră și o pusese să stea în picioarele pe blana lui *Barrabás*. A zâmbit amintirii.

— Iartă-mă, Clara, a spus el, înroșindu-se ca un elev. Mă simt singur și neliniștit. Vreau să stau puțin aici, dacă nu te superi.

Clara a zâmbit și ea, dar n-a zis nimic. I-a arătat un fotoliu și Esteban s-a așezat. Au rămas un timp tăcuți, ronțând biscuiți și privindu-se mirați, căci trecuse mult timp de când trăiau sub același acoperiș fără să se vadă.

— Bănuiesc că știi ce mă frământă, a spus el într-un târziu. Clara a dat din cap în semn că știa.

— Crezi că o să fiu ales?

Clara a dat iarăși din cap și-atunci Trueba s-a simțit teribil de ușurat, de parcă ar fi primit o garanție scrisă. A slobozit un hohot de răs vesel și sonor, s-a ridicat, a apucat-o de umeri și a sărutat-o pe frunte.

— Ești formidabilă, Clara! Dacă spui tu, am să fiu senator!

De atunci, ostilitatea dintre ei s-a diminuat. Clara nu-i vorbea nici acum, dar el se făcea că nu observă și i se adresa normal, interpretându-i cel mai mic gest drept un răspuns, în caz de necesitate, Clara îi trimitea mesaj prin servitori sau prin copii. Se preocupa să nu-i lipsească nimic, îl ajuta în activitatea lui și, când trebuia, îl însoțea. Câteodată chiar îi zâmbea.

După zece zile, Esteban Trueba a ieșit senator al Republicii, exact cum pronosticase Clara. A serbat evenimentul cu o petrecere pentru prieteni și pentru camarazii de partid, cu o primă pentru angajați și pentru țăranii din Las Tres Marías și cu un colier de smaralde pe care i l-a lăsat Clarei pe pat, împreună cu un buchețel de violete. Clara a început să asiste la recepțiile mondene și la reuniunile politice unde prezența ei era necesară pentru ca soțul să apară ca un om simplu și familist, pe placul publicului și al Partidului Conservator. Atunci, Clara își punea dinții și câte o bijuterie dintre cele dăruite de Esteban. În cercul lor monden trecea drept doamna cea mai elegantă, discretă și încântătoare, și nimeni nu bănuia că distinsa pereche nu-și vorbea niciodată.

Noua poziție socială a lui Esteban Trueba a mărit numărul de persoane care veneau în marea casă de pe colț. Clara nu ținea socoteala numărului de guri pe care le hrănea și nici a banilor care se cheltuiau. Facturile mergeau direct la biroul senatorului Trueba din Congres, care plătea fără să pună întrebări, căci descoperise că, pe măsură ce cheltuia, părea să-i sporească averea, și ajunsese la concluzia că nu avea cum să-l ruineze Clara, cu ospitalitatea ei nediscriminatorie și cu operele ei de caritate. La început, puterea politică i s-a părut o jucărie

nouă. Ajunsesse la maturitate omul bogat și respectat care jurase să fie pe când era un adolescent sărac, fără relații și având drept singur capital orgoliul și ambiția. Dar și-a dat repede seama că era la fel de singur ca întotdeauna. Cei doi fii îl evitau, cu Blanca nu mai avusese nici o legătură. Știa doar ce-i spuneau băieții și se limita să-i trimită cecul lunar, fidel promisiunii făcute lui Jean de Satigny. Era atât de străin de propriii copii, că orice dialog cu ei se termina cu țipete. Afla de nebuniile lui Nicolás când era prea târziu, adică după ce le comenta deja toată lumea. Nici despre viața lui Jaime nu știa nimic. Dacă ar fi bănuțit că acesta se întâlnea cu Pedro García al Treilea, căruia îi arăta o dragoste de frate, precis că l-ar fi lovit apoplexia, numai că Jaime avea mare grijă să nu afle taică-său.

Pedro García al Treilea plecase de la țară. După întâlnirea aceea teribilă cu stăpânul, fusese primit de părintele Jose Dulce María în casa parohială și rana i se vindecase. Dar tânărul era deprimat și repeta neobosit că viața lui nu mai avea nici un rost, pentru că o pierduse pe Blanca, și nici măcar nu mai putea cânta la chitară, singura lui mângâiere. Părintele Jose Dulce María a așteptat cicatrizarea degetelor, după care l-a urcat în șaretă și l-a dus la rezervația indienilor, unde i-a prezentat o bătrână centenară, care era oarbă, avea mâinile deformate de reumatism, dar mai avea atâta voință încât să facă împletituri de răchită cu picioarele. „Dacă ea poate să lucreze coșuri cu labelle picioarelor, și tu poți cânta la chitară fără degete.” După care iezuitul i-a spus povestea vieții sale.

— La vârsta ta și eu am fost îndrăgostit, fiule. Logodnica mea era fata cea mai frumoasă din sat. Urma să ne căsătorim, ea începuse să-și brodeze zestrea, eu strângeam bani ca să ne facem o căsuță, când m-au luat la armată. Când m-am întors, ea se măritase cu măcelarul și devenise o cucoană grasă. Am vrut să mă arunc în râu cu o piatră de gât, după care am hotărât să mă fac preot. La un an după Hirotonisirea mea, ea a rămas văduvă și venea la biserică și se uita la mine cu niște ochi languroși.

Râsul sincer al uriașului iezuit i-a mai ridicat moralul lui Pedro García al Treilea și l-a făcut să zâmbească pentru prima dată după trei săptămâni.

— Asta ca să vezi, fiule, că omul nu trebuie să dispere. Ai s-o revezi pe Blanca în ziua când nici n-o să te aștepți.

Vindecat la trup și la suflet, Pedro García al Treilea a plecat în Capitală cu o legăturică de rufă și câțiva bănuți pe care preotul îi scosese din cutia milelor. I-a mai dat și adresa unui lider socialist din Capitală, care l-a găzduit mai întâi la el acasă, iar apoi i-a găsit de lucru: cântăreț într-o orchestră ambulantă. Băiatul s-a dus să locuiască într-o localitate muncitorească, într-o baracă de lemn care i s-a părut un adevărat palat, unde avea o somieră, o saltea, un scaun și două lăzi în chip de masă. De acolo promova socialismul și-și rumega supărarea că Blanca se căsătorise cu altul, refuzând să accepte explicațiile și cuvintele de consolare ale lui Jaime. În scurt timp a ajuns să stăpânească mâna dreaptă și să folosească mai mult cele două degete rămase, continuând să compună cântece cu găini și vulpoi puși pe goană, într-o zi a fost invitat la un program de radio și acesta a fost începutul unei popularități vertiginoase la care nici el nu se aștepta. Glasul lui a început să fie auzit tot mai des la radio, numele lui a devenit cunoscut. Doar senatorul Trueba n-a avut habar, pentru că în casa lui nu admitea aparat de radio, considerându-l un instrument pentru oameni incuți, care propaga influențe nefaste și idei vulgare. Nu suporta muzica populară, ci doar opera din stagiunea lirică și trupa de zarzuela care venea din Spania în fiecare iarnă.

În ziua în care Jaime a venit acasă spunând că vrea să-și schimbe numele de familie, căci de când taică-său era senator al Partidului Conservator colegii lui de la universitate se purtau urât cu el și în Cartierul Mizericordiei nu i se mai arăta încredere, Esteban a fost pe punctul de a-i trage o palmă, dar s-a oprit la timp, citind în ochii băiatului că de data asta n-ar mai fi acceptat.

— M-am căsătorit ca să am copii legitimi care să-mi poarte numele, nu bastarzi care să-l poarte pe cel al mamei! a urlat el, livid de furie.

Dar, două săptămâni mai târziu, a auzit comentându-se pe culoarele Congresului și în saloanele Clubului că fiul său Jaime își scosese pantalonii în Piața Braziliei ca să-i dea unui sărăntoc și se întorsese acasă în chiloți, cale de cincisprezece cvartale, urmat de o liotă de copii și de curioși care-l aclamau. Sătul să-și tot apere onoarea în fața ridicolului și al bârfelor, l-a autorizat pe băiat să-și pună ce nume voia, doar al lui să nu fie. Apoi, în biroul său, a plâns de ciudă și de dezamăgire. A încercat să-și spună că aiurelile astea îi vor trece când se va maturiza și că, mai devreme sau mai târziu, fiul lui va ajunge bărbatul echilibrat care să-l ajute în afaceri și să-i fie sprijin la bătrânețe. Cât despre celălalt fiu, își pierduse orice speranță. Nicolás trecea de la o experiență fantastică la alta. Acum îi cășunase să traverseze Anzii, la fel cum încercase cu mulți ani în urmă bunicul Marcos, într-un mijloc de transport neobișnuit. Alesese să se ridice într-un balon, convins că spectacolul unui asemenea obiect uriaș suspendat printre nori ar fi fost un element publicitar irezistibil pentru orice marcă de băutură gazoasă. A copiat modelul unui zepelin german de dinainte de război, care se înălța printr-un sistem de aer cald și purta înăuntru una sau mai multe persoane cu temperament îndrăzneț. Cu montatul aceluși cârnat imens, cu studiul mecanismelor secrete, al curenților de aer, al prevestirilor date de cărțile de ghicit și al legilor aerodinamicii a fost ocupat mult timp. Au fost săptămâni la rând când uita de ședințele de spiritism de vineri cu maică-sa și cu surorile Mora, și nici n-a băgat de seamă că Amanda nu mai venea pe acasă. Odată terminată nava zburătoare, s-a pomenit în fața unui obstacol pe care nu-l luase în calcul: managerul băuturilor gazoase, un american din Arkansas, a refuzat să finanțeze proiectul, pretextând că, dacă Nicolás ar fi murit în mașinăria sa, vânzările băuturii lui ar fi scăzut. Nicolás a încercat să găsească alți sponsori, dar nimeni nu a fost interesat. Asta nu l-a făcut să renunțe; a hotărât să se ridice oricum, chiar și gratis. În ziua fixată, Clara a continuat să tricoteze imperturbabil, fără să bage în seamă pregătirile fiului, deși familia, vecinii și prietenii erau îngroziți de planul nesăbuit de a traversa munții în comedia aia.

— Am eu presimțirea că n-o să se ridice, a spus ea, continuând să tricoteze.

Și așa a fost. În ultimul moment, în parcul public de unde Nicolás voia să-și ia zborul, a apărut o camionetă plină cu polițiști. I-au cerut aprobarea municipală pe care, evident, n-o avea. Și nici n-a reușit să o obțină. Patru zile la rând a alergat de la un birou la altul, făcând demersuri disperate care s-au zdrobit de un zid de birocrație. N-a aflat niciodată că în spatele camionetei cu polițiști și al hârțogăraiei interminabile se găsea influența tatălui său, care se opunea acestei aventuri. Obosit să tot lupte cu băuturile gazoase și cu birocrația aeriană, a priceput că nu s-ar fi putut înălța decât clandestin, ceea ce era imposibil, date fiind dimensiunile navei. L-a apucat o criză de anxietate din care l-a scos maică-sa, sugerându-i să dea o folosință oarecare materialelor băgate în balon, ca să nu piardă chiar toată investiția. Atunci i-a venit ideea sandvișurilor, adică să faci sandvișuri cu carne de pui, să le ambaleze în bucățele tăiate din pânza globului și să le vândă funcționarilor din birouri. Marea bucătărie de acasă i s-a părut ideală pentru acest gen de industrie. Grădinile din spate s-au umplut de păsări legate de picioare, care-și așteptau rândul să fie decapitate în serie de către doi inși special angajați pentru asta. Curtea s-a umplut de pene, sângele a stropit statuile Olimpului, mirosul de supă a îngreșat pe toată lumea și abatorul a atras toate muștele din cartier. Atunci Clara a pus capăt afacerii printr-o criză de nervi care mai avea puțin și o întorcea la vremea muțeniei. Noul eșec comercial nu l-a supărat prea tare pe Nicolás, căruia măcelul îi întorsese și lui stomacul și conștiința pe dos. S-a resemnat să piardă tot ce investise și s-a închis în camera lui ca să plănuiască alte modalități de a face bani și de a se distra.

— N-am mai văzut-o pe Amanda pe aici de ceva vreme, a spus Jaime într-o bună zi, nemiareizistând.

Abia atunci și-a adus Nicolás aminte de ea, făcându-și socoteala că n-o mai văzuse de trei săptămâni și că Amanda nu asistase nici la eșecul înălțării cu balonul și nici la cel al industriei domestice de pâine cu pui. S-a dus s-o întrebe pe Clara, dar nici maică-sa nu știa nimic și începuse s-o uite, trebuind să-și adapteze memoria faptului ineluctabil că locuința ei era un du-te-vino neîncetat și neavând o inimă atât de mare ca să plângă după toți absenții. Atunci Nicolás a hotărât să o caute, dându-și seama că îi lipseau prezența de fluture neliniștit a Amandei și îmbrățișările sufocante și tăcute din încăperile goale ale casei de pe colț, unde se hârjoneau ca doi cățeluși când vigilența Clarei scădea și când Miguel se juca sau adormea pe undeva.

Pensiunea în care locuia Amanda împreună cu frățiorul ei s-a dovedit a fi o clădire vetustă care o fi avut oarece frumusețe cu o jumătate de secol în urmă, dar și-o pierduse pe măsură ce orașul se extinsese spre poalele munților. Fusese mai întâi ocupată de negustori arabi, care îi adăugaseră niște frize pretențioase din ipsos trandafiriu, dar, după ce arabii și-au stabilit afacerile în Cartierul Turcesc, proprietarul a transformat-o în pensiune, împărțind-o în camere întunecoase, triste, incomode și pocite, pentru chiriași cu resurse modeste. Pensiunea cuprindea o geografie imposibilă de coridoare înguste și umede, în care domnea în permanență un miros de supă de conopidă și de tocană de pui. I-a deschis ușa stăpâna pensiunii în persoană, o grasă imensă dotată cu o gușă triplă și ochișori orientali îngropați în cute fosilizate de grăsime, cu inele pe toate degetele și răslături de novice.

— Nu se acceptă vizitele persoanelor de sex opus, a miorlăit ea.

Dar Nicolás și-a etalat irezistibilul zâmbet de seducător, i-a pupat mâna fără să se strâmbe în fața lacului sărit de pe unghiile murdare, i-a lăudat inelele și s-a dat drept un verișor al Amandei, până când, învinsă, răsucindu-se ca un elefant și cu mici răsete cochete, femeia l-a condus pe scările prăfuite până la etajul trei și i-a arătat ușa Amandei. Nicolás a găsit-o pe fată stând pe pat, acoperită cu un șal decolorat și jucând dame cu Miguel. Arăta atât de rău, slăbită și verde la față, că a recunoscut-o cu greu. Ea l-a privit fără să-i zâmbească și fără nici un gest de bun venit. Dar Miguel s-a proțăpît înaintea lui, cu mâinile în șolduri.

— Ai venit, în sfârșit.

Nicolás s-a apropiat de pat și a încercat să și-o amintească pe Amanda cea mlădioasă și brună, mustoasă și sinuoasă, Amanda întâlnirilor pe întuneric în camerele închise, dar între lâna scămoșată a șalului și cearșafurile cenușii se găsea o necunoscută cu ochi mari și rătăciți care-l priveau cu duritate. „Amanda”, a murmurat el, apucând-o de mâna fără inele și brățări de argint, care părea tot atât de lipsită de apărare precum un pui muribund. Amanda și-a chemat fratele și i-a șoptit ceva la ureche. Copilul s-a îndreptat încet către ușă și, din prag, i-a mai aruncat lui Nicolás o privire furibundă, apoi a ieșit și a închis ușa fără zgomot.

— Iartă-mă, Amanda, am fost foarte ocupat. De ce nu mi-ai dat de știre că ești bolnavă?

— Nu sunt bolnavă. Sunt însărcinată.

Cuvântul l-a durut ca o palmă. S-a dat înapoi până la geam. Încă din primul moment în care o dezbrăcase pe Amanda pe pipăite în întuneric, încurcându-se în fustele ei care păreau o deghizare de uniformă existențialistă, tremurând de nerăbdarea de a descoperi protuberantele și interstițiile la care visase fără a ajunge să le cunoască în splendida lor nuditate, presupusese că ea avea destulă experiență pentru a evita posibilitatea ca el să devină tată de familie la douăzeci și unu de ani, iar ea mamă la douăzeci și cinci. Amanda mai avusese

legături și înainte de el, și fusese prima care îi vorbise de amorul liber. Hotărârea ei era să rămână împreună atâta timp cât vor simți simpatie unul pentru celălalt, fără legăminte și promisiuni de viitor, ca Sartre și Simone de Beauvoir. Înțelegerea asta, care la început i s-a părut lui Nicolás o dovadă de răceală și de dispreț destul de șocantă, s-a dovedit după aceea foarte comodă. Relaxat și vesel, cum îi era firea, a pornit în relația aceasta fără să se gândească la consecințe.

— Ce ne facem?

— Facem un avort, firește.

L-a cuprins un val de ușurare. Încă o dată se oprise la marginea prăpastiei. Ca de fiecare dată când se juca pe buza hăului, altcineva mai puternic apăruse lângă el ca să rezolve lucrurile, exact ca pe timpul școlii, când îi ațâța pe băieți în recreație până când aceștia săreau să-l bată și, în ultima clipă, când i se făcea frică, apărea Jaime, transformându-i panica în euforie, permițându-i să se ascundă după coloanele din curte și să strige măscări din refugiul său, în timp ce frate-său, cu nasul spart, căra pumni cu tenacitatea tăcută a unei mașini. Iar acum Amanda era cea care-și asuma răspunderea.

— Putem să ne căsătorim, dacă vrei, a îngăimat el ca să-și salveze obrazul.

— Nu! Nu te iubesc destul pentru asta, Nicolás, a răspuns ea fără ezitare.

Posibilitatea asta nu-i trecuse prin minte, astfel că sentimentele lui au luat o întorsătură bruscă. Până atunci, nu se simțise niciodată respins sau părăsit, după fiecare legătură amoroasă trebuise să facă apel la tot tactul posibil pentru a se retrage fără a o răni prea mult pe fată. S-a gândit la situația grea în care se găsea Amanda, săracă, singură, așteptând un copil. S-a gândit că un singur cuvânt al lui putea schimba soarta tinerei, făcând-o respectabila soție a unui Trueba. Toate astea i-au trecut prin cap într-o fracțiune de secundă, după care s-a simțit rușinat de ele. Dintr-odată, Amanda i s-a părut magnifică. Și-a adus aminte de toate clipele frumoase petrecute împreună, de zilele în care se trânteau pe jos, fumând din aceeași pipă ca să se amețească împreună, răzând de iarba aceea care mirosea a baligă uscată și nu avea un efect halucinogen prea ridicat, dar făcea să funcționeze puterea sugestiei; de exercițiile yoga și de meditație în doi, așezați față în față, complet relaxați, privindu-se în ochi și murmurând cuvinte în sanscrită, menite a-i transporta în Nirvana, dar care, de regulă, aveau un efect contrar, drept care sfârșeau tăvălindu-se cu ochii pierduți printre bălăriile din grădină, iubindu-se cu disperare; de cărțile citite la lumina unei lumânări, sufocați de pasiune și de fum; de eternele lor discuții despre filozofii pesimiști de după război, sau de efortul concentrat de a mișca măsura cu trei picioare, două lovituri înseamnă da, trei înseamnă nu, în timp ce Clara râdea de ei. S-a prăbușit lângă pat, implorând-o pe Amanda să nu-l părăsească, să-l ierte, să continue să fie împreună ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, căci nu era decât un accident nefericit, care nu putea schimba esența de neatins a relației lor. Ea nu părea să-l audă. Îi mângâia părul cu un gest matern și distant.

— Este inutil, Nicolás. Tu nu vezi că sufletul meu e bătrân și tu ești încă un copil? Un copil ai să fii mereu.

Au continuat să se mângâie fără dorință și să se chinuie cu rugăminți și amintiri. Savurau gustul amar al unei despărțiri pe care o presimțeau, dar pe care încă o puteau confunda cu o împăcare. Ea s-a ridicat din pat ca să facă un ceai și Nicolás a văzut că purta o jupă veche pe post de cămașă de noapte. Slăbise, coapsele ei arătau jalnic. Umbla desculță prin cameră, cu șalul pe umeri și părul în dezordine, trebăluind lângă sobița cu parafină de pe masa care era și birou, și sufragerie, și bucătărie. A văzut cum trăia Amanda și și-a dat seama că până acum nu știuse nimic despre ea. Bănuise că singura ei familie era frățiorul și că trăia dintr-un salariu mic, dar nu-și putuse imagina adevărata ei situație. Sărăcia pentru el era un concept abstract și străin, aplicabil țăranilor din Las Tres Marias și amărăților de care se ocupa Jaime, dar cu care nu fusese

niciodată în contact. Amanda, Amanda lui atât de apropiată și cunoscută, devenea dintr-odată o străină. Se uita la rochiile ei, care, când erau pe ea, păreau o costumație de regină, atârnând de niște cuie bătute în perete, ca zdrențele unei cerșetoare. I-a văzut periuța de dinți într-un pahar de deasupra chiuvetei ruginite, pantofii de școală ai lui Miguel, reparați și răsreparați, de nu mai aveau nici o formă, a văzut vechea mașină de scris lângă sobița de gătit, cărțile printre cești, geamul spart al ferestrei lipit cu o pagină de revistă. Era o altă lume. O lume a cărei existență nu o bănuia. Până atunci, de o parte a liniei se găseau săracii de protocol, iar de cealaltă parte oamenii ca el, printre care o plasase și pe Amanda. Nu știa nimic despre această tăcută clasă mijlocie care se zbătea între sărăcia lucie și dorința imposibilă de a rivaliza cu gloata de ticăloși auriți din care făcea parte el. S-a simțit confuz și mâhnit, s-a gândit la multele clipe când probabil că îi vrăjise ca să nu bage de seamă cei din casa Trueba mizeria în care trăia, iar el, complet inconștient, nu o ajutase. Și-a adus aminte de poveștile tatălui său, când le spunea de copilăria săracă și de faptul că la vârsta lui trebuise să muncească pentru a-și întreține mama și sora, făcând de-abia acum legătura între didacticismul lor și realitate. Deci, așa arăta viața Amandei.

Au băut împreună o ceașcă de ceai, stând pe pat, căci exista un singur scaun. Amanda i-a povestit de familia ei, de trecutul ei, de un tată alcoolic, profesor într-o provincie din nord, de o mamă epuizată și tristă care muncea ca să crească șase copii. I-a povestit cum a plecat de acasă de îndată ce stătuse pe picioarele ei. Ajunsesse în Capitală la cincisprezece ani, trăsesse la nașa ei, care o ajutase un timp. Mai târziu, când i-a murit mama, s-a dus s-o îngroape și l-a luat pe Miguel, care era un plod în scutece. De atunci îi fusese mamă. Despre tatăl ei și despre frați nu mai știa nimic. Nicolás simțea tot mai mult dorința de a o proteja, de a avea grijă de ea, de a-i da tot ce nu avusese. Niciodată nu o iubise mai mult.

Pe seară s-a întors Miguel, roșu în obraji și ascunzând la spate cadoul pentru Amanda. O plasă cu pâine. I-a pus-o pe pat, a sărutat-o drăgăstos, i-a netezit părul cu mânuța, i-a aranjat pernele. Nicolás s-a cutremurat, căci gesturile copilului aveau mai multă tandrețe decât fusese el în stare să dea în toată viața vreunei femei. Atunci a înțeles ce voise ea să spună. „Am multe de învățat”, a șoptit. Și-a sprijinit fruntea de geamul unuros, întrebându-se dacă va fi vreodată în stare să dăruiască tot atât cât voia să primească.

— Cum facem? a întrebat el fără a îndrăzni să pronunțe teribilul cuvânt.

— Cere-i ajutor fratelui tău Jaime, a sugerat Amanda.

Jaime și-a primit fratele în tunelul de cărți, trântit pe patul de recrut luminat de becul din tavan. Citea sonetele de dragoste ale Poetului care pe atunci dobândise deja un renume mondial, așa cum pronosticase Clara de când îl auzise recitând pentru prima dată cu o voce telurică la o serată literară la ea acasă. Se gândea că era posibil ca sonetele să-i fi fost inspirate de prezența Amandei în grădina casei Trueba, unde Poetul obișnuia să se așeze la ora ceaiului și să vorbească despre cântece de deznădejde, pe vremea când era un oaspete frecvent în casa cea mare de pe colț. L-a mirat vizita fratelui; de când terminaseră liceul, erau pe zi ce trece mai străini unul de altul. În ultima perioadă nu avuseseră nimic de vorbit, doar se salutau din cap în rarele ocazii în care se întâlneau în prag. Jaime renunțase la gândul de a-l atrage pe Nicolás către aspectele transcendente ale vieții. În plus, percepea distracțiile lui frivole ca pe o insultă personală, nu putea accepta ideea să piardă atâta timp și energie cu călătorii prin lume sau masacre de pui, când era atâta treabă de făcut în Cartierul Mizericordiei. Dar deja nu mai încerca să-l târască după el la spital, ca să vadă suferința de aproape, în speranța că mizeria altora i-ar fi înmuiat inima de pasăre migratoare, nici nu-l mai invita la întâlnirile cu socialiștii, acasă la Pedro García al Treilea, pe ultima stradă din localitatea muncitorească, unde se

adunau, supravegheați de poliție, toți tinerii. Nicolás își bătea joc de neliniștile lui sociale, argumentând că numai un neghiob cu vocație de apostol putea să plece în căutarea nenorocirii și a urâteniei. Iar acum acest frate era aici, privindu-l cu expresia vinovată și rugătoare pe care o folosisese de atâtea ori ca să-l înduplece.

— Amanda e însărcinată, i-a spus el fără vreo altă introducere.

A trebuit să repete, căci Jaime a rămas ca paralizat, cu aspectul lui dintotdeauna, fără ca vreun gest să trădeze faptul că auzise. Dar pe dinăuntru frustrarea îl făcea să se sufoce. Îi repeta numele în gând, Amanda, agățându-se de rezonanța dulce a acestui nume ca să nu-și piardă controlul. Din dorința de a-și menține iluzia în viață, ajunsese să se convingă de faptul că între Amanda și Nicolás nu era decât un amor copilăresc, o relație care se mulțumea cu plimbări nevinovate în care se țineau de mână, cu discuții în jurul unei sticle de absint, cu sărutările furate pe care le surprinsese.

Refuzase să vadă adevărul dureros pe care acum trebuia să-l înfrunte.

— Nu-mi spune, nu e treaba mea, i-a răspuns el când i-a revenit vocea.

Nicolás s-a lăsat să cadă la picioarele patului, îngropându-și fața în mâini.

— Trebuie s-o ajuți, te rog!

Jaime a închis ochii și a respirat adânc, luptând să-și controleze sentimentele nebunești care-l îndemneau să-și ucidă fratele, să se căsătorească el însuși cu Amanda și să plângă de dezamăgire și de neputință. Avea în memorie imaginea tinerei așa cum îi apărea de fiecare dată când îl chinuia dragostea. O vedea intrând sau ieșind din casă, ca o rafală de aer curat, de mână cu frățiorul ei, îi auzea râsul pe terasă, îi simțea aroma imperceptibilă și dulce a pielii și a părului, când trecea pe lângă el în soarele amiezii. O vedea așa cum și-o imagina în ceasurile de răgaz când visa la ea. Și mai ales, o evoca în momentul acela când intrase la el în dormitor și fuseseră singuri în intimitatea sanctuarului său. Amanda intrase fără să bată, el era întins pe pat citind, umpluse tunelul de cărți cu pletele fluturânde și brațele unduitoare, atinsese cărțile fără pic de respect, ba chiar și scosese unele din rafturi, suflând praful de pe ele și trântindu-le pe pat, pălăvrăgind întruna, în timp ce el tremura de dorință și de uimire negăsind în vastul lui vocabular enciclopedic nici un cuvânt cu care s-o rețină, până când, în cele din urmă, ea și-a luat la revedere cu o sărutare pe obraz, care a rămas ca o arsură, singurul și extraordinarul sărut cu care și-a construit un labirint de vise în care ei erau doi prinți îndrăgostiți.

— Tu știi ceva medicină, Jaime, trebuie să faci ceva, îl implora Nicolás.

— Sunt student, mai am mult până să fiu medic. Nu mă pricep. Dar am văzut multe femei care mor pentru că sunt operate de un nepriceput.

— Ea are încredere în tine. Zice că doar tu o poți ajuta. Jaime l-a apucat pe fratele lui de guler, l-a ridicat în aer și a început să-l scuture ca pe o marionetă, insultându-l cum îi venea la gură și oprindu-se doar când se trezi sufocat de propriul plâns. Nicolás se smiorcăia, ușurat. Își cunoștea fratele: intuise că accepta, ca întotdeauna, rolul de protector.

— Mulțumesc, frate.

Jaime i-a mai tras una, fără chef, și l-a împins afară. A închis ușa cu cheia și s-a trântit pe burtă, zguduit de plânsul acela răgușit și teribil cu care bărbații își plâng necazurile de dragoste.

Au așteptat să vină duminica. Jaime le-a dat întâlnire la dispensarul din Cartierul Mizericordiei unde-și făcea practica studentească. Avea cheia, pentru că mereu pleca ultimul, așa că a intrat fără probleme, dar simțindu-se ca un hoț, pentru că n-ar fi putut explica ce căuta acolo la ora aceea târzie. Timp de trei zile studiasse cu grijă fiecare fază a intervenției pe care trebuia s-o facă. Putea repeta fiecare cuvânt din carte în ordinea corectă, dar asta nu-l făcea să se simtă mai sigur. Tremura tot. Încerca să nu se gândească la femeile pe care le văzuse ajungând în agonie în sala de urgențe de la spital, la cele pe care le ajutase să

scape cu viață chiar în acest cabinet și la celelalte, care muriseră livide, chiar în paturile astea, cu un șuvoi de sânge curgându-le dintre picioare, fără ca știința să poată opri robinetul acela deschis. Cunoștea drama îndeaproape, numai că până acum nu se găsisese în fața conflictului moral de a ajuta o femeie disperată. Care era chiar Amanda. A aprins luminile, și-a pus halatul alb al meseriei și a pregătit instrumentarul, repetând cu glas tare fiecare detaliu. Dorea să vină o catastrofă, un cataclism care să zguduie planeta din rădăcini, ca să nu facă ce avea de făcut. Dar nu s-a întâmplat nimic din toate astea.

Între timp, Nicolás se dusese s-o ia pe Amanda cu bătrâna mașină *Covadonga*, care de-abia se târa în mijlocul unui nor de fum negru de ulei ars, dar mai era bună în caz de urgență. Îl aștepta așezată pe singurul scaun din cameră, ținându-l pe Miguel de mână, închiși într-o complicitate din care, ca de obicei, Nicolás se simțea exclus. Tânăra era palidă și slăbită de neliniște și de nesiguranța ultimelor săptămâni, dar mai calmă decât el, care vorbea încurcat, n-avea stare și încerca să-i ridice moralul cu o veselie falsă și glume inutile. Îi adusese în dar un inel vechi cu granate și briliante, pe care-l luase din camera maică-sii, fiind sigur că n-avea să-i simtă lipsa și că, și dacă l-ar vedea pe mâna Amandei, tot nu l-ar recunoaște, Clara neținând seama de astfel de lucruri. Amanda i l-a dat înapoi cu blândețe și fără să zâmbească:

— Vezi, ți-am zis eu că nu ești decât un copil.

Când să iasă, micuțul Miguel și-a pus pe el un poncho și s-a încleștat de mâna soră-sii. Nicolás a trebuit să facă uz de toate talentele lui de seducție, apoi de forță pentru a-l preda patroanei pensiunii, care în ultimele zile sucombuse definitiv în fața presupusului văr al chirișei sale și, contrar convingerilor, acceptase să aibă grijă de copil în noaptea asta.

Au făcut drumul în tăcere, fiecare pradă propriilor spaima. Nicolás percepea ostilitatea ei ca pe o duhoare. În ultimele zile, Amanda se obișnuise cu ideea morții, de care îi era mai puțin frică decât de durerea și de umilința pe care le avea de suportat acum. Nicolás conducea *Covadonga* printr-o zonă necunoscută a orașului, printre străduțe înguste și întunecate, printre munți de gunoaie lipiți de zidurile înalte ale fabricilor, printr-o pădure de coșuri care făceau cerul invizibil. Câini vagabonzi scurtau prin murdărie și cerșetori înveliți cu ziare dormeau pe sub porți. A fost mirat să vadă că acesta era decorul în care muncea zilnic fratele lui.

Jaime îi aștepta în ușa cabinetului. Halatul alb și propria spaimă îl făceau să pară mai matur. I-a dus printr-un labirint de culoare înghețate la sala pe care o pregătise, încercând să-i distragă atenția Amandei de la urâtenia locului, ca să nu vadă prosoapele gălbui din lighene așteptând-o pe spălătoreasă de luni, cuvintele porcoase scrijelite pe pereți, dalele sparte și țevăria ruginită din care se scurgea apa. În pragul sălii, Amanda s-a oprit cu o expresie de groază pe chip: văzuse instrumentele și masa ginecologică și ceea ce până atunci fusese doar o idee abstractă și o cochetare cu posibilitatea de a muri a căpătat brusc o formă concretă. Nicolás era și el livid, dar Jaime i-a luat de braț și i-a obligat să intre.

— Nu privi, Amanda. Am să te adorm, ca să nu simți nimic.

Nu făcuse niciodată o anestezie sau o operație. Ca student, se limita la treburile administrative, făcea statistici, scria fișe și ajuta la tratamente, efectua suturări și alte treburi minore. Era chiar mai speriat decât Amanda, dar și-a luat atitudinea atotputernică și relaxată pe care o văzuse la medici pentru ca ea să creadă că treaba era o pură rutină. Ca să evite jena pe care ar fi simțit-o dezbrăcându-se, ca și pe a lui, a ajutat-o să se urce pe masă îmbrăcată. În timp ce se spăla, arătându-i și lui Nicolás cum s-o facă, încerca să o distreze cu povestea fantomei spaniole care îi apăruse Clarei la una dintre ședințele de vineri și-i spusese că la temelia casei era ascunsă o comoară, și i-a vorbit de familia sa:

o grămadă de nebuni extravaganti de mai multe generații, de care își râdeau până și stafiile. Dar Amanda nu asculta, era albă ca varul și-i clănțăneau dinții.

— Pentru ce sunt curelele astea? Nu vreau să mă legi!

— Nu te leg. Uite, Nicolás o să-ți pună eterul. Respiră calm, nu te speria, când te trezești totul va fi terminat, a zâmbit Jaime de sub mască.

Nicolás i-a aplicat masca de anestezie și ultimul pe care l-a văzut Amanda înainte de a se scufunda în întuneric a fost Jaime, care o privea cu dragoste, dar a crezut că visează. Nicolás i-a scos hainele și a legat-o de masă, conștient că asta era mai rău decât un viol, în timp ce fratele lui aștepta cu mâinile vârate în mânușile chirurgicale, încercând să nu vadă în ea femeia care îi ocupa toate gândurile, ci doar un trup ca atâtea altele care treceau zilnic pe masa asta țipând de durere. A început să lucreze încet și atent, repetând ce trebuia să facă, murmurând cuvintele din carte pe care le învățase pe de rost, cu sudoarea care îi curgea în ochi, atent la respirația ei, la culoarea pielii, la ritmul inimii, spunându-i fratelui să mai pună eter când gema, rugându-se să nu facă vreo complicație în timp ce scormonea în intimitatea ei cea mai adâncă, neîncetând în timpul asta să-și blesteme fratele în gând, căci dacă acest copil ar fi fost al lui, nu al lui Nicolás, s-ar fi născut sănătos și întreg, în loc să iasă în bucăți în canalul dispensarului acesta mizerabil, și l-ar fi legănat și l-ar fi ocrotit, în loc să-l extragă din cuibul lui cu chiureta. După douăzeci și cinci de minute a terminat și i-a spus lui Nicolás să-l ajute să o aranjeze până trecea efectul eterului, dar a văzut că acesta se clătina lipit de perete, pradă unei crize violente de greață.

— Cretinule! Du-te la baie și vomită-ți vina, apoi stai în sala de așteptare, că mai durează.

Nicolás a ieșit împiedicându-se, iar Jaime și-a scos mânușile și masca și a purces la desfăcutul curelelor, îmbrăcarea Amandei, ascunderea însângeratelor vestigii ale lucrării sale și adăpostirea instrumentelor de tortură. Apoi a ridicat-o în brațe, savurând clipa de a o strânge la piept, și a depus-o pe un pat pe care așternuse cearșafuri curate, ceea ce nu aveau femeile care veneau la cabinet după ajutor. A învelit-o și s-a așezat lângă ea. Era prima dată că se putea uita la ea după pofta inimii. Era mai mică și mai dulce decât i se păruse când o văzuse umblând peste tot în deghizarea ei de ghicitoare și zdrăngănind din toate brățările și, așa cum bănuise, trupul ei subțire abia de-și arăta oasele printre colinele și văile netede ale feminității ei. Fără coama ostentativă și ochii de sfînx pictați, părea de cincisprezece ani. Această vulnerabilitate i s-a părut lui Jaime mai atrăgătoare decât tot ce-l sedusese înainte la ea. Se simțea de două ori mai mare și mai greu, de o mie de ori mai puternic decât ea, dar se știa dinainte învins de duioșie și de dorința de a o apăra. Și-a blestemat sentimentalismul și a încercat să o privească doar ca pe amanta lui frate-său, căreia tocmai îi făcuse un avort, dar și-a dat seama imediat că era o încercare zadarnică și s-a abandonat bucuriei și suferinței de a o iubi. I-a mângâiat degetele fine, mâinile străvezii, melcul urechii, a trecut peste gât, percepând rumoarea imperceptibilă a vieții în vene. Și-a apropiat gura de buzele ei și a inspirat lacom mirosul anesteziei, dar n-a îndrăznit să le și atingă.

Amanda și-a revenit încet din somn. Mai întâi i-a fost frig, apoi a scuturat-o greața. A consolat-o vorbindu-i așa cum vorbea cu animalele și cu copiii mici de la spitalul săracilor, până s-a liniștit. Apoi a început să plângă și el a mângâiat-o. Au rămas tăcuți. După greață, tristețe și neliniști a venit durerea din pânțele, iar el își dorea ca noaptea să nu se mai sfârșească.

— Crezi că am să mai pot avea copii?

— Bănuiesc că da. Dar găsește-le un tată responsabil.

Au zâmbit ușurați. Amanda a căutat în chipul brun înclinat peste ea o asemănare cu cel al lui Nicolás, dar n-a aflat nici una. Pentru prima dată în existența ei de nomadă se simțea ocrotită și la adăpost; a suspinat mulțumită și

a uitat de sordidul locului, a uitat de pereții coșcoviți, de dulapurile metalice, de instrumentele înfricoșătoare, de mirosul de dezinfectant și chiar și de durerea surdă din măruntaie.

— Te rog, întinde-te lângă mine și ia-mă în brațe.

El s-a întins timid pe patul îngust, înconjurând-o cu brațele, încerca să nu se miște, ca să n-o deranjeze și să nu cadă. Simțea duioșia neîndemânică a cuiva care n-a fost niciodată iubit și trebuia să improvizeze. Amanda a închis ochii și a surâs. Au rămas așa, respirând calm, ca doi frați, până ce a început să se lumineze și fereastra a devenit mai albă decât lampa. Atunci Jaime a ajutat-o să se ridice, i-a pus pardesiul și a dus-o de braț în sala de așteptare unde Nicolás adormise pe un scaun.

— Scoală-te! O ducem acasă la noi, ca s-o îngrijească mama. Este mai bine să nu stea singură câteva zile.

— Știam eu că ne putem baza pe tine, frate, a mulțumit Nicolás emoționat.

— Nu pentru tine o fac, nenorocitul, ci pentru ea, a mârâit Jaime, întorcându-i spatele.

Clara i-a primit fără să pună întrebări, sau poate că le pusese cărților de ghicit sau spiritelor. Au trezit-o, era încă devreme și nu se sculase nimeni.

— Mămico, ajut-o pe Amanda, a cerut Jaime cu siguranța îndelungatei lor complicități. E bolnavă și-o să stea aici câteva zile.

— Și Miguelito? a întrebat Amanda.

— Mă duc eu după el, a spus Nicolás și a ieșit.

Au pregătit o cameră de oaspeți și Amanda s-a culcat. Jaime i-a luat temperatura și a spus că trebuia să se odihnească. A dat să plece, dar s-a oprit în prag, nehotărât. Atunci s-a întors Clara cu tava cu cafea pentru toți trei.

— Presupun că-ți suntem datori cu o explicație, mamă, a șoptit Jaime.

— Nu, băiete, a răspuns ea veselă. Dacă e un păcat, prefer să nu-l știu. O să profităm de ocazie ca s-o răsfățăm un pic pe Amanda, că are mare nevoie.

A ieșit, urmată de fiul ei. Jaime s-a uitat la ea cum merge pe coridor, desculță, cu părul despletit pe spate, înfășurată în halatul ei alb, și a văzut că nu era înaltă și puternică, așa cum i se păruse când era copil. A întins mâna și a atins-o pe umăr. Ea a întors capul, a zâmbit, iar Jaime a îmbrățișat-o cu forță, strângând-o la piept, zgâriindu-i fruntea cu barba lui imposibilă, care iar se cerea rasă. Era primul gest de afecțiune pe care-l făcea de când nu mai era plodul care se lipea de ea din necesitate și Clara s-a mirat cât de mare era băiatul ei, cu un torace de halterofil și niște brațe de fier, care o strângeau groaznic. Emoționată și fericită, s-a întrebat cum era posibil ca bărbățoiul ăsta păros, puternic ca un urs și candid ca un novice, să fi stat vreodată în burta ei, și pe deasupra având încă cu unul alături.

În zilele următoare Amanda a făcut febră. Jaime, speriat, o veghea la tot ceasul și îi dădea sulfamidă. Clara o îngrijea. A observat că Nicolás întreba de ea discret, dar nu schița nici un gest să o viziteze, în schimb Jaime se închidea cu ea, îi împrumuta cărțile lui cele mai iubite și umbla ca vrăjit, vorbind prăpăstii și stând acasă ca niciodată, ba chiar uitând de întâlnirea de joi cu socialiștii.

Astfel a ajuns Amanda să facă parte din familie o bucată de vreme și astfel Miguelito, într-o împrejurare specială, a fost de față, ascuns în dulap, când în casa Trueba s-a născut Alba și n-a mai putut uita niciodată spectacolul grandios și teribil al copilei care venea pe lume plină de mucozități sângerânde, în strigătele mamei și zarva femeilor care se agitau în jurul ei.

Între timp, Esteban Trueba plecase în călătorie în America de Nord. Obosit de durerea de oase și de boala aceea secretă pe care doar el o percepea, hotărâse să se lase examinat de doctori străini, ajungând la prematura concluzie că medicii latini nu erau decât niște șarlatani, mai apropiați de vrăjitorii aborigeni decât de adevărații oameni de știință. Micșorarea lui era atât de subtilă, de lentă

și discretă, încât nu prinsese nimeni de veste. Dar trebuia să-și cumpere pantofi cu un număr mai mic, să-și dea la scurtat pantalonii și mânecile cămășilor. Într-o zi și-a pus pălăria cu boruri mari, pe care n-o mai purtase din vară, și a constatat că îi cădea peste urechi, drept care a dedus îngrozit că, dacă i se micșora și creierul, același lucru i se va întâmpla și cu ideile. Doctorii americani l-au măsurat, l-au cântărit, i-au pus întrebări în engleză, i-au injectat niște lichide cu un ac și le-au extras cu altul, l-au fotografiat, l-au întors pe toate părțile ca pe o mânășă, ba chiar i-au băgat și o lampă în fund. La urmă i-au spus că avea idei fixe, că să nu se mai gândească la asta, că avusese mereu dimensiunile astea și precis visase că odată ar fi avut un metru optzeci și patruzeci și doi la pantofi. Esteban Trueba și-a pierdut răbdarea și s-a întors în patrie, dispus să nu mai dea importanță problemei staturii, întrucât toți marii politicieni din istorie fuseseră mici, de la Napoleon până la Hitler. Când a ajuns acasă, i-a văzut pe Miguel, jucându-se în grădină, și pe Amanda, mai slabă și încercănată, fără coliere și brățări, așezată lângă Jaime pe terasă. N-a întrebat nimic, era obișnuit să vadă străini locuind sub acoperișul lui.

8. Contele

Perioada aceea ar fi rămas pierdută în confuzia amintirilor vechi și decolorate de timp, dacă n-ar fi fost scrisorile pe care și le trimiteau Clara și Blanca. Această corespondență consistentă a păstrat faptele, salvându-le din nebuloasa evenimentelor de nedovedit. Încă de la prima scrisoare pe care a primit-o de la fiică-sa, după căsătorie, Clara a ghicit că despărțirea ei de Blanca nu va dura mult. Fără comentarii, a aranjat una dintre cele mai însorite și mai mari încăperi ale casei, ca s-o aștepte. A pus acolo și leagănul din bronz în care-și crescuse cei trei copii.

Blanca n-a reușit niciodată să-i explice maică-sii de ce se căsătorise, pentru că nu știa nici ea. Mai târziu, când era deja o femeie matură, analizându-și trecutul, a ajuns la concluzia că motivul principal fusese frica de taică-său. Îi cunoscuse forța irațională produsă de furie de când era încă un copil de țată și se obișnuise să-l asculte. Sarcina și vestea că Pedro al Treilea murise au hotărât-o, dar ea și-a propus, în momentul în care a acceptat să devină soția lui Jean de Satigny, să nu ajungă la consumarea căsătoriei. Avea să inventeze tot felul de argumente, pretextând mai întâi neplăcerile produse de sarcină, iar apoi avea să caute altele, convinsă că va fi mult mai ușor să manipuleze un soț precum contele, care purta pantofi de antilopă, își lăcuia unghiile și era dispus să se însoare cu o femeie lăsată borțoasă de altul, decât să se opună unui tată precum Esteban Trueba. Între două rele, l-a ales pe cel mai mic. Bănuia că între tatăl ei și contele francez exista un acord comercial în care n-avea a se băga. În schimbul unui nume pentru viitorul lui nepot, Trueba îi dăduse lui Jean de Satigny o dotă suculentă și promisiunea că într-o zi va primi o moștenire. Blanca s-a pretat afacerii, dar nu avea de gând să-i dea soțului nici dragoste, nici intimitate, căci continua să-l iubească pe Pedro García al Treilea, mai mult din puterea obișnuinței decât din speranța de a-l mai vedea vreodată.

Blanca și noul ei soț și-au petrecut noaptea nunții în camera nupțială a celui mai bun hotel din oraș, pe care Trueba îl umpluse de flori pentru ca fiică-sa să-i ierte violențele cu care o pedepsise în ultimele luni. Spre surprinderea ei, Blanca n-a trebuit să mimeze o migrenă pentru că, odată singuri, Jean și-a abandonat rolul de logodnic care o pupa pe gât și-i alegea și-i dădea în gură langustinele cele mai bune, a dat uitării de-a binelea seducătoarele purtări de amarez de cinema mut și a redevenit fratele care-i fusese în plimbările de la țară, când mâncau pe iarbă, având alături aparatul de fotografiat și cărțile franțuzești. Jean a intrat în baie, unde a rămas atât de mult, că atunci când a reapărut în cameră Blanca era pe jumătate adormită. A crezut că visează, văzând că își pusese o pijama de mătase neagră și un halat de catifea pompeian, o plasă ca să-i păstreze onduleul impecabil al pieptănăturii și că mirosea tare a colonie englezească. Nu părea să aibă nici o intenție iubăreată. S-a așezat lângă ea pe pat și a mângâiat-o pe obraz cu același gest amuzat pe care i-l cunoștea din ocazii precedente, apoi s-a pornit să-i explice, în spaniola lui afectată și fără r-uri, că nu avea nici o înclinație specială pentru căsnicie, fiind îndrăgostit doar de arte, litere și curiozități științifice, drept care nu avea de gând s-o agaseze cu pretenții de soț, așa că puteau trăi împreună, dar nu unul peste altul, ci în perfecta, armonie, ca doi oameni educați. Ușurată, Blanca l-a luat de după gât și l-a sărutat pe amândoi obraji.

— Mersi, Jean!

— N-ai pentru ce, a răspuns el politicos.

S-au întins pe marele pat într-o imitație Empire, au comentat amănuntele petrecerii și și-au făcut planuri pentru viitor.

— Nu ești curios să știi cine e tatăl copilului meu?

— Nu sunt, a răspuns Jean, sărutând-o pe frunte.

A adormit fiecare pe partea lui de pat, întorcându-i spatele celuilalt. Pe la cinci dimineața, Blanca s-a trezit cu stomacul întors pe dos de mirosul dulceag al florilor cu care Esteban Trueba decorase camera nupțială. Jean de Satigny a însoțit-o la baie și i-a ținut fruntea deasupra toaletei, a ajutat-o să se culce la loc și a scos florile pe culoar. Apoi a rămas treaz, citind *Filozofia budoarului* a marchizului de Sade, în timp ce Blanca suspina printre vise, gândindu-se ce bine era să fii măritată cu un intelectual.

A doua zi, Jean s-a dus la bancă, unde a schimbat un cec de la socru-său, și a umblat toată ziua prin magazine ca să-și cumpere trusoul care s-ar fi potrivit cu noua lui situație economică. Blanca, plictisită să-l tot aștepte în holul hotelului, s-a hotărât să-și viziteze mama. Și-a pus cea mai frumoasă pălărie de zi și a luat un taxi până la casa cea mare de pe colț, unde restul familiei mânca de prânz, cu toții încă obosiți după petrecere și după ultimele evenimente. Văzând-o că intră în sufragerie, tatăl ei a scos un strigăt de groază.

— Ce faci aici, fato?

— Nimic, am venit să vă văd, a murmurat Blanca speriată.

— Ești nebună! Nu-ți dai seama că, dacă te vede cineva, are să spună că te-a gonit bărbatul chiar în luna de miere? O să spună că nu erai fată mare!

— Păi, nici nu eram, tată.

Esteban a fost gata s-o plesnească, dar Jaime s-a pus între ei cu atâta hotărâre, încât s-a mulțumit doar să o insulte pentru stupizenia ei. Imperturbabilă, Clara a așezat-o pe un scaun și i-a pus înaintea ei o farfurie cu pește rece cu sos de capere. În timp ce Esteban continua să țipe și Nicolás ieșea să scoată mașina ca s-o ducă înapoi, cele două șușoteau ca în timpurile bune.

În aceeași după-amiază, Blanca și Jean au luat trenul spre port. S-au imbarcat pe un transatlantic englezesc. El purta un pantalon de în alb și o haină albastră de croială marinărească, ce se armonizau perfect cu fusta albastră și cu jacheta albă a soției. Patru zile mai târziu, vaporul i-a lăsat în cea mai uitată provincie nordică, unde costumele elegante de voiaj și valizele din piele de crocodil au trecut neobservate în zăpușeala uscată a siestei. Jean de Satigny și-a plasat soția în mod provizoriu la un hotel și a purces la căutarea unei locuințe demne de noile sale venituri. După douăzeci și patru de ore, mica societate provincială aflase că printre ei se găsea un autentic conte francez. Ceea ce a ușurat lucrurile, astfel că Jean a putut închiria un vechi conac ce aparținuse unui mare bogătaș de pe vremea salpetrului, înainte de a se inventa înlocuitorul sintetic care a făcut ca toată regiunea să se ducă dracului. Casa era cam dărăpănată și abandonată, ca mai toate pe acolo, avea nevoie de ceva reparații, dar își păstra intactă demnitatea de altă dată și grația de sfârșit de secol. Contele a decorat-o după gustul lui, cu un rafinament echivoc și decadent care a surprins-o pe Blanca, obișnuită cu viața la țară și cu sobrietatea clasică a tatălui ei. Jean a adus niște vase chinezești ciudate în care, în loc de flori, erau pene de struț vopsite, perdele de damasc cu ciucuri, perne mari cu franjuri și pampoane, mobilă de diverse stiluri, toiege aurite, paravane și lampadare nemaivăzute, susținute de statui de ceramică reprezentând negri abisinieni în mărime naturală, semidezbrăcați, dar cu papuci și turban. Tot timpul perdelele erau trase, iar casa era într-o penumbră care oprea lumina implacabilă a deșertului. Prin colțuri, Jean a așezat niște cătuie orientale în care ardeau ierburi parfumate și bețișoare de tămâie care la început i-au întors Blancăi stomacul pe dos, dar s-a obișnuit repede. A angajat câțiva indieni pentru el, o grasă monumentală pe post de bucătăreasă, pe care a învățat-o să pregătească sosurile foarte complicate care-i plăceau lui, și o servitoare șchioapă și analfabetă, care să aibă grijă de Blanca. Pe toți i-a îmbrăcat în fătoase uniforme de operetă, dar n-a reușit să-i și încălze: erau obișnuiți să umble desculți și nu suportau pantofii. Blanca se simțea nelalocul ei în casa aceea și n-avea încredere în negrii ăia neclintiți, care o

serveau fără chef și păreau să-și râdă de ea pe la spate. Se mișcau în jurul ei precum spiritele, lunecând fără zgomot prin încăperi, aproape tot timpul fără treabă și plictisiți. Nu răspundeau când le vorbea, de parcă n-ar fi priceput spaniola, iar între ei vorbeau în șoaptă sau în dialecte din podișurile înalte. De fiecare dată când Blanca îi povestea soțului ei lucrurile ciudate pe care le vedea la servitori, el îi spunea că erau obiceiuri indiene și că nu trebuia să le ia în seamă. Același lucru i l-a spus și Clara într-o scrisoare, după ce îi scrisese că într-o zi îl văzuse pe unul dintre indieni ținându-se în echilibru pe niște pantofi vechi foarte curioși, cu toc răsucit și panglică de catifea, în care lăboaiele pline de bătăături ale tipului stăteau încovoiate. „Căldura deșertului, sarcina și dorința ta nemărturisită de a trăi ca o contesă, după vița nobilă a bărbatului tău, te fac să ai viziuni, fetițo”, i-a scris Clara glumind, adăugând că leacul cel mai bun împotriva pantofilor Louis XV era un duș rece urmat de un ceai de mușețel. Alta dată, Blanca a găsit pe farfuria ei o mică șopârlă moartă pe care a fost cât pe-aici s-o mănânce. Cum și-a revenit din spaimă și a putut vorbi, a strigat-o pe bucătăreasă și i-a arătat farfuria cu un deget tremurător. Femeia s-a apropiat, legănându-și grăsimile și cozile negre, și a luat farfuria fără nici un comentariu. Dar în momentul în care se întorcea, Blanca a crezut că surprinde o clipire complice din ochi între soțul ei și indiancă. A rămas trează până târziu în noaptea aceea, gândindu-se la ce văzuse, dar în zori a ajuns la concluzia că erau închipuiri. Maică-sa avea dreptate, căldura și sarcina o zăpăceau.

Odăile cele mai din fund ale casei au fost destinate maniei lui Jean pentru fotografie. Acolo și-a instalat lămpile, trepiedurile, aparatele. A rugat-o pe Blanca să nu intre niciodată fără autorizație în ceea ce numise „laboratorul” lui, explicându-i că risca să voaleze plăcile cu lumina zilei. A pus lacăt la ușă și a început să-și țină cheia atârnată de un lănțișor de aur o precauție inutilă, căci nevastă-sa n-avea nici un interes pentru nimic din jurul ei, cu atât mai puțin pentru arta fotografiei.

Pe măsură ce se îngrășă, Blanca dobândea o placiditate orientală, de care se zdrobeau toate încercările soțului de a o scoate în lume, de a o duce la petreceri, de a o plimba cu mașina sau de a o face să se entuziasmeze în fața împodobirii noului ei cămin. Greoaie, împiedicată, însingurată și veșnic obosită, Blanca s-a refugiat în cusut și brodat. Dormea o mare parte din zi, iar când era trează confecționa lucruri minuscule de culoare roz, căci era sigură că avea să nască o fetiță. Exact cum făcuse mama ei cu ea, și-a creat un sistem de comunicare cu făptura care creștea în ea, întorcându-se spre interior într-un dialog tăcut și neîntrerupt. În scrisori, își descria viața retrasă și melancolică și vorbea despre soțul ei cu o simpatie oarbă, ca despre un om fin, discret și atent. Așa a compus, fără să și-o propună, legenda după care Jean de Satigny era aproape un prinț, nementionând însă că trăgea cocaină pe nas și fuma opiu după-amiază, asta părinții ei n-ar fi înțeles-o. Avea la dispoziție o întreagă aripă a conacului, unde se aranjase și îngrămădea tot ce pregătea pentru venirea fetiței. Jean spunea că nici chiar cincizeci de copii n-ar fi apucat să poarte toate lucrurile și să se joace cu toate jucăriile alea, dar singura distracție pentru Blanca era să bată puținele magazine din oraș și să cumpere tot ce vedea de culoare roz pentru un bebeluș. Ziua și-o petrecea tivind păturici, tricotând botoșei de lână, împodobind coșulețe, aranjând stivele de cămășuțe, bavețici și scutece, uitându-se la cearșafurile brodate. După siestă îi scria maică-sii, uneori și fratelui Jaime, iar când apunea soarele și se mai răcorea, ieșea să se plimbe prin împrejurimi pentru a-și mai dezmoști picioarele. Seara o găsea alături de soțul ei în marea sufragerie a casei, pe care negrii de ceramică din colțuri o luminau cu o lumină de bordel. Se așezau la câte o extremitate a mesei, așternută cu o față de masă lungă, cu cristaluri și veselă completă și ornată cu flori artificiale, căci în această regiune inospitalieră nu creșteau flori naturale. Erau serviți mereu de același indian

impasibil și tăcut, care mesteca în permanență frunze de coca verzi. Nu era un servitor obișnuit și nu îndeplina o funcție precisă în organizarea domestică. Nici măcar nu era bun să servească masa, nepricepându-se la tacâmuri sau la farfurii, drept care sfârșea prin a le trânti mâncarea în față cum se nimerea. Odată Blanca îl rugase chiar să nu mai ia cartofii cu mâinile când îi puneă în farfurie. Dar Jean de Satigny îl aprecia pesemne dintr-un motiv misterios și îl învăța să-l asiste la laborator.

— Nici măcar nu știe să vorbească creștinește, cum crezi că o să fie în stare să facă poze? a comentat ea, aflând de aceste planuri.

Era indianul pe care credea că îl văzuse pe tocuri Louis XV.

Primele luni au trecut liniștite și plictisitoare. Tendința naturală a Blancăi spre izolare și solitudine s-a accentuat. A refuzat orice viață mondenă, iar Jean de Satigny onora singur numeroasele invitații pe care le primeau. Apoi, când se întorcea acasă, îi comenta batjocoritor prostul gust al acestor familii de modă veche și închistate, în care domnișoarele mergeau cu guvernanta după ele, iar domnii purtau scapulare. Blanca ducea deci viața trândavă pentru care avea vocație, în timp ce soțul ei se dedica micilor plăceri pe care doar banul le putea plăti și la care trebuise să renunțe o lungă perioadă. Se ducea în fiecare seară să joace la cazinou nevastă-sa a dedus că pierdea sume mari, căci la sfârșitul lunii se aduna la ușă un șir de creditori. Jean avea o părere foarte specială despre economia casei. Și-a cumpărat un automobil ultimul model, cu scaunele îmbrăcate în blană de leopard și bare aurite, demn de un prinț arab, cel mai mare și mai fătos ce se văzuse vreodată prin locurile astea. A pus la punct o rețea de contacte misterioase prin care cumpăra antichități, mai ales porțelanuri franțuzești în stil baroc, pentru care avea o adevărată slăbiciune. De asemenea, îmbutelia băuturi fine, pe care le trecea prin vamă fără probleme. Produsele de contrabandă intrau pe ușa de serviciu și ieșeau intacte pe ușa principală, în lăzi, mergând spre alte locuri, unde Jean le consuma în zaiafeturi secrete sau le vindea la un preț exorbitant. Acasă nu primeau musafiri, iar după câteva săptămâni cucoanele din localitate renunțaseră să o invite pe Blanca. Se zvonise că era orgolioasă, cu nasul pe sus și slabă de constituție, ceea ce a făcut să crească stima pentru contele francez, care a dobândit o faimă de soț răbdător și tolerant.

Blanca se înțelegea bine cu soțul ei. Singurele ocazii când discutau în contradictoriu erau cele în care îl întreba de starea financiară. Nu-și explica de ce Jean își permitea luxul să cumpere porțelanuri și să se plimbe în mașina cu blană de tigru, când nu-i ajungeau banii să plătească nota la băcănie și salariile numeroșilor servitori. Jean refuza să discute, pretextând că astea erau răspunderi exclusiv bărbătești și că nu trebuia ea să-și umple căpșorul de vrăbiuță cu treburi care o depășeau. Blanca a presupus că înțelegerea dintre Jean de Satigny și Esteban Trueba se baza pe fonduri nelimitate și a sfârșit prin a se dezinteresa de aceste probleme. Vegeta precum o floare din altă climă în casa dintre nisipuri, înconjurată de indieni ciudați, ce păreau să existe în altă dimensiune, surprinzând uneori mici detalii care o făceau să se îndoiască de propria ei judecată dreaptă. Realitatea i se părea decolorată, de parcă soarele implacabil care ștergea culorile ar fi deformat și lucrurile din jurul ei și ar fi transformat ființele omenești în umbre secrete.

În toropeala acelor luni, protejată de făptura care creștea în pânțele ei, Blanca a uitat de dimensiunea nefericirii sale. Nu s-a mai gândit la Pedro García al Treilea cu pasiunea de dinainte, refugiindu-se în amintiri dulci și palide, pe care le putea evoca în orice clipă. Senzualitatea ei adormise; în rarele ocazii când medita la destinul ei nefericit, se complăcea imaginându-și că plutea într-o nebuloasă, fără necazuri și fără bucurii, departe de aspectele brutale ale vieții, izolată, cu fetița drept unică tovarășie. A ajuns să creadă că ardoarea cărnii i se

potolise definitiv. Contempla ore în șir peisajul arid care se întindea în fața ferestrei. Casa se găsea la marginea orașului, înconjurată de câțiva copaci rahitici ce rezistaseră deșertului implacabil. Spre nord, vântul distrugea orice formă de vegetație, se vedeau câmpia nesfârșită de dune și micile coline tremurătoare în reverberația luminii. Ziua se sufoca din cauza soarelui de plumb, noaptea tremura de frig în pat, apărându-se cu sticle cu apă caldă și șaluri de lână. Privea cerul gol și limpede, căutând urma unui nor, cu speranța unei picături de ploaie care să înmoaie asprimea acestei văi selenare. Lunile treceau neschimbate, iar singura distracție erau scrisorile mamei, în care ea îi povestea de campania politică a tatălui, de nebuniile lui Nicolás și de extravaganțele lui Jaime, care trăia ca un anahoret, dar avea ochi de îndrăgostit. Într-una din scrisori, Clara i-a sugerat să se reapeuce de plămădit Nașteri ale Domnului, ca să dea o ocupație mâinilor. A încercat. A cerut să i se trimită argila specială pe care o folosea la Las Tres Marías, și-a făcut un atelier lângă bucătărie și a pus doi indieni la treabă, ca să-i construiască un cuptor pentru figurinele de ceramică. Dar Jean râdea de această pasiune artistică, spunându-i că, dacă voia să facă ceva cu mâinile, mai bine să tricoteze sau să învețe să facă prăjituri. A renunțat, nu atât din cauza sarcasmelor lui, cât pentru că era imposibil să concureze cu vechea ceramică indiană.

Jean își organizase afacerea cu aceeași tenacitate pe care o pusese în povestea cu șinșilele, dar cu mai mare succes. În afară de un preot neamț care bătea regiunea de treizeci de ani pentru a dezgropa trecutul incașilor, nimeni nu se preocupase de aceste relicve, considerându-le lipsite de valoare comercială. Guvernul interzicea traficul de antichități indigene și-i încredințase preotului concesionarea lor, autorizându-l să adune piesele și să le predea muzeului. Acolo, în acele vitrine prăfuite, le-a văzut Jean pentru prima dată. A stat două zile întregi cu neamțul care, fericit să găsească după atâția ani un om interesat de munca sa, i-a dezvăluit fără nici o ezitare vastele lui cunoștințe. Așa a aflat el cum le poți stabili vechimea, de cât timp stăteau îngropate, cum să deosebești epocile și stilurile; a mai învățat cum puteai descoperi în mijlocul deșertului cimitirele după semne pe care ochiul civilizației nu le percepea, trăgând în cele din urmă concluzia că, dacă cioburile astea nu aveau splendoarea aurită a mormintelor egiptene, măcar aveau aceeași valoare istorică. Odată obținute toate informațiile, și-a organizat echipele de indieni ca să dezgroape tot ce scăpase zelului arheologic al preotului.

Magnificele obiecte de ceramică precolumbiană, înverzite de patina timpului, au început să ajungă acasă ascunse în boccele indiene sau în desagi purtați de lame, umplând rapid locurile secrete aranjate pentru ele. Blanca le vedea îngrămădindu-se prin încăperi și se minuna de formele lor. Le lua în mână, le mângâia ca hipnotizată, iar când plecau spre destinații îndepărtate și necunoscute se simțea mâhnită. Ceramica aceasta i se părea mult prea frumoasă; simțea că monștrii făcuți de ea n-aveau cum să stea sub același acoperiș cu aceste splendori, drept care și-a părăsit atelierul.

Negoțul cu ceramică indigenă era secret, era vorba de un patrimoniu istoric național. Pentru Jean de Satigny lucrau mai multe echipe de indieni care ajunseseră aici strecurându-se clandestin peste graniță. Nu aveau acte din care să reiasă că erau ființe omenești, erau tăcuți, grosolani și impenetrabili. Când Blanca întreba cine erau oamenii aceia care apăreau dintr-odată la ea în curte, i se răspundea că erau verii celui care servea la masă, și adevărul era că efectiv semănau. Nu stăteau mult în casă. Cea mai mare parte a timpului o petreceau în deșert, doar cu o sapă și un bulgăre de coca în gură, ca să le dea putere. Uneori aveau norocul să găsească ruinele semiîngropate ale unui sat de incași, și-atunci pivnițele se umpleau de lucrurile furate. Căutarea, transportul și comercializarea acestor mărfuri se făceau cu atâta fereală, încât Blanca n-a mai avut nici o

îndoială că afacerile soțului ei ascundeau ceva ilegal. Jean i-a explicat că Guvernul era foarte susceptibil în ceea ce privește ulcioarele jechoase și colierele mizerabile făcute din pietricele din deșert și că, pentru a evita alergăturile interminabile ale birocrăției oficiale, prefera să le comercializeze în felul său. Le scotea din țară în lăzi sigilate cu etichete pe care scria „mere”, grație complicității interesate a unor inspectori vamali.

Nu asta o îngrijora pe Blanca. Pe ea o interesau doar mumiiile. Era familiarizată cu morții, toată viața trăise în strânsă legătură cu ei prin intermediul măsuței cu trei picioare cu care îi invoca maică-sa. Era obișnuită să le vadă siluetele transparente pe coridoarele casei părintești, făcând zgomote prin dulapuri sau apărând în vis pentru a prevesti nenorociri sau câștiguri la loterie. Dar mumiiile erau altceva. Ființele acelea ghemuite, învelite în cârpe care se desfăceau în zdrențe prăfuite, cu capetele lor descărnate și îngălbenite, mânuțele zbârcite, pleoapele cusute, cu câteva fire de păr pe ceafă, cu eternul și teribilul surâs fără buze, cu mirosul lor stătut și aerul acela trist și sărăcăcios al cadavrelor vechi, îi tulburau sufletul. Nu erau multe. Foarte rar veneau indienii cu câte una. Înceți și nepăsători, apăreau în casă cărând un recipient mare și sigilat de argilă arsă. Jean îl deschidea precaut într-o încăpere cu toate ferestrele și ușile închise, pentru ca nu cumva un curent de aer să transforme conținutul în praf și cenușă. Din recipient ieșea la iveală mumia, precum sâmburele unui fruct straniu, ghemuită în poziția fătului, învelită în zdrențe, însoțită de bietele ei comori: coliere din dinți și păpuși de cârpă. Erau mult mai apreciate decât celelalte obiecte pe care le scotea din morminte, iar colecționarii particulari și unele muzee din străinătate le plăteau foarte bine. Blanca se întreba ce fel de om putea să colecționeze morți și unde putea să-i expună. Nu-și putea imagina o mumie în chip de obiect care să împodobească un salon, dar Jean de Satigny îi spunea că, așezate într-o urnă de sticlă, puteau fi mai valoroase pentru un milionar european decât orice operă de artă. Mumiiile erau greu de plasat pe piață, de transportat și de trecut prin vamă, astfel că uneori rămâneau în beci mai multe săptămâni, înainte de a lua lungul drum al străinătății. Blanca le visa, i se părea, avea impresia că le vede mergând pe coridoare în vârful picioarelor, ca niște pitici care se furișau cu viclenie. Închidea ușa camerei, își ascundea capul sub cearșaf și stătea așa, tremurând, rugându-se și chemându-și mama cu forța gândului. I-a povestit Clarei în scrisorile ei, ea i-a răspuns că nu de morți trebuia să se teamă, ci de cei vii, pentru că, în ciuda faimei lor proaste, niciodată o mumie nu a atacat pe cineva, dimpotrivă, firea lor era mai curând timidă. Întărită de sfaturile mamei, Blanca s-a hotărât să le spioneze. Le aștepta ascunsă, pândind de după ușa întredeschisă. În scurt timp a fost sigură că se plimbau prin casă, târându-și pașii de copil peste covoare, șopocăind ca niște școlari, împingându-se, trecând toată noaptea în mici grupuri de două sau trei, mereu în direcția laboratorului fotografic al lui Jean de Satigny. Uneori i se părea că aude în depărtare niște gemete ca de dincolo de mormânt și o apuca groaza, își striga soțul, dar nu venea nimeni, iar ei îi era prea frică să traverseze toată casa ca să-l găsească. Odată cu primele raze de soare, Blanca își redobânda controlul nervilor, pricepea că angoasele ei nocturne erau rodul imaginației febrile pe care o moștenise de la mama ei și se liniștea, până se înnopta din nou, iar ciclul spaimelor reîncepea. Într-o zi n-a mai suportat tensiunea care creștea pe măsură ce se lăsa noaptea și s-a hotărât să-i spună lui Jean. Erau la masa de seară. Când a auzit de pași, de șoapte și de strigătele sufocate, Jean de Satigny a încremenit, cu furculița în aer și gura căscată. Indianul care tocmai intrase cu tava s-a împiedicat și puiul fript a zburat sub un scaun. Jean și-a pus la bătaie tot farmecul, toată fermitatea și logica pentru a o convinge că o lăsau nervii și că nimic din toate astea nu se întâmpla în realitate, fiind doar produse ale fanteziei sale dezlănțuite. Blanca s-a prefăcut de acord cu argumentele lui, deși i s-a părut

ceva suspect în vehemența soțului, care de obicei nu pleca urechea la problemele ei, și în expresia servitorului, care de data asta își pierduse fața imperturbabilă de idol și căruia îi cam ieșiseră ochii din orbite. Și-a zis în sinea ei că venise clipa să cerceteze îndeaproape afacerea cu mumiile transhumante. S-a retras devreme, după ce și-a anunțat soțul că avea de gând să ia un somnifer ca să doarmă. A băut în schimb o cană cu cafea neagră și s-a postat lângă ușă, pregătită pentru multe ceasuri de veghe.

A auzit primii pași către miezul nopții. A deschis cu multă grijă ușa, exact în momentul în care o siluetă ghemuită trecea prin fundul coridorului. De data asta a fost siguri că nu visase, dar din cauza pântecelui voluminos, i-a trebuit un minut ca să ajungă pe coridor. Era o noapte rece și sufla briza deșertului, făcând să trosnească stucaturile bătrâne și să se umfle perdelele precum vecele unei corăbii în larg. Îi era frică de întuneric încă de când era copil și asculta în bucătărie poveștile cu stafii ale Dădacei, dar n-a îndrăznit să aprindă lumina ca să nu sperie micile mumii în plimbările lor hoinare.

Deodată, tăcerea a fost spartă de un strigăt răgușit și înfundat, care Blancăi i s-a părut că ieșea dintr-un coșciug. Iar cădea pradă fascinației morbide pentru poveștile de dincolo de mormânt. S-a oprit cu sufletul la gură, dar un al doilea geamăt a pus-o în mișcare, dându-i puterea să meargă până la ușa laboratorului lui Jean. A încercat s-o deschidă, dar era încuiată cu cheia. Și-a lipit urechea și a auzit limpede murmure, strigăte sufocate și râsete, convingându-se că se întâmpla ceva cu mumiile. S-a întors în camera ei, incredințată că nu nervii îi jucau feste, ci că în peștera secretă a bărbatului ei se petrecea ceva înspăimântător.

A doua zi, a așteptat ca Jean de Satigny să-și termine toaleta meticuloasă, să-și ia micul dejun, să-și citească ziarul până la ultima pagină și să plece în plimbarea matinală, fără ca nimic din placida ei indiferență de viitoare mamă să-i trădeze planul. După plecarea lui Jean, l-a chemat pe indianul pe care-l văzuse pe tocuri înalte și i-a dat prima poruncă de până atunci:

— Du-te în oraș și cumpără-mi fructe de papaia zaharisite!

Indianul a plecat cu mersul lent al rasei sale și ea a rămas cu ceilalți servitori, de care se temea mult mai puțin decât de individul acesta ciudat, cu înclinații curtezan. A socotit că dispunea de vreo două ceasuri până la întoarcerea lui, așa că și-a zis să nu se grăbească și să acționeze cu calm. Era hotărâtă să dezlege misterul mumiilor care se furișau. S-a dus la laborator, convinsă că la lumina crudă a dimineții, mumiile n-ar fi avut curaj să se țină de șotii și sperând să găsească ușa descuiată, dar nu a fost așa. A încercat toate cheile, însă nu se potrivea nici una. A luat atunci cel mai mare cuțit de la bucătărie, a vărât lama între ușă și toc și s-a luptat până ce lemnul uscat a cedat, iar ea a putut să intre. Ușa era stricată vizibil, când se întorcea Jean trebuia să-i dea o explicație rezonabilă, dar și-a spus că, în calitate de stăpână a casei, avea dreptul să știe ce se petrecea sub acoperișul ei. În pofida simțului ei practic, care rezistase neclintit mai bine de douăzeci de ani la dansul măsuței cu trei picioare și la previziunile imprevizibile ale mamei sale, când a trecut pragul laboratorului, Blanca tremura toată.

A căutat întreprătorul pe pipăite și a aprins lumina. Se găsea într-o încăpere spațioasă, cu pereții vopsiți în negru și draperii de aceeași culoare la ferestrele prin care nu se strecura nici cel mai mic firicel de lumină. Pe jos erau covoare groase și peste tot se vedeau spoturile, lămpile și panourile pe care le observase la Jean atunci când le folosea la înmormântarea lui Pedro García bătrânul, când îi cășunase să pozeze morți și vii, până când țărani și-au ieșit din pepeni și au călcat plăcile în picioare. A privit în jur, nedumerită: ce decor fantastic! A înaintat ocolind cufere deschise, pline de veșminte cu pene din alte epoci, peruci buclate și pălării somptuoase, s-a oprit în fața unui trapez aurit,

suspendat de tavan, de care era agățată o marionetă dezarticulată de proporții umane, a văzut într-un colț o lama îmbălsămată; pe mese erau sticle cu licori cu sclipiri de ambră, pe jos blănuri de animale exotice. Dar ceea ce a surprins-o cel mai mult au fost fotografiile. A rămas stupefiată privindu-le. Pereții studioului lui Jean de Satigny erau tapetați cu scene erotice cumplite, care revelau natura ascunsă a soțului ei.

Blanca avea reacții lente, așa că i-a trebuit o bucată de vreme să priceapă ceea ce vedea, fiind lipsită de experiență în treburi din astea. Cunoștea plăcerea ca pe o ultimă și prețioasă etapă pe lungul drum parcurs împreună cu Pedro al Treilea, pe care mersese fără grabă, cu bună dispoziție, în decorul pădurilor, al lanurilor de grâu și al râului, sub un cer imens și în liniștea peisajului. Nu apucase să cunoască neliniștea tipică a adolescenței. În timp ce colegile ei citeau pe ascuns romane interzise cu amorezi pasionați și fecioare doritoare de a înceta să mai fie, ea se așeza la umbra prunilor din curtea călugărițelor, închidea ochii și evoca extrem de precis realitatea magnifică a lui Pedro García al Treilea care o lua în brațe, străbătând-o cu mângâierile lui și smulgându-i din străfunduri aceleași acorduri pe care le scotea din chitară. Instinctele ei au fost satisfăcute de cum se treziseră și nu-i trecuse prin minte că pasiunea ar putea îmbrăca și alte forme. Scenele dezordonate și tulburătoare care le vedea erau un adevăr de mii de ori mai buimăcitor decât mumiile turbulente pe care se așteptase să le vadă.

A recunoscut chipurile servitorilor casei. Era acolo toată curtea incașă, goală cum o făcuse Dumnezeu, sau abia acoperită cu costume teatrale. A văzut abisul insondabil dintre coapsele bucătăresei, lama îmbălsămată călărind-o servitoarea șchioapă și indianul impasibil care o servea la masă în pielea goală ca un prunc, fără pic de păr și scurt picioare, cu chipul ca de piatră și penisul enorm în erecție.

Un timp, care părea că nu se mai termină, Blanca a ezitat, nesigură; apoi a copleșit-o oroarea. A încercat să gândească lucid. A priceput ce voise să-i spună Jean de Satigny în noaptea nunții, când i-a explicat că nu avea nici o înclinație pentru viața matrimonială. A bănuit și sinistra forță a indianului, batjocura disimulată a servitorilor și s-a simțit prizonieră în anticamera infernului. Pruncul i s-a mișcat în burtă, iar ea s-a cutremurat de parcă ar fi auzit sunetul clopotelor care anunțau o primejdie.

— Fetița mea! Trebuie s-o duc de aici! a exclamat ea, îmbrățișându-și pântecul.

A ieșit în fugă din laborator, a străbătut ca o nălucă toată casa și a ieșit în stradă, unde căldura de plumb topit și lumina nemiloasă a amiezii au readus-o la realitate. A înțeles că nu putea ajunge departe pe jos și în luna a noua. S-a întors în camera ei, a adunat banii pe care i-a găsit, a strâns o boccea cu câteva haine din somptuoasa zestre pregătită pentru fetiță și s-a dus la gară.

Așezată pe o bancă grosolană de lemn pe peron, cu bocceaua la piept și cu groaza în ochi, Blanca a așteptat câteva ceasuri sosirea trenului, rugându-se printre dinți ca nu cumva contele, întors acasă și văzând ușa laboratorului spartă, să vină după ea și s-o oblige să se întoarcă în regatul malefic al incașilor, rugându-se să vină trenul la timp, să ajungă acasă la părinții ei, înainte ca fâptura care-i comprima măruntaiele și o lovea în coaste să-și anunțe venirea pe lume, rugându-se să aibă putere pentru drumul de două zile fără odihnă, iar dorința ei de a trăi să fie mai puternică decât dezolarea profundă ce începea să pună stăpânire pe ea. A strâns din dinți și a așteptat.

9. Fetița Alba

Alba s-a născut cu picioarele înainte, ceea ce era un semn de noroc. Bunica ei Clara a căutat-o pe spate și a găsit pată în formă de stea, care-i desemnează pe cei născuți pentru a fi fericiți. „Nu trebuie să ne facem griji pentru fata asta. O să aibă noroc și-o să fie fericită. În plus, o să aibă un ten frumos, căci asta se moștenește, uite, eu la vârsta mea nu am riduri și nu mi-a ieșit niciodată vreun coș”, a decretat a doua zi Clara. Drept care nici nu s-au preocupat s-o pregătească pentru viață, căci astrele se combinaseră pentru o înzestra cu atâtea daruri. Zodia ei era Leul. Bunică-sa a studiat harta astrală și i-a notat destinul, cu cerneală albă pe un album negru, unde a mai lipit și câteva șuvițe verzui din primul ei păr, unghiile pe care i le-a tăiat la scurt timp după naștere și câteva fotografii care o arătau exact cum era: o făptură extrem de mică, aproape cheală, fără alt semn de inteligență omenească decât ochii negri și strălucitori, cu expresie de înțelepciune bătrânească încă din leagăn. Așa avea și tatăl ei adevărat. Mama ei a vrut s-o boteze Clara, dar bunica nu a fost de acord cu repetarea numelor în familie, căci asta producea confuzie în caietele de povestit viața. Au căutat un nume într-un dicționar de sinonime și așa l-au descoperit pe al ei, care era ultimul într-un șir cuvinte luminoase care vor să spună același lucru. Peste niște ani, Alba avea să se necăjească la gândul că, atunci când va avea ea o fată, nu va mai găsi alt nume care să aibă același înțeles, dar Blanca i-a dat ideea să recurgă la limbile străine, care precis aveau să-i ofere o mare varietate.

Alba fusese pe punctul de a se naște într-un tren cu ecartament îngust, pe la trei după-amiaza, în mijlocul deșertului. Asta ar fi fost fatal pentru harta ei astrologică. Din fericire, a reușit să rămână în pânțele maică-sii încă niște ore și s-a născut în casa bunicilor, în ziua, la ceasul și în locul care se potriveau cel mai bine horoscopului ei. Blanca a ajuns pe neașteptate la casa cea mare de pe colț, despletită, plină de praf, încercănată și încovoiată de durerea contracțiilor, a sunat în disperare la ușă și, după ce i s-a deschis, a mers ca o vijelie până în camera de cusut, unde Clara tocmai termina ultima rochiță pentru viitoarea ei nepoată. Acolo s-a prăbușit după călătoria cea lungă, fără nici un cuvânt, iar pânțele i-a suspinat adânc, revărsând parcă toată apa de pe lume într-un gălgâit furios. La strigătele Clarei au venit servitorii și Jaime, care era mai mult pe acasă, pe lângă Amanda. Au dus-o în camera Clarei și în timp ce o culcau pe pat și-i smulgeau hainele, Alba a început să iasă la iveală. Unchiul ei Jaime, care mai asistase la spital la câteva nașteri, a ajutat-o să vină pe lume, apucând-o zdravăn de pulpe cu dreapta, în timp ce cu stânga pipăia pe nevăzute, căutând gâtul ca să separe cordonul ombilical care o strangula. Între timp, Amanda, care venise atrasă de zarvă, apăsa pânțele Blancăi cu toată puterea, iar Clara, înclinată asupra chipului chinuit al fiică-sii, îi apropia de nas o strecurătoare de ceai acoperită cu o cârpă pe care pusese câteva picături de eter. Alba s-a născut repede. Jaime i-a îndepărtat cordonul de gât, a ținut-o în aer cu capul în jos și, cu două palme sonore, a inițiat-o în suferința vieții și în mecanica respirației, dar Amanda, care citise despre obiceiurile triburilor africane și propovăduia întoarcerea la natură, i-a luat din mâini pruncul nou-născut și l-a pus drăgăstos pe burta caldă a mamei, unde a găsit oarece consolare pentru tristețea de a se fi născut. Mama și fiica au rămas un timp odihnindu-se, goale și îmbrățișate, pe când ceilalți curățau urmele nașterii și aduceau cearșafuri curate și primele scutece, în emoția momentului, nimeni nu băgase în seamă ușa întredeschisă a dulapului, de unde micuțul Miguel observa scena paralizat de frică, gravându-și pentru toată viața în memorie imaginea uriașului balon brăzdat de vene albastrii și încununat de un buric în relief din care ieșise făptura aceea vineție, înconjurată de un maț înfiorător și albastru.

Au înscris-o pe Alba în registrul de stare civilă și în cartea parohiei cu numele francezesc al tatălui legal, dar ea n-a ajuns să-l folosească, fiindcă numele maică-sii era mai ușor de pronunțat. Bunicul Esteban Trueba n-a fost de acord cu acest obicei prost, tot repetând de câte ori avea ocazia că își dăduse multă osteneală pentru ca fetița să aibă un tată cunoscut și un nume respectabil, tocmai ca să nu fie obligată să poarte numele mamei, ca un copil al păcatului și al rușinii. De asemenea, nu a permis să fie pusă la îndoială paternitatea legitimă a contelui, sperând, în ciuda oricărei logici, că, mai devreme sau mai târziu, eleganța purtărilor și șarmul fin al francezului vor ieși la iveală din fetiță tăcută și neglijentă care umbla de colo-colo prin casă. Clara n-a pomenit nici ea de acest lucru decât mult mai târziu, într-o zi când, privind-o pe fetița care se juca printre statuile sparte din grădină, și-a dat seama că nu semăna cu nimeni din familie, cu atât mai puțin cu Jean de Satigny.

— De unde o avea ochii ăștia de bătrân?

— De la taică-său, a răspuns Blanca neatentă.

— Pedro García al Treilea, bănuiesc.

— Îhî, a confirmat Blanca.

A fost singura dată când s-a vorbit despre originea Albei în familie pentru că, așa cum a scris Clara în caiet, treaba n-avea nici o importanță, oricum Jean de Satigny dispăruse din viața lor. N-au mai știut nimic de el și nu și-au dat osteneala să-l caute, nici măcar pentru a legaliza situația Blancăi, care era lipsită de libertățile pe care le avea o femeie necăsătorită și era limitată de constrângerile unei femei măritate, dar nu avea bărbat. Alba n-a văzut niciodată vreo fotografie a contelui: mama ei a făcut ordine în casă, distrugându-le pe toate, chiar și pe cea în care apărea la brațul lui în ziua nunții. Hotărâse să-l dea uitării pe omul cu care se căsătorise și să considere că nu existase nicicând. N-a mai vorbit de el, nici n-a explicat în vreun fel de ce fugise de la domiciliul conjugal. Clara, care petrecuse în muțenie nouă ani din viață, cunoștea avantajele tăcerii, drept care n-a întrebat-o nimic și a colaborat la ștergerea din memorie a lui Jean de Satigny. Albei i s-a spus că taică-său fusese un cavaler nobil, inteligent și distins, care avusese nenorocul să moară de febră în deșertul din nord. A fost una dintre puținele minciuni pe care a trebuit să le înghită în copilărie, căci în rest s-a aflat într-un contact strâns cu adevărurile prozaice ale vieții. Unchiul Jaime și-a asumat sarcina de a-i distruge mitul cu copiii care se nășteau dintr-o varză sau erau aduși de barză de la Paris, iar unchiul Nicolás pe cele cu Regii Magi, cu zânele și bau-baul. Alba avea coșmaruri cu moartea tatălui ei: vedea un bărbat tânăr, frumos, îmbrăcat tot în alb, cu pantofi de lac de aceeași culoare și pălărie de pai, care mergea prin deșert sub soarele arzător. Îl vedea cum scurtează pasul, mergând tot mai încet, cum se împiedică și cade, se ridică din nou și cade iar, copleșit de căldură, febră și sete. Se târa în genunchi pe nisipul fierbinte, până la urmă rămânea întins în pustietatea dunelor, iar deasupra trupului inert începeau să se rotească păsări de pradă. L-a visat de atâtea ori, încât a fost o adevărată surpriză, mulți ani mai târziu, când a trebuit să recunoască trupul neînsuflețit al celui pe care îl credea tatăl ei la morga municipală. Pe atunci Alba era o tânără curajoasă, cu temperament îndrăzneț și obișnuită cu necazurile, astfel că s-a dus neînsoțită. A primit-o un practicant în șorț alb care a condus-o pe lungile culoare ale clădirii vechi până într-o sală mare și rece, cu pereții vopsiți în cenușiu. Omul cu șorț alb a deschis un frigider uriaș și a tras afară o tavă pe care zăcea un trup umflat, bătrân și albăstrui. Alba l-a privit atent, fără să găsească vreo asemănare cu imaginea pe care o visase de atâtea ori. I s-a părut un tip comun și banal, semăna mai curând cu un funcționar de la Poștă, s-a uitat la mâinile lui: nu erau cele ale unui cavaler nobil, fin și inteligent, ci ale unui om care n-are nimic interesant de povestit. Numai că actele erau o dovadă irefutabilă că acel cadavru albastru și trist era

Jean de Satigny, care nu murise de febră printre dunele aurii ale unui coșmar din copilărie, ci lovit de apoplexie pe când trecea strada la bătrânețe. Dar toate astea s-au întâmplat mult mai târziu. Pe vremea când Clara trăia încă și Alba nu era decât o fetiță, casa cea mare de pe colț era o lume închisă, în care ea a crescut apărută până și de propriile coșmaruri.

Alba încă nu împlinise două săptămâni când Amanda a plecat din casă. Se înzdrăvenise și nu i-a fost deloc greu să ghicească dorința din inima lui Jaime. Și-a luat fratele de mână și a plecat așa cum venise, fără zgomot și fără promisiuni. Au pierdut-o din vedere, iar singurul care ar fi putut să o caute nu a vrut să o facă pentru a nu-și răni fratele. Mulți ani mai târziu, Jaime a revăzut-o întâmplător, dar era prea târziu pentru amândoi. După plecarea ei, Jaime și-a îngropat disperarea în studiu și în muncă, și-a reluat vechile obiceiuri de anahoret și a trecut rareori pe acasă. N-a mai rostit numele fetei și s-a distanțat definitiv de fratele său.

Prezența nepoatei a îndulcit caracterul lui Esteban Trueba. Schimbarea era imperceptibilă, dar Clara și-a dat seama: îl trădau ochii strălucitori când o vedea, cadourile scumpe pe care i le făcea, neliniștea care-l cuprindea când o auzea plângând. Dar asta nu l-a apropiat de Blanca, relațiile cu fiica sa nu fuseseră bune niciodată, iar după căsnicia ei funestă chiar se deterioraseră într-atât încât doar politețea obligatorie impusă de Clara îi făcea să trăiască sub același acoperiș.

Pe atunci casa Trueba avea aproape toate camerele ocupate, iar masa se întindea zilnic pentru familie, oaspeți, plus un tacâm pentru cine ar fi venit neanunțat. Ușa principală era deschisă în permanență, apropiații și musafirii intrau și plecau în voia lor. În timp ce senatorul Trueba încerca să îndrepte destinele țării sale, soția sa naviga cu talent prin apele agitate ale vieții mondene și prin altele, surprinzătoare, ale drumului ei spiritual. Vârsta și practica ascuțiseră capacitatea Clarei de a ghici cele ascunse și de a mișca lucrurile de la distanță. Exaltarea o făcea să intre cu ușurință în situația de a se deplasa prin cameră așezată pe scaun, de parcă acesta ar fi fost prevăzut cu un motor. A fost perioada în care un tânăr artist famelic, primit în casă din milă, și-a plătit găzduirea pictând singurul tablou al Clarei. Mult mai târziu, artistul a ajuns un mare maestru și tabloul se găsește acum expus într-un muzeu din Londra, ca atâtea alte opere de artă care au părăsit țara în perioada în care au trebuit vândute lucrurile din casă pentru a-i hrăni pe cei urmăriți politic. Pânza înfățișează o femeie matură, îmbrăcată în alb, cu părul argintiu și o expresie dulce de trapezistă pe față, odihnindu-se într-un balansoar care plutește deasupra solului printre niște perdele înflorate, o vază suspendată cu gura în jos și un motan bătrân și negru, care urmărește scena tolănit ca un mare senior. Influența lui Chagall, scrie în catalogul muzeului, dar nu-i așa. Imaginea corespunde exact realității pe care artistul a văzut-o în casa Clarei. Era epoca în care acționau cu impunitate forțele oculte ale naturii umane și buna dispoziție divină, făcând să tresară legile fizicii și ale logicii. Clara intra în comunicare cu sufletele rătăcitoare și cu extraterestrii prin telepatie, prin vise și printr-un pendul destinat acestui scop și pe care-l ținea în aer deasupra unui alfabet întins pe masă. Mișcările autonome ale pendulului indicau literele și formau mesaje în spaniolă și esperanto, demonstrând astfel că era vorba de singurele limbi de care erau interesate ființele din alte dimensiuni, iar nu de engleză, după cum le scria Clara ambasadurilor puterilor anglofone, fără ca aceștia să-i răspundă vreodată, cum n-au făcut-o nici succesivii miniștrii ai Educației, cărora li s-a adresat pentru a le expune teoria ei după care, în loc de engleză și franceză, limbi de marinari, negustori ambulanti și cămătari, în școală copiii trebuiau să învețe esperanto.

Alba și-a petrecut copilăria printre regimuri vegetariene, arte marțiale nipone, dansuri din Tibet, respirație yoga, relaxare și concentrare cu profesorul Hausser și multe alte tehnici interesante, ca să nu mai vorbim de contribuția pe care au avut-o la educația ei cele trei încântătoare domnișoare Mora, Bunica Clara făcea să meargă mai departe căruța aceea uriașă plină de aiuriți în care se transformase casa, deși n-avea nici o dibăcie domestică și disprețuia cele patru operațiuni aritmetice, până când a ajuns să uite să adune, drept care organizarea și socotelile au încăput în mod natural pe mâna Blancăi, care își împărțea timpul între rolul de majordom al aceluia regat în miniatură și atelierul de ceramică din fundul curții, ultim refugiu al tristeților ei, unde dădea lecții pentru mongoloizi și pentru domnișoare, și fabrica incredibilele Nașteri ale Domnului pline de monștri care, împotriva oricărei logici, se vindeau precum pâinea caldă.

De când era mică, Alba a avut sarcina de a pune flori proaspete în vase. Deschidea ferestrele ca să intre lumina și aerul, dar florile nu rezistau până seara pentru că glasul răstit al lui Esteban Trueba și loviturile lui de baston aveau darul de a speria natura. Din calea lui animalele domestice fugeau, iar plantele se ofileau. Blanca creștea un arbore de cauciuc adus din Brazilia, o tufă prăpădită și timidă, a cărei calitate unică era prețul: se vindeau după numărul de frunze. Când bunicul își făcea auzită sosirea, cel care era mai aproape se repezea să pună planta la adăpost pe terasă, pentru că la intrarea bătrânului în casă planta se veștejea și începeau să-i curgă un fel de lacrimi albicioase ca laptele. Alba nu mergea la școală, pentru că bunică-sa zicea că cineva atât de dăruit de stele ca ea nu trebuia să știe decât să scrie și să citească, lucruri pe care le putea învăța acasă. A zorit atât s-o alfabetizeze, încât la cinci ani fetița citea ziarul la micul dejun și comenta știrile cu bunicul, iar la șase descoperise cărțile magice din cuferele vrăjite ale străbunicului Marcos, pătrunzând din plin în lumea fără cale de întoarcere a fanteziei. Nu s-au preocupat nici de sănătatea ei, căci nu credeau în virtuțile vitaminelor și susțineau că vaccinurile erau pentru găini. În plus, bunica ei i-a studiat liniile din palmă și i-a prezis o sănătate de fier și viață lungă. Singura frivolitate pe care i-au permis-o a fost să o pieptene cu Bayrum, pentru a diminua tonul verde închis pe care îl avusese părul ei la naștere, deși senatorul Trueba susținea că trebuia să-l lase așa, fiind singura care moștenise ceva de la Rosa cea frumoasă, chiar dacă era vorba doar de nuanța marină a părului. Pentru a-i face pe plac, în adolescență Alba a lăsat deoparte aceste subterfugii și s-a clătit cu infuzie de pătrunjel, drept care verdele a reapărut exact ca frunzele. În rest, era mărunțică de statură și fără nimic special, spre deosebire de restul femeilor din familie, care, aproape fără nici o excepție, au fost splendide.

În rarele momente de răgaz în care avea timp să se gândească la ea și la fiica ei, Blanca se plângea că fetița era tăcută și singuratică, fără copii de vârsta ei cu care să se joace. De fapt, Alba nu se simțea singură, dimpotrivă, uneori ar fi fost de-a dreptul fericită să poată scăpa de clarviziunea bunicii, de intuiția mamei și de zarva personajelor extravagante care veneau și plecau din casa mare de pe colț. Pe Blanca o mai îngrijora și faptul că nu se juca deloc cu păpușile, dar Clara își apăra nepoata cu argumentul că micuțele cadavre de ceramică, cu ochișorii lor care se deschideau și se închideau și cu gurițele acelea perverse erau de-a dreptul respingătoare. Ea însăși confecționa niște creaturi fără formă din resturile de lână rămase de la hainele pe care le tricota pentru săraci. Nu aveau nimic omenesc, drept care era mult mai ușor să le legeni, să le faci baie și-apoi să le-arunci la gunoi. Dar jucăria preferată a copilei era pivnița. Esteban Trueba poruncise să stea zăvorâtă, din cauza șobolanilor, dar Alba se strecura cu capul înainte printr-un oberlicht și ateriza fără zgomot în acel paradis al lucrurilor uitate. Era aproape întineric acolo, era un loc scăpat de trecerea timpului, ca o piramidă sigilată. Se îngrămădeau în beci mobilele stricate, unelte despre care nu

se știa la ce folosiseră, mașini demontate și bucăți din *Covadonga*, preistoricul automobil pe care unchii ei voiseră să-l transforme în mașină de curse și care și-a sfârșit zilele sub formă de fier vechi. Toate acestea îi serveau Albei ca să-și construiască tot felul de căsuțe prin colțuri. Mai existau cufere și valize cu haine vechi, cu care făcea spectacole de teatru, precum și o blană tristă, neagră și mâncată de molii, cu un cap de câine, care întinsă pe jos părea un biet animal răscrăcărat. Era ultimul și rușinosul vestigiu al credinciosului *Barrabás*.

Într-o seară de Crăciun, Clara i-a făcut nepotei un cadou fabulos, care a reușit să mai compenseze atracția fascinantă a pivniței: o cutie cu vopsele, pensule, o scăriță și autorizația de a folosi în voie peretele cel mai mare din camera ei.

— Asta are s-o mai elibereze, a spus Clara, văzând-o urcată pe scară pentru a picta aproape de tavan un tren plin cu animale.

De-a lungul anilor, Alba a umplut toți pereții dormitorului cu o frescă uriașă în care, în mijlocul unei flore venusiene și a unei faune imposibile de animale inventate, exact ca acelea pe care le broda Rosa pe fața ei de masă și pe care le cocea Blanca în cuptorul ei de ceramică, au ieșit la iveală dorințele, amintirile, tristețile și bucuriile copilăriei.

Foarte apropiați de ea erau cei doi unchi. Jaime era preferatul ei. Era un ditamai bărbatul păros, care trebuia să se bărbierească de două ori pe zi și chiar și așa părea neras de două zile, avea niște sprâncene negre și mefistofelice, pe care le pieptăna în sus ca s-o facă pe fetița să creadă că era rudă cu diavolul, părul îi era aspru și țepăn, umed în permanență și degeaba și-l pomăda. Venea și pleca purtând tot felul de cărți sub braț și ducând cu el o valijoară ca de instalator. Îi spusese Albei că era hoț de bijuterii și că în valijoară avea șperacle și boxuri. Ea se prefăcea speriată, dar știa că unchiul era medic și că acolo se găseau instrumentele profesiei sale. În după-amiezile ploioase inventaseră un joc al imaginației.

— Adu elefantul, îi spunea Jaime.

Alba ieșea și se întorcea trăgând un pachiderm imaginar de o frânghie invizibilă. Puteau petrece o bună jumătate de oră dându-i să mănânce ierburile potrivite, scaldându-l cu țărână pentru a-i apăra pielea de soarele nemilos și lustruindu-i fildeșii, în timp ce discutau cu însuflețire despre avantajele și inconvenientele traiului în junglă.

— Fata asta o să ajungă nebună de legat, zicea senatorul Trueba, văzând-o pe micuța Alba cum citea tratatele de medicină pe care i le împrumuta unchiul Jaime.

Era singura din casă care avea cheia de la tunelul de cărți al unchiului și permisiunea de a le citi. Blanca era de părere că lectura trebuia dozată, erau acolo lucruri nepotrivite pentru vârsta ei, dar Jaime spunea că oamenii nu citesc ceea ce nu înțeleg, iar dacă pe ea o interesau, înseamnă că era destul de matură ca să le citească. Avea aceeași teorie și în ce privește mâncarea și spălatul, spunând că dacă fata nu avea chef să facă baie înseamnă că n-avea nevoie, și că trebuia să mănânce ce voia și când voia, căci organismul își cunoștea cel mai bine nevoile. Dar aici Blanca era inflexibilă și își obliga fata să respecte cu strictețe orele și normele de igienă. Rezultatul era că, în afară de mesele și băile normale, Alba înfuleca bunătățile pe care i le aducea unchiul și se băga sub furtun ori de câte ori îi era cald, fără ca nimic din toate acestea să-i afecteze sănătatea. Albei i-ar fi plăcut ca unchiul să se însoare cu mama ei, ar fi preferat să-i fie tată decât unchi, dar i s-a explicat că din legăturile incestuoase se nașteau copii mongoloizi. A rămas cu ideea că elevii care veneau în zilele de joi la atelierul maică-sii erau copiii unchilor.

Și Nicolás era aproape de inima fetiței, dar avea în el ceva efemer, volatil și grăbit, de parcă sărea de la o idee la alta, lucru care pe Alba o neliniștea. Avea

cinci ani când unchiul Nicolás s-a întors din India. Plictisit să-l invoce pe Dumnezeu cu măsuța cu trei picioare și în fumul de hașiș, a hotărât să meargă să-l caute într-o regiune mai puțin aspră decât pământul său natal. Două luni a bătut-o la cap pe Clara, urmărind-o prin colțuri și șoptindu-i la ureche, în timp ce ea dormea, până a convins-o să vândă un inel cu briliante ca să-i plătească drumul în țara lui Mahatma Gandhi. De data asta Esteban Trueba nu s-a opus, considerând că o plimbare prin acea îndepărtată națiune de nemâncăți și vaci transhumante avea să-i facă mult bine fiului său.

— Dacă nu mori de vreo mușcătură de cobră sau de vreo boală ciudată, sper să te întorci transformat într-un bărbat adevărat, că m-am săturat de ciudățeniile tale, i-a spus el pe chei la despărțire.

Nicolás a trăit un an ca un cerșetor, străbătând pe jos drumurile yoghinilor, sau pe jos munții Himalaya și mergând tot pe jos până la Katmandu, la Gange și la Benares. La capătul acestor peregrinări s-a convins de existența lui Dumnezeu; în plus, învățase să-și înfigă ace de pălărie în obraz și în piept și să trăiască aproape fără să mănânce. Într-o bună zi, fără să se anunțe, a apărut acasă, cu rușinea acoperită cu un scutec ca de copil, doar piele și os și cu aerul acela răătăcit pe care-l au cei care mănâncă numai verdețuri. A ajuns însoțit de doi carabinieri neîncrezători, gata să-l aresteze dacă nu putea dovedi că era într-adevăr fiul senatorului Trueba, și de o ceată de copii care îl bombardau cu gunoaie și-și băteau joc de el. Clara a fost singura care l-a recunoscut imediat. Trueba i-a liniștit pe carabinieri și i-a poruncit lui Nicolás să facă o baie și să se îmbrace creștinește, dacă avea de gând să locuiască în aceeași casă, dar acesta parcă s-a uitat prin el și nu i-a răspuns. Devenise vegetarian. Nu punea gura pe carne, lapte sau ouă, regimul lui alimentar era cel al unui iepure, chiar și chipul lui neliniștit ajunsese să se asemene acestui animal. Mesteca fiecare înghițitură de cincizeci de ori. Mesele deveniseră un ritual etern, Alba adormea cu capul în farfuria goală și servitorii în bucătărie, până termina el de rumegat atât de ceremonios, drept care Esteban Trueba prefera să mănânce la Club. Nicolás îi asigura că era în stare să meargă desculț pe jar, dar de fiecare dată când a vrut să le demonstreze, pe Clara o apuca o criză de astm și el renunța. Vorbea în parabole asiatice de multe ori de neînțeles. Nu-l interesau decât chestiunile spirituale. Materialismul vieții domestice îl deranja tot atât cât grija exagerată a soră-sii și a maică-sii, care insistau să-l hrănească și să-l facă să se îmbrace, și cât fascinația Albei, care mergea după el prin toată casa ca un cățeluș, rugându-l s-o învețe să stea în cap și să se înțepe cu ace cu gămălie. A rămas despuiat chiar și iarna, care a fost destul de aspră. Putea rămâne trei minute fără să respire și era dispus să facă asta de câte ori i se cerea, adică des. Jaime spunea că era păcat că aerul era gratis și ajunsese la concluzia că Nicolás respira pe jumătate cât un om normal, fără ca aceasta să-l afecteze în vreun fel. Și-a petrecut iarna mâncând morcovi, nu s-a plâns de frig și, închis în camera lui, a umplut pagină după pagină cu scrisul lui mărunț, cu cerneală neagră. Când s-a imprimăvărat, a anunțat că terminase cartea. Scrisese o carte de o mie cinci sute de pagini și a reușit să-și convingă tatăl și fratele să i-o finanțeze, în contul câștigului ce avea să vină din vânzare. După ce au fost corectate și tipărite, paginile manuscrisului s-au redus la cele șase sute de pagini ale unui voluminos tratat despre cele nouăzeci și nouă de nume ale lui Dumnezeu și modul în care poți ajunge în Nirvana prin exerciții de respirație. N-a avut succesul scontat și lăzile cu exemplarele ediției au ajuns în beci, unde Alba le folosea în chip de cărămizi pentru a construi tranșee, până când, după mulți ani, au ajuns să ardă într-un rug infam.

De cum i-a ieșit cartea din tipografie, Nicolás a ținut-o dragăstos în mâini, i-a revenit zâmbetul de hienă, s-a îmbrăcat decent și a anunțat că venise clipa să-și învețe contemporanii, care orbecăiau prin întunericul ignoranței, să afle ce este

Adevărul. Esteban Trueba i-a reamintit interdicția de a transforma casa în școală și l-a avertizat să nu-i vâre în cap Albei idei păgâne și cu atât mai puțin să o învețe trucuri de fachir. Nicolás s-a dus să propovăduiască la cafeneaua universității, unde a dobândit un număr impresionant de adepți pentru cursurile de exerciții spirituale și de respirație. Când era liber, se plimba pe motocicletă și își învăța nepoata să-și învingă durerea și alte slăbiciuni ale cărnii. Metoda consta în a identifica lucrurile care îi produceau teamă. Fata, care avea o oarecare înclinație spre macabru, se concentra conform instrucțiunilor unchiului și reușea să vizualizeze perfect moartea mamei. O vedea lividă și rece, cu frumozii ei ochi mauri închiși, întinsă într-un sicriu. Auzea plânsetele familiei. Vedea procesiunea prietenilor care intrau tăcuți, lăsau cărțile de vizită pe o tavă și ieșeau cu capul plecat. Simțea mirosul florilor, auzea nechezatul cailor mascați înhămați la carul funerar. Simțea că o strâng pantofii cei noi de doliu. Își imagina singurătatea ei, abandonul, faptul că era orfană. Unchiul o ajuta să se gândească la toate astea fără să plângă, relaxându-se și neopunând rezistență durerii, pentru ca aceasta să treacă prin ea fără să rămână acolo. Altădată Alba își strângea un deget cu ușa și învăța să suporte durerea arzătoare fără murmur. Dacă trecea o săptămână întreagă fără să plângă și suportând încercările lui Nicolás, câștiga un premiu care de obicei consta într-o plimbare pe motocicletă cu viteză maximă, o experiență de neuitat. Odată au intrat în mijlocul unei turme de vaci, pe un drum din afara orașului. N-a uitat niciodată corpurile mari ale animalelor, mișcările lor greoaie, cozile înnoiroate care o loveau peste față, mirosul de băligar, coarnele care o atingeau și propria ei senzație de gol în stomac, de amețală minunată, de excitație incredibilă, în care se amestecau curiozitatea și frica, senzații pe care de atunci le-a mai simțit doar fugitiv în viață.

Esteban Trueba, care avusese întotdeauna dificultăți în a-și manifesta nevoia de afecțiune și, de când se deteriorase legătura matrimonială cu Clara, nu mai avea acces la tandrețe, și-a revărsat asupra Albei cele mai alese sentimente. Pentru el, fetița era mai importantă decât fuseseră propriii săi copii. În fiecare dimineață, fata venea în pijama la el în cameră, intra fără să bată la ușă și se băga lângă el în pat. El se prefăcea că se trezește brusc, deși de fapt o aștepta, și mârâia să-l lase în pace, să se ducă la ea și să-l lase să doarmă. Alba se apuca să-l gădile până când, învins, îi dădea voie să caute ciocolata pe care o ascunsese pentru ea. Alba cunoștea toate ascunzătorile pe care bunicul ei le folosea într-o ordine neschimbată, dar, pentru a nu-l dezamăgi, căuta conștiincios o bucată de vreme și scotea țipete de bucurie când o găsea. Esteban n-a știut niciodată că nepoată-sa detesta ciocolata și că o mânca doar de dragul lui. Cu aceste locuri matinale, nevoia de contact uman a senatorului era satisfăcută. Restul zilei era ocupat la Congres, la Club, la golf, cu afacerile și conciliabulele politice. De două ori pe an mergea cu nepoata la Las Tres Marías pentru două-trei săptămâni. Se întorceau bronzăți, mai grași și mai fericiți. Distilau la țară un rachiu de casă, care servea la băut, la aprins focul, la dezinfectat răni și la omorât gândacii, pe care-l numeau pompos „votcă”. La sfârșitul vieții, când cei nouăzeci de ani îl transformaseră într-un fel de copac bătrân, scorojit și fragil, Esteban Trueba își va aminti de aceste clipe petrecute alături de nepoată ca de cele mai frumoase din toată existența sa; la rândul ei, și ea a păstrat în memorie complicitatea acelor ieșiri la țară de mână cu bunicul, plimbările pe crupa calului, inserările pe întinderile necuprinse și serile lungi în fața șemineului din salon, ocupate cu povești cu fantome în timp ce ea desena.

Cu timpul, legăturile senatorului Trueba cu restul familiei n-au făcut decât să se înrăutățească. O dată pe săptămână, sâmbăta, cinau toți în jurul mesei mari de stejar, care fusese mereu în familie și înainte aparținuse familiei Del Valle, adică provenea din antichitatea cea mai veche, și slujise la privegheat morții, la dansat pe ea flamenco și la alte ocupații greu de conceput. O așezau pe

Alba între maică-sa și bunică-sa, cu o pernă mare pe scaun, ca să poată ajunge cu nasul la farfurie. Fetita se uita fascinată la cei mari, la bunica radioasă, cu dantura pusă pentru eveniment, trimitând mesaje către bărbatul ei prin intermediul băieților sau al servitorilor, la Jaime făcând paradă de proastă educație, râgâind după fiecare fel și scobindu-se în dinți cu unghia degetului mic pentru a-și înfuria tatăl, la Nicolás cu ochii semiînchiși, mestecând orice îmbucătură de cincizeci de ori și la Blanca pălăvrăgind despre orice pentru a crea ficțiunea unei mese normale. Trueba rămânea destul de tăcut până când firea lui rea îl trăda și începea să se certe cu Jaime pe chestiuni de săraci, de votare, de socialiști sau de principiu, sau să insulte pe Nicolás pentru inițiativa de a se ridica în balon ori de a practica acupunctura pe Alba, sau să o pedepsească pe Blanca prin replici brutale, indiferență sau remarci inutile despre felul în care își stricase viața și despre cum n-avea să vadă de la el nici măcar un peso. Singura pe care n-o înfrunța era Clara, dar cu ea aproape că nu vorbea. Câteodată Alba surprindea privirile bunicului lipite de Clara, se uita la ea și parcă se îndulcea și devenea mai alb, ajungând să semene cu un bătrânel necunoscut. Dar asta nu se întâmpla des, în mod obișnuit cei doi soți se ignorau. Uneori senatorul Trueba își pierde controlul și începea să țipe până se înroșea tot, și-atunci trebuia să i se arunce o cană cu apă pe față ca să-i treacă furia și să respire iarăși normal.

Pe atunci, Blanca ajunsese la apogeul frumuseții sale. Avea un aer maur, senzual și planturos, care chema la odihnă și confidențe. Era înaltă și opulentă, genul de femeie lipsită de apărare și gata să plângă, care le trezea bărbaților instinctul ancestral de a proteja. Tatăl ei nu o simpatiza. Nu-i iertase amorul pentru Pedro García al Treilea și avea grijă să nu uite că trăia din mila lui. Nu pricepea cum de avea atâta succes la bărbați: Blanca n-avea nimic din veselia neliniștitoare și din jovialitatea care-l atrăgeau pe el la o femeie, și se gândea că nici un bărbat normal n-ar dori să se însoare cu ea, care era bolnăvicioasă, cu o stare civilă incertă și în plus avea și un copil. În ce o privea, Blanca nu părea deloc mirată de curtea pe care i-o făceau bărbații, fiind conștientă de frumusețea ei. Totuși, adopta o atitudine contradictorie în fața lor, încurajându-i cu ochii ei musulmani, dar păstrând o distanță prudentă. De cum vedea că intențiile deveneau serioase, tăia relația cu un refuz feroce. Unii, cu o poziție economică mai bună, încercau să ajungă la inima ei seducându-i fiica. O copleșeau pe Alba cu daruri scumpe, cu păpuși prevăzute cu mecanisme de mers, plâns, mâncat și alte performanțe omenești, o îndopau cu prăjituri cu cremă și-o duceau la plimbare la grădina zoologică, unde fetita plângea de mila bietelor animale închise și unde mai ales foca îi deștepta în suflet presimțiri funeste. Aceste plimbări la zoo, dusă de mână de un pretendent plin de el și cheltuitor, i-au provocat o groază permanentă de locurile închise, de ziduri, zăbrele și izolare. Dintre toți amozzii, cel care a avansat cel mai mult spre cucerirea Blancăi a fost Regele Oalelor sub Presiune. Deși era putred de bogat și avea o fire blândă și gânditoare, Esteban Trueba îl detesta pentru că era circumcis, avea un nas sefard și părul creț. Cu atitudinea lui batjocoritoare și ostilă, Trueba a reușit să-l sperie pe acest om care supraviețuise lagărelor de concentrare, învinsese mizeria și exilul și triumfase în nemiloasa luptă comercială. Cât timp a durat idila, Regele Oalelor sub Presiune venea s-o ia pe Blanca la restaurantele cele mai alese într-un automobil minuscul, de două locuri, cu roți ca de tractor și un motor ce scotea un zgomot de turbină, unic în felul său, care provoca mirare și curiozitate în oraș și strâmbături disprețuitoare în familia Trueba. Fără a lua în seamă neplăcerea tatălui și nici iscodelile vecinilor, Blanca se urca în mașină maiestuoasă precum un prim-ministru, îmbrăcată în unicul ei taior negru și bluza de mătase albă pentru ocazii speciale. Alba o săruta de la revedere și rămânea în poartă cu parfumul suav de iasomie al maică-sii în nări și cu un nod de frică în gât. Doar antrenamentele cu unchiul Nicolás o făceau să suporte plecările mamei fără să

plângă: îi era teamă ca nu cumva vreunul dintre amorezi s-o convingă pe Blanca să plece cu el, iar ea să rămână fără mamă. Hotărâse încă de mult că nu avea nevoie de un tată, cu atât mai puțin de unul vitreg, dar dacă rămânea fără mamă, avea să-și vâre capul într-o găleată cu apă ca să se înece, așa cum făcea bucătăreasa cu puii pe care pisica îi făta din patru în patru luni.

I-a trecut spaima că maică-sa ar putea s-o părăsească doar când l-a cunoscut pe Pedro al Treilea: intuiția i-a spus că, atâta timp cât va exista bărbatul acela, nimeni altul nu va pune stăpânire pe inima Blancăi. S-a întâmplat într-o duminică de vară. Blanca a pieptănat-o cu bucle făcute cu fierul încins care i-a părilit urechile, i-a pus mânuși albe și pantofi negri de lac, și o pălărie de pai cu cireșe artificiale. Când a văzut-o astfel, bunica Clara a pufnit în râs, dar mama a consolat-o cu două picături de parfum pe gât.

— Ai să cunoști o persoană celebră, i-a spus ea misterios pe când plecau.

A dus-o în Parcul Japonez, unde i-a cumpărat bezele și o pungă cu floricele. S-au așezat pe o bancă la umbră, ținându-se de mână, înconjurată de porumbeii care ciuguleau porumbul.

L-a văzut apropiindu-se înainte ca maică-sa să i-l arate. Purta o salopetă de mecanic, o barbă neagră, enormă, care-i ajungea la mijlocul pieptului, părul în dezordine, sandale de călugăr franciscan pe piciorul gol și avea un zâmbet mare, strălucitor și minunat, care l-a plasat imediat în categoria oamenilor care meritau să fie pictați pe fresca uriașă din dormitorul ei.

Bărbatul și fetița s-au privit și s-au recunoscut fiecare în ochii celuilalt.

— Acesta este Pedro al Treilea, cântărețul. L-ai auzit la radio, i-a spus mama.

Alba a întins mâna și el i-a strâns-o cu stânga. Atunci a observat că-i lipseau câteva degete de la mâna dreaptă, dar el i-a explicat că totuși putea cânta la chitară și că, dacă vrei să faci ceva, găsești cum s-o faci. S-au plimbat toți trei prin parc. După-amiază au luat unul dintre ultimele tramvaie electrice care mai circulau în oraș și s-au dus să mănânce pește prăjit în piață, iar când s-a inserat le-a condus până la strada unde locuiau. La despărțire, Blanca și Pedro al Treilea s-au sărutat pe gură. Atunci a văzut Alba pentru prima dată în viață chestia asta, pentru că în preajma ei nu prea erau oameni îndrăgostiți.

De atunci, Blanca a început să iasă singură la sfârșitul săptămânii. Spunea că se duce în vizită la niște verișoare de departe. Esteban se înfură și o amenința că o dă afară din casă, dar Blanca era inflexibilă. O lăsa pe fiică-sa cu Clara și pleca la autobuz cu o valijoară ca de circar, pictată cu flori.

— Îți promit că n-am să mă căsătoresc și că mâine seară sunt înapoi, îi spunea ea Albei de fiecare dată.

Mult îi plăcea fetei să-și facă siesta împreună cu bucătăreasa, ascultând la radio cântece populare, mai ales cele ale bărbatului pe care-l cunoscuse în Parcul Japonez. Dar într-o zi a intrat senatorul Trueba și, auzind vocea de la radio, s-a năpustit spre aparat, făcându-l praf cu bastonul, de au rămas numai niște sârme răsucite și tot felul de piese stricate, sub privirile speriate ale nepoatei, care nu înțelegea de ce se supăraseră bunicul ei atât de tare. A doua zi, Clara a cumpărat alt aparat de radio pentru ca Alba să-l poată asculta pe Pedro al Treilea după pofta inimii, iar bătrânul Trueba s-a făcut că nu știe.

Astea s-au întâmplat în perioada Regelui Oalelor sub Presiune. Aflând de existența sa, Pedro al Treilea a făcut o criză de gelozie nejustificată, având în vedere ascendentul pe care-l avea asupra Blancăi, prin comparație cu timidul asediu al comerciantului evreu. Încă o dată a implorat-o să plece din casa Trueba, să părăsească tutela feroce a tatălui și singurătatea atelierului plin de mongoloizi și de domnișoare trândave, și să vină cu el, o dată pentru totdeauna, ca să trăiască dragostea aceea nețarmurită pe care o ascundeau încă din copilărie. Dar Blanca nu se hotărâ; știa că, dacă s-ar fi dus cu el, ar fi fost

exclusă din cercul ei social și din situația pe care o avusese dintotdeauna; mai știa și că n-avea nici o șansă să fie simpatizată de prietenii lui Pedro al Treilea, sau să se adapteze traiului modest dintr-o localitate muncitorească. După niște ani, când Alba a ajuns la vârsta la care putea analiza acest aspect din viața mamei-sii, a ajuns la concluzia că, dacă nu plecase cu Pedro, era pentru că nu iubea destul, în fond în casa Trueba nu dispunea de nimic mai mult decât i-ar fi putut oferi el. Blanca era foarte săracă, avea ceva bani doar dacă îi dădea Clara sau când vindea vreo Naștere a Domnului. Și toți se duceau pe rețete, căci talentul de a suferi de boli închipuite nu-i scăzuse cu munca și sărăcia, dimpotrivă, se dezvolta an după an. Nu-i cerea nimic tatălui, ca să nu fie umilită. Din când în când, Clara și Jaime îi cumpărau haine sau îi dădeau câte ceva pentru nevoile ei, dar de obicei n-avea bani nici măcar pentru o pereche de ciorapi. Sărăcia ei contrasta cu rochițele brodate și pantofii făcuți la comandă cu care senatorul Trueba își copleșea nepoata. Avea o viață grea. Se scula la șase dimineața, fie vară, fie iarnă. Aprindea focul în atelier, încinsă cu un șorț de mușama și încălțată cu galenți de lemn, pregătea mesele de lucru și amesteca lutul, cu mâinile vârâte până la cot în pământul aspru și rece. De aceea avea tot timpul unghiile rupte și pielea zgâriată, iar cu timpul degetele i s-au deformat. Se simțea inspirată în orele acelea, n-o întrerupea nimeni, așa că începea să-și plămădească animalele monstruoase. Apoi trebuia să vadă de casă, de servitori și de cumpărături, până veneau elevii la lecție: fete de familie, care n-aveau nimic de făcut și adoptaseră moda artizanatului, mai elegantă decât cusutul pentru săraci, așa cum făceau bunicile lor.

Ideea de a ține ore pentru mongoloizi a fost o întâmplare. Într-o zi venise în vizită o veche prietenă a Clarei, împreună cu nepotul ei. Era un adolescent gras și blând, cu o față rotundă ca luna plină și o expresie extrem de dulce în ochii orientali. Avea cincisprezece ani, dar Alba și-a dat repede seama că era de fapt un bebeluș. Clara a rugat-o să-l ducă pe băiat să se joace în grădină și să aibă grijă să nu se murdărească, să nu se înece în fântână, să nu mănânce pământ și să nu pună mâna la șliț. Alba s-a plictisit repede și, constatând că era imposibil să se înțeleagă cu el în vreun limbaj coerent, l-a dus la atelierul de ceramică, unde Blanca i-a pus un șorț ca să nu se împrăște cu lut și cu apă și i-a dat un bulgăre de argilă. Băiatul a avut o ocupație mai bine de trei ceasuri, timp în care nu i-au curs balele, n-a făcut pipi pe el, nu a dat cu capul în zid, producând în acest timp niște figuri grosolane de lut pe care i le-a dus cadou mamei-sii. Bătrâna doamnă, care și uitase de el, a fost încântată și astfel s-a născut ideea: ceramica era bună pentru mongoloizi. Așa a ajuns Blanca să țină ore pentru un grup de copii care veneau la atelier în fiecare joi după-amiaza. Erau aduși într-o camionetă, supravegheați de două călugărițe scrobite, care se așezau în chioșc să bea ciocolată împreună cu Clara și să discute despre virtuțile broderiei în cruciulițe și despre ierarhia păcatelor, în timp ce Blanca și Alba îi învățau pe copii să facă gândăcei, mingiuțe, cățeluși crăcănați și vase strâmbe. La sfârșitul anului, călugărițele organizau o expoziție și o tombolă, iar spăimoasele „opere de artă” se vindeau în scopuri de binefacere. În scurt timp Blanca și Alba și-au dat seama că acești copii lucrau mult mai bine dacă se simțeau iubiți și că singura formă de comunicare cu ei era afecțiunea. Drept care s-au apucat să-i îmbrățișeze, să-i sărute și să-i giugiulească, sfârșind prin a-i iubi de-a binelea. Alba aștepta toată săptămâna sosirea camionetei cu retardați și țopăia de bucurie când aceștia fugeau spre ea s-o îmbrățișeze. Dar zilele de joi erau epuizante. Alba se culca frântă, având în memorie blândețile chipuri asiatice ale copiilor din atelier, iar Blanca se alegea cu o migrenă. După plecarea călugărițelor în rase albe, care duceau de mână liota de retardați, Blanca o lua pe fiică-sa în brațe și o acoperea de sărutări, spunând că trebuia să-i mulțumească Domnului că era normală,

drept care fata a crescut cu convingerea că normalitatea era un dar divin. A discutat despre asta cu bunica.

— Aproape în fiecare familie există câte un idiot sau un nebun, fetiço, a asigurat-o Clara, neridicându-și ochii de pe tricotaj, căci nu reușise în toți anii ăștia să lucreze orbește. De multe ori nici nu se văd, îi ascund ca pe o rușine în camerele cele mai retrase, ca să nu fie zăriți de musafiri. Dar nu e nici o rușine, de fapt, și ei sunt făpturile Domnului.

— Dar în familia noastră nu avem așa ceva, bunico.

— Așa-i. Aici nebunia s-a repartizat între toți și n-a mai rămas destul ca să avem și noi nebunul nostru cu acte.

Cam așa decurgeau conversațiile cu Clara. De aceea, pentru Alba, persoana cea mai importantă din casă și prezența cea mai puternică din viața ei era bunica. Ea era motorul care punea în mișcare și făcea să funcționeze universul acela magic care era partea din spate a casei de pe colț și unde se scurseseră primii ei șase ani de viață în deplină libertate. Se obișnuise cu ciudățeniile bunică-sii. Nu se mira văzând-o că se deplasează prin salon cu picioarele ghemuite sub ea pe fotoliul care mergea singur, tras de o forță nevăzută. O urma în toate drumurile pe la spitale și case de caritate, ba chiar a învățat să tricoteze cu lână groasă și pe andrele mari vestele pe care unchiul Jaime le dăruia săracilor după ce le purtase o dată, doar de dragul de a vedea zâmbetul edentat al bunică-sii în timp ce se chiora urmărind ochiurile. Uneori Clara o puneă să-i transmită diverse mesaje lui Esteban, drept care au poreclit-o Porumbelul Călător. Fata asista la ședințele de vineri, unde măsuța cu trei picioare începea să se agite în plină zi fără ajutorul vreunui truc, al vreunei energii cunoscute sau al unei pârgii, și la seratele literare, unde cunoștea maeștri consacrați, plus un număr variabil de artiști timizi și necunoscuți, pe care Clara îi adăpostea. Mulți oaspeți au mâncat și au băut pe atunci în casa cea mare de pe colț. Au trecut pe acolo pentru a locui un timp sau măcar pentru a asista la ședințele de spiritism, la seratele culturale sau mondene, aproape toți oamenii importanți din țară, inclusiv Poetul, care mai târziu avea să fie considerat cel mai mare din secolul său și tradus în toate limbile pământului, pe genunchii căruia Alba s-a așezat adesea, fără a bănuși că într-o zi avea să-i urmeze sicriul, cu un buchet de garoafe în mână, printre două rânduri de mitraliere.

Clara era încă tânără, dar nepoată-sa o considera foarte bătrână, pentru că nu avea dinți. Nici riduri nu avea; când ținea gura închisă, părea chiar foarte tânără, asta din cauza expresiei de inocență pe care o degaja chipul ei. Se îmbrăca în tunici din pânză de in care aduceau mai curând cu halatele nebunilor de la balamuc, iar iarna purta ciorapi lungi de lână și mănuși fără degete. O amuzau tot felul de lucruri care nu erau de răs, în schimb, era incapabilă să înțeleagă un banc, râdea în contratimp, când ceilalți tăcuseră de mult, și se întrista când cineva făcea pe clovnul. Din când în când avea crize de astm. Atunci o chema pe nepoată cu un clopoțel de argint pe care-l avea tot timpul la ea și Alba venea în fugă, o îmbrățișa și o făcea bine, șoptindu-i cuvinte de îmbărbătare: amândouă știau, din experiență, că astmul se vindeca numai și numai ținând în brațe o ființă iubită. Avea ochi zâmbitori de culoarea alunei, părul încăruntit și strălucitor îi era prins într-un coc din care tot scăpau șuvițe rebele, mâinile albe și fine, cu unghii în formă de migdală și degete lungi, fără inele, slujeau doar pentru a face gesturi tandre, pentru a aranja cărțile de ghicit și pentru a-și pune dantura falsă când mergea la masă. Alba se ținea toată ziua după bunică-sa, se băga în fustele ei, îi cerea să-i spună povești sau să miște vasele prin puterea gândului. Era refugiul ei când o asaltau coșmarurile, sau când antrenamentele cu unchiul Nicolás ajungeau de nesuportat. Clara a învățat-o să aibă grijă de păsări și să le vorbească pe limba lor, să cunoască prevestirile naturii și să tricoteze fulare pentru săraci.

Alba știa că bunica ei era sufletul casei de pe colț. Ceilalți au aflat-o mai târziu, când Clara a murit și casa și-a pierdut florile, prietenii și spiritele jucăușe, intrând din plin în perioada deteriorării.

Când l-a văzut pentru prima dată pe Esteban García, Alba nu avea decât șase ani, dar nu l-a uitat niciodată. E posibil să-l fi văzut la moșia Las Tres Mariás, când bunicul o lua la țară și, cu gesturi largi, îi arăta cât cuprindea cu privirea, de la aleea de plop până la vulcan, incluzând căsuțele din cărămidă, și spunându-i să învețe să iubească pământul, căci într-o zi va fi al ei.

— Băieții mei sunt niște netrebnci, dacă ar moșteni Lai Tres Mariás, în mai puțin de un an totul ar fi ruinat, ca pe timpul lui taică-meu.

— Toate astea sunt ale tale, bunicule?

— Toate, de la șoseaua panamericană până în vârful dealurilor. Vezi până acolo?

— Dar de ce, bunicule?

— Cum, de ce? Pentru că eu sunt stăpânul, e limpede!

— Da, dar de ce ești stăpânul?

— Pentru că totul aparține familiei mele.

— De ce?

— Pentru că au cumpărat pământul de la indieni.

— Și țăranii, care și ei trăiesc aici dintotdeauna, de ce nu sunt stăpâni?

— Unchiu-tău Jaime îți bagă în cap idei bolșevice, mugea senatorul Trueba, congestionat de furie. Știi tu ce s-ar întâmpla aici dacă n-ar exista un stăpân?

— Nu.

— Toate s-ar duce dracului! N-ar fi nimeni să poruncească, să vândă recolta, să-și asume niște răspunderi, pricepi? Și nici de oameni nu s-ar ocupa nimeni. De exemplu, dacă cineva se îmbolnăvește, moare sau lasă după el o văduvă cu mulți copii, ar muri de foame. Fiecare ar avea o bucățică nenorocită de pământ, din care nici să mănânce n-ar reuși. E nevoie de cineva care să gândească în locul lor, care să ia decizii, care să-i ajute. Am fost cel mai bun stăpân din toată regiunea, Alba. Am un caracter rău, dar sunt drept. Țăranii mei o duc mai bine decât multă lume de la oraș, nu le lipsește nimic, chiar dacă vine un an cu secetă, inundații sau cutremur, eu am grijă să nu o ducă nimeni rău. Asta va trebui să faci și tu când o să fii la vârsta potrivită, de asta te tot aduc aici, ca să cunoști fiecare piatră, fiecare animal și mai ales fiecare om, cu numele și prenumele lui. Ai înțeles?

Dar ea nu prea avea contacte cu țăranii, nici vorbă să-i știe după nume. De aceea nici nu l-a recunoscut pe tânărul brunet, necioplit și neîndemânatic, cu ochi cruzi, de rozător, care a sunat într-o după-amiază la ușa casei mari de pe colț. Purta un costum negricios prea strâmt pentru el. La genunchi, la coate și pe fund țesătura era uzată, subțire și lucioasă. A spus că vrea să vorbească cu senatorul Trueba și s-a prezentat drept fiul unui țăran din Las Tres Mariás. Cu toate că de obicei oamenii de condiția sa intrau pe ușa de serviciu și așteptau la bucătărie, l-au dus în bibliotecă, pentru că în ziua aceea se dădea o petrecere la care lua parte crema Partidului Conservator. Bucătăria gema de o armată de bucătari și ajutoare pe care Trueba îi adusese de la Club, era atâta agitație și atâta grabă, că un suflet în plus n-ar fi făcut decât să încurce și mai mult lucrurile. În amurgul de iarnă, biblioteca era întunecoasă și liniștită, luminată doar de focul din cămin. Mirosea a ceară de parchet și a piele.

— Așteaptă aici, dar nu atinge nimic. Domnul senator va veni în curând, i-a spus servitoarea îmbufnată, după care l-a lăsat singur.

Tânărul n-a îndrăznit să facă nici o mișcare; a privit în jur, rumegându-și ciuda și spunându-și că totul ar fi putut fi al său, dacă s-ar fi născut legitim, după cum îi spusese de atâtea ori bunică-sa, Pancha García, înainte de a muri de friguri, lăsându-l absolut orfan printre grămada de verișori între care el era un

nimeni. Doar bunica îl deosebea din grămadă și i-a spus să nu uite că era diferit de ceilalți, pentru că în vinele lui curgea sângele stăpânului. A contemplat biblioteca, sufocat. Pereții erau acoperiți de rafturi din abanos lustruit, cu excepția celor două laturi ale șemineului, unde se găseau vitrine ticsite de obiecte din fildeș și pietre dure din Orient. Încăperea avea o înălțime dublă față de restul casei, singurul capriciu arhitectonic acceptat de bunicul său. Un balcon, la care accesul se făcea printr-o scară în spirală din fier forjat, forma al doilea etaj al rafturilor cu cărți. Erau aici cele mai valoroase tablouri din casă: Esteban Trueba își transformase biblioteca în sanctuar, birou și refugiu personal, și-i plăcea să fie înconjurat de obiectele preferate. Pe rafturi erau cărți și obiecte de artă din tavan până la pământ. Mai erau un birou masiv în stil spaniol, mari fotolii de piele neagră în fața ferestrei, patru covoare persane pe parchetul de stejar și mai multe lămpi pentru citit, cu abajur de pergament, așezate strategic, astfel că, oriunde te-ai fi așezat, ai fi avut lumină bună pentru citit. Aici prefera senatorul să-și țină conciliabulele, să-și țeară intrigile, să-și facă afacerile și, în ceasurile de singurătate, să-și verse furia, frustrările sau tristețea. Însă nimic din toate acestea n-avea cum să le cunoască țăranul care aștepta în picioare pe covor, neștiind cum să-și țină mâinile, transpirat și timid. Biblioteca aceea seniorială, greoaie și strivitoare corespundea într-un tot al imaginii pe care o avea despre stăpân. S-a cutremurat de ură și teamă. Nu fusese niciodată într-un loc ca acesta, până atunci crezuse că locul cel mai luxos din univers era cinematograful din San Lucas, unde învățătoarea dusese într-o zi toată clasa să vadă un film cu Tarzan. Îi fusese greu să ia hotărârea și să-și convingă familia să-l lase să vină în Capitală, singur și fără nici un ban, pentru a vorbi cu stăpânul. Nu mai putea aștepta până la vară pentru a-i spune ce-l apăsa pe suflet. La un moment dat, s-a simțit privit. S-a întors și a dat cu ochii de o fetiță cu codițe și ciorăpei brodați care se uita la el din ușă.

— Cum te cheamă? a întrebat fetița.

— Esteban García, a răspuns el.

— Eu sunt Alba Trueba. Să ții minte.

— Am să țin minte.

S-au privit un timp destul de lung, până când ei băiatul i s-a părut de încredere și s-a apropiat. I-a spus că mai avea de așteptat, că bunicul încă nu se întorsese de la Congres, că în bucătărie era o nebunie întreagă din cauza petrecerii și că mai încolo avea să-i aducă niște prăjituri. Esteban García a început să se simtă mai în largul său. S-a așezat într-unul dintre fotoliile negre și a luat-o pe fetița pe genunchi. Alba mirosea a Bayrum, un parfum proaspăt și dulce care se îmbină cu mirosul ei natural de fetiță transpirată. Și-a apropiat nasul de gâtul ei și a inspirat adânc această mireasmă de curățenie și bunăstare. Inexplicabil, ochii i s-au umplut de lacrimi. A simțit că o urăște pe copila asta tot atât de mult pe cât îl ura pe bătrânul Trueba, pentru că reprezenta ceea ce n-avea să aibă și să fie niciodată. Voia să-i facă rău, s-o distrugă, dar în același timp voia să o adulmece mai departe, să-i asculte glăsciorul și să nu se despartă de pielea ei catifelată. I-a mângâiat genunchii pe deasupra ciorapilor brodați, erau calzi și cu gropițe. Alba trâncănea mai departe despre bucătăreasa care băga nuci în fundul puilor pentru cina din seara aceea. El a închis ochii, tremurând. Cu o mână a înconjurat gâtul fetiței, i-a pipăit codițele care îl gădilau și a strâns ușurel, conștient de faptul că era atât de mică, încât ar fi putut să o stranguleze fără nici un efort. A vrut s-o facă, a vrut să o simtă zbatându-se și răsucindu-se pe genunchii lui, luptând pentru o gură de aer. A dorit să o audă gemând și s-o vadă murind în brațele lui, a vrut să o dezbrace și s-a excitat violent. Cu mâna cealaltă a început să-i umble pe sub rochița scrobită, a trecut peste picioarele infantile, a găsit dantela juponului din batist și elasticul chiloțelilor de lână. Într-un colț al creierului păstra destulă rațiune pentru a-și da seama că se afla pe

marginea prăpastiei. Fetița tăcuse și-l privea cu ochii ei mari și negri. Esteban García i-a luat mâna și i-a așezat-o pe sexul întărit.

— Știi ce e asta? a întrebat el răgușit.

— Este penisul tău, a răspuns ea, care văzuse asta în planșele tratatelor de medicină ale unchiului Jaime și la unchiul Nicolás, când se plimba în pielea goală, făcându-și exercițiile asiatice.

El a tresărit și s-a ridicat brusc în picioare, lăsând-o să cadă pe covor. Era mirat și speriat, îi tremurau mâinile, urechile îi ardeau ca focul și își simțea genunchii ca de lână. În clipa aceea s-au auzit pașii senatorului Trueba pe coridor, iar după o clipă bătrânul a intrat în bibliotecă.

— De ce e așa întuneric aici? a tunat vocea lui cutremurătoare.

Trueba a aprins lumina și nu l-a recunoscut pe băiatul care-l privea cu ochii scoși din orbite. A întins mâinile spre nepoată-sa, ea s-a aruncat un moment în brațele lui, apoi a ieșit și a închis ușa.

— Cine ești, omule? a grăit el către cel care era tot nepotul său.

— Esteban García. Nu vă amintiți de mine, stăpâne? s-a bălbăit acesta.

De-abia atunci l-a recunoscut pe copilul încăpățânat care-l turnase pe Pedro al Treilea cu câțiva ani în urmă și culesese de pe jos degetele amputate. Și-a dat seama că nu-l va putea expedia fără să-l asculte, deși principiul era că treburile țăranilor trebuiau rezolvate de administratorul din Las Tres Marias.

— Ce vrei?

Esteban García a ezitat, negăsindu-și cuvintele pe care le pregătise atât de minuțios cu multe luni înainte de a îndrăzni să sune la ușa stăpânului.

— Spune repede, că n-am timp.

Bălbâindu-se, García a reușit să-și formuleze cererea: terminase liceul din San Lucas și dorea o recomandare pentru Școala de Jandarmi și o bursă de stat pentru studii.

— De ce nu rămâi la țară, ca taică-tău și bunicu-tău?

— Nu vă supărați, stăpâne, vreau să fiu carabinier.

Trueba și-a adus aminte că îi era încă dator cu recompensa pentru că-l turnase pe Pedro García al Treilea și și-a zis că era o ocazie potrivită ca să scape de datorie și, în plus, ca să aibă un om în poliție. „Nu se știe niciodată, poate voi avea nevoie de el.” S-a așezat la birou, a luat o foaie cu antetul Senatului, a redactat recomandarea în termenii obișnuiți și i-a întins-o tânărului care aștepta în picioare.

— Ia, băiete. Mă bucur că ai ales profesia aceasta. Dacă vrei să umbli înarmat, între a fi delincvent și a fi polițist, mai bine să fii polițist, o să ai imunitate. Am să-l sun pe comandantul Hurtado ca să primești bursă, suntem amici. Dacă ai nevoie de ceva, dă-mi de știre.

— Mii de mulțumiri, stăpâne.

— Lasă asta. Îmi place să-mi ajut oamenii. L-a expediat cu o bătaie prietenoasă pe umăr.

— De ce te-au botezat Esteban? l-a întrebat el la ușă.

— Datorită dumneavoastră, a răspuns băiatul, înroșindu-se.

Nu a dat importanță. Era un lucru obișnuit ca țăranii să-și boteze copiii cu numele stăpânilor, era o formă de respect.

Clara a murit în ziua în care Alba împlinea șapte ani. Primele semne ale sosirii morții doar ea le-a perceput și a început să se pregătească discret. A împărțit hainele servitorilor și cărdului etern de protejați, păstrându-și un minim indispensabil. Și-a pus hârtiile în ordine, adunând din toate colțurile caietele de povestit viața. Le-a legat cu panglici colorate, ordonându-le după evenimente, nu în ordine cronologică, căci singurul lucru pe care omisese să-l scrie erau datele, iar în graba de acum hotărâse că nu mai era cazul. Tot căutând caietele, au ieșit la iveală și bijuteriile din cutiile de pantofi, din pungile pentru ciorapi și din fundul

dulapurilor unde ajunseseră în vremea când le primise de la bărbatul ei, care credea că în felul ăsta putea să-i câștige dragostea. Le-a adunat într-un ciorap de lână vechi, pe care l-a prins cu un ac de siguranță, și i le-a dat Blancăi.

— Pune-le bine, fata mea, într-o zi pot folosi la mai mult decât la găteală.

Blanca i-a spus lui Jaime, care a început să fie atent. A constatat astfel că maică-sa ducea o viață aparent normală, dar aproape nu mai mânca, se alimenta doar cu lapte și puțină miere. Nici nu mai dormea aproape deloc, iar noaptea scria sau mergea prin casă. Parcă se desprindea de lume, era tot mai ușoară, mai transparentă, de parcă ar fi avut aripi.

— Într-o bună zi o să-și ia zborul, a spus Jaime gânditor.

Dintr-odată, a început să se sufoce. Simțea în piept galopul unui cal înnebunit și neliniștea unui călăreț care se grăbește cu vântul în față. A spus că era astmul ei vechi, dar Alba a observat că n-o mai chema cu clopoțelul de argint, ca s-o vindece cu lungi îmbrățișări. Într-o dimineață a văzut cum bunică-sa deschidea ușițele coliviilor cu o veselie inexplicabilă.

Clara a mai scris și cărți poștale pentru cei dragi, care erau mulți, și le-a ascuns într-o cutie sub pat. În dimineața următoare nu s-a sculat din pat, iar când a venit servitoarea cu micul dejun, n-a lăsat-o să tragă perdelele. Se despărțea și de lumină, pentru a pătrunde încet în lumea umbrelor.

Anunțat, Jaime a venit s-o vadă și n-a plecat până n-a convins-o să se lase examinată. N-a găsit nimic anormal, dar a știut că avea să moară. A părăsit încăperea cu un zâmbet larg și ipocrit, dar, odată ajuns afară a trebuit să se sprijine de perete, pentru că nu-l țineau picioarele. N-a spus nimic nimănui din familie. A chemat un specialist care-i fusese profesor la Facultatea de Medicină și care a venit în aceeași zi. După ce a văzut-o pe Clara, acesta a confirmat diagnosticul lui Jaime. Au adunat familia și, fără multe vorbe, au anunțat că mai avea două sau trei săptămâni și că singurul lucru pe care-l aveau de făcut era să stea cu ea, ca să moară mulțumită.

— Cred că s-a hotărât să moară, medicina n-are leac pentru așa ceva, a spus Jaime.

Esteban Trueba l-a luat pe fiul său de guler, gata să-l strângă de gât, l-a dat afară pe specialist, apoi a spart cu bastonul toate lămpile și porțelanurile din salon. În cele din urmă s-a prăbușit în genunchi, plângând ca un copil. Exact atunci a intrat Alba, și-a văzut bunicul, care astfel era de înălțimea ei, s-a apropiat, s-a mirat văzându-l în lacrimi și l-a îmbrățișat. În felul ăsta a aflat despre ce era vorba. Și a fost singura persoană din toată casa care nu și-a pierdut calmul, grație antrenamentelor de suportare a durerii și pentru că bunica îi explicase adesea ce înseamnă să mori.

— Exact ca atunci când venim pe lume, când murim ne e frică de necunoscut. Dar frica este ceva dinăuntru, care n-are nimic de a face cu realitatea. A muri este la fel cu a te naște, nu e decât o schimbare, îi spusese Clara.

Adăugase că, dacă ei îi era greu să comunice cu sufletele din Marele Dincolo, era cât se poate de sigură că o va putea face cu cele din Micul Dincoace, așa că, în loc să se smiorcăie când va veni momentul acela, mai bine să stea liniștită, căci în ce o privea moartea nu va fi o despărțire, ci doar o formă prin care vor fi mai aproape. Alba nu a înțeles prea bine.

Nu după mult timp, Clara a intrat parcă într-un somn blând și doar efortul vizibil de a respira ceva aer mai arăta că trăiește. Dar sufocarea nu părea să o sperie, nu lupta pentru viață. Nepoata a rămas lângă ea tot timpul. A trebuit să i se facă un pătuț alături, refuza să plece, când au vrut s-o scoată cu forța a făcut urât. Pretindea că bunica știa tot ce se întâmpla și că avea nevoie de ea. Așa și era. Cu puțin înaintea sfârșitului, Clara a fost conștientă și a vorbit liniștită. Primul lucru de care și-a dat seama a fost mâna Albei pe ale ei.

— Mor, așa-i, scumpo?

— Da, bunico, dar n-are importanță, pentru că sunt cu tine.

— Bine. Scoate o cutie de sub pat și împarte tu cărțile poștale, eu nu mai am timp să mă despart de toți.

A închis ochii, a suspinat mulțumită și a plecat pe lumea cealaltă fără să se uite înapoi. Era înconjurată de toată familia, Jaime și Blanca livizi de nopțile de veghe, Nicolás murmurând rugăciuni în sanscrită, Esteban cu gura și pumnii strânși, nespus de furios și de deznădăjduit, și micuța Alba, singura care-și păstrase seninătatea. Mai erau și servitorii, surorile Mora, vreo doi artiști săraci, care supraviețuiseră aici în ultimele luni, și un preot chemat de bucătăreasă, dar care n-a mai avut ce citi: Trueba n-a permis ca muribunda să fie deranjată cu spovedanii de ultimă oră și cu stropiri cu apă sfințită.

Jaime s-a aplecat peste pieptul ei, în căutarea unei bătăi de inimă pe care n-a găsit-o.

— Mama s-a dus, a spus el apoi, suspinând.

10. *Timpul deteriorării*

Nu pot vorbi despre asta, dar am să încerc să scriu. Au trecut douăzeci de ani, și mult timp am crezut că durerea va fi aceeași. Credeam că n-are să treacă niciodată, dar acum, când mă apropii de nouăzeci de ani, înțeleg ce a vrut să spună atunci când ne-a asigurat că nu-i va fi greu să intre în legătură cu noi, pentru că era un domeniu în care avea atâta practică. Mult timp am umblat ca năuc, căutând-o peste tot. Seara, când mă culcam, îmi imaginam că e lângă mine, ca pe vremea când avea dinți și mă iubea. Stingeam lumina, închideam ochii și încercam să mi-o imaginez, o strigam, mi s-a spus că o chemam și în somn.

Când a murit, am petrecut toată noaptea cu ea. După atâția ani în care nu ne vorbiserăm, am petrecut împreună acele ultime ore în velierul de pe ape line din mătase albastră, cum îi plăcea să-și numească patul, și-am putut să-i spun tot ce nu apucasem să-i spun înainte, tot ce trecusem sub tăcere din seara aceea îngrozitoare când o lovise. I-am scos cămașa de noapte și am căutat cu atenție vreo urmă de boală care să-i justifice moartea. N-am găsit nimic: pur și simplu își încheiase misiunea pe acest pământ și plecase în altă dimensiune, unde spiritul ei, în sfârșit eliberat de poverile materiale, avea să se simtă mai bine. Moartea ei n-avea nimic urât sau diform. Am cercetat-o îndelung, de mulți ani nu mai avusesem prilejul s-o privesc în voie; soția mea se schimbase în anii aceștia, așa cum ne schimbăm cu toții când îmbătrânim, dar mi s-a părut la fel de frumoasă ca întotdeauna. Slăbise și am crezut chiar că se lungise, după care mi-am dat seama că era doar o iluzie, pentru că eu mă micșorasem. Dacă înainte vreme mă simțeam ca un uriaș pe lângă ea, acum, întins în pat alături, eram aproape la fel. Avea aceeași coamă de păr creț și rebel care mă încântase după ce ne-am căsătorit, acum împlânzită de șuvițele albe care îi luminau chipul adormit. Era foarte palidă, avea umbre sub ochi și i-am văzut pentru prima dată ridurile fine la colțul buzelor și pe frunte. Părea o copilă. Era rece, dar aceeași soție dulce dintotdeauna; i-am vorbit liniștit, am mângâiat-o și am dormit alături de ea când m-a învins somnul, fără ca faptul iremediabil al morții ei să ne împiedice întâlnirea. Ne-am împăcat.

Când au venit zorile am aranjat-o, trebuia să arate bine. I-am pus o tunică albă, pe care am găsit-o în dulap, mirându-mă să descopăr acolo foarte puține haine, căci credeam că era o femeie elegantă. Am găsit niște șosete de lână și i le-am pus, ca să nu-i înghețe picioarele, era doar atât de friguroasă. Apoi i-am periat părul și-am vrut să-i fac cocul pe care-l purta mereu, dar buclele rebele n-au vrut să stea nicicum și i-au încadrat obrazul. Mi s-a părut că era mai bine așa. I-am căutat bijuteriile, ca să-i pun câteva, însă nu le-am găsit, drept care mi-am scos verigheta din deget și i-am pus-o ei, înlocuind-o pe cea pe care și-o scosese atunci când o rupsesse cu mine. Am aranjat pernele, am netezit patul, i-am pus câteva picături de colonie pe gât și-am deschis fereastra, ca să intre lumina dimineții. Când totul a fost gata, am deschis ușa pentru ca băieții și nepoata să-și poată lua rămas-bun. Au văzut o Clara zâmbitoare, curată și frumoasă, așa cum fusese mereu. Eu eram mai scund cu zece centimetri, înotam în pantofi și albisem total, dar nu mai plângeam.

— Puteți s-o îngropați, am spus. Și cu aceeași ocazie îngropați și capul soacră-mii, care e pe undeva prin beci, am adăugat, după care am plecat târându-mi picioarele, ca să nu-mi cadă pantofii.

Așa a aflat nepoată-mea că obiectul acela din cutia de pălării din piele de porc cu care se juca de-a vrăjitoriile și cu care-și împodobește căsuțele pe care le construia în pivniță era capul străbunicii sale Nivea, care rămăsese neîngropat în tot acest timp, mai întâi pentru a evita un scandal, apoi pentru că am uitat, cu

toată zăpăceala de acasă. Am făcut-o cu toată discreția posibilă, ca să nu vorbească lumea. După ce angajații pompelor funebre au așezat-o pe Clara în sicriu și au transformat salonul în capelă mortuară cu vâluri și crep negru, lumânări mari și un altar improvizat pe pian, Jaime și Nicolás au pus în coșciug capul buniciei lor, care ajunsese un fel de jucărie gălbejită, cu o expresie speriată, pentru a odihni alături de fiica ei preferată.

Înmormântarea Clarei a fost un eveniment. Nici eu nu mi-am putut explica de unde putea veni atâta lume afectată de moartea soției mele. Nu știam câtă lume o cunoscuse. Au defilat procesiuni interminabile de oameni care mi-au strâns mâna, un șir de mașini a blocat toate intrările în cimitir, au apărut delegații insolite de săraci, școlari, syndicate muncitorești, călugărițe, copii mongoloizi, țigani și spiritiști. Au venit aproape toți țăranii din Las Tres Marías cu trenul sau în camioane, deși pentru unii era prima călătorie din viața lor. În mulțime l-am zărit pe Pedro García al Doilea, pe care nu-l mai văzusem de niște ani buni. M-am apropiat să-l salut, dar nu mi-a răspuns. Cu capul plecat, a venit lângă sicriul Clarei cu un buchet de flori ofilite, probabil rupte dintr-o curte străină. Plângea.

Alba, pe care o țineam de mână, a asistat la slujbă. A văzut coborârea sicriului în groapă, în locul provizoriu pe care-l alesesem, a ascultat discursurile interminabile care laudau singurele virtuți pe care bunica ei nu le avusese, iar când ne-am întors acasă, a fugit să se ascundă în pivniță, pentru a aștepta acolo ca spiritul Clarei să o găsească, după cum îi promisese. Acolo am aflat-o, zâmbind în somn, pe blana mâncată de molii a lui *Barrabás*.

N-am putut dormi în noaptea aceea. În capul meu se învălmășeau cele două iubiri ale vieții mele, Rosa cea cu părul verde și Clara clarvăzătoarea, cele două surori pe care le iubisem atât de mult. De dimineață am hotărât că, dacă nu avusesem parte de ele în viață, măcar să mă însoțească în moarte, drept care am scos niște foi de hârtie și m-am apucat să desenez cel mai luxos mausoleu, din marmură italiană de culoarea somonului, cu statui din același material, care să le reprezinte pe Rosa și pe Clara cu aripi de înger, căci îngeri fuseseră și vor continua să fie. Acolo, între ele, mă vor îngropa și pe mine într-o zi.

Voiam să mor cât mai repede, căci fără Clara viața n-avea nici un rost. Nu știam că mai aveam multe de făcut pe lumea asta. Din fericire, acum Clara s-a întors, sau poate că nici nu a plecat de tot. Uneori cred că bătrânețea mi-a luat mințile, doar știu că am îngropat-o acum douăzeci de ani. Probabil că am vedenii, ca un moș lunatic. Dar toate bănuielile astea dispar când o văd trecând pe lângă mine și-i aud râsul pe terasă, atunci știu că e cu mine, că mi-a iertat violențele din trecut și că îmi este mai aproape decât înainte. Trăiește și este cu mine, Clara, clarisima...

Moartea Clarei a schimbat pe de-a-ntregul viața din casa cea mare de pe colț. Vremurile s-au schimbat. Odată cu ea au plecat și spiritele, și musafirii, și veselie aceea luminoasă pe care o instaurase ea, care nu credea că lumea era o Vale a Plângerii, ci dimpotrivă, o glumă a lui Dumnezeu, drept care ar fi fost de-a dreptul stupid să o iei în serios, dacă nici El nu o făcea. Alba a constatat deteriorarea încă din primele zile. A văzut cum înaintează încet, dar inexorabil. A perceput-o înaintea tuturor în florile care se ofileau în glastre, umplând aerul cu un miros dulceag și greșos, ajungând să se usuce, să cadă, lăsând doar niște tije pe care mult timp nu le-a luat nimeni. N-a mai tăiat flori pentru a împodobi casa. Apoi au murit toate plantele din grădină, căci nu le mai uda nimeni și nici nu le mai vorbea, cum făcea Clara. Pisicile au plecat pe tăcute, la fel cum veniseră sau se născuseră prin cotloanele acoperișului. Esteban Trueba s-a îmbrăcat în negru și, peste noapte, s-a preschimbat dintr-un bărbat zdravăn și sănătos într-un bătrân cocârjat și găngav, fără ca noua condiție să-i potolească însă furia. A păstrat un doliu riguros pentru tot restul vieții, chiar când nu se mai purta și

când doar săracii își mai legau pe mânecă o panglică neagră. Și-a atârnat de gât o punguță din piele de căprioară legată cu un lăntșor de aur, pe care o purta sub cămașă, lipită de piept. Acolo era dantura falsă a Clarei, semn de noroc și de ispășire, pentru el. Familia a simțit că, fără Clara, nu mai avea sens să fie împreună: nu mai aveau ce să-și spună. Trueba și-a dat seama că singurul lucru care-i ținea acasă era prezența nepoatei Alba.

În anii care au urmat, casa a devenit o ruină. Nu s-a mai ocupat nimeni de grădina pe care, neudată și necurățată, au acoperit-o uitarea, păsările și buruienile. Parcul geometric pe care Trueba îl concepusese după modelul grădinilor palatelor din Franța și locul acela vrăjit unde Clara domnea în mijlocul florilor și tufelor haotice de filodendroni au ajuns să se usuce, să putrezească și să se îmburuienască. Statuile oarbe și fântânile arteziene s-au acoperit de frunze uscate, găinaț și mușchi. Pergolele sparte și murdare au ajuns refugiu pentru jivine și groapă de gunoi pentru vecini. Parcul a devenit un hățiș prin care trebuia să-ți croiești drum cu maceta. Chioșcul pe care înainte vreme îl construiseră cu pretenții de baroc s-a năruit încet-încet, distrus de melci și de mană. Prin saloane perdelele se desprindeau, atârând ca niște zdrențe, pline de praf și decolorate. Mobila peste care tropăia Alba jucându-se de-a căsuțele și făcându-și tranșee ajunsese cu arcurile la vedere, marele goblen din salon și-a pierdut strălucirea scenei bucolice de la Versailles și a ajuns loc de tras la țintă pentru Nicolás și pentru nepoată-sa. Bucătăria s-a umplut de slin și funingine, borcane goale și stive de ziare, și n-a mai produs castroanele cu lapte de pasăre și felurile savuroase din trecut. S-au resemnat să mănânce aproape tot timpul pilaf cu mazăre și orez cu lapte, pentru că nimeni nu putea ține piept succesivelor bucătărese pline de negi, îmbufnate și despotice, care domneau peste tingirile înnegrite de proastă folosință. Cutremurele, ușile trântite și bastonul lui Esteban Trueba au crăpat pereții și au făcut țândări ușile, obloanele s-au slăbit în perete și nu s-a ostenit nimeni să le repare. Robinetele au început să curgă, s-au fisurat țevile, s-au spart țiglele, pe pereți au apărut pete verzui de umezeală. Neatinsă a rămas doar camera tapetată cu mătase albastră a Clarei. Acolo s-au păstrat mobilierul din lemn alb, două rochii albe din bumbac, colivia goală a canarului, coșul cu tricotaje neterminate, cărțile ei magice de ghicit, măsuța cu trei picioare și teancurile de caiete în care povestise viața timp de cincizeci de ani și pe care, mult timp după aceea, în singurătatea casei pustii și scufundate în tăcerea tuturor morților și a dispăruților, le-am pus în ordine și le-am citit cu reculegere pentru a reconstitui această istorie.

Jaime și Nicolás și-au pierdut puținul interes pentru familie și n-au arătat nici un fel de înțelegere tatălui lor care, în singurătate, a încercat inutil să și-i apropie pentru a umple golul lăsat de proastele relații avute până atunci cu ei. Locuiau acolo pentru că n-aveau un loc mai bun unde să mănânce și să doarmă, dar treceau ca niște umbre indiferente, fără a băga în seamă deteriorarea. Jaime își făcea meseria cu vocație de apostol și cu aceeași tenacitate cu care tatăl lui pusese pe picioare Las Tres Marías și făcuse avere, însă el se spetea la spital, iar apoi îi îngrijea gratis pe cei săraci.

— Ești un perdant fără leac, fiule, suspina Trueba. N-ai simțul realității. N-ai înțeles încă nici acum cum e făcută lumea asta. Mizezi pe valori utopice care nu există.

— Să-ți ajuți aproapele este o valoare care există, tată.

— Nu. Mila, ca și socialismul, este o invenție a celor slabi pentru a-i înfrânge și a-i folosi pe cei puternici.

— Nu cred în teoria asta a celor slabi și a celor puternici, spunea Jaime.

— Și în natură este la fel, trăim într-o junglă.

— Da, pentru că cei ce fac legile gândesc ca dumneata, dar nu va fi mereu așa.

— Ba da, pentru că victorioșii suntem noi. Știm să ne descurcăm pe lume și să exercităm puterea. Ascultă-mă, fiule, vino-ți în fire și fă-ți o clinică privată, te ajut eu. Dar termină cu rătăcirile astea socialiste, predica Trueba fără nici un rezultat.

După ce Amanda a dispărut din viața lui, Nicolás părea să se fi stabilizat emoțional. Experiența indiană îi deschisese gustul pentru cele spirituale. A abandonat aventurile comerciale fanteziste din prima tinerețe și dorința de a posedea toate femeile, întorcându-se la dorința arzătoare de a-L întâlni pe Dumnezeu prin metode mai puțin convenționale. Șarmul care-l ajutase să găsească eleve pentru dansurile flamenco i-a servit acum să adune în jurul său un număr tot mai mare de adepți, în marea lor majoritate tineri plictisiți de viață bună, care, ca și el, umblau în căutarea unei filozofii care să le permită să trăiască fără a participa la agitația pământescă. Așa s-a format un grup dispus să primească milenarele cunoștințe pe care Nicolás le dobândise în Orient. La indicațiile lui, se reuneau în odăile din spate, în partea părăsită a casei, unde Alba le împărțea nuci și infuzii de ierburi, în timp ce ei meditau cu picioarele încrucișate. Când Esteban Trueba a descoperit că pe ascuns de el circulau niște contemporani care respirau prin buric și se despuiau când le venea cheful s-o facă, și-a pierdut răbdarea și i-a gonit, amenințându-i cu bastonul și cu poliția. Atunci Nicolás a priceput că, fără bani, nu va putea preda mai departe Adevărul, așa că a început să perceapă taxe. Cu banii obținuți a închiriat o casă, unde și-a stabilit academia de iluminati. Legea îi cerea un nume de persoană juridică, așa că a botezat-o Institutul de Unire cu Neantul, IDUN. Dar tatăl lui tot nu-l lăsa în pace, pentru că adepții lui Nicolás începuseră să apară fotografiați în ziare, cu capetele lor rase, cu rușinea abia acoperită și cu expresia aia preafericită, acoperind numele Trueba de ridicol. Iar când s-a aflat că profetul de la IDUN era fiul senatorului Trueba, opoziția a exploatat știrea pentru a-și bate joc de el, folosind căutarea spirituală a fiului ca pe o armă politică împotriva tatălui. Trueba a suportat cu stoicism, până în ziua când a dat cu ochii de nepoata Alba cu capul ras ca o bilă de biliard și repetând în neștire cuvântul sacru Om. Atunci a avut una dintre marile lui crize de furie. A năvălit la institutul fiului său, împreună cu doi bătauși închiriați în acest scop, care au făcut praf mobilierul sumar și au fost gata să repete isprava cu capetele învățăceilor, dacă bătrânul, simțind că exagerase, nu le-ar fi cerut să se oprească și să aștepte afară. Între patru ochi cu fiu-său, a reușit să-și stăpânească tremurul furibund și să-i comunice că se săturase de bufoneriile lui.

— Nu vreau să te mai văd până nu-i crește nepoată-mii părul la loc, i-a mai spus el, înainte de a trânti ușa.

A doua zi Nicolás a reacționat. Mai întâi a curățat locul de distrugerile făcute de bătauși, respirând ritmic pentru a elimina orice urmă de mânie și pentru a-și purifica spiritul. Apoi, împreună cu discipolii săi în chiloței și cu pancarte care cereau libertatea cultelor și respectarea drepturilor cetățenești, au mers până la grilajul Congresului. Acolo au scos la iveală fluier din lemn, clopoței și niște mici gonguri improvizate, cu care au făcut o hărmălaie care a oprit circulația. După ce s-a adunat un public destul de numeros, Nicolás și-a lepădat tot ce avea pe el și, gol pușcă aidoma unui plod, s-a întins în mijlocul străzii, cu brațele întinse în cruce. Zarva produsă de automobilele care frâneau brusc, claxoane, de strigăte și de fluierături a ajuns până în interiorul clădirii. Senatul și-a întrerupt ședința în care se dezbătea dreptul moșierilor de a închide cu sârmă ghimpată drumurile de acces și congresmenii au ieșit în balcon, savurând insolitul spectacol al unui fiu al senatorului Trueba, care cânta psalmi asiatici în fundul gol. Esteban a coborât în goană scările largi ale Congresului, gata să-l omoare, dar n-a mai apucat să ajungă la gard: a simțit că-i crapă inima în piept și că ceva roșu i se așază pe ochi. S-a prăbușit.

Nicolás a fost ridicat de un furgon al carabinierilor, senatorul de o ambulanță a Crucii Roșii. Au trecut trei săptămâni până să iasă din criza care a fost cât pe-acți să-l trimită pe lumea cealaltă. De cum s-a putut ridica din pat, l-a luat pe Nicolás de ceafă și l-a urcat într-un avion care l-a dus în altă țară, cu porunca strașnică de a nu se întoarce niciodată. I-a dat însă destui bani ca să se instaleze și să trăiască bine multă vreme, pentru că, după cum i-a explicat Jaime, numai așa putea evita alte nebunii care să-l facă de răs și în străinătate.

În anii care au urmat, Esteban Trueba mai afla câte ceva despre oaia neagră a familiei din corespondența sporadică pe care o avea cu Blanca. A aflat astfel că Nicolás înființase în America de Nord o altă academie de contopire cu neantul, cu atâta succes, că ajunsese să facă averea pe care nu i-o adusese nici ridicarea cu balonul, nici producerea de sandvișuri. În respectul întregii comunități, a sfârșit prin a se bălăci împreună cu discipolii săi în propria piscină de culoare roz, îmbinând, fără să și-o fi propus, căutarea lui Dumnezeu cu succesul în afaceri. Evident, Esteban Trueba n-a crezut nici un cuvânt.

Senatorul a așteptat ca nepoatei să-i crească puțin părul, ca să nu se creadă că avusese râie, și a înscris-o personal la un colegiu englezesc pentru domnișoare; în ciuda rezultatelor contradictorii obținute de băieții lui, tot mai credea că aceste școli ofereau educația cea mai aleasă. Blanca a fost de acord, înțelegând că fata ei nu va putea face mare lucru în viață bazându-se doar pe conjuncția bună a planetelor din harta ei astrală. La școală, Alba a învățat să mănânce zarzavaturi fierte și orez afumat, să suporte frigul, să cânte imnuri și să se lepede de toate deșertăciunile lumii, minus cele care țineau de sport. Au învățat-o să citească Biblia, să joace tenis și să bată la mașină, acesta din urmă fiind singurul lucru folositor cu care a rămas după anii lungi de școală făcută într-o limbă străină. Rutina școlară i s-a părut insuportabilă Albei, care până atunci trăise fără să audă de păcate și nici de cum trebuia să se poarte o domnișoară, care ignorase limitele dintre omenesc și divin, posibil și imposibil, care-și văzuse un unchi plimbându-se despuiat și făcând sărituri de karatist pe culoare, iar pe celălalt îngropat sub un munte de cărți, pe bunicu-său făcând praf cu bastonul telefoanele și ghivecele de flori din terasă, pe maică-sa ștergând-o cu valijoara ei de clovn și pe bunică-sa mișcând măsuța cu trei picioare și cântând Chopin fără a deschide pianul. Orele o plictiseau. În recreație se așeza într-un colț cât mai retras, ca să nu fie văzută, tremurând de dorința de a fi chemată la joacă de ceilalți copii și rugându-se în același timp să nu fie băgată în seamă. Mama ei o prevenise că nu trebuia să le explice colegelor ce văzuse despre natura umană în cărțile de medicină ale unchiului Jaime, nici profesoarelor despre avantajele esperantoului în fața limbii engleze. În ciuda acestor precauții, directoarei nu i-a fost deloc greu să detecteze, și asta încă din primele zile, extravaganțele noii eleve. A ținut-o sub observație două săptămâni și, odată pus diagnosticul, a chemat-o pe Blanca Trueba în biroul ei și i-a spus, cât de politicoasă a putut, că fata n-avea nici o legătură cu cerințele obișnuite ale învățământului britanic, sugerându-i să o dea la o școală de călugărițe spaniole, care poate că aveau să-i stăpânească imaginația lunatică și să-i amelioreze urbanitatea care lăsa de dorit. Numai că senatorul Trueba nu avea de gând să se lase intimidat de o Miss Saint John oarecare și s-a prevalat de toată autoritatea sa pentru ca nepoata să nu-i fie exmatriculată. Voia cu orice preț ca fata să învețe engleza. Era convins de superioritatea englezei față de spaniolă, pe care o considera o limbă de rangul al doilea, potrivită pentru treburile domestice și magie, pentru pasiunile nestăpânite și întreprinderile inutile, dar nu și pentru lumea științei și a tehnicii, în care spera că Alba să triumfe. Învins de spiritul vremurilor noi, acceptase în cele din urmă că unele femei nu erau idioate pe de-a-ntregul și se gândea că Alba, prea ștearsă pentru a pune mâna pe un soț bogat, avea să învețe o meserie și-și va câștiga pâinea ca un bărbat. Aici Blanca era de

acord cu taică-său: simțise pe propria piele ce însemna să înfrunți viața având o slabă pregătire academică.

— Nu vreau să fii săracă așa cum sunt eu, nici să depinzi de un bărbat care să te întrețină, îi spunea ea fetei când o vedea plângând că nu mai voia să meargă la școală.

Drept care nu a fost retrasă de la școală și a suportat-o timp de zece ani la rând.

Pentru Alba, singura ființă stabilă din vaporul în derivă care devenise casa cea mare de pe colț după moartea Clarei era mama ei. Blanca se lupta cu deteriorarea și delăsarea cu o ferocitate de leoaică, dar era evident că era vorba de o bătălie pierdută. Era singura care încerca să păstreze o atmosferă de cămin. Senatorul Trueba continua să locuiască în casă, dar nu și-a mai invitat amicii și relațiile politice, a închis saloanele și s-a retras în bibliotecă și în camera lui. Era orb și surd la nevoile casei. Ocupat până peste cap cu politica și afacerile, era tot timpul pe drumuri, finanța noi campanii electorale, cumpăra pământ și tractoare, creștea cai de curse, specula cu prețul aurului, al zahărului și al hârtiei. Nu vedea că pereții casei plângeau după o zugrăveală, că mobila era ca vai de ea, că bucătăria ajunsese ca un grajd. Nu vedea nici lăneturile greoaie ale nepoată-sii, nici garderoba demodată a fiică-sii sau mâinile ei distruse de muncă și de argilă. Nu pentru că ar fi fost zgârcit: pur și simplu, familia încetase să-l intereseze. Din când în când ieșea din distracția obișnuită și apărea cu câte un cadou superb și disproportionat pentru nepoată, ceea ce nu făcea decât să mărească de fapt contrastul dintre bogăția invizibilă a conturilor bancare și austeritatea din casă. Îi dădea Blancăi sume variabile, niciodată suficiente, pentru a ține pe linia de plutire căsoiul delabrat și întunecos, aproape gol și străbătut de curenți de aer în care se transformase conacul de odinioară. Banii nu ajungeau și Blanca împrumuta de la Jaime, dar, oricât ar fi economisit, la sfârșitul lunii tot erau o grămadă de facturi neplătite și până la urmă se ducea în cartierul bijutierilor evrei ca să mai vândă o piesă, cumpărată tot de aici în urmă cu un sfert de secol, dintre cele pe care i le lăsase Clara într-o șosetă de lână.

În casă, Blanca umbla încinsă cu un șorț și încălțată în espadrile, era ușor de confundat cu puținele servitoare care rămăseseră, iar când ieșea, își puneă același taior negru călcat și răsălcat și bluza de mătase albă. Cât despre Alba, după ce bunicul rămăsese văduv și încetase să se ocupe de ea, purta ce moștenea de la niște verișoare de departe, dar lucrurile acelea erau ori prea mari, ori prea mici, astfel că de obicei paltoanele îi cădeau ca niște mantale militarești, iar rochiile erau scurte și strâmte. Jaime ar fi vrut să o ajute, însă conștiința îi spunea că era mai indicat să-i hrănească pe săraci decât să cheltuiască pentru toale.

După moartea bunică-sii, Alba a început să aibă coșmaruri din care se trezea țipând și cuprinsă de febră. Visa că toți ai casei mureau și că rămânea singură, doar cu fantezmele străvezii care bântuiau coridoarele. Jaime i-a sugerat să se mute în camera Blancăi, ca să fie mai liniștită. După ce a început să împartă dormitorul cu mama ei, Alba aștepta cu o nerăbdare secretă clipa retragerii. Vărâtă în așternut, o privea cum se pregătește de culcare. Blanca își curăța fața cu Crema Haremului, o alifie de culoare roz, care mirosea a trandafiri și avea faima că făcea minuni cu tenul feminin, apoi își peria de o sută de ori lungul păr castaniu care începea să albească, lucru pe care îl știa doar ea. Pentru că răcea ușor, și iarna, și vara dormea cu niște fuste de lână pe care și le tricota în clipele libere. Când ploua, își acoperea mâinile cu mănuși: lucrul cu argila umedă îi băgase un frig polar în oase, așa că injecțiile lui Jaime și toată acupunctura chinezească a lui Nicolás se dovediseră inutile. Alba o privea cum merge prin cameră în cămașa de noapte largă, ca de novice, învăluită în mireasma ușoară de rufărie proaspătă și de Crema Haremului, pierdută într-un

monolog incoerent în care se amestecau prețul ridicat al zarzavaturilor din piață, inventarul beteșugurilor proprii, oboseala de a duce singură treburile casei și fanteziile ei poetice cu Pedro García al Treilea, pe care și-l imagina sub norii înserării sau și-l amintea printre lanurile aurii din Las Tres Marías. Odată terminat ritualul, Blanca se culca în patul ei și stingea lumina. Pe deasupra distanței înguste care le despărțea, apuca mâna fiică-sii și-i povestea istoriile din cărțile magice aflate în cuferele vrăjite ale străbunicului Marcos, numai că memoria ei slabă le transforma în povești noi. Așa a aflat Alba de un prinț care a dormit o sută de ani, de domnițe care se luptau corp la corp cu balaurii și de un lup pierdut în pădure, pe care o fetiță l-a căsăpît fără vreo explicație. Dacă fata voia să reasculte aceste povești crude, era imposibil, Blanca le uitase, drept care micuța și-a făcut obiceiul de a le nota. Mai târziu a început să pună pe hârtie tot ce i se părea important, la fel cum făcuse bunica Clara.

Lucrările la mausoleu au început la puțin timp după moartea Clarei, dar s-au întins timp de aproape doi ani, pentru că am tot adăugat detalii noi și costisitoare: pietre funerare cu litere gotice de aur, o cupolă de sticlă ca să intre soarele și un mecanism ingenios, copiat după fântânile romane, prin care se iriga în mod constant o grădiniță interioară în care am plantat trandafiri și camelii, florile preferate ale surorilor inimii mele. Cu statuile a fost o problemă. Am refăcut de câteva ori desenele, pentru că nu doream niște îngeri cretini, ci portretele Rosei și Clarei, cu figurile lor, cu mâinile lor și în mărime naturală. În cele din urmă, am dat de un sculptor uruguayan și statuile au ieșit așa cum doream. Când totul a fost gata, s-a mai ivit o piedică neașteptată: familia Del Valle s-a opus la mutarea Rosei în noul mausoleu. Am încercat să-i conving cu tot soiul de argumente, cu cadouri și cu presiuni, chiar și politice, dar degeaba. Cumnații mei au rămas neclintiți. Bănuiesc că aflaseră de povestea cu capul soacră-mii, rămas atâta timp în beci, și se simțeau jigniți. Văzându-i atât de încăpățânați, l-am chemat pe Jaime și i-am spus că mergem la cimitir să furăm cadavrul Rosei. „Dacă nu merge cu binele, încercăm cu răul”, i-am spus. Nu s-a arătat deloc mirat.

Cum se procedează în astfel de cazuri, ne-am dus noaptea și l-am mituit pe paznic, exact cum făcusem cu mulți ani în urmă când am vrut să rămân alături de Rosa, atunci când murise. Am luat-o apoi pe aleea chiparoșilor, având cazmalele cu noi, am căutat mormântul familiei Del Valle și ne-am apucat să-l deschidem. Am înlăturat cu grijă piatra de deasupra și am scos din nișă sicriul alb, care s-a dovedit a fi mult mai greu decât ne așteptam, drept care a trebuit să-l rugăm pe paznic să ne dea o mână de ajutor. Ne mișcăm cu greu în locul strâmt, împiedicându-ne în unelte, abia văzând la lumina unui felinar. Am așezat apoi lespede la loc, pentru ca nimeni să nu aibă vreo bănuială. Când am terminat, curgeau apele pe noi. Jaime avusese înțelepciunea să vină cu o butelcă de rachiu, așa că am tras o dușcă, să ne vină inima la loc. Nu eram superstițioși nici unul, totuși peisajul acela de cruci, cupole și lespezi de mormânt ne făcuse nervoși. M-am așezat pe marginea mormântului ca să-mi trag sufletul, gândindu-mă că tare mult îmbătrânisem, dacă simpla mutare a unei lăzi mă făcea să-mi bată inima atât de tare și să văd puncte strălucitoare în întuneric. Am închis ochii și m-am gândit la Rosa, la chipul ei desăvârșit, la pielea ca laptele, la părul ei de sirenă oceanică, la ochii ei provocatori de furtună, la mâinile ei pe rozariul de sidef, la coronița de mireasă. Am suspinat, amintindu-mi de frumoasa fecioară care-mi zburase din mână și așteptase aici atâția ani, ca să vin să o iau și s-o duc în locul unde trebuia să fie.

— Fiule, hai să deschidem, vreau s-o văd pe Rosa.

Nu a încercat să mă contrazică, înțelesese că hotărârea mea era irevocabilă. Am tras felinarul mai aproape, el a desfăcut cu răbdare șuruburile din bronz înnegrite de trecerea anilor, apoi am ridicat capacul greu ca de plumb. La lumina

slabă am văzut-o pe Rosa cea frumoasă, cu lămâița ei de mireasă și părul verde, cu frumusețea ei intactă, ca în urmă cu mulți ani, culcată în sicriul alb de pe masa din sufrageria socrilor. Am privit-o fascinat, fără să mă mir că timpul nu o atinsese și că era la fel ca în visele mele. M-am aplecat și, peste cristalul care o acoperea, am depus un sărut pe buzele palide. În clipa aceea, o briză venită printre chiparoși a pătruns printr-o crăpătură a sicriului care până atunci rămăsese închis ermetic și, deodată, mireasa neschimbată s-a dezintegrat ca prin minune într-o pulbere cenușie. Când am ridicat capul și am deschis ochii, simțind încă pe buze sărutul rece, acolo nu mai era Rosa, ci o hârcă având orbitele goale, câteva fâșii de piele pergamentoasă lipite de pomeți și smocuri de păr muced pe ceafă.

Jaime și paznicul au închis repede sicriul, l-au pus pe un cărucior și l-au dus alături de Clara, în mausoleul de culoarea somonului. Am rămas pe marginea unui mormânt, privind luna.

— Ferula avea dreptate, mi-am zis. Am rămas singur și mi se închircesc și trupul, și sufletul. Nu-mi mai rămâne decât să mor ca un câine.

Senatorul Trueba se lupta cu inamicii politici care erau tot mai aproape de preluarea puterii. În timp ce alți lideri ai Partidului Conservator se îngășau, îmbătrâneau și pierdeau timpul în interminabile discuții bizantine, el își vedea de treabă, studia și străbătea țara de la nord la sud, într-o campanie personală neîntreruptă, neluând în seamă durerea de oase sau vârsta. Era reales senator la toate alegerile parlamentare. Acum nu-l interesau puterea, bogăția sau prestigiul. Obsesia sa era să distrugă ceea ce numea „cancerul marxist” care se infiltra încet-încet în popor.

— Cum ridici o piatră, cum dai de un comunist, avea obiceiul să spună.

Nu-l credea nimeni, nici chiar comuniștii. Își cam băteau joc de el, de ieșirile lui, de aspectul lui de corb îndoliat, cu bastonul lui anacronic și prevestirile lui apocaliptice.

Când le vâra sub ochi statisticile și rezultatele reale ale ultimelor alegeri, colegii de partid îl bănuiau de ramoliment.

— Când nu vom mai putea pune mâna pe urne înainte de numărarea voturilor, ne-am dus dracului, spunea el.

— Comuniștii nu au câștigat nicăieri prin vot popular. E nevoie măcar de o revoluție pentru așa ceva, iar în țara asta nu se întâmplă asemenea lucruri, i se răspundea.

— Până când s-or întâmpla, răspundea Trueba frenetic.

— Liniștește-te, omule. Vom avea grijă să nu se întâmple. Marxismul n-are nici o șansă în America Latină. Nu vezi că n-are nici o legătură cu aspectul magic al lucrurilor? Este o doctrină atee, practică și funcțională. Nu poate avea succes aici, îl consolau ceilalți.

Nici măcar colonelul Hurtado, care vedea dușmani ai patriei la tot pasul, nu-i considera pe comuniști un pericol real. I-a explicat nu o dată că Partidul Comunist era compus din câțiva amărăți care nu însemnau absolut nimic din punct de vedere statistic și care se lăsau conduși de Moscova cu o râvnă sfântă, demnă de o cauză mai bună.

— Moscova e la dracu-n praznic, Esteban. Habar n-au ei ce se întâmplă în țara asta, îi spunea colonelul Hurtado. N-au nici o legătură cu condițiile concrete din țara noastră, o dovedește faptul că sunt mai pierduți decât Scufița Roșie. Uite, recent au publicat un manifest prin care cheamă țaranii, marinarii și indigenii să formeze primul soviet național, îți dai seama ce caraghioslăc. Ce să știe țaranul ce sunt sovietele! Marinarii sunt mai tot timpul pe mare și-i interesează mai mult bordelurile din porturi decât politica. Cât despre indigeni, dacă mai există vreo două sute în total. Nu cred să fi supraviețuit mai mulți după

masacrele din secolul trecut, dar dacă vor să-și facă un soviet acolo, în rezervație, n-au decât.

— Da, dar în afară de comuniști mai sunt socialiștii, radicalii și alte grupuscule. Și sunt toți o apă și un pământ, replică Trueba.

Pentru el, toate partidele politice, exceptându-l pe al său, erau potențial marxiste și nu le deosebea limpede ideologiile. Nu ezita să-și prezinte public poziția ori de câte ori se ivea ocazia, drept care toți, în afară de colegii de partid, îl vedeau pe senatorul Trueba ca pe un fel de nebun reacționar și oligarhic, deosebit de pitoresc. Partidul Conservator trebuia să-l mai domolească, să nu-l ia gura pe dinainte și să-i facă de răs. Era un paladin furibund, gata să se bată în orice adunare publică, la conferințele de presă, la universități, oriunde nu îndrăznea nimeni să apară, el era acolo, neclintit în costumul negru, cu coama leonină și bastonul de argint. Devenise subiectul preferat al caricaturiştilor, care, tot bătându-și joc de el îl făcuseră și mai popular, astfel încât conservatorii câștigau de fiecare dată. Era fanatic, violent și demodat, dar reprezenta mai bine decât oricine valorile familiei, tradiția, proprietatea și ordinea. Lumea îl recunoștea pe stradă, pe seama lui se făceau bancuri și se inventau povești care circulau din gură în gură. Astfel, se spunea că, după ce avusese atacul de cord când cu fiu-său, care se despuiase la porțile Congresului, Președintele Republicii îl chemase la el pentru a-i propune să fie ambasador în Elveția, unde ar fi avut un post potrivit anilor săi și foarte bun pentru sănătate. Se spunea că senatorul Trueba reacționase cu un pumn în biroul primului cărmuitor, răsturnând drapelul național și bustul Părintelui Patriei.

— De aici nu plec nici mort, Excelență, tunase el. O clipă dacă nu sunt atent, marxistii or să vă ia scaunul de sub fund!

A avut dibăcia să numească stânga „dușmanul democrației”, fără a bănuși că, după câțiva ani, acesta va fi sloganul dictaturii. Lupta politică îi înghițea aproape tot timpul și o bună parte din avere. A băgat de seamă că, deși făcea alte și alte afaceri, aceasta părea să scadă de când murise Clara, dar nu s-a alarmat: era de netăgăduit că în viața lui ea fusese norocul, iar după plecarea ei era limpede că se dusese și el. În plus, a socotit că îi rămânea destul ca să trăiască pe picior mare câte zile mai avea pe lumea asta. Se simțea bătrân, considera că nici unul dintre băieți nu merita să-l moștenească și că nepoatei îi va rămâne moșia Las Tres Mariás, care nici ea nu mai era atât de prosperă ca înainte. Grație noilor șosele și automobilului, ceea ce înainte vreme era un adevărat safari cu trenul se redusese la un drum de șase ore, numai că el era tot timpul ocupat și nu găsea momentul potrivit pentru a face călătoria. Din când în când îl chema pe administrator pentru a-i prezenta situația, după care rămânea prost dispus zile în șir. Administratorul era copleșit de propriul pesimism. Veștile pe care le aducea erau un pomelnic de întâmplări nenorocite: au degerat căpșunele, găinile au făcut țâfnă, via s-a mănât. Astfel că moșia, care fusese izvorul bogăției sale, a ajuns să fie o povară și adeseori trebuia să ia bani din alte afaceri pentru a ajuta pământul acela nesățios, care nu dădea deloc semne că ar fi dorit să se îndrepte în absența sa.

— Trebuie să mă duc să fac ordine, e nevoie de ochiul stăpânului.

— Lucrurile s-au cam stricat la țară, stăpâne, îi spunea administratorul. Țăranii ridică tot mai des capul, nu e zi să nu ceară ceva. Ai zice că vor să trăiască precum stăpânii. Cel mai bine ar fi să vindeți proprietatea.

Dar Trueba nici nu voia să audă. „Pământul este tot ce rămâne după ce restul s-a dus”, repeta el, exact ca la douăzeci și cinci de ani, când le argumenta astfel mamei și surorii care îl băteau la cap cu aceeași problemă. Adevărul este că, apăsător de ani și prins cu politica, și Las Tres Mariás încetase să-l intereseze, ca atâtea alte lucruri care înainte i se păreau fundamentale. Acum moșia nu mai avea decât o valoare simbolică.

Administratorul avea dreptate: lucrurile se stricau. Asta o spunea și glasul catifelat al lui Pedro García al Treilea, care, grație miracolului numit radio, ajungea în cele mai îndepărtate colțuri ale țării. La treizeci și ceva de ani, acesta continua să aibă un aspect de tărănoi, dar asta era doar o chestiune de stil, căci cunoașterea vieții și succesul îi neteziseră din asprime și îi rafinaseră ideile. Purta o barbă sălbatică și plete ca de profet, pe care și le aranja singur cu briciul care fusese al tatălui său, devansând astfel cu niște ani moda care mai târziu avea să facă furori printre cantautorii protestatari. Se îmbrăca în niște pantaloni din pânză ordinară, purta espadrile artizanale și, pe timp de iarnă, își puneă pe umeri un poncho de lână netoarsă. Era ținuta lui de luptă. Așa apărea pe scenă, așa era prezentat pe copertele discurilor. Dezamăgit de organizațiile politice, a pus cap la cap trei-patru idei principale din care și-a construit filozofia. Era un anarhist. De la găini și vulpoi a evoluat la cântarea vieții, a prieteniei și a dragostei, iar apoi a revoluției. Muzica lui era foarte populară și doar un căpos ca senatorul Trueba îi putea ignora existența. Bătrânul interzisese radioul în casa lui pentru ca nepoată-sa să nu asculte piesele și seriarele cu mame care-și pierd copiii și îi regăsesc după mulți ani, și pentru a evita posibilitatea ca bucățile subversive ale dușmanului său să-i strice digestia. Avea un aparat de radio modern în dormitor, însă numai pentru a asculta știrile. Nici nu bănuia că Pedro García al Treilea era cel mai bun prieten al fiului său Jaime și nici că se întâlnea cu Blanca de fiecare dată când aceasta își lua valijoara de circ și o ștergea, îngăimând diverse pretexte. Cum nu știa nici că în unele duminici însorite o lua pe Alba și se urcau pe dealuri, se așezau pe culme să privească orașul și să mănânce pâine cu brânză, dar, până să se tăvălească pe iamaș, răzând fericiți ca doi cățeluși, îi vorbea de cei săraci, oprimați, sperați și de alte lucruri pe care Trueba ar fi preferat ca nepoată-sa să le ignore.

Pedro o vedea pe Alba crescând și încerca să fie aproape de ea, dar n-a ajuns să o considere cu adevărat fiica lui, fiindcă aici Blanca era inflexibilă: spunea că Alba trecuse prin multe șocuri și că era o adevărată minune că era un copil relativ normal, deci nu era cazul să i se dea încă un motiv de confuzie în ce-i privește originea, mai bine să creadă versiunea oficială; pe de altă parte, ar fi apărut riscul de a vorbi despre asta cu bunicul și-ar fi ieșit o catastrofă. Oricum, Pedro era încântat de spiritul liber și contestatar al copilei.

— Dacă n-ar fi fost fiică-mea, ar fi meritat să fie, spunea el plin de mândrie.

În toți acești ani Pedro al Treilea nu s-a obișnuit deloc cu viața de burlac, în ciuda succesului la femei, în special la superbele adolescente pe care acordurile plângătoare ale chitarei le aprindeau de amor. Unele intrau în viața lui cu forța, iar el avea nevoie de prospețimea acestor legături. Încerca să le facă fericite o vreme, numai că începea să se despartă de ele încă din prima clipă. Câteodată, când alături de el o auzea pe vreuna suspinând în somn, închidea ochii și se gândea la Blanca, la trupul ei matur, la sânii ei mari și calzi, la ridurile fine din jurul gurii, la umbrele ochilor ei arăbești, și își înăbușea un strigăt. A încercat să rămână cu alte femei, a străbătut multe drumuri și multe trupuri străine, dar în clipa supremă, în punctul acela în care se îmbinau singurătatea și presimțirea morții, tot Blanca era unica. În dimineața următoare începea deja delicatul proces de desprindere de noua iubită, iar îndată ce era liber se întorcea la Blanca, mai slab, mai încercănat, mai vinovat, dar cu un cântec nou pe corzile chitarei și cu mii de noi mângâieri pentru ea.

Blanca se obișnuise să trăiască singură. Sfârșise prin a-și găsi pacea în roboteala casnică, în atelierul de ceramică unde inventa animale pentru Nașterile Domnului și unde doar Sfânta Familie, rătăcită printre tot felul de monștri, se încadra în legile biologice. Având vocație pentru o unică dragoste, singurul bărbat din viața ei era Pedro al Treilea. Acest sentiment puternic a salvat-o de un destin mediocru și trist, îi era credincioasă chiar și atunci când el dispărea după vreo

nimfă cu plete mătăsoase și picioare lungi, ne iubindu-l mai puțin pentru asta. La început a suferit de moarte la fiecare plecare a sa, însă și-a dat seama repede că aceste absențe durau cât un suspin și că, de fiecare dată, revenea și mai îndrăgostit de ea și mai tandru. Blanca prefera întâlnirile lor secrete în vreun hotel rutinei unei vieți în comun, oboselii unei căsnicii și poverii de a îmbătrâni împreună, împărțând penuria sfârșitului de lună, mirosul urât din gură la trezire, plictiseala duminicală și beteșugurile bătrâneții. Era o romantică incurabilă. Din când în când avea impulsul de a-și lua valijoara și ce mai rămăsese din șoseta cu bijuterii și de a pleca împreună cu fata, ca să trăiască alături de el; renunța cu lașitate de fiecare dată. Poate că se temea că amorul lor grandios, care rezistase atâtor încercări, n-ar fi supraviețuit celei mai grele: conviețuirea. Alba creștea repede, în curând avea să nu mai poată fi folosită ca pretext pentru a-și amâna întâlnirile cu el, dar prefera să nu ia încă nici o hotărâre. Adevărul este că, dacă se temea de rutină, tot atât de mult o îngrozeau stilul de viață al lui Pedro al Treilea, căsuța lui modestă din scânduri și calamină din localitatea muncitorească, la fel de mizeră ca sutele de locuințe din jur, fără apă, cu podeaua de pământ bătut și un singur bec în tavan. Pentru ea, s-a mutat într-un apartament din centru, avansând astfel, fără să și-o fi propus, la o clasă de mijloc la care nu năzuise niciodată. Nici asta n-a fost suficient pentru Blanca. Apartamentul i se părea sordid, întunecos și mic, iar clădirea promiscuă. Argumenta că n-o putea lăsa pe Alba să crească acolo, jucându-se cu copiii pe stradă sau pe scări și învățând la o școală publică. Astfel i s-a dus tinerețea, iar ea s-a instalat în vârsta matură, resemnându-se ca singurele clipe de plăcere să rămână cele în care o ștergea pe furiș în hainele cele mai bune, cu parfumul și lenjeria intimă de femeie ușoară, care îl încânta pe Pedro și pe care ea o ascundea, roșie de rușine, în fundul dulapului, gândindu-se la explicațiile pe care le-ar fi dat dacă ar fi descoperit-o cineva. Femeia aceasta practică și terestră în viața obișnuită și-a sublimat pasiunea din copilărie, ajungând să o trăiască în mod tragic. A hrănit-o cu fantezii, a idealizat-o, a apărât-o ca o fiară și a curățat-o de adevărurile prozaice, transformând-o astfel într-un amor ca în romane.

Cât despre Alba, aceasta a învățat că nu trebuia să pomenească de Pedro, știind efectul pe care-l avea acest nume în familie. Intuia că se petrecuse ceva grav între bărbatul cu degete tăiate care o săruta pe maică-sa pe gură și bunicul, numai că toți, inclusiv Pedro, îi dădeau răspunsuri evazive. În intimitatea dormitorului, Blanca îi povestea uneori câte ceva despre el și o învăța cântecele lui, interzicându-i să le fredoneze în casă. Nu i-a spus însă că era tatăl ei, și ea însăși părea să fi uitat acest lucru. Își amintea trecutul ca pe o succesiune de violențe, părăsiri și tristeți și nu era deloc sigură că lucrurile fuseseră așa cum le gândea. I se ștersese din minte episodul cu mumiile, cu fotografiile și cu indianul cocoțat pe tocuri Louis XV, care determinase fuga ei din casa soțului. Repetase de atâtea ori că de fapt contele murise de febră în mijlocul deșertului, încât ajunsese s-o creadă și ea. După niște ani, când fiică-sa a anunțat-o că în frigiderul morgii se găsea cadavrul lui Jean de Satigny, nu s-a bucurat: se simțea văduvă de mult timp. Nici atunci nu și-a justificat minciuna. Și-a scos din dulap vechiul taior negru, și-a prins agrafele în coc și a mers cu Alba să-l îngroape pe francez în Cimitirul General, într-o groapă municipală unde ajungeau săracii; senatorul Trueba refuzase să-i cedeze un loc în mausoleul de culoarea somonului. Mama și fiica au fost singurele care au mers în urma sicriului negru pe care-l cumpăraseră grație generozității lui Jaime. Se simțeau ușor caraghioase în zăpușeala zilei de vară cu buchetele ofilite în mână și fără nici o lacrimă pentru mort.

— Bag seama că tata nici măcar nu avea prieteni, a zis Alba.
Nici atunci Blanca nu i-a spus adevărul.

După ce le-am așezat pe Rosa și pe Clara în mausoleu, m-am simțit ceva mai liniștit, știind că, mai devreme sau mai târziu, vom fi toți trei acolo, alături de alte ființe dragi: mama, Dădaca și Ferula, care sper că m-a iertat. Nu-mi imaginam că aveam să trăiesc așa mult, iar ele aveau să mă aștepte atâta.

Camera Clarei a rămas închisă cu cheia. Nimeni nu avea voie să intre acolo, sau să schimbe ceva, pentru ca eu să mă pot întâlni cu spiritul ei, care rămăsese acolo, de câte ori doream. Am început să am insomnii, beteșug de bătrânețe. Umblam noaptea prin casă, târându-mi papucii care-mi cădeau din picioare, îmbrăcat în halatul larg ca de episcop, pe care păstrez din rațiuni sentimentale, bombănind împotriva sortii ca un moșneag ramolit. Cu toate astea, soarele dimineții îmi readucea pofta de viață. La micul dejun îmi făceam apariția cu cămașa scrobită și costumul de doliu, bărbierit proaspăt și calm, citeam ziarul cu nepoată-mea, puneam la zi afacerile și corespondența, după care plecam pentru restul zilei. Am încetat să iau masa acasă, inclusiv sâmbăta și duminica: fără prezența catalizatoare a Clarei, n-avea nici un rost să suport certurile cu băieții.

Cei doi prieteni ai mei, singurii, încercau să-mi scoată doliul din suflet. Mâncam împreună, jucam golf, făceam partide de domino. Vorbeam despre afaceri, politică, uneori și despre familie. Într-o seară, văzându-mă mai bine dispus, m-au invitat la „Cristofor Columb”, cu speranța că o femeiușcă m-ar fi înveselit. Nici unul dintre noi trei nu mai era la vârsta aventurilor, dar am băut câteva pahare și am pornit-o.

Nu mai fusesem la hotelul acela de câțiva ani și aproape că îl uitasem. În ultimul timp, hotelul dobândise prestigiu turistic, erau provinciali care veneau în Capitală doar ca să viziteze și să povestească după aceea prietenilor. Am ajuns la vechea clădire care pe dinafară rămăsese la fel. Ne-a primit un portar care ne-a condus în salonul principal, unde-mi aminteam că fusesem pe vremea matroanei franceze, mai bine zis cu accent franțuzesc. O copilă îmbrăcată ca o școlăriță ne-a oferit câte un pahar cu vin din partea casei. Unul dintre amicii mei a încercat să o apuce de talie, însă ea l-a avertizat că face parte din personalul de serviciu și că trebuia să le așteptăm pe profesioniste. După câteva clipe s-a tras o draperie și a apărut o imagine de veche curte arăbească: un negru uriaș, atât de negru încât părea albastru, cu pielea unsă, șalvari morcovii de mătase, vestă fără mâneci, turban de lame mov, papuci turcești și inel de aur în nas. Când ne-a zâmbit, i-am putut admira dinții de metal. A spus că-l cheamă Mustafa și ne-a dat un album cu poze ca să alegem Maria. Pentru prima dată după mulți ani am râs cu poftă, căci ideea unui catalog de curve mi se părea nespus de amuzantă. Am răsfoit albumul care conținea femei grase, slabe, cu plete, tunse scurt, costumate în nimfe, amazoane, novice, curtezane, dar n-am putut alege nici una, toate păreau niște flori de banchet călcate în picioare. Ultimele trei pagini ale albumului erau dedicate băieților cu tunici grecești și coroane de laur pe cap, care se jucau printre false ruine elenistice, cu fesele lor grăsulii și gene lungi, absolut respingători. Eu nu văzusem de aproape nici un pederast declarat, în afară de Carmelo, cel care se îmbrăca în japoneză la „Felinarul Roșu”, drept care am fost tare mirat când unul dintre amicii mei, tată de familie și curțier la Bursa de Comerț, l-a ales pe unul dintre adolescenții ăia cu fundul mare. Băiatul a apărut de după draperii ca prin minune și a plecat cu amicul de mână, cu chicoteli și izmeneli muieresti. Celălalt amic a preferat o odaliscă grăsană, cu care mă îndoiesc că ar fi putut face ceva la vârsta și la fragilitatea lui osoasă, dar oricum, au dispărut și ei după perdele.

— Văd că domnu' se hotărăște greu, a cuvântat Mustafa cu cordialitate. Permiteți-mi să vă ofer ce are casa mai bun. V-o prezint pe Afrodita.

Iar Afrodita a intrat în salon, cu trei etaje de bucle pe cap, abia acoperită de văluri și debordând de struguri artificiali de la umeri până la genunchi. Era

Tránsito Soto, absolut mitologică, în ciuda ciorchinilor vulgari și a vălurilor de circ.

— Mă bucur să vă văd, șefu'.

M-a luat cu ea dincolo de draperii și am ajuns într-o curte interioară, în inima clădirii labirintice. Hotelul era format din două sau trei case vechi, unite strategic prin curți ascunse, coridoare și pasarele. Tránsito Soto m-a dus într-o cameră anodină, dar curată, a cărei unică extravaganță erau niște fresce cu subiect erotic pe pereți, prost imitate de un pictor mediocru după cele din Pompei, și o baie mare, veche, cam ruginită, dar cu apă curentă. Am fluierat admirativ.

— Am mai schimbat câte ceva pe aici, a spus ea.

Și-a scos strugurii și vălurile și a redevenit femeia de care-mi aminteam, mai atrăgătoare și mai puțin vulnerabilă, dar având în ochi aceeași expresie ambițioasă care mă captivase când o cunoscusem. Mi-a povestit despre cooperativa de curve de ambe sexe, care avusese un succes formidabil. Cu toții au scos localul din ruina în care-l lăsase falsa madamă franțuzoaică, cu toții au pus umărul pentru a-l transforma într-un eveniment social și un monument istoric în același timp, despre care marinarii duceau vestea pe meleagurile cele mai îndepărtate. Costumele avuseseră rolul principal, căci incitau fantezia erotică a clienților, ca și catalogul cu poze, pe care îl multiplicaseră și-l distribuiau în provincie, pentru a trezi pofta bărbaților de a veni în Capitală la celebrul bordel.

— Mare plictiseală cu cârpele și cu strugurii ăștia, șefu', dar bărbaților le place. După aia povestesc, se duce vestea și vin și alții. Ne merge foarte bine, e o afacere bună și nimeni nu se simte exploatat, suntem parteneri. În plus, este singura casă de curve care are un negru autentic. Toți ceilalți sunt vopsiți, dar Mustafa tot negru rămâne, chiar dacă-l freci cu șmirghel. Ca să nu mai spun că totul este curat. Poți bea apă din closet, turnăm leșie peste tot și suntem controlați de Ministerul Sănătății. Aici nu există boli venerice.

Tránsito și-a scos și ultimul văl și nuditatea ei magnifică m-a copleșit, făcându-mă să mă simt obosit de moarte. Inima-mi era plină de tristețe, iar sexul mi-l simțeam ca pe o floare veștejită fără speranță.

— Vai, Tránsito, cred că sunt prea bătrân pentru asta, am bâiguit.

Dar Tránsito Soto a început să-și onduleze șarpele tatuat în jurul ombilicului, hipnotizându-mă cu mișcările suave ale pântecelui, continuând să-mi vorbească despre avantajele cooperativei și ale catalogului. Mi-a venit să râd și am constatat că râsul era un adevărat balsam. Am încercat să urmăresc cu degetul conturul șarpelui care aluneca în zigzag. M-am mirat să văd că femeia aceasta, care nu mai era nici la prima, nici la a doua tinerețe, avea pielea atât de fermă și mușchii atât de tari, făcând ca reptila aia tatuată să pară vie. M-am aplecat să-i sărut tatuajul și am constatat cu plăcere că nu era parfumată. Aroma caldă și sigură a pântecelui ei mi-a umplut nările, m-a invadat și mi-a însuflețit sângele cu o fervoare pe care o credeam înghețată. Vorbind mai departe, Tránsito și-a desfăcut picioarele, separându-și suavele coloane ale coapselor ca din întâmplare, de parcă și-ar fi schimbat poziția. Am început s-o explorez cu buzele, aspirând, căutând, lingând, uitând de doliu și de povara anilor, iar dorința s-a întors cu forța altor vremuri și, tot mângâind-o și sărutând-o, i-am smuls ce mai avea pe ea, aproape cu disperare, fericit de fermitatea masculinității mele, și m-am cufundat în animalul cald și generos care mi se oferea, legănat de glasul ei de pasăre răgușită, înlănțuit de brațele ei de zeiță, intrând în ritmul șoldurilor ei puternice, pierzând noțiunea lucrurilor și explodând fericit.

Apoi ne-am bălăcit împreună în cadă până când mi-am revenit și m-am simțit aproape vindecat. Timp de o clipă am cochetat cu o idee fantezistă, anume că Tránsito era femeia de care aș fi avut nevoie și că, alături de ea, m-aș fi putut

întoarce la vremurile când eram în stare să ridic în șa o țărancă zdravănă și s-o duc în bălării împotriva voinței ei.

— Clara, am șoptit fără să mă gândesc, și-am simțit o lacrimă alunecându-mi pe obraz, apoi o alta și încă una, până când s-au transformat într-un hohot de plâns, într-un tumult de nostalgii și tristeți pe care femeia l-a recunoscut fără greutate, căci avea o vastă experiență în ce privește necazurile bărbaților.

M-a lăsat să-mi plâng toate necazurile și singurătățile ultimilor ani, m-a ajutat să ies din baie cu o grijă maternă, m-a șters, mi-a făcut niște masajе care m-au lăsat moale ca o cocă și m-a învelit când a văzut că eram pe punctul să adorm. M-a sărutat pe frunte și a ieșit în vârful picioarelor.

— Cine-o fi Clara? am auzit-o șoptind, în timp ce ieșea pe ușă.

11. Trezirea

Alba a ieșit definitiv din copilărie pe la optsprezece ani. În clipa când s-a simțit femeie, s-a închis în fosta ei cameră, unde încă mai era pictura murală începută cu mulți ani în urmă. A căutat în vechile borcane cu vopsea până a găsit un alb și un roșu încă proaspete, le-a amestecat bine și a pictat o mare inimă trandafirie pe ultimul loc liber de pe perete. Era îndrăgostită. Apoi a aruncat la gunoi vopselele și pensulele și s-a așezat să privească un timp desenele, revăzând povestea necazurilor și a bucuriilor pe care le avusese. A ajuns la concluzia că fusese fericită și s-a despărțit de copilărie cu un suspin.

În anul acela multe lucruri s-au schimbat în viața ei. A terminat școala și a hotărât să studieze filozofia pentru plăcerea ei și muzica pentru a-i face în necaz bunicului, care considera arta o formă de a-ți pierde timpul și predica neobosit despre avantajele profesiunilor liberale sau științifice. O mai punea în gardă și în ce privește amorul și căsnicia, cu aceeași pisălogeală cu care îl bătea la cap pe Jaime să-și găsească o logodnică decentă și să se însoare, ca să nu rămână un flăcău tomnatic. Spunea că pentru bărbați era bine să aibă neveste, în schimb, femeile precum Alba n-aveau decât de pierdut căsătorindu-se. Toate predicile lui s-au făcut țandări în ziua când Alba l-a văzut prima dată pe Miguel, într-o memorabilă seară ploioasă și rece, în cafeneaua universității.

Miguel era un student palid, cu ochi febrili, pantaloni decolorați și cizme de miner, aflat în ultimul an la Drept.

Era un lider al stângii, însuflețit de cea mai necontrolabilă patimă: căutarea dreptății. Ceea ce nu l-a împiedicat să o vadă pe Alba. A ridicat ochii și privirile lor s-au întâlnit. S-au privit entuziasmați și din clipa aceea au căutat orice prilej pentru a se întâlni pe aleile parcului, pe unde se plimbau cărându-și cărțile sau violoncelul greu al Albei. Chiar la prima întâlnire, ea a observat mica insignă pe care băiatul o purta pe mânecă: o mână ridicată, cu pumnul strâns. A hotărât să nu-i spună că era nepoata lui Esteban Trueba. Pentru prima dată în viață a folosit numele din cartea de identitate: Satigny. Destul de repede a luat decizia de a nu-și da numele nici față de ceilalți colegi. În schimb, s-a putut lăuda că era prietenă cu Pedro García al Treilea, foarte popular printre studenți, și cu Poetul, pe genunchii căruia se așezase în copilărie și care ajunsese să fie cunoscut în toate limbile pământului, versurile lui fiind recitate de tineri și regăsindu-se în graffiti-urile de pe ziduri.

Miguel vorbea despre revoluție. Sustinea că violenței regimului trebuia să i se răspundă cu violența revoluției. Dar Alba era total neinteresată de politică, dorind să vorbească numai despre dragoste. Era sătulă de discursurile bunicului, de certurile lui cu unchiul Jaime, de campaniile electorale. Singura ei participare politică fusese ieșirea cu colegii de școală pentru a da cu pietre în Ambasada Statelor Unite, din motive deloc clare, pentru care a fost eliminată o săptămână de la liceu, iar bunicul aproape că a făcut infarct. Dar la universitate politica era de neevitat. A descoperit, împreună cu toți cei din anul ei, atracția nopților de insomnie la cafenea, cu discuții despre schimbările de care era nevoie în lume, molipsindu-se unii de la alții de pasiunea ideilor. Ajungea acasă spre dimineață, cu gura amară, cu hainele duhnind a mahorcă și cu mintea înfierbântată de eroism, sigură că, dacă ar fi fost cazul, și-ar fi dat și viața pentru o cauză justă. De dragul lui Miguel, nu din convingere ideologică, Alba s-a baricadat în universitate alături de studenții care ocupaseră clădirea în semn de sprijin pentru o grevă muncitorească. Au fost zile de tabără, cu discursuri exaltate și insulte strigate poliției de la ferestre până au rămas fără glas. Au făcut baricade cu saci cu pământ și pietre de caldarâm scoase din curtea interioară, au astupat ușile și ferestrele, ca să transforme clădirea într-o fortăreață, rezultatul fiind o adevărată

temniță din care le era mult mai greu studenților să iasă decât polițailor să intre. A fost prima dată când Alba n-a dormit acasă, petrecându-și noaptea legănată de brațele lui Miguel, printre mormane de ziare și sticle de bere goale, în promiscuitatea caldă a tovarășilor, cu toții tineri, transpirați, cu ochii roșii de nesomn și de fum, cam flămânzi și fără strop de frică, toată treaba semănând mai mult a joc decât a război. În prima zi au fost atât de ocupați cu ridicatul baricadelor și a copilăreștilor sisteme de apărare, cu scrisul pancartelor și cu vorbitul la telefon, că nici n-au băgat de seamă că poliția le-a tăiat apa și curentul.

De la bun început, Miguel a fost sufletul asediului, secundat de profesorul Sebastian Gomez care, în ciuda picioarelor suferinde, l-a însoțit până la capăt. Noaptea au cântat pentru a-și menține curajul, iar când au obosit de atâtea discuții, discursuri și cântece, s-au așezat în grupuri pentru a se odihni. Ultimul care a mers la culcare a fost Miguel, care părea să fie singurul care știa ce avea de făcut. S-a ocupat de distribuirea apei, adunând în diverse recipiente până și apa din rezervoarele closetelor, a improvizat o bucătărie, a făcut rost, nu se știe cum, de ness, de biscuiți și de câteva cutii de bere. A doua zi duhoarea veceurilor fără apă era îngrozitoare, dar Miguel a organizat curățenia și a decretat: trebuiau să-și facă nevoile în curte, într-o gaură săpată lângă statuia de piatră a fondatorului universității. Miguel i-a împărțit pe băieți în grupuri mici și le-a dat de lucru toată ziua cu atâta dibăcie, că autoritatea lui nici nu s-a făcut simțită. Hotărârile păreau să se ivească spontan din chiar sânul micilor grupuri.

— De parcă am rămâne aici mai multe luni, a spus Alba, încântată de ideea de a fi asediați.

Pe stradă, înconjurând vechiul edificiu, au fost așezate strategic carele blindate ale poliției. A început o așteptare tensionată, care avea să țină câteva zile.

— Ni se vor alătura studenții din toată țara, sindicatele, școlile profesionale. Poate cade guvernul, a spus Sebastian Gomez.

— Nu cred, a răspuns Miguel. Important este să stabilim protestul și să nu părăsim clădirea până nu se aprobă pachetul de cereri ale muncitorilor.

A început să burnițeze și s-a întunecat repede în clădirea lipsită de curent electric. Au aprins lămpi improvizate din niște borcane cu benzină și fitile fumegoase. Alba a presupus că tăiaseră și telefonul, dar linia funcționa. Miguel i-a explicat că poliția avea interesul să știe cu cine și ce vorbeau și le-a spus să fie atenți. Oricum, Alba a sunat acasă să le spună că rămânea alături de camarazii ei până la victoria finală sau până la moarte, frază care i-a sunat fals de îndată ce a pronunțat-o. Bunicul a smuls telefonul din mâna Blancăi și, cu tonul furios pe care nepoată-sa îl cunoștea prea bine, i-a comunicat că avea o oră pentru a veni acasă cu o explicație rezonabilă pentru noaptea pe care o petrecuse în altă parte. Alba i-a răspuns că nu putea ieși și, chiar de-ai fi putut, n-avea de gând.

— N-ai ce să cauți cu comuniștii ăia! a urlat Esteban Trueba.

După care și-a îndulcit glasul și a rugat-o să plece înainte de a veni poliția: era informat că guvernul n-avea să-i tolereze la infinit și dacă nu vor ieși de bunăvoie, îi vor scoate cu Brigada Mobilă, bătuți bine.

Alba s-a uitat printr-o crăpătură a ferestrei acoperite cu scânduri și saci cu pământ și a văzut tanchetele aliniate pe stradă și un șir dublu de oameni pe picior de război, cu căști, băte și măști. A priceput că bunicul nu exagerase. Văzuseră și ceilalți, dintre care unii tremurau. Cineva a spus ceva de niște bombe noi, mai rele decât cele lacrimogene, în stare să provoace o diaree incontrolabilă și să-i înfrângă chiar și pe cei mai viteji, prin mizeria și ridicolul pe care le creau. Idee care Albei i s-a părut înfiorătoare. A trebuit să facă un efort serios ca să nu plângă. Simțea niște înțepături în burtă și a bănuit că era frica. Miguel a

îmbrățișat-o, dar asta nu a liniștit-o. Amândoi erau obosiți și începeau să simtă noaptea nedormită în oase și în suflet.

— Nu cred că vor avea curajul să intre. Guvernul are și așa destule probleme ca să se mai ia și de noi, a zis Sebastian Gomez.

— N-ar fi prima dată că se ia de studenți, a spus altcineva.

— Opinia publică nu va permite așa ceva, a răspuns Gomez. Suntem o democrație, nu o dictatură. Niciodată nu va fi dictatură.

— Mereu zicem că lucrurile astea li se întâmplă altora, până când vin și peste noi, a spus Miguel.

Restul serii a trecut fără incidente, iar noaptea au fost mai liniștiți cu toții, în ciuda inconfortului și a foamei. Tanchetele erau tot acolo. Pe culoarele largi și în săli studenții se jucau de-a prinselea, jucau cărți, se odihneau trântiți pe jos și pregăteau arme defensive din bețe și pietre. Epuizarea era vizibilă pe toate chipurile. Pântecele Albei nu se potolea, iar fata s-a gândit că, dacă nu-i va trece până dimineața, va trebui să folosească groapa din curte. Afară continua să plouă, rutina orașului continua și ea imperturbabil. Nimeni nu părea să ia în seamă încă o grevă studențească, iar lumea trecea prin fața tanchetelor fără a se opri să citească pancartele atârinate de fațada universității. Vecinii s-au obișnuit repede cu prezența carabinierilor înarmați și, când s-a oprit ploaia, copiii au ieșit să bată mingea în spațiul gol dintre clădire și detașamentele de poliție. Alba avea impresia că se găsește într-o bărcuță cu pânze pe o mare încremenită, fără pic de briză, într-o așteptare eternă și tăcută, nemișcată, scrutând orizontul ore în șir. Camaraderia veselă din prima zi s-a transformat în iritare și discuții în contradictoriu, pe măsură ce orele treceau și inconfortul sporea. Miguel a cercetat toată clădirea și a confiscat toate proviziile din cafeneaua-bufet.

— Când o să se termine povestea asta, o să-i dăm tipului banii. E și el un muncitor ca oricare altul, a spus.

Era frig. Singurul care nu se plângea de nimic, nici măcar de sete, era Sebastian Gomez. Părea la fel de neobosit ca Miguel, deși avea de două ori vârsta lui și avea un aer de tuberculos. Era singurul profesor rămas cu studenții care ocupaseră clădirea. Se spunea că picioarele lui betegite erau consecința unei rafale de mitralieră în Bolivia. Era ideologul care făcea să ardă printre studenți flacăra care în cei mai mulți s-a stins atunci când au terminat facultatea și au intrat în lumea pe care crezuseră că aveau s-o schimbe în prima lor tinerețe. Era mărunțel și uscat, cu nasul acvilin și părul rar, animat de un foc interior fără preget. El fusese cel care o poreclise pe Alba „contesa”, pentru că în prima zi de cursuri bunicul ei avusese proasta idee de a o trimite la facultate cu mașina cu șofer, iar profesorul o văzuse. Porecla o nimerise din întâmplare: Gomez n-avea de unde ști că, la o adică, dacă ea ar fi vrut, ar fi putut face paradă de titlul de noblețe al lui Jean de Satigny, unul dintre puținele lucruri autentice pe care le avea contele francez care-i dăduse numele. Alba nu-i purta pică pentru poreclă, dimpotrivă, uneori cocheta cu ideea de a-l seduce pe viteazul profesor. Numai că Sebastian Gomez văzuse destule fete ca Alba și cunoștea acel amestec de milă și curiozitate pe care-l produceau cârjele care-i ajutau bieteles picioare betege.

Și-așa a trecut ziua. Brigada Mobilă nu și-a deplasat tanchetele, guvernul nu a cedat cererilor muncitorilor. Alba a început să se întrebe ce dracu' făcea acolo, durerea de burtă devenea insuportabilă și nevoia de a se spăla într-o baie cu apă curentă începea s-o obsedeze. Gura i se umplea de salivă ori de câte ori privea în stradă și-i vedea pe carabinieri. Știa deja că antrenamentele unchiului Nicolás nu erau atât de eficiente în cazurile concrete pe cât fuseseră în ficțiunea unor dureri imaginare. Două ore mai târziu, Alba s-a simțit invadată de o vâscozitate calduță și și-a văzut pantalonii pătați în roșu. A cuprins-o panica. De două zile teama că avea să i se întâmple așa ceva o chinuia mai rău ca foamea. Pata de pe pantaloni era ca un steag. N-a încercat s-o ascundă. S-a ghemuit într-

un colț, simțindu-se pierdută. Când era mică, bunică-sa o învățase că funcțiile corpului erau un lucru natural și putea vorbi de menstruație ca de poezie, dar mai târziu, la școală, a aflat că toate secrețiile corpului, în afară de lacrimi, erau indecente. Miguel și-a dat seama de nefericirea ei, s-a dus la infirmeria improvizată să caute un pachet de vată și a făcut rost de niște batiste; în scurt timp s-a văzut că nu era suficient, iar seara Alba plângea de umilință și de durere, îngrozită de durerea crâncenă și de revărsarea sangvină care nu semăna deloc cu un ciclu obișnuit. Parcă se rupsesse ceva în ea. Ana Diaz, o studentă care, ca și Miguel, purta insigna cu pumnul ridicat, a făcut constatarea că asta nu le doare decât pe femeile bogate, căci proletarele nu se plâng nici măcar atunci când nasc, dar, văzând cât de îmbibați erau pantalonii și că Alba era palidă ca un mort, s-a dus să stea de vorbă cu Sebastian Gomez. Acesta s-a declarat incapabil să rezolve problema.

— Așa se întâmplă când se bagă femeile în treburi pentru bărbați, a glumit el.

— Nu, așa se întâmplă când se bagă burghezii în treburile poporului, a replicat fata indignată.

Gomez a venit în colțul în care Miguel o așezase pe Alba și s-a apropiat cu greu, împiedicat de cârje.

— Contesă, trebuie să te duci acasă. Aici nu ajuți cu nimic, dimpotrivă, mai mult ne încurci.

Alba a simțit un val de ușurare. Era mult prea speriată, iar asta era o soluție onorabilă, să plece acasă fără să pară lașă. A mai vorbit puțin cu Sebastian Gomez pentru a salva aparențele, dar a fost imediat de acord ca Miguel să iasă cu un steag alb și să parlamenteze cu carabinierii. Toți l-au privit pe geam, în timp ce traversa parcare goală. Carabinierii strânseseră rândurile și i-au ordonat, prin portavoce, să se oprească, să lase steagul pe jos și să avanseze cu mâinile la ceafă.

— E ca la război, a comentat Gomez. După puțin timp, Miguel s-a întors și a ajutat-o pe Alba să se pună pe picioare. Fata care mai devreme o criticase pentru că se văita a luat-o de celălalt braț și toți trei au ieșit din clădire, strecurându-se printre baricade și saci cu pământ, luminați de puternicele reflectoare ale poliției. Alba abia mergea, îi era rușine și i se învârtea capul. La jumătatea drumului le-a ieșit în cale o patrulă; Alba s-a pomenit la câțiva centimetri de o uniformă verde și de un pistol care aproape că i se proptise în nas. A ridicat privirile și a dat cu ochii de un chip brunet, cu ochi de rozător. A știut imediat cine era: Esteban García.

— Păi, vād că avem de-a face chiar cu nepoata senatorului Trueba! a exclamat acesta ironic.

Așa a aflat Miguel că Alba nu-i spusese tot adevărul. Simțindu-se trădat, i-a predat-o lui García, a făcut stânga-mprejur și s-a întors târând steagul cel alb, fără să-i spună la revedere nici măcar din priviri, urmat de Ana Díaz, la fel de uimită și furioasă ca și el.

— Ce-ai pățit? a întrebat García, arătând cu pistolul spre pantalonii Albei. Parc-ai fi avortat.

Alba a ridicat fruntea și l-a privit în ochi.

— Nu e treaba dumitale. Du-mă acasă! a ordonat ea, imitând tonul autoritar pe care-l folosea bunicul ei cu toți cei pe care-i considera ca nefăcând parte din clasa lui socială.

García a ezitat. Trecuse ceva timp de când nu mai auzise o comandă din gura unui civil, și a fost tentat să o ducă în arest și să o lase într-o celulă, putrezind în propriul ei sânge, până îl va implora în genunchi, însă meseria îl învățase că existau alți oameni mult mai puternici decât el și că nu-și putea permite luxul de a acționa cu impunitate. În plus, amintirea Albei, cu rochițele ei

scrobite, sorbind limonada pe terasa din Las Tres María, în timp ce el umbla desculț și-și trăgea mucii în curtea găinilor, cât și teama pe care încă o simțea față de bătrânul Trueba au fost mai puternice decât dorința de a o umili. N-a fost în stare să susțină privirile Albei și a înclinat imperceptibil capul. S-a întors, a lătrat o frază și doi carabinieri au ridicat-o pe față pe brațe și au băgat-o într-o mașină a poliției. Așa a ajuns acasă. Văzând-o, Blanca a crezut că prezicerile senatorului se adeveriseră și că poliția năvălise peste studenți. A început să urle și nu s-a oprit decât după ce Jaime a examinat-o pe Alba și a asigurat-o că nu era rănită și că totul avea să se rezolve cu niște injecții și cu odihnă.

Alba a stat două zile la pat, timp în care greva studentescă s-a terminat în mod pașnic. Ministrul Educației a fost schimbat și mutat la Ministerul Agriculturii.

— Dacă a putut fi ministrul Educației fără să fi terminat școala, la fel de bine are să fie ministrul Agriculturii fără să fi văzut în viața lui o vacă vie, a comentat senatorul Trueba.

În timp ce stătea în pat, Alba a revăzut împrejurările în care îl cunoscuse pe Esteban García. Căutând printre imaginile din copilărie, și-a amintit de un tânăr brunet în biblioteca de acasă, în timp ce în cămin ardeau butuci care înmiresmau aerul, era după-amiaza sau seara, iar ea era așezată pe genunchii lui. Era însă o imagine care se iveră și pierdea din memorie imediat, încât a crezut că visase. Prima amintire clară pe care o avea despre el era ulterioară. Știa și data exactă: era în ziua când împlinise paisprezece ani și pe care maică-sa o notase în albumul negru pe care-l începuse bunica ei când venise pe lume. Pentru această ocazie, își pusese părul pe moațe și aștepta pe terasă, cu pardesiul pus, să vină unchiul Jaime și să meargă împreună ca să-i cumpere cadoul. Era cam frig, dar ei îi plăcea grădina iarna. Și-a suflat în mâini și și-a ridicat gulerul ca să-și apere urechile. De unde stătea, vedea fereastra bibliotecii, în care bunicul vorbea cu un bărbat. Geamul era aburit, și totuși, a recunoscut uniforma carabinieriilor și s-a întrebat ce treabă putea avea bunicul cu unul dintre ei în biroul de acasă. Omul era cu spatele și ședea țepăn pe marginea unui scaun, drept și cu aerul jalnic al unui soldațel de plumb. Alba i-a privit un timp, iar când a calculat că Jaime trebuia să ajungă, a mers prin grădină până la un chioșc pe jumătate dărăpănat și s-a așezat să aștepte. La puțin timp a apărut acolo chiar Esteban García: pleca și, ca să ajungă la poartă, trebuia să traverseze grădina. S-a oprit brusc când a dat cu ochii de ea. S-a uitat în toate părțile, a ezitat, iar apoi s-a apropiat.

— Îți amintești de mine?

— Nu prea.

— Sunt Esteban García. Ne știm din Las Tres Marías. Alba a zâmbit mecanic. Amintirea nu era clară. Era ceva în ochii lui care o speria, însă nu-și dădea seama prea bine de ce. García a măturat frunzele cu palma și s-a așezat lângă ea în chioșc, atât de aproape, că picioarele li se atingeau.

— Grădina asta parcă e o junglă, a spus el, respirând foarte aproape de ea.

Și-a scos chipiul, avea părul foarte scurt și aspru, gominat. Dintr-odată, mâna lui a fost pe umărul ei. Familiaritatea gestului a descumpănit-o; o clipă a rămas ca paralizată, după care s-a tras îndărăt. Dar mâna carabinieriului îi strângea umărul și degetele intrau prin stofa groasă a paltonului. Alba simțea că inima îi bate tare și că se înroșește la față.

— Ai crescut, Alba, ești aproape femeie, i-a șoptit el la ureche.

— Am paisprezece ani, astăzi îi împlinesc, s-a bâlbâit ea.

— Păi, atunci am un cadou pentru tine, a spus el, zâmbind strâmb.

A încercat să-și ferească fața, dar băiatul a apucat-o zdravăn cu ambele mâini, întorcând-o spre el. A fost primul ei sărut. A simțit ceva cald și brutal, pielea aspră și prost bărbierită i-a zgâriat chipul, i-a ajuns în nări mirosul de tutun rece și de ceapă, i-a simțit violența. Limba lui încerca să-i deschidă buzele,

iar cu o mână îi apăsa fălcile ca s-o facă să deschidă gura. I-a văzut limba ca o moluscă băloasă și caldă, i s-a făcut greață de la stomac, dar a ținut ochii deschiși. A văzut țesătura aspră a uniformei și i-a simțit mâinile feroce care-i înconjurau gâtul și începeau să strângă. A crezut că se sufocă și l-a împins atât de tare, că a reușit să-l mute mai încolo. García s-a tras mai departe și a zâmbit batjocoritor. Avea pete roșii pe obraz și respira agitat.

— Ți-a plăcut cadoul meu? a întrebat el râzând. Alba l-a văzut depărtându-se cu pași mari prin grădină și s-a așezat să plângă. Se simțea murdară și umilită. Apoi a fugit în casă, s-a spălat pe gură cu săpun și și-a frecat dinții cu periuța, de parcă așa ar fi putut șterge pata asta din memorie. Când a sosit Jaime, s-a atârnat de gâtul lui, și-a afundat nasul în cămașa lui și i-a spus că nu mai voia nici un cadou, pentru că hotărâse să se călugărească. Jaime a început să râdă cu un glas profund și sonor, care-i venea din rărunchi și pe care ea îl auzise extrem de rar, unchiul ei fiind o fire taciturnă.

— Îți jur că e adevărat! Mă fac călugăriță, suspina Alba.

— Doar dacă te mai naști o dată. Și-n plus, ar trebui să treci peste cadavrul meu.

De atunci, Alba nu l-a mai văzut pe Esteban García până în ziua de la universitate, dar n-a putut să-l uite. N-a povestit nimănui despre sărutul acela respingător și nici despre visele pe care le-a avut după aceea, în care el apărea ca o bestie verzuie, care voia s-o stranguleze cu labele și să o asfixieze vârandu-i un tentacul bălos în gură.

Amintindu-și acum toate astea, Alba și-a dat seama că acest coșmar stătuse pitit în ea în toți anii din urmă și că García continua să fie bestia care o pândea din umbră, așteptând momentul să-i sară în spate. Era o premoniție, dar ea nu știa încă.

Lui Miguel i-au trecut dezamăgirea și ciuda, provocate de faptul că Alba era nepoata senatorului Trueba, când a văzut-o a doua oară bântuind ca un suflet pierdut pe culoarele din preajma cafenelei studentești în care se cunoscuseră. A decis că era nedrept s-o învinovățească pe nepoată pentru ideile bunicului și în scurt timp au reînceput să meargă îmbrățișați. Repede, sărutările interminabile au ajuns insuficiente și cei doi au început să se întâlnească în camera pe care Miguel o avea într-o pensiune mediocră pentru studenții săraci, condusă de un cuplu în vârstă, cu vocație de spioni. Când Alba urca de mână cu Miguel, o priveau cu o ostilitate nedisimulată, iar pentru ea era un adevărat supliciu să-și învingă timiditatea și să suporte reproșul acestor priviri care-i stricau toată plăcerea. Prefera alte variante, dar nu era de acord nici să meargă la un hotel, din aceleași rațiuni.

— Ești cea mai afurisită burgheză din câte cunosc! râdea Miguel.

Uneori împrumuta o motocicletă și o ștergeau câteva ceasuri, mergând cu o viteză sinucigașă, cu urechile înghețate și inima fierbinte. Le plăcea să meargă iarna pe plajele pustii, să pășească pe nisipul ud de pe care marea le ștergea urmele, să sperie pescărușii și să respire cu lăcomie aerul marin. Vara preferau pădurile dese, unde se puteau zbengui în voie după ce treceau de copiii care făceau pe exploratorii și de excursioniști. Nu după mult timp, Alba a descoperit că locul cel mai sigur era propria ei casă: în labirintul și pustietatea odăilor din spate, unde nu intra nimeni, se puteau iubi nestânjeniți.

— Dacă servitoarele aud zgomote, or să creadă că s-au întors fantomele, a spus Alba și i-a povestit despre gloriosul trecut al spiritelor care veneau în vizită și despre mesele care mergeau singure în casa cea mare de pe colț.

Când l-a adus pentru prima dată prin poarta dinspre grădină, și când și-au deschis drum prin hățișuri, ocolind statuile pătate de mușchi și găinătate de păsări, tânărul a tresărit văzând căsoiul mare și trist. „Am mai fost aici”, a

murmurat el, dar nu și-a amintit; hățșurile dese și conacul lugubru abia dacă semănau cu imaginea luminoasă pe care o păstra memoria din copilărie.

Îndrăgostiții au încercat pe rând camerele abandonate și au sfârșit prin a-și improviza cuibul în profunzimea subsolului. Alba nu mai intrase aici de câțiva ani, uitase de existența lui, dar în clipa în care a deschis ușa și a inspirat mirosul inconfundabil, a simțit din nou atracția magică de odinioară. Și-au improvisat o surprinzătoare cameră nupțială, folosind toate troacele, lăzile, exemplarele din cartea unchiului Nicolás, mobilele și draperiile de odinioară. În centru era patul, făcut din plăpumi vechi acoperite de bucăți de catifea mâncate de molii. Au scos din cufere nenumărate comori, în chip de cearșafuri au folosit perdele vechi de damasc de culoarea topazului și au descusut somptuoasa rochie din dantelă de Chantilly în care fusese îmbrăcată Clara în ziua în care murise *Barrabás*, transformând-o într-o apărătoare care să-i pună la adăpost de păianjenii de pe tavan. Aduseseră lumânări și nu băgau în seamă șoarecii, frigul și mirosul de catacombă. Umblau goi în amurgul etern al subsolului, sfidând umezeala și curentul. Beau vin alb în cupe de cristal sustrate de Alba din sufragerie și își inventariau minuțios corpul și multiplele posibilități ale plăcerii. Se jucau ca niște copii. Alba îl recunoștea cu greu în băiatul înamorat și dulce, care râdea și se zbenguia drăgăstos și inepuizabil, pe revoluționarul setos de dreptate care învăța, pe ascuns, folosința armelor de foc și strategiile revoluției. Ea inventa seducții irezistibile, el crea noi și minunate feluri de a o iubi. Erau absolut entuziasmați de forța pasiunii lor, era ca o vrajă, ca o sete de nestins. Nu le ajungeau orele și nici cuvintele pentru a-și transmite gândurile cele mai intime și amintirile cele mai vechi, într-o ambițioasă încercare de a se poseda reciproc până la ultima esență. Alba și-a neglijat violoncelul, cu excepția clipelor când cânta goală pe patul de culoarea topazului, iar la cursuri asista cu capul în nori. Miguel și-a amânat și el teza de licență și reuniunile politice: aveau nevoie să fie împreună aproape tot timpul și profitau de cea mai mică neatenție a celor din casă pentru a se strecura în subsol. Alba a învățat să mintă și să se prefacă.

Sub pretextul că trebuia să învețe noaptea, a plecat din camera pe care o împărțea cu mama ei de când murise bunica și s-a mutat într-o odaie de la parter care dădea spre grădină, pentru a-i putea deschide fereastra lui Miguel și a-l conduce pe furiș la hogoagul lor vrăjit prin casa adormită. Nu se întâlneau numai noaptea: nerăbdarea dragostei făcea ca Miguel să riște și să vină ziua în amiaza mare, strecurându-se printre tufișuri, ca un hoț, până la ușa subsolului, unde Alba îl aștepta cu inima sărindu-i din piept. Își cădeau în brațe cu disperarea unei despărțiri și se prelingeau în refugiul lor, sufocându-se în complicitatea împărțită.

Pentru prima dată în viață, Alba simțea nevoia să fie frumoasă și-i părea rău că nici una dintre splendidele femei din familia ei nu-i lăsase moștenire darurile; singura care o făcuse, Rosa cea frumoasă, nu-i lăsase decât nuanța de alge marine a părului, ceea ce, dacă nu era însoțit și de altele, părea mai curând o greșeală a coafezei. Când Miguel a aflat această neliniște a ei, a luat-o de mână și a dus-o în fața mării oglinzi venețiene care împodobeau un colț al spațiului lor secret, a șters praful de pe cristalul plesnit, a aprins toate lumânările pe care le-a găsit și le-a așezat în jurul ei. Alba s-a privit în miile de cristaluri ale oglinzii sparte. Pielea luminată avea culoarea ireală a figurilor de ceară. Miguel a început s-o mângâie, ea și-a privit chipul care se transforma în caleidoscopul oglinzii și a acceptat în cele din urmă că era cea mai frumoasă din univers: se văzuse cu ochii cu care o privea el.

Orgia explozivă a durat mai bine de un an. Până la urmă, Miguel și-a terminat teza, a absolvit și a început să-și caute de lucru. Odată potolită setea nestăvilită de dragoste, și-au regăsit echilibrul și viețile lor au reintrat în normal. Ea a făcut un efort și și-a reluat studiile, el a reintrat în politică, pentru că

evenimentele se precipitau și toată țara era în fierberea luptelor ideologice. Miguel a închiriat un mic apartament aproape de serviciu, iar acum se iubeau acolo, pentru că în anul în care se zbenguiseră dezbrăcați în beci făcuseră amândoi o bronșită cronică ce scăzuse în bună parte farmecul paradisului subteran. Alba l-a decorat, a adus tot felul de pernițe, a pus afișe politice pe toți pereții, ba chiar i-a sugerat să vină să stea cu el, dar aici Miguel s-a arătat inflexibil.

— Vin vremuri foarte grele, dragostea mea. Nu poți sta cu mine: când va veni momentul, am să intru în gherilă.

— Am să merg cu tine oriunde.

— Acolo nu se vine din dragoste, ci dintr-o convingere politică pe care tu n-o ai. Nu ne putem permite luxul de a primi amatori, i-a răspuns el.

Albei explicația i s-a părut brutală și de-abia după câțiva ani a înțeles-o în toată amploarea ei.

Senatorul Trueba era la vârsta pensiei, numai că această idee nu avea loc în mintea lui. În fiecare zi citea ziarul și bombănea printre dinți. Lucrurile se schimbaseră mult în anii din urmă, simțea că evenimentele îl depășesc: nu crezuse că va trăi destul ca să apuce să le înfrunte. Se născuse când încă nu era lumină electrică în oraș și apucase să vadă la televizor un tip mergând pe lună, însă nimic din ce trăise în lungă sa viață nu-l pregătise pentru a face față revoluției care stătea să se nască la el în țară, sub ochii lui, întorcând pe dos toată lumea.

Singurul care nu vorbea despre evenimente era Jaime. Pentru a evita certurile cu tatăl său, își luase obiceiul să tacă și în scurtă vreme și-a dat seama că era mult mai comod așa. Rareori ieșea din laconismul lui de trapist, mai exact doar când Alba îl vizita în tunelul de cărți. Nepoata venea în cămașă de noapte, cu părul ud după duș, și se așeza la capul patului, povestindu-i diverse chestii fericite; pretindea că el era un fel de magnet care atrăgea problemele celorlalți și tot felul de nefericiri fără leac, așa că era necesar ca cineva să-i vorbească despre primăvară și dragoste. Bunele ei intenții se pierdeau însă pe drum pentru că simțea nevoia urgentă de a discuta cu el lucrurile care o preocupau. Nu cădeau niciodată de acord. Citeau aceleași cărți, dar când să le analizeze, părerile lor erau în contradictoriu. Jaime își bătea joc de ideile ei politice, de prietenii ei bărboși și o certa pentru că se amoretase de un terorist de cafea. Era singurul din familie care știa de existența lui Miguel.

— Spune-i mucosului ăluia că ar face bine să vină să lucreze măcar o zi cu mine la spital, să vezi cum o să-i treacă cheful de pamflete și discursuri.

— Dar este avocat, unchiule, nu doctor.

— N-are importanță. Avem nevoie de oricine, chiar și un instalator e bun.

Jaime era convins că, după atâția ani de luptă, vor învinge socialiștii, pentru că poporul își conștientizase nevoile și propria putere. Alba îi repeta cuvintele lui Miguel: burghezia putea fi înfrântă numai prin război. Jaime avea oroare de orice formă de extremism, spunea că gherila se justifică doar într-o tiranie, unde n-ai încotro și trebuie să tragă unii în alții, dar e o aberație într-o țară în care schimbările se pot obține prin vot popular.

— Asta nu s-a întâmplat niciodată, unchiule, nu fi naiv, socialiștii tăi n-or să câștige în veci, n-or să le dea voie!

Și încerca să-i explice punctul de vedere al lui Miguel: nu se putea aștepta mersul lent al istoriei, procesul laborios de a educa și organiza poporul, pentru că lumea progresa în salturi și oamenii rămâneau în urmă, schimbările radicale nu se instaurau cu vorba bună și fără violență ne-o demonstra chiar istoria. Discuția se prelungea, fiecare ținea discursuri confuze și epuizante, se acuzau reciproc de o încăpățănare de catâr, dar în cele din urmă își spuneau noapte bună cu un sărut și plecau la culcare convinși că celălalt era o ființă încântătoare.

Într-o seară, la cină, Jaime i-a anunțat că socialiștii aveau să câștige, dar cum o tot spunea de douăzeci de ani încoace, nu l-a crezut nimeni.

— Dac-ar mai trăi maică-ta, ar spune că or să iasă cei care-au ieșit întotdeauna, i-a răspuns senatorul Trueba disprețuitor.

Dar Jaime știa ce știa. I-o spusese Candidatul. Erau prieteni de mulți ani și adesea jucau șah serile. Era același socialist care candida la Președinția Republicii de optsprezece ani. Jaime îl văzuse pentru prima dată pe vremea trenurilor triumfale care treceau într-un nor de fum în timpul campaniilor electorale din adolescența sa. Pe atunci, Candidatul era un bărbat tânăr și robust, cu o expresie de câine de vânătoare, care își striga discursurile printre batjocura și fluierăturile patronilor, ascultat de țărani într-o tăcere furioasă. Era perioada când frații Sánchez l-au spânzurat la o răscruce de drumuri pe liderul socialist și când Esteban Trueba l-a biciuit pe Pedro García al Treilea de față cu tatăl său, pentru că le spusese oamenilor tulburătoarele versiuni biblice ale părintelui Jose Dulce María. Prietenia cu Candidatul s-a născut întâmplător, într-o seară de duminică în care a fost trimis de la spital să rezolve o urgență la domiciliu. A ajuns la adresa respectivă cu ambulanța spitalului, a sunat la ușă și i-a deschis Candidatul în persoană. Jaime l-a recunoscut imediat, îi văzuse fotografia de atâtea ori, în plus, nici nu se schimbase din perioada trenului.

— Intrați, domnule doctor, vă așteptam.

L-a condus într-o cameră de serviciu, unde fiicele lui încercau să ajute o femeie care părea că se sufocă, avea chipul vânăt, ochii ieșiți din orbite și limba monstruos de umflată, atârnându-i afară din gură.

— A mâncat pește, i-au explicat ei.

— Aduceți oxigenul din ambulanță, a spus Jaime, în timp ce pregătea o seringă.

A rămas apoi alături de Candidat, așteptând amândoi lângă patul femeii, până când aceasta a început să respire normal și să-și bage limba în gură. Au vorbit despre socialism și despre șah, și așa s-a născut o frumoasă prietenie. Jaime s-a prezentat cu numele de familie al maică-sii, pe care îl folosea mereu, neștiind că a doua zi serviciile de securitate ale Partidului aveau să-l informeze pe celălalt de adevărata lui identitate, de fiu al senatorului Trueba, dușmanul lui politic. Cu toate acestea, Candidatul nu i-a pomenit niciodată de aceasta și până în ultimul ceas, când cei doi și-au strâns ultima dată mâna în mijlocul pârjolului și al gloanțelor, Jaime s-a tot întrebat dacă ar avea vreodată curajul să-i spună adevărul.

Îndelungata experiență a eșecului și buna cunoaștere a poporului l-au făcut pe Candidat să-și dea primul seama că de data asta aveau să câștige. I-a spus lui Jaime, rugându-l să nu împrăstie zvonul mai departe, pentru ca dreapta să se prezinte la alegeri sigură de victorie, arogantă și divizată. La care Jaime i-a răspuns că oricum n-avea să-l creadă nimeni, nici măcar socialiștii înșiși, și drept dovadă i-a spus-o în seara aceea tatălui său.

Jaime a continuat să lucreze paisprezece ore pe zi, inclusiv duminicile, fără a lua parte la lupta politică. Îl speriasse turnura violentă pe care o luase această luptă care polariza forțele în două extreme, lăsând în centru doar un grup nehotărât și nestatornic, ce aștepta să vadă încotro înclina balanța pentru a se hotărî să voteze cu cel mai puternic. Nu s-a lăsat provocat de taică-său, care profita de orice ocazie pentru a-l avertiza de manevrele comunismului internațional și de haosul în care s-ar cufunda țara în cazul improbabil în care stânga ar câștiga. Dar și-a ieșit din pepeni într-o dimineață când a văzut orașul împânzit de niște afișe fioroase, în care o mamă burtoasă și înspăimântată încerca fără succes să-și smulgă fiul din mâinile unui soldat comunist care se pregătea să-l ducă la Moscova. Era vorba de campania de teroare organizată de senatorul Trueba și de acoliții săi, cu ajutorul unor experți străini aduși special în

acest scop. A fost prea mult pentru Jaime, care a hotărât că nu mai putea trăi sub același acoperiș cu taică-său; și-a închis tunelul, și-a luat hainele și s-a dus să doarmă la spital.

Evenimentele s-au precipitat în lunile de dinaintea alegerilor. Pozele candidaților erau pe toate zidurile, din avioane se aruncau fluturași care umpleau străzile cu un gunoi tipărit care cădea precum zăpada din cer, radioul urla lozinci politice, adepții fiecărei tabere făceau pariuri nesăbuite. Tinerii ieșeau noaptea în grup să se bată cu inamicii ideologici. S-au organizat adunări menite a măsura popularitatea fiecărui partid; orașul se bloca și lumea se strângea la toate întrunirile, fără excepție. Alba era plină de euforie, însă Miguel i-a spus că alegerile erau o mascaradă și că, oricine ar fi ieșit, tot aia ar fi fost, era aceeași Mărie cu altă pălărie, căci revoluția nu se face la urne, ci cu sângele poporului. Ideea unei revoluții pașnice în condiții de democrație și de libertate era un nonsens.

— Bietul băiat, e nebun, a spus Jaime când Alba i-a repetat aceste gânduri. O să câștigăm și-atunci o să-și înghită vorbele.

Până atunci, Jaime reușise să-l evite pe Miguel, nu voia să-l cunoască. Era chinuit de o gelozie secretă și de nemărturisit. O ajutase pe Alba să vină pe lume, o ținuse de mii de ori pe genunchi, o învățase să citească, îi plătise taxele școlare și îi serbase toate zilele de naștere, era ca tatăl ei și faptul că o vedea transformată în femeie îl neliniștea. Observase schimbarea din ultimii ani și se mințea cu argumente false, deși experiența dobândită cu îngrijirea oamenilor îl învățase că doar cunoașterea dragostei le conferea femeilor genul acesta de frumusețe. De pe o zi pe alta Alba se maturizase, lăsase în urmă formele neprecizate ale adolescenței și-și luase în stăpânire noul corp de femeie satisfăcută și liniștită. Aștepta cu o dorință absurdă ca dragostea nepoatei să fie ceva trecător și de fapt nu accepta că ea putea să aibă nevoie de alt bărbat în afară de el. În cele din urmă a trebuit să-l cunoască pe Miguel, pentru că Alba i-a spus că sora lui era bolnavă.

— Vreau să stai de vorbă cu Miguel, unchiule, o să-ți spună mai multe despre sora lui. Faci asta pentru mine?

Când l-a cunoscut, într-o cafenea din cartier, un val de simpatie l-a făcut să uite toată dușmănia și suspiciunea: omul din fața lui, care amesteca nervos în ceașcă, nu era defel extremistul ostentativ și lăudăros la care se aștepta, ci doar un tânăr tulburat și speriat, care lupta cu lacrimile ce-i umpleau ochii, în timp ce-i povestea despre simptomele bolii surorii sale.

— Du-mă la ea, a spus Jaime.

Miguel și Alba l-au dus în cartierul boemei. În plin centru, la doar câțiva metri de clădirile moderne din sticlă și oțel, rasăriseră pe latura unui deal străzile abrupte ale pictorilor, ceramiștilor și sculptorilor. Acolo își făcuseră sălașul, împărțind casele vechi în ateliere minuscule, cu acoperiș dc sticlă, unde supraviețuiau într-un paradis de grandoare și mizerie. Pe străduțe se jucau copiii, femei frumoase în tunici lungi își purtau plozii în spinare sau pe un șold, în timp ce bărbații bărboși, somnolenți și indiferenți priveau viața așezați prin colțuri sau în pragul ușilor. S-au oprit în fața unei case în stil francez, împodobită precum un tort cu frize cu îngerași. Au urcat o scară îngustă, construită ca o ieșire de urgență în caz de incendiu, dar care, din cauza numeroaselor împărțiri ale clădirii, devenise singura cale de acces. Pe măsură ce urcau, scara se răsucea tot mai mult și îi copleșea un miros pătrunzător de usturoi, marijuana și terebentină. Miguel s-a oprit la ultimul etaj în fața unei uși portocalii, a scos o cheie și a deschis. Jaime și Alba au avut impresia că intră într-o colivie de păsări: încăperea era rotundă, încununată cu o absurdă cupolă bizantină și cu geamuri de jur-împrejur, prin care vedeai acoperișurile orașului și te simțeai foarte aproape de nori. Porumbeii își făcuseră cuiburi pe pervazuri, mătuind

geamurile cu găinaț și pene. Așezată pe un scaun în fața singurei mese din cameră, stătea o femeie îmbrăcată într-un halat împodobit cu un dragon zdrențuit brodat pe piept. Jaime a avut nevoie de câteva secunde până s-o recunoaște.

— Amanda, a bâiguit el, Amanda...

Nu o mai văzuse de peste douăzeci de ani, când dragostea pe care ambii o nutreau pentru Nicolás fusese mai puternică decât cea pe care și-o purtau unul altuia. În tot acest timp, tânărul athletic, brunet, cu părul gominat și veșnic umed, care se plimba citindu-și cu voce tare tratatele de medicină, devenise un bărbat puțin cocârjat de obiceiul de a se apleca peste patul bolnavilor, avea părul cărunt, un chip serios și ochelari groși în montură metalică, dar una peste alta era aceeași persoană. În schimb, pentru a o recunoaște pe Amanda trebuia să o fi iubit mult de tot. Arăta mult mai bătrână, era extrem de slabă, doar piele și os, tenul îi era veșted și galben, iar mâinile neîngrijite, cu degetele pătate de nicotină. Avea ochii umflați, fără strălucire, roșii, cu pupilele dilatate, ceea ce-i dădea un aspect de om terorizat. Nu i-a văzut pe cei doi, avea ochi doar pentru Miguel. A încercat să se ridice, dar s-a împiedicat. Fratele ei s-a apropiat și a strâns-o la piept.

— Vă cunoșteți? a întrebat el mirat.

— Da, de mult, a spus Jaime.

A socotit că n-avea rost să vorbească despre trecut și că cei doi erau prea tineri pentru a înțelege senzația de pierdere iremediabilă pe care o simțea în aceste clipe. Dintr-un foc se ștersese imaginea țigăncii pe care o păstrase în inimă în toți anii aceștia, singura lui dragoste în singurătatea destinului său. L-a ajutat pe Miguel s-o întindă pe divanul care-i servea drept pat și i-a aranjat perna. Amanda și-a strâns halatul, apărându-se și balmăjind cuvinte incoerente. Tremura convulsiv și găfâia ca un câine obosit. Alba o privea speriată și numai după ce Amanda s-a liniștit și a închis ochii, a recunoscut-o pe femeia care zâmbea în mica fotografie pe care Miguel o purta tot timpul în portofel. Jaime i-a vorbit cu o voce necunoscută, care a calmat-o încet-încet, după care a mângâiat-o cu gesturi blânde și paterne, pe care le folosea în cazul animalelor. Bolnava s-a relaxat și a lăsat să i se ridice mânele vechiului halat chinezesc. Au ieșit la iveală brațele scheletice și Alba a văzut că avea mii de cicatrice minuscule, vânătăi, și înțepături, unele infectate și pline de puroi. Apoi a văzut că picioarele și pulpele îi arătau la fel. Jaime a privit-o cu tristețe, înțelegând pe loc abandonul, anii de mizerie, amorurile neîmplinite și groaznicul drum pe care-l străbătuse femeia aceasta până ajunsese în halul de disperare de acum. Și-a amintit-o tânără, când îl zăpăcea cu fluturarea pletelor, clinchetul brățărilor, râsul de clopoțel și candoarea cu care îmbrățișa idei trăsnete și alte iluzii. S-a blestemat fiindcă o lăsase să plece și pentru tot acest timp pierdut pentru amândoi.

— Trebuie internată. O poate salva doar o cură de dezintoxicare. Va suferi mult.

12. Conspirația

Exact cum prevăzuse Candidatul, socialiștii, aliați cu celelalte partide de stânga, au câștigat alegerile prezidențiale. Ziua votării s-a scurs fără incidente, într-un septembrie luminos. Cei obișnuiți cu puterea din vremuri imemorabile, deși în ultimii ani forțele lor scăzuseră mult, s-au pregătit să sărbătorească victoria cu vreo câteva săptămâni înainte. În prăvălii s-a terminat băutura, piețele și-au vândut toate stridiile proaspete, cofetăriile au lucrat în schimburi pentru a satisface cererea de prăjituri și torturi. Cei din Cartierul de Sus nu s-au alarmat auzind rezultatele parțiale din provincie, în favoarea stângii, pentru că toată lumea știa că decisive erau voturile din Capitală. Senatorul Trueba a urmărit numărătoarea voturilor din sediul partidului său, perfect calm și bine dispus, râzând cu poftă dacă vreun coleg devenea nervos din cauza avansului evident al candidatului opoziției. Anticipând victoria, spărsese doliul riguros cu un trandafir roșu la butonieră. Televiziunea a venit să-l intervieveze și toată țara l-a auzit spunând cu aroganță: „Vom câștiga noi, cei dintotdeauna”, invitându-i apoi să ciocnească un pahar în cinstea „apărătorului democrației”.

În casa cea mare de pe colț, Blanca, Alba și servitorii stăteau în fața televizorului cu ceai și sandvișuri, notând rezultatele pentru a urmări îndeaproape competiția finală, când pe ecran a apărut bunicul, mai bătrân și mai căpos ca niciodată.

— O să aibă un șoc, de data asta or să câștige ceilalți, a spus Alba.

În scurt timp, a fost clar pentru toată lumea că doar o minune mai putea schimba rezultatul care se profilase de-a lungul întregii zile. În luxoasele reședințe albe, albastre și galbene din Cartierul de Sus începeau să se tragă obloanele, să se închidă ușile și să se scoată în grabă steagurile și portretele candidatului din balcoane. Între timp, din așezările mărginașe și din cartierele muncitorești ieșeau în stradă familii întregi, cu părinți, copii și bunici, în hainele de duminică, mărșăluind vesel spre centru. Aveau cu ei radiouri cu tranzistori pentru a asculta ultimele rezultate. În Cartierul de Sus, câțiva studenți aprinși de idealism au dat cu tifla rudelor adunate cu mutre funebre în jurul televizorului și au ieșit și ei în stradă. Dinspre zonele industriale veneau muncitorii în coloane organizate, cu pumnul ridicat, intonând cântecele campaniei electorale. S-au adunat cu toții în centru, strigând ca un singur om că poporul unit nu va fi niciodată înfrânt. Au scos batiste albe și au așteptat. La miezul nopții s-a aflat că stânga ieșise victorioasă. Cât ai clipi din ochi, grupurile dispersate s-au comasat, au crescut, s-au multiplicat și străzile s-au umplut de o mulțime euforică ce sărea, striga, se îmbrățișa și râdea. Au aprins torțe și dezordinea glasurilor și a dansurilor s-a transformat într-o mulțime disciplinată și fericită, care s-a pornit spre elegantele bulevarde ale burgheziei. Și-atunci a avut loc un spectacol ciudat: oameni din popor, bărbați cu gumari în picioare, femei cu copii în brațe, studenți doar în cămașă, pășind liniștit prin zona rezervată și frumoasă în care rareori se aventuraseră și unde erau străini. Răsunetul cântecelor, zgomotul pașilor și lumina torțelor au pătruns în casele închise și tăcute, în care tremurau cei care crezuseră în campania lor de teroare și-acum erau convinși că poporul îi va face bucăți sau, în cazul cel mai bun, îi va deposeda de bunuri și-i va trimite în Siberia. Numai că mulțimea gălăgioasă n-a forțat nici o ușă și n-a călcat în picioare nici o grădină perfectă. A trecut veselă, fără a se atinge de mașinile de lux parcate pe străzi, a înconjurat piețele și parcurile pe unde nu călcase niciodată, s-a oprit minunându-se în fața vitrinelor magazinelor care străluceau ca pomii de Crăciun și unde se vindeau obiecte despre care nici nu știa la ce folosesc și a mers mai departe. Când coloanele au ajuns în fața casei, Alba a ieșit în fugă și s-a amestecat printre lume,

cântând cât o ținea gura. Poporul a defilat noaptea întreagă. În conace șampania a rămas nedeschisă, langustele s-au fleșcăit pe tăvi și torturile au făcut mușiță.

Spre dimineață, Alba a zărit în mulțimea care începea să se imprăștie silueta inconfundabilă a lui Miguel, care striga cu un steag în mână. Și-a făcut drum până la el, țipând degeaba, căci nu se auzea nimic în toată zarva. Când a ajuns în fața lui, acesta i-a trecut steagul celui de lângă el și a luat-o în brațe, ridicând-o în aer. Ambii erau la limita puterilor și se sărutau plângând de fericire.

— Ți-am spus eu că o să câștigăm pe bune, Miguel, a râs Alba.

— Am câștigat, dar acum trebuie să apărăm victoria. A doua zi, cei care vegheaseră terorizați în casele lor au declanșat o avalanșă înnebunită și-au luat cu asalt băncile, cerându-și banii. Cei care posedau valori preferau să le țină la saltea sau să le trimită în străinătate. În douăzeci și patru de ore, valoarea proprietății a scăzut la mai puțin de jumătate și toate biletele de avion s-au vândut în nebunia oamenilor de a părăsi țara înainte să vină sovieticii și să închidă granița cu sârmă ghimpată. Poporul care defilase triumfător s-a dus să vadă burghezia care făcea coadă și se bătea la ușa băncilor și a râs în hohote. În câteva ore, țara s-a împărțit în două tabere ireconciliabile și dezbinarea a pătruns în toate familiile.

Senatorul Trueba și-a petrecut noaptea la sediul partidului, ținut cu forța de susținătorii săi, care erau siguri că, dacă va ieși în stradă, mulțimea îl va recunoaște și-l va spânzura de primul stâlp. Trueba era mai curând mirat decât furios. Nu putea crede cele întâmplare, deși spusese de ani de zile că țara colcăia de marxiști. Nu era deloc deprimat, dimpotrivă. Inima lui de bătrân luptător bătea cu o exaltare pe care n-o mai simțise din tinerețe.

— Una e să câștigi alegerile și cu totul alta e să fii Președinte, le-a spus el pe un ton misterios plângăcioșilor colegi de partid.

Cu toate astea, ideea de a-l elimina pe noul președinte încă nu-i venise nimănui, inamicii politici fiind convinși că-l vor scoate din joc tot pe căile legale care îl făcuseră să câștige. Trueba la asta se gândea. A doua zi, când a fost limpede că nu avea a se teme de mulțimea pusă pe sărbătorit, a ieșit din refugiu și s-a dus la o casă din afara orașului, unde a avut loc un dejun secret, la care au participat alți oameni politici, câțiva militari și americanii trimiși de serviciile secrete, scopul fiind elaborarea planului menit să răstoarne noul guvern: destabilizare economică, așa au numit sabotajul.

Era o casă colonială, înconjurată de o curte mare, pavată cu pietre. Când a ajuns senatorul Trueba, erau deja parcate mai multe mașini. L-au primit cu multă efuziune, doar era unul dintre liderii indiscutabili ai dreptei și, prevăzând evenimentele, stabilise contactele necesare cu luni înainte. După masă (pește rece cu sos de avocado, purcel de lapte fript în sos de coniac și *mousse de chocolat*) i-au expediat pe servitori și au închis ușile salonului. Apoi au trasat în linii mari strategia și, ridicându-se, au ciocnit pentru patrie. Cu toții, exceptându-i pe străini, erau dispuși să-și pună la bătaie averea personală, iar bătrânul Trueba era singurul care era gata să-și riște chiar și viața.

— Nu-l vom lăsa în pace nici o secundă, va trebui să renunțe singur, a spus el pe un ton ferm.

— Iar dacă nu reușim, ne rămâne asta, domnule senator, a adăugat generalul Hurtado, trântind pe masă arma din dotare.

— Nu ne interesează o rebeliune militară, domnule general, a replicat într-o spaniolă corectă agentul secret al ambasadei. Ceea ce vrem este ca marxismul să eșueze zgomotos și să se prăbușească singur, pentru ca ideea asta să le iasă din cap altor țări de pe continent, înțelegeți? Povestea asta se va rezolva cu bani. Mai putem cumpăra câțiva parlamentari care să nu-l confirme ca președinte. E înscris în Constituția voastră: n-a avut majoritatea absolută și atunci trebuie să decidă Parlamentul.

— Scoateți-vă ideea asta din cap, *mister!* a strigat Trueba. Nu veți putea mitui pe nimeni! Congresul și Forțele Armate sunt incoruptibile. Mai bine folosim banii pentru a cumpăra toate mijloacele de comunicare și astfel vom putea manipula opinia publică, numai asta contează.

— Eo nebunie, primul lucru pe care-l vor face marxiștii va fi să lichideze libertatea presei, au spus mai multe voci la unison.

— Credeți-mă, domnilor, a răspuns Trueba, eu cunosc țara asta. Niciodată nu vor putea elimina libertatea presei. De altfel, face parte din programul lor de guvernare, au jurat să respecte libertățile democratice. Îi vom atrage în propria lor cursă.

Senatorul Trueba a avut dreptate. Parlamentarii n-au putut fi mituiți și, după perioada legală, stânga și-a asumat în liniște puterea. Iar dreapta a început să acumuleze ură.

După alegeri viața tuturor s-a schimbat, iar cei care crezuseră că vor continua să trăiască la fel cum o făcuseră până atunci și-au dat repede seama că era o iluzie. Pentru Pedro García al Treilea schimbarea a fost brutală. Până atunci trăise evitând capcanele obișnuite, liber și sărac precum un trubadur rătăcitor; nu purtase niciodată pantofi din piele, cravată sau ceas, permițându-și luxul duioșiei, al candorii, al risipei și al siestei, căci n-avea a da socoteală nimănui. Îi era tot mai greu să găsească neliniștea și durerea necesare pentru a compune un cântec nou: cu anii, ajunsese la o mare pace interioară, iar revolta care îl mobilizase în tinerețe se transformase în blândețea unui om mulțumit de sine. Era auster ca un franciscan. N-avea nici o ambiție pentru bani sau putere. Singura ancoră a liniștii sale era Blanca. Renunțase la amorurile pasagere ale adolescentelor și înțelesese că Blanca era pentru el femeia unică. A numărat anii de când o iubea pe ascuns și și-a dat seama că fusese tot timpul prezentă în viața lui. După alegerile prezidențiale, echilibrul lui existențial s-a dus dracului, pentru că guvernul îi dorea colaborarea. N-a putut refuza: i se explicase că partidele de stânga nu aveau destui oameni calificați pentru toate funcțiile.

— Eu sunt un simplu țăran, n-am nici o pregătire, a încercat el să se scuze.

— N-are importanță, tovarășe, măcar ești popular. Chiar dacă o să gafezi, lumea te va ierta.

Și astfel s-a pomenit așezat în spatele unui birou pentru prima dată în viața lui, cu o secretară numai pentru el și având pe peretele din spate un uriaș tablou cu Părinții Patriei într-o bătălie cinstită. Pedro García al Treilea privea pe fereastra prevăzută cu gratii a luxosului birou și nu vedea decât un pătrat minuscul de cer cenușiu. Nu era o slujbă decorativă, lucra de la șapte dimineața până seara, când era atât de obosit, că nu mai era în stare să scoată nici un acord de chitară și cu atât mai puțin să o iubească pe Blanca la fel de pătimaș ca până atunci. Când reușeau să se vadă, învingând toate piedicile obișnuite ale Blancăi, plus cele impuse de noua lui funcție, intrau în așternut mai mult speriați decât mânați de dorință. Făceau dragoste stresați, întrerupți de telefon, într-o veșnică criză de timp. Blanca a renunțat la desuurile de femeie frivolă, i se păreau o provocare inutilă, care îi făcea ridicoli. Au sfârșit prin a se odihni împreună, îmbrățișați, precum doi bunici, în timp ce vorbeau prietenește despre treburile de zi cu zi și despre marile probleme prin care trecea națiunea. Într-o zi Pedro a socotit că nu mai făcuseră amor de mai bine de o lună de zile, iar ceea ce era mai rău era că nici nu simțea dorința de așa ceva. S-a cutremurat. A calculat că, la vârsta lui, de impotență nici nu putea fi vorba și a pus-o pe seama vieții pe care o ducea acum și a tabieturilor de holtei. A presupus că, dacă ar fi dus o viață normală cu Blanca, în care ea să-l aștepte zilnic în pacea unui cămin, lucrurile s-ar fi schimbat. I-a spus că era cazul să se căsătorească în sfârșit, se săturase de amorurile pe furiș și nu mai era la vârsta la care să trăiască așa.

Blanca i-a dat același răspuns dintotdeauna: „Trebuie să mă mai gândesc, iubirea mea”.

Era goală, așezată pe patul îngust al lui Pedro. Acesta a privit-o fără milă și a constatat că timpul începea să facă ravagii: era mai grasă, mai tristă, mâinile îi erau deformatе de reumatism, iar sânii ei minunați, care altădată îl împiedicau să doarmă, ajunseseră să semene cu cei ai unei matroane trecute. Cu toate astea, pentru el era la fel de frumoasă ca în tinerețe, când se iubeau printre trestii de pe malul râului la Las Tres Marías, și tocmai de aceea îi părea rău că oboseala învingea pasiunea.

— Te-ai gândit aproape o jumătate de secol. Ajunge. Acum sau niciodată.

Blanca nu s-a alarmat, doar nu era prima dată că îi cerea să ia o decizie. De fiecare dată când o rupea cu vreo amantă tânără și se întorcea la ea, îi cerea căsătoria, într-o încercare disperată de a-i păstra dragostea și de a fi iertat. Când acceptase să părăsească așezarea muncitorească unde fusese fericit câțiva ani buni și să se mute într-un apartament pentru clasa de mijloc, fusese la fel: „Ori te căsătorești acum cu mine, ori nu ne mai vedem”.

Blanca n-a înțeles că de data asta hotărârea lui era irevocabilă.

S-au despărțit supărați. Ea s-a îmbrăcat, adunându-și în grabă lucrurile aruncate pe jos și și-a strâns părul pe ceafă cu câteva agrafe culese din patul răvășit. Pedro și-a aprins o țigară și a privit-o în timp ce se îmbrăca. Blanca s-a încălțat, și-a luat geanta și, din ușă, i-a făcut un semn de la revedere. Era sigură că a doua zi o va suna pentru încă o împăcare spectaculoasă. Pedro al Treilea s-a întors cu fața la perete. Un rictus amar îi strâmbase gura devenită o linie îngustă. Nu avea să se mai vadă timp de doi ani.

În zilele care au urmat, Blanca a așteptat un semn de la el, conform tipicului dintotdeauna, care funcționase mereu, chiar atunci când ea se măritase și fusese plecată un an de zile. Până și atunci o căutase. După trei zile, a început să se alarmeze. Se răsucea în pat, pradă unei insomnii rebele, și-a dublat doza de tranchilizante, a recăzut în migrene și nevralgii, s-a muncit în atelier, băgând și scoțând din cuptor sute de monștri de lut, încercând să fie ocupată, ca să nu se gândească, dar nu a reușit să-și învingă nerăbdarea, în cele din urmă a sunat la minister. O voce feminină i-a spus că tovarășul García era într-o ședință și nu putea fi deranjat. A revenit a doua zi și în toate celelalte din săptămână, cu același rezultat. A făcut un mare efort pentru a-și învinge monumentalul orgoliu moștenit de la taică-său, și-a pus rochia cea mai bună și portjartierul de curviștină și l-a căutat acasă. Cheia pe care o avea nu se potrivea, a trebuit să sune. I-a deschis un tip mustăcios, cu ochi de elevă de liceu.

— Tovarășul García nu e acasă, i-a spus el, fără s-o poftască înăuntru.

Atunci a înțeles că îl pierduse. A avut viziunea fulgurantă a propriului ei viitor, s-a văzut într-un mare pustiu, ocupându-se de tot felul de treburi fără rost doar pentru a-și consuma timpul, fără singurul bărbat pe care-l iubise toată viața, departe de brațele în care dormise încă din zilele imemorabile ale primei copilării. S-a așezat pe scări și a izbucnit în plâns. Mustăciosul a închis ușa fără zgomot.

Nu a spus nimănui ce pățise. La întrebările Albei răspundea evaziv, zicând că noua lui funcție de la guvern îl ținea foarte ocupat. A continuat să dea lecții pentru domnișoare trândave și copii mongoloizi; în plus, a început să predea cursuri de ceramică în cartierele marginase, unde femeile se organizaseră ca să învețe meserii noi și să participe, pentru prima dată, la viața politică și socială a țării. Organizarea era o necesitate, căci foarte repede „drumul spre socialism” a devenit un câmp de bătălie. În timp ce poporul sărbătorea victoria lăsându-și plete și barbă, vorbindu-și cu „tovarășe”, aducând la lumină folclorul uitat și artizanatul popular și exercitându-și noua putere în interminabile și inutile ședințe muncitorești, unde toți vorbeau în același timp și n-ajungeau la nici o concluzie, dreapta pune la punct o serie de acțiuni strategice menite să facă

țândări economia și să compromită guvernul. Avea în mână cele mai puternice mijloace de comunicare, posedea resurse economice aproape nelimitate și conta pe ajutorul americanilor, care destinaseră fonduri secrete pentru planul de sabotaj. În câteva luni, rezultatele au început să se vadă. Pentru prima dată, populația s-a trezit cu destui bani pentru a-și acoperi nevoile de bază și pentru a cumpăra lucruri pe care le dorise atâta timp, însă n-a putut: magazinele erau aproape goale. Începuse penuria, devenită coșmar colectiv. Femeile se trezeau cu noaptea în cap ca să stea la cozi interminabile, unde puteau dobândi un pui rahitic, câteva scutece pentru plozi sau hârtie igienică. Crema de ghetete, acele și cafeaua au ajuns articole de lux, care se făceau cadou și erau împachetate frumos la vreo zi de naștere. A apărut spaima de sărăcie, țara era zguduită de zvonuri contradictorii, care-i puneau pe jar pe oameni referitor la produsele care aveau să dispară, iar lumea cumpăra orice, fără limită, pentru a se pune la adăpost. Se așezau la coadă neștiind ce se vindea, doar ca să nu scape ocazia. Au apărut profesioniști ai cozilor care, pentru o sumă rezonabilă, țineau locul altora, vânzătorii de dulciuri care profitau de adunătura asta de popor pentru a-și plasa Maria, au apărut și cei care închiriau pături pentru lungile cozi nocturne. A înflorit piața neagră. Poliția a încercat să o împiedice, dar era ca o ciumă care pătrundea peste tot, și degeaba percheziționau căruțele și pe cei care cărau bagaje voluminoase. Până și copiii făceau trafic în curțile școlilor. În graba de a acapara produse de tot felul, apăreau situații în care oameni care nu fumaseră în viața lor plăteau oricât pentru un pachet de țigări, iar cei fără copii se băteau pe alimentele pentru sugari. Au dispărut piesele de schimb pentru mașinile de gătit, pentru automobile, pentru instalațiile industriale. Benzina a fost raționalizată, șirurile de mașini la coadă țineau și două zile și o noapte, blocând orașul precum un uriaș boa constrictor care se prăjea la soare. Nu era timp pentru atâtea cozi, iar funcționarii erau nevoiți să meargă pe jos sau cu bicicleta. Străzile s-au umplut de bicicliști găfâitori, de parcă erai în Olanda. Așa stăteau lucrurile când camionagiii au făcut grevă. După o săptămână, era limpede că nu era vorba de un conflict de muncă, ci de o treabă politică, și că n-aveau de gând să-și reia lucrul. Armata a vrut să rezolve problema, pentru că legumele putrezeau pe câmp și gospodinele n-aveau ce cumpăra de la piață, dar s-a dovedit că șoferii stricaseră motoarele și era imposibil să clintești din loc miile de camioane care ocupau șoselele ca niște carcase fosilizate. Președintele a apărut la televiziune, cerând răbdare. A anunțat țara că de fapt camionagiii erau plătiți de imperialiști și că vor sta în grevă un timp nedefinit, așa că era mai bine să se cultive zarzavaturile în curțile proprii și în balcoane, măcar până se va ivi o soluție. Poporul, obișnuit cu sărăcia și cu puiul care se mânca doar de ziua națională și de Crăciun, nu și-a pierdut euforia din prima zi, dimpotrivă, s-a organizat ca pentru război, hotărât să nu admită ca sabotajul economic să-i amărască triumful. A continuat să sărbătorească și să cânte pe străzi chestia aia cu „poporul unit nu e niciodată înfrânt”, deși suna tot mai fals, căci dezbinarea și ura înaintau inexorabil.

Și pentru senatorul Trueba, ca și pentru toți ceilalți, viața s-a schimbat. Entuziasmul pentru lupta în care se implicase i-a redat forțele de odinioară și a alinat cumva durerea chinuitelor sale oase. Muncea ca în vremurile bune. Făcea drumuri secrete în străinătate și străbătea neobosit provinciile țării, de la nord la sud, cu avionul, cu automobilul sau cu trenul, fiindcă renunțase la privilegiul vagoanelor de clasa întâi. Rezista eroinic meselor consistente cu care îl onorau colegii de partid din fiecare oraș, comună sau sat pe care le vizita, mimând un apetit de pușcăriaș, deși măruntaiele lui de moș nu mai erau făcute pentru asemenea excese. Negocia în permanență. La început, îndelungatul exercițiu al democrației nu i-a permis să urzească piedici și capcane împotriva guvernului, dar în scurtă vreme a renunțat la ideea de a-i face șicane în limitele legii,

admițând că singurul mod de a-l înfrânge era recursul la mijloace interzise. A fost primul care a avut curajul să spună public că, pentru a opri eficient răspândirea marxismului, ar fi fost nevoie doar de un puci militar, fiindcă poporul nu ar renunța la puterea la care năzuise timp de jumătate de secol numai pentru că lipseau puii de pe piață.

— Așa că lăsați prostiile și puneți mâna pe arme, spunea el când i se vorbea de sabotaj.

Ideile lui nu erau nici un secret, le împrăștia în cele patru zări, ba mai mult, din când în când se ducea și la cadeții Școlii Militare ca să toarne gaz pe foc și să le spună că erau niște găini fricoase. A trebuit să facă rost de două gârzi de corp care să-l apere de propriile excese. Uneori uita că el însuși îi angajase și, simțindu-se spionat din spate, îl apucau dracii, îi insulta, îi amenința cu bastonul și totul se termina de regulă cu o criză de tahicardie. Era sigur că, dacă cineva și-ar fi propus să-l asasineze, imbecilii ăștia malaci n-ar fi putut face nimic, dar prezența lor măcar era de natură să-i sperie de insolenții spontani. A vrut să o știe păzită și pe nepoată-sa, gândindu-se că umbla într-un mediu de comuniști în care oricând putea fi atacată pentru că era ruda lui, dar Alba nici n-a vrut să audă. „Un bătauș plătit echivalează cu o vină mărturisită. Eu n-am a mă teme de nimic.” Nu a insistat, obosise să se tot certe cu toată familia și-n definitiv, nepoata era singurul om de pe lume față de care arăta duioșie și care-l făcea să râdă.

Între timp, Blanca organizase o rețea de aprovizionare prin piața neagră și prin relațiile pe care le avea în zonele mărginașe, unde le învăța arta ceramicii pe femei. O treceau toate sperieturile ca să ascundă un sac cu zahăr sau o cutie cu săpun. Ajunsesse la o abilitate de care nu se știa în stare pentru a depozita într-o încăpere goală din casă tot felul de lucruri, unele absolut inutile, precum două butoiașe cu sos de soia cumpărate de la niște chinezi. A acoperit fereastra odăii, a pus lacăt la ușă, umbla cu cheile la brâu și nu le scotea nici în baie, căci n-avea încredere în nimeni, nici măcar în Jaime și în propria ei fiică. Motivele nu-i lipseau. „Parcă ești un temnicer, mami”, îi spunea Alba, alarmată de mania aceasta de a-ți asigura viitorul amărându-ți prezentul. Alba susținea că, dacă nu era carne, mâncai cartofi, iar dacă nu erau pantofi, umblai în espadrile, dar Blanca, îngrozită de simplitatea fiică-sii, era de părere că, orice s-ar fi întâmplat, nu trebuia să-ți cobori nivelul, justificând în felul acesta timpul pe care-l pierdea cu dibăciile ei de contrabandistă. Adevărul este că niciodată nu o duseseră mai bine de când murise Clara, pentru că în fine exista cineva care să se ocupe de casă și de gătit. De la moșia Las Tres Marías soseau în mod regulat lăzi de alimente pe care Blanca le ascundea. Prima dată a putrezit aproape totul, duhoarea a părăsit camerele închise, s-a împrăștiat prin casă și a ieșit în stradă. Jaime a sugerat ca produsele perisabile să fie dăruite, schimbate sau vândute, dar Blanca a refuzat să-și împartă comorile. Atunci Alba și-a dat seama că mama ei, care până atunci fusese singura persoană echilibrată din familie, avea totuși nebuniile ei. A făcut o gaură în peretele cămării, prin care scotea în același ritm în care Blanca înmagazina. A învățat să o facă într-un mod în care să nu se observe, sustrăgând zahărul, orezul și făina cu ceașca, rupând din brânză și împrăștiind fructele astfel încât totul să pară opera șoarecilor, drept care Blanca n-a bănuțat nimic mai bine de patru luni. Atunci a făcut un inventar scris a tot ce avea strâns și a marcat printr-o cruciuliță ceea ce scotea pentru nevoile casei, crezând că astfel îl va descoperi pe hoț. Numai că Alba profita de orice neatenție a maică-sii pentru a face alte cruciulițe pe listă, până când Blanca s-a zăpăcit de-a binelea și nu mai știa dacă greșise contabilitatea, dacă se mânca de trei ori mai mult decât socotise sau dacă nu cumva în căsoiul ăsta afurisit se întorseseră spiritele.

Produsul furtișagurilor Albei ajungea la Miguel, care-l împărțea prin cartiere și fabrici, împreună cu manifestele lui revoluționare, care chemau la lupta armată pentru a răsturna oligarhia. Dar nimeni nu-l lua în serios. Erau convinși că, dacă ajunseseră la putere pe căi legale și democratice, nimeni nu avea să le-o ia, cel puțin până la următoarele alegeri prezidențiale.

— Ce imbecili, nu-și dau seama că dreapta se înarmează, i-a spus el Albei.

Ea l-a crezut. Văzuse într-o noapte cum în curtea casei s-au descărcat niște lăzi mari de lemn, după care, în mare taină, totul a fost depozitat, la ordinul lui Trueba, în altă cameră goală. Exact ca mama ei, și bunicul pusese lacăt la ușă și purta cheia la gât în aceeași punguță în care ținea dantura falsă a Clarei. Alba i-a povestit asta unchiului Jaime, care, după un armistițiu cu tatăl său, se întorsese acasă. „Sunt aproape sigură că este vorba de arme”, i-a spus ea. Jaime, care umbla cu capul în nori și continuase să o facă până în ziua când a fost ucis, n-a vrut să creadă, dar nepoata a insistat atât de mult, că a acceptat să deschidă discuția cu taică-său la masă. Toate îndoielile i s-au spulberat.

— În casa mea fac ce vreau și aduc câte lăzi am chef! Nu vă băgați în afacerile mele! a urlat senatorul, dând un pumn în masă care a făcut să salte paharele și curmând scurt orice discuție.

În seara aceea s-a dus în tunelul de cărți al unchiului și i-a propus să aplice armelor bunicului același sistem pe care-l folosea ea cu alimentele maică-sii. Chiar așa au și făcut. Și-au petrecut restul nopții făcând o gaură în peretele din camera alăturată arsenalului, pe care au disimulat-o cu un dulap pe o parte, iar pe cealaltă chiar cu lăzile interzise. Au intrat astfel în camera închisă de bunic, înarmați cu un ciocan și un clește. Alba, deja experimentată în îndeletnicirea asta, a indicat lăzile de jos. Au găsit un armament de luptă care i-a lăsat cu gura căscată, fiindcă habar n-aveau că existau asemenea instrumente atât de perfecte pentru a ucide. În zilele următoare au furat tot ce-au putut, umplând lăzile golite cu pietre, ca să fie la fel de grele. Au cărat pistoale, pistoale-mitralieră, puști și grenade de mână, pe care le-au ascuns în tunelul lui Jaime, de unde Alba le ducea la loc sigur în cutia violoncelului. Senatorul Trueba o vedea trecând pe nepoată-sa și târând cutia cea grea, fără a bănuși că în interiorul căptușit cu stofă moale erau gloanțele scump plătite pentru a le aduce de peste graniță și a le ascunde în casă. Alba a vrut inițial să-i predea armele lui Miguel, dar Jaime a convins-o că Miguel era la fel de terorist ca și bunicul, și mai bine ajungeau într-un loc unde nu puteau face rău nimănui. Au discutat mai multe variante, de la a le arunca în râu până a le da foc, iar finalmente au hotărât că era mai practic să le îngroape, puse în saci de plastic, într-un loc sigur și secret, și poate că odată vor sluji pentru o cauză mai dreaptă. Senatorul Trueba s-a mirat nespun văzând că fiul și nepoata lui plănuiau o excursie la munte: nici unul nu mai făcuse sport de pe vremea colegiului englezesc și nici nu păreau să fie doritori de a suporta lipsa de confort a alpinismului. Într-o sâmbătă dimineața au plecat cu un jeep împrumutat, luând cu ei un cort, un coș cu merinde și o valiză misterioasă, pe care de-abia au reușit s-o încarce amândoi, căci atârna greu ca un mort, întrucât conținea armele de război furate. Au pornit plini de voieșie spre munte cât a ținut drumul, apoi au luat-o de-a curmezișul, căutând un loc liniștit în mijlocul vegetației chinuite de vânt și de frig. Acolo au făcut tabăra, au ridicat cortul fără pic de îndemânare, au săpat gropile și au îngropat sacii, marcând locurile cu câte o grămăjoară de pietre. Restul sfârșitului de săptămână l-au petrecut pescuind păstrăvi în râu pe care i-au fript la un foc de crengi, bătând coclaurii ca niște copii curioși și povestind despre lucruri trecute. Seara au făcut vin fiert cu scorțișoară și zahăr și, infoliți, au ciocnit pentru mutra pe care avea s-o facă bunicul descoperind că fusese jefuit și-au răs până le-au dat lacrimile.

— Dacă nu mi-ai fi unchi, m-aș mărita cu tine, a glumit Alba.

— Și Miguel?

— Ar fi amantul meu.

Lui Jaime nu i-a mai venit să râdă și a fost bosumflat până la sfârșitul expediției. În noaptea aceea s-a băgat fiecare în sacul lui de dormit, au stins lampa cu parafină și au rămas tăcuți. Alba a adormit imediat, dar el a rămas treaz până în zori. Îi plăcea să spună că Alba era ca și fiica lui, dar în noaptea aceea s-a surprins dorindu-și să nu fie unchi sau tată, ci pur și simplu Miguel. S-a gândit la Amanda, i-a părut rău că amintirea ei nu-l mai tulbura defel, a căutat în memorie spuza patimii nemărginite pe care o simțise pentru ea și n-a mai găsit-o. Devenise un singuratic. La început fusese foarte apropiat de Amanda, de al cărei tratament se ocupa, văzând-o aproape zilnic. Agonia ei durase câteva săptămâni până să se poată lăsa de droguri. Renunțase și la țigări, și la băutura, începuse să ducă o viață sănătoasă și ordonată, luase ceva în greutate, își tăiasse părul și reîncepuse să-și machieze ochii mari și negri și să poarte iar brățările clinchetitoare, într-o încercare patetică de a-și reface imaginea de odinioară. Era îndrăgostit. De la deprimarea cea mai adâncă trecuse la o euforie neîntreruptă, iar centrul maniei sale era Jaime. Lui îi oferea drept dovadă a iubirii ei uriașul efort de voință pe care-l făcuse pentru a scăpa de numeroasele dependențe. Jaime nu a încurajat-o, dar nici nu i-a venit s-o respingă: se gândea că iluzia dragostei îi va grăbi vindecarea, deși știa că era prea târziu pentru amândoi. Imediat ce a fost posibil, a încercat să se țină la distanță, pretextând că era un holtei înrăit, care nu mai era bun pentru dragoste. Se mulțumea cu clipele pasagere pe care i le ofereau infirmierele de la spital sau cu tristele vizite la bordel, pentru urgențele arzătoare, în rarele momente libere. Cu toate astea, s-a pomenit prins într-o legătură cu Amanda, pe care în tinerețe o dorise cu disperare, dar care acum nu-i mai spunea nimic și pe care nu era în stare să o mențină. Tot ce-i mai inspira era milă, unul dintre sentimentele cele mai puternice pe care le putea avea. După o viață trăită în preajma mizeriei și a durerii, sufletul nu i se împietrise, dimpotrivă, era tot mai vulnerabil. În ziua când Amanda l-a luat în brațe și i-a spus că-l iubește, a îmbrățișat-o mașinal și a sărutat-o cu o pasiune prefăcută, ca să nu-și dea seama că nu o dorea. Astfel s-a văzut prins în capcana unei relații la o vârstă pe care nu o mai credea potrivită pentru amorurile focoase. „Nu mai sunt eu pentru treburile astea”, își spunea după epuizantele ședințe în care Amanda, ca să-l seducă, recurgea la tehnicile erotice cele mai complicate, care îi epuizau pe amândoi.

Legătura cu Amanda și insistențele Albei îl aduceau adeseori în contact cu Miguel, n-avea încotro. La început a făcut tot posibilul să păstreze distanța, dar Miguel a sfârșit prin a-l subjuga. Se maturizase, nu mai era tinerețul exaltat, numai că nu-și schimbase nici cu o iotă linia politică și continua să susțină că dreapta putea fi înfrântă doar printr-o revoluție violentă. Jaime nu era de acord, însă îi aprecia caracterul curajos, deși credea despre el că făcea parte din categoria acelor bărbați fatali, posedați de un idealism periculos și de o puritate intransigentă, care aduceau nefericire, mai ales femeilor care aveau ghinionul să-i iubească. Nu-i plăcea nici poziția sa ideologică: era convins că extremiștii de stânga precum Miguel îi făceau mai mult rău președintelui decât cei de dreapta. Nimic din toate astea nu afecta însă simpatia pe care i-o trezea prin forța convingerilor; veselie lui înnăscută, bunătatea și generozitatea lui îl făceau să fie gata să-și dea viața pentru niște idealuri pe care le împărtășea și Jaime, care însă n-avea curajul să meargă până la ultimele consecințe.

În noaptea aceea Jaime a adormit greu, măcinat de gânduri și neliniște, incomodat de sacul de dormit și auzind lângă el respirația Albei. Când s-a trezit, ea se sculase deja și pregătea cafeaua pentru micul dejun. Bătea o briză răcoroasă și soarele aurea culmile munților. Alba și-a aruncat brațele de gâtul

unchiului ei și l-a sărutat, dar el a rămas cu mâinile în buzunare și n-a atins-o. Era tulburat.

Las Tres Marías a fost printre ultimele moșii expropriate de reforma agrară în sudul țării. Aceiași țărani care se născuseră și munciseră de generații întregi pe proprietatea aceasta au format o cooperativă și au luat moșia în stăpânire, pentru că de trei ani și cinci luni nu-și mai văzuseră stăpânul și uitaseră uraganul pe care-l stârneau furiile și toanele lui. Administratorul, speriat de turnura pe care o luau evenimentele și de tonul exaltat al ședințelor ținute la școală, și-a strâns catrafusele și a șters-o fără să-și ia la revedere de la nimeni și fără să-l anunțe pe senatorul Trueba, pentru că nu avea de gând să aibă de-a face cu mânia lui și socotea că îl avertizase îndeajuns. După plecarea lui, Las Tres Marías a rămas câteva luni în derivă. Nu avea cine să dea ordine, nici cine să le îndeplinească: pentru prima dată în viață, țărani savurau gustul libertății și pe cel de a fi propriii lor stăpâni. Au împărțit între ei ogoarele și fiecare a cultivat ce i-a trăsnet prin cap, până când guvernul a trimis un tehnician agricol care le-a dat semințe pe credit și i-a informat despre cerințele pieței, dificultățile transportului produselor și avantajele îngrășămintelor și insecticidelor. Țărani nu prea l-au luat în seamă pe tehnician, li se părea un domnișor de la oraș, era clar că nu pusese în viața lui mâna pe un plug, dar i-au sărbătorit venirea dând iama în pivnițele sacre ale stăpânului și în vinurile lui vechi, și sacrificând taurii de prăsilă ca să mănânce fudulii cu ceapă și coriandru. După ce-a plecat omul, au mâncat și vacile de import și găinile ouătoare. Esteban Trueba a aflat că pierduse pământul în momentul în care a fost anunțat că îi va fi plătit în bonuri de stat, în decurs de treizeci de ani și la prețul pe care îl menționase în declarația de impunere. Și-a ieșit din minți. A scos din arsenal o mitralieră pe care oricum nu știa s-o folosească și i-a poruncit șoferului să-l ducă glonț la moșie, neanunțând pe nimeni, nici măcar gărzile de corp. Tot drumul, câteva ore, a fost orbit de furie și fără nici un plan concret în minte.

Au frânat brusc, căci poarta era barată cu un buștean gros. Un țăran stătea de pază, înarmat cu o bătă și o pușcă de vânătoare fără gloanțe. Trueba a coborât din mașină. Văzându-și stăpânul, amărâțul a început să bată frenetic clopotul școlii, pe care-l aduseseră aici ca să dea alarma, după care s-a trântit la pământ: rafala de gloanțe îi trecuse peste cap și se oprise în pomi. Trueba nu s-a oprit să vadă dacă-l omorâse. Cu o sprinteneală neobișnuită pentru anii lui, a luat-o spre casă, privind drept înainte, așa că lovitura în ceafă l-a luat prin surprindere și l-a trântit în țărână înainte de a-și putea da seama ce se întâmplase. S-a trezit în sufragerie, culcat pe masă, cu mâinile legate și o pernă sub cap. O femeie îi punea comprese ude pe frunte și țăranii se uitau la el.

— Cum vă simțiți, tovarășe? l-au întrebat ei.

— Scârbelor! Eu nu sunt tovarăș cu nimeni! a murgit el, încercând să se ridice.

S-a zbătut și a strigat până când i-au desfăcut legăturile și l-au ajutat să stea în picioare, dar n-a putut ieși pentru că ferestrele erau oblonite pe dinafară și ușa încuiată cu cheia. Au încercat să-i explice că lucrurile se schimbaseră și că nu mai era el stăpânul, dar nici n-a vrut să audă. Avea spume la gură și inima îi bătea gata să explodeze, urla insulte ca un nebun, amenința cu asemenea pedepse și răzbunări, că până la urmă oamenii au izbucnit în râs. Când s-au plictisit, l-au lăsat închis în sufragerie. Esteban Trueba s-a prăbușit pe un scaun, epuizat. După câteva ceasuri, a aflat că era ostatic și că voiau să-l filmeze pentru televiziune. Anunțați de șofer, cei doi badigarzi însoțiți de câțiva tineri exaltați din partid veniseră la moșie înarmați cu bâte, cravașe și lanțuri pentru a-l salva, dar au dat de o pază întărită în fața porții și s-au găsit în cătarea mitralierei pe care le-o adusesese chiar senatorul.

— Pe tovarășul ostatic nu-l ia nimeni, au spus țăranii și, ca să dea greutate spuselor, au început să tragă pentru a-i pune pe fugă.

A apărut un car de televiziune ca să filmeze incidentul; țăranii, care nu văzuseră înainte așa ceva, l-au lăsat să intre și au pozat cu zâmbete largi în jurul prizonierului. În seara aceea, toată țara l-a putut vedea pe micul ecran pe reprezentantul principal al opoziției legat, spumegând de furie și proferând expresii atât de dure, încât a trebuit să intervină cenzura. L-a văzut și președintele, și nu i-a plăcut deloc spectacolul: putea fi fitilul care să aprindă butoiul de pulbere pe care guvernul său stătea într-un echilibru precar. A trimis jandarmii să-l salveze pe senator. Când aceștia au ajuns la moșie, țăranii, împăunați de sprijinul presei, nu le-au dat drumul să intre. Au cerut un ordin judecătoresc. Judecătorul provinciei, intuind că putea să intre în încurcătură și să apară și el la televizor, ponegriț de reporterii de stânga, a plecat repede la pescuit. Jandarmii au fost nevoiți să aștepte în fața porții din Las Tres Marias până la sosirea ordinului din Capitală.

Blanca și Alba au aflat ca toată lumea de la televizor, căci se uitaseră la știri. Blanca a așteptat până a doua zi și n-a făcut nici un comentariu, dar, văzând că nici carabinierii nu reușiseră să-l elibereze, a hotărât că era cazul să-l vadă pe Pedro García al Treilea.

— Scoate-ți nădragiiăștia soioși și pune-ți o rochie decentă, i-a spus ea Albei.

S-au prezentat la minister fără să fi cerut audiență. Un secretar a încercat să le oprească în anticameră, dar Blanca l-a împins cât colo și a trecut hotărâtă, cu Alba după ea. A deschis ușa fără să bată și a intrat în biroul lui Pedro, pe care nu-l văzuse de doi ani. Era să nu-l recunoască și să creadă că nimerise în altă parte. Într-un interval atât de scurt, bărbatul vieții ei slăbise și îmbătrânise, părea foarte obosit și trist, părul lui încă era negru, dar rar și scurt, își tunsese frumoasa lui barbă și purta un costum gri de funcționar și o cravată mohorâtă de aceeași culoare. L-a recunoscut doar după privirea ochilor negri.

— Isuse, cât te-ai schimbat, a băguit ea.

În schimb, lui Pedro ea i s-a părut mai frumoasă decât și-o amintea, de parcă absența ar fi întinerit-o. În acești doi ani, avusese timp să se căiască pentru decizia luată atunci și să-și dea seama că, fără Blanca, își pierduse chiar și cheful pentru puștoaicele care înainte îl entuziasmau. Pe de altă parte, așezat la biroul său, lucrând douăsprezece ore pe zi, departe de chitara și de inspirația pe care i-o dădea poporul, avea extrem de puține ocazii de satisfacție. Pe măsură ce trecea timpul, îi era tot mai dor de dragostea calmă și tihnită a Blancăi. Când a văzut-o intrând atât de hotărâtă și însoțită de Alba, a știut imediat că nu din rațiuni sentimentale venise și a ghicit că era vorba de senatorul Trueba.

— Am venit să-ți cer să mergi cu noi, i-a spus ea fără nici un fel de introducere. Fiică-ta și cu mine trebuie să-l eliberăm pe bătrân din Las Tres Marias.

Așa a aflat Alba că Pedro García al Treilea era tatăl ei.

— Bine. Treceți întâi pe la mine să-mi iau chitara.

Au plecat de la minister cu o mașină neagră ca un dric, cu numere oficiale. Cele două femei au așteptat jos. Când el a revenit, își redobândise ceva din vechiul șarm. Își schimbase costumul cenușiu cu salopeta și ponchoul de odinioară, în picioare avea espadrile și chitara o purta pe umăr. Atunci Blanca a zâmbit în sfârșit, iar el s-a aplecat și a sărutat-o scurt pe gură. Prima sută de kilometri nimeni n-a zis nimic, apoi Alba a întrebat cu un firicel de voce de ce nu-i spusese mai devreme că el era tatăl ei, ca să nu mai aibă atâtea coșmaruri cu un conte îmbrăcat în alb și mort de febră în mijlocul deșertului.

— E mai bun un tată mort decât unul absent, a răspuns enigmatic Blanca, după care n-a mai pomenit niciodată de acest subiect.

Au ajuns la Las Tres Mariás pe înserate. La poarta moșiei au dat peste o adunare veselă, care trâncănea prietenos în jurul unui foc pe care se frigea un porc. Erau carabinieri, ziariștii și țărani care dădeau gata ultimele sticle din pivnița senatorului. În jurul flăcărilor zburdau câini și copii, așteptând și ei coacerea purcelului trandafiriu și unsuros. Pedro García al Treilea a fost recunoscut imediat de ziariștii care îi luaseră atâtea interviuri, de jandarmii care îi cunoșteau aspectul inconfundabil de cântăreț popular și de țărani care îl știau de când se născuse. Cu toții l-au primit cu căldură.

— Ce te aduce pe aici, tovarășe? au întrebat țărani.

— Am venit să-l văd pe bătrân, a zâmbit el.

— Dumneata poți intra, dar singur. Cucoana Blanca și copila Alba or să bea cu noi un păhăruț de vin.

Femeile s-au așezat în jurul focului și aroma plăcută a cărnii fripte le-a adus aminte că nu mâncaseră nimic toată ziua. Blanca i-a recunoscut pe toți țărani, căci pe mulți îi învățase să citească în mica școală din Las Tres Mariás, drept care s-au pus pe depănat amintiri, din vremea când frații Sánchez făceau legea în regiune, bătrânul Pedro García stârpea invazia furnicilor, iar președintele era un etern candidat, care se oprea în gară și le ținea discursuri din trenul eșecurilor sale.

— Cine-ar fi zis că va ajunge președinte într-o bună zi? a spus unul.

— Și că va veni ziua când noi vom fi mai puternici aici decât stăpânul, au răs ceilalți.

Pe Pedro l-au condus în casă, direct în bucătărie. Acolo se aflau țărani mai bătrâni, care păzeau ușa sufrageriei unde îl țineau prizonier pe fostul lor stăpân. Nu-l văzuseră de mulți ani, dar îl țineau minte cu toții. S-au așezat la masă să bea vin și să-și amintească de vremurile de demult, când Pedro al Treilea nu devenise o legendă pentru oamenii de la țară și era doar un puști răzvrătit, îndrăgostit de fata stăpânului. Apoi Pedro și-a luat chitara, și-a sprijinit-o de un picior, a închis ochii și s-a pornit să cânte cu glasul lui catifelat chestia cu găinile și vulpoiul, acompaniat de bătrâni.

— Am venit să-l iau pe stăpân, tovarăși, le-a spus el blând într-o pauză.

— Nici să nu te gândești, fiule.

— Măine or să vină jandarmii cu un ordin judecătoresc și-or să-l scoată ca pe un erou. Mai bine să-l iau eu cu coada între picioare.

Au dezbătut problema o bucată de timp, apoi i-au dat drumul în sufragerie și l-au lăsat singur cu ostaticul. Era prima dată că stăteau față în față, după ziua fatidică în care Trueba îl făcuse să plătească pentru fecioria fiică-sii cu o lovitură de topor. Pedro și-l amintea ca pe un uriaș furibund, înarmat cu o cravașa din piele de șarpe și un baston de argint, la pasul căruia țărani se speriau, iar natura se cutremura la glasul lui de tunet și la atotputernicia lui de mare senior. A constatat cu uimire că ranchiuna atâtor ani se dezumfla rapid în prezența acestui moșneag gârbovit și mărunțel, care-l privea înfricoșat. Senatorului Trueba îi trecuse furia și, după noaptea pe care o petrecuse pe un scaun și cu mâinile legate, îl dureau toate oasele și simțea o oboseală de o mie de ani în spate. La început nu l-a recunoscut, fiindcă trecuse un sfert de secol de când nu-l mai văzuse, dar a observat cele trei degete lipsă de la mâna dreaptă și s-a gândit că acesta era sfârșitul coșmarului în care intrase. S-au privit în tăcere câteva secunde lungi, fiecare spunându-și că celălalt personifica lucrul cel mai odios de pe lume, dar fără a mai găsi în suflet focul vechii uri.

— Am venit să vă scot de aici, a spus Pedro al Treilea.

— De ce?

— Pentru că mi-a cerut-o Alba.

— Du-te dracului, a bâiguit Trueba fără convingere.

— Păi, acolo și mergem. Veniți cu mine.

Și s-a apucat să-i desfacă legăturile de la mâini, pe care i le puseseră ca să nu mai bată în ușă. Trueba și-a întors privirile, ca să nu-i vadă mâna mutilată.

— Scoate-mă fără să fiu văzut, nu vreau să aflu ziariștii.

— Am să vă scot pe unde am intrat, pe ușa din față, a spus Pedro și a luat-o din loc.

Trueba l-a urmat cu capul plecat; avea ochii roșii și, pentru prima dată în viață, se simțea înfrânt. Au trecut prin bucătărie, unde bătrânul n-a ridicat ochii, au străbătut toată casa și au refăcut drumul până la poarta principală, urmați de o ceată de copii care țopăiau în jurul lor și de țărani care mergeau în urma lor tăcuți. Blanca și Alba ședeau printre carabinieri și ziariști, mâncau purcel fript cu degetele și sorbeau vin roșu din sticla care trecea din mână în mână. Văzându-și bunicul, Alba a fost foarte impresionată; nu-l văzuse atât de dărâmat de la moartea Clarei. A înghițit ce avea în gură și a alergat în întâmpinarea lui. S-au îmbrățișat strâns și ea i-a șoptit ceva la ureche. Atunci senatorul și-a recăpătat demnitatea, și-a ridicat capul și a zâmbit cu vechea sa mândrie blițurilor aparatelor de fotografiat. Ziariștii l-au prins în poză, în timp ce intra în mașina neagră cu însemne oficiale, iar opinia publică s-a întrebat săptămâni în șir ce bufonerie mai era și asta, până când alte evenimente mult mai grave au șters din memorie incidentul.

În seara aceea președintele, care-și făcuse obiceiul să-și petreacă insomniile jucând șah cu Jaime, a comentat afacerea între două partide, pândind cu ochi vicleni, ascunși după ochelarii cu lentile groase și rame negre, un semn de jenă din partea amicului său, numai că Jaime continua să așeze piesele pe tablă fără un cuvânt.

— Bătrânul Trueba are *cojones*, ar merita să fie de partea noastră, a spus în cele din urmă președintele.

— Dumneavoastră începeți, a răspuns Jaime.

În lunile care au urmat, situația s-a înrăutățit sensibil, iar țara părea să fie în război. Spiritele erau încinse, mai ales că femeile din opoziție defilau pe străzi, bătând în cratițe în chip de protest împotriva penuriei. O jumătate a populației încerca să dărâme guvernul, cealaltă jumătate îl apăra, drept care nu mai muncea nimeni. Într-o seară Alba s-a mirat să vadă străzile din centru întunecate și pustii. Gunoii nu se mai ridicase de o săptămână, câinii vagabonzi scurtau în mormanele de mizerie. Stâlpii erau plini de afișe de propagandă decolorate de ploile de peste iarnă și peste tot erau scrise lozinci ale ambelor tabere. Jumătate din becuri fuseseră sparte cu pietre și nu se vedeau ferestre luminate, lumina venea de la niște biete focuri de ziare și scânduri la care se încălzeau mici grupuri care făceau de strajă în fața ministerelor, băncilor și birourilor, ca nu cumva grupările de extremă dreaptă să le ia cu asalt pe timpul nopții. În fața unei clădiri publice s-a oprit o camionetă din care au coborât câțiva tineri cu căști albe, cutii de vopsea și perii. Au spoit pereții cu alb și pe urmă au desenat porumbei multicolori, fluturi și flori roșii, versuri ale Poetului și chemări la unitate populară. Erau brigăzile de tineret care credeau că puteau salva revoluția cu picturi murale patriotice și porumbei ai păcii. Alba s-a apropiat și le-a arătat lucrarea murală de pe trotuarul opus, unde predomina culoarea roșie și era scris un singur cuvânt cu litere enorme: Djakarta.

— Ce înseamnă numele ăla, tovarăși?

— Nu știm, i s-a răspuns.

Nimeni nu știa de ce scrisese opoziția acest nume asiatic pe pereți, nu auziseră de grămezile de morți de pe străzile orașului de departe. Alba s-a urcat pe bicicletă și a pedalat spre casă. De când cu raționalizarea benzinei și cu greva transportului public, scosese din subsol vechea jucărie a copilăriei pentru a se deplasa. Se gândea la Miguel și un presentiment obscur i-a pus un nod în gât.

Nu mai mergea de mult la cursuri și timpul îi prisosea. Profesorii intraseră într-o grevă nedefinită și studenții ocupaseră clădirile facultăților. Plictisită să studieze violoncelul de una singură, profita de timpul în care nu se întâlnea, se plimba sau discuta cu Miguel pentru a-l ajuta pe unchiul Jaime la spitalul din Cartierul Mizericordiei. Acesta și alți câțiva medici continuau să lucreze, în ciuda ordinului Colegiului Medicilor de a sabota guvernul. Era o muncă titanică. Coridoarele gemeau de pacienți care așteptau cu zilele să fie văzuți, ca o turmă lovită de boală. Infirmerii nu pridideau. Jaime adormea cu bisturiul în mână și era atât de ocupat, încât uita și să mănânce. Slăbise, era doar piele și os. Făcea ture de optsprezece ore, când se trântea în pat nu putea dormi, se gândea la bolnavii care așteptau și la lipsa de anestezice, de seringi și de vată. Chiar dacă s-ar fi tăiat în o mie, tot n-ar fi prididit, era ca și cum ai vrea să oprești un tren cu mâinile goale. Amanda lucra și ea la spital, ca voluntară, pentru a fi alături de Jaime și pentru a avea o ocupație. În acele zile epuizante, îngrijind oameni necunoscuți, și-a redobândit lumina interioară din tinerețe, iar o vreme a avut iluzia fericirii. Purta un șorț albastru și niște papuci de cauciuc, dar Jaime avea impresia că o aude zăngănind din brățări ca pe vremuri. Simțea că era alături de el și ar fi vrut s-o poată iubi. Președintele apărea la televizor în fiecare seară pentru a denunța războiul fără milă al opoziției. Era foarte obosit, glasul i se frângea adesea. S-a spus că era beat și că noaptea făcea orgii cu mulatre aduse cu avionul de la tropice, ca să-i încălzească oasele. A declarat că transportatorii în grevă primeau cincizeci de dolari pe zi din străinătate pentru a menține țara blocată. S-a spus că primea înghețată de cocos și arme sovietice prin curier diplomatic. A zis că dușmanii săi conspirau împreună cu militarii pentru a da o lovitură de stat, preferând să ucidă democrația decât să o vadă guvernată de el. L-au acuzat că inventează, că e paranoic și că fură lucrări de la Muzeul Național pentru a împodobi cu ele camera amantei. A avertizat că dreapta era înarmată și hotărâtă să vândă țara imperialismului, s-a răspuns că avea camera plină cu piept de pui, în timp ce populația stătea la coadă pentru tacâmuri.

În ziua în care Luisa Mora a sunat la ușa casei de pe colț, senatorul Trueba era în bibliotecă și făcea socoteli. Era ultima dintre surorile Mora care mai trăia pe lumea asta, ajunsă un fel de înger rătăcitor, dar cât se poate de lucidă, în deplina posesie a energiei sale spirituale de nezdruncinat. Trueba n-o mai văzuse de când murise Clara, a recunoscut-o după glasul care suna ca un flaut fermecat și după parfumul de violete sălbatice, acum mai slab, dar încă perceptibil de la distanță. Odată cu ea a intrat în încăpere și prezența înaripată a Clarei, care a rămas plutind în aer, sub privirile îndrăgostite ale soțului ei, care n-o mai văzuse de câteva zile.

— Am venit să te anunț că vin nenorociri, Esteban, a spus Luisa Mora după ce s-a așezat într-un fotoliu.

— Vai, dragă Luisa, dintr-astea am avut cu vârf și îndesat, a suspinat el.

Luisa i-a povestit ce văzuse în stele. A trebuit să-i explice metoda științifică pe care o folosea, pentru a învinge rezistența pragmatică a senatorului. I-a spus că, în ultimele zece luni, studiase harta astrală a fiecărei persoane importante din guvern și din opoziție, inclusiv pe a lui. Comparând hărțile, ajunsese la concluzia că momentul istoric prezent includea vărsări de sânge inevitabile, durere și moarte.

— N-am nici cea mai mică îndoială, Esteban. Vin vremuri îngrozitoare. Vor fi atâția morți, că nici nu vor putea fi numărați. Dumneata vei fi în tabăra celor câștigători, dar victoria nu-ți va aduce decât suferință și singurătate.

Esteban Trueba s-a simțit stânjenit în prezența acestei Pitii originale, care-i strica pacea din bibliotecă și-i dădea dureri de ficat cu aiurelile ei astrologice, dar n-a avut curaj să o dea afară din cauza Clarei, care-l observa din colțul ei cu coada ochiului.

— Dar nu am venit să te supăr cu vești pe care oricum nu le poți controla, Esteban. Am venit să vorbesc cu nepoata Alba, am un mesaj pentru ea de la bunica ei.

Senatorul a chemat-o pe Alba. Deși n-o mai văzuse pe Luisa Mora de când avea șapte ani, a recunoscut-o imediat. A îmbrățișat-o cu atenție, ca să nu-i dezmembreze fragilul schelet de fildeș și a aspirat adânc parfumul inconfundabil.

— Am venit să-ți spun să ai grijă de tine, fetițo, a zis Luisa Mora după ce și-a șters lacrimile emoției. Moartea îți umblă pe urme. Bunică-ta Clara te apără din Marele Dincolo, dar m-a trimis să-ți spun că spiritele protectoare nu sunt eficiente în timpul marilor cataclisme. Bine ar fi să pleci într-o călătorie, să treci marea, acolo vei fi în siguranță.

În acest punct al discuției, senatorul Trueba și-a pierdut răbdarea, convingându-se că baba era nebună. Avea să-și amintească de profeția Luisei Mora peste zece luni și unsprezece zile, când pe Alba au ridicat-o noaptea, după ce sunase stingerea.

13. Teroarea

Lovitura militară a început într-o dimineață radioasă și însoțită, neobișnuită pentru primăvara ce se instala timid. Jaime lucrase toată noaptea și la șapte dimineața avea în urmă doar două ore de somn. L-a trezit telefonul, iar apoi o secretară cu glasul ușor schimbat l-a scos de-a binelea din amorteală. Era chemat la Palat: trebuia să se prezinte cât mai repede la cabinetul tovarășului președinte, nu, tovarășul președinte nu era bolnav, nu, nu știa despre ce era vorba, ea avea ordin să-i cheme la Președinție pe toți medicii. Jaime s-a îmbrăcat ca un somnambul și a plecat cu mașina, recunoscător că, prin natura profesiei, avea o cotă săptămânală de benzină, căci altminteri ar fi trebuit să ajungă în centru pe bicicletă. A ajuns la Palat pe la opt și a fost mirat să vadă piața pustie și un detașament de soldați la intrare, în uniformă de luptă, căști și armament de război. Jaime a parcat mașina în piața goală, fără a lua în seamă gesturile soldaților care îi indicau să nu se oprească. Când a coborât, a fost înconjurat sub amenințarea armelor.

— Ce se întâmplă, tovarăși? Suntem în război cu chinezii? a zâmbit el.

— Circulați, nu e voie să vă opriți aici. Circulația e întreruptă, a spus un ofițer.

— Regret, dar m-au chemat de la Președinție, sunt medic, le-a spus el, prezentându-și legitimația.

L-au însoțit până la ușile grele de lemn ale Palatului, unde un grup de carabinieri făcea de gardă. L-au lăsat să intre. Înăuntru era o agitație ca de naufragiu, funcționarii alergau pe scări ca niște șoareci amețiți, iar gărzile personale ale președintelui împingeau mobila în fața ferestrelor și împărțeau pistoale celor mai apropiați. Președintele i-a venit în întâmpinare. Avea pe cap casca de luptă, total nepotrivită cu eleganta ținută sport și pantofii italienești. De-abia atunci a priceput Jaime că se petrece ceva grav.

— S-a răsculat marina, doctore, a venit momentul să luptăm, i-a explicat el scurt.

Jaime s-a dus la primul telefon și a sunat-o pe Alba, spunându-i să nu iasă din casă și să o anunțe pe Amanda. A fost ultima lor convorbire, căci evenimentele aveau să evolueze vertiginos. În ora care a urmat au sosit câțiva miniștri și lideri politici din guvern și au început negocierile telefonice cu insurgenții pentru a calcula amploarea revoltei și pentru a căuta o soluție pașnică. Dar la nouă și jumătate dimineața unitățile armate ale țării erau deja sub conducerea militarilor răsculați. În toate garnizoanele începeau să fie eliminați cei ce rămăseseră credincioși Constituției. Comandantul Jandarmeriei le-a ordonat gărzilor palatului să plece; și Poliția trecuse de partea puciștilor.

— Puteți pleca, tovarăși, dar lăsați armele, le-a spus președintele.

Carabinierii erau nedumeriți și rușinați, dar ordinul generalului fusese fără drept de apel. Neîndrăznind să înfrunte privirile șefului statului, au lăsat armele în curtea interioară și au plecat încolonați, cu capul plecat. La poartă, unul s-a oprit.

— Eu rămân cu dumneavoastră, tovarășe președinte. Pe la prânz a fost limpede că lucrurile nu aveau șanse să se rezolve pe calea dialogului și lumea a început să plece. Au rămas doar prietenii apropiați și garda personală. Președintele și-a obligat fiicele să plece; a fost nevoie să le scoată cu forța, se auzea din stradă cum îl strigau. În toată clădirea au rămas cam treizeci de persoane, baricadate în saloanele de la etajul doi, printre care și Jaime, care avea impresia că se găsește în plin coșmar. S-a așezat pe un fotoliu de catifea roșie, cu un pistol în mână, la care se uita ca un idiot: nu știa să-l folosească. I s-a părut că timpul se scurge extrem de încet, după ceasul lui nu trecuseră decât trei

ceasuri din visul acela urât. A auzit la radio glasul președintelui care vorbea țării, luându-și rămas-bun.

— Mă adresez celor care vor fi urmăriți pentru a vă spune că nu renunț: voi plăti cu viața lealitatea poporului. Voi fi mereu alături de voi. Am încredere în această patrie și în soarta ei. Vor fi oameni care vor trece peste această încercare și, mai devreme decât credem, se vor deschide marile drumuri pe care va merge omul liber pentru a construi o societate mai bună. Trăiască poporul! Trăiască oamenii muncii! Acestea sunt ultimele mele cuvinte. Am convingerea că sacrificiul meu nu va fi în zadar.

Pe cer se adunau norii. S-au auzit câteva focuri de armă izolate, departe. Președintele vorbea acum cu șeful puciștilor, care îi oferea un avion militar pentru a părăsi țara împreună cu familia. Numai că el nu avea de gând să se exileze undeva departe și să-și petreacă restul zilelor vegetând împreună cu alți demnitari răsturnați, fugiți din țările lor între primul cântat al cocoșilor și miezul nopții.

— Cu mine n-ați nimerit-o, trădătorilor. Pe mine m-a ales poporul și nu plec decât mort, a răspuns el senin.

Atunci au auzit zgomotul avioanelor și a început bombardamentul. Jaime s-a trântit la pământ împreună cu ceilalți, neputând crede ce se petrecea, doar cu o zi înainte era încă sigur că în țara lui nu se întâmpla nimic niciodată și chiar și militarii respectau legea. Președintele a fost singurul care a rămas în picioare, s-a apropiat de o fereastră cu o bazuka în mână și a tras spre tancurile din stradă. Jaime s-a târât până la el și l-a tras de picioare să se lase jos, primind drept răspuns o înjurătură. După un sfert de oră clădirea ardea și nu se putea respira de explozii și fum. Jaime se strecura ca o pisică printre bucăți de mobilă și de tavan, încercând să-i ajute pe răniți, dar tot ce putea face era să-i îmbărbăteze sau să închidă ochii celor morți. Într-o clipă de acalmie, președintele i-a adunat pe supraviețuitori și le-a spus să plece, nu dorea nici martiri, nici sacrificii inutile, cu toții aveau familii, iar mai târziu îi așteptau sarcini importante. „Am să cer un armistițiu ca să puteți ieși”, le-a spus el, dar nimeni n-a vrut să plece. Tremurau, însă aparent își păstrau demnitatea. Bombardamentul a fost de scurtă durată, dar a transformat Palatul în ruine. La ora două, incendiul devorase vechile saloane care existau încă din timpurile coloniale, iar alături de președinte rămăsese o mână de oameni. Militarii au pătruns în clădire, ocupând ce mai rămăsese din parter. Au auzit glasul isteric al unui ofițer care le striga să se predea și să coboare în șir indian cu mâinile ridicate. Președintele le-a strâns mâna. „Eu cobor ultimul.” Nu l-au mai văzut în viață.

Jaime a coborât cu ceilalți. Pe fiecare treaptă a mării scări de piatră erau soldați. Parcă înnebuniseră. Îi loveau cu picioarele și cu patul armelor pe cei ce coborau, cu o ură nouă, recent inventată, care crescuse în ei în răstimp de câteva ore. Unii trăgeau în aer, peste capetele celor care se predau. Jaime a primit o lovitură în burtă care l-a încovoiat, iar când a reușit să se îndrepte avea ochii plini de lacrimi și pantalonii murdari. Au continuat să-i lovească până în stradă, unde le-au ordonat să se culce cu fața în jos, i-au călcat în picioare, i-au insultat până au epuizat ocările din spaniolă și au făcut semn unui tanc să se apropie. Prizonierii i-au auzit huruitul, asfaltul se cutremura sub greutatea pachidermului invincibil.

— Faceți loc, să-i călcăm pe nenorociții ăștia! a strigat un colonel.

Jaime s-a uitat de jos și i s-a părut că-l recunoaște, i-a amintit de un băiat cu care se juca în copilărie la Las Tres Marias. Tancul a trecut găfâind la zece centimetri de capetele lor, printre râsetele soldaților și urlatul sirenelor pompierilor, în depărtare se auzeau avioanele de război. După un timp, au despărțit prizonierii în grupuri, după gradul de vină, iar pe Jaime l-au dus la Ministerul Apărării, devenit garnizoană. L-au silit să meargă aplecat, de parcă ar

fi fost în tranșee, au trecut printr-o sală mare, plină de oameni goi, legați câte zece, cu mâinile la spate, atât de bătuți, încât unii nu se puteau ține pe picioare, iar sângele curgea în râuri pe marmura de pe jos. Pe Jaime l-au dus în centrala termică, unde mai erau și alții, păziți de un soldat livid, care ținea mitraliera îndreptată spre ei. A stat acolo mult timp, în picioare, ca un somnambul, neînțelegând ce se petrecea, chinuit de țipetele pe care le-a auzea prin perete. Și-a dat seama că soldatul îl privea. Deodată, acesta a lăsat arma jos și s-a apropiat de el.

— Așezați-vă să vă odihniți, domn' doctor, dar când vă spun, să vă ridicați imediat. Ați operat-o pe mama și i-ați salvat viața, i-a șoptit el și i-a dat o țigară aprinsă.

Jaime nu era fumător, dar a savurat țigara, trăgând încet. Ceasul nu mai mergea, dar judecând după foamea și setea pe care le simțea, a calculat că se făcuse deja noapte. Era atât de obosit și de incomodat de pantalonii murdari, că nici nu își mai punea problema ce avea să i se întâmple. Începuse să moțâie când s-a apropiat soldatul.

— Sus, dom' doctor, vin să vă ia. Noroc!

După o clipă au intrat doi bărbați, i-au pus cătușe și l-au dus la ofițerul care-i interoga pe prizonieri. Jaime îl mai văzuse de câteva ori, în preajma președintelui.

— Știm că n-ai nici o legătură cu toate astea, doctore, vrem numai să apari la televizor și să spui că președintele era beat și s-a sinucis. După care ești liber să te duci acasă.

— Declară dumneata asta, pe mine să nu contați, ticăloșilor, a răspuns el.

I-au imobilizat brațele. Prima lovitură a încasat-o în stomac. Apoi l-au ridicat, l-au întins pe o masă și a mai simțit că era dezbrăcat. Mult mai târziu a fost scos inconștient din clădirea Ministerului Apărării. Începuse să plouă, iar prospețimea apei și a aerului l-a readus în simțiri. S-a trezit când l-au urcat într-un autobuz al armatei și l-au pus pe scaunul din spate. Vedea pe geam străzile pustii și steagurile de pe clădiri. A înțeles atunci că dușmanii biruiseră și probabil că s-a gândit la Miguel. Autobuzul s-a oprit în curtea unui regiment, iar el a fost dat jos. Acolo erau și alți prizonieri, într-o stare la fel de proastă ca a lui. Au fost legați de mâini și de picioare cu sârmă ghimpată și aruncați în grajd. Acolo au rămas două zile, fără apă și fără mâncare, putrezind în propria lor mizerie, însângerați și înspăimântați, după care au fost încărcăți într-un camion și duși aproape de aeroport. Au fost împușcați pe câmp, întinși la pământ, pentru că nu se puteau ține pe picioare, iar apoi au dinamitat trupurile. Zgomotul exploziei și duhoarea rămășițelor au rămas să plutească mult timp în aer.

În casa cea mare de pe colț, senatorul Trueba a deschis o sticlă de șampanie franțuzească pentru a serba căderea regimului împotriva căruia luptase atât de strașnic, fără a bănuși că exact în acea clipă fiului său Jaime i se ardeau testiculele cu o havană de import. Bătrânul a atârnat steagul la intrare și n-a ieșit să danseze în stradă pentru că era șchiop și sunase stingerea, dar cheful nu-i lipsea, după cum le-a spus vesel fiicei și nepoatei. Între timp, Alba era agățată de telefon, încercând să afle vești despre persoanele care o interesau: Miguel, Pedro al Treilea, unchiul Jaime, Amanda, Sebastian Gomez și atâția alții.

— Ei, și-acum or să plătească, a exclamat senatorul, ridicând cupa.

Alba i-a zburat-o din mână cu un gest, de s-a făcut țândări de un perete. Blanca, în schimb, nu avusese niciodată curajul de a-și înfrunta tatăl și a zâmbit larg.

— N-o să sărbătorim moartea președintelui, nici pe a altora, bunicule, a spus Alba.

În frumoasele case din Cartierul de Sus s-au deschis sticlele care așteptau de trei ani și s-a închinat pentru ordinea cea nouă. Peste cartierele muncitorești elicopterele au zburat toată noaptea, bâzâind ca niște muște de pe altă lume.

Foarte târziu, aproape spre dimineață, a sunat telefonul și Alba, care nu se culcase, a ridicat receptorul. Ușurată, a auzit glasul lui Miguel.

— A venit clipa, dragostea mea. Nu mă căuta și nu mă aștepta. Te iubesc.

— Miguel, vreau să merg cu tine, a suspinat Alba.

— Nu vorbi cu nimeni despre mine, Alba. Nu te întâlnești cu prietenii noștri. Rupe agendele, hârtiile, tot ce poate însemna vreo legătură cu mine. Ține minte, am să te iubesc mereu, dragostea mea, a spus Miguel și a închis.

Interdicția de a circula a ținut două zile, care au însemnat o eternitate pentru Alba. La radio se transmiteau fără întrerupere imnuri eroice, iar televiziunea nu arăta decât peisaje din țară și desene animate. De câteva ori pe zi pe micul ecran apăreau cei patru generali ai Juntei, între stemă și drapel; erau noii eroi ai patriei. În ciuda ordinelor stricte de a se trage împotriva oricui ieșea din casă, senatorul Trueba a traversat strada pentru a sărbători în casa unui vecin. Zarva petrecerii n-a atras atenția patrulelor care circulau pe stradă, acesta fiind un cartier unde nu se așteptau la nici un fel de opoziție. Blanca a anunțat că avea migrena vieții ei și s-a închis în cameră. Noaptea, Alba a auzit-o umblând prin bucătărie și a bănuit că foamea fusese mai puternică decât durerea de cap. S-a învârtit două zile prin casă absolut disperată, căutând prin tunelul de cărți al lui Jaime și prin propriul ei birou, distrugând ce i se părea compromișător. Era un sacrilegiu, era sigură că la întoarcere unchiul ei avea să fie furios și nu va mai avea încredere în ea. A distrus și carnețele de telefon cu numerele prietenilor, prețioasele scrisori de amor de la Miguel și fotografiile cu el. Servitoarele casei, indiferente și plictisite, au făcut tot timpul *empanadas*, mai puțin bucătăreasa, care plângea neîncetat și n-avea nici un fel de veste de la bărbatul ei.

Când interdicția de a părăsi locuințele s-a ridicat pentru câteva ore, pentru ca populația să-și poată procura alimente, Blanca a constatat cu uimire că magazinele erau ticsite de produsele care lipseau de trei ani încoace și care apăruseră ca prin farmec. A văzut grămezi de pui tăiați și a cumpărat tot ce-a vrut, deși totul costa triplu, pentru că se decretase liberalizarea prețurilor. A observat că multă lume se uita la pui curioasă, de parcă nu văzuseră niciodată așa ceva, dar că puțini cumpărau, pentru că n-aveau bani. După trei zile, magazinele orașului duhneau a carne stricată.

Soldații patrulau nervoși, aclamați de multă lume care dorise răsturnarea guvernului. Unii dintre ei, pe care violența acelor zile îi făcuse viteji, îi opreau pe stradă pe bărbații cu părul lung sau cu barbă, semne fără echivoc de spirit rebel, cât și pe femeile care purtau pantaloni, tăindu-le cu foarfecă, căci se simțeau responsabili cu instaurarea ordinii, moralei și decenței. Noile autorități au declarat că n-aveau nici o legătură cu aceste acțiuni, nu dăduseră defel ordin să fie tăiate pletele sau pantalonii, probabil că era vorba de comuniști deghizați sau de soldați care doreau să discrediteze Forțele Armate în ochii cetățenilor; nu erau interzise nici bărbile, nici pantalonii, deși, firește, era de preferat ca bărbații să fie rași și să poarte părul scurt, iar femeile fustă.

S-a auzit că președintele murise și nimeni n-a crezut versiunea oficială, cum că s-ar fi sinucis.

Am așteptat ca lucrurile să intre cât de cât în normal. La trei zile după *pronunciamento-ul* militar, m-am dus cu mașina de la Congres la Ministerul Apărării, mirat că nu fusesem invitat să particip la noul guvern. Toată lumea știa că fusesem dușmanul principal al marxiștilor, primul care se opusese dictaturii comuniste și cutezase să declare public că doar militarii puteau fi capabili să împiedice ca țara să intre pe mâinile stângii. În plus, eu stabilisem aproape toate legăturile cu înaltul comandament militar, eu aranjisem contactul cu americanii

și garantasem cu numele și averea pentru cumpărarea armelor. Ce mai, mă implicasem mai mult decât toți. La vârsta mea, puterea politică nu mă mai interesează, dar eram printre puținii în stare să-i consilieze, pentru că am avut multă vreme funcții înalte și știu mai bine decât toți ce-i trebuie acestei țări. Fără consilieri leali, onești și competenți, ce-ar putea să facă niște colonei improvizați? Doar prostii. Sau să se lase înșelați de șmecherii care profită de împrejurări pentru a se îmbogăți, cum de fapt se și întâmplă. În momentul acela, nimeni nu știa că lucrurile aveau să se petreacă așa. Credeam că intervenția militară era un pas necesar pentru a reveni la o democrație sănătoasă, de aceea mi se părea atât de important să colaborez cu autoritățile.

Când am ajuns la Ministerul Apărării, am fost surprins să văd clădirea transformată într-un adevărat grajd. Ordonanțele spălau podelele cu niște cârpe, pereții aveau urme de gloanțe, peste tot alergau militari aplecați, de parc-ar fi fost pe un câmp de bătălie sau ar fi așteptat să fie atacați din tavan. A trebuit să aștept aproape trei ore până să mă primească un oficial. La început am crezut că, în nebunia asta, nu fusesem recunoscut, de aceea mă tratau cu atât de puțin respect, apoi mi-am dat seama cum stăteau lucrurile. Oficialul m-a primit cu picioarele încălțate în cizme urcate pe birou, mestecând un sandviș unsuros, neras și descheiat la tunică. Nu m-a lăsat să întreb de fiul meu Jaime, nici să-l felicit pentru acțiunea curajoasă a soldaților care salvaseră patria, ci mi-a cerut cheile de la mașină, argumentând că între timp Congresul fusese desființat, deci se terminase și cu privilegiile congresmenilor. Am tresărit. Asta însemna că n-aveau nici cea mai mică intenție să redeschidă Congresul, cum așteptam cu toții. Mi-a cerut, nu, mi-a ordonat să mă prezint a doua zi la orele unsprezece la catedrală, pentru a asista la Te Deum-ul prin care patria îi mulțumea Domnului pentru victoria asupra comunismului.

— Este adevărat că președintele s-a sinucis? am întrebat.

— S-a dus, mi-a răspuns el.

— S-a dus? Unde?

— S-a dus în mă-sa, a răs el.

Am plecat tulburat, sprijinindu-mă de brațul șoferului. Nu aveam cum să ne întoarcem acasă, nu circulau nici autobuzele, nici taxiurile, iar la vârsta mea nu mai pot umbla pe jos. Din fericire, a trecut un jeep al carabinierilor și m-au recunoscut. Sunt ușor de recunoscut, zice nepoată-mea Alba, pentru că am o mutră inconfundabilă, de corb bătrân și înfuriat, și umblu tot timpul în doliu și cu bastonul meu de argint.

— Urcăți, domnule senator.

Ne-au ajutat să urcăm. Carabinierii păreau obosiți, era clar că nu dormiseră. Mi-au confirmat că de trei zile încoace patrulau prin oraș, ținându-se pe picioare cu cafea neagră și pilule.

— Ați întâmpinat rezistență în cartierele muncitorești sau în zonele industriale? am întrebat.

— Nu prea, lumea e calmă. Sper ca situația să se normalizeze în curând. Nu ne place ce facem, e o treabă murdară, a răspuns locotenentul.

— Nu vorbi așa, omule. Dacă n-ați fi fost voi, comuniștii ar fi pus mâna pe putere și acum dumneata, eu, plus încă cincizeci de mii de oameni am fi fost morți. Știai de planul lor de a instaura dictatura, nu-i așa?

— Așa ni s-a spus. Dar în cartierul în care locuiesc eu au făcut multe arestări. Vecinii mă privesc cu ochi răi. Este și cazul băieților ăștora. Dar ordinele sunt ordine. Patria e pe primul loc, așa-i?

— Da. Și mie îmi pare rău că se întâmplă asta, domnule locotenent, dar altă soluție nu era. Regimul era putred. Ce-ar fi devenit țara asta, dacă n-ați fi pus mâna pe arme?

Adevărul este că, în fond, nu eram foarte sigur. Presimțeam că lucrurile nu ieșeau așa cum plănuiserăm noi și că situația ne cam scăpa de sub control, dar mi-am înăbușit neliniștea, zicându-mi că în trei zile nu poți face ordine într-o țară și că pesemne ofițerul bătăran care mă primise la Ministerul Apărării reprezenta o minoritate ne semnificativă în cadrul Forțelor Armate, iar majoritatea era precum locotenentul care m-a condus acasă. Am presupus că ordinea va fi restabilită curând, iar după ce va trece tensiunea primelor zile voi lua legătura cu cineva bine plasat în ierarhia militară. Am regretat că nu m-am adresat generalului Hurtado: n-o făcusem din respect, ci, recunosc, din orgoliu. Corect mi se părea să mă caute el, nu să-l caut eu.

Am aflat de moartea lui Jaime după două săptămâni, când ne trecuse euforia victoriei și toată lumea își număra morții și dispăruții. Într-o duminică a apărut un soldat și i-a povestit Blancăi în bucătărie ce văzuse la Ministerul Apărării și ce știa despre cadavrele dinamitate.

— Doctorul Del Valle a salvat-o pe mama, de aceea am venit să vă spun cum l-au omorât, a zis el, cu privirile în pământ și chipul în mână.

Blanca m-a chemat să aud ce spunea soldatul, dar am refuzat să cred. Am spus că omul se înșela, nu Jaime era în centrala termică, ci altcineva, Jaime n-avea ce căuta la Palat în ziua puciului militar. Eram sigur că fiul meu părăsise țara sau că ceruse azil la vreo ambasadă, asta presupunând că era urmărit. Pe de altă parte, numele lui nu apărea pe nici o listă din cele emise de autorități, drept care am dedus că Jaime n-avea a se teme de nimic.

Avea să treacă mult timp, câteva luni de fapt, până să-mi dau seama că soldatul spusese adevărul. Pierdut în singurătatea mea, îmi așteptam fiul așezat pe un fotoliu în bibliotecă, având ochii ațintiți spre ușă, chemându-l în gând, așa cum o chemam și pe Clara. În cele din urmă mi-a apărut, plin de sânge închegat și zdrențaros, târând pe parchetul cernit serpentine de sârmă ghimpată. În clipa aceea am știut că murise așa cum spusese soldatul acela. Abia atunci am început să vorbesc despre tiranie. Dar nepoata mea Alba îl ghicise pe dictator cu mult timp înainte. Îl văzuse detașându-se dintre generali și alți militari. Îl recunoscuse imediat, pentru că moștenise intuiția Clarei. Era un tip necioplit și cu aspect simplu, taciturn ca un țăran. Părea modest, puțini au intuit că într-o bună zi aveau să-l vadă învăluit într-o mantie de împărat, cu brațele ridicate pentru a cere tăcere mulțimilor aduse cu camioanele pentru a-l aclama, cu mustățile lui auguste fremătând de vanitate, în timp ce inaugura Monumentul celor Patru Săbii, din vârful căruia o flacără eternă trebuia să lumineze destinele patriei, dar care, printr-o eroare a tehnicienilor străini, n-a scos decât un fum gros ca de mașină de gătit stricată, rămas să plutească pe cer precum o furtună perenă adusă de alte climate.

Am început să cred că greșisem în privința procedeuului, poate că nu asta era soluția cea mai bună pentru a răsturna marxismul. Mă simțeam tot mai singur, nimeni n-avea nevoie de mine, nu-i mai aveam pe băieți, iar Clara, cu mania muțeniei și a neatentei, chiar că părea o fantomă. Până și Alba era tot mai departe. Abia de o mai vedeai acasă. Trecea pe lângă mine ca o rafală, cu fustele acelea oribile de bumbac șifonat și părul incredibil de verde, exact ca al Rosei, prinsă în ocupațiile ei misterioase, pentru care conta pe complicitatea bunică-sii. Sunt sigur că urzeau tot felul de secrete în spatele meu. Nepoată-mea părea la fel de înfrigurată și de ocupată precum Clara pe vremea tifosului, când se dedicase suferinței celorlalți.

Alba n-a avut prea mult timp pentru a-și plânge unchiul: urgențele celor în suferință au absorbit-o imediat, drept care și-a suspendat durerea pentru mai târziu. Pe Miguel nu l-a văzut decât la două luni după lovitura militară, drept care l-a crezut și pe el mort. Nu l-a căutat, doar îi dăduse instrucțiuni precise în sensul acesta, în plus, auzise că era pe listele celor care trebuiau să se prezinte

în fața autorităților. Ceea ce i-a insuflat speranță: „cât timp îl caută înseamnă că este în viață”, și-a spus ea. O chinuia gândul că l-ar putea prinde și își invoca bunica, rugând-o să aibă grijă să nu se întâmple așa ceva. „Prefer de o mie de ori să-l știu mort, bunico”, se ruga ea. Știa ce se petrece în țară, de aceea avea tot timpul inima strânsă, îi tremurau mâinile, iar când afla de soarta vreunui prizonier se acoperea de spuzeală din cap până-n picioare, de parcă ar fi avut ciumă. Însă nu putea vorbi despre asta cu nimeni, nici măcar cu bunicul, pentru că lumea prefera să nu știe.

După acel martie teribil, lumea s-a schimbat brutal pentru Alba. A trebuit să facă un mare efort pentru a trăi mai departe. A trebuit să se deprindă cu ideea că n-avea să-i mai vadă pe cei pe care îi iubise cel mai mult, pe unchiul Jaime, pe Miguel și pe mulți alții. Își învinuia bunicul de cele întâmplate, dar apoi, văzându-l cum stătea ghemuit în fotoliu și-i chema neîncetat pe Clara și pe fiul său într-un murmur interminabil, i-a arătat din nou toată dragostea: îl îmbrățișa, își trecea degetele prin coama lui albă și-l consola. Simțea că lumea era ca de sticlă, fragilă precum un suspin; mitralierele și bombele acelui martie de neuitat distruseseră o mare parte din lucrurile cunoscute, iar restul era făcut țândări și stropit cu sânge. Cu trecerea zilelor, a săptămânilor și a lunilor, ceea ce părea încă întreg începea să dea la rândul lui semne de deteriorare. A constatat că prietenii și rudele o evitau, iar unii traversau pe trotuarul celălalt ca să nu o salute sau se uitau în altă parte când o întâlneau. A bănuit că se aflase că îi ajuta pe cei urmăriți.

Așa și era. Încă din primele zile, urgența cea mare fusese adăpostirea celor în pericol de moarte. La început i s-a părut ceva distractiv, în timpul asta se putea gândi la alte lucruri, nu la Miguel, dar în scurt timp și-a dat seama că nu era o joacă. Cetățenii au fost avertizați să-i toarne pe marxiști și să-i predea pe cei urmăriți, dacă nu voiau să fie considerați trădători ai patriei și judecați ca atare. Alba a recuperat în mod miraculos automobilul lui Jaime, scăpat întreg după bombardament și rămas timp de o săptămână exact în piața în care-l lăsase el. I-a pictat două floarea-soarelui mari pe portiere cu un galben țipător, ca să sară în ochi și să-i ușureze sarcina. A trebuit să învețe și să țină minte adresa tuturor ambasadelor, ora la care se schimbau carabinieri care le păzeau, înălțimea zidurilor și lățimea porților. Vestea că cineva trebuia adăpostit îi ajungea pe neașteptate, adesea printr-un necunoscut care o oprea pe stradă, iar ea presupunea că era trimis de Miguel. Se ducea la locul întâlnirii ziua în amiaza mare, când vedea pe cineva făcându-i semn pentru că recunoscuse florile galbene pictate pe mașină, iar ea se oprea doar atât cât respectivul să se urce rapid. Pe drum nici nu vorbeau, ea prefera să nu afle nici măcar numele. Uneori trebuia să stea cu el toată ziua, ba chiar să-l ascundă o noapte sau două, până se ivea momentul potrivit pentru a-l introduce într-o ambasadă accesibilă, sărind gardul în spatele paznicilor. Sistemul era mai expeditiv decât negocierile cu timorații ambadori ai democrațiilor străine. Nu mai știa nimic de ei, dar păstra în amintire recunoștința lor exprimată cu glas tremurător, iar când totul se termina, respira ușurată: scăpase și de data asta. Câteodată era vorba de femei care nu admiteau să se despartă de copii, și deși Alba le promitea că aceștia aveau să intre pe ușa din față, căci nici un ambador, oricât de timid ar fi fost, n-ar fi refuzat, mamele nu voiau să-și lase copiii în urmă, așa că ajungeau să fie aruncați peste ziduri sau strecurați prin grilaj, în scurtă vreme, toate sediile ambasadelor erau înconjurate de sârmă ghimpată și mitraliere și nu puteau fi luate cu asalt, astfel că ea a recurs la alte metode.

Amanda a fost cea care a pus-o în legătură cu preoții. Cele două prietene se întâlneau ca să vorbească în taină despre Miguel, pe care nu-l mai văzuseră, și să-și amintească de Jaime cu nostalgie, dar fără lacrimi, căci nu exista nici o dovadă oficială că murise și dorința lor de a-l revedea era mai puternică decât

relatarea soldatului. Amanda se reapucase de fumat, îi tremurau mâinile și avea privirile rătăcite. Uneori avea pupilele dilatate și se mișca aiurea, dar continua să lucreze la spital. I-a spus că se ocupa frecvent de oameni care leșinau de foame.

— Familiile arestaților, dispăruților și decedaților n-au ce mânca. Nici șomerii. Un blid cu terci la două zile. Copiii adorm la școală, sunt subalimentați.

A adăugat că paharul cu lapte și pișcoturile pe care le primeau în fiecare zi toți școlarii se suprimaseră, iar mamele le mințeau foamea copiilor cu ceai slab.

— Singurii care ajută în vreun fel sunt preoții. Lumea nu vrea să știe adevărul. Biserica a organizat cantine unde, șase zile pe săptămână, copiii până la șapte ani primesc o farfurie cu mâncare. Nu e destul, desigur. Pentru fiecare copil care primește o dată pe zi o porție de linte sau de cartofi sunt cinci care stau afară și se uită, nu ajunge pentru toți.

Alba și-a dat seama că se întorseseră în vremurile de demult, când bunica ei Clara se ducea în Cartierul Mizericordiei pentru a înlocui dreptatea prin milă. Numai că acum mila era văzută rău. Și-a dat seama de asta când a început să meargă pe la cunoscuți și să le ceară câte o pungă cu orez sau o cutie cu lapte praf; prima dată nu o refuzau, apoi o evitau. La început Blanca a ajutat-o. Alba a obținut ușor cheia de la cămară, argumentându-i maică-sii că nu avea sens să stochezi făină proastă și fasole pentru oameni săraci, când aveai posibilitatea să mănânci crabi din Marca Baltică și ciocolată elvețiană, drept care a putut aproviziona cantinele preoțești o perioadă care, oricum, i s-a părut foarte scurtă. Într-o zi a luat-o pe mama ei la una dintre aceste cantine. Văzând masa lungă de lemn negeluit în fața căreia stăteau pe două rânduri copii cu ochii sticlindu-le de foame în așteptarea porției de mâncare, Blanca a izbucnit în plâns și a stat la pat două zile cu migrenă. Ar fi continuat să se jeluiască mai departe, dacă Alba n-ar fi obligat-o să se îmbrace, să lase totul deoparte, chiar pe ea însăși, și să facă rost de ajutoare, fie și furând de la bunicul și din banii pentru casă. Senatorul Trueba n-a vrut să audă de toate astea, la fel ca toți din clasa sa, a negat foametea cu aceeași tărie cu care nega că ar fi existat arestați și torturați, astfel că Alba n-a putut conta pe el, iar mai târziu, când n-a mai putut conta nici pe mama ei, a recurs la metode mai drastice. Bunicul nu mergea decât la Club. Nu trecea prin centru, cu atât mai puțin prin periferie sau prin așezările limitrofe. Nu i-a fost greu să creadă că nenorocirile despre care povestea nepoată-sa erau aiureli ale marxiștilor.

— Popi comuniști! Doar asta mai lipsea, a exclamat el.

Dar când au început să vină tot mai des femei și copii cerând de pomană pe la porțile caselor, n-a poruncit să se tragă storurile și să se încuie ușile, cum au făcut ceilalți, ci i-a dat mai mulți bani Blancăi, spunându-i să aibă tot timpul pregătit ceva cald pentru ei.

— E o situație trecătoare, imediat ce militarii vor pune ordine în haosul în care au lăsat țara marxiștii, problema se va rezolva, a dat el asigurări.

Ziarele au scris că cerșetorii de pe străzi, care nu se mai văzuseră de mulți ani, erau trimiși de comunismul internațional pentru a discredita Junta Militară și pentru a sabota ordinea și progresul. S-au pus panouri pentru a ascunde cartierele mărginașe de ochii turiștilor și a celor care nu voiau să vadă. Într-o noapte au răsărit ca prin minune grădini și flori pe marginea bulevardelor, plantate de șomeri pentru a crea iluzia unei primăveri pașnice. Zidurile cu porumbei au fost spoite în alb, au dispărut afișele politice. Orice încercare de a scrie mesaje politice pe domeniul public se pedepsea pe loc cu o rafală de mitralieră. Străzile curate, ordonate și liniștite s-au deschis activității comerciale. În scurt timp, copiii cerșetori au dispărut și Alba a observat că nu se mai vedeau nici câini vagabonzi și nici gunoaie. Piața neagră a dispărut chiar în timp ce se bombardă palatul prezidențial, iar speculanții au fost amenințați cu legea marțială și împușcarea. Magazinele au început să vândă lucruri ce nu se

cunoșteau nici măcar cu numele, plus altele pe care până atunci nu și le procurau decât cei bogați, prin contrabandă. Orașul nu fusese niciodată mai frumos. Marea burghezie nu fusese niciodată mai fericită: putea cumpăra whisky în neștire și automobile pe credit.

În euforia patriotică a primelor zile, femeile își predau bijuteriile pentru reconstrucția națională, chiar și verighetele, care erau înlocuite cu niște inele de cupru cu emblema patriei. Blanca a trebuit să ascundă șoseta de lână cu bijuteriile lăsate de Clara, pentru ca senatorul Trueba să nu le predea autorităților. Au asistat la nașterea unei noi și arogante clase sociale. Doamne foarte importante, îmbrăcate în rochii aduse din alte zări, exotice și strălucitoare ca niște licurici, se împăunau în localuri la brațul noilor și făloșilor economiști. A apărut o castă militară care a ocupat rapid posturile cheie. Familiile care până atunci consideraseră de-a dreptul rușinos să aibă un militar în sânul lor își puneau în joc toată influența pentru a avea un fiu la Academia Militară și-și măritau fetele cu soldați. Țara s-a umplut de uniforme, mașini ale armatei, steaguri, imnuri și defilări, pentru că militarii cunoșteau câtă nevoie avea poporul de simboluri și de ritualuri. Senatorul Trueba, care detesta din principiu asemenea lucruri, a înțeles ce voiseră să spună amicii săi de la club când ziseseră că marxismul n-avea nici o șansă în America Latină, pentru că nu ținea seama de aspectul magic al lucrurilor. „Pâine, circ și ceva de venerat, asta-i tot ce le trebuie”, a conchis senatorul, regretând în forul său interior că lipsea pâinea.

S-a pus la punct o campanie menită a șterge de pe lume bunul renume al ex-președintelui, în speranța că poporul va înceta să-l plângă. I-au deschis locuința și au invitat publicul să viziteze ceea ce au numit „palatul dictatorului”. Lumea putea să se uite în dulapuri și să se mire de numărul și calitatea hainelor din piele de căprioară, să tragă sertarele, să scotocească în cămară, să vadă romul cubanez și sacul cu zahăr. Circulau fotografii trucate grosolan, care-l arătau în chip de Bacchus, cu o coroană de struguri pe cap și destrăbălându-se cu matroane opulente și atleți vânjoși, într-o orgie perpetuă, în a căror autenticitate n-a crezut nimeni, nici chiar senatorul Trueba. „Asta e prea mult, au sărit peste cal”, a bombănit el când a aflat.

Dintr-o trăsătură de condei, militarii au schimbat istoria, ștergând episoadele, ideologiile și personajele cu care regimul nu era de acord. Au aranjat și hărțile, de ce să fie nordul sus, atât de departe de patria cea minunată, când putea fi plasat jos, unde ieșea mai bine, în plus, au pictat în albastru de Prusia vaste întinderi de apă teritorială, până spre marginile Asiei și Africii, iar în cărțile de geografie au pus mâna pe pământuri îndepărtate, până când țările frățești și-au pierdut răbdarea, au făcut plângere la Națiunile Unite și au amenințat că le trimit pe cap tancurile și avioanele de luptă. Cenzura, care inițial se ocupase doar de mijloacele de comunicare, s-a extins repede și asupra textelor școlare, versurilor cântecelor, subiectelor filmelor și conversațiilor private. Existau cuvinte interzise prin decret militar, de exemplu „tovarăș”, iar altele nu se pronunțau din precauție, deși nici un edict nu le eliminase din dicționare, de pildă „libertate”, „dreptate” și „sindicat”. Alba se întreba de unde apăruseră atâția fasciști de pe o zi pe alta, căci în lunga traiectorie democratică a țării ei nu se văzuseră niciodată, cu excepția câtorva exaltați în timpul războiului, când se maimuțăreau purtând cămăși negre și defilând cu brațul ridicat, provocând râsetele și fluierăturile trecătorilor, dar fără a juca nici un rol important în viața națională. Nu-și explica nici atitudinea Forțelor Armate, care proveneau mai ales din clasa mijlocie și din clasa muncitoare, iar din punct de vedere istoric se situaseră mai aproape de stânga decât de extrema dreaptă. Nu a înțeles starea de război intern, nu și-a dat seama că războiul era opera de artă a militarilor, încununarea antrenamentelor acestora, bijuteria de aur a profesiei lor. Ei nu sunt făcuți să strălucească pe timp de pace; puciul le dăduse ocazia să pună în practică ceea ce

învățaseră în garnizoană: obediența oarbă, mânuirea armelor și alte arte pe care soldații le stăpânesc atunci când scrupulele inimii sunt reduse la tăcere.

Alba și-a abandonat studiile, iar Facultatea de Filozofie, ca și multe altele care deschideau porțile gândirii, fusese închisă. N-a mai continuat nici muzica, căci violoncelul i se părea acum o frivolitate. Mulți profesori au fost concediați, arestați sau dați dispăruți, conform unei liste negre a poliției politice. Sebastian Gomez, turnat de propriii studenți, a fost omorât la prima adunare. Universitatea s-a umplut de spioni.

Dreapta economică și marea burghezie, care favorizaseră puciul militar, exultau. La început s-au cam speriat văzând consecințele acțiunii lor: nu trăiseră niciodată într-o dictatură și nu știau cu ce se mănâncă. Au crezut că pierderea democrației avea să fie ceva tranzitoriu, că o vreme se putea trăi fără libertate individuală și colectivă, cu condiția ca regimul să respecte libertatea comercială. Nu le-a păsat nici măcar de disprețul internațional, care i-a așezat în aceeași oală cu alte tiranii regionale, pentru că li s-a părut un preț ieftin pentru a scăpa de marxism. Când a intrat capitalul străin pentru a face investiții bancare în țară, au pus-o, firește, pe seama stabilității noului regim, omițând faptul că, pentru fiecare *peso* ce intra în țară, doi reprezentau dobânda. Când s-au închis treptat aproape toate ramurile industriei naționale și comerțanții au început să dea faliment, distruși de importurile masive, au spus că mașinile de gătit braziliene, țesăturile din Taiwan și motocicletele japoneze erau mult mai bune decât lucrurile fabricate în țară. De-abia când, după trei ani de naționalizare, concesiunea minelor a fost returnată companiilor nord-americane, câteva glasuri au spus că asta echivala cu a face patria cadou și încă frumos împachetată. Dar când foștii proprietari au început să-și primească înapoi pământurile distribuite de reforma agrară, s-au liniștit: se întorseseră timpurile bune. Au văzut că numai o dictatură putea acționa cu forța și fără a da socoteală nimănui pentru a le garanta privilegiile, așa că au renunțat la politică și au acceptat ideea că ei vor deține puterea economică, iar militarii vor guverna. Singura contribuție a dreptei a fost în a-i consilia în elaborarea noilor decrete și legi. În câteva zile sindicatele au fost eliminate, liderii muncitorilor erau arestați sau morți, partidele politice au fost suspendate pe o perioadă nedefinită și toate organizațiile muncitorești și studențești, până și colegiile profesionale, au fost desființate. Întrunirile erau interzise. Singurul loc unde te puteai aduna era biserica, astfel că în scurt timp religia a ajuns la modă, iar preoții și călugărițele trebuiau să-și amâne lucrările spirituale pentru a veni în ajutorul turmei pierdute. Guvernul și marii întreprinzători au început să vadă în oamenii bisericii niște dușmani potențiali, ba unii visau să rezolve problema asasinându-l pe cardinal, pentru că Papa de la Roma refuzase să-l demită și să-l trimită la un azil pentru călugări alienați.

O mare parte a clasei de mijloc s-a bucurat de lovitură militară: asta însemna revenirea la ordine, la puritatea moravurilor, la fustele femeilor și la părul tuns scurt al bărbaților; foarte repede a început însă să se sufere din cauza costului vieții și a lipsei locurilor de muncă. Salariile nu ajungeau pentru subzistență. Fiecare familie avea de plâns după cineva și nu mai puteau spune, ca la început, că dacă era arestat, mort sau exilat, o meritase. N-au mai fost negate nici torturile.

În timp ce înfloreau magazinele de lux, finanțistii miraculoși, restaurantele exotice și societățile de import, la poarta fabricilor șomerii făceau coadă, sperând să se angajeze cu salariul minim. Mâna de lucru a coborât la nivelul sclaviei, iar pentru prima dată după multe decenii patronii își permiteau să concedieze oamenii după bunul lor plac, fără să-i plătească, și să-i trimită la închisoare la cel mai mic protest.

În primele luni, senatorul Trueba s-a pliat pe oportunismul celor din clasa lui. Era convins că era nevoie de o perioadă de dictatură pentru ca țara să revină

în țarcul din care nu trebuise să iasă nicicând. A fost printre primii moșieri care și-au recăpătat proprietățile. Las Tres Marias i s-a restituit în ruine, dar întreagă, până la ultimul metru pătrat. Aștepta momentul de aproape doi ani, rumegându-și furia. Fără să stea pe gânduri, a plecat la țară cu vreo șase bătauși plătiți și s-a răzbunat în voie pe țăranii care cutezaseră să-l sfideze și să-i ia averea. Au sosit într-o dimineață luminoasă de duminică, în preajma Crăciunului, năvălind cu o larmă de piraiți. Hândrălăii au intrat peste tot, au scos oamenii în pumni și picioare, au umplut curtea cu țăranii și animale, iar apoi au stropit cu benzină căsuțele de cărămidă care pe vremuri fuseseră motivul de mândrie al lui Trueba, și le-au dat foc cu tot ce era înăuntru. Animalele au fost împușcate. Au incendiat uneltele, cotețele, bicicletele, chiar și leagănele nou-născuților, într-o nebunie ca de sabbat, în plină zi în care bătrânul Trueba credea că moare de fericire. I-a alungat pe toți țăranii, avertizându-i că, dacă vor îndrăzni să se apropie de proprietate, vor avea soarta animalelor. I-a văzut plecând mai săraci ca niciodată, într-o procesiune lungă și tristă, cu copiii, bătrânii și puținii câini scăpați de gloanțe, cu câte o găină salvată din infern, târându-și pașii prin colbul drumului care-i îndepărta de pământul pe care trăiseră de generații. La poarta moșiei aștepta un grup la fel de prăpădit, cu ochii sticlind: erau țăranii expulzați de pe alte moșii, care veneau la fel de umili precum strămoșii lor din secolele trecute ca să-l roage pe stăpân să-i angajeze la prima recoltă.

În noaptea aceea Esteban Trueba s-a culcat în patul de fier care fusese al părinților săi, în conacul unde nu mai călcase de atâta vreme. Era obosit și avea în nări mirosul incendiului și al animalelor care fuseseră arse și ele, ca să nu putrezească. Ardeau încă resturile căsuțelor de cărămidă, iar în jur nu era decât distrugere și moarte. Știa însă că avea să facă să renască totul, așa cum mai făcuse o dată, în fond, ogoarele erau intacte și forțele sale de asemenea. În ciuda bucuriei răzbunării, n-a putut să adoarmă. Se simțea ca un tată care și-a pedepsit prea aspru copiii. Toată noaptea a văzut în fața ochilor chipurile țăranilor, pe care-i știa de când se născuseră pe pământul lui, în timp ce plecau pe drum. Și-a blestemat caracterul rău. N-a reușit să doarmă toată săptămâna, iar când a izbutit cât de cât, a visat-o pe Rosa. A hotărât să nu vorbească nimănui despre cele petrecute și și-a jurat că Las Tres Marias va fi iarăși moșia model care fusese pe vremuri. A dat de știre că era dispus să-i primească pe țăranii înapoi, sigur, cu niște condiții, dar nu s-a întors nici unul. Se împraștiaseră pe câmpii, prin munți, pe coastă, unii plecaseră pe jos la mine, alții se duseseră în insulele din sud, căutând orice pentru a câștiga o bucată de pâine. Plin de silă, stăpânul s-a întors în Capitală, simțindu-se mai bătrân ca niciodată. Îl durea sufletul.

Poetul a agonizat în casa lui de la malul mării. Era bolnav și evenimentele recente îi epuizaseră dorința de a mai trăi. Soldații i-au năvălit în casă, i-au răvășit colecțiile de scoici, cochilii, fluturi, i-au făcut praf sticlele și mascaroanele de provă adunate din toate oceanele lumii, i-au aruncat pe jos cărțile, poemele neterminate, tablourile, căutând arme subversive și comuniști ascunși, până ce inima lui de bard bătrân a început să aibă sincope. L-au dus în Capitală. A murit după patru zile și ultimele cuvinte ale bărbatului care cântase viața au fost: „Or să vă împuște!” Nici unul dintre prieteni nu i-a putut fi aproape la ceasul morții erau în afara legii, fugari, exilați sau morți. Casa lui albastră de pe colină era pe jumătate năruită, arsă și cu geamurile sparte; nu se știa dacă era opera militarilor, cum susțineau vecinii, sau a vecinilor, cum susțineau militarii. Acolo a fost privegheat de puținii care au avut curajul să vină și de ziariști din toată lumea, care au venit să scrie despre înmormântare. Senatorul Trueba era dușmanul său ideologic, dar îl primise de multe ori în casă și-i cunoștea versurile pe de rost. A venit la priveghi îmbrăcat în doliu riguros, împreună cu nepoata Alba. Au făcut de gardă în fața sicriului simplu de lemn și l-au condus la cimitir

în dimineața aceea tristă. Alba ținea în mână un buchet din primele garoafe ale sezonului, roșii ca sângele. Micul cortegiu a străbătut pe jos drumul până la cimitir, între două rânduri de soldați așezați pe ambele laturi ale străzilor.

Mergeau în tăcere. Deodată, cineva a strigat numele Poetului și toți au răspuns ca un singur glas: „Prezent! Acum și pururi!” Parcă se rupsesse un zăgaz, toată durerea, teama și furia acelor zile au ieșit din piept și s-au revărsat pe stradă, urcând spre norii negri într-o hărmălaie teribilă. Altcineva a strigat: „Tovarășe președinte!”, iar ei au răspuns din nou „prezent”, ca un plâns bărbătesc, și astfel înmormântarea Poetului s-a transformat în înmormântarea simbolică a libertății.

Lângă Alba și senator, cameramanii televiziunii suedeze filmau pentru a trimite în înghețata țară a lui Nobel imaginea înspăimântătoare a mitralierelor postate pe ambele trotuare, chipurile oamenilor, sicriul acoperit de flori, grupul de femei tăcute care se înghesuiau la poarta morgii, la doi pași de cimitir, pentru a citi listele cu morți. Glasurile tuturor s-au înălțat într-un cânt care a umplut văzduhul cu lozinci interzise, s-a strigat că poporul unit nu va fi înfrânt niciodată, în fața soldaților cărora le tremurau armele în mâini. Cortegiul a trecut pe lângă un șantier în lucru, muncitorii au lăsat treaba, și-au scos căștile de protecție și au format un șir de capete plecate. Unul își dezbrăcase cămașa și recita plângând versurile cele mai revoluționare ale Poetului. Senatorul Trueba mergea alături de el, privindu-l uimit.

— Ce păcat că a fost comunist! Un poet atât de bun și cu idei atât de confuze! Dacă ar fi murit înainte de lovitura militară, bănuiesc că i-ar fi făcut funeralii naționale, i-a spus el Albei.

— A murit așa cum a trăit, bunicule.

Ea era convinsă că murise la timp și nici un omagiu n-ar fi putut fi mai mareț decât acest cortegiu modest, care l-a înmormântat într-o groapă închiriată, strigându-i pentru ultima oară versurile de dreptate și libertate. Două zile mai târziu, ziarele publicau un anunț al Juntei Militare, care decreta doliu național pentru Poet și autoriza arborarea de steaguri în bernă în locuințele particulare care ar fi dorit s-o facă. Autorizația era valabilă din momentul morții până la apariția decretului.

Așa cum nu putuse să-l plângă pe unchiul Jaime, Alba n-a putut nici să stea să se gândească la Miguel sau să-i pară rău după Poet. O absorbea cu totul sarcina de a-i căuta pe cei dispăruți, de a-i ajuta pe cei torturați care se întorceau bătăuți, cu spatele transformat în carne vie și cu ochii morți, și de a căuta alimente pentru cantinele preoților. Dar, în liniștea nopții, când orașul își pierdea aerul de normalitate artificială și atmosfera de operetă, o copleșeau gândurile negre pe care le ascunsese în timpul zilei. Pe străzi circulau acum doar furgonetele pline de cadavre și arestați și mașinile poliției, ca niște lupi urlând în beznă orelor în care n-aveai voie să ieși din casă. Alba tremura în pat, îi apăreau fantasmile morților necunoscuți, auzea casa respirând ca o bătrână horcăitoare, își ascutea auzul și simțea până în oase zgomotele înfiorătoare: o mașină care frânează, portiera care se trânteste, focuri de armă, o călcătură de cizmă, un strigăt. După care se lăsa iar liniștea care ținea până dimineața, când orașul renăștea și soarele părea să ștergă teroarea nopții. Nu numai ea rămânea trează, adeseori se întâlnea cu bunicul, în cămașă de noapte și papuci, mai bătrân și mai trist decât pe timp de zi, încălzindu-și o ceașcă de supă și înjurând ca un birjar, pentru că-l dureau oasele și sufletul. Chiar și mama ei își făcea de lucru prin bucătărie sau se plimba ca o fantomă de la miezul nopții prin încăperile goale.

Așa au trecut lunile și a devenit limpede pentru toți, inclusiv pentru senatorul Trueba, că militarii luaseră puterea ca s-o păstreze, nu pentru a da guvernul pe mâna politicianilor de dreapta care facilitaseră puciul. Erau o rasă

aparte, se considerau frați, vorbeau o limbă diferită de a civililor, cu ei orice conversație era ca un dialog al surzilor și cea mai mică disidență era considerată o trădare în codul lor rigid al onoarei. Trueba a înțeles că aveau planuri mesianice în care politicienii nu-și găseau loc. Într-o zi a comentat situația cu Blanca și Alba. Îi părea rău că acțiunea militarilor, al cărei scop fusese să scape de pericolul unei dictaturi marxiste, condamnase țara la o dictatură mult mai severă și, după toate semnele, menită să dureze un secol. Pentru prima dată în viață, senatorul Trueba a admis că se înșelase. Afundat în fotoliu ca un moșneag sfârșit, plângea tăcut. Nu plângea pentru că pierduse puterea, plângea pentru patrie.

Atunci Blanca s-a ghemuit lângă el, i-a luat mâna și i-a mărturisit că îl adăpostea pe Pedro García al Treilea, care trăia ca un anahoret într-una dintre odăile părăsite pe care le construise Clara pe vremea spiritelor. A doua zi după puci, se publicaseră listele celor care trebuiau să se prezinte în fața autorităților. Numele lui era pe listă. Unii, care continuau să creadă că în țara asta nu se întâmpla nimic niciodată, s-au prezentat la Ministerul Apărării și au plătit cu viața. Dar Pedro intuise din vreme ferocitatea noului regim, poate pentru că în acești trei ani apucase să cunoască Forțele Armate și nu credea în basmul că ar fi fost altfel decât cele din alte locuri. În aceeași noapte s-a strecurat pe furiș până la casa cea mare de pe colț și i-a bătut Blancăi în geam. Cu privirile încețoșate de migrenă, ea nici nu l-a recunoscut, căci era neras și purta ochelari.

— L-au omorât pe președinte, i-a spus el.

L-a ascuns într-o cameră goală, făcându-i un culcuș provizoriu, nebănuind că aveau să treacă luni de zile, timp în care soldații scormoneau prin toată țara, căutându-l.

Blanca se gândise că nimănui nu-i va da prin cap să caute în casa senatorului Trueba în timp ce acesta asculta în picioare solemnul Te Deum din catedrală. Pentru Blanca a fost perioada cea mai fericită din viața ei.

În schimb, pentru el orele treceau extrem de încet, de parcă ar fi fost la închisoare. Toată ziua între patru pereți, cu ușa închisă cu cheia, pentru ca nimănui să nu-i vină ideea să intre să deretice, cu obloanele și perdelele trase, prin care lumina zilei nu intra, ci doar se ghicea. Noaptea deschidea fereastra larg, ca să aerisească (avea în cameră și o găleată cu capac pentru a-și face nevoile) și să respire lacom aerul libertății. Își ocupa timpul citind cărțile lui Jaime, pe care Blanca i le aducea pe furiș, ascultând zgomotele străzii și radioul dat la minimum. Blanca i-a adus o chitară, el i-a pus sub corzi bucăți de lână pentru ca nimeni să nu-l audă compunând în surdina cântece cu văduve, orfani, prizonieri și dispăruți. A încercat să-și facă un orar sistematic pentru a-și umple ziua, făcea gimnastică, citea, învăța engleza, dormea după-amiaza, compunea muzică și iar făcea gimnastică, dar tot îi rămâneau ore nesfârșite până când auzea cheia în ușă și intra Blanca, aducându-i ziarele, mâncarea, apă de spălat. Făceau dragoste în disperare, inventau noi formule interzise care, cu ajutorul fricii și al pasiunii, îi ridicau până la stele. Blanca se resemnase la castitate, la maturitate și la diversele ei boalănițe, dar dragostea renăscută i-a dat o nouă tinerețe. Au devenit mai vizibile luminozitatea tenului, ritmul pașilor, cadența din glas. Zâmbea singură și umbla ca o somnambulă. Niciodată nu fusese mai frumoasă. A observat chiar și tatăl ei, dar o pune pe seama bunăstării. „De când nu mai stă la cozi, e ca nouă”, obișnuia el să spună. A observat și Alba. Somnambulismul acela ciudat i se părea suspect, ca și noua ei manie de a-și lua de mâncare în cameră. Și-a propus nu o dată să o spioneze, dar o doboră oboseala multiplelor ei îndatoriri, iar când avea insomnie îi era frică să se aventureze prin camerele pustii în care murmurau fantomele.

Pedro al Treilea a slăbit, și-a pierdut buna dispoziție și dulceața de dinainte. Se plictisea, își blestema închisoarea voluntară și ardea de nerăbdare să

afle vești de la prieteni. Singurul lucru care îl calma era prezența Blancăi. Când intra în cameră, se repezea să o îmbrățișeze ca un nebun, pentru a alunga spaimile de peste zi și urâtul atâtor săptămâni. A început să fie obsedat de ideea că era laș și trădător pentru că nu împărtășise soarta celorlalți și credea că lucrul cel mai cinstit ar fi să se predea și să-și înfrunte destinul. Blanca încerca să-i scoată din cap aceste lucruri, cu argumentele cele mai convingătoare pe care le putea găsi, dar el părea să nici n-o audă. Încerca să-l rețină cu forța dragostei recuperate, îl hrănea dându-i în gură, îl spăla cu un burete ud și pudrându-l cu talc ca pe un bebeluș, îl tunde și-i tăia unghiile, îl bărbiera. Până la urmă tot a trebuit să-i pună tranchilizante în mâncare și somnifere în apă, ceea ce-l doboră într-un somn adânc și zbuciumat, din care se trezea cu gura uscată și inima grea. După câteva luni, Blanca și-a dat seama că nu-l putea ține prizonier la infinit și a abandonat ideea de a-l transforma într-un amant perpetuu diminuându-i spiritul. A priceput că astfel murea pe picioare, căci pentru el libertatea era mai importantă decât dragostea, și nu existau pastile miraculoase, în stare să-l facă să-și schimbe părerea.

— Ajută-mă, tată, trebuie să-l scoatem din țară, l-a implorat ea pe senatorul Trueba.

Bătrânul a incremenit. Și-a dat seama cât de rău ajunsese pentru că nu și-a mai găsit celebra furie de odinioară. S-a gândit că țăranul ăsta o iubea pe fiicăsa de o jumătate de secol și n-a fost în stare să găsească nici un motiv pentru a-l detesta, nici măcar amintindu-și de ponchoul pe care-l purta, de barba lui de socialist, sau de nenorocitele alea de găini urmărite de vulpoi.

— Ce dracu! Trebuie să-i găsim un loc de refugiu, că, dacă dau de el la noi în casă, ne rad pe toți, a fost singurul lucru care i-a trecut prin minte.

Blanca l-a luat de după gât și l-a acoperit de sărutări, plângând ca un copil. Era prima manifestare spontană de tandrețe față de taică-său, din îndepărtata ei copilărie.

— Eu pot să-l introduc într-o ambasadă. Dar trebuie să așteptăm momentul prielnic și o să fie nevoit să sară gardul, a spus Alba.

— Nu va fi cazul, fetiço. Mai am încă prieteni influenți în țara asta, a spus senatorul.

Patruzeci și opt de ore mai târziu, Pedro García al Treilea a văzut că se deschide ușa, numai că în loc de Blanca, în prag se găsea senatorul Trueba. Fugarul a crezut că i-a sunat ceasul și, într-un fel, s-a bucurat.

— Am venit să te scot de aici.

— De ce?

— Pentru că mi-a cerut-o Blanca.

— Duceți-vă dracului, a bălmăjit Pedro.

— Păi, acolo și mergem. Dumneata vii cu mine.

Au zâmbit amândoi în același timp. În curte aștepta limuzina argintie a unui ambasador dintr-o țară nordică. Pedro a fost ascuns în portbagaj, ghemuit și acoperit cu pungile pline de zarzavat de la piață. În mașină au luat loc Blanca, Alba, senatorul Trueba și prietenul său, ambasadorul. Șoferul i-a dus la Nunțiatura Apostolică, trecând pe lângă un cordon de carabinieri, fără să fie oprit. La poarta Nunțiatunii garda era dublă, dar, recunoscându-l pe senator și văzând plăcile de înmatriculare diplomatice ale mașinii, soldații i-au salutată și i-au lăsat să treacă. Înăuntru, în siguranță în acest sediu al Vaticanului, l-au extras pe Pedro al Treilea de sub muntele de frunze de salată și roșii storcoșite. L-au condus în biroul nunțiatului papal, care-l aștepta îmbrăcat în sutana de episcop și având pregătit un pașaport nou-nouț, cu care să plece în străinătate împreună cu Blanca, căci aceasta se hotărâse să trăiască în exil dragostea pe care o amânase încă din copilărie. Nunțiatul le-a urat bun venit. Era un admirator al lui Pedro García al Treilea și avea toate discurile lui.

În timp ce prelatul comenta cu ambasadorul nordic situația internațională, familia își lua rămas-bun. Blanca și Alba plâneau amarnic. Nu se despărțiseră niciodată. Esteban Trueba și-a îmbrățișat îndelung fiica, fără lacrimi, dar cu buzele tremurânde, luptându-se să-și înăbușe suspinele.

— Nu am fost un tată bun pentru tine. Crezi că mă poți ierta, crezi că poți uita ce a fost?

— Te iubesc atât de mult, tată, a spus ea, plângând și strângându-l cu disperare la piept.

Bătrânul s-a întors apoi spre Pedro și l-a privit în ochi. I-a întins mâna, dar n-a putut strânge mâna căreia îi lipseau câteva degete. Atunci a deschis brațele și astfel, strângându-se ca într-un nod, s-au despărțit cei doi, eliberați în sfârșit de ura și ranchiuna care le întinaseră atâția ani existența.

— Voi avea grijă de fiica dumneavoastră și voi încerca să o fac fericită, domnule, a spus Pedro cu glasul frânt.

— Nu mă îndoiesc. Mergeți în pace, copiii mei, a murmurat bătrânul.

Știa că n-avea să-i mai vadă niciodată.

Senatorul Trueba a rămas singur în casă, doar cu Alba și câțiva servitori. Cel puțin așa credea el. Numai că Alba se hotărâse să adopte ideea maică-sii, drept care ascundea persoane urmărite în partea părăsită a casei, pentru o noapte sau două, până găsea un loc mai sigur sau o modalitate de a le scoate din țară. Îi ajuta pe cei ce trăiau în umbră, care ziua se pierdeau în zarva orașului, dar noaptea căutau o ascunzătoare, de fiecare dată în alt loc. Orele cele mai periculoase erau cele ale nopții, când fugarii nu puteau ieși în stradă și poliția îi vâna în voie. Alba s-a gândit că locuința bunicului era ultimul loc în care ar fi venit să caute. Încet, încet, a transformat camerele goale într-un labirint de locuri secrete unde-și ascundea protejații, uneori familii întregi. Senatorul Trueba nu folosea decât biblioteca, baia și propriul dormitor. Acolo trăia, înconjurat de mobila de acaju, de vitrinele victoriene și covoarele persane. Conacul acela mare și sumbru, care părea să adăpostească un monstru ascuns, era neliniștitor chiar și pentru un om ca el, prea puțin sentimental. Trueba nu înțelegea de unde venea neliniștea asta, știind că zgomotele ciudate pe care le auzeau servitorii erau făcute de Clara, care bântuia casa împreună cu spiritele prietene. O surprinsese doar de multe ori pe nevastă-sa alunecând prin saloane, în tunică ei albă și cu râsul ei de fetiță. Se prefăcea că n-o vede, rămânea nemișcat și nici nu respira, ca să n-o sperie. Dacă închidea ochii și se prefăcea că doarme, îi simțea atingerea ușoară a degetelor pe frunte, respirația proaspătă, mângâierea părului. N-avea deci motive să bănuiască nimic suspect, totuși încerca să nu se aventureze în zona vrăjită care era regatul ei, ajungând cel mult în teritoriul neutru al bucătăriei. Vechea lor bucătăreasă plecase; într-un schimb de focuri, soțul ei fusese ucis din greșeală, iar unicul fiu, care-și făcea armata într-un sat din sud, fusese spânzurat de un stâlp cu mațele în jurul gâtului, răzbunarea satului pentru că îndeplinise ordinele superiorului. Biata femeie și-a pierdut mințile, iar în curând Trueba și-a pierdut răbdarea, sătul să tot găsească în mâncare părul pe care ea și-l smulgea din cap, jeluindu-se la nesfârșit. Un timp, Alba a luat în stăpânire oalele, ajutându-se de o carte de bucate, dar, în ciuda bunelor ei intenții Trueba a ajuns să cineze la club, pentru a înghiți măcar o dată pe zi o mâncare decentă, drept care Alba a avut mai mult timp pentru traficul ei de fugari și mai multă siguranță în a băga și a scoate din casă oameni în orele interzise, fără ca bunicul să bănuiască ceva.

Într-o bună zi a apărut Miguel. Era ziua în amiaza mare, iar ea tocmai intra în casă când i-a ieșit în cale. O așteptase ascuns în hățișul grădinii. Își vopsise părul într-un blond decolorat și purta un costum albastru la două rânduri. Semăna cu un mărunț funcționar de bancă, dar Alba l-a recunoscut imediat și nu și-a putut opri strigătul de bucurie care-i urca din rărunchi. S-au

îmbrățișat în grădină, sub ochii trecătorilor și ai oricui ar fi vrut să-i vadă, până le-a venit mintea la cap și și-au dat seama de pericol. Alba l-a dus în casă, în camera ei. S-au prăbușit pe pat într-un ghem de brațe și picioare înnodate, spunându-și numele secrete pe care le foloseau în timpurile subsolului, s-au iubit cu disperare până au simțit că le iese sufletul și-au trebuit să rămână liniștiți, ca să-și potolească bătăile inimilor ce stăteau să le iasă din piept. De-abia atunci Alba s-a uitat la el și a constatat că făcuse amor cu un necunoscut; nu avea doar păr de viking, dar nu mai avea nici barbă, nici ochelarii lui mici și rotunzi de preceptor și părea și mult mai slab. Arăți oribil, i-a șoptit ea la ureche. Miguel ajunsese unul din șefii gherilei, împlinind astfel destinul pe care și-l construise încă din adolescență. Pentru a-i descoperi sălașul fuseseră interogați o mulțime de oameni, ceea ce Albei i se părea teribil, dar pentru el nu era decât un aspect al ororilor războiului, pe care era dispus să-l înfrunte oricând ar fi fost cazul să acopere la rândul lui pe cineva. Între timp, lupta în clandestinitate, fidel teoriei sale că violenței celor bogați trebuia să i se opună violența poporului. Alba, care-și imaginase de mii de ori că era închis sau că fusese ucis într-un mod oribil, plângea de bucurie savurându-i mirosul, atingerea, glasul, căldura, contactul mâinilor bătătorite de folosirea armelor și de obiceiul de a se târî prin locuri dificile, rugându-se, blestemând, sărutându-l, urându-l pentru atâta suferință acumulată și dorind să moară pe loc, pentru a nu mai avea de suportat o altă absență.

— Ai avut dreptate, Miguel, s-a întâmplat exact ce spuneai că o să se întâmple, a suspinat ea cu nasul vârât în umărul lui.

Apoi i-a povestit de armele pe care le furase de la bunicul și le ascunsese împreună cu unchiul Jaime și i-a propus să-l ducă la ele. I-ar fi plăcut să i le dea și pe celelalte, cele rămase în beci, numai că, la câteva zile după puci, populația civilă fusese somată să predea orice putea fi considerat armă, chiar și cuțitele exploratorilor și bricegele copiilor. Oamenii lăseau pachetele învelite în ziare la ușile bisericilor, căci nu aveau curaj să se ducă la cele ale garnizoanelor, însă senatorul Trueba, care avea armament de război, nu s-a temut deloc, căci ale lui erau sortite să omoare comuniști, toată lumea știa asta. L-a sunat pe prietenul său, generalul Hurtado, iar acesta a trimis un camion al armatei să ridice armele. Trueba i-a condus pe soldați în camera cu arme, unde a constatat, mut de uimire, că jumătate din lăzi erau umplute cu pietre și paie, dar și-a dat seama că, dacă ar fi recunoscut pierderea, ar fi picat prost cineva din familie sau el însuși. A prezentat niște scuze pe care nu i le-a cerut nimeni, soldații habar n-având câte arme cumpărase. Îi bănuia pe Blanca și pe Pedro al Treilea, însă obrajii roșii ai nepoată-sii l-au făcut să o bănuiască și pe ea. După ce au plecat soldații cu lăzile și i-au semnat o chitanță, a luat-o pe Alba de umeri și a scuturat-o cum n-o făcuse niciodată, ca să mărturisească dacă avea vreo legătură cu mitralierele și puștile lipsă.

— Nu mă întreba ceea ce nu vrei să știi, bunicule, i-a spus Alba, privindu-l în ochi.

N-au mai vorbit niciodată despre asta.

— Bunicul tău e un nenorocit, Alba. Cineva o să-l omoare așa cum merită, a spus Miguel.

— Va muri în patul lui, deja e foarte bătrân.

— Cine ridică sabia, de sabie va pieri. Poate că-l omor chiar eu într-o bună zi.

— Să nu dea Domnul, Miguel, pentru că atunci mă obligi să fac același lucru cu tine, a răspuns Alba cu ferocitate.

Miguel i-a spus că nu se vor mai vedea mult timp, poate niciodată. A încercat să-i explice pericolele care le pândeau pe prietenele luptătorilor de gherilă, chiar dacă ea purta numele pe care îl purta, dar ea a plâns și s-a agățat

de el cu atâta disperare, că a trebuit să-i promită că o va căuta, chiar cu riscul vieții. A acceptat și să meargă împreună să caute armele și muniția îngropate în munte, căci de asta avea mare nevoie în lupta lui temerară.

— Sper că n-au ajuns fier vechi. Și să-mi amintesc locul exact, a trecut mai bine de un an...

Două săptămâni mai târziu, Alba a organizat o excursie cu copiii de la cantina populară, cu o camionetă împrumutată de la preoții parohiei. Duceau coșuri cu merinde, o plasă cu portocale, mingi și o chitară. Copiilor nu le-a părut că pe drum ea a cules un tip blond. A condus camioneta pe același drum de munte pe care-l făcuse cu Jaime. Au fost opriți de două patrule, au trebuit să desfacă toate bagajele, dar veselia molipsitoare a copiilor și conținutul nevinovat al coșurilor au șters orice urmă de suspiciune. Au ajuns liniștiți la locul unde erau ascunse armele. Copiii s-au jucat de-a prinselea și de-a v-ați ascunselea, Miguel a organizat un meci de fotbal, apoi i-a așezat în cerc și le-a spus povești, iar la urmă au cântat cu toții până au răgușit. A desenat și un plan pentru a reveni cu tovarășii după lăsarea întinericului. A fost o frumoasă zi petrecută în aer liber, iar pentru câteva ceasuri au putut uita de tensiunea stării de război, bucurându-se de soarele cald al muntelui și de strigătele vesele ale copiilor care alergau printre stânci, cu stomacul plin după multe luni.

— Miguel, mi-e frică. Chiar nu vom putea duce o viață normală niciodată? De ce nu plecăm în străinătate? De ce nu plecăm acum, când mai avem timp?

Miguel a arătat spre copii și ea a priceput.

— Atunci, lasă-mă să vin cu tine, l-a rugat ea, ca de atâtea ori.

— Nu ne putem permite acum o persoană neantrenată. Cu atât mai puțin o femeie îndrăgostită, a zâmbit el. Cel mai bine este să-ți continui treaba, acești bieți copii trebuie ajutați până vin vremuri mai bune.

— Măcar spune-mi cum pot da de tine!

— Dacă te prinde poliția, e mai bine să nu știi nimic. Alba s-a cutremurat.

În lunile care au urmat, Alba a început să vândă mobila din casă. La început a scos lucrurile din odăile părăsite și din subsol, dar, după ce le-a vândut pe acestea, a început să care pe rând scaunele vechi din salon, jilțurile baroce, sipetele coloniale, paravanele sculptate, până și fețele de masă din sufragerie. Trueba și-a dat seama, dar n-a spus nimic. Bănuia că nepoată-sa aduna bani pentru un scop prohibit, cum făcuse și cu armele furate, însă a preferat să nu știe, pentru a-și păstra cât de cât echilibrul precar într-o lume care pentru el se făcea țândări. Simțea că evenimentele îi scapă de sub control. A înțeles că singurul lucru important era să nu-și piardă nepoata, era ultima verigă ce-l lega de viață. De aceea, n-a spus nimic nici când a început să scoată unul după altul tablourile de pe pereți și vechile covoare, pentru a le vinde noilor îmbogățiți. Se simțea prea bătrân și prea obosit, n-avea putere să lupte. Nu mai gândea foarte limpede, se ștergea linia care despărțea binele de rău. Noaptea, când adormea, avea coșmaruri cu căsuțe de cărămidă care ardeau. A ajuns la concluzia că, dacă unica lui moștenitoare hotărâse să arunce casa pe fereastră, el n-avea ce face, era cu un picior în groapă, unde nu luai cu tine nimic. Alba a vrut să stea de vorbă cu el, să-i explice cumva, dar bătrânul a refuzat să asculte povestea cu copilașii flămânzi care primeau o farfurie de mâncare cu ce scosese de pe urma goblenului de Aubusson, sau cu șomerii care supraviețuiau încă o săptămână grație dragonului chinezesc din piatră dură. Astea erau, spunea el, brașoave monstruoase ale comunismului internațional, și chiar dacă ar fi fost adevărat, oricum nu era treaba Albei să-și asume o asemenea răspundere, era treaba guvernului sau, în ultimă instanță, a bisericii. Dar în ziua când, ajungând acasă, n-a mai văzut pe perete portretul Clarei, a hotărât că lucrurile depășiseră limitele.

— Unde dracu' e tabloul bunică-tii? a urlat el.

— L-am vândut consulului englez, bunicule. Mi-a spus că va ajunge într-un muzeu londonez.

— Îți interzic să mai scoți ceva din casa asta! De mâine ai cont în bancă pentru toalete și alte fleacuri.

În scurt timp, Esteban Trueba a constatat că Alba era femeia cea mai costisitoare din viața lui, un harem întreg de curtezane l-ar fi scos mai ieftin decât nepoata cu plete verzi. Nu i-a reproșat nimic, doar se întorseseră vremurile bune și, cu cât cheltuia mai mult, cu atât avea mai mult. De când se interzisesse activitatea politică, avea timp din belșug pentru afaceri și a socotit că, în ciuda previziunilor sale, avea să moară foarte bogat. Își plasa banii în noile societăți financiare care se ofereau să înmulțească fondurile investitorilor într-un mod miraculos de pe o zi pe alta. A descoperit că bogăția îi producea o imensă plictiseală: îi venea ușor să câștige, dar nu găsea nici un imbold să cheltuiască și nici măcar prodigiousul talent de mână-spartă al nepoată-sii nu reușea să diminueze preaplinul buzunarelor sale. Plin de entuziasm, a reconstruit și a îmbunătățit Las Tres Marias, după care și-a pierdut interesul pentru orice altă afacere, constatând că, grație noului sistem economic, nu era nevoie de nici un efort special pentru a produce, dat fiind că banul la ban trăgea și, fără să miște un deget, conturile din bancă creșteau zi după zi. Astfel că a făcut ce nu credea să facă vreodată: îi trimitea în fiecare lună un cec lui Pedro García al Treilea, care trăia cu Blanca în exil în Canada. Acolo, în tihna dragostei împlinite, amândoi se simțeau pe deplin realizați. El scria cântece revoluționare pentru muncitori, studenți și mai ales pentru marea burghezie, care le adoptase ca pe o modă, traduse cu mult succes în engleză și franceză, cu toate că găinile și vulpii erau făpturi subdezvoltate, lipsite de splendoarea zoologică a acvilelor sau a lupilor din acea țară înghețată din nord. Între timp, calmă și fericită, Blanca se bucura pentru prima dată în viață de o sănătate de fier. Și-a instalat acasă cuptorul pentru Nașterile Domnului cu monștri, care se vindeau foarte bine, doar era artizanat indigen, exact cum pronosticase în urmă cu douăzeci și cinci de ani Jean de Satigny, când plănuiise să le exporte. Cu aceste afaceri, cu cecurile bunicului și cu ajutorul canadian, aveau îndeajuns, drept care Blanca a pus bine șoseta de lână cu bijuteriile nepuizabile lăsate de Clara. Se gândea că nu va fi nevoie nicicând să fie vândute, pentru ca într-o bună zi să le poarte Alba.

Esteban Trueba n-a știut că poliția politică îi ținea casa sub supraveghere până în noaptea în care au ridicat-o pe Alba. Dormeau și, de data asta, chiar nu era nimeni ascuns în labirintul odăilor părăsite. Loviturile în ușă cu patul armelor l-au trezit pe bătrân cu presimțirea clară a fatalității. Alba se trezise mai devreme, auzind frânele mașinilor, zgomotul pașilor și ordinele date cu glas scăzut, așa că începuse să se îmbrace: îi sosise clipa, nu avea nici o îndoială.

În ultimele luni, senatorul înțelesese că nici măcar traiectoria lui politică lîmpede de partea loviturii de stat nu constituia o garanție împotriva terorii. Nu-și imaginase însă niciodată că avea să vadă cum îi năvălesc în casă, la adăpostul nopții, șase bărbați fără uniformă, înarmați până-n dinți, sculându-l brutal din pat și ducându-l de braț în salon, fără să-i permită să-și pună papucii sau măcar halatul. Ceilalți au deschis cu o lovitură de picior ușa camerei Albei și au pătruns acolo cu armele în mâini. Trueba a văzut-o pe nepoată complet îmbrăcată, palidă, însă liniștită, așteptându-i în picioare, a privit cum o îmbrânceau ca să vină și ea în salon, unde i-au ordonat să stea lângă bătrân și să nu se miște din loc. A ascultat fără un cuvânt, străină de furia bunicului și de violența oamenilor care străbăteau casa dărâmând uși, scoțând cu armele lucrurile din dulapuri, răsturnând mobila, sfâșiind saltelele, lovind în ziduri și urlând ordine, căutând luptători ascunși, arme și alte dovezi. I-au scos din paturile lor și pe servitori, i-au închis într-o cameră, păziți de un om înarmat. Au dat ocol rafturilor din bibliotecă, iar operele de artă ale senatorului au căzut pe jos și s-au spart.

Cărțile din tunelul lui Jaime au ajuns în curte, unde le-au făcut grămadă, le-au stropit cu benzină și le-au dat foc într-un rug infam, în care au pierit cărțile magice din cuferele vrăjite ale străunchiului Marcos, tirajul cărții ezoterice a lui Nicolás, operele lui Marx legate în piele, chiar și partiturile de operă ale bunicului, în timp ce cartierul se umplea de fum, ceea ce, în timpuri normale, ar fi atras imediat pompierii.

— Predați toate agendele, carnetele de adrese, cecurile și toate documentele personale, a ordonat cel care părea să fie șeful.

— Sunt senatorul Trueba! Chiar nu mă recunoști, omule, pentru Dumnezeu? Să-mi faceți mie una ca asta! încălcați legea, sunt prieten cu generalul Hurtado! țipa disperat bunicul.

— Taci dracului, moș nenorocit! Nu deschizi gura până nu-ți dau eu voie, a răspuns celălalt cu brutalitate.

L-au obligat să scoată tot ce avea în birou și au pus în saci ce li se părea interesant. În timp ce un grup termina de scotocit prin casă, celălalt continua să arunce cărțile pe fereastră, în salon au rămas patru tipi zâmbăreți, ironici și amenințători, care și-au pus picioarele pe mobile, au băut whisky scoțian direct din sticlă și au spart pe îndelete toată colecția de discuri clasice ale senatorului. Alba a socotit că trecuseră cel puțin două ore. Tremura, dar nu de frig, ci de frică. Bănuise că acest moment avea să vină, totuși sperase irațional că influența bunicului ar fi putut-o proteja. Dar acum, văzându-l ghemuit pe o sofa, mărunțel și amărât ca un tataie bolnav, a știut că nu avea cum s-o ajute.

— Semnează aici, i-a ordonat șeful, punându-i în față o hârtie. E o declarație cum că am venit cu ordin judecătoresc, că ne-am legitimat, că totul e în ordine, că am acționat cu tot respectul cuvenit, cât se poate de politicos, și că n-ai nici o reclamație. Semnează!

— Niciodată! a exclamat el furios.

Atunci omul s-a întors și i-a tras o palmă zdravănă Albei, care a căzut. Senatorul Trueba a rămas înlemnit de spaimă și a înțeles că sosise ora adevărului, după aproape nouăzeci de ani în care trăise după legea lui.

— Știi că nepoată-ta e târfa unui luptător din gherilă? Copleșit, senatorul Trueba a semnat hârtia. Apoi s-a

apropiat încet de nepoată, a îmbrățișat-o și a mângâiat-o pe păr cu o duioșie necunoscută la el.

— Nu fi îngrijorată, fetiço, totul se va rezolva, n-or să-ți facă nimic, e o greșeală, stai liniștită.

Dar omul l-a împins brutal deoparte și le-a strigat celorlalți că trebuiau să plece. Doi vlăjgani au apucat-o pe Alba de brațe, luând-o aproape pe sus. Ultimul lucru pe care l-a văzut fata a fost imaginea patetică a bunicului, alb ca varul, tremurând desculț și în cămașă de noapte, care din prag îi striga că a doua zi avea să o elibereze, că va vorbi personal cu generalul Hurtado, că va veni cu avocații să o ia de unde va fi și-o va aduce acasă.

Au urcat-o într-o camionetă alături de cel care o pălmuisse și de șoferul care conducea fluierând. Înainte de a-i acoperi ochii cu bandă adezivă, a privit pentru ultima dată strada pustie și tăcută, mirându-se că, în ciuda gălăgiei și a cărților incendiate, nici un vecin nu ieșise să vadă ce se întâmpla. A presupus că, la fel cum făcuse și ea de multe ori, stăteau la pândă în spatele obloanelor și perdelelor, sau își puseseră perna pe cap să n-audă. Camioneta a pornit la drum, iar ea, oarbă, a pierdut noțiunea spațiului și a timpului. A simțit o mână mare și umedă care i se urca pe picior, pipăind, ciupind, explorând, o răsuflare grea pe obraz care-i șoptea „ia să te încălzesc eu, curvo”, alte glasuri și râsete, în timp ce vehiculul se învârtea la nesfârșit. N-a știut unde o duceau decât când a auzit zgomotul apei și a simțit că mergeau pe lemn. Atunci și-a ghicit soarta. A invocat spiritele din vremea măsuței cu trei picioare și a zaharniței plimbărețe a bunicii,

fantomele capabile să schimbe mersul evenimentelor, care însă păreau s-o fi abandonat, căci camioneta își continua mersul. A simțit o frână, a auzit niște porți grele care scârțâiau deschizându-se și apoi închizându-se la loc. Atunci a pătruns într-un coșmar cunoscut, acela pe care văzuse bunica în harta ei astrologică la nașterea Albei și pe care văzuse și Luisa Mora, într-un moment de premoniție. A fost ajutată să coboare. N-a apucat să facă doi pași. A încasat prima lovitură în coaste și a căzut în genunchi, abia respirând. Au ridicat-o doi de subsuori și au târât-o o bună bucată de drum. A simțit pământ sub picioare, apoi suprafața aspră a cimentului. S-au oprit.

— Asta e nepoata senatorului Trueba, domnule colonel.

— Știu, a răspuns cineva.

Alba a recunoscut fără ezitare glasul lui Esteban García și-a înțeles atunci că el o aștepta încă din ziua aceea de demult când o așezase pe genunchii săi, pe când ea era doar o copilă.

14. Ora adevărului

Alba stătea ghemuită în întuneric. Îi trăsese ră bandă adezivă de pe ochi, înlocuind-o cu o fâșie de pânză bine strânsă, îi era frică. Și-a amintit de antrenamentul unchiului Nicolás, când voia s-o învețe să nu-i fie frică de frică, și s-a concentrat pentru a-și stăpâni tremurul care-i cuprindea corpul și pentru a nu auzi zgomotele înfricoșătoare care ajungeau de undeva de afară. A încercat să evoce clipele fericite cu Miguel, căutând ajutor pentru a amăgi timpul și a rezista la ce avea să urmeze, spunându-și că trebuia să suporte câteva ceasuri fără s-o trădeze nervii, până ce bunicul va pune în mișcare greoaia mașinărie a puterii și a relațiilor sale pentru a o scoate de aici. A căutat în memorie o plimbare cu Miguel pe malul mării, într-o toamnă, mult înainte ca uraganul evenimentelor să întoarcă lumea cu susul în jos, când lucrurile mai aveau un nume și cuvintele aveau un înțeles unic, când popor, libertate și tovarăș exact asta însemnau și încă nu deveniseră parole. A încercat să retrăiască acele clipe, pământul roșu și umed, parfumul intens al pădurii de pin și eucalipt, covorul de frunze uscate care putrezeau după vara cea caldă și lungă, lumina arămie care se filtra printre coroanele arborilor. A încercat să-și amintească de frigul acela, de tăcerea aceea, de senzația aceea puternică de a fi stăpâniul lumii, de a avea douăzeci de ani și toată viața înainte, de a se iubi tihnit, îmbătați de mireasma pădurii și a dragostei, fără trecut, fără a-și bănuși viitorul, doar cu incredibila bogăție a clipei prezente în care se priveau, se miroseau, se sărutau și se explorau, acoperiți de murmurul vântului printre arbori și de rumoarea apropiată a valurilor care se spărgeau de stânci la baza falezei, explodând într-o spumă cu miros de sare, în timp ce ei, îmbrățișați în același poncho, ca niște siamezi, râdeau și își jurau eternitate, convinși că erau singurii în tot universul care descoperiseră dragostea.

Alba auzea strigăte, gemete prelungi și un radio dat la maximum. Pădurea, Miguel și dragostea au dispărut în tunelul adânc al terorii, iar ea s-a resemnat să-și înfrunte soarta fără subterfugii.

A socotit că trecuse toată noaptea și o bună parte din ziua următoare când s-a deschis ușa și doi bărbați au scos-o din celulă. Printre insulte și amenințări, au adus-o în fața colonelului García, pe care ea-l putea recunoaște orbește, prin răutatea pe care o emana, chiar înainte de a-i auzi glasul. I-a simțit mâinile pe obraz, degetele butucănoase pe gât și pe urechi.

— Și-acum să-mi spui unde ți-este iubitul, l-a auzit spunând. Asta ca să nu avem necazuri.

A respirat ușurată: nu-l arestaseră pe Miguel!

— Vreau la baie, a spus Alba cât a putut de ferm.

— Văd că nu vrei să cooperezi, Alba, ce păcat. Asta înseamnă că băieții trebuie să-și facă treaba, n-am cum să-i împiedic.

În jurul ei s-a lăsat liniștea, iar fata a făcut un efort uriaș pentru a-și aminti de pădurea de pini și de dragostea lui Miguel, dar gândurile i s-au învălmășit, nu știa dacă nu visa, nici de unde venea duhoarea de sudoare, excremente, sânge și urină, plus glasul comentatorului de fotbal de la radio, care anunța niște lovituri ale finlandezilor care n-aveau nici o legătură cu ea, pe când cineva urla foarte aproape. O palmă puternică a trântit-o la pământ, niște mâini violente au ridicat-o, niște degete sălbatice i s-au înfipt în piept, strivindu-i sfârcurile, iar spaima a înghițit-o pe de-a-ntregul. O întrebau glasuri necunoscute, auzea numele lui Miguel, dar nu știa ce o întrebau, repeta la nesfârșit „nu” în timp ce era bătută, pipăită, i se smulgea bluza, nu putea gândi, repeta „nu”, întrebându-se cât mai putea rezista, neștiind că acesta era doar începutul, până când a leșinat și pentru foarte scurtă vreme a fost lăsată în pace.

A auzit din nou glasul lui García și a ghicit că ale lui erau mâinile care o ajutau să se ridice, conducând-o la un scaun, așezând-o, aranjându-i hainele și punându-i bluza.

— Doamne, uite ce ți-au făcut! Te-am prevenit, Alba. Acum încearcă să te liniștești, îți aduc o ceașcă de cafea.

Alba a început să plângă. Lichidul cald a mai înviorat-o, dar nu-i simțea gustul, înghițea cu sânge. García îi ținea cana, ca un infirmier.

— Vrei o țigară?

— Vreau să merg la baie, a spus ea cu greu printre buzele umflate.

— Bineînțeles, Alba. Ai să mergi la baie, apoi ai să te odihnești. Sunt prietenul tău, îți înțeleg foarte bine situația. Ești îndrăgostită, de aceea îl aperi. Eu știu că n-ai nimic de-a face cu gherila. Numai că băieții nu mă cred și nu se vor potoli dacă nu le spui unde e Miguel. De fapt, l-au înconjurat deja, știu unde se află, vor pune mâna pe el, dar vor să fie siguri că tu n-ai nici o treabă cu gherila, pricepi? Dacă refuzi, dacă îl aperi mai departe, te vor bănuși în continuare. Spune-le ce vor să știe și-apoi te duc chiar eu acasă. Ai să le spui, nu-i așa?

— Vreau la baie, a repetat Alba.

— Văd că ești la fel de încăpățânată ca bunicul tău. Bine, ai să te duci la baie. Îți las timp să te mai gândești.

Au dus-o la o toaletă și a trebuit să facă abstracție de tipul care stătea lângă ea și o ținea de un braț. Apoi au dus-o înapoi în celulă. Acolo, în cubul acela, în singurătate, a încercat să-și limpezească gândurile, dar o chinuiau durerea bățăilor primite, setea, bandoul care îi strângea tâmplele, zgomotul asurzitor al radioului, teroarea, pe care o simțea când auzea pași apropiindu-se, și ușurarea, pe care o avea când se depărtau, strigătele și ordinele. S-a ghemuit jos în poziția fătului și s-a lăsat pradă tuturor suferințelor. Așa au trecut mai multe ore, poate chiar zile. În două rânduri a venit un tip și a dus-o la o latrină fetidă, unde nu s-a putut spăla pentru că nu era apă. O așeza pe closet, alături de o altă persoană la fel de tăcută și de amorțită ca și ea, și o lăsa doar un minut. Nu-și dădea seama dacă acea persoană era femeie sau bărbat. La început a plâns, regretând că unchiul Jaime nu o antrenase și pentru a suporta umilința, care i se părea mai rea decât durerea, dar în cele din urmă s-a resemnat cu murdăria și a încetat să se gândească la nevoia insuportabilă de a se spăla. I-au dat să mănânce porumb fraged, o bucățică de pui și un pic de înghețată, pe care le-a identificat după gust, miros și temperatură, devorându-le grăbită cu mâinile, mirată de masa luxoasă atât de neașteptată pentru locul în care se afla. A aflat apoi că hrana prizonierilor ținută în acest loc de tortură provenea de la noul sediu al guvernului, care se instalase într-o clădire improvizată, căci vechiul Palat al Președinției ajunsese un morman de moloz.

A încercat să țină socoteala zilelor de detenție, dar izolarea, întunericul și frica bulversau timpul și dislocau spațiul; i se părea că vede grote pline de monștri, credea că o drogaseră și de aceea avea oasele moi și idei nebunești, își propunea să nu mai bea și să nu mai mănânce, dar foamea și setea erau mai puternice. Se întreba de ce nu venise încă bunicul să o salveze. În momentele de luciditate, își dădea seama că nu trăia un coșmar și că nu se afla acolo din greșeală. Și-a propus să uite până și numele lui Miguel.

Când au dus-o pentru a treia oară la Esteban García, Alba era mai pregătită; prin peretele celulei putuse auzi tot ce se petrecea în încăperea alăturată, unde erau interogați prizonierii, și nu-și făcea iluzii. De data asta nici n-a mai încercat să se gândească la păduri și la dragoste.

— Ai avut timp de gândire, Alba. Acum o să stăm de vorbă liniștiți și ai să-mi spui unde este Miguel, ca să terminăm odată.

— Vreau să merg la baie.

— Văd că-ți bați joc de mine. Îmi pare rău, dar aici nu ne permitem să pierdem timpul.

Ea n-a răspuns.

— Scoate-ți hainele, i-a ordonat García cu glasul schimbat. Nu a făcut-o. Au dezbrăcat-o cu violență, smulgându-i pantalonii, deși dădea din picioare cât putea. Amintirea exactă din adolescență, când García o sărutase în grădină, i-a dat puterea să urască. S-a luptat cu el, a strigat la el, a plâns, a urinat și a vomitat, până au obosit să o bată și i-au lăsat un scurt răgaz, timp în care ea a invocat spiritele înțeleghătoare ale bunică-sii, rugându-le să o ajute să moară. Nu i-a venit însă nimeni în ajutor. Două mâini au ridicat-o, patru au întins-o pe un cadru metalic rece, dur, plin de arcuri care-i răneau spatele, și i-au legat gleznele și mâinile cu niște curele din piele.

— Te întreb pentru ultima oară, Alba: unde e Miguel? A negat în tăcere. Îi legaseră și capul cu o curca.

— Dacă ești dispusă să vorbești, ridică un deget, a spus García.

Pe urmă a auzit o altă voce:

— Manipulez eu mașina.

Apoi a simțit durerea atroce care-i străbătea tot corpul și o invada pe de-a-ntregul și pe care nu avea s-o uite niciodată. S-a scufundat în întuneric.

— V-am spus doar să aveți grijă cu ea, idioților, a auzit glasul lui Esteban García de foarte departe, după care a simțit că-i ridicau pleoapele, n-a văzut decât o lumină difuză, a simțit o înțepătură în braț și a devenit inconștientă.

După un secol, s-a trezit udă și goală. Nu știa dacă era udă de sudoare, de apă sau de urină, nu se putea mișca, nu-și amintea nimic, nu știa unde se afla și nici de ce se simțea atât de rău și era ca o cârpă. Îi era cumplit de sete și a cerut apă.

— Rabdă, tovarășă, rabdă până mâine. Dacă bei apă, intri în convulsii și poți muri, a spus un glas de lângă ea.

A deschis ochii. Nu mai avea bandoul. Un chip vag familiar era aplecat asupra ei, iar niște mâini au acoperit-o cu o pătură.

— Nu-ți aduci aminte de mine? Sunt Ana Díaz, am fost colege la universitate. Nu mă recunoști?

Alba a clătinat din cap, a închis ochii și s-a abandonat dulcii iluzii a morții. Dar s-a trezit după câteva ore și, când s-a mișcat, a constatat că o durea absolut totul.

— În curând o să te simți mai bine. Nu te mișca, încearcă să te relaxezi. Odihnește-te, am să fiu aici, lângă tine, a spus o femeie, în timp ce o mângâia pe obraz și îi îndepărta de pe ochi șuvițele umede de păr.

— Ce s-a întâmplat? a bâiguit Alba.

— Te-au bătut zdravăn, tovarășă.

— Cine ești?

— Ana Díaz. Sunt de o săptămână aici. L-au luat și pe prietenul meu, mai trăiește. Îl văd o dată pe zi, când sunt duși la privată.

— Ana Díaz? a murmurat Alba.

— Chiar ea. Nu prea eram prietene la universitate, dar mai bine mai târziu decât niciodată. Adevărul este că ești ultima pe care mă așteptam s-o întâlnesc aici, contesă, a spus femeia cu multă blândețe. Acum taci, încearcă să dormi, ca să treacă timpul mai repede. Memoria o să-ți revină încet-încet, nu te îngrijora, e din cauza șocurilor electrice.

Dar Alba n-a apucat să doarmă, pentru că s-a deschis ușa și a intrat un gardian.

— Leag-o la ochi! i-a ordonat el Anei Díaz.

— Vă rog, nu vedeți cât este de slăbită? Lăsați-o să se mai odihnească puțin...

— Să faci imediat ce ți-am spus!

Ana s-a aplecat și a legat-o la ochi, apoi i-a dat pătura la o parte și a vrut să o îmbrace, dar gardianul a împins-o cât colo și a ridicat-o pe prizonieră în fund. A mai intrat un om și împreună au luat-o pe sus, pentru că nu putea să meargă. Alba era sigură că era pe moarte, dacă nu cumva murise deja. A auzit cum mergeau pe un coridor unde zgomotul pașilor deștepta ecouri. A simțit o mână pe obraz, cineva îi ridicase capul.

— Puteți să-i dați apă. Spălați-o și mai faceți-i o injecție. Vedeti dacă poate să bea un pic de cafea, apoi o aduceți la mine, a spus García.

— O îmbrăcăm, domnule colonel?

— Nu.

Alba a stat mult timp în mâinile lui García. Acesta și-a dat seama după puține zile că ea îl recunoscuse, totuși n-a renunțat la precauția de a o ține legată la ochi, chiar și atunci când erau singuri. În fiecare zi erau duși și aduși alți prizonieri. Alba auzea mașinile, strigătele, poarta care se închidea; încerca să le ghicească numărul, dar era imposibil. Ana Díaz socotise vreo două sute. García era foarte ocupat, dar nu lăsa să treacă o zi fără să o vadă pe Alba, alternând violența dezlănțuită cu comedia prieteniei. Uneori părea sincer mișcat și îi dădea în gură supă cu lingura, dar, în ziua când a ținut-o cu capul într-o căldare cu excremente până a leșinat de silă, a înțeles că de fapt el nu căuta să afle ascunzătoarea lui Miguel, ci se răzbuna pentru toate umilințele îndurate de când se născuse și că, orice ar fi mărturisit ea, nu i-ar fi putut schimba soarta de prizonieră personală a colonelului García. Atunci a început să iasă treptat din cercul terorii personale, teama i-a mai scăzut și a putut simți milă pentru ceilalți, cei care erau atârnați de mâini, cei nou veniți, bărbatul acela căruia i-au trecut cu camioneta peste picioarele puse în fiare. Atunci toți prizonierii au fost scoși dimineața în curte și obligați să privească, căci și în cazul acela era vorba de o afacere personală între colonel și prizonierul său. A fost pentru prima dată când Alba a deschis ochii într-un alt loc decât în semiîntunericul din celulă, iar strălucirea suavă a zorilor și pojghița de gheață care strălucea printre pietre, după ploaia de peste noapte, i s-au părut insuportabil de luminoase. L-au adus târâș pe bărbatul care nu opunea rezistență, dar nici nu era în stare să se țină pe picioare, și l-au lăsat în mijlocul curții. Gardienii aveau fețele acoperite cu batista, pentru a nu fi recunoscuți în cazul puțin probabil că lucrurile s-ar fi schimbat. Auzind motorul camionetei care se apropia, Alba a închis ochii, dar nimeni n-a putut să-și închidă urechile, iar urletul omului li s-a gravat pentru totdeauna în memorie.

Ana Díaz a ajutat-o să reziste în perioada în care au stat împreună. Femeia avea o putere de neclintit. Suportase toate brutalitățile posibile, fusese violată de față cu prietenul ei, îi torturaseră împreună, dar tot nu-și pierduse puterea de a zâmbi și de a spera. Nu și-a pierdut-o nici când au dus-o la o clinică secretă a poliției politice: din cauza bătăilor, a pierdut copilul pe care-l aștepta și avea hemoragie.

— Nu contează, am să fac altul, i-a spus ea Albei când au adus-o înapoi.

Dar în noaptea aceea a plâns cu capul băgat sub pătură. Alba a venit lângă ea, a îmbrățișat-o, a legănat-o, i-a șters lacrimile, a mângâiat-o cu vorbele cele mai blânde, dar nimic nu o putea consola pe Ana, așa că a continuat s-o aline ca pe un copil mic, dorindu-și să poată lua asupra ei măcar o parte din durere. Zorile le-au găsit dormind ghemuite una în brațele celeilalte, ca două animăluțe. Ziua așteptau cu nerăbdare trecerea bărbaților care erau duși la toaletă. Mergeau în șir indian, legați la ochi, ținându-l de mână pe cel dinainte și sub pază armată. Printre ei era și Andres. Pe minuscula lor fereastră zăbreliată, ele îi vedeau trecând atât de aproape că, dacă ar fi putut scoate mâna, i-ar fi atins. De fiecare dată când Ana și Alba începeau să cânte cu forța disperării, porneau să se audă voci

de femei și din alte celule, iar atunci prizonierii își îndreptau spatele, își întorceau capetele spre ele, iar Andres zâmbea. Avea cămașa sfâșiată și pătată de sânge uscat.

Un gardian s-a lăsat înduioșat de imnul femeilor. Într-o seară le-a adus trei garoafe într-un borcan cu apă, ca să le pună în fereastră. Altă dată i-a spus Anei Díaz că avea nevoie de o voluntară pentru a spăla hainele unui deținut și pentru a face curat în celulă. A dus-o la Andres și i-a lăsat câteva minute singuri. Femeia s-a întors în celula ei transfigurată și Alba n-a îndrăznit să spună nici un cuvânt, pentru a nu-i întrerupe fericirea.

Într-o zi, colonelul García s-a surprins mângâind-o pe Alba ca un îndrăgostit și vorbindu-i de copilăria de la țară, când o vedea de departe, trecând de mână cu bunicul, cu șorțulețul ei scrobrit și haloul verzui al părului, în timp ce el, desculț în noroi, se jura că într-o bună zi îl va face să plătească scump aroganța și-și va răzbuna soarta de bastard. Țeapănă și absentă, goală și tremurând de silă și de frig, Alba nu-l auzea și nu-l asculta, dar breșa pe care o percepușe în dorința lui de a o chinui i-a sunat colonelului ca un semnal de alarmă. A dat ordin să fie dusă în carceră și, furios, și-a poruncit s-o uite.

Carcera era o celulă mică și ermetică precum un mormânt fără aer, întunecoasă și înghețată. Erau șase în total, construite pentru a fi locuri de pedeapsă într-un bazin golit de apă. Erau ocupate pe perioade destul de scurte, căci nimeni nu rezista mult timp în ele, cel mult câteva zile; începeau să delireze, să piardă noțiunea lucrurilor și a timpului, semnificația cuvintelor, sau pur și simplu mureau. La început, ghemuită în mormântul acela, neputând nici să se așeze, nici să-și întindă picioarele, în ciuda staturii sale mărunte, Alba s-a apărât împotriva nebuniei. A înțeles câtă nevoie avea de Ana Díaz. Avea impresia că aude bătăi slabe și îndepărtate, de parcă i s-ar fi transmis mesaje din alte celule, cărora în scurt timp nu le-a mai dat atenție, pentru că oricum toate formele de comunicare erau inutile. S-a abandonat, decisă să termine odată supliciuul ăsta, n-a mai mâncat, s-a limitat să soarbă câte un strop de apă când o copleșea propria slăbiciune. A încercat să nu respire și să nu se miște, a început să-și aștepte moartea cu nerăbdare. A stat mult timp așa. Când aproape că reușise, i-a apărut bunica Clara, pe care o invocase de multe ori pentru a o ajuta să moară, spunându-i că hazul nu era să mori, aici se ajungea oricum, ci să supraviețuiești, ăsta era miracolul. Era exact așa cum o știa din copilărie, cu halatul alb de iarnă, mânușile de iarnă, zâmbetul dulce edentat și o sclipire jucăușă în ochii de culoarea alunei. Clara i-a dat ideea salvatoare de a scrie cu gândul, fără creion și hârtie, pentru a-și ține mintea ocupată, pentru a evada astfel din carceră și pentru a trăi. I-a mai sugerat să scrie o mărturie care, odată și odată, ar putea sluji la aflarea teribilului secret pe care îl trăia, pentru ca lumea să cunoască oroarea care se petrecea în paralel cu existența tihnită și ordonată a celor care nu voiau să știe, a celor care aveau iluzia unei vieți normale, a celor care refuzau să creadă că se aflau pe o plută în mijlocul unui ocean de vaiete, ignorând, în ciuda tuturor dovezilor, că la câteva străzi de lumea lor fericită erau ceilalți, cei care supraviețuiau sau mureau în partea întunecată a lumii. „Ai multe de făcut, așa că nu-ți mai plânge de milă, bea apă și pune-te pe scris”, i-a spus Clara nepoată-sii, înainte de a pleca așa cum venise.

Alba a încercat să-și asculte bunica, numai că imediat ce a început să se gândească, carcera s-a umplut de personajele acestei istorii, care au năvălit și au copleșit-o cu poveștile lor, cu calitățile și defectele lor, zdrobindu-i scopurile documentare și neluând în seamă propria ei mărturie, înghesuind-o, grăbind-o fără milă, în timp ce ea nota cât putea de repede, disperată pentru că, de cum umplea o pagină nouă, cea de dinainte se ștergea imediat. Dar avea o ocupație. La început pierdea șirul și uita la fel de repede precum își amintea alte și alte lucruri. Era de ajuns o clipă de neatendență, de frică sau de durere, pentru ca

istoria să se încâlcească precum un ghem de lână. Dar mai apoi a inventat o cheie pentru ordinea amintirilor și s-a cufundat atât de tare în poveste, încât a încetat să mănânce, să se scarpine, să se miroasă, să se plângă și și-a învins treptat toate durerile.

S-a zvonit că era în agonie. Gardienii au ridicat trapa carcerii și au scos-o fără nici un efort, căci devenise foarte ușoară. Au dus-o din nou în fața colonelului García, care în zilele ce trecuseră își recăpătase toată ura, dar Alba nu l-a mai recunoscut. Era peste puterile ei.

Pe dinafară, hotelul „Cristofor Columb” avea același aspect anodin de școală primară, exact cum mi-l aminteam.

Pierdusem șirul anilor de când fusesem acolo ultima dată și credeam că avea să mă primească același Mustafa de odinioară, negrul acela albăstrui, îmbrăcat ca o apariție din Orient, cu dinții lui de metal și cu politetea lui de vizir, singurul negru autentic din țară, căci toți ceilalți erau vopsiți, cum îmi spusese Tránsito Soto. N-a fost așa. Un portar m-a condus într-o cămăruță, mi-a arătat un scaun și mi-a spus să aștept. În scurt timp a apărut, în loc de spectaculosul Mustafa, o doamnă cu aerul trist și cuviincios al unei mătuși din provincie, într-o uniformă albastră cu guler alb și apretat, care, văzându-mă atât de bătrân și prăpădit, a avut un ușor gest de respingere. Purta în mână un trandafir roșu.

— Domnul este singur? m-a întrebat ea.

— Evident că sunt singur!

Mi-a dat trandafirul și m-a întrebat ce cameră prefer.

— Mi-este indiferent, am răspuns mirat.

— Avem libere Staulul, Templul și O Mie și Una de Nopti. Pe care o doriți?

— O Mie și Una de Nopti, am zis la întâmplare.

M-a condus de-a lungul unui culoar semnalizat cu lumini verzi și săgeți roșii. Sprijinit în baston și târându-mi pașii, am urmat-o cu greutate. Am ajuns la un fel de *patio* cu o moschee în miniatură, plină de ogive absurde din sticlă colorată.

— Am ajuns. Dacă vreți să beți ceva, cereți la telefon.

— Vreau să vorbesc cu Tránsito Soto, pentru asta am venit.

— Îmi pare rău, dar doamna nu se ocupă de persoane particulare, doar de furnizori.

— Trebuie să vorbesc cu ea, spuneți-i că sunt senatorul Trueba, mă cunoaște.

— Nu primește pe nimeni, v-am spus doar, a zis femeia, încrucișându-și brațele.

Am ridicat bastonul și i-am spus că, dacă în zece minute nu apare Tránsito Soto în persoană, fac praf sticlăraia și tot ce se mai găsește în această cutie a Pandorei. Femeia s-a retras speriată. Am deschis ușa moscheei și m-am pomenit într-o Alhambră de doi bani. O scară pavată cu plăci de ceramică și acoperită cu false covoare persane ducea la o încăpere hexagonală, cu o cupolă în tavan, în care cineva înghesuisese tot ce-și imaginase că ar putea exista într-un harem arab, fără să fi pus vreodată piciorul acolo: perne mari de damasc, cătuie de sticlă, clopoței și tot felul de fleacuri de bazar. Printre coloanele care se multiplicau la infinit grație așezării abile a oglinzilor, am zărit baia de mozaic albastru, mai mare decât dormitorul, cu o cadă în care s-ar fi putut scălda o vacă, cu atât mai mult s-ar fi putut zbungui doi amănți jucăuși. Nu mai semăna deloc cu stabilimentul pe care-l știam eu. M-am așezat greoi pe patul rotund, brusc foarte obosit. Mă dureau toate oasele. Mi-am ridicat privirile spre tavanul cu oglindă și m-am văzut așa cum eram: un biet trup mic, un chip trist, de patriarh biblic, săpat de riduri și ce mai rămăsese din coama mea albă. „Cum a trecut timpul!” am suspinat.

Tránsito Soto a intrat fără să bată.

— Mă bucur să vă văd, șefu', m-a salutat ea ca de obicei.

Devenise o doamnă matură, subțire, purtând un coc sever, o rochie neagră de lână și două șiraguri de superbe perle la gât, maiestuoasă și senină, semănând mai curând cu o pianistă decât cu o patroană de bordel. Mi-a fost greu să mi-o închipui ca pe femeia de odinioară, cu șarpele tatuat în jurul ombilicului. M-am ridicat s-o salut și n-am putut s-o tutuiesc ca înainte.

— Arătați foarte bine, Tránsito, i-am spus, socotind că trecuse de șaizeci și cinci de ani.

— Mi-a mers bine, șefu'. Vă amintiți că, atunci când ne-am cunoscut, v-am spus că într-o zi voi fi bogată?

— Mă bucur că s-a împlinit.

Ne-am așezat unul lângă altul pe patul rotund. Tránsito a turnat câte un coniac în pahare și mi-a povestit că acea cooperativă de curve de ambe sexe fusese o afacere nemaipomenită timp de zece ani buni, dar că vremurile se schimbaseră și a trebuit să schimbe profilul: datorită libertății moravurilor, a pilulei și a altor inovații, nimeni nu mai avea nevoie de prostituate, cu excepția marinarilor și a moșnegilor. „Fetele de familie bună se culcă pe gratis, imaginați-vă ce concurență”, a spus ea. Cooperativa începuse să se ducă de râpă, fetele s-au văzut obligate să plece spre alte meserii, mai bine plătite, chiar și Mustafa s-a întors în patria lui. Atunci i-a venit ideea că era nevoie de un hotel pentru întâlniri, un loc agreabil, în care perechile clandestine să poată veni pentru a face amor și în care să nu-ți fie rușine să-ți aduci chiar și logodnica pentru prima dată. Fără femei, pe acestea le aduce clientul. L-a decorat ea însăși, urmându-și fantezia și ținând seama de gustul clienților, astfel încât, grație talentului ei comercial, care o făcuse să creeze o ambianță diferită în fiecare colțișor disponibil, hotelul „Cristofor Columb” ajunsese paradisul sufletelor pierdute și al amantilor secreți. Aranjase saloane franțuzești cu mobilă capitonată, staule cu fân proaspăt și cai de mucava care priveau perechile cu ochii lor de sticlă colorată, caverne preistorice cu stalactite și telefoane îmbrăcate în blană de pumă.

— Șefu', dat fiind că n-ați venit să faceți dragoste, să mergem să stăm de vorbă la mine în birou, să lăsăm locul pentru clienți.

Pe drum mi-a spus că, după lovitura militară, poliția politică năvălise de vreo două ori în hotel, dar, după ce scoteau perechile din pat sub amenințarea pistolului și le aliniau în salonul principal, constatau că printre clienți se găseau unul sau doi generali, așa că n-au mai deranjat-o. Era în relații foarte bune cu noul guvern, așa cum fusese și cu toate celelalte. Hotelul era o afacere înfloritoare, în fiecare an refăcea decorurile, schimba scenele de naufragiu din insulele polineziene cu severe chilii monahale, sau leagănele baroce cu instalații de tortură, după cum era moda, reușind să facă orice într-o clădire de proporții relativ modeste grație oglinzilor și luminilor care puteau să multiplice spațiul, să schimbe clima, să creeze infinitul și să suspende timpul.

Am ajuns în biroul ei, care arăta ca o cabină de avion și de unde-și controla incredibila organizație cu eficiența unui bancher. Am aflat câte cearșafuri se spălau, câtă hârtie igienică și băutură se consumau, câte ouă de prepeliță se găteau zilnic erau afrodisiace -, de cât personal era nevoie și la cât se ridica factura de lumină, apă și telefon pentru a menține navigația aceluia neobișnuit portavion al amorurilor interzise.

— Și-acum, șefu', spuneți-mi ce pot face pentru dumneavoastră, a zis în sfârșit Tránsito Soto, tolănindu-se în scaunul mobil de pilot de avion și jucându-se cu perlele de la gât. Bănuiesc că a venit momentul să vă întorc favoarea cu care vă sunt datoare de mai bine de o jumătate de veac, așa-i?

La care eu, care abia așteptam să mă întrebe asta, am dat drumul torentului problemelor mele și i-am povestit totul, fără să omit nimic, de la

început până la sfârșit. I-am spus că Alba era singura mea nepoată, că rămăsesem singur pe lume, că mi se chirceau trupul și sufletul, exact cum mă blestemase Ferula, că nu-mi mai rămânea decât să mor ca un câine, că nepoata cu plete verzi era singurul lucru care-mi rămăsese, singura ființă de care-mi păsa cu adevărat, dar că din păcate ajunsese o idealistă, asta era o boală de familie, una dintre persoanele sortite a se băga în tot felul de necazuri și a-i face să sufere pe cei apropiați, că s-a apucat să-i adăpostească în ambasade pe oamenii urmăriți, lucru pe care îl făcea fără să se gândească bine, eram sigur, fără să priceapă că țara era în război, război împotriva comunismului internațional sau împotriva poporului, încă nu se știa sigur, dar tot război se chema, și că lucrurile astea erau interzise și pedepsite prin lege, dar Alba era cu capul în nori și nu înțelegea pericolul, pentru că nu o făcea din răutate, ci pentru că avea inima mare, exact ca bunică-sa, Clara mea clarvăzătoare, care și acum îi ajută pe furiș pe săraci prin odăile părăsite ale casei, că orice tip care vine la Alba după ajutor și-i spune că e urmărit obține de la ea ce vrea, deși îi e total necunoscut, eu i-am spus, am avertizat-o că ar putea să pice într-o cursă și să se trezească într-o zi văzând că presupusul marxist era agent al poliției politice, dar ea nu m-a ascultat, niciodată n-a luat în seamă ce-i spuneam, este mai încăpățânată decât mine, dar chiar de-ar fi așa, să adăpostești din când în când un nenorocit nu e o ticăloșie, nu-i ceva atât de grav, încât să merite să o aresteze, în fond, e nepoata mea, nepoata unui senator al Republicii, distins membru al Partidului Conservator, nu e posibil să-mi facă asta în propria mea casă, atunci pentru ceilalți ce dracu' mai rămâne, vreau să spun că nimeni nu mai e în siguranță, n-au folosit la nimic cei douăzeci de ani de când sunt în Congres și toate relațiile mele, eu cunosc toată lumea în țara asta, adică oamenii importanți, chiar și pe generalul Hurtado, care îmi este prieten personal, numai că în cazul acesta nu mi-a folosit nicicum, nici chiar cardinalul n-a reușit să afle unde o țineau pe nepoată-mea, nu se poate să dispară ca prin minune, să o ridice într-o noapte și să nu mai știu nimic de ea, am căutat-o o lună încheiată și încep să-mi pierd mințile, astea sunt chestiile care discreditează Junta Militară în străinătate și fac ca Națiunile Unite să-și bată joc de drepturile omului, la început nici nu voiam să aud de morți, de torturați, de dispăruți, dar acum nu mai cred că sunt minciuni de-ale comuniștilor, chiar și americanii, care au fost primii care i-au ajutat pe militari și și-au trimis piloții de război să bombardeze Palatul Președinției, acum sunt scandalizați de măcelul ăsta, nu că eu aș fi împotriva represiunii, înțeleg că la început e necesar să dai dovadă de fermitate pentru a impune ordinea, dar au mers prea departe, exagerează cu basmul ăla cu siguranța internă și cu eliminarea dușmanilor ideologici și distrug pe toată lumea, nimeni nu poate fi de acord cu asta, nici chiar eu, care am fost primul care le-a aruncat cadeților pene de găină și care am favorizat lovitura militară, înainte de a le da prin cap altora, am fost primul care a aplaudat puciul, am fost prezent la catedrală la Te Deum, așa că nu pot accepta ca în țara mea să se petreacă astfel de lucruri, să dispară oameni, s-o ridice pe nepoată-mea cu forța și să nu pot face nimic, niciodată nu s-a întâmplat așa ceva pe aici, și de asta am venit să vorbesc cu dumneata, Tránsito, niciodată nu mi-am imaginat acum cincizeci de ani, pe când erai o fetișcană costelivă la Felinarul Roșu, că va veni ziua când te voi implora în genunchi să mă ajuți să-mi găsească nepoata, îndrăznesc să ți-o cer pentru că știu că ești în relații bune cu guvernul, mi s-a spus asta, sunt sigur că nimeni nu cunoaște mai bine persoanele importante din Forțele Armate, știu că le organizezi petrecerile și poți ajunge acolo unde eu n-aș avea niciodată acces, de asta te rog să faci ceva pentru nepoata mea înainte de a fi prea târziu, pentru că eu n-am mai pus geană pe geană de săptămâni întregi, am fost pe la toate birourile, pe la toate ministerele, pe la toți vechii prieteni și nu m-a ajutat nimeni, ori nu vor să mă primească, ori mă obligă să fac anticameră

ore în șir, pe mine, care le-am făcut atâtea servicii, te rog, Tránsito, cere-mi ce vrei, sunt încă un om bogat, deși în perioada comunistă am trecut prin timpuri grele, mi-au expropriat pământul, precis că știi asta, probabil că ai văzut la televizor și ai citit în ziar, a fost un scandal, țărani ăia ignoranți mi-au mâncat taurii de prăsilă, mi-au înhămat iepele la plug și-n mai puțin de un an Las Tres Marías era o ruină, dar acum am umplut moșia cu tractoare și o fac ca nouă, așa cum a fost înainte, când eram tânăr, la fel o fac și acum, când sunt bătrân, dar nu terminat, în timp ce nenorociții ăia care primiseră titluri de proprietate pe proprietatea mea crapă de foame și umblă să găsească ceva de lucru ca să nu moară, sârmanii, n-a fost vina lor, s-au lăsat înșelați de blestemata asta de reformă agrară, în fond, i-am iertat și mi-ar plăcea să se întoarcă la Las Tres Marías, chiar am dat anunț la ziar, într-o bună zi se vor întoarce și-atunci am să le întind o mână de ajutor, sunt ca niște copii, în fine, nu pentru asta am venit să vorbim, Tránsito, nu vreau să-ți răpesc timpul, cert este că am o situație înfloritoare și afacerile îmi merg strună, așa că pot să-ți dau orice-mi ceri, doar să mi-o găsești pe nepoată-mea Alba înainte ca un dement să-mi trimită iar degete tăiate, înainte de a se apuca să-mi trimită și urechi tăiate, iar eu să înnebunesc sau să crap de infarct, iartă-mă că mă vezi așa, îmi tremură mâinile, sunt foarte nervos, nu pot să-ți explic ce s-a întâmplat, un pachet venit prin poștă și înăuntru erau trei degete de om, amputate pur și simplu, o glumă macabră, care îmi readuce niște amintiri, dar astea n-au nimic de-a face cu Alba, ea nici nu se născuse pe atunci, în mod sigur am mulți dușmani, toți politicienii au dușmani, n-ar fi nimic neobișnuit ca un dement să mă chinuie trimițându-mi degete tăiate prin poștă chiar acum, când sunt disperat de arestarea Albei, pentru a-mi vâri idei atroce în cap, dacă n-aș fi fost la limita puterilor după ce mi-am epuizat toate resursele proprii, n-aș fi venit să te deranjez, te rog, Tránsito, în numele vechii noastre prietenii, îndură-te de un bătrân distrus, fie-ți milă și găsește-mi-o pe Alba înainte de a mi-o trimite bucățele prin poștă...

Tránsito Soto a ajuns să aibă poziția pe care o are și pentru că știe să-și plătească datoriile. Bănuiesc că a uzat de cunoașterea aspectului celui mai secret al bărbaților de la putere pentru a-mi returna cei cincizeci de pesos pe care i i-am împrumutat odinioară. După două zile m-a sunat.

— La telefon Tránsito Soto, șefu'. Am îndeplinit sarcina.

Epilog

Azi-noapte a murit bunicul. N-a murit ca un câine, cum se temea, ci liniștit în brațele mele, confundându-mă cu Clara și uneori cu Rosa, fără dureri, fără spaime, conștient și senin, mai lucid ca niciodată și fericit. Acum stă întins pe velierul de ape calme, zâmbitor și liniștit, în timp ce eu scriu la masa de lemn galben natur care a fost a bunicii. Am tras perdelele de mătase albastră, ca să intre lumina dimineții și să înveselească odaia. Lângă fereastră, în colivia cea veche, cântă un canar nou și din mijlocul camerei mă privesc ochii de sticlă ai lui *Barrabás*. Bunicul mi-a povestit cum leșinase Clara din cauza lui în ziua când, vrând să-i facă o plăcere, a întins pe jos blana animalului în chip de covor. Am râs atunci cu lacrimi și am hotărât să scoatem din subsol rămășițele bietului *Barrabás*, superb în constituția lui biologică nedefinită, în ciuda trecerii timpului, și să-l așezăm în același loc în care îl pusese bunicul în urmă cu o jumătate de veac, ca un omagiu pentru femeia pe care o iubise cel mai mult.

— O să-l lăsăm aici, unde trebuia să stea mereu, a spus el.

Eu am ajuns acasă într-o dimineață de iarnă, într-o căruță trasă de o mârtoagă slabă. Strada, cu cele două șiruri de castani centenari și cu conacele ei senioriale, părea un decor nepotrivit pentru modestul vehicul, dar când s-a oprit în fața casei bunicului, s-a potrivit foarte bine; casa cea mare de pe colț era mai tristă și mai bătrână decât țineam minte, absurdă prin arhitectura excentrică și pretențiile de stil francez, cu fațada acoperită de iederă uscată. Grădina era un hățiș de bălării și obloanele abia se mai țineau. Poarta era deschisă, ca de obicei. Am sunat, iar după puțin timp am auzit niște cipici care se apropiau și o servitoare necunoscută mi-a deschis ușa. M-a privit fără să mă cunoască și atunci am simțit în nări mirosul acela minunat de lemn și de închis al casei în care mă născusem. Mi s-au umplut ochii de lacrimi. Am alergat în bibliotecă, presimțind că acolo mă aștepta bunicul, și într-adevăr era acolo, ghemuit în fotoliu. Am fost mirată să-l văd atât de bătrân, de mic și tremurător; doar coama albă leonină și bastonul de argint erau ca înainte. Am stat îmbrățișați mult timp, șoptindu-ne „bunicule, bunicule”, sau „Alba, Alba”, și ne-am sărutat. Când mi-a văzut mâna a început să plângă, să blesteme și să lovească în mobilă cu bastonul, ca înainte vreme, iar eu am râs, căci în definitiv, nu era atât de bătrân și de prăpădit cum mi se păruse.

În aceeași zi mi-a zis să plecăm din țară. Se temea pentru mine. I-am explicat că nu puteam să plec, departe de pământul acesta așa fi fost ca unul dintre copacii care se taie pentru Crăciun, ca unul din pinii aceia fără rădăcini care țin cât țin și apoi mor.

— Nu sunt un prost, Alba. Adevăratul motiv pentru care vrei să rămâi este Miguel, mi-a spus el privindu-mă în ochi.

Am tresărit. Nu-i vorbisem niciodată de Miguel.

— De cum l-am cunoscut, mi-am dat seama că n-am să te pot scoate vreodată de aici, fetiço, a spus el trist.

— L-ai cunoscut? Trăiește, bunicule? am întrebat, apucându-l de rever.

— Păi, trăia săptămâna trecută, când ne-am văzut.

Mi-a povestit că, după arestarea mea, Miguel a venit într-o seară la casa cea mare de pe colț. Era să facă un atac de spaimă, dar după câteva minute a înțeles că aveau un țel comun: să mă elibereze. După aceea s-au văzut des, Miguel venea să-i țină companie și și-au unit eforturile pentru a mă găsi. El a avut ideea să o roage pe Tránsito Soto, bunicului nu i-ar fi trecut prin minte.

— Credeți-mă, domnule. Știu cine are puterea în țara asta. Oamenii mei sunt infiltrați peste tot. Dacă este cineva în stare să o ajute pe Alba în acest moment, acel cineva este Tránsito Soto.

— Dacă reușim s-o scoatem din ghearele poliției politice, va trebui să plece departe, fiule. Plecați împreună. Pot să vă fac rost de pașapoarte și nu vă vor lipsi banii.

Dar Miguel s-a uitat la el ca la un bătrân dus cu pluta și s-a apucat să-i explice că avea o misiune de îndeplinit și nu putea fugi.

— Așa că m-am resemnat cu ideea că ai să rămâi aici, orice ar fi. Și-acum povestește-mi totul, până la ultimul amănunt, a spus bunicul, îmbrățișându-mă.

I-am povestit, deci. I-am spus că, după ce mi s-a infectat mâna, m-au dus la o clinică secretă unde sunt trimiși prizonierii care nu trebuie să moară. Acolo m-a îngrijit un doctor înalt, cu trăsături frumoase, care părea să mă urască la fel de mult precum colonelul García și refuza să-mi administreze calmante. Profita de fiecare vizită pentru a-mi expune teoria sa personală despre modalitatea de a scăpa de comunism în țară și eventual în lumea întreagă. În rest, mă lăsa în pace. Pentru prima dată după mai multe săptămâni, aveam parte de cearșafuri curate, de lumina zilei și de mâncare suficientă. Mă îngrijea Rojas, un infirmier cu trup masiv și chip rotund, care purta un halat albastru veșnic murdar și era tare bun la inimă. Îmi dădea să mănânc, îmi povestea meciuri de fotbal de odinioară ale unor echipe despre care nici nu auzisem, făcea rost de calmante pe care mi le injecta pe ascuns, până când a reușit să mă scoată din delir. Îi trecuse prin mână în această clinică un șir întreg de nefericiți. Își dăduse seama că nu erau nici asasini și nici trădători de patrie, de aceea se purta atât de bine cu prizonierii. Adesea, cum îl puneau pe picioare pe unul, după un timp i-l aduceau înapoi. „E ca și cum ai vrea să seci marea cu găleata”, spunea el cu tristețe. Am aflat că unii i-au cerut să-i ajute să moară, și cred că a și făcut-o, cel puțin o dată.

Rojas ținea socoteala exactă a celor care intrau și ieșeau, își amintea fără ezitare toate numele, datele și împrejurările. Mi-a jurat că n-auzise niciodată de Miguel, iar asta mi-a dat curaj să trăiesc mai departe, deși cădeam des în abisul întunecat al depresiei și mă jeluiam atunci că vreau să mor. Mi-a povestit de Amanda. O arestaseră cam în același timp cu mine. Când i-au adus-o, nu mai avea ce face. A murit fără să-și trădeze fratele, ținându-și o promisiune pe care i-o făcuse cu mult timp în urmă, în ziua în care l-a dus pentru prima dată la școală. Singura consolare e că s-a petrecut mult mai repede decât se așteptau ei, pentru că organismul ei era slăbit de droguri și de durerea nesfârșită pe care i-o lăsase moartea lui Jaime. Rojas m-a îngrijit până mi-a scăzut febra, mâna a început să se cicatrizeze și mințile să mi se întoarcă în cap; atunci n-a mai avut nici un pretext pentru a mă reține. Dar nu m-a trimis înapoi în mâinile lui Esteban García, cum mă temeam. Presupun că acționase influența benefică a femeii cu colier de perle, la care m-am dus împreună cu bunicul pentru a-i mulțumi că-mi salvase viața. Într-o noapte au venit după mine patru bărbați. Rojas m-a trezit, m-a ajutat să mă îmbrac și mi-a urat noroc. Recunoscătoare, l-am sărutat.

— Adio, fată, ai grijă să-ți schimbi bandajul și să nu-l uzi. Dacă faci iar febră înseamnă că s-a reinfectat, mi-a mai zis el din ușă.

M-au dus într-o celulă îngustă, unde am petrecut restul nopții pe un scaun. A doua zi m-au mutat într-un lagăr de concentrare pentru femei. N-am să uit niciodată clipa când mi-au scos legătura de pe ochi și m-am văzut într-o curte pătrată și luminoasă, înconjurată de femeile care cântau pentru mine Imnul Bucuriei. Prietena mea Ana Díaz era printre ele și a venit în fugă să mă îmbrățișeze. Am fost repede așezată pe un pat și m-au pus la curent cu regulile comunității și cu responsabilitățile mele.

— Până nu te faci bine, nu speli și nu coși, dar ai grijă de copii.

Rezistasem destul de bine în infern, dar, când m-am văzut înconjurată de ființe omenești, am clacat. Cel mai mic cuvânt prietenesc îmi provoca o criză de

plâns, treceam noaptea cu ochii deschiși în întuneric, printre femeile care mă îngrijeau pe rând și nu mă lăsau niciodată singură. Mă ajutau când mă chinuiau amintirile celor trăite, când aveam coșmaruri cu colonelul García sau când suspinam, rostind numele lui Miguel.

— Nu te gândești la Miguel. Nu trebuie să te gândești la ființele dragi, nici la lumea de dincolo de zidurile astea. E singura modalitate de a supraviețui, îmi spuneau ele tot timpul.

Ana Díaz a făcut rost de un caiet de elev și mi l-a dăruit.

— Scrie, așa poate scoți afară ce te macină, te faci bine, cânti cu noi și ne mai ajuți și la cusut.

I-am arătat mâna și am clătinat din cap, dar ea mi-a pus creionul în stânga. Încet-încet, am reușit. Am încercat să pun în ordine povestea începută în carceră. Femeile mă ajutau când îmi pierdeam răbdarea și-mi tremura creionul în mână. Uneori zvârleam cât colo caietul, dar imediat mă duceam să-l ridic și-l netezeam cu grijă și căință, căci nu știam când o să mai am altul. Alteori mă trezeam tristă și îngândurată, mă întorceam cu fața la perete și nu voiam să vorbesc cu nimeni, dar ele nu mă lăsau, mă scuturau, mă sileau să lucrez și să le spun povești copiilor. Îmi schimbau atent bandajul și-mi puneau hârtia înaintea.

„Dacă vrei, îți povestesc cazul meu, poate scrii despre el” îmi spuneau și râdeau, zicând că toate cazurile erau la fel și că mai bine aș scrie povești de dragoste, că astea plac tuturor. Mă obligau și să mănânc. Împărțeau porțiile cu dreptate, fiecăreia cât avea nevoie, mie ceva mai mult, spuneau că sunt numai piele și os și că nici un bărbat n-are să se uite la mine. Eu mă cutremuram, dar Ana Díaz îmi aducea aminte că nu eram singura femeie violată și că de asta, ca și de alte lucruri, trebuia să uit. Cântau toată ziua cât le țineau puterile. Carabinierii băteau în perete.

— Tăceți, puturilor!

— Faceți-ne să tăcem, dacă aveți curajul, încornoraților! răspundeau ele, cântând și mai tare, iar ei nu veneau, căci știau că nu poți evita inevitabilul.

Am încercat să scriu micile evenimente din secțiunea femeilor, cum fusese arestată sora președintelui, cum ne-au luat țigările, cum au sosit prizoniere noi, cum a avut iar Adriana o criză și s-a repezit la copiii ei să-i omoare, de a trebuit să i-i luăm, iar eu m-am așezat cu amândoi pe genunchi și le-am spus povești magice din cuferele vrăjite ale unchiului Marcos până au adormit, în timp ce mă gândeam la soarta acelor copilași care creșteau acolo, lângă mama lor cu mințile duse, îngrijiți de alte mame necunoscute, care nu-și pierduseră vocea pentru un cântec de leagăn, nici gesturile pentru o mângâiere, și mă întrebam, scriind, cum vor putea copiii Adrianei să întoarcă vreodată acele cântece și acele gesturi de mângâiere copiilor sau nepoților acelor femei care îi legănau acum.

N-am stat mult în lagărul femeilor. Carabinierii au venit după mine într-o miercuri după-amiază. M-a cuprins panica, credeam că mă vor duce la Esteban García, dar femeile mi-au spus că erau în uniformă, deci nu făceau parte din poliția politică, și m-am mai liniștit. Le-am lăsat vesta mea de lână ca s-o desfacă și să tricoteze ceva pentru copiii Adrianei, și toți banii pe care-i aveam când am fost arestată și pe care mi-i înapoiaseră cu scrupulozitatea pe care o au militarii pentru lucrurile netranscendente. Mi-am vârât caietul în pantaloni și le-am îmbrățișat pe rând. Ultimul lucru pe care l-am auzit a fost corul femeilor care cântau pentru a-mi da curaj, așa cum făceau ori de câte ori venea sau pleca o prizonieră. Plângeam. Fusesem fericită cu ele.

I-am povestit bunicului cum am fost dusă într-un furgon, cu ochii legați, după ce sunase stingerea. Tremuram atât de tare, că-mi auzeam clănțănitul dinților. Cel care stătea cu mine în partea din spate a mașinii mi-a dat o bomboană și m-a bătut încurajator pe umăr.

— Nu te speria, domnișoară, n-o să pățești nimic. O să-ți dăm drumul și-n câteva ceasuri ai să fii acasă, mi-a șoptit el.

M-au lăsat la o groapă de gunoi aproape de Cartierul Mizericordiei. Cel cu bomboana m-a ajutat să cobor.

— Atenție cât timp ține stingerea, să nu te clinești până nu se luminează.

Am auzit zgomotul motorului și am crezut că aveau să treacă peste mine, pentru ca în ziarele de a doua zi să scrie că am murit într-un accident de circulație, dar mașina a plecat. Am așteptat o vreme, încremenită de frig și de frică, înainte de a-mi da jos legătura de pe ochi. Am privit în jur. Era un maidan plin cu gunoi, iar niște șobolani umblau printre resturi. La lumina slabă a lunii am zărit o așezare amărâtă din cartoane, calamină și tablă. Aveam de gând să nu mă mișc din loc până dimineața. Aș fi petrecut toată noaptea în groapa de gunoi, dacă n-ar fi venit un băiețel pe furiș, făcându-mi semn să-l urmez. Cum nu mai aveam ce pierde, am mers spre el împiedicându-mă la tot pasul. Avea o fețișoară preocupată. Mi-a aruncat o pătură pe umeri, m-a luat de mână și m-a dus spre așezarea aceea fără nici un cuvânt. Mergeam aplecați, ocolind strada și puținele becuri aprinse, au lătrat niște câini, dar n-a ieșit nimeni. Am traversat o curte unde atârnavă niște rufe la uscat și am intrat într-o căsuță prăpădită, ca toate celelalte de acolo. Un bec chior lumina trist interiorul. Am văzut o sărăcie extremă; singurele mobile erau o masă de brad, două scaune grosolane și un pat în care dormeau îngrămădiți câțiva copii. M-a primit o femeie scundă și negricioasă, cu picioarele pline de varice și ochii înfundați într-o plasă de riduri binevoitoare, care o făceau să nu pară bătrână. Când a zâmbit, am văzut că-i lipseau mai mulți dinți. S-a apropiat și mi-a aranjat pătura, cu un gest brusc și timid, care a înlocuit îmbrățișarea pe care n-a îndrăznit să mi-o dea.

— Să vă dau un ceiuț. Nu am zahăr, dar o să vă facă bine ceva cald.

Mi-a spus că au auzit furgonul și știau ce însemna o mașină care circula pe timpul stingerii prin locurile astea. Au așteptat până au fost siguri că plecase, după care copilul s-a dus să vadă ce lăsaseră. Credeau că era un mort.

— Câteodată vin și ne aruncă un împușcat, pentru ca lumea să se teamă.

Am stat de vorbă toată noaptea. Era una dintre femeile acelea stoice și practice din țara noastră, care rămân cu câte un copil după fiecare bărbat care trece prin viața lor, ba în plus mai adună și copii abandonati de părinți, rudele mai sărace și pe oricine ar avea nevoie de o mamă, o soră, o mătușă, acele femei care sunt stâlpul de rezistență al multor vieți străine, care cresc copii ca să-i vadă plecând la rândul lor, care-și văd bărbații plecând și ei, dar nu le fac nici un reproș, pentru că au alte lucruri mai importante de care să se ocupe. Era aidoma celor pe care le cunoscusem în cantinele populare, la spitalul unchiului Jaime, la Vicariatul unde întrebau despre cei dispăruți, la morgă, unde se duceau să-și caute morții. I-am spus că riscase mult ajutându-mă și a zâmbit. Am înțeles atunci că și colonelul García, și alții ca el aveau zilele numărate, pentru că nu putuseră distruge spiritul acestor femei.

Dimineața m-a dus la un cumătru care avea o căruță cu un cal și l-a rugat să mă ducă acasă, așa am ajuns. Pe drum am văzut orașul cu contrastele lui teribile, cu zonele mizere ascunse după parapeți pentru a crea iluzia că nici nu există, cu centrul aglomerat și cenușiu și cu Cartierul de Sus, cu grădinile lui englezești, cu parcurile, cu blocurile de sticlă și cu copiii blonzi plimbându-se pe bicicletă. Până și câinii mi s-au părut fericiți, totul era ordonat, totul strălucea curat, liniștit, vedeai pacea conștiințelor fără memorie. Acest cartier parcă era din altă țară.

Bunicul m-a ascultat cu tristețe. Pentru el se prăbușea definitiv o lume pe care o crezuse bună.

— Dacă tot rămânem aici să-l așteptăm pe Miguel, hai să punem la punct casa asta, a spus el în cele din urmă.

Ceea ce am și făcut. La început stăteam toată ziua în bibliotecă, temându-ne să nu se întorcă după mine și să mă ducă la García, dar apoi am hotărât că lucrul cel mai rău era să-ți fie frică de frică, așa cum spunea unchiul Nicolás, și că trebuia să ocupăm toată casa și să ducem o viață normală. Bunicul a contractat o firmă specializată, care a luat-o din pivniță până-n pod cu tot felul de mașini de lustruit, a spălat geamurile, a vopsit și a dezinfectat până când casa a devenit locuibilă. Vreo șase grădinari și un tractor au pus capăt junglei de buruieni, au adus un gazon rulat ca un covor, o invenție minunată a americanilor, și-n mai puțin de două săptămâni aveam chiar și mesteceni măricei, apa țășnea din nou din fântânile cântătoare și statuile Olimpului se ridicau semețe, în sfârșit curățate de găinațul porumbeilor și de uitare. Am mers împreună să cumpărăm păsări cântătoare pentru coliviile goale de când bunică-mea, presimțindu-și moartea, le deschisese ușițele. Am pus flori proaspete în vase și fructiere pline pe mese, ca în perioada spiritelor, și aerul s-a impregnat de mirosul lor. După care, braț la braț, bunicul și cu mine am străbătut toată casa, oprindu-ne în fiecare colț pentru a ne aduce aminte de trecut și pentru a saluta fantomele imperceptibile din alte epoci și care, în ciuda atâtor schimbări, rămăseseră la locul lor.

Bunicul a avut ideea să scriem istoria aceasta.

— În felul acesta, ai să-ți poți lua rădăcinile cu tine, dacă ai să pleci vreodată de aici.

Am dezgropat din colțuri secrete și uitate vechile albume și aici, pe masa bunicii, am un teanc de portrete: Rosa cea frumoasă lângă un leagăn decolorat, mama și Pedro García când aveau patru ani, dând porumb găinilor în curtea din Las Tres Marias, bunicul când era tânăr și avea un metru optzeci, dovadă irefutabilă că s-a îndeplinit blestemul Ferulei și că i s-a micșorat trupul la fel ca sufletul, unchii mei Jaime și Nicolás, unul taciturn și sumbru, gigantic și vulnerabil, celălalt subțire și grațios, volubil și surzător, de asemenea Dădaca și străbunicii Del Valle, înainte de a muri într-un accident de mașină, în fine, toți, în afară de nobilul Jean de Satigny, de la care nu a rămas nici o probă științifică și de a cărui existență am început să mă îndoiesc.

M-am apucat de scris cu ajutorul bunicului, a cărui memorie a rămas intactă până în ultima clipă a celor nouăzeci de ani pe care i-a trăit. A scris cu mâna lui câteva pagini, iar când a socotit că a spus tot, s-a culcat în patul Clarei. M-am așezat lângă el ca să așteptăm împreună și moartea n-a întârziat să vină, blând, în timp ce el dormea. Poate că visa că soția lui era cea care îi mângâia mâinile și îl săruta pe frunte, pentru că în ultimele zile ea nu l-a părăsit nici o clipă, îl urma peste tot, se uita peste umărul lui când citea în bibliotecă și se culca lângă el noaptea, sprijinindu-și frumosul cap cărlionțat de umărul lui. La început era doar un halo misterios, dar, pe măsură ce bunicul își pierdea definitiv furia ce l-a chinuit toată viața, a apărut așa cum era în vremurile ei cele mai bune, răsând cu toți dinții și sperniind spiritele cu zborul ei grăbit. Ne-a ajutat la scris și, grație prezenței sale, Esteban Trueba a murit fericit, murmurându-i numele, Clara, clarísima, clarvăzătoarea.

În carceră am scris în gând că într-o bună zi în fața mea se va afla colonelul García și că îi voi răzbuna pe toți cei ce trebuiau răzbunați. Acum mă îndoiesc de ura mea. În doar câteva săptămâni, de când sunt acasă, parcă s-a diluat, și-a pierdut contururile clare. Presupun că toate cele petrecute nu sunt întâmplătoare, ci corespund unui destin desenat înainte de nașterea mea, iar Esteban García face parte din acest desen. Trăsăturile de penel sunt groase și răsucite, dar nici una nu e fără rost. Ziua în care bunicul a trântit-o printre bălăriile de pe malul râului pe bunică-sa, Pancha García, a mai adăugat o verigă la lanțul de fapte care trebuiau să se petreacă. Apoi nepotul femeii violate a repetat gestul cu nepoata violatorului, după patruzeci de ani, și poate că nepotul

meu o va tăvăli prin bălării pe a sa, și tot așa, în secolele ce vor urma, într-o poveste interminabilă de durere, sânge și dragoste. În carceră m-am gândit că construiesc un puzzle în care fiecare piesă să aibă un loc precis. Înainte de a le așeza pe toate, era de neînțeles, dar eram sigură că, dacă apucam să-l termin, fiecare va avea un sens și rezultatul va fi armonios. Fiecare piesă are rațiunea ei de a fi, chiar și colonelul García. Uneori am impresia că am mai trăit asta și că am mai scris aceste cuvinte, dar îmi dau seama că nu sunt eu, ci o altă femeie, care și-a notat toate astea în caietele ei pentru ca eu să mă slujesc de ele. Scriu, cum a scris și ea, că memoria e fragilă, parcursul unei vieți e scurt și totul se întâmplă atât de repede, încât nu reușim să vedem legătura dintre evenimente, nu putem măsura consecințele faptelor, credem în ficțiunea timpului, în prezent, trecut și viitor, dar este posibil ca totul să se petreacă simultan, cum spuneau cele trei surori Mora, care erau în stare să vadă în spațiu spiritele tuturor epocilor. De aceea scria bunică-mea Clara în caietele ei, pentru a vedea lucrurile în dimensiunea lor reală și pentru a ține la respect memoria slabă. Și acum îmi caut ura și n-o pot găsi. Simt cum pălește pe măsură ce-mi explic existența colonelului García și a altora ca el, pe măsură ce-l înțeleg pe bunicul meu și aflu lucrurile din caietele Clarei, din scrisorile mamei, din registrele de administrație de la Las Tres Marías și din atâtea alte documente pe care le am acum pe masă la îndemână. Mi-ar fi atât de ușor să-i răzbun pe cei ce trebuie răzbunați, căci răzbunarea mea nu ar fi decât încă o parte a ritului inexorabil. Vreau să mă gândesc că meseria mea e viața și că misiunea mea nu este să prelungesc ura, ci doar să umplu aceste pagini, în timp ce aștept întoarcerea lui Miguel, în timp ce-mi înmormântează bunicul care se odihnește acum lângă mine în această cameră, în timp ce aștept vremuri mai bune și port în pânțele acest copil, această fetiță a atâtor violuri, sau poate a lui Miguel, dar mai ales a mea.

Bunica a scris timp de cincizeci de ani în caietele ei de povestit viața. Ascunse de niște spirite complice, acestea au scăpat miraculos de rugul infam în care au pierit atâtea alte hârtii de familie. Le am aici, la picioarele mele, legate cu pangliei colorate, separate după evenimente, nu în ordine cronologică, așa cum le-a lăsat înainte de a pleca. Clara le-a scris pentru a-mi servi mie acum, ca să salvez toate aceste lucruri din trecut și să pot supraviețui propriei mele spaime. Primul este un caiet de școală de douăzeci de file, umplut cu o caligrafie delicată de copil. Începe așa: „*Barrabás* a ajuns la noi în familie pe calea mării...”

Sfârșit

Cuprins

1. *Rosa cea frumoasă*
  2. *Las Tres Marías*
  3. *Clara, clarvăzătoarea*
  4. *Vremea spiritelor*
  5. *Amanți*
  6. *Răzbunarea*
  7. *Frați*
  8. *Contele*
  9. *Fetița Alba*
  10. *Timpul deteriorării*
  11. *Trezirea*
  12. *Conspirația*
  13. *Teroarea*
  14. *Ora adevărului*
- Epilog*